Stadsmonitor 2011

Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden

THUIS IN DE STAD.BE

Luk Bral
Annelies Jacques
Hilde Schelfaut
Karen Stuyck
Ann Vanderhasselt

Vlaamse overheid

Stadsmonitor 2011

Een monitor voor leefbare en duurzame Vlaamse steden

Luk Bral
Annelies Jacques
Hilde Schelfaut
Karen Stuyck
Ann Vanderhasselt

De Stadsmonitor 2011 is een uitgave van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur, tot stand gekomen via een samenwerking tussen het team Stedenbeleid en de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR).

Eindredactie
Luk Bral, Annelies Jacques, Hilde Schelfaut, Karen Stuyck, Ann Vanderhasselt.

Leden stedenstuurgroep
Dirk Temmerman (adviseur Stedenbeleid), Dorien Dossche (Aalst), Reinhard Stoop (Antwerpen), Maarten Hillewaert en Eric Van Hove (Brugge), Noora Paruys (Genk), Els Verhasselt en Els Bauwens (Gent), Marc Verachtert (Hasselt), Bart Verhaeghe (Kortrijk), Geertrui Van Loo (Leuven), Myriam Colle (Mechelen), Gwenny Cooman (Oostende), Tom Speleman (Sint-Niklaas), Bart De Witte (Roeselare) en Veerle Claes (Turnhout).

Redactie indicatoren

Cultuur en vrije tijd:	Guy Pauwels (SVR)
Leren & onderwijs:	Dirk Festraets (SVR)
Ondernemen en werken:	Thierry Vergeynst, Myriam Vanweddingen, Michaël Goethals (SVR)
Veiligheidszorg:	Pieter De Maesschalck, Hilde Schelfaut (SVR), Annelies Jacques (UGent)
Wonen:	Greta Sienap, Hilde Schelfaut (SVR), Annelies Jacques (UGent)
Zich verplaatsen/mobiliteit:	Pieter De Maesschalck, Veerle Beyst (SVR), Hilde Schelfaut (SVR), Annelies Jacques (UGent)
Zorg en opvang:	Dirk Moons (SVR)
Sociale principes:	Annelies Jacques (UGent), Jo Noppe (SVR)
Natuur- en milieubeheer:	Veerle Beyst, Dirk Smets, Peter De Smedt (SVR)
Burgerschap en overheid:	Luk Bral (SVR)

Coördinatie en redactie GIS-indicatoren:	Annelies Jacques (UGent)
Coördinatie survey Stadsmonitor:	Hilde Schelfaut (SVR)
Algemene coördinatie:	Luk Bral (SVR)

Foto's cover
Michael De Lausnay en Niels Donckers.

De Stadsmonitor is ook te raadplegen via www.thuisindestad.be.

Eerste druk: november 2011
Tweede druk: februari 2012

Depotnummer
D/2011/3241/317

Verantwoordelijke uitgever
Guido Decoster, Administrateur-generaal
Agentschap voor Binnenlands Bestuur
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Grafische vormgeving en opmaak
Prepress Drukkerij Bosmans, Lommel
Creatieve Pers, Turnhout

Druk en afwerking
Drukkerij Bosmans, Lommel

Woord vooraf

Hoe gaat het met de 13 Vlaamse centrumsteden? Zijn de stedelingen tevreden over hoe ze wonen, leven en werken in hun stad? Wordt er werk gemaakt van aangename woonwijken met betaalbare huizen? Wordt er geïnvesteerd in voldoende en goede kinderopvang en scholen? Beantwoordt het cultuur- en vrijetijdsaanbod aan de verlangens? Hoe vertalen de steden het toenemende ecobewustzijn van de stedelingen in concrete initiatieven? Voelen de stedelingen zich voldoende betrokken bij het beleid en zijn ze ook fier op hun stad? Op deze en veel andere vragen geeft de vierde editie van de Stadsmonitor een antwoord.

Net zoals de voorgaande edities brengt de Stadsmonitor 2011 op basis van onder andere een brede schriftelijke enquête onder de bewoners in kaart hoe leefbaar de steden zijn en hoe duurzaam hun ontwikkeling is. Nieuw in deze editie is dat het aantal parameters fors werd uitgebreid. Vooral op vlak van wonen en milieu werd een aantal nieuwe indicatoren ingevoerd. Ze zijn niet toevallig gekozen. De Stadsmonitor wil de vinger aan de pols houden van nieuwe maatschappelijke tendensen en bekommernissen. En daarbij springt de toenemende aandacht voor energiezuinig wonen en duurzaam bouwen in het oog.
Om uw nieuwsgierigheid te prikkelen geef ik u al een aantal opvallende evoluties mee.
In de voorgaande edities werd al aangegeven dat de stadsvlucht stilgevallen is. Ook deze Stadsmonitor kunnen de meeste steden stijgende bevolkingscijfers voorleggen. Deels komt dat door het toenemend aantal geboortes, maar daarnaast verhuizen er meer mensen naar die steden dan er mensen vertrekken. Al geldt dat niet onverdeeld voor jonge gezinnen met kinderen. Zij verkiezen doorgaans een niet- of minder stedelijke omgeving. Positief is dan weer dat steden inzetten op hun kind- en gezinsvriendelijk karakter, ondermeer door mooie stadsvernieuwingsprojecten in gang te zetten in bepaalde wijken. Dat weerspiegelt zich in een algemeen toegenomen tevredenheid over de stad en de buurt en een positief beeld en beleving van de stad en de buurt.
Het is ook duidelijk dat de steden energie-efficiëntie hoog op de agenda zetten. Nieuwe indicatoren zoals het aantal groendaken, de milieuvriendelijkheid van het wagenpark en het energiepeil van de nieuwbouwwoningen geven aan dat de steden vooruitgang boeken. Ook op wijkniveau geven stedelingen aan dat de aanwezigheid van groen in de buurt een pluspunt is.
Een andere opvallende trend is dat in zowat alle steden het aanbod aan cultuur en ontspanning toeneemt, tot tevredenheid van de stedelingen.

De steden zijn het meest nabije bestuur. Klantvriendelijkheid, betrokkenheid en inspraak behoren stilaan tot het DNA van het besturen van een stad. Maar blijkt dat ook uit de Stadsmonitor? Ja, de stedelingen zijn globaal tevreden zijn over de dienstverlening. Ze voelen zich ook betrokken bij de stad. In de grootsteden is er zelfs een toename van het gevoel van betrokkenheid.
De Stadsmonitor biedt een inzicht in de maatschappelijke, economische, sociale en culturele ontwikkelingen in de centrumsteden. Het is een röntgenfoto van uw stad. Lees dit document en vooral: maak er gebruik van.
Tot slot, een welgemeende dank aan iedereen die heeft meegewerkt aan deze editie van de Stadsmonitor.

Freya **Van den Bossche**
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Inhoudstafel

Inleiding

Situering ... 9
Definitie ... 10
Visie ... 12
Van visie naar indicatoren ... 13
Van indicatoren naar data ... 14
Editie 2011 ... 14

Leeswijzer ... 20

Leeswijzer survey-indicatoren ... 21

Hoofdstuk 1 Cultuur en vrije tijd

→ Activiteiten in de stad ... 24
→ Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen ... 26
→ Amateurgezelschappen ... 28
→ Speelruimte in de wijk ... 30
→ Overdekte jeugdruimte in de wijk ... 32
→ Open jeugdruimte in de wijk ... 34
→ Bioscoopbezoek ... 36
→ Bezoek sportevenement ... 38
→ Bezoek podiumkunsten ... 40
→ Bibliotheekbezoek ... 42
→ Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen ... 44
→ Bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival ... 46
→ Participatie in het verenigingsleven ... 48
→ Sportparticipatie ... 50
→ Deelname aan buurtactiviteiten ... 52
→ Intensiteit van contacten ... 54
→ Tevredenheid over speelvoorzieningen en geschikte plekken voor de jeugd ... 56
→ Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt ... 58
→ Tevredenheid over het contact in de buurt ... 60
→ Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie ... 62
→ Tevredenheid over het cultureel aanbod ... 64
→ Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafé's ... 66
→ Tevredenheid over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen ... 68
→ Tevredenheid over de hoeveelheid vrije tijd ... 70
→ Tewerkstelling in de culturele en creatieve sector ... 72
→ Verblijfstoerisme ... 74
→ Fierheid over de eigen stad ... 76

Hoofdstuk 2 Leren en onderwijs

→ Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs ... 80
→ Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs ... 82
→ Spijbelgedrag in het lager onderwijs ... 84
→ Schoolse vertraging in het lager onderwijs ... 86
→ Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs ... 88
→ Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs ... 90
→ Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs ... 92

→ Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal ... 94
→ De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden ... 96
→ Participatie van laaggeschoolde werklozen in beroepsopleidingen ... 98
→ Basisscholen in de wijk ... 100
→ Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen ... 102

Hoofdstuk 3 Ondernemen en werken

→ Netto groei van ondernemingen ... 106
→ Netto groei van ondernemingen met personeel ... 108
→ Overlevingsgraad van ondernemingen ... 110
→ Economic decision power ... 112
→ Economische specialisatie ... 114
→ Spreiding bedrijfstakken: Gini-coëfficiënt ... 116
→ Kennis en creativiteit - werknemers ... 118
→ Kennis en creativiteit - zelfstandigen ... 120
→ Werkgelegenheidsgraad ... 122
→ Netto-jobcreatie ... 124
→ Ruimteproductiviteit ... 126
→ Bezettingsgraad bedrijventerreinen ... 128
→ Pendelintensiteit ... 130
→ Kansengroepen aan het werk: 50 - plussers ... 132
→ Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen ... 134
→ Deeltijds werken ... 136
→ Loopbaanonderbreking en tijdskrediet ... 138
→ Tewerkstelling binnen sociale economie ... 140
→ Werkzaamheidsgraad ... 142
→ Langdurige werkloosheid ... 144
→ Werkloosheid allochtonen ... 146
→ Werkloosheid laaggeschoolden ... 148
→ Werkloosheid jongeren ... 150
→ Werkloosheid ouderen ... 152
→ Spanningsindicator ... 154

Hoofdstuk 4 Veiligheidszorg

→ Algemeen onveiligheidsgevoel ... 158
→ Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad ... 160
→ Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak ... 162
→ Verkeersslachtoffers ... 164
→ Verkeersslachtoffers bij fietsers ... 166
→ Buurtproblemen: verkeershinder ... 168
→ Buurtproblemen: lawaaihinder ... 170
→ Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastig gevallen worden op straat ... 172
→ Buurtproblemen: milieuhinder ... 174
→ Buurtproblemen: vandalisme ... 176

Hoofdstuk 5 Wonen

→ Algemeen migratiesaldo ... 180
→ Migratiesaldo naar leeftijd ... 182

- Sociaal woningaanbod ... 184
- Spreiding van sociale huurwoningen ... 186
- Vastgoedprijzen ... 188
- Betaalbaarheid van het wonen: woonquote ... 190
- Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden ... 192
- Tevredenheid over de stad ... 194
- Tevredenheid over de buurt ... 196
- Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt ... 198
- Tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad ... 200
- Tevredenheid over de woning ... 202
- Bezettingsgraad van de woning ... 204
- Comfortniveau van de woning ... 206
- Woningkwaliteit ... 208
- Duurzaamheid van de woning ... 210
- Verhuisintentie ... 214
- Woningdichtheid bij nieuwbouw ... 216

Hoofdstuk 6 Zich verplaatsen / mobiliteit

- Vervoersmiddelen ... 220
- Verplaatsingen in de vrije tijd ... 222
- Verplaatsingen tussen de woonplaats en het werk/ de school ... 225
- Tevredenheid over het aanbod aan parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt ... 228
- Tevredenheid over het aanbod aan haltes openbaar vervoer in de buurt ... 230
- Tevredenheid over het aanbod aan bussen/trams in de buurt ... 232
- Tevredenheid over het aanbod aan fietspaden in de buurt ... 234
- Bereikbaarheid van het centrum van de stad ... 236
- Tevredenheid over de verkeersveiligheid van de schoolomgeving ... 238
- Tevredenheid over de verkeersveiligheid van fietspaden ... 240
- Milieuvriendelijkheid van het wagenpark ... 242
- Tevredenheid over de staat van de wegen, voet- en fietspaden ... 244
- Basismobiliteit in de wijk ... 246

Hoofdstuk 7 Zorg en opvang

- Centrale registratie zorg voor personen met een handicap ... 250
- Wachttijden in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg ... 252
- Residentiële ouderenzorg ... 254
- Gezinszorg ... 256
- Voorschoolse kinderopvang ... 258
- Lokale dienstencentra in de wijk ... 260
- Voorschoolse kinderopvang in de wijk ... 262
- Woonzorgcentra in de wijk ... 264
- Serviceflats in de wijk ... 266
- Regionale spreiding van lokale dienstencentra ... 268
- Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang ... 270
- Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg ... 272
- Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt ... 274
- Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt ... 276
- Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt ... 278
- Betaalbaarheid van zorg en opvang ... 280

Hoofdstuk 8 Sociale principes

→ Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst 284
→ Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht 286
→ Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst 288
→ Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht 290
→ Houding tegenover diversiteit 292
→ Sociale integratie in de buurt 294
→ Huishoudens met betalingsmoeilijkheden 296
→ Leefloontrekkers 298
→ Fiscale inkomens beneden de kritische grens 300
→ Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering 302
→ Personen met overmatige schuldenlast 304
→ Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding armen/vreemdelingen/werklozen 306

Hoofdstuk 9 Natuur- en milieubeheer

→ Groenindruk van de eigen buurt 310
→ Aandeel bebouwde oppervlakte 312
→ Oppervlakte natuurgebieden met effectief natuurbeheer 314
→ Bereikbaar openbaar buurtgroen 316
→ Toegankelijkheid natuur en bos 318
→ Huishoudelijk afval 320
→ Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen 322
→ Energieverbruik via energieprestatiecertificaten 324
→ Energiepeil van nieuwbouw en verbouwing 326
→ Budgetmeters elektriciteit en aardgas 328
→ Afsluitingen elektriciteit en aardgas 330
→ Waterzuivering 332
→ Groendaken 334
→ Indruk van de netheid in de buurt 336
→ Indruk van de netheid in de stad 338
→ Tevredenheid over aanbod aan openbaar groen in de stad 340

Hoofdstuk 10 Burgerschap en overheid

→ Vertrouwen in de medemens 344
→ Vertrouwen in de federale overheid en de Vlaamse overheid 346
→ Vertrouwen in het stadsbestuur 348
→ Vertrouwen in het gerecht en de politie 350
→ Spreiding van informatie over en door de stad 352
→ Consultatie van bewoners door het stadsbestuur 354
→ Politieke interesse 356
→ Bereidheid om mee te praten over de stad 358
→ Actieve betrokkenheid van de burger 360
→ Politiek actief 362
→ Tevredenheid over loketvoorzieningen 364

Afkortingen 367

Alfabetische lijst van de indicatoren 369

Inleiding

SITUERING

DE STADSMONITOR beschrijft de ontwikkelingen in 13 Vlaamse steden. Het zijn de steden waar het Vlaamse stedenbeleid zich primordiaal naar richt: de grootsteden Antwerpen en Gent en de centrumsteden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout.

Dit is de vierde editie van de Stadsmonitor. Vorige edities dateren van 2004, 2006 en 2008. Met deze monitor beschikken de Vlaamse overheid en de steden over een instrument waarmee ze de ontwikkelingen in de steden kunnen opvolgen. Aan de hand van indicatoren wordt nagegaan of de steden in een meer leefbare en duurzame richting evolueren. Wat onder een leefbare en duurzame stad verstaan wordt, is gebaseerd op een gezamenlijk ontwikkelde en gemeenschappelijk gedragen visie, waarbij zowat alle actoren die met stedelijkheid in Vlaanderen te maken hebben, werden betrokken.

De visie en de daaraan gekoppelde indicatoren zijn het resultaat van een lang interactief proces. Dit startte in de lente van 2001 op initiatief van de Vlaamse overheid. Het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (Universiteit Gent) en het Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde (Hogeschool Gent) werden met het ontwikkelen van de monitor belast. Zowel het uittekenen van het concept, de visieontwikkeling als de keuze van de indicatoren verliep via intens overleg tussen de onderzoeksinstellingen, de Vlaamse overheid en de steden. Het ganse traject werd daarbij aangestuurd door een Stedenstuurgroep met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid en de steden.

Na twee edities werd in 2007 het ganse instrumentarium en de knowhow overgedragen aan de Vlaamse overheid. Een samenwerkingsverband tussen het Agentschap Binnenlands Bestuur, team Stedenbeleid en de Studiedienst van de Vlaamse Regering staat sindsdien in voor de verdere uitbouw en actualisering van deze monitor. Het concept, de visie en de opbouw van de monitor zijn ook in deze editie niet gewijzigd. In overleg met de Stedenstuurgroep werd wel een evaluatie van de indicatorenset doorgevoerd. Dit komt verder aan bod.

Deze boekversie van de monitor beperkt zich tot het beschrijven van de resultaten voor de verschillende indicatoren, die samen een goed beeld moeten schetsen van de ontwikkelingen in de steden. Telkens worden wel de achterliggende visie en de bekommernissen kort geschetst maar voor een uitgebreidere toelichting en de methodologische onderbouw van de indicatoren wordt de lezer verwezen naar de webversie die te vinden is op www.thuisindestad.be . Voor de betrokken steden zijn daar voor een aantal indicatoren ook meer gedetailleerde gegevens beschikbaar.

Deze vierde editie maakt duidelijk dat de Stadsmonitor stilaan voldoet aan de vereisten en kenmerken van een volwaardige monitor. Zoveel als mogelijk worden de indicatoren op basis van een gestandaardiseerde meetmethode ingevuld. Deze aanpak laat toe verschillende meetmomenten naast elkaar te zetten en zo ontwikkelingen in de tijd in beeld te brengen. De achterliggende visie en de wijze waarop de monitor wordt ontwikkeld en aangestuurd staan bovendien garant voor de beleidsrelevantie van het instrument. De beleidsrelevantie slaat daarbij vooral op het schetsen van de omgevingskenmerken die belangrijk zijn om de ontwikkelingen in de steden op te volgen. De monitor is echter geen evaluatie-instrument. Om dat duidelijk te maken wordt in wat volgt stilgestaan bij de definitie en de visie zoals deze bij de opstart van de Stadsmonitor werden ontwikkeld en die onverkort gelden voor deze editie.

Het omzetten van de visie in valide en betrouwbare indicatoren wordt geschetst aan de hand van een voorbeeld. Naar aanleiding van deze editie werd de indicatorenset geëvalueerd. De principes die daarvoor werden gehanteerd en de aanpassingen die deze evaluatie met zich meebracht, worden kort toegelicht. Naast centrale en decentrale bronnen worden heel wat indicatoren gevoed door een survey in de 13 steden. Ook daarop wordt in dit inleidend hoofdstuk even ingegaan.

DEFINITIE

De Stadsmonitor bestaat uit 2 onderdelen: een visie en indicatoren. De visie bestaat uit doelen en intenties die aangeven wat onder een leefbare en duurzame stad dient verstaan te worden. De visie is geconcretiseerd in indicatoren. Deze indicatoren laten toe na te gaan of de steden in de gewenste richting evolueren.

Wat de Stadsmonitor nu juist is kan worden teruggebracht tot 3 kenmerken die elkaar overlappen en beïnvloeden. Deze 3 kenmerken laten toe het doel en de functie van de Stadsmonitor duidelijk af te bakenen.

❶ De Stadsmonitor is een meet-, communicatie- en leerinstrument op strategisch niveau bestemd voor alle bij de stedelijke ontwikkeling betrokken actoren.

De Stadsmonitor is een instrument op strategisch niveau. Hiermee bedoelen we dat de Stadsmonitor op een geïntegreerde manier de stedelijke leefbaarheid benadert en zich tevens richt op de toekomst. Beide elementen sluiten nauw aan bij het denkkader van duurzame ontwikkeling. Dergelijke brede focus vraagt selectief gekozen indicatoren en zo veel als mogelijk gecomprimeerde data. De aanvankelijke ambitie om met een beperkte set van indicatoren te werken is niet gehaald. Heel wat concepten kunnen moeilijk in één cijfer gevat worden. Dikwijls zijn meerdere indicatoren nodig om één concept goed in beeld te brengen.

De leereffecten van de Stadsmonitor zitten in de opbouw van een gemeenschappelijke kijk op de stad (wie ziet wat?), in de communicatie en discussie over indicatoren (wat meet wat?), in de discussie over de manier waarop trends moeten of kunnen worden gewijzigd (wat moet er gebeuren?), in de discussie over de verdeling van verantwoordelijkheden (wie moet wat doen?) en opbouw van partnerschappen (hoe kan worden samengewerkt?). De monitor is in zijn geheel een communicatie-instrument over de stad en zijn ontwikkeling, tussen stadsbestuur, bewoners, maatschappelijk middenveld, bedrijven, ...

Hoewel bedoeld voor iedereen die bij de stedelijke ontwikkeling betrokken is, dient de Stadsmonitor in de eerste plaats voor beleidsdebatten op het niveau van de gemeenteraad, het college en het ambtelijke managementcomité.

❷ De Stadsmonitor is geen beleidseffectmeting of prestatiemeting, maar bevat omgevingsindicatoren die maatschappelijk relevante evoluties tonen.

Een monitor meet en werkt met indicatoren. Indicatoren worden gebruikt om vaak vage en complexe verschijnselen samengevat weer te geven in functie van een doel.

De Stadsmonitor bevat omgevingsindicatoren. Deze indicatoren tonen evoluties van factoren en actoren die deel uitmaken van de maatschappelijke omgeving. De Stadsmonitor is bijgevolg één van de instrumenten die de kwaliteit van de omgevingsanalyse moet verbeteren. Het maken van een omgevingsanalyse gaat meestal vooraf aan het bepalen van de beleidsvisie en de strategische doelstellingen. Dergelijke analyse moet een goede stand van zaken geven van de problemen, de potenties en de verwachte ontwikkelingen op korte, middellange en lange termijn, waarmee i.c. de stad en het stedelijke beleid rekening moeten houden. Dat geldt bijvoorbeeld voor sociale en ecologische evoluties, politieke ontwikkelingen, maatschappelijke behoeften, waardepatronen, economische conjunctuur, demografische evoluties, ... De Stadsmonitor brengt niet al deze evoluties in beeld. Hiermee wordt meteen duidelijk dat naast de Stadsmonitor ook andere gegevens noodzakelijk zijn om de omgeving in kaart te brengen (vb. contextvariabelen en meer kwalitatieve elementen).

De Stadsmonitor geeft alvast niet aan wie in welke dienst en op welk beleidsniveau gisteren wat gedaan heeft en wat die morgen moet doen. Evenmin omvat de Stadsmonitor indicatoren die de eigenlijke impact van één bepaald beleid op de omgeving nagaan. Daar dienen andere instrumenten en modellen voor.

De Stadsmonitor is dus geen evaluatie-instrument van operationele programma's van bepaalde diensten en is ook niet ontwikkeld als een instrument voor evaluatie van het beleid van het stadsbestuur. In de stedelijke omgeving zijn immers veel meer actoren actief dan het stadsbestuur (vb. bovenlokale overheden, bedrijven, het maatschappelijke middenveld, vzw's, burgers, ...). De Stadsmonitor kan wel worden gezien als een evaluatie-instrument op een zeer algemeen niveau, als een evaluatie van de collectieve effecten op de maatschappelijke omgeving van alle handelingen en inspanningen van de verschillende publieke en private actoren. Een nuancering is hier wel nodig: het is mogelijk dat een stadsbestuur (of een andere actor) zelf vindt dat bepaalde elementen van de Stadsmonitor als rechtstreekse effectmeting van de eigen beleidsinspanningen kunnen worden ingebouwd. Sommige aspecten van de monitor staan immers directer in verband met taken en bevoegdheden van één actor dan andere.

❸ De Stadsmonitor heeft als doel het strategische beleid van alle relevante actoren en van het stadsbestuur in het bijzonder beter te onderbouwen door het geven van een input voor planning en beleidsprogramma's.

De monitor moet het strategische beleidsproces van alle actoren voeden. In dit project staan vooral de ambities van het stadsbestuur (in onderstaand schema wordt het stadsbestuur met A1 aangeduid) centraal, maar de Stadsmonitor kan dus evengoed voeding of input geven aan strategische debatten op Vlaams niveau, in bedrijven en scholen in de stad, het maatschappelijke middenveld, gesubsidieerde diensten, etc. (zie A2, A3, A4, ... in onderstaande figuur).

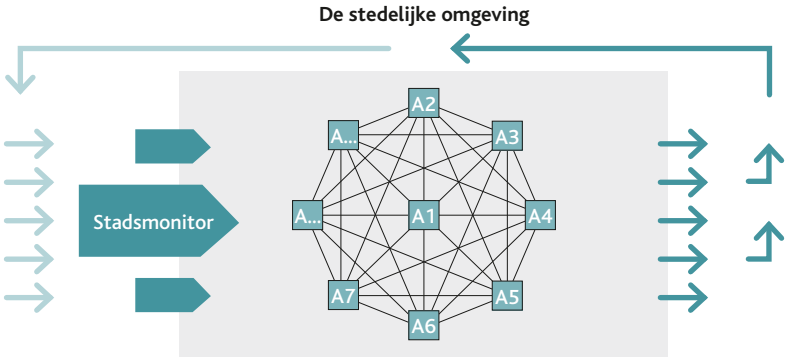

De figuur laat zien dat het stadsbestuur deel uitmaakt van de stad als leefgemeenschap, het geheel van alle actoren die in of ten aanzien van de stad actief zijn.

Vandaar de keuze om enkel omgevingsindicatoren in de Stadsmonitor op te nemen die de complexe maatschappelijke stedelijke omgeving inzichtelijk maken (zie boven).

Zoals al vermeld hebben de stadsbesturen in dat proces een bijzondere rol: ze zijn gelegitimeerd voor het algemene belang van vorige, huidige en toekomstige generaties in de stad. Ze hebben dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid in de regie van de inspanningen van de overheidsactoren en van maatschappelijke actoren. Uiteraard is de Stadsmonitor voor de stadsbesturen zelf ook een richtinggevend instrument om de eigen taken en bevoegdheden bij te sturen.

VISIE

Aan de basis van de keuze van de indicatoren in de Stadsmonitor ligt een visie op een wenselijke toekomst voor een Vlaamse groot- of centrumstad. Daarin zijn de begrippen 'leefbaarheid' en 'duurzaamheid' toegepast op alle belangrijke activiteiten in de stad. De visie heeft de vorm van een matrix bestaande uit rijen en kolommen (zie figuur). In de rijen staan de activiteiten (wonen, leren, werken, ondernemen, ...), in de kolommen staan de vier principes van het duurzaamheidsconcept: economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele. Zo worden activiteiten met principes verweven en omgekeerd. Op de kruisingen van rijen en kolommen staan de intenties of bekommernissen, die allemaal samen de volledige visie op een leefbare en duurzame toekomst vormen. De volledig ingevulde visiematrix staat op de website van het Vlaamse stedenbeleid (http://thuisindestad.be/stadsmonitor.asp).

	Economische principes	Sociale principes	Fysiek-ecologische principes	Institutionele principes
Cultuur & vrije tijd				
Leren & onderwijs				
Natuur & milieubeheer				
Ondernemen & werken				
Veiligheidszorg				
Wonen				
Zich verplaatsen / Mobiliteit				
Zorg & opvang				

De eerste versie van de visiematrix werd in 2002 ter discussie voorgelegd aan meer dan honderd experten. Tijdens vele overlegmomenten werden intenties toegevoegd, verscherpt en geschrapt waardoor de visiematrix vorm en inhoud kreeg. Deze participatieve aanpak is zeer zinvol gebleken: het bracht vele mensen samen in interessante discussies over de stad waardoor het draagvlak voor de Stadsmonitor groeide. Tevens werd ook duidelijk dat de visievorming nog niet op alle domeinen even sterk is ontwikkeld. Nadien werden – opnieuw in nauw overleg – de intenties uit de visiematrix opgedeeld in verschillende clusters. Een cluster bestaat uit een aantal intenties, die verband houden met eenzelfde thema. Er zijn rijclusters (intenties afkomstig uit een activiteitendomein of rij) én kolomclusters (intenties gebaseerd op een principe of kolom). Het zijn deze clusters of thema's die de basis vormden voor de keuze van de gewenste indicatoren.

Als voorbeeld de 7 clusters voor het domein 'Cultuur en vrije tijd':

- BEVORDEREN VAN HET VERENIGINGSLEVEN
- CULTUREEL ERFGOED BEWAREN EN ONTSLUITEN
- POSITIEVE UITSTRALING VAN DE STAD OP HET VLAK VAN CULTUUR EN VRIJE TIJD
- RECREATIEF MEDEGEBRUIK VAN RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR STIMULEREN
- SPORT EN SPEL BEVORDEREN
- STIMULEREN VAN CULTUURCREATIE EN -PARTICIPATIE
- VERSTERKEN VAN BURGERPARTICIPATIE ROND CULTUUR EN VRIJE TIJD

VAN VISIE NAAR INDICATOREN

Het ontwerpen van de indicatoren gebeurde, net als voor de visiematrix, op een participatieve manier. De Stadsmonitor is dus dankzij en doorheen vele discussies met allerlei betrokkenen opgebouwd. De clusters van de activiteiten en de principes hebben daarbij als basis gediend om een explosie van indicatoren te vermijden.

Per cluster werd gezocht naar een set van gewenste indicatoren, waardoor het thema meetbaar werd. Telkens werd op zoek gegaan naar de meest gewenste of ideale indicatoren. Pas achteraf werd nagegaan of voor deze indicatoren ook cijfers beschikbaar waren. Vaak gebeurt in de praktijk het omgekeerde: vanuit de beschikbare cijfers worden indicatoren ontworpen (data - driven). Aanvankelijk kwamen honderden indicatoren in aanmerking om opgenomen te worden. Om tot een overzichtelijke set te komen werd een selectie gemaakt op basis van 4 criteria:

- relevantie: de indicator dient een zeer duidelijk verband te hebben met een thema uit de visiematrix;
- interpreteerbaarheid: enkel indicatoren, die zonder veel interpretatieprobleem de richting van meer leefbaarheid en duurzaamheid aangeven, werden opgenomen;
- prioriteit voor indicatoren die verband houden met meerdere activiteitsdomeinen;
- voorkeur voor indicatoren die de activiteiten raken van veel actoren in de stad gezien hun strategisch karakter.

Als voorbeeld een rijcluster uit het activiteitendomein 'Wonen'. De cluster 'kwaliteit van de woonomgeving' bundelt 5 intenties of doelstellingen rond wonen:

- de kwaliteit van de woonomgeving (wijk/buurt) wordt verbeterd door te werken aan het straatbeeld, de aanwezigheid en toegankelijkheid van groen-, speel- en buurtvoorzieningen, verkeersleefbaarheid en veiligheid;
- de kwaliteit van ontmoetingsmogelijkheden in de buurt laat menselijk contact toe in al zijn diversiteit (zowel met bekenden als vreemden);
- de ruimte voor wonen wordt zorgvuldig gebruikt met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen. De densiteit doet geen afbreuk aan leefbare woonkwaliteit;
- in de stad worden woontypologieën ingepast in het karakter van de omgeving;
- in stadsbuurten is de woonomgeving (zowel onbebouwd gedeelte op privé-domein, de semi-publieke en de openbare ruimte) multifunctioneel.

Dit geeft volgende set van indicatoren voor de cluster 'kwaliteit van de woonomgeving':

→ Algemeen migratiesaldo
→ Migratiesaldo naar leeftijd
→ Tevredenheid over de buurt
→ Tevredenheid over de stad
→ Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt
→ Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken en monumenten
→ Woningdichtheid bij nieuwbouw
→ Tevredenheid over speelvoorzieningen en –plekken in de buurt
→ Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt
→ Tevredenheid over contact in de buurt
→ Intensiteit van de contacten
→ Speelruimte in de wijk
→ Overdekte jeugdruimte in de wijk
→ Open jeugdruimte in de wijk
→ Buurtproblemen: verkeershinder
→ Buurtproblemen: overlast in de straat en lastig gevallen worden op straat

- → Buurtproblemen: milieuhinder
- → Buurtproblemen: lawaaihinder
- → Geurhinder
- → Tevredenheid over het aanbod aan parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt
- → Basismobiliteit in de wijk
- → Aanbod voorschoolse kinderopvang
- → Groenindruk van de eigen buurt
- → Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen
- → Tevredenheid over aanbod aan openbaar groen in de stad
- → Basisscholen in de wijk

VAN INDICATOREN NAAR DATA

Zoals aangegeven werd in een eerste fase geopteerd om een zo optimaal mogelijke set van indicatoren op te stellen zonder rekening te houden met het al dan niet beschikbaar zijn van data. Uiteraard moesten in een tweede fase de indicatoren wel van data voorzien worden. Bij de zoektocht naar data werd beroep gedaan op drie soorten bronnen:

- centrale databanken of surveys beschikbaar in federale of Vlaamse instellingen;
- decentrale data die door de steden zelf worden verzameld en bezorgd;
- grootschalige survey bij de inwoners van de groot- en centrumsteden.

Twee soorten indicatoren werden bij de steden opgevraagd. Enerzijds allerhande GIS-toepassingen die de aanwezigheid en spreiding van voorzieningen in beeld brengen. Enkele voorbeelden: speel- en jeugdruimte in de wijk, basismobiliteit, aanwezigheid van openbaar groen, … Daarnaast werd op de steden een beroep gedaan om de zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies in beeld te brengen.

Voor heel wat data werd uiteindelijk een beroep gedaan op een survey bij de stadsbewoners zelf. In 2004 en 2006 werd hiervoor een telefonische enquête opgezet, in 2008 en 2011 werd gekozen voor een schriftelijke of postenquête (zie verder).

Niet alle indicatoren konden worden ingevuld. Voor deze indicatoren zijn pistes uitgetekend om verder uit te werken.

EDITIE 2011

De visie van de Stadsmonitor is ontwikkeld in 2001 en 2002. Daarop volgde de selectie van de indicatoren en een eerste editie in de lente van 2004. In voorbereiding van de editie 2008 werden de luiken 'Ondernemen en werken' en 'Zorg en opvang' grondig bijgestuurd. In de aanloop van de editie 2011 vroeg de Stedenstuurgroep, die de Stadsmonitor aanstuurt, een evaluatie van de indicatorenset.

De visie van de Stadsmonitor werd in de evaluatie niet meegenomen. De Stedenstuurgroep was van oordeel dat de visie op leefbare en duurzame steden nog steeds actueel is en niet moet worden bijgestuurd. Wel werd de link tussen de visie en de set van indicatoren bekeken. Daarbij werd nagegaan of de bekommernissen die in de visie naar voor geschoven worden wel voldoende door de voorliggende set van indicatoren worden afgedekt. Tevens werd per indicator bekeken of deze de bekommernis wel voldoende meet en of ondertussen geen andere en meer accurate databron voorhanden is. Wijzigingen werden pas doorgevoerd als nieuwe reeksen beschikbaar weren. De pistes werden ook in de evaluatie betrokken. Waarom zijn ze nog niet ontwikkeld? Zijn ook hier geen alternatieven voorhanden?

Naar aanleiding van de editie 2008 werd er vanuit verschillende steden op gewezen dat sommige domeinen of principes eerder beperkt aan bod komen in de Stadsmonitor. Daarbij werd vooral gewezen op het magere ecologische luik en op het domein 'Wonen'. Bij de bespreking werd daar extra aandacht aan besteed. De oorspronkelijke principes voor de selectie van indicatoren bleven ook bij deze evaluatie van kracht.

De evaluatie gebeurde in 2010 in werkgroepen waarbij zowel Vlaamse als stedelijke ambtenaren werden betrokken. Telkens werden de voorstellen aan de Stedenstuurgroep ter validatie voorgelegd.

Hieronder een overzicht per domein en principe van de belangrijkste aanpassingen.

In het domein 'Cultuur en vrije tijd' is meer aandacht voor de minder formele vormen van participatie ('*Bezoekers plein-, parkevenenement of zomerfestival*') en wordt het aanbod ook iets ruimer omschreven ('*Activiteiten in de stad*') . De cultuurproductie wordt in beeld gebracht door de '*Tewerkstelling in de culturele en creatieve sector*'.

Het domein 'Leren en Onderwijs' is zo goed als ongewijzigd gebleven op aandacht voor '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*' en '*Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen*' na. Vooralsnog zijn er geen data om de pistes rond '*Levenslang leren*' en '*Ongekwalificeerde uitstroom*' in te vullen.

De data rond ondernemen in het domein 'Ondernemen en werken' zijn iets accurater dan in het verleden omdat gebruik gemaakt kan worden van de Kruispuntbank Ondernemen. In het luik 'Werken' wordt de '*Werkzaamheidsgraad*' mee opgenomen en gaat bijkomend aandacht naar '*Werkloosheid jongeren*' en '*Werkloosheid ouderen*'. Een aantal pistes blijven ook hier nog open.

In de vorige edities werd voor het domein 'Veiligheidszorg' geput uit de federale Veiligheidsmonitor. In 2008 waren echter geen nieuwe data beschikbaar en op het moment van de redactie van de editie 2011 moest het veldwerk voor de nieuwe editie van de Veiligheidsmonitor 2011 nog opstarten. Om deze leemte in te vullen werden een aantal vragen aan de survey Stadsmonitor 2011 toegevoegd waardoor een aantal indicatoren kunnen worden ingevuld ('*Algemeen onveiligheidsgevoel*', '*Buurtproblemen*', '*Mijdgedrag op bepaalde plekken*').

Vermits de Woonsurvey 2005 geen bruikbare data opleverde op stadsniveau, werd in de survey Stadsmonitor 2011 een extra luik rond wonen opgenomen. Dit laat toe vooral de indicatoren rond kwaliteit van de woning beter in te vullen met o.a. '*Tevredenheid over de woning*', '*Bezettingsgraad woning*', '*Comfortniveau woning*', '*Woningkwaliteit*', ...

Het domein 'Zich verplaatsen/mobiliteit' is fors uitgebreid op basis van surveymateriaal. Zo zijn er meer gegevens over *vervoersmiddelenbezit, de tevredenheid van de stadsbewoners over het aanbod (bussen/trams in de buurt, fietspaden), de verkeersveiligheid (schoolomgeving, fietspaden) , de staat van de wegen en de bereikbaarheid van het centrum van de stad*.

Gezien in vorige editie de set indicatoren in het domein 'Zorg en opvang' reeds werd bijgestuurd, zijn er in deze editie bijna geen wijzigingen doorgevoerd.

De 'Fysieke principes' werden wel behouden en voor jeugdruimte uitgebreid met '*Open jeugdruimte in de wijk*'. Vermits al deze indicatoren domeinspecifiek zijn, worden ze niet in een afzonderlijk hoofdstuk opgenomen maar verspreid over de domeinhoofdstukken.

In het luik 'Sociale principes' gaat extra aandacht naar '*Sociale integratie in de buurt*', '*Houding tegenover diversiteit*' en '*Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding van armen, vreemdelingen en werklozen*'.

Het aantal ecologische indicatoren in deze editie is uitgebreid met een aantal ruimtelijke indicatoren ('*Aandeel bebouwde oppervlakte*', '*Oppervlakte natuurgebieden met effectief natuurbeheer*') maar vooral met indicatoren die betrekking hebben op het energiegebruik ('*Energieverbruik*', '*Energiepeil*', ...) en energiearmoede ('*Budgetmeters elektriciteit en gas*', '*Afsluitingen elektriciteit en gas*'). Ook zijn er bijkomende indicatoren rond '*Waterzuivering*', '*Groendaken*' en '*Tevredenheid over aanbod openbaar groen*' opgenomen.

De institutionele principes zijn ondergebracht in een hoofdstuk 'Burgerschap en overheid'. De tevredenheid over de voorzieningen zitten verspreid over de verschillende domeinen. In deze editie wordt een eerste aanzet gegeven om de tevredenheid over de administratieve dienstverlening in beeld te brengen via de indicator'Tevredenheid over loketvoorzieningen'.

Alles samen bevat de Stadsmonitor momenteel 216 indicatoren waarvan een honderdtal uit vorige edities worden geactualiseerd en waarvan een zestigtal als nieuwe indicatoren worden opgenomen. Waar mogelijk werd ook voor deze nieuwe indicatoren een reeks opgebouwd, wat toelaat de evoluties in de steden op te volgen. Een veertigtal indicatoren wachten nog op verdere ontwikkeling en worden als piste op de website beschreven. Enkele indicatoren worden niet geactualiseerd bij gebrek aan ruimte in de vragenlijst van de survey. Deze worden gefaseerd ingevuld.

Indicatorenset Stadsmonitor

	Geactualiseerd	Nieuw	Gefaseerd	Piste	Totaal
Cultuur en vrije tijd	19	7	1	8	35
Leren en onderwijs	10	2	1	4	17
Ondernemen en werken	15	9	1	11	36
Veiligheidszorg	5	5	0	0	10
Wonen	10	8	0	4	22
Zich verplaatsen/mobiliteit	5	8	0	2	15
Zorg en opvang	14	2	2	6	24
Sociale principes	8	4	0	1	13
Natuur- en milieubeheer	5	11	0	9	25
Burgerschap en overheid	10	2	4	3	19
Totaal	*101*	*58*	*9*	*48*	*216*

Survey Stadsmonitor 2011

Zoals aangegeven worden naast centrale en decentrale bronnen heel wat indicatoren gevoed door een survey in de 13 steden. In 2008 werd geopteerd voor een drastische wijziging in de methode van dataverzameling. De telefonische bevragingen in 2004 en 2006 werden vervangen door een schriftelijke bevraging of postenquête.

Waar in vorige edities een veertigtal indicatoren via de survey werden ingevuld, loopt dit in de huidige versie op tot meer dan zeventig. Voor de helft is vergelijking met de vorige meting mogelijk, voor de andere helft gaat het om een nulmeting. Dit geldt vooral voor de domeinen 'Wonen', 'Veiligheidszorg' en 'Milieu- en natuurbeheer'. Het ontbreken van klassieke volkstellingen waarbij zeer gedetailleerde data beschikbaar zijn op adresniveau, zorgt er voor dat heel wat data op niveau van de huishoudens enkel nog via de survey kunnen verzameld worden. Vele surveys zijn echter niet representatief tot op stadsniveau.

Steden die ook op deelgemeente- of buurtniveau over data wilden beschikken, konden – tegen kostprijs - extra bevragingen laten uitvoeren om zo zicht te krijgen op onderlinge verschillen binnen hun stad. De Antwerpen, Genk, Aalst en Turnhout hebben hiervan gebruik gemaakt.

Steekproef

De survey Stadsmonitor 2011 is bevraagd bij een representatief staal van de inwoners van de 13 centrumsteden ouder dan 15 jaar. Bedoeling is om zoals in de voorgaande editie zowel analyses voor de 13 steden samen, als voor de 13 steden afzonderlijk uit te voeren. In 2011 bedroeg de te realiseren steekproefomvang 14.725 eenheden voor de 13 steden samen, waaronder 1.300 extra eenheden voor de stad Aalst, 2.500 extra eenheden voor de stad Antwerpen, 1.900 extra eenheden voor de stad Genk en 1.250 extra eenheden voor de stad Turnhout. Rekening houdend met een realistisch responspercentage tussen 35 en 40% werd de initieel uit te zetten steekproef begroot op 40.900 eenheden.

Het trekken van de steekproef gebeurde volgens 2 principes: expliciete en impliciete stratificatie. Een gestratificeerde steekproef helpt het toeval een beetje.

Bij expliciete stratificatie wordt de populatie vooraf ingedeeld in een aantal groepen en vervolgens neemt men dan een steekproef uit elke groep. Deze expliciete stratificatie werd gebruikt voor de gebiedsindeling van de verschillende steden (deelgemeenten of postsectoren) en gebeurde proportioneel voor de 9 centrumsteden. Voor Antwerpen, Aalst, Genk en Turnhout gebeurde de expliciete stratificatie disproportioneel zodat binnen deze steden ook districten/deelgemeenten of wijken kunnen vergeleken worden.

De impliciete stratificatie gebeurde volgens nationaliteit, geslacht en leeftijd. Bij impliciete stratificatie wordt de populatielijst volgens de relevante kenmerken geordend waarna systematisch eenheden worden geselecteerd. Concreet werden eerst alle Belgische mannen van jong naar oud op de lijst geplaatst, dan alle Belgische vrouwen, daarna de niet-Belgische mannen en de niet-Belgische vrouwen, telkens van jong naar oud. Nadien werd de 'sprong' van de steekproeftrekking bepaald (gelijk aan de steekproeffractie) en werd op basis van één toevalsgetal de hele steekproef getrokken. Stel bijvoorbeeld dat er in een gemeente van 50.000 inwoners 500 mensen geselecteerd moeten worden. De sprong is dan gelijk aan 100. Er wordt één toevalsgetal (t) getrokken tussen 1 en 100 en de steekproef bevat dan de elementen t, 100+t, 200+t...
Het resultaat van deze procedure is dat de getrokken steekproef in elke centrumstad de populatie perfect weerspiegelt voor de kenmerken nationaliteit, leeftijd en geslacht.
Elke inwoner uit de centrumsteden komt ook in aanmerking voor de bevraging. Dit is een eerste voorwaarde om representativiteit van de respons na te streven.

Na akkoord van de colleges van Burgemeester en Schepenen en in overleg met de stadsbesturen werd de steekproef getrokken uit de bevolkingsregisters.

Respons

De directe benadering van de respondent verliep via 4 communicatiemomenten. De startdatum was 5 april 2011. Het eerste herinnerings- of bedankingskaartje volgde op 12 april 2011, de rappelzending op 3 mei 2011 en tot slot een tweede herinnerings- of bedankingskaartje op 10 mei 2011. De eerste zending bestond uit een vragenlijst, een begeleidend schrijven, een gepersonaliseerde verzendenveloppe en een antwoordenveloppe (port betaald). In de eerste zending werden 40.900 personen aangeschreven in de 13 centrumsteden. Een week later werd een herinnerings- of bedankingskaartje gezonden naar alle in zending 1 aangeschreven personen. In zending 3 werden enkel de respondenten aangeschreven waarvan het antwoord nog niet was binnengekomen of verwerkt, 31.000 personen in totaal. In de laatste zending kregen zij nogmaals een herinnerings- of bedankingskaartje in de bus.

Op 11 juli 201, bij het afsluiten van het veldwerk, bedroeg de bruto respons 20.238 eenheden. De bruto respons omvat hier elke vorm van respons op de vragenlijst en bevat ook leeg teruggestuurde vragenlijsten of vragenlijsten ingevuld door verkeerde personen. De netto respons bedroeg op 11 juli 2011 18.828 eenheden. Uit het verloop van de responsaantallen was duidelijk het effect van de verschillende zendingen af te leiden. Rekening houdend met een week doorwerking per zending klokte de bruto respons van zending 1 na een week af op 27%. De verdere doorwerking van zending 1 en zending 2 leverde een cumulatieve bruto respons op van 36%. Zending 3 zorgde voor een bijkomende bruto respons van minstens 8%. Op 11 juli 2011 bedroeg de cumulatieve bruto respons 49,5%. Bijna één op twee aangeschreven respondenten heeft aldus de vragenlijst ingevuld en teruggestuurd. Na kwaliteitscontrole bleven er 18.828 vragenlijsten over om te analyseren. De netto respons bedroeg aldus 46%.

Realisatie survey Stadsmonitor 2011.

	Vereist aantal	Uitgezette steekproef	Aantal teruggekeerde vragenlijsten	Bruto respons	Na kwaliteitscontrole	Netto respons
Aalst (6stadsdelen)	1.800	5.200	2.609	50,2	2.432	46,8
Antwerpen (9districten)	3.500	9.700	4.473	46,1	4.166	42,9
Brugge	650	1.750	961	54,9	899	51,4
Genk	2.400	6.900	3.250	47,1	2.981	43,2
Gent	850	2.300	1.089	47,3	1.021	44,4
Hasselt	525	1.450	766	52,8	720	49,7
Kortrijk	550	1.500	765	51,0	703	46,9
Leuven	600	1.650	808	49,0	759	46,0
Mechelen	550	1.500	741	49,4	698	46,5
Oostende	525	1.450	728	50,2	682	47,0
Roeselare	500	1.350	751	55,6	703	52,1
Sint-Niklaas	525	1.450	772	53,2	721	49,7
Turnhout (7 stadsdelen)	1.750	4.700	2.525	53,7	2.343	49,9
Totaal	*14.725*	*40.900*	*20.238*	*49,5*	*18.828*	*46,0*

Representativiteit en weging

Vrouwen hebben iets vlotter de vragenlijsten ingevuld teruggestuurd dan mannen. Er zijn minder jongeren en jongvolwassenen onder de respondenten dan in de werkelijke populatie. Voor wat betreft de andere leeftijdscategorieën is er een lichte oververtegenwoordiging. Vooral in de leeftijdsgroep 45-64jarigen is er oververtegenwoordiging. Tussen de steden onderling zijn er lichte verschillen, maar er zijn geen echte uitschieters. Vreemdelingen of niet-Belgen zijn ondervertegenwoordigd. In totaal werden 1.831 vragenlijsten van niet - Belgen ontvangen.

De gerealiseerde steekproef heeft dus te kampen met een vertekening door oververtegenwoordiging van bepaalde groepen en ondervertegenwoordiging van andere groepen. Om die non-respons vertekening te ondervangen, worden de data van de gerealiseerde steekproef gewogen. De gewogen steekproef is representatief voor de kenmerken leeftijd en geslacht in alle steden en ook voor alle steden samen.
De weging die werd toegepast op de databestanden van de survey van de stadsmonitor, doet twee dingen. In eerste instantie wordt er gewogen voor de bevolkingsaantallen van de verschillende centrumsteden (en voor Antwerpen,Turnhout, Aalst en Genk ook voor de bevolkingsaantallen van de districten of de stadsdelen). Het resultaat van deze weging is dat gewogen percentages die berekend zijn op het hele databestand, gelden voor

'alle inwoners van de 13 centrumsteden'. In tweede instantie wordt er gewogen voor de gecombineerde verdeling van leeftijd en geslacht binnen elke stad of voor Aalst, Antwerpen, Genk en Turnhout binnen elk stadsdeel. Het resultaat is dat de gewogen data representatief zijn voor die variabelen leeftijd en geslacht. Als bepaalde kenmerken samenhangen met leeftijd en/of geslacht dan zal de gewogen verdeling voor die kenmerken anders zijn dan de ongewogen verdeling.

Extra

De koppeling van de indicatoren aan en visie rond leefbare en duurzame steden houdt in dat een aantal kerncijfers over de betrokken steden niet direct zijn opgenomen zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners, de oppervlakte e.d.. Om aan deze leemte te voldoen is een folder opgemaakt met dergelijke basisgegevens per stad. Om de afzonderlijke steden te situeren, zijn tevens gegevens opgenomen voor het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Leeswijzer

DE BOEKVERSIE wijkt op een aantal punten af van de webversie op http://thuisindestad.be/stadsmonitor.asp . Voor de boekversie is geopteerd voor een compacte weergave van de indicator. Voor de uitvoerige toelichting bij de visie en de uitgebreide fiches met beschrijving van de kwaliteitsaspecten van de indicatoren kan men terecht op de webversie. De pistes met nog te ontwikkelen indicatoren zijn niet in de boekversie opgenomen. Niet geactualiseerde indicatoren zijn ook enkel op de website te vinden.

Het boek bevat - naast de inleiding – 10 hoofdstukken waarbij de indicatoren worden geordend per activiteitendomein of duurzaamheidsprincipe.

Elk hoofdstuk start met een overzicht van de indicatoren die betrekking hebben op het activiteitendomein of principe.

Elke indicator bevat volgende onderdelen:

- **titel van de indicator**;
- **definitie**: omschrijving van de indicator met informatie over de berekeningswijze;
- **tabel**: resultaten van de meting voor de 13 steden met waar mogelijk een evolutie de voorbije jaren. In tegenstelling tot voorgaande edities is ook een cijfer voor het totaal van de 13 steden toegevoegd en – indien beschikbaar – een vergelijkend cijfer voor Vlaanderen.
- **grafiek**: voor de meeste indicatoren een momentopname voor het laatst beschikbare jaar met details, zeker voor samengestelde indicatoren.
- **vaststellingen**: een korte toelichting bij de cijfers waarbij de meest recente meting eerst wordt belicht om daarna de evolutie te bekijken;
- **aandachtspunten**: naast een situering van de indicator binnen de visie en het aangeven van de bekommernis worden – waar nodig – een aantal methodologische toelichtingen gegeven die nodig zijn om de indicator goed te kunnen interpreteren.

Voor een juiste interpretatie van de survey-indicatoren is een afzonderlijke leeswijzer opgemaakt.

Wie op zoek is naar een specifieke indicator, kan terecht in de alfabetische lijst van indicatoren, die achteraan het boek is opgenomen. Daar kan men ook terecht voor een verklaring van alle afkortingen die in het boek gebruikt worden.

Leeswijzer survey-indicatoren

DE SURVEY STADSMONITOR berust op een (representatieve) steekproef. Zoals alle onderzoeken die zich baseren op een steekproef om uitspraken te doen die generaliseerbaar zijn naar de populatie, laat dit onderzoek geen 100% uitspraken toe. Men moet rekening houden met een foutenmarge.

Zo kan men op grond van een steekproef van 700 respondenten niet beweren dat 85% van de inwoners fier is over zijn stad. Men kan wel zeggen dat tussen 83% en 88% van de inwoners fier is over zijn stad. Dit is het betrouwbaarheidsinterval, waarvan met een bepaalde waarschijnlijkheid kan gesteld worden dat het populatiepercentage zich erin bevindt.
Het BETROUWBAARHEIDSINTERVAL voor 2011 geeft ook een indicatie van het al dan niet significant zijn van de verschillen tussen de steden. Bij steekproefonderzoek kunnen verschillen in percentages al dan niet veroorzaakt zijn door toeval. Om te bepalen of aan verschillen waarde kan worden gehecht (statistische significantie), kan gebruik gemaakt worden van een 95% betrouwbaarheidsinterval (BI). Op basis van betrouwbaarheidspercentages (ondergrens en bovengrens) krijgt men een indicatie of de percentages van de steden onderling significant van elkaar verschillen. Indien het ene percentage niet in het betrouwbaarheidinterval valt van het andere percentage, en vice versa, kan gesteld worden dat de beide percentages waarschijnlijk significant van elkaar verschillen.

Testen op SIGNIFICANTIE is ook nodig voor de verschillen doorheen de tijd (tussen 2008-2011).
Als een verschil significant genoemd wordt, wil dat zeggen dat de kans dat dit verschil op basis van toeval is gevonden kleiner dan 5% is, of dat met 95% zekerheid kan worden gesteld dat dit verschil ook in de realiteit te vinden is. De bivariate verschillen tussen 2008 en 2011 (weergegeven in de tabel) werden in tweede instantie ook multivariaat getoetst. De multivariate toets gaat na of onder controle van of bij constant houden van geslacht, leeftijd en opleiding de algemene houding is gewijzigd ten opzichte van 2008. De weergegeven significantie in de tabel heeft betrekking op de netto-effecten uit de multivariate analyse.
Het is ook mogelijk dat een niet significant bivariaat verschil multivariaat toch significant wordt. Deze situatie doet zich voor als het bivariate verschil onderdrukt werd (suppressie). Als rekening wordt gehouden met veranderingen in de verdeling volgens geslacht, leeftijd en opleidingsniveau vergroot het verschil en wordt het netto-effect significant.

Voorbeeld: tevredenheid over de buurt

Is de houding ten opzichte van 2008 'echt' veranderd? Indien er een significante stijging is van het aandeel tevredenen over de buurt tussen 2008 en 2011 (bruto-effect), betekent dit een effectieve stijging doorheen de tijd. De multivariate toets gaat na of die stijging ook significant is na controle voor geslacht, leeftijd en opleiding. Indien het netto-effect niet significant is maar het bruto-effect wel, wil dit niet zeggen dat er niet meer tevredenen zijn. Wel dat de stijging in het aantal tevredenen eerder toe te schrijven is aan een veranderde samenstelling van de bevolking. Indien er een significant effect wordt gevonden onder controle van de achtergrondkenmerken is dit een indicatie dat er een algemene verandering, over de bevolkingsgroepen heen, is in de attitude van de bevolking. Omgekeerd kan het verdwijnen van een bruto effect na controle voor achtergrondkenmerken er op wijzen dat er eerder een verschuiving is voor bepaalde groepen. De verandering bij deze groepen is dan eerder een verklaring voor de evolutie van het aantal tevredenen dan het tijdseffect. Om exact te bepalen wat er aan de hand is, zijn echter grondigere analyses (met interactie-effecten) noodzakelijk.

Ook voor het verschil over de 13 steden heen kan de significantie nagegaan worden. Er moet dan wel rekening worden gehouden met het feit dat voor dit verschil, door het grotere aantal respondenten, sneller een significant resultaat wordt bekomen. Ook vrij kleine verschillen kunnen als 'echte' verschillen aangeduid worden. Daarom is het belangrijk om in dit geval vooral naar de effectieve percentages te kijken om de betekenis van een verschil in te schatten.
Voor een verschil op stadsniveau kan het omgekeerde zich voordoen. Een vrij groot verschil kan niet significant zijn door het beperkte(re) aantal respondenten.
Dit kan ook voorkomen bij het beschouwen van deelpopulaties, bijvoorbeeld wanneer enkel de 55-plussers in beschouwing worden genomen.

HOOFDSTUK 1

Cultuur en vrije tijd

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Cultuur en vrije tijd' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Cultuur en vrije tijd' samengebald in 7 clusters:

- STIMULEREN VAN CULTUURCREATIE EN –PARTICIPATIE
- CULTUREEL ERFGOED BEWAREN EN ONTSLUITEN
- POSITIEVE UITSTRALING VAN DE STAD OP HET VLAK VAN CULTUUR EN VRIJE TIJD
- SPORT EN SPEL BEVORDEREN
- BEVORDEREN VAN HET VERENIGINGSLEVEN
- RECREATIEF MEDEGEBRUIK VAN RUIMTE EN INFRASTRUCTUUR STIMULEREN
- VERSTERKEN VAN BURGERPARTICIPATIE ROND CULTUUR EN VRIJE TIJD

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 1 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op het aanbod, het gebruik en de tevredenheid in verband met cultuur en vrije tijd. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 7 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Activiteiten in de stad 24
- Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen 26
- Amateurgezelschappen 28
- Speelruimte in de wijk 30
- Overdekte jeugdruimte in de wijk 32
- Open jeugdruimte in de wijk 34
- Bioscoopbezoek 36
- Bezoek sportevenement 38
- Bezoek podiumkunsten 40
- Bibliotheekbezoek 42
- Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen 44
- Bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival 46
- Participatie in het verenigingsleven 48
- Sportparticipatie 50
- Deelname aan buurtactiviteiten 52
- Intensiteit van contacten 54
- Tevredenheid over speelvoorzieningen en geschikte plekken voor de jeugd 56
- Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt 58
- Tevredenheid over het contact in de buurt 60
- Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie 62
- Tevredenheid over het cultureel aanbod 64
- Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafé's 66
- Tevredenheid over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen 68
- Tevredenheid over de hoeveelheid vrije tijd 70
- Tewerkstelling in de culturele en creatieve sector 72
- Verblijfstoerisme 74
- Fierheid over de eigen stad 76

Activiteiten in de stad

Definitie

Het aantal culturele activiteiten per 10.000 inwoners.

De cijfers bevatten het aantal courante culturele activiteiten waarvoor door SABAM een vergoeding geïnd werd voor de gespeelde muziek. Voor de volgende categorieën werden cijfers opgenomen: klassieke muziek, feesten en fuiven, evenementen, modeshows/shows, sportieve manifestaties, eetfestijnen/soupers, optredens (pop, rock, jazz, blues,...), theater, harmonies/fanfares, festivals. In de cijfers hieronder zijn de filmvertoningen niet opgenomen.

Vaststellingen

In 2010 vonden er in de 13 steden gemiddeld 120 spontane culturele activiteiten per 10.000 inwoners plaats. Leuven en Gent tellen het hoogste aantal activiteiten per 10.000 inwoners. Antwerpen, Aalst en Mechelen hebben het laagste aantal activiteiten per 10.000 inwoners. Optredens en fuiven omvatten ongeveer 60% van alle geregistreerde activiteiten. Theater maakt iets meer dan 10% van het totale aantal activiteiten uit, klassieke muziek iets minder dan 10%. Gent, Brugge en Hasselt hebben een vrij groot aandeel klassieke muziek. Turnhout, Roeselare, Mechelen, Kortrijk en Antwerpen hebben een vrij groot aandeel theater.

Courante culturele activiteiten per 10.000 inwoners, in 2010.

	2010
Antwerpen	74
Gent	160
Aalst	72
Brugge	105
Genk	90
Hasselt	125
Kortrijk	129
Leuven	203
Mechelen	80
Oostende	87
Roeselare	84
Sint-Niklaas	111
Turnhout	98
Totaal 13 steden	*120*

Bron: SABAM.

Aandachtspunten

De indicator over het aantal culturele activiteiten is relevant voor het stimuleren van cultuurcreatie en –participatie. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Deze indicator moet men samen zien met andere indicatoren over het stimuleren van culturele participatie, zoals het '*Bibliotheekbezoek*', '*Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen*' en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.

Bepaalde evenementen zijn gedekt door bestaande overeenkomsten (bv. danscafés, discotheken, jeugdhuizen,...). In dit geval dient de organisator geen bijkomende aanvraag bij SABAM te doen. Dit wil zeggen dat er zeker meer evenementen georganiseerd zijn dan uit de cijfers blijkt. Daarnaast is het uiteraard ook mogelijk om evenementen (sportevenementen,...) te organiseren zonder muziek.
In de cijfers zijn ook de filmvertoningen niet inbegrepen.

Culturele activiteiten naar type, in 2010, in %.

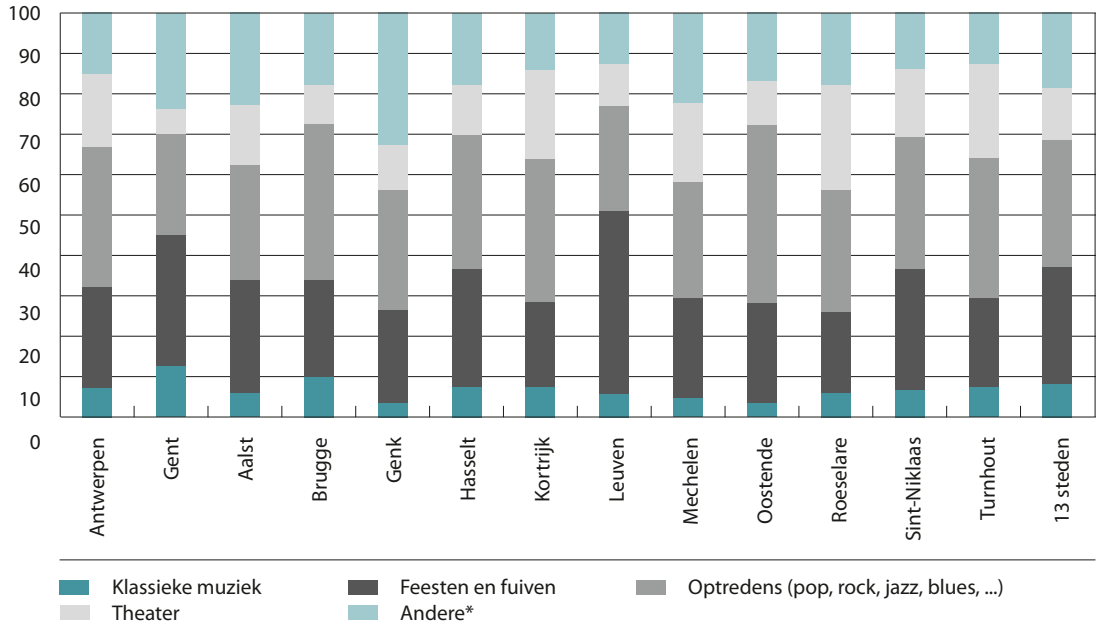

*Evenementen, mode-shows/shows , sportieve manifestaties, eetfestijnen/soupers, harmonies-fanfares, festivals.
Bron: SABAM.

Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen

Definitie

Het aantal podiumvoorstellingen en tentoonstellingen op jaarbasis per 10.000 inwoners.

Het betreft hier podiumvoorstellingen en tentoonstellingen die zijn ingevoerd in de cultuurdatabank van CultuurNet Vlaanderen (UiT-databank, www.uitinvlaanderen.be). De website UiTinVlaanderen.be bevat de meest volledige cultuur- en vrijetijdsagenda voor Vlaanderen en Brussel. De culturele activiteiten worden decentraal ingegeven door verschillende actoren (gemeenten, organisatoren, ...).

Het podiumaanbod is ingedeeld in drie grote categorieën: (1) theater, dans en lezingen, (2) concert en (3) film. Voor de globale categorie culturele evenementen kan de evolutie gegeven worden tussen 2009 en 2010. Voor de meer verfijnde data zijn enkel cijfers voor 2010 ter beschikking.

Vaststellingen

In de 13 steden worden gemiddeld genomen meer cultuurevenementen georganiseerd dan in het Vlaamse Gewest. Oostende, Leuven en Gent zijn hierbij de koplopers. Van de 13 steden ligt alleen voor Aalst en Roeselare het aanbod onder het Vlaamse gemiddelde. Daarnaast ligt het aanbod in Mechelen, Genk en Kortrijk lager dan het gemiddelde van de centrumsteden.

De globale evolutie van het aantal ingevoerde cultuurevenementen toont voor de meeste centrumsteden een toename tussen 2009 en 2010. Vooral in Antwerpen, Oostende, Sint-Niklaas en Turnhout is er een duidelijke stijging van het aantal cultuurevenementen per 10.000 inwoners. Vier centrumsteden vertonen een daling. Bij drie ervan is de daling zeer beperkt (Hasselt, Leuven, Mechelen). Roeselare kent daarentegen een daling van meer dan een kwart.

Het aanbod aan dans, theater en lezingen is het hoogst in Gent, gevolgd door Leuven, Kortrijk en Brugge. Gent is ook de concertstad bij uitstek al ligt het aanbod in Antwerpen, Leuven en Brugge ook relatief hoog. Het

Cultuurevenementen per 10.000 inwoners, in 2009 en 2010.

	2009	2010
Antwerpen	220	261
Gent	300	304
Aalst	126	136
Brugge	271	283
Genk	225	226
Hasselt	290	273
Kortrijk	244	253
Leuven	322	307
Mechelen	196	192
Oostende	314	360
Roeselare	221	157
Sint-Niklaas	231	272
Turnhout	238	270
Totaal 13 steden	*246*	*262*
Vlaams Gewest	*146*	*164*

Bron: CultuurNet, UiT-databank.

filmaanbod is het grootst in Turnhout en Leuven. Hasselt, Kortrijk, Oostende en Genk hebben eveneens een uitgebreid filmaanbod. Het aanbod van Antwerpen is het meest gelijkmatig gespreid over de verschillende genres.

Oostende springt er, met 28 tentoonstellingen per 10.000 inwoners, uit wat betreft het aantal tentoonstellingen. Ook Gent, Hasselt en Genk hebben een bovengemiddeld aanbod. In Aalst en Roeselare is er, met 5 tentoonstellingen per 10.000 inwoners, slechts een beperkt aanbod aan tentoonstellingen.

Aandachtspunten

De indicatoren over het aantal podiumvoorstellingen en het aantal tentoonstellingen zijn relevant voor het culturele aanbod. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Deze indicatoren kunnen samen gelezen worden met de indicatoren '*Bezoek podiumkunsten*' en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.

De gegevens meten geldig het beoogde concept maar er moet wel rekening gehouden worden met volgende beperkingen. De cijfers gaan over het aantal items die ingevoerd werden in de Uit-databank, het aantal effectief plaatsgevonden voorstellingen kan wat lager liggen.

Het aantal ingevoerde evenementen in een gemeente hangt samen met het feit of de gemeente lid is van het UiT-netwerk (wat voor deze steden het geval is). In het lidmaatschap zit een engagement om het lokale cultuur- en vrijetijdsaanbod actief te helpen verzamelen. De groot- en centrumsteden staan in de databank helemaal bovenaan qua aanbod en men kan dan ook stellen dat de invoer van hun cultuuractiviteiten vrij compleet is. Een onderschatting van hun aanbod is weinig waarschijnlijk.

Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen per 10.000 inwoners, in 2010.

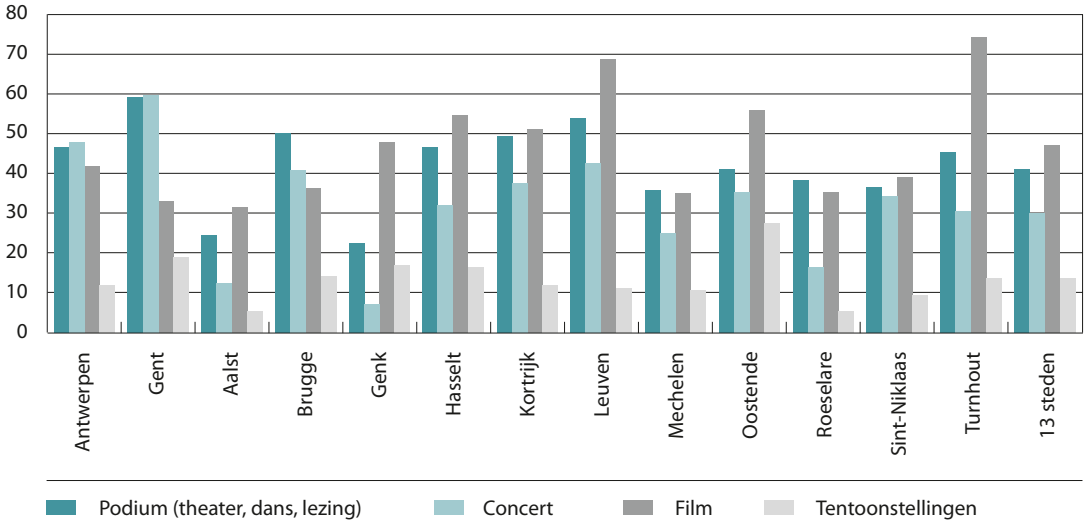

Bron: CultuurNet, UiT-databank.

Amateurgezelschappen

Definitie

Het aantal amateurgezelschappen op jaarbasis per 10.000 inwoners.

Onder amateurkunsten vallen alle kunstvormen die in het kader van het sociaal-culturele gebeuren aan iedere burger de kans bieden om zich via kunstbeoefening en -beleving te ontplooien en zijn potentiële creatieve vermogens te ontwikkelen op vrijwillige basis en zonder beroepsmatige doeleinden. Het decreet op de amateurkunsten (17/11/2006) onderscheidt volgende kunst(deel)disciplines: theater, dans, beeldcultuur en beeldende kunst, muziek (instrumentale, vocale, lichte en volksmuziek) en letteren. Een organisatie voor amateurkunsten is een vereniging met een landelijk karakter werkzaam binnen één van de disciplines. Voor elke kunstdiscipline of voor een deeldiscipline ervan, kan slechts één organisatie voor amateurkunsten erkend worden, die representatief is voor de desbetreffende kunstdiscipline of deeldiscipline.
De cijfers bevatten het aantal groepen per 10.000 inwoners (exclusief popgroepen) dat per centrumstad aangesloten is bij deze erkende organisaties voor amateurkunsten.

Vaststellingen

De meeste centrumsteden beschikken over 5 tot 7 amateurgezelschappen per 10.000 inwoners en situeren zich dus rond het Vlaamse gemiddelde. Leuven , Hasselt en Turnhout zitten met meer dan 7 amateurgezelschappen boven het gemiddelde van de 13 steden. Aalst heeft minder dan 5 amateurgezelschappen per 10.000 inwoners.

Opvallend is dat er in alle steden een afname is van het aantal gezelschappen ten opzichte van 2007, terwijl het Vlaamse gemiddelde licht toeneemt. In een aantal steden, voornamelijk Antwerpen, Mechelen en Turnhout, is er vergeleken met 2005 wel een stijging van het aantal amateurgezelschappen per 10.000 inwoners. Er moet wel met een aantal beperkingen rekening gehouden worden voor deze vergelijking in de tijd (zie aandachtspunten).

Aantal amateurgezelschappen per 10.000 inwoners, in 2004, 2005, 2007 en 2010.

	2004	2005	2007	2010
Antwerpen	4,5	4,8	5,5	5,3
Gent	7,3	7,4	6,9	6,2
Aalst	3,9	5,1	4,4	4,1
Brugge	5,0	6,4	7,1	6,5
Genk	6,8	6,1	7,2	5,4
Hasselt	8,0	8,8	8,2	7,5
Kortrijk	7,6	8,3	9,9	6,8
Leuven	9,6	10,9	11,1	9,3
Mechelen	6,6	5,4	6,1	5,9
Oostende	5,6	5,4	5,9	5,6
Roeselare	8,0	6,9	8,7	7,0
Sint-Niklaas	5,8	6,8	6,1	5,3
Turnhout	10,1	7,6	10,8	8,6
Totaal 13 steden	*6,1*	*6,4*	*6,9*	*6,1*
Vlaams Gewest	*6,2*	*7,2*	*6,3*	*6,5*

Bron: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen.

Theater en muziek hebben het grootste aandeel in de amateurgezelschappen. In Gent nemen de dansgroepen een opvallend groot aandeel in, Genk kent een opvallend hoog aandeel groepen beeldexpressie.

Aandachtspunten

De indicator over het aantal amateurgezelschappen is relevant voor het stimuleren van cultuurcreatie en -participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn amateurgezelschappen een belangrijke opstap om de cultuur van het woord, beeld, muziek en lichamelijke beweging voor een groot publiek toegankelijk te maken. Amateurkunst biedt mensen mogelijkheden om zich creatief te uiten. Daarnaast hebben amateurgezelschappen ook een sociale functie.

Gegeven de bekommernissen over cultuurcreatie en -participatie kan men deze indicator samen lezen met de indicatoren '*Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen*', '*Bezoek podiumkunsten*', en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.
Vanuit een sociaal oogpunt kan men deze indicator samen lezen met '*Participatie in het verenigingsleven*'.

Bij de beoordeling van de gegevens zijn er een aantal beperkingen. Zo hebben de gegevens enkel betrekking op de groepen aangesloten bij een erkende landelijke amateurkunstenorganisatie. Als amateurkunstenvereniging hoeft men zich niet aan te sluiten bij een landelijke amateurkunstenorganisatie. Het werkelijke aantal kan dus hoger liggen. Voor de sector van de popmuziek zijn er enkel gegevens betreffende het aantal geregistreerde groepen op de website van poppunt. De registratie van de verschillende gezelschappen is dus niet uniform. Deze gegevens zijn bijgevolg niet vergelijkbaar met de andere kunstdisciplines waarvoor het om aangesloten groepen gaat. De cijfers voor de sector popmuziek zijn dan ook niet in de cijfers opgenomen om de vergelijkbaarheid te vrijwaren.

De individuele amateurkunstenaars komen niet in beeld.
Voor twee kunstdisciplines (theater & creatief schrijven) zijn de cijfers van 2011 gebruikt in plaats van deze voor 2010. De aangesloten groepen voor deze disciplines zijn echter stabiel de voorbije jaren.

Amateurgezelschappen per kunstdiscipline, in 2010.

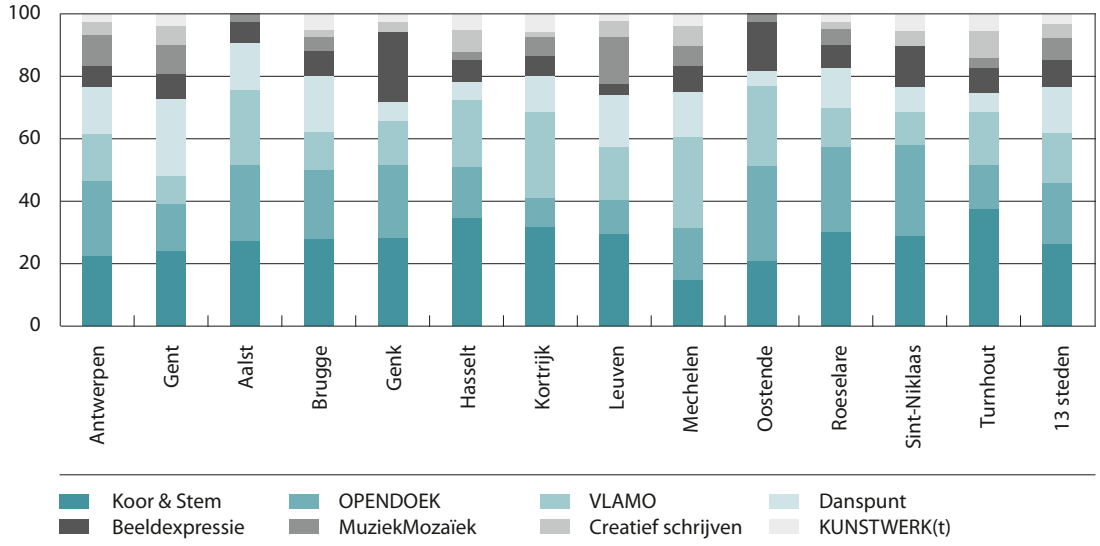

Bron: Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen.

Speelruimte in de wijk

Definitie

Aandeel (%) inwoners (totale bevolking) en kinderen (0-11 jaar) dat woont binnen 400m loopafstand van speelruimte.

Speelruimte staat voor alle publieke toegankelijke open ruimtes die door de stad worden onderhouden en waar een speel- of sporttoestel is opgesteld.

Het aandeel inwoners is het aantal inwoners dat woont binnen 400m loopafstand van speelruimte op het totaal aantal inwoners. Het aandeel kinderen is het aantal 0-11-jarigen dat woont binnen 400m loopafstand van speelruimte op het totaal aantal 0-11-jarigen.

Vaststellingen

Het aandeel inwoners en jongeren dat kan beschikken over speelruimte in de wijk verschilt sterk van stad tot stad.

Het aandeel inwoners dat op minder dan 400m loopafstand van speelruimte woont is het grootst in Leuven en Oostende. In Roeselare, Sint-Niklaas, Gent en Aalst woont, in tegenstelling tot de andere steden, minder dan de helft van de inwoners in de nabijheid van speelruimte.

Het aandeel kinderen dat in de nabijheid van speelruimte woont is het grootst in Leuven en Turnhout, meer dan 70% van de kinderen woont er op minder dan 400m loopafstand van speelruimte. Minder dan de helft van de kinderen uit Roeselare, Gent, Sint-Niklaas en Aalst woont in de nabijheid van speelruimte.

In zo goed als alle steden is het aandeel kinderen dat in de nabijheid van speelruimte woont groter dan het aandeel inwoners. Enkel in Genk, Hasselt en Oostende is dit niet het geval.

Speelruimte in de wijk, in 2004, 2006, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	Totale bevolking								Kinderen (0-11 jaar)	
	2004*		2006*		2008*		2011		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	220.590	**48,4**	247.781	**53,7**	282.790	**60,0**	312.763	**63,6**	47.905	**65,2**
Gent	92.465	**40,0**	101.435	**44,0**	103.575	**44,0**	104.987	**42,5**	14.652	**46,8**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	24.532	**30,0**	3.234	**31,0**
Brugge	59.083	**50,5**	76.253	**64,8**	69.441	**59,1**	78.358	**66,9**	12.958	**68,8**
Genk	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	39.346	**61,6**	42.759	**65,8**	5.703	**65,2**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	45.872	**62,0**	4.652	**60,5**
Kortrijk	35.774	**48,5**	37.735	**51,4**	38.524	**53,1**	51.403	**69,0**	6.852	**69,4**
Leuven	55.379	**61,0**	59.368	**64,8**	63.212	**68,0**	68.614	**70,5**	8.471	**71,7**
Mechelen	n.b.	**n.b.**	38.957	**50,9**	41.136	**51,1**	54.586	**63,4**	8.096	**66,0**
Oostende	42.262	**61,0**	48.645	**70,0**	46.056	**67,0**	48.685	**70,0**	4.479	**68,0**
Roeselare	n.b.	**n.b.**	22.539	**40,4**	n.b.	**n.b.**	27.547	**47,1**	3.370	**47,6**
Sint-Niklaas	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	28.991	**41,2**	31.399	**43,2**	4.096	**43,6**
Turnhout	22.340	**58,1**	26.695	**66,4**	26.792	**66,4**	28.255	**68,3**	3.312	**71,4**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de speelruimte, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

De speelruimte in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. De verschillende voorzieningen in de wijk (op vlak van speelruimte) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad:
(1) Ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving.
(2) Ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt.
(3) Ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren met betrekking tot buurtvoorzieningen, zoals '*Jeugdruimte (open en overdekte) in de wijk*', '*Sport- en recreatievoorzieningen in de wijk*' en '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de speelruimte, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Alle speelpleinen worden geïnventariseerd door de steden zelf. De stad selecteert hierbij alle terreinen die door hen worden onderhouden en die aan twee criteria voldoen: de speelplek is voor iedereen toegankelijk en er is een inrichting of meubilair voor sport (een schommel, een zandbak, een basketring, een voetbaldoel, etc.). Braakliggende gronden waar kinderen gaan spelen of voetballen, en misschien een grotere gebruikswaarde hebben, blijven buiten beschouwing. De indicator zegt niets over de kwaliteit van de speelruimte.

Speelruimte in de wijk, in 2011, in %.

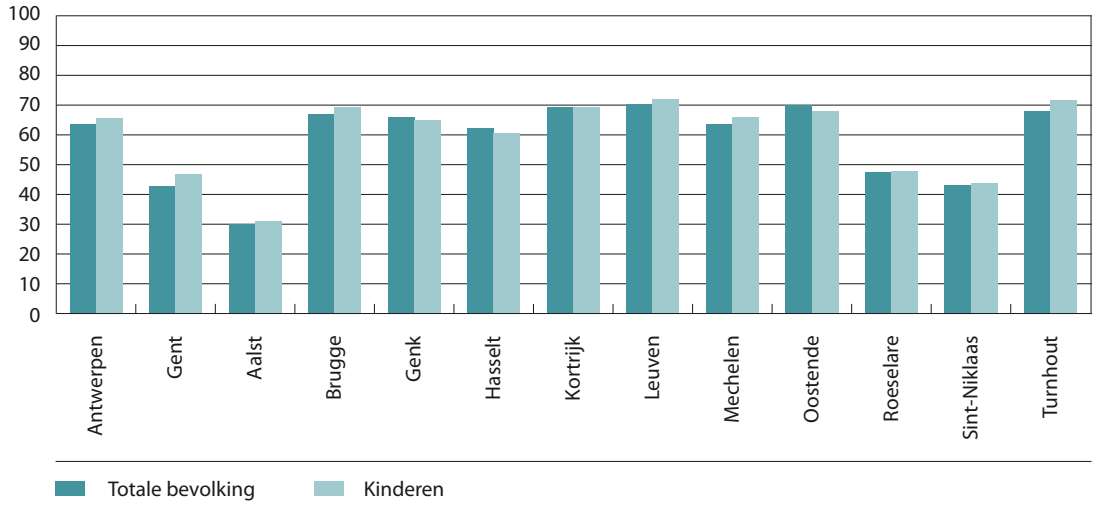

Bron: GIS-diensten steden.

Overdekte jeugdruimte in de wijk

Definitie

Aandeel (%) inwoners (totale bevolking) en jongeren (12-18 jaar) dat binnen 1.000m loopafstand van een overdekte jeugdruimte woont.

Overdekte jeugdruimte staat voor alle publieke toegankelijke locaties waar de jeugd een onderdak heeft, zoals jeugdcentrum, jeugdhuis, jeugdclub en jeugdlokaal, dus alle vormen van overdekte ruimtes voor jeugdactiviteiten en –initiatieven, jeugdverenigingen, plekken van samenkomst, ongeacht de eigenaar van de infrastructuur. Bibliotheken, voetbalstadions, cafés, overdekte sportterreinen, etc. worden niet beschouwd als overdekte jeugdruimte.

Het aandeel inwoners is het aantal inwoners dat woont binnen 1.000m loopafstand van overdekte jeugdruimte op het totaal aantal inwoners. Het aandeel jongeren is het aantal 12-18-jarigen dat woont binnen 1.000m loopafstand van jeugdruimte op het totaal aantal 12-18-jarigen.

Vaststellingen

In bijna alle steden woont meer dan 2 op de 3 inwoners en jongeren binnen 1.000m loopafstand van overdekte jeugdruimte. Het aandeel inwoners en jongeren dat beschikt over overdekte jeugdruimte in de wijk verschilt sterk van stad tot stad.

In Antwerpen en Oostende woont het grootste aandeel inwoners in de buurt van overdekte jeugdruimte; in Sint-Niklaas het kleinste aandeel.

Antwerpen kent het hoogste aandeel jongeren dat toegang heeft tot overdekte jeugdruimte. De laagste aandelen worden behaald in Hasselt, Roeselare en Sint-Niklaas.

Overdekte jeugdruimte in de wijk, in 2011, in absoluut aantal en %.

	Totale bevolking 2011		Jongeren (12-18 jaar) 2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	463.580	**94,2**	33.433	**94,4**
Gent	214.737	**87,0**	14.219	**84,6**
Aalst	59.125	**72,5**	4.030	**70,0**
Brugge	95.503	**79,8**	6.884	**77,9**
Genk	52.163	**80,3**	4.399	**78,0**
Hasselt	54.290	**73,0**	3.201	**66,5**
Kortrijk	66.342	**89,1**	5.461	**88,1**
Leuven	77.656	**79,8**	4.612	**78,0**
Mechelen	73.758	**85,6**	5.711	**85,0**
Oostende	62.960	**91,0**	3.914	**87,0**
Roeselare	41.523	**71,1**	2.519	**65,2**
Sint-Niklaas	45.765	**63,0**	3.391	**61,1**
Turnhout	36.139	**87,4**	2.484	**86,7**

Bron: GIS-diensten steden.

In Antwerpen is het aandeel jongeren dat in de buurt van overdekte jeugdruimte woont groter dan het aandeel van de totale bevolking dat in de buurt van overdekte jeugdruimte woont. In alle andere steden is dit omgekeerd.

Aandachtspunten

De jeugdruimte in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. De verschillende voorzieningen in de wijk, op het vlak van jeugdruimte, vervullen verschillende belangrijke functies in de stad:
(1) Ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving.
(2) Ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt.
(3) Ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt.

Deze indicator leest men best samen met volgende indicatoren: '*Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt*', '*Tevredenheid over de buurt*', '*Tevredenheid over het contact in de buurt*', '*Open jeugdruimte in de wijk*' en '*Speelruimte in de wijk*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Men moet voorzichtig zijn met vergelijkingen tussen de steden, gezien de verschillende telmethodes, de verschillende data-leveranciers en de verschillende basiskaarten met adrespunten.

Alle jeugdruimtes zijn geïnventariseerd door de steden zelf. Deze indicator focust op alle ruimtes waar jongeren kunnen samenkomen , ongeacht de context, de openstelling en de openingsuren en/of de kwaliteit.

Overdekte jeugdruimte in de wijk, in 2011, in %.

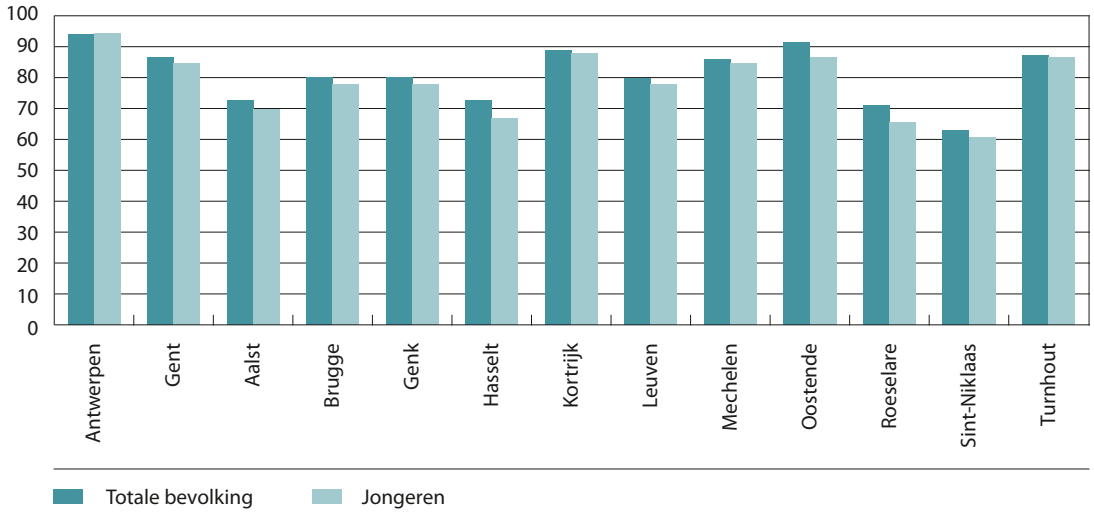

Bron: GIS-diensten steden.

Open jeugdruimte in de wijk

Definitie

Aandeel (%) jongeren (12-18 jaar) dat woont binnen 1.000m loopafstand van open jeugdruimte.

Open jeugdruimte staat voor alle publiek toegankelijke open ruimtes met jeugd-, sport-, of recreatiefaciliteiten voor jongeren (sport- en recreatiefaciliteiten op buurtgroen, speelruimte, open terrein aan jeugdinfrastructuur, skateterrein, ed.). Exclusieve terreinen voor sport behoren niet tot de indicator.

Vaststellingen

Meer dan 90% van de jongeren in Leuven, Turnhout en Hasselt beschikt over open jeugdruimte binnen 1.000m loopafstand van hun woning. In Genk, Mechelen en Roeselare is dit tussen de 80% en 90% van de jongeren. In Sint-Niklaas is dit 79% van de jongeren. Oostende en Aalst hebben de kleinste aandelen, respectievelijk 18% en 16,5% van de jongeren woont binnen 1.000m loopafstand van open jeugdruimte.

Open jeugdruimte in de wijk, in 2011, in absoluut aantal en %.

	2011	
	Absoluut aantal	%
Antwerpen	n.b.	**n.b.**
Gent	n.b.	**n.b.**
Aalst	963	**16,5**
Brugge	n.b.	**n.b.**
Genk	4.835	**85,8**
Hasselt	4.357	**90,5**
Kortrijk	n.b.	**n.b.**
Leuven	5.706	**96,5**
Mechelen	5.855	**87,1**
Oostende	786	**18,0**
Roeselare	3.096	**80,2**
Sint-Niklaas	57.153	**79,0**
Turnhout	2.706	**94,0**

Bron: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

De open jeugdruimte in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. De verschillende voorzieningen in de wijk, op het vlak van jeugdruimte, vervullen verschillende belangrijke functies in de stad:
(1) Ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving.
(2) Ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt.
(3) Ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt.

Gegeven deze functies leest men deze indicator best samen met de indicatoren '*Tevredenheid over speelvoorzieningen en -plekken in de buurt*', '*Tevredenheid over de buurt*' , '*Tevredenheid over het contact in de buurt*', '*Overdekte jeugdruimte in de wijk*' en '*Speelruimte in de wijk*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Men moet voorzichtig zijn met vergelijkingen tussen de steden, gezien de verschillende telmethodes, de verschillende data-leveranciers en de verschillende basiskaarten met adrespunten.

Alle open jeugdruimtes zijn geïnventariseerd door de steden zelf. Deze indicator focust op open ruimtes waar jongeren kunnen samenkomen, ongeacht de context, de openstelling en de openingsuren en/of de kwaliteit.

Open jeugdruimte in de wijk, in 2011, in %.

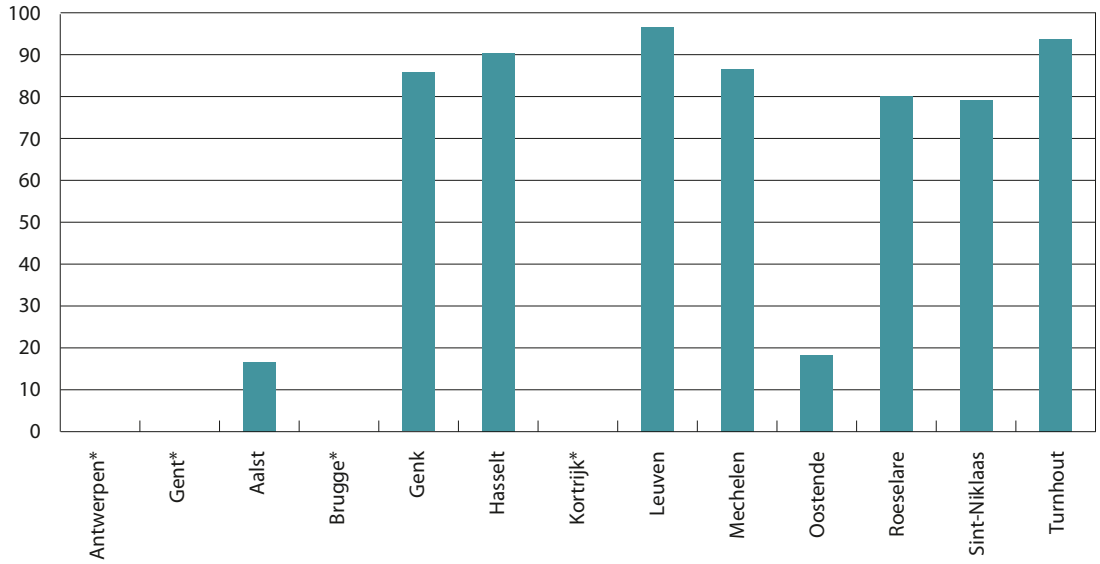

(*) Niet beschikbaar.
Bron: GIS-diensten steden.

Bioscoopbezoek

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar de bioscoop bezocht.

In de survey van de Stadsmonitor is volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u de bioscoop bezocht?' De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'. Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', is in de teller opgenomen.

Vaststellingen

In de 13 steden bezocht ongeveer 6 op de 10 inwoners een bioscoop in 2011. Gent, Genk, Hasselt en Turnhout scoren boven het gemiddelde. Aalst, Roeselare en Oostende scoren onder het gemiddelde, maar in het algemeen is het verschil tussen de steden beperkt.

Het bioscoopbezoek is stabiel ten opzichte van 2008. Ook binnen de steden zijn er nauwelijks verschuivingen. Enkel in Gent is er een significante daling, maar het is nog steeds de stad met het tweede hoogste aandeel bezoekers. Het zal niet verbazen dat bioscoopbezoek vooral populair is bij de jongste leeftijdsgroep, ruim 8 op de 10 jongeren participeren, bij de 35- tot 55-jarigen neemt dit af tot minder dan 7 op de 10 en bij de 55-plussers bezocht slecht 1 op de 3 een bioscoop.

Het merendeel van de bezoeken zijn sporadische bezoeken. Slechts een kleine minderheid gaat meer dan 6 keer per jaar naar de bioscoop.

Bioscoopbezoek, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**62,8**	**61,8**	ns	59,7	63,7
Gent	**67,9**	**63,9**	*	60,8	66,9
Aalst	**56,3**	**53,1**	ns	51,0	55,1
Brugge	**64,3**	**62,0**	ns	58,7	65,2
Genk	**72,4**	**68,6**	ns	66,8	70,3
Hasselt	**67,2**	**62,4**	ns	58,7	66,0
Kortrijk	**56,3**	**57,1**	ns	53,2	60,8
Leuven	**61,4**	**61,4**	ns	57,8	64,9
Mechelen	**57,4**	**59,2**	ns	55,5	62,9
Oostende	**56,3**	**55,5**	ns	51,5	59,4
Roeselare	**51,9**	**54,7**	ns	51,0	58,5
Sint-Niklaas	**65,6**	**62,1**	ns	58,4	65,7
Turnhout	**63,9**	**62,8**	ns	60,5	65,1
Totaal 13 steden	***62,8***	**61,1**	*ns*	*60,1*	*62,0*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bioscoopbezoekers is een onderdeel van de vraag naar culturele participatie van de inwoners. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. De mogelijkheid te genieten van een divers en kwalitatief aanbod is daarin belangrijk.

Deze indicator moet men samen zien met andere indicatoren over het stimuleren van culturele participatie, zoals *'Bezoek podiumkunsten'*, *'Bezoek sportevenement'*, *'Bibliotheekbezoek'*, *'Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen'* en *'Tevredenheid over het cultureel aanbod'*.

Het is het bioscoopbezoek van de stadsbewoner dat gemeten wordt, dit is niet noodzakelijk in de stad zelf.

Bioscoopbezoek, in 2011, aandeel inwoners dat een bioscoop bezocht heeft, in %.

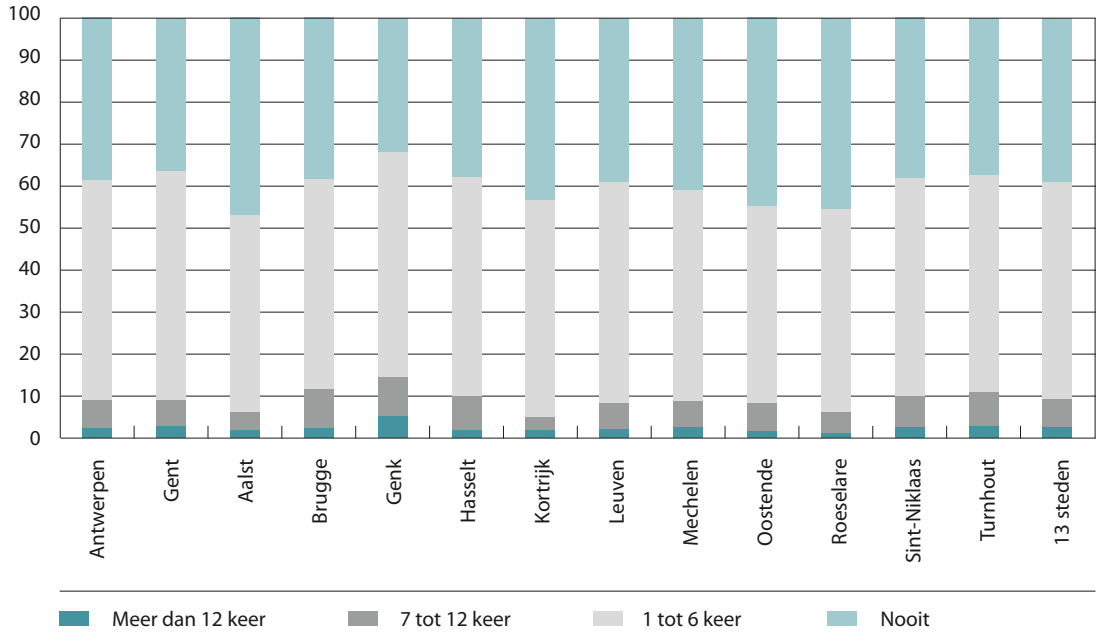

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bezoek sportevenement

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen jaar één of meerdere sportevenementen heeft bijgewoond.

In de survey van de Stadsmonitor is volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een sportevenement bijgewoond?' De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'. Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Ruim 4 op de 10 stadsbewoners bezocht in 2011 een sportevenement. De twee grootsteden scoren wat zwakker dan de andere centrumsteden. Ook het aantal frequente bezoekers is in de grootsteden, net als in Leuven en Sint-Niklaas, eerder beperkt.

Ten opzichte van 2008 is er voor alle 13 steden een lichte daling van het bezoek aan een sportevenement. Enkel in Gent, Genk, Sint-Niklaas en Turnhout is deze daling echter significant.

Naar achtergrondkenmerken zijn er veel verschillen. Het meest uitgesproken verschil doet zich voor naar geslacht met dubbel zoveel mannen die een sportevenement bezoeken als vrouwen. Ook jongeren, hogeropgeleiden en personen met de Belgische nationaliteit bezoeken vaker een sportevenement, al zijn de verschillen meestal beperkt.

De sporadische bezoekers hebben het grootste aandeel. Al is bijna 20% van de bevolking regelmatig bezoeker (meer dan 6 keer per jaar) in Genk, Mechelen en Kortrijk.

Bezoek sportevenement, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**45,0**	**41,9**	ns	39,8	43,9
Gent	**48,0**	**42,3**	*	39,2	45,5
Aalst	**49,5**	**46,0**	ns	43,9	45,0
Brugge	**50,1**	**46,2**	ns	42,8	49,5
Genk	**59,4**	**50,5**	*	48,6	52,4
Hasselt	**53,8**	**48,7**	ns	44,9	52,5
Kortrijk	**50,2**	**45,2**	ns	41,3	49,0
Leuven	**46,1**	**44,2**	ns	40,6	48,0
Mechelen	**49,9**	**48,8**	ns	44,9	52,7
Oostende	**50,8**	**47,9**	ns	43,9	51,9
Roeselare	**51,8**	**49,6**	ns	45,8	53,4
Sint-Niklaas	**49,8**	**43,7**	*	40,0	47,6
Turnhout	**46,7**	**42,6**	*	40,3	45,0
Totaal 13 steden	***48,5***	**44,5**	*	*43,5*	*45,5*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bezoekers van sportevenementen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Sportevenementen zijn een onderdeel van dat aanbod.

Deze indicator behoort tot de clusters '*Stimuleren van cultuurcreatie en -participatie*' en '*Sport en spel bevorderen*' en kan aldus samen bekeken worden met '*Participatie in sport*'.

Het sportevenement op zich kan wel buiten de stad plaatsvinden.

Bezoek sportevenement, in 2011, aandeel inwoners dat een sportevenement bezocht heeft, in %.

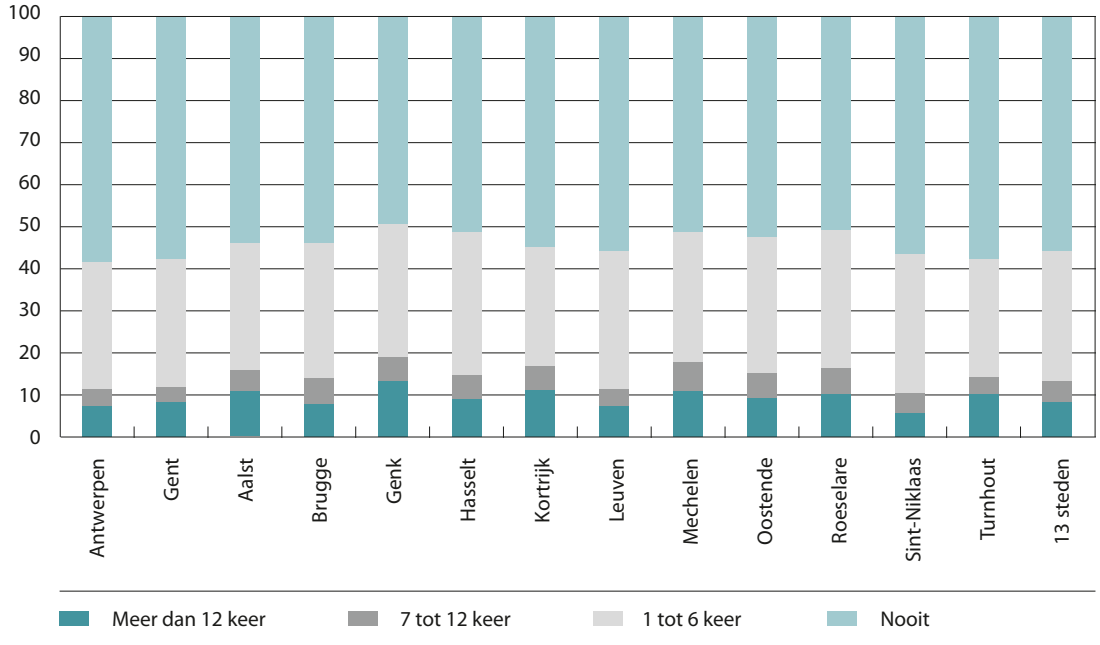

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bezoek podiumkunsten

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen jaar één of meerdere podiumvoorstellingen heeft bijgewoond.

In de survey van de Stadsmonitor zijn volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

(1) 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een ballet- of dansvoorstelling bijgewoond?'
(2) 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een toneelvoorstelling bijgewoond?'
(3) 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een concert (pop, jazz, klassiek, rock, enz.) bijgewoond?'
De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'.

Wie op deze vragen minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Ruim 6 op de 10 inwoners van de 13 steden bezocht in 2011 een podiumvoorstelling. Tussen de steden onderling zijn er nauwelijks verschillen. Ten opzichte van 2008 is er een lichte terugval. In de beide grootsteden, maar ook in Brugge, Leuven, Sint-Niklaas en Turnhout is er een significante daling. In de andere steden is de podiumkunstenparticipatie vrij stabiel.

Bezoek podiumkunsten, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**68,2**	**64,1**	*	62,1	66,0
Gent	**72,0**	**67,2**	*	64,2	70,2
Aalst	**58,9**	**57,8**	ns	55,7	59,9
Brugge	**70,7**	**64,6**	*	61,4	67,8
Genk	**64,9**	**59,6**	ns	57,7	61,4
Hasselt	**70,7**	**66,1**	ns	62,4	69,6
Kortrijk	**66,9**	**63,5**	ns	59,7	67,1
Leuven	**72,8**	**67,0**	*	63,5	70,3
Mechelen	**67,9**	**65,0**	ns	61,3	68,6
Oostende	**57,6**	**58,2**	ns	54,2	62,0
Roeselare	**62,1**	**59,5**	ns	55,7	63,2
Sint-Niklaas	**66,4**	**61,0**	*	57,2	64,6
Turnhout	**66,3**	**60,7**	*	58,4	63,0
Totaal 13 steden	***67,9***	**63,7**	*	*62,8*	*64,7*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Concertbezoek is, met 1 op de 2 inwoners die participeren, het populairst, gevolgd door theaterbezoek met 4 op de 10 inwoners. Slechts 2 op de 10 inwoners woonden een dansvoorstelling bij. Leuven, Mechelen en Gent hebben het hoogste aandeel concertbezoekers. De twee grootsteden, Mechelen en Kortrijk tellen het hoogste aandeel theaterbezoekers. Brugge, Leuven, Turnhout en de twee grootsteden hebben tot slot het hoogste aandeel bezoekers van dansvoorstellingen.

Het podiumkunstenbezoek ligt veel hoger bij jongeren en hoogopgeleiden. Daarnaast ligt het podiumkunstenbezoek ook hoger bij personen met de Belgische nationaliteit.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bezoekers van podiumvoorstellingen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Podiumvoorstellingen vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod.

Deze indicator is complementair aan de indicator '*Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen*' en kan samen gelezen worden met de indicator '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.

Het is het podiumbezoek van de stadsbewoner dat gemeten wordt, dit is niet noodzakelijk in de stad zelf. De indicator zegt ook niets over het podiumbezoek van niet-stedelingen aan de voorstellingen binnen de stad.

Bezoek naar genre podiumvoorstelling, in 2011, aandeel inwoners dat het type voorstelling bezocht heeft, in %.

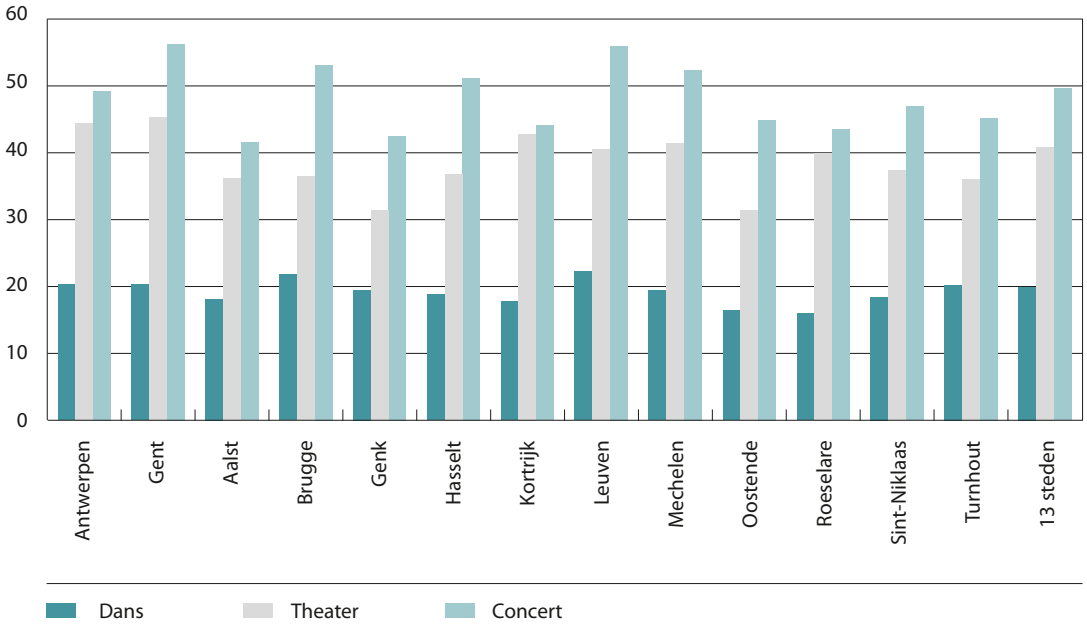

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bibliotheekbezoek

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking dat een openbare bibliotheek bezocht.

In de survey van de Stadsmonitor is volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een bibliotheek bezocht?' De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'.

Wie antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

De helft van de inwoners van de 13 steden bezocht in 2010 een bibliotheek. Het aandeel bezoekers daalt ten opzichte van 2008. De daling doet zich in alle steden voor. In de meeste steden blijft deze daling beperkt. Enkel in Turnhout en Kortrijk is de daling significant. Genk, Hasselt, Oostende en Leuven hebben de hoogste percentages bezoekers. Mechelen, Kortrijk en Aalst zitten duidelijk onder het gemiddelde van de 13 steden. Ongeveer 20% tot 25% van de bevolking van de centrumsteden is maandelijks bezoeker.

Het bibliotheekbezoek ligt het hoogst bij vrouwen, jongeren en hogeropgeleiden.

Bibliotheekbezoek, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**52,3**	**47,9**	ns	45,8	50,0
Gent	**58,6**	**51,7**	ns	48,5	54,9
Aalst	**49,4**	**44,6**	ns	42,5	46,7
Brugge	**60,8**	**52,7**	ns	49,3	56,0
Genk	**61,3**	**58,6**	ns	56,7	60,4
Hasselt	**62,3**	**57,4**	ns	53,6	61,2
Kortrijk	**52,4**	**45,0**	*	41,2	48,9
Leuven	**60,9**	**55,7**	ns	52,0	59,3
Mechelen	**44,3**	**42,6**	ns	38,8	46,5
Oostende	**59,7**	**59,0**	ns	54,9	62,8
Roeselare	**55,9**	**51,6**	ns	47,8	55,4
Sint-Niklaas	**54,8**	**51,7**	ns	47,9	55,5
Turnhout	**55,7**	**47,6**	*	45,2	50,0
Totaal 13 steden	***55,5***	**50,5**	*	*49,5*	*51,5*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bibliotheekbezoekers maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Bibliotheken vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod doordat ze de cultuur- en kenniswereld van woord, beeld en muziek voor een groot publiek toegankelijk maken.

Deze indicator moet men samen lezen met andere indicatoren over het stimuleren van culturele participatie, zoals '*Bezoek podiumkunsten*', '*Bezoek sportevenement*', '*Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen*' en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.

Het is het bibliotheekbezoek van de stadsbewoner dat gemeten wordt, dit is niet noodzakelijk in de stad zelf.
De indicator zegt ook niets over het bibliotheekbezoek van niet-stedelingen aan de stadsbibliotheken.
De indicator zegt niet alles over de leescultuur. Sommigen lezen veel, maar kopen hun boeken of lenen ze van anderen.

Bibliotheekbezoek, in 2011, aandeel inwoners dat een bibliotheek bezocht heeft, in %.

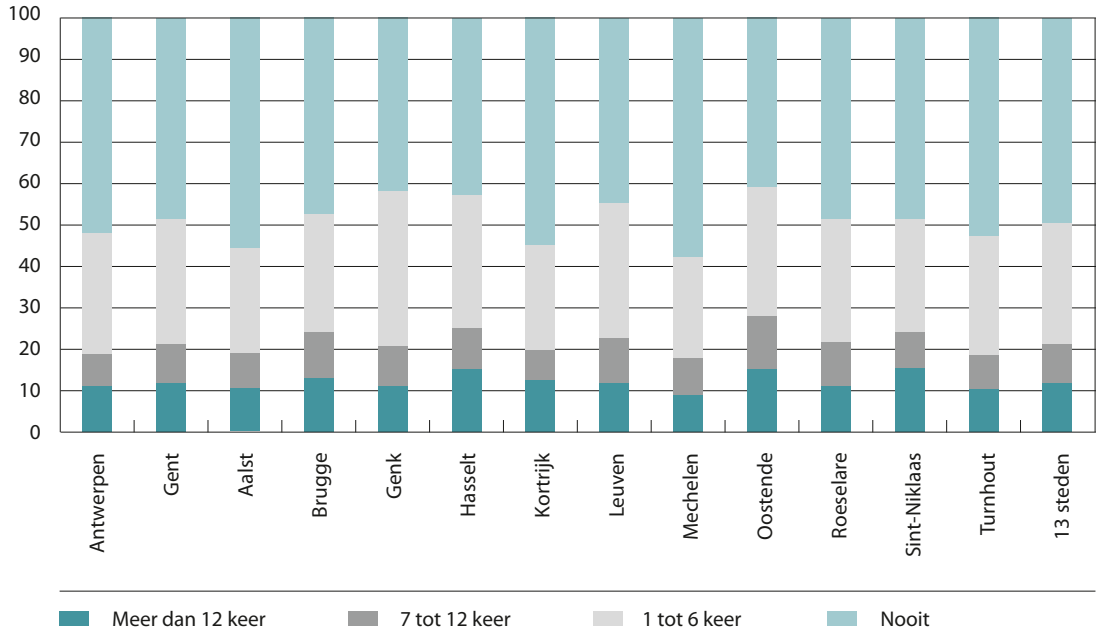

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen jaar één of meerdere musea, tentoonstellingen of historische plaatsen heeft bezocht.

In de survey van de Stadsmonitor zijn volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
(1) 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een museum, tentoonstelling of galerij (in België of in het buitenland) bezocht?'
(2) 'Hoeveel keer in de voorbije 12 maanden heeft u een historische plaats in binnen- en/of buitenland (zoals paleizen, kastelen, kerken, tuinen, archeologische sites, etc.) bezocht?'
De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'.

Wie minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Ongeveer 2 op de 3 inwoners van de steden bezocht in 2011 een museum, tentoonstelling, galerij of historische plaats. In 2008 was dit nog ruim 3 op de 4 inwoners. De daling doet zich in alle steden voor. 7 op de 10 inwoners van Gent, Leuven en Brugge bezochten een museum, tentoonstelling, galerij of historische plaats en scoren daarmee het best.

Bezoek museum, tentoonstelling of historische plaats, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**78,1**	**66,6**	*	64,7	68,5
Gent	**84,2**	**73,3**	*	70,4	76,0
Aalst	**71,3**	**54,7**	*	52,6	56,8
Brugge	**82,4**	**69,7**	*	66,6	72,7
Genk	**73,3**	**50,3**	*	48,4	52,2
Hasselt	**77,9**	**64,3**	*	60,5	67,9
Kortrijk	**75,4**	**60,6**	*	56,7	64,3
Leuven	**82,9**	**70,9**	*	67,5	74,2
Mechelen	**77,1**	**63,5**	*	59,7	67,1
Oostende	**74,5**	**62,7**	*	58,8	66,5
Roeselare	**74,7**	**57,0**	*	53,2	60,8
Sint-Niklaas	**76,3**	**57,8**	*	54,0	61,5
Turnhout	**75,1**	**60,0**	*	57,6	62,3
Totaal 13 steden	***78,5***	**65,2**	*	*64,3*	*66,1*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Deze vorm van culturele participatie hangt nauw samen met het opleidingsniveau. De bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen zijn eerder hoogopgeleid dan laagopgeleid. Daarnaast ligt het aantal bezoekers ook hoger bij niet-Belgen (netto-effect).

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen maakt deel uit van de indicator culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod, onder andere aan musea en tentoonstellingen. De indicator zegt iets over de mate waarin inwoners interesse betonen in cultureel erfgoed (binnen en buiten de eigen stad).

Gegeven de bekommernissen dient deze indicator samen gelezen te worden met de andere indicatoren inzake cultuurbezoek en culturele participatie. In het bijzonder met de indicatoren '*Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen*', '*Bezoek podiumkunsten*' en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.
Verschillende soorten deelname in het erfgoedveld zijn samengenomen.

Het is het bezoek van de stadsbewoner dat gemeten wordt, dit is niet noodzakelijk in de stad zelf. De indicator zegt ook niets over het bezoek aan musea en historische plaatsen van niet-stedelingen of toeristen in de stad.

Bezoek musea en historische plaatsen, in 2011, aandeel inwoners dat een musea of historische plaats heeft bezocht, in %.

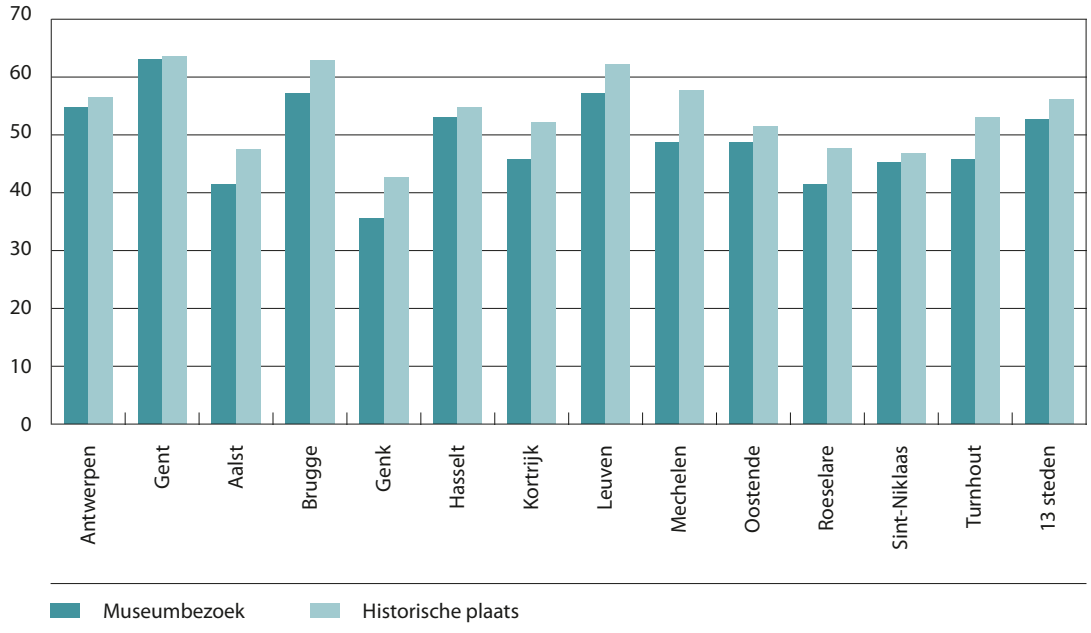

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen jaar minstens één keer een plein-, parkevenement of zomerfestival heeft bezocht.

In de survey van de Stadsmonitor is volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoeveel keer heb je in de voorbije 12 maanden een plein-, parkevenement, zomerfestival bezocht?'
De respondenten konden antwoorden met 'nooit', '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' en 'meer dan 12 keer'.

Wie minstens één keer antwoordde met '1 tot 6 keer', '7 tot 12 keer' of 'meer dan 12 keer', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Ongeveer 6 op de 10 inwoners van de steden bezocht in 2011 een plein-, parkevenement of zomerfestival. Leuven, Gent, Hasselt en Genk laten de hoogste scores optekenen. Aalst, Kortrijk en Roeselare zitten duidelijk onder het gemiddelde.
Gent, Sint-Niklaas en Antwerpen hebben, met 10% van de inwoners die meer dan 6 keer per jaar participeren, het meeste frequente bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival.

Mannen bezoeken meer dan vrouwen een plein-, parkevenement of zomerfestival . Ook jongeren en hoogopgeleiden nemen eerder deel aan een plein-, parkevenement of zomerfestival.

Bezoek plein-, parkevenement, zomerfestival, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**61,3**	59,3	63,3
Gent	**65,4**	62,3	68,4
Aalst	**53,3**	51,3	55,4
Brugge	**57,8**	54,5	61,1
Genk	**65,1**	63,3	66,9
Hasselt	**65,4**	61,7	68,9
Kortrijk	**55,1**	51,3	58,9
Leuven	**69,6**	66,3	72,8
Mechelen	**62,8**	59,0	66,4
Oostende	**63,1**	59,2	66,9
Roeselare	**53,8**	50,0	57,6
Sint-Niklaas	**62,4**	58,7	66,0
Turnhout	**58,6**	56,3	60,9
Totaal 13 steden	***61,7***	*60,8*	*62,7*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het aandeel bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival maakt deel uit van de cluster culturele participatie. In een leefbare en duurzame stad zijn er voor kinderen, jongeren en volwassenen ruime mogelijkheden om te participeren aan kunst en cultuur, dankzij een divers en kwalitatief aanbod. Plein-, parkevenementen of zomerfestivals vormen een belangrijk onderdeel van dat aanbod.

Gegeven de bekommernissen dient deze indicator samen gelezen te worden met de andere indicatoren inzake cultuurbezoek en culturele participatie. In het bijzonder met de indicatoren '*Bezoek podiumkunsten*', '*Bezoek sportevenement*' en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*' en '*Activiteiten in de stad*'.

Het is het bezoek of de deelname van de stadsbewoner dat gemeten wordt, dit is niet noodzakelijk in de stad zelf. De indicator zegt ook niets over het bereik van de niet-stedeling.

Bezoek plein-, parkevenement of zomerfestival, in 2011, aandeel inwoners dat dergelijk evenement heeft bezocht, in %.

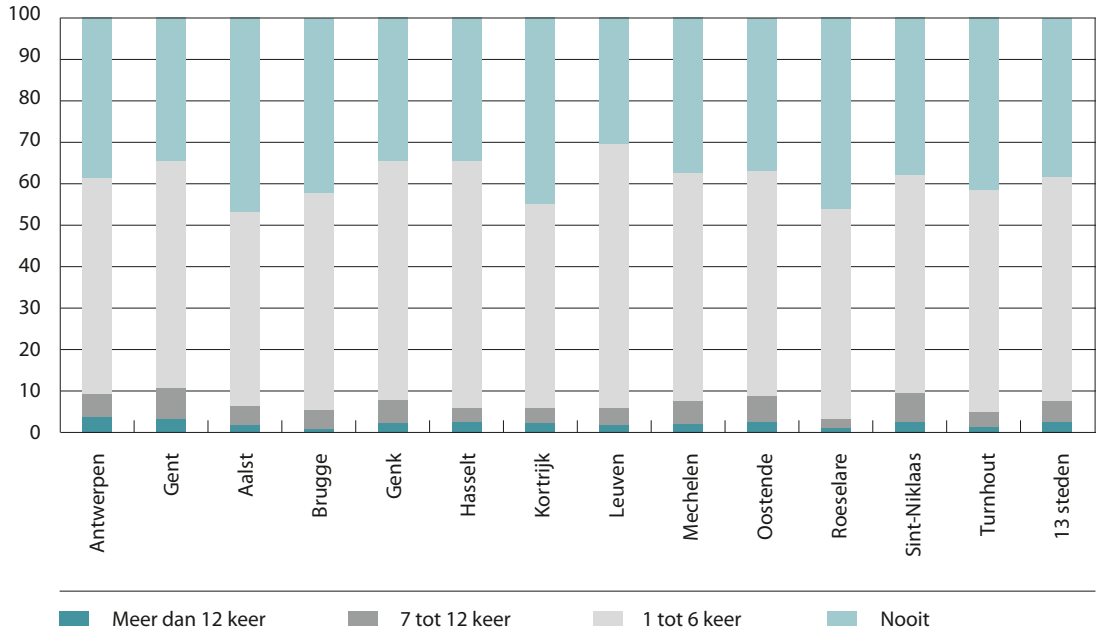

Bron: Stadsmonitor 2011.

Participatie in het verenigingsleven

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat actief lid of bestuurslid is van één of meerdere verenigingen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
'Hieronder geven we enkele soorten van verenigingen waar je lid van kan zijn.
Kan je aangeven of je passief lid (lidgeld betaald zonder echt deel te nemen) bent, actief lid (echt deelneemt aan activiteiten) bent, of bestuurslid (voorzitter, secretaris, penningmeester) bent.

Ben je lid van:
a) een sportvereniging of club? (voetbalclub, zwemclub, wandelclub, fitnessclub,...)
b) een culturele vereniging? (toneel, muziek, literatuurvereniging,...)
c) een milieu- of natuurvereniging?
d) een jeugdbeweging, jeugdvereniging, jeugdclub, studentenvereniging?
e) een hobbyvereniging? (koken, postzegels verzamelen,..)
f) een politieke vereniging of partij?
g) een levensbeschouwelijke vereniging? (religieuze vereniging, parochiaal werk, ...)
h) een wijk- of buurtcomité? (ook carnavalsvereniging, feestvereniging, etc.)
i) een andere vereniging (welke)? '

De respondenten konden antwoorden met 'geen lid', 'passief lid', 'actief lid' of 'bestuurslid'. Wie minstens één keer antwoordde met 'actief lid' of 'bestuurslid', werd in de teller ('lid van minstens 1 vereniging') opgenomen.

Vaststellingen

In 2011 is in de 13 steden iets minder dan de helft van de inwoners minstens actief lid van een vereniging. De situatie is daarmee stabiel ten opzichte van 2008.

Participatie verenigingsleven, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**42,8**	**43,9**	ns	41,9	46,0
Gent	**47,1**	**44,0**	ns	40,9	47,2
Aalst	**46,1**	**41,9**	ns	39,9	44,0
Brugge	**48,3**	**52,2**	*	48,8	55,5
Genk	**48,0**	**43,2**	ns	41,4	45,1
Hasselt	**51,3**	**45,9**	ns	42,2	49,7
Kortrijk	**48,8**	**46,8**	ns	43,0	50,6
Leuven	**53,9**	**49,9**	ns	46,2	53,5
Mechelen	**42,5**	**46,9**	ns	43,1	50,7
Oostende	**43,7**	**43,5**	ns	39,7	47,5
Roeselare	**48,5**	**46,7**	ns	43,0	50,5
Sint-Niklaas	**47,9**	**45,6**	ns	41,9	49,3
Turnhout	**49,2**	**47,8**	ns	45,4	50,2
Totaal 13 steden	***46,3***	***45,5***	*ns*	*44,5*	*46,4*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Ook als meer in detail naar de steden wordt gekeken, blijkt er een status quo te zijn. Enkel in Brugge is er een significante toename van de actieve lidmaatschappen. Voor alle andere centrumsteden is er geen significante verschuiving. Brugge, Leuven en Turnhout laten de hoogste scores optekenen, maar grote verschillen tussen de steden zijn er niet.

Ook naar het aantal verenigingen waarvan men lid is, zijn er geen grote verschillen tussen de steden. Het aandeel dat van meer dan één vereniging lid is, ligt voor nagenoeg alle steden rond 15%.

Mannen, jongeren, hoogopgeleiden en personen met de Belgische nationaliteit zijn meer lid van een vereniging. Al bij al ligt de deelname aan het verenigingsleven bij alle bevolkingsgroepen op een behoorlijk niveau en blijven de verschillen beperkt.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een bloeiend en rijk verenigingsleven is op verschillende vlakken een meerwaarde voor de stad. Het betekent niet alleen een divers aanbod aan bijvoorbeeld vrijetijdsactiviteiten, maar het heeft een minstens even groot sociaal belang (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Gegeven de bekommernis omtrent de bevordering van het verenigingsleven moet men deze indicator samen lezen met de verschillende indicatoren over culturele participatie, '*Sportparticipatie*' en de indicatoren in het hoofdstuk '*Burgerschap en overheid*'.

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met een aantal beperkingen. Vaak nemen personen deel aan bepaalde activiteiten van verenigingen zonder lid te zijn. Er zijn ook aanzienlijke verschillen mogelijk tussen verenigingen: qua grootte, qua structuur en cultuur, qua intensiteit (bvb. 1 keer per jaar een activiteit versus wekelijkse activiteiten), ….

Deelname verenigingsleven, in 2011, in %.

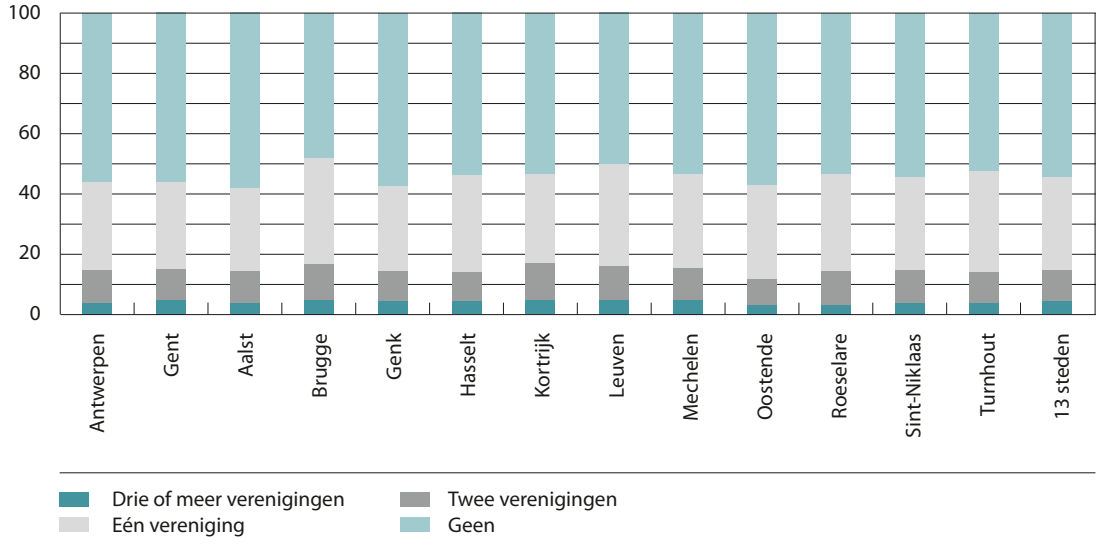

Bron: Stadsmonitor 2011.

Sportparticipatie

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat regelmatig actief aan sport doet.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe vaak heb je de voorbije 12 maanden actief aan sport gedaan? Het gaat hier over activiteiten die minimum 20 minuten duren en bepaalde fysieke inspanningen vragen. Bijvoorbeeld zwemmen, fietsen, wandelen, voetballen, beweging staat centraal dus niet kaarten, biljarten, schaken.'
Volgende antwoorden waren mogelijk: (1) nooit, (2) een uitzonderlijke keer, (3) maandelijks, (4) meermaals per maand, (5) wekelijks, (6) meermaals per week, en (7) dagelijks.
Wie op de vraag wekelijks, meermaals per week of dagelijks antwoordde, wordt als regelmatige sporter beschouwd en in de teller opgenomen.

Vaststellingen

In 2011 deed in de 13 steden bijna de helft van de inwoners aan sport. De situatie is daarmee stabiel ten opzichte van 2008.

Ook als meer in detail naar de steden wordt gekeken, blijkt er een status quo te zijn. In geen enkele stad is er een significante verschuiving. Brugge, Leuven en Hasselt laten de hoogste scores optekenen, maar de verschillen tussen de centrumsteden blijven beperkt.

Sportparticipatie, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**44,0**	**46,3**	ns	44,2	48,3
Gent	**44,1**	**46,7**	ns	43,5	49,9
Aalst	**40,7**	**40,4**	ns	38,3	42,4
Brugge	**50,3**	**50,1**	ns	46,7	53,4
Genk	**48,1**	**45,7**	ns	43,8	47,6
Hasselt	**51,5**	**49,7**	ns	46,0	53,5
Kortrijk	**43,7**	**47,1**	ns	43,3	50,9
Leuven	**50,1**	**51,8**	ns	48,2	55,5
Mechelen	**46,3**	**50,8**	ns	46,9	54,6
Oostende	**43,0**	**46,5**	ns	42,6	50,5
Roeselare	**44,3**	**43,1**	ns	39,4	46,9
Sint-Niklaas	**43,7**	**47,7**	ns	43,9	51,5
Turnhout	**49,5**	**48,7**	ns	46,3	51,1
Totaal 13 steden	***45,5***	**47,1**	*ns*	*46,1*	*48,1*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

In Leuven, Brugge, Oostende, Turnhout en Mechelen sport een derde meermaals per week. In Aalst en Roeselare is dit slechts een kwart.

Mannen , jongeren en hoogopgeleiden hebben duidelijk meer kans op sportdeelname. Ook personen met de Belgische nationaliteit doen iets meer aan sport.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Peilen naar participatie aan sport is relevant om te zien in welke mate inwoners gebruik maken van de sportmogelijkheden in de stad. In een leefbare en duurzame stad is er een kwaliteitsvol en divers aanbod aan sport en sportinfrastructuur dat alle bevolkingsgroepen de kans geeft sportieve activiteiten te ontplooien. Sportverenigingen zijn bovendien een belangrijk onderdeel van het verenigingsleven in de stad en hebben zo ook een grote sociale betekenis (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Gegeven de bekommernissen dient deze indicator samen gelezen worden met de indicatoren '*Tevredenheid over aanbod aan sport en recreatie*' en '*Participatie in het verenigingsleven*'.

In de vraag wordt duidelijk gemaakt wat onder 'actief aan sport doen' dient te worden verstaan, beweging moet centraal staan, dus niet kaarten, biljarten, schaken.

De indicator meet het sportgedrag van de stedelingen. Dit hoeft niet noodzakelijk binnen de stad te zijn.

Sportparticipatie, in 2011, in %.

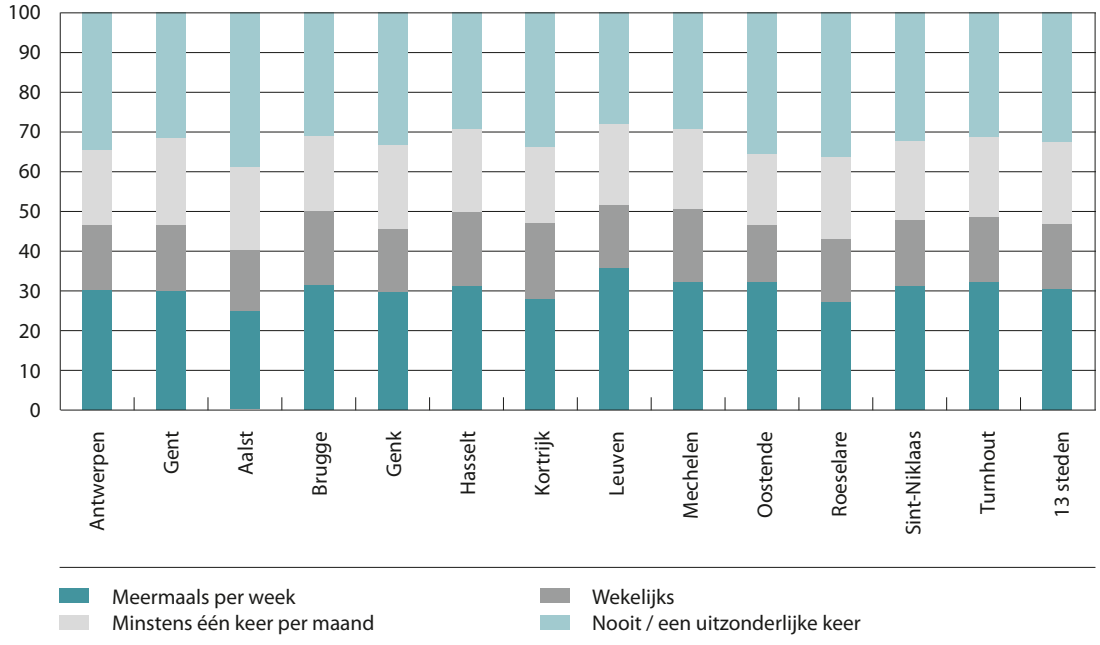

Bron: Stadsmonitor 2011.

Deelname aan buurtactiviteiten

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar heeft deelgenomen aan een buurtactiviteit.

In de survey van de Stadsmonitor 2011 werd volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Heb je de voorbije 12 maanden deelgenomen aan een buurtactiviteit (vb. buurtfeest, wandeltocht, bbq met buren , schoonmaakactie)?'
Respondenten konden antwoorden met: 'ja', 'neen' of 'neen, hier worden geen buurtactiviteiten georganiseerd'. Wie 'ja' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Iets minder dan 30% van de stedelingen heeft het voorbije jaar deelgenomen aan een buurtactiviteit. 45% zegt dit niet te hebben gedaan, terwijl de overigen aangeven dat in hun buurt geen activiteiten worden georganiseerd.

Hoogste participatiecijfers zijn er in Hasselt, Genk en Leuven. Ook in de grootsteden Antwerpen en Gent is bijna 30% van de bevolking het voorbije jaar bij een buurtactiviteit betrokken geweest. In Oostende en Aalst nemen heel wat minder mensen deel aan buurtactiviteiten. In Aalst beweert meer dan 4 op de 10 dat er geen activiteiten georganiseerd worden. In Oostende worden er blijkbaar meer activiteiten georganiseerd, maar daar geeft meer dan de helft van de bevolking aan niet deel te nemen.

Mannen zijn vlugger geneigd om aan buurtactiviteiten deel te nemen dan vrouwen. Tussen 35 en 55 jaar zijn stedelingen ook het meest aanspreekbaar. Dit is ook het geval voor hoger opgeleiden. Als men lid is van een vereniging, is de kans nog groter dat ze aan buurtactiviteiten deelnemen. Belgen nemen proportioneel iets meer deel dan niet- Belgen.

Deelname aan buurtactiviteiten, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**28,5**	26,6	30,4
Gent	**29,4**	26,5	32,4
Aalst	**21,5**	19,8	23,3
Brugge	**26,1**	23,1	29,2
Genk	**30,5**	28,8	32,3
Hasselt	**32,0**	28,5	35,7
Kortrijk	**27,6**	24,2	31,2
Leuven	**29,8**	26,5	33,4
Mechelen	**28,1**	24,7	31,7
Oostende	**18,6**	15,7	22,0
Roeselare	**27,1**	23,8	30,7
Sint-Niklaas	**24,0**	20,9	27,5
Turnhout	**26,9**	24,8	29,1
Totaal 13 steden	***27,6***	*26,7*	*28,5*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een belangrijk aspect van sociale cohesie in de stad is de betrokkenheid van de bewoners bij hun buurt. Naast actieve betrokkenheid door het zelf (mee) opzetten van activiteiten kan de louter aanwezigheid of deelname aan activiteiten de cohesie en solidariteit binnen de buurt versterken. Vooral in buurten met hoge diversiteit kan dit zorgen voor meer tolerantie tegenover personen met een andere culturele achtergrond.

Wanneer burgers actief zijn in hun buurt of stad, zelfs al is het alleen maar door te participeren in een buurtactiviteit, betekent dat meestal dat ze zich in zekere mate verbonden voelen met hun buurt of stad. Het kan een opstap zijn om de goede gang van zaken in de stad op te volgen en een aanzet om zelf actief iets te doen en mee te willen werken aan de oplossing van stedelijke problemen (o.a. op buurtniveau).

Deze indicator inzake deelname aan buurtactiviteiten sluit aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. Het gaat hier om een lichte vorm van participatie en betrokkenheid bij de buurt. De indicator werd toegevoegd om – naast diverse lidmaatschappen aan verenigingen – ook een andere vorm van participatie in beeld te krijgen.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, kan deze indicator best samen bekeken en gelezen worden met de indicatoren '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Participatie in het verenigingsleven*' en '*Actieve betrokkenheid van de burger om iets in de buurt of stad te doen*.'

Deelname aan buurtactiviteiten, in 2011, in %.

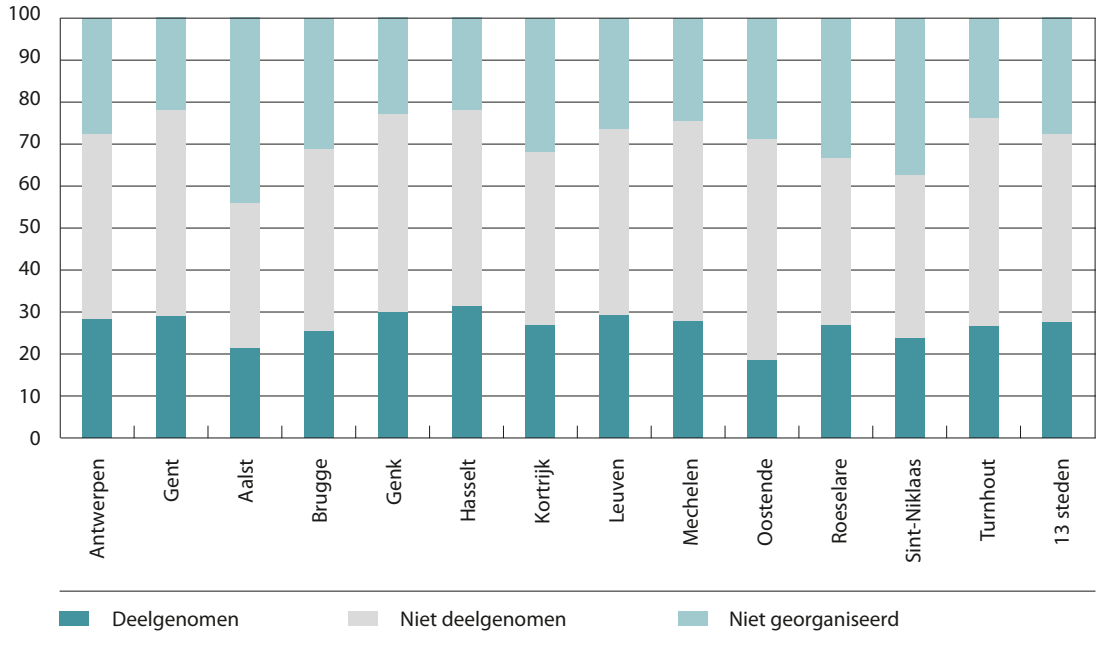

Bron: Stadsmonitor 2011.

Intensiteit van contacten

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners met minstens wekelijks contact met niet-inwonende familie, vrienden/kennissen of buren.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad volgende vraag gesteld: 'Hoe dikwijls ontmoet je bij je thuis of elders: 1) niet-inwonende familie, 2) vrienden of kennissen, 3) buren?'. De respondenten konden antwoorden met 'nooit', 'minder dan één keer per maand', 'één of twee keer per maand', 'één of twee keer per week' of 'dagelijks of bijna dagelijks'.

In de tabel worden de resultaten gepresenteerd van een samengestelde variabele. Het gaat om het aandeel personen dat bij minstens één van de drie soorten contacten (contacten met familie, contacten met vrienden/kennissen, contacten met buren) 'één of twee keer per week' of 'dagelijks of bijna dagelijks' heeft geantwoord. In de grafiek worden per soort contact (contacten met familie, contacten met vrienden/kennissen, contacten met buren) de resultaten weergegeven van het aandeel personen dat 'één of twee keer per week' of 'dagelijks of bijna dagelijks' heeft geantwoord.

Vaststellingen

In 2011 heeft 6 op de 10 inwoners van de 13 steden minstens wekelijks contact met niet-inwonende familieleden, vrienden/kennissen of buren. De verschillen tussen de steden blijven relatief beperkt. Enkel Genk scoort opvallend hoger dan de andere steden. Het aandeel personen met wekelijkse contacten ligt in Genk 10 procentpunten hoger dan in Mechelen, de tweede hoogst scorende stad. Oostende scoort het laagst. Ook de inwoners van Aalst, Gent, Antwerpen en Sint-Niklaas hebben (iets) minder vaak wekelijkse contacten dan het gemiddelde.
Contacten met niet-inwonende familie scoren in alle steden het hoogst. Daarna volgen de contacten met vrienden en kennissen. Het contact met de buren ligt overal het laagst. In een aantal steden is het verschil tussen de contacten met familie en de contacten met vrienden/kennissen beperkt. Dat is het geval in Leuven, Antwerpen en Gent. De hoge score van Genk op de samengestelde variabele (zie tabel) komt naar voor bij elk van de drie soorten contacten (zie grafiek).

Intensiteit van contacten, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**58,8**	56,7	60,7
Gent	**59,0**	55,9	62,1
Aalst	**59,9**	57,9	62,0
Brugge	**61,1**	57,8	64,3
Genk	**72,3**	70,6	73,9
Hasselt	**61,1**	57,4	64,7
Kortrijk	**61,3**	57,5	64,9
Leuven	**61,1**	57,5	64,6
Mechelen	**62,2**	58,5	65,8
Oostende	**55,8**	51,9	59,7
Roeselare	**60,1**	56,4	63,7
Sint-Niklaas	**57,6**	53,9	61,3
Turnhout	**61,9**	59,6	64,2
Totaal 13 steden	***60,1***	*59,1*	*61,1*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Als gekeken wordt naar de samengestelde variabele (contacten met familie, vrienden/kennissen of buren), is er een duidelijk verschil naar geslacht: vrouwen hebben vaker wekelijkse contacten dan mannen. Ook naar leeftijd is er een verschil: jongeren scoren beduidend hoger dan ouderen. Er zijn ook beperkte effecten van opleiding en eigendomsstatuut. Wie lager is opgeleid, heeft iets vaker wekelijkse contacten. En eigenaars hebben iets vaker wekelijkse sociale contacten dan huurders.

Opgesplitst per soort contact blijkt hier en daar een ander beeld. Bij de contacten met familie liggen de effecten van de achtergrondvariabelen in dezelfde lijn als bij de samengestelde variabele: vrouwen hebben vaker wekelijkse contacten dan mannen, jongeren vaker dan ouderen, lager opgeleiden vaker dan hoger opgeleiden en eigenaars vaker dan huurders.
Bij de contacten met vrienden verkleint het verschil tussen mannen en vrouwen. Tegelijk wordt het verschil tussen jongeren en ouderen veel groter: jongeren hebben veel vaker wekelijkse contacten met vrienden dan ouderen. De effecten van opleiding en eigendomsstatuut zijn hier verdwenen.
Bij de contacten met buren draait het effect van leeftijd helemaal om. Hier zijn het net de ouderen die vaker wekelijkse contacten hebben dan de jongeren. Lager opgeleiden hebben weer vaker contacten dan hoger opgeleiden. Het geslacht en het eigendomsstatuut hebben hier geen effect.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Naast formele sociale contacten kunnen ook informele sociale contacten bijdragen tot sociale cohesie in de stad. Deze indicator kan best samen gelezen worden met de verschillende participatie-indicatoren (o.a. '*Participatie aan het verenigingsleven*') en de indicator '*Tevredenheid over het contact in de buurt*' en '*Sociale integratie in de buurt*'.

Er werd in de survey van de Stadsmonitor gevraagd naar 'onmoetingen thuis of elders'. Wat beschouwd kan worden als een 'ontmoeting' wordt overgelaten aan de beoordeling van de respondent. Mogelijk worden bepaalde korte contacten zoals bijvoorbeeld een praatje maken met de buren door een deel van de respondenten hier niet gerapporteerd.

Intensiteit van contacten per soort contact, in 2011, in %.

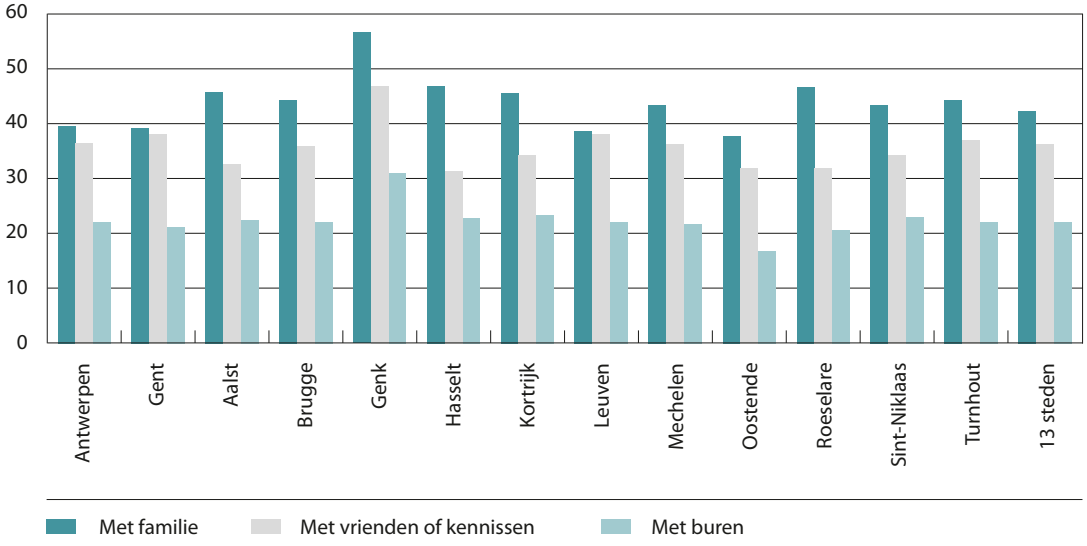

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over speelvoorzieningen en geschikte plekken voor de jeugd

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende speelvoorzieningen zijn voor kinderen en voldoende geschikte plekken voor de jeugd.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2008 en 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: '(1) Er zijn voldoende speelvoorzieningen in mijn buurt voor kinderen tot 12 jaar (speeltuinen, speelruimte) en (2) Er zijn voldoende geschikte plekken in mijn buurt waar de opgroeiende jeugd vanaf 12 jaar buiten kan samenkomen'. De respondent had de keuze tussen 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder oneens' of 'helemaal oneens'. Wie op de stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen. De categorie 'weet niet' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

Ruim de helft van de inwoners van de 13 steden is tevreden over de aanwezige speelvoorzieningen. De tevredenheid is ook toegenomen in vergelijking met 2008. De tevredenheid met geschikte plekken voor de jeugd ligt wat lager, maar ook voor deze indicator stijgt de tevredenheid licht.
Ook als meer in detail naar de steden wordt gekeken, blijkt er een duidelijke verhoging van de tevredenheid. In geen enkele stad is er een significante daling van de tevredenheid over de beschikbare speelvoorzieningen of geschikte plekken voor de jeugd. In Antwerpen, Hasselt en Leuven neemt de tevredenheid over beide voorzieningen significant toe. In Brugge, Kortrijk en Oostende neemt de tevredenheid met de speelvoorzieningen toe. Tussen de steden zijn er in 2011 wel aanzienlijke verschillen. De tevredenheidspercentages liggen voor beide indicatoren duidelijk onder het gemiddelde in Aalst, Sint-Niklaas en Turnhout. Antwerpen, Brugge, Leuven en Oostende scoren boven het gemiddelde wat betreft de tevredenheid over de aanwezige speelvoorzieningen.

Tevredenheid speelvoorzieningen en geschikte plekken jeugd, in 2008 en 2001, in %.

	Speelvoorzieningen					Geschikte plekken jeugd				
	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**55,4**	**62,0**	*	59,9	64,1	**40,7**	**45,2**	*	43,0	47,5
Gent	**45,7**	**47,7**	ns	44,4	51,1	**42,2**	**42,7**	ns	39,4	46,2
Aalst	**35,2**	**39,6**	ns	37,4	41,7	**34,1**	**34,6**	ns	32,5	36,8
Brugge	**64,0**	**70,2**	*	66,9	73,4	**55,2**	**54,0**	ns	50,4	57,6
Genk	**46,6**	**48,4**	ns	46,4	50,4	**45,9**	**43,5**	ns	41,5	45,5
Hasselt	**58,6**	**67,9**	*	64,0	71,4	**51,4**	**56,9**	*	52,8	60,8
Kortrijk	**49,7**	**57,9**	*	53,9	61,8	**47,8**	**51,1**	ns	47,0	55,1
Leuven	**60,1**	**68,8**	*	65,2	72,2	**52,4**	**58,8**	*	54,9	62,6
Mechelen	**41,2**	**45,7**	ns	41,7	49,7	**35,8**	**40,8**	ns	36,8	44,9
Oostende	**62,3**	**68,8**	*	64,8	72,5	**52,3**	**50,3**	ns	46,0	54,6
Roeselare	**49,9**	**49,9**	ns	45,9	53,8	**44,1**	**42,2**	ns	38,3	46,3
Sint-Niklaas	**35,8**	**39,8**	ns	36,0	43,8	**40,9**	**40,6**	ns	36,7	44,6
Turnhout	**42,1**	**44,3**	ns	41,9	46,7	**37,1**	**37,3**	ns	34,9	39,7
Totaal 13 steden	***51,5***	***56,8***	*	*55,7*	*57,8*	***43,9***	***46,0***	*	*45,0*	*47,1*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Hasselt, Brugge en Leuven scoren bovengemiddeld wat de tevredenheid over geschikte plekken voor de jeugd betreft. In Aalst en Sint-Niklaas zijn meer bewoners het helemaal oneens met de stellingen ten opzichte van andere steden.
Naar achtergrondkenmerken zijn er weinig verschillen wat de tevredenheid over speelvoorzieningen betreft. 55-plussers zijn iets meer tevreden dan de jongere leeftijdscategorieën. Het al dan niet hebben van kinderen blijkt geen invloed uit te oefenen. Voor de tevredenheid over geschikte plekken voor de jeugd kan een gelijkaardig patroon waargenomen worden. Ook hier zijn de 55-plussers meer tevreden. Het hebben van kinderen zorgt hier wel voor een wat lagere tevredenheid.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.
Tevredenheid over speelvoorzieningen voor kinderen en geschikte plekken voor de jeugd in de buurt geeft een goede aanduiding van de kwaliteiten van de woonomgeving voor kinderen en opgroeiende jeugd. Een leefbare en duurzame stad heeft voldoende mogelijkheden voor niet-commerciële en informele speelmogelijkheden en hangplekken.
Deze indicator dient samen gelezen te worden met de andere indicatoren inzake woonomgeving en bevordering van sport en spel zoals '*Speelruimte in de wijk*', '*Open jeugdruimte in de wijk*', '*Overdekte jeugdruimte in de wijk*, '*Tevredenheid over de buurt*'.
Elke respondent jong of oud, wordt bevraagd over de tevredenheid met speelvoorzieningen en geschikte plekken voor de jeugd. Dit brengt met zich mee dat een aanzienlijk deel van de respondenten 'weet niet' antwoordde. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid speelvoorzieningen en geschikte plekken jeugd, 2011, in %.

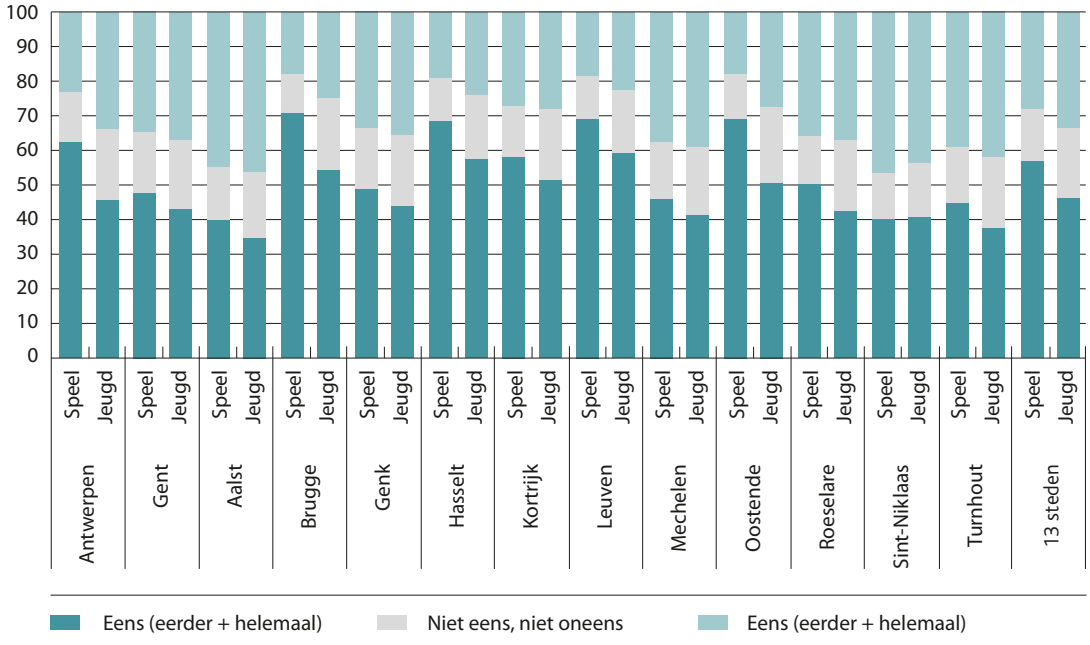

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt

Definitie

Aandeel (%) 55-plussers dat tevreden is over de activiteiten voor ouderen in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In mijn buurt zijn er voldoende activiteiten voor ouderen/gepensioneerden.' De respondent had de keuze tussen 'helemaal oneens', 'oneens', 'niet eens/niet oneens, 'eerder oneens' of 'helemaal oneens'. 55-plussers die op deze stelling antwoordden met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werden in de teller opgenomen. De categorie 'weet niet' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

6 op de 10 inwoners ouder dan 55 jaar in de 13 steden is tevreden over de aanwezige activiteiten voor ouderen. In vergelijking met 2008 is dit een status quo.

Deze status quo vinden we ook terug in de meeste steden. Enkel in Gent en Oostende is er een daling van de tevredenheid over de activiteiten voor ouderen. Ondanks de daling blijft de tevredenheid wel het hoogst in Oostende.

Tussen de steden onderling zijn er aanzienlijke verschillen. Zo zijn er in Aalst maar 4 op de 10 55-plussers tevreden over het aanbod tegenover ruim 7 op de 10 in Hasselt en Oostende.
In Aalst, Mechelen en Sint-Niklaas is de groep die het oneens is met de stelling het grootst.

Naar achtergrondkenmerken zijn er geen significante verschillen wat de tevredenheid met activiteiten voor ouderen betreft.

Tevredenheid activiteiten voor ouderen in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**56,9**	**54,9**	ns	51,6	58,2
Gent	**66,9**	**59,3**	*	53,9	64,6
Aalst	**37,7**	**41,9**	ns	38,6	45,3
Brugge	**69,0**	**66,8**	ns	61,8	71,4
Genk	**68,9**	**65,2**	ns	62,2	68,1
Hasselt	**74,1**	**71,9**	ns	66,1	77,1
Kortrijk	**64,1**	**68,2**	ns	62,2	73,5
Leuven	**52,0**	**53,0**	ns	46,7	59,3
Mechelen	**55,4**	**53,1**	ns	46,7	59,4
Oostende	**82,4**	**73,7**	*	68,7	78,2
Roeselare	**68,9**	**65,5**	ns	59,3	71,1
Sint-Niklaas	**52,5**	**49,1**	ns	43,3	55,0
Turnhout	**56,0**	**55,9**	ns	52,1	59,5
Totaal 13 steden	***61,6***	***59,1***	*ns*	*57,6*	*60,6*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt geeft een aanduiding van de mogelijkheden die ouderen in hun woonomgeving hebben om deel te nemen aan activiteiten in groepsverband. Een leefbare en duurzame stad vraagt een kwaliteitsvol aanbod aan activiteiten, die voor diverse doelgroepen uit de stedelijke bevolking bereikbaar, toegankelijk en betaalbaar zijn.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de andere indicatoren inzake vrije tijd en woonomgeving zoals '*Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie*', '*Tevredenheid over het contact in de buurt*', '*Tevredenheid over de buurt*' en '*Lokale dienstencentra in de wijk*'.

Elke respondent jong of oud, wordt bevraagd over de tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt. Dit brengt met zich mee dat een aanzienlijk deel van de respondenten 'weet niet' antwoordde. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Daarnaast worden bij de berekening van deze indicator ook enkel de 55-plussers in rekening gebracht. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt, in 2011, in %.

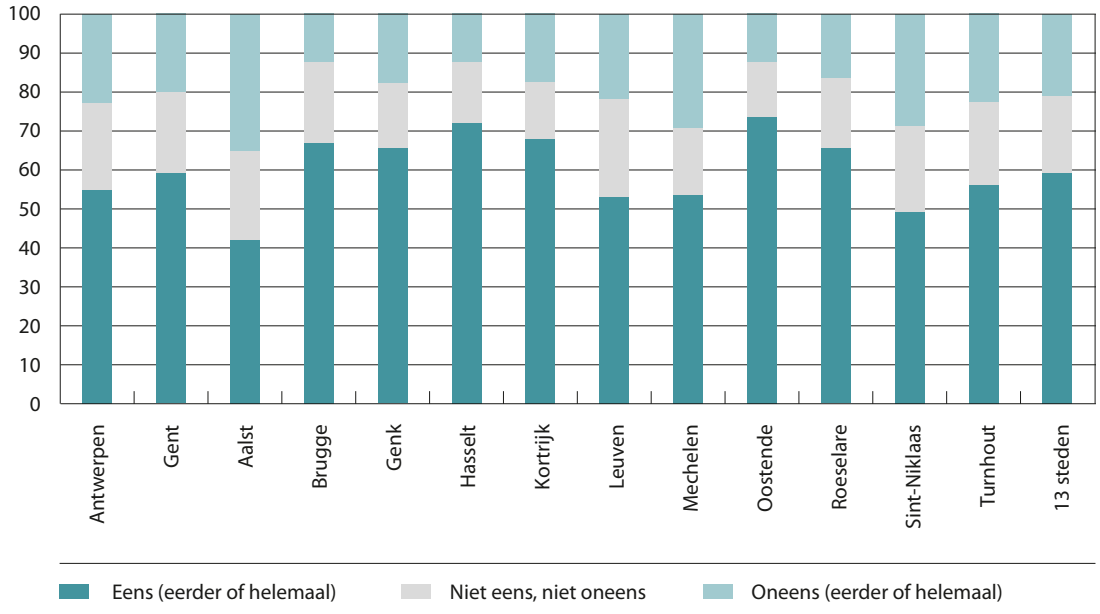

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het contact in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat het aangenaam is om in hun buurt met de mensen te praten.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Het is aangenaam om in mijn buurt met de mensen te praten'. Wie op de stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen. De categorie 'weet niet' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

7 op de 10 inwoners in de 13 steden is tevreden over de sociale contacten in de buurt. In vergelijking met 2008 is dit een status quo.

Deze status quo vinden we ook terug in de meeste steden. Enkel in Turnhout is er een daling van de tevredenheid over sociale contacten in de buurt. In Brugge en Hasselt is, met 8 op de 10 inwoners, de tevredenheid over de sociale contacten het hoogst. De grootsteden scoren wat minder goed dan de centrumsteden. Het aandeel dat het oneens is met de stelling, is in alle steden beperkt.

Jongeren en laagopgeleiden zijn wat minder tevreden over de sociale contacten in de buurt. Eigenaars van de eigen woning zijn meer tevreden dan huurders.

Tevredenheid over contact in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**67,4**	**67,2**	ns	65,2	69,2
Gent	**69,4**	**69,0**	ns	65,9	71,9
Aalst	**70,7**	**67,8**	ns	65,8	69,8
Brugge	**78,3**	**79,5**	ns	76,6	82,2
Genk	**77,5**	**77,9**	ns	76,3	79,5
Hasselt	**81,4**	**81,3**	ns	78,1	84,1
Kortrijk	**76,1**	**75,7**	ns	72,2	78,9
Leuven	**74,8**	**72,7**	ns	69,2	75,9
Mechelen	**69,4**	**72,3**	ns	68,7	75,7
Oostende	**71,8**	**71,0**	ns	67,2	74,6
Roeselare	**73,5**	**73,6**	ns	70,1	76,9
Sint-Niklaas	**74,0**	**72,0**	ns	68,5	75,4
Turnhout	**73,2**	**69,2**	*	66,9	71,5
Totaal 13 steden	***71,7***	***71,3***	*ns*	*70,4*	*72,2*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Tevredenheid over contact in de buurt geeft een aanduiding van hoe aangenaam mensen hun woonomgeving vinden. In een leefbare en duurzame stad is de ruimte zo ingericht dat ze menselijk contact in al zijn diversiteit bevordert (zowel met bekenden als met vreemden). De indicator geeft ook een aanduiding van de mate van vertrouwen in de medemens.

Deze indicator wordt best samen gelezen met de indicator over het aantal contacten dat mensen hebben met familie, vrienden en buren en andere indicatoren inzake vrije tijd en woonomgeving zoals '*Tevredenheid over de buurt*', '*Basismobiliteit, basisscholen, speelruimte en jeugdruimte in de wijk*' en '*Vertrouwen in de medemens*'.

Tevredenheid over contact in de buurt, in 2011, in %.

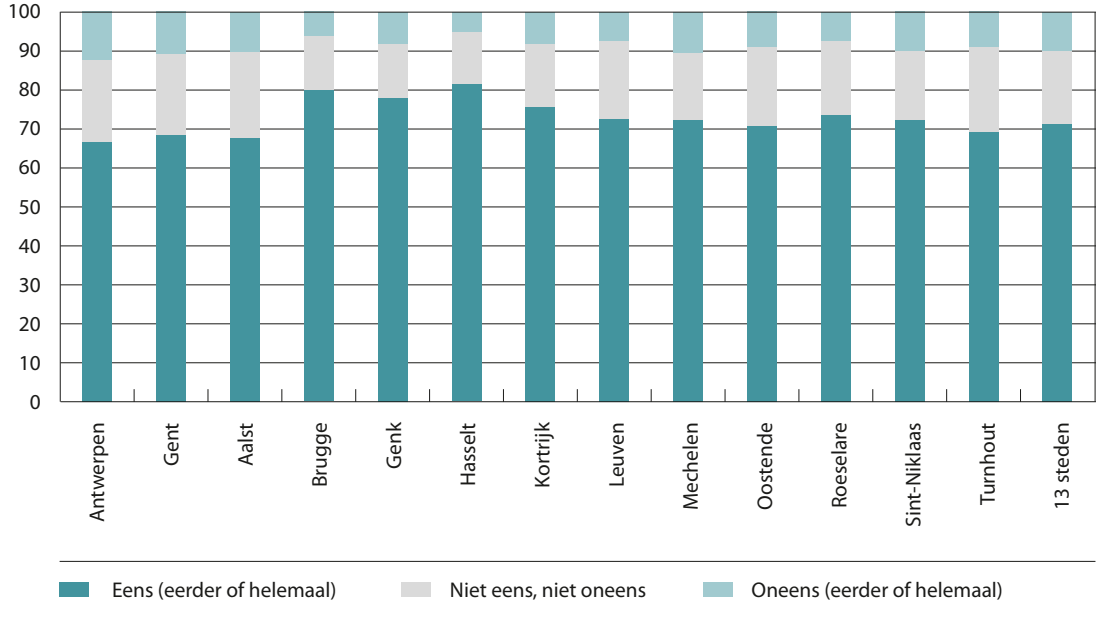

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking dat tevreden is over het aanbod aan sport en recreatie.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2008 en 2011 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
'(1) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan sportvoorzieningen in de stad (sportactiviteiten, sportcentra, zalen en pleinen voor binnen- en buitensport)?
(2) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan recreatievoorzieningen in de stad (recreatiedomeinen, wandel- en fietspaden)?'
De respondenten konden in beide gevallen antwoorden met 'zeer tevreden', 'eerder tevreden', 'noch tevreden/noch ontevreden', 'eerder ontevreden', 'zeer ontevreden'.
Wie met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen. De categorie 'geen mening/niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

Meer dan 7 op de 10 inwoners in de 13 steden is tevreden over zowel de sportvoorzieningen als de recreatiemogelijkheden. Voor beide indicatoren is de tevredenheid toegenomen sinds 2008.

In Antwerpen, Genk en Leuven nam de tevredenheid voor beide voorzieningen toe. In Gent nam enkel de tevredenheid over de sportvoorzieningen toe, in Kortrijk enkel de tevredenheid over de recreatievoorzieningen. De tevredenheid van de inwoners van Turnhout neemt in belangrijke mate af ten opzichte van 2008 voor zowel sportvoorzieningen als voor recreatievoorzieningen.

Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie, in 2008 en 2011, in %.

	Sportvoorzieningen					Recreatievoorzieningen				
	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**65,7**	**68,9**	*	66,5	71,2	**55,1**	**63,1**	*	60,9	65,3
Gent	**72,7**	**77,1**	*	73,9	80,0	**65,1**	**72,0**	ns	68,8	74,9
Aalst	**69,0**	**68,1**	ns	65,9	70,3	**55,7**	**55,7**	ns	53,5	58,0
Brugge	**76,9**	**79,6**	ns	76,3	82,6	**77,9**	**80,3**	ns	77,2	83,0
Genk	**73,9**	**83,7**	*	82,2	85,2	**87,8**	**86,9**	*	85,5	88,2
Hasselt	**84,3**	**86,1**	ns	83,0	88,7	**84,2**	**83,2**	ns	80,0	86,0
Kortrijk	**85,0**	**84,9**	ns	81,5	87,8	**62,3**	**69,6**	*	65,7	73,4
Leuven	**80,7**	**87,0**	*	84,1	89,5	**78,8**	**84,8**	*	81,8	87,3
Mechelen	**68,6**	**68,9**	ns	64,7	72,9	**73,4**	**79,3**	*	75,7	82,4
Oostende	**80,6**	**81,5**	ns	77,7	84,7	**73,2**	**76,1**	ns	72,1	79,6
Roeselare	**81,3**	**82,2**	ns	78,6	85,3	**65,6**	**66,6**	ns	62,7	70,4
Sint-Niklaas	**80,5**	**78,9**	ns	75,1	82,3	**75,3**	**75,1**	ns	71,4	78,5
Turnhout	**79,2**	**68,3**	*	65,8	70,7	**67,9**	**60,9**	*	58,4	63,4
Totaal 13 steden	***73,6***	***76,1***	*	*75,1*	*77,1*	***66,6***	***71,3***	*	*70,3*	*72,3*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aalst, Turnhout en Roeselare kennen een wat grotere groep ontevredenen met recreatievoorzieningen ten opzichte van de andere centrumsteden.

Wat sportvoorzieningen betreft zijn de laagopgeleiden minder tevreden, eigenaars van de eigen woning zijn meer tevreden. Wat de recreatievoorzieningen betreft zijn er meer verschillen. Mannen zijn meer tevreden dan vrouwen. De jongere leeftijdscategorieën en de laagopgeleiden zijn minder tevreden.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Peilen naar de tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie is relevant om te zien in welke mate inwoners gebruik kunnen en willen maken van de sportmogelijkheden in de stad. In een leefbare en duurzame stad is er een kwaliteitsvol en divers aanbod aan sport en sportinfrastructuur dat alle bevolkingsgroepen de kans geeft sportieve activiteiten te ontplooien. Sportverenigingen zijn overigens een belangrijk onderdeel van het verenigingsleven in de stad en hebben zo ook een grote sociale betekenis (contacten, identiteit, maatschappelijke participatie).

Deze indicator wordt best samen gelezen met de andere indicatoren inzake positieve uitstraling van de stad en bevordering van sport en spel zoals '*Sportparticipatie*'.
Elke respondent wordt bevraagd over de tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie. Dit brengt met zich mee dat een deel van de respondenten 'geen mening/niet van toepassing' antwoordde, maar dit blijft voor deze indicator eerder beperkt. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid sport- en recreatievoorzieningen, in 2011, in %.

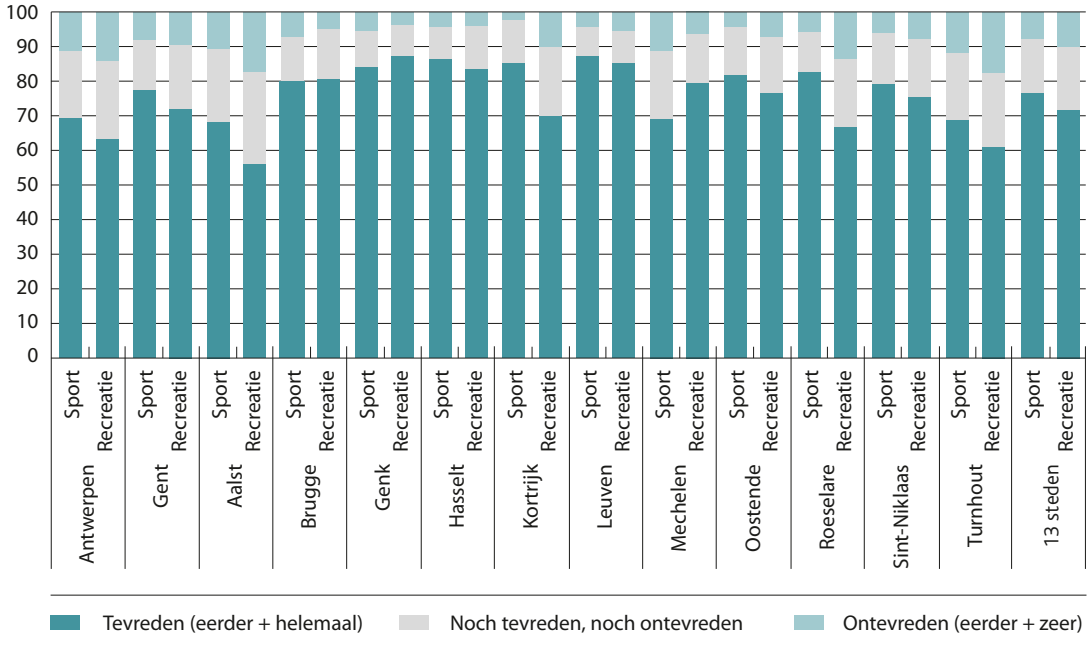

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het cultureel aanbod

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking dat tevreden is over het culturele aanbod.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan culturele voorzieningen in de stad (bijvoorbeeld schouwburg, museum, bioscoop)?'
De respondent kon antwoorden met 'zeer tevreden'; 'eerder tevreden'; 'noch tevreden, noch ontevreden'; 'eerder ontevreden'; 'zeer ontevreden'.
Wie met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen. De categorie 'geen mening/niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

Meer dan vier vijfde van de inwoners in de 13 steden is tevreden over het cultuuraanbod. De tevredenheid is zelfs nog licht toegenomen ten opzichte van 2008.

De stijging doet zich vooral voor in Antwerpen, Gent, Leuven en Mechelen. In Turnhout is er een lichte afname van de tevredenheid, al blijft deze wel hoog. In Leuven, Hasselt en Brugge is de tevredenheid met 9 op 10 het hoogst. Het aandeel ontevredenen is het hoogst in Aalst en Oostende, maar overal beperkt.

Hogeropgeleiden en personen met de Belgische nationaliteit zijn meer tevreden over het cultuuraanbod dan lager opgeleiden en niet-Belgen.

Tevredenheid over het cultuuraanbod , in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**77,6**	**80,2**	*	78,4	81,9
Gent	**84,5**	**87,3**	*	84,8	89,4
Aalst	**71,1**	**71,4**	ns	69,3	73,4
Brugge	**88,8**	**90,4**	ns	88,0	92,3
Genk	**85,8**	**87,6**	ns	86,2	88,8
Hasselt	**91,9**	**90,7**	ns	88,0	92,8
Kortrijk	**88,8**	**85,9**	ns	82,7	88,6
Leuven	**84,8**	**91,2**	*	88,7	93,2
Mechelen	**79,5**	**83,3**	*	79,9	86,2
Oostende	**74,5**	**72,2**	ns	68,3	75,9
Roeselare	**89,6**	**88,8**	ns	85,9	91,1
Sint-Niklaas	**87,3**	**85,0**	ns	81,9	87,7
Turnhout	**91,6**	**87,8**	*	86,0	89,3
Totaal 13 steden	***82,6***	***84,0***	*	*83,2*	*84,8*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De mate van tevredenheid over het culturele aanbod is een belangrijk element in het stimuleren en in stand houden van cultuurparticipatie. In een leefbare en duurzame stad wordt het culturele aanbod gekenmerkt door diversiteit, kwantiteit en kwaliteit. De drempels voor cultuurparticipatie zijn laag en mensen voelen zich aangetrokken door de culturele rijkdom van de stad.

Deze indicator bekijkt men best samen met de indicatoren '*Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen*', '*Amateurgezelschappen*', '*Bezoek podiumkunsten*' en '*Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen*'.

Elke respondent wordt bevraagd over de tevredenheid over het culturele aanbod. Dit brengt met zich mee dat een deel van de respondenten 'geen mening/niet van toepassing' antwoordde, maar dit blijft voor deze indicator eerder beperkt. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid cultuuraanbod, in 2011, in %.

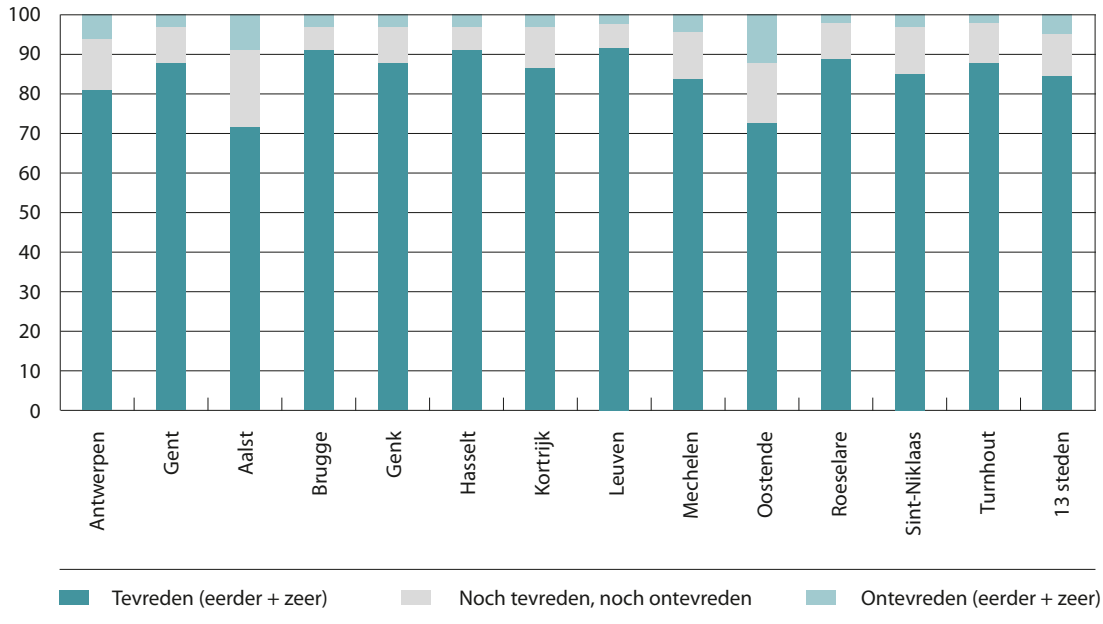

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking, dat tevreden is over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2008 en 2011 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke centrumstad:
'(1) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan restaurants en eetcafés?
(2) In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan uitgaansgelegenheden in de stad (bijvoorbeeld cafés, disco's, terrassen)?'
De respondent kon telkens antwoorden met 'zeer tevreden'; 'eerder tevreden'; 'noch tevreden, noch ontevreden'; 'eerder ontevreden'; 'zeer ontevreden'.
Wie op beide vragen met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen. De categorie 'geen mening/niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

Bijna 8 op de 10 inwoners van de 13 steden is tevreden over het horeca-aanbod. Dit is een status quo ten opzichte van 2008.

Deze status quo doet zich voor in de meeste steden. In Antwerpen, Kortrijk en Mechelen neemt de tevredenheid toe. Alleen in Turnhout is er een afname van de tevredenheid. De tevredenheid is het hoogst in Hasselt, Leuven en Gent. In Genk is meer dan één op vijf inwoners ontevreden met het aanbod.

Tevredenheid over het horeca-aanbod, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**74,9**	**77,4**	*	75,5	79,1
Gent	**81,3**	**84,3**	ns	81,6	86,7
Aalst	**73,2**	**75,8**	ns	73,8	77,7
Brugge	**75,6**	**73,7**	ns	70,2	76,8
Genk	**59,3**	**55,9**	ns	53,8	57,9
Hasselt	**88,0**	**88,6**	ns	85,6	91,0
Kortrijk	**71,0**	**77,0**	*	73,2	80,5
Leuven	**88,2**	**89,6**	ns	86,9	91,8
Mechelen	**64,7**	**69,8**	*	65,5	73,7
Oostende	**75,4**	**79,6**	ns	75,8	83,0
Roeselare	**82,0**	**82,7**	ns	79,2	85,7
Sint-Niklaas	**70,3**	**74,1**	ns	70,2	77,7
Turnhout	**70,7**	**64,2**	*	61,7	66,6
Totaal 13 steden	***76,0***	***78,0***	*ns*	*77,1*	*78,8*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Hogeropgeleiden en personen met de Belgische nationaliteit zijn meer tevreden over het horeca-aanbod dan lager opgeleiden en niet-Belgen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafés zegt iets over hoe kwaliteitsvol en divers het horeca-aanbod is in de stad en geeft zo mede aan hoe attractief de stad is. De identiteit en uitstraling van de stad wordt er gedeeltelijk door bepaald.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren inzake cultuur en vrije tijd zoals '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*', '*Tevredenheid over het aanbod sport en recreatie*'.

Elke respondent wordt bevraagd over de tevredenheid over het horeca-aanbod. Dit brengt met zich mee dat een deel van de respondenten 'geen mening/niet van toepassing' antwoordde, maar dit blijft voor deze indicator eerder beperkt. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid horeca-aanbod, in 2011, in %.

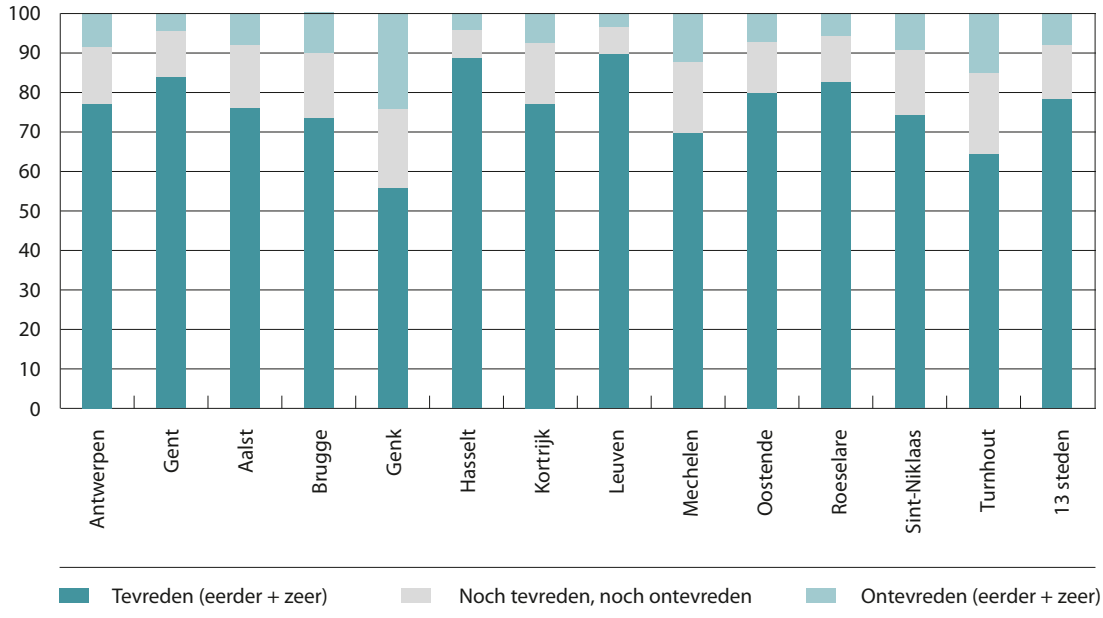

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking, dat tevreden is over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen'?
De respondenten konden antwoorden met 'zeer tevreden'; 'eerder tevreden'; 'noch tevreden, noch ontevreden'; 'eerder ontevreden'; 'zeer ontevreden'.
Wie met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.
De categorie 'geen mening/niet van toepassing' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Vaststellingen

Bijna 9 op de 10 inwoners van de 13 steden is tevreden over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen. Dit is een status quo ten opzichte van 2008.

Deze status quo geldt wel niet voor alle steden. In Kortrijk is er een vrij sterke stijging van de tevredenheid. In Turnhout en Sint-Niklaas daarentegen neemt de tevredenheid af ten opzichte van 2008. Het percentage ontevredenen is overal laag.

Hogeropgeleiden, eigenaars van de eigen woning en personen met de Belgische nationaliteit zijn meer tevreden over het horeca-aanbod dan lager opgeleiden, huurders en niet-Belgen.

Tevredenheid over het shopping- aanbod, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**85,1**	**85,3**	ns	83,8	86,6
Gent	**88,1**	**89,8**	ns	87,6	91,6
Aalst	**84,6**	**86,6**	ns	85,1	87,9
Brugge	**90,5**	**89,8**	ns	87,4	91,8
Genk	**91,3**	**90,0**	ns	88,7	91,1
Hasselt	**96,1**	**95,9**	ns	94,0	97,2
Kortrijk	**74,4**	**90,7**	*	88,0	92,9
Leuven	**91,4**	**91,5**	ns	89,2	93,4
Mechelen	**82,2**	**82,7**	ns	79,4	85,5
Oostende	**93,1**	**89,6**	ns	86,7	91,9
Roeselare	**95,9**	**95,0**	ns	92,8	96,5
Sint-Niklaas	**91,3**	**88,0**	*	85,2	90,4
Turnhout	**88,0**	**79,2**	*	77,0	81,2
Totaal 13 steden	***87,6***	***88,1***	*ns*	*87,5*	*88,8*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen zegt iets over hoe kwaliteitsvol en divers het winkelaanbod is in de stad en geeft zo mede aan hoe attractief de stad is (ook voor stadsbezoekers). De identiteit en uitstraling van de stad wordt er gedeeltelijk door bepaald.

Deze indicator moet samen gelezen worden met de indicatoren inzake cultuur en vrije tijd zoals '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*' en '*Tevredenheid over het aanbod sport en recreatie*'.

Elke respondent wordt bevraagd over de tevredenheid over het shopping- aanbod. Dit brengt met zich mee dat een deel van de respondenten 'geen mening/niet van toepassing' antwoordde, maar dit blijft voor deze indicator eerder beperkt. Deze respondenten worden niet in de noemer meegenomen omdat er van uit gegaan kan worden dat vooral niet-gebruikers geen mening hebben. Op deze manier sluit de tevredenheidsscore dichter aan bij deze van de gebruiker, zij het niet optimaal. Bij de gebruikers zitten allicht ook veel niet-stedelingen. Hun mening is niet bevraagd. Bij de interpretatie van de cijfers moet hiermee rekening gehouden worden.

Tevredenheid shopping- aanbod, in 2011, in %.

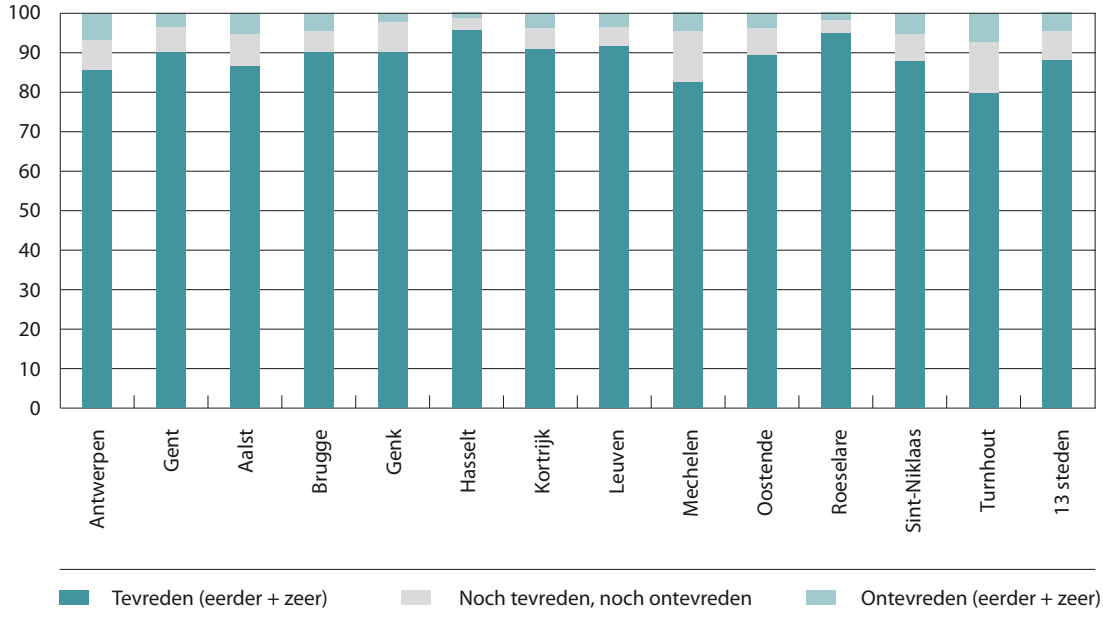

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de hoeveelheid vrije tijd

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking, dat tevreden is met zijn hoeveelheid vrije tijd.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden met de hoeveelheid vrije tijd?'

De respondent kon antwoorden met 'zeer tevreden', 'eerder tevreden', noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder ontevreden' of 'zeer ontevreden'.
Wie met 'eerder tevreden' of 'zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Met vrije tijd bedoelen we de tijd die je hebt los van werk, school, huishoudelijke taken, zorg voor kinderen en/ of ouderen en nachtrust.

Vaststellingen

Ongeveer twee derde van de inwoners in de steden is tevreden over zijn hoeveelheid vrije tijd. Het aandeel ontevredenen ligt in de meeste steden rond de 20%.

Oostende en Brugge kennen de hoogste tevredenheidpercentages, in de grootsteden ligt het aandeel tevredenen wat lager. Maar over het algemeen zijn de verschillen tussen de steden eerder beperkt.

Naar achtergrondkenmerken zijn er weinig verschillen. Enkel de 55-plussers zijn meer tevreden dan de jongere leeftijdscategorieën.

Tevredenheid over de hoeveelheid vrije tijd, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**62,8**	60,7	64,9
Gent	**63,2**	60,0	66,3
Aalst	**63,2**	61,1	65,3
Brugge	**68,8**	65,5	71,9
Genk	**63,9**	62,0	65,7
Hasselt	**65,4**	61,6	69,0
Kortrijk	**65,1**	61,2	68,8
Leuven	**62,4**	58,7	66,0
Mechelen	**62,7**	58,8	66,5
Oostende	**71,6**	67,7	75,2
Roeselare	**64,8**	60,9	68,5
Sint-Niklaas	**64,8**	60,9	68,4
Turnhout	**65,4**	63,1	67,7
Totaal 13 steden	***64,2***	*63,2*	*65,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid over de vrije tijd zegt iets over de mate waarin de stadsbewoner over de nodige vrije tijd beschikt om op het aanbod in de stad in te gaan en volwaardig te participeren.

Deze indicator kan samen gelezen worden met de indicatoren omtrent participatie op diverse domeinen.

De indicator zegt enkel iets over de tevredenheid over de vrije tijd, los van het feit of men veel of weinig vrije tijd heeft.

Tevredenheid hoeveelheid vrije tijd, in 2011, in %.

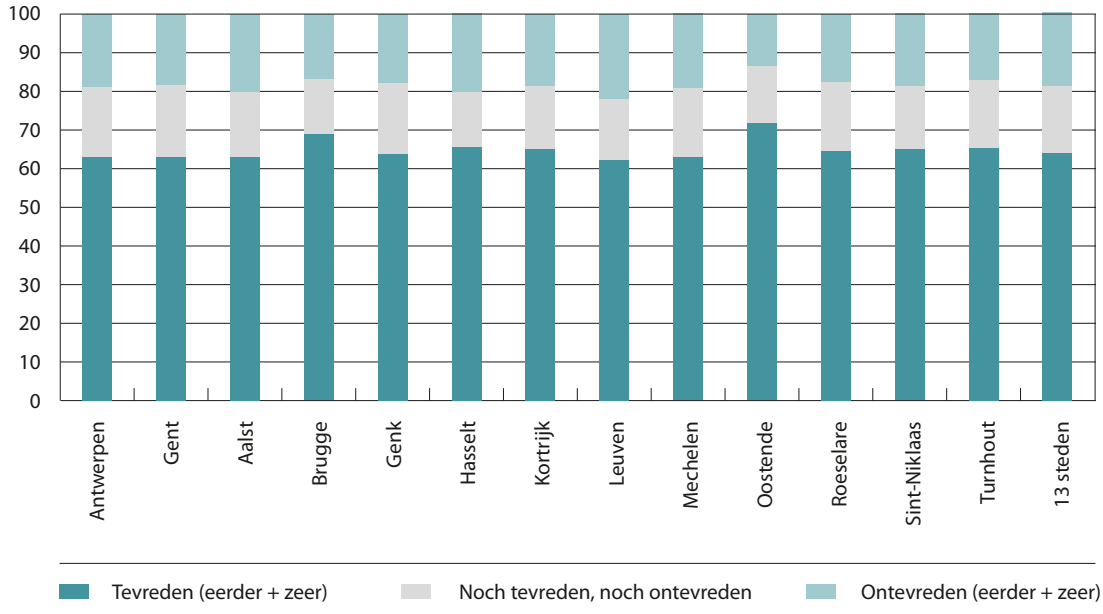

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tewerkstelling in de culturele en creatieve sector

Definitie

Aantal arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector per 10.000 inwoners.

Aantal arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector volgens de RSZ-cijfers (exclusief tewerkstelling bij publieke en plaatselijke overheden). Om de tewerkstelling in de culturele sector af te bakenen werd een ruime definitie gehanteerd. Een overzicht van de meegetelde NACE-codes is terug te vinden op de webfiche van deze indicator in de Stadsmonitor (www.thuisindestad.be).

Vaststellingen

In de 13 steden zijn gemiddeld ongeveer 140 op 10.000 personen tewerkgesteld in de culturele of creatieve sector. Dit is het dubbele van het gemiddeld aantal tewerkgestelden in deze sectoren in Vlaanderen. Tussen 2009 en 2010 zijn deze globale cijfers vrij stabiel. Voor enkele specifieke steden is er wel een verschuiving. In Kortrijk en Roeselare is de tewerkstelling in deze sectoren afgenomen, in Leuven en Sint-Niklaas is ze gestegen.

Hasselt, Mechelen, Roeselare en Turnhout kennen een zeer hoog aantal tewerkgestelden per 10.000 inwoners in de culturele sector. Aalst, Genk, Brugge, Oostende en Sint-Niklaas hebben een eerder laag aantal tewerkgestelden in de culturele sector per 10.000 inwoners. Aalst scoort als enige centrumstad onder het Vlaamse gemiddelde.

Er is een redelijke genderpariteit voor de tewerkstelling in de verschillende centrumsteden. In Leuven zijn er duidelijk meer vrouwelijke tewerkgestelden. In Kortrijk, Roeselare en Turnhout duidelijk meer mannelijke tewerkgestelden.

Aantal arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector per 10.000 inwoners, in 2009 en 2010.

	2009	2010
Antwerpen	136	133
Gent	134	131
Aalst	48	35
Brugge	93	92
Genk	70	73
Hasselt	203	197
Kortrijk	168	156
Leuven	169	177
Mechelen	204	207
Oostende	74	73
Roeselare	304	284
Sint-Niklaas	82	89
Turnhout	277	272
Totaal 13 steden	*140*	*137*
Vlaams Gewest	*70*	*68*

Bron: RSZ.

Aandachtspunten

De indicator over de tewerkstelling in de culturele sector is relevant voor de kwaliteit van het culturele aanbod. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende cultureel aanbod dat de cultuurparticipatie kan stimuleren. Een divers en kwalitatief cultureel aanbod kan mogelijks ook inspiratie bieden voor artistieke creatie en vernieuwing.

Gegeven de bekommernissen over cultuurcreatie en –participatie kan men deze indicator samen lezen met de indicatoren '*Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen*', '*Bezoek podiumkunsten*', en '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*'.

Er moet rekening gehouden worden met het feit dat het enkel gaat over de RSZ-tewerkstelling en niet diegene die tewerkgesteld zijn in de PPO (publieke en plaatselijke overheden). Dit gaat om ongeveer 10% van de totale tewerkstelling, maar zou specifiek voor de culturele tewerkstelling wel eens hoger kunnen oplopen. De cijfers zijn dus onderschat. Waarschijnlijk kan het vrij grote verschil tussen bepaalde steden er ook deels door worden verklaard.

Aantal arbeidsplaatsen in de culturele en creatieve sector, in 2010, verdeling naar geslacht.

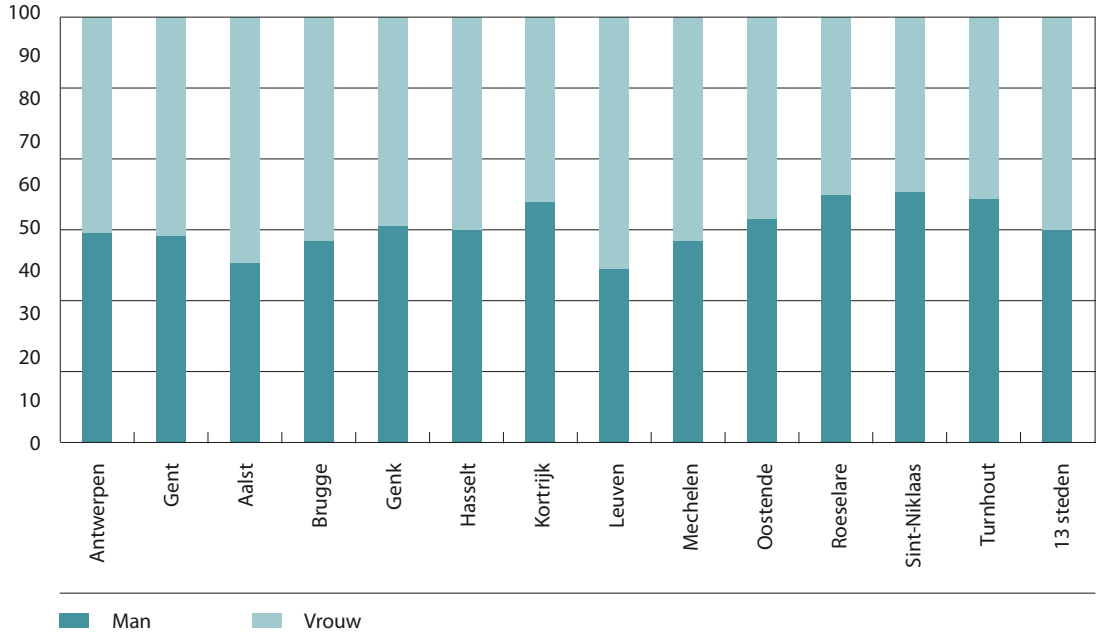

Bron: RSZ.

Verblijfstoerisme

Definitie

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner.

Aantal overnachtingen in logiesverstrekkende bedrijven per inwoner.

Vaststellingen

In absolute aantallen worden de meeste overnachtingen geregistreerd in Oostende, Brugge en Antwerpen (0,8 tot 1,6 miljoen per jaar). In relatieve aantallen springt Antwerpen er niet bovenuit. Oostende en Brugge halen in 2009 respectievelijk 12,0 en 12,3 overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner per jaar. De kleine centrumsteden Aalst, Roeselare en Sint-Niklaas tellen minder dan 1 overnachting per inwoner van de stad. De andere steden hebben 1,5 (Turnhout) tot 3,1 overnachtingen (Antwerpen) per inwoner.

Met uitzondering van Oostende zien we in alle steden duidelijk een stijging van het aantal overnachtingen over de afgelopen 12 jaar. Bij vergelijking tussen 2007 en 2009 is er in 6 van de 13 steden een daling van het aantal overnachtingen door verblijfstoeristen per inwoner.

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen, van 2001 tot 2009, per inwoner.

	2001	2003	2005	2007	2009
Antwerpen	3,04	2,98	2,86	3,24	3,05
Gent	2,68	2,66	2,63	3,07	3,02
Aalst	0,40	0,36	0,46	0,50	0,56
Brugge	11,10	11,20	11,08	12,18	12,33
Genk	1,70	1,97	2,35	2,45	2,49
Hasselt	1,87	1,70	1,81	2,01	2,35
Kortrijk	1,47	1,43	1,44	1,64	2,05
Leuven	1,70	1,78	2,48	2,69	2,66
Mechelen	0,84	1,34	1,73	1,98	1,90
Oostende	15,54	16,30	16,18	15,09	11,99
Roeselare	0,65	0,69	0,62	0,75	0,66
Sint-Niklaas	0,64	0,58	0,57	0,47	0,54
Turnhout	0,86	0,91	1,03	1,38	1,47
Totaal 13 steden	*3,42*	*3,47*	*3,50*	*3,76*	*3,58*
Vlaams Gewest	*3,97*	*3,97*	*3,80*	*3,82*	*3,62*

Bron: ADSEI.

Aandachtspunten

De indicator over het verblijfstoerisme is relevant voor de uitstraling van de stad. Een leefbare en duurzame stad is attractief, ook voor stadsbezoekers. In die stad is een kwaliteitsvol en voldoende divers aanbod aanwezig op het vlak van logiesverstrekking, cultureel en bouwkundig erfgoed, horecasector, winkelen, groen- en waterbeleving, culturele en sportieve evenementen.

De statistiek van het toerisme en het hotelwezen heeft tot doel het toeristisch reisverkeer te meten en meet het aantal aankomsten en overnachtingen in alle commerciële logiesvormen, zowel voor recreatieve als voor professionele doeleinden. Deze overnachtingen werden geregistreerd in hotels, campings, vakantiecentra, vakantiedorpen, logies voor doelgroepen (voornamelijk jeugdlogies) en in de verhuursector (vb. rechtstreeks bij eigenaar of via een bemiddelaar).

Een algemeen probleem met de cijfers is de systematische onderschatting van het aantal toeristische overnachtingen en aankomsten, zeker aan de kust. Dit is in eerste instantie te wijten aan het niet accuraat invullen van de cijfergegevens door de logiesverstrekkende bedrijven, onder meer uit schrik voor de fiscus. Voor de vakantiecentra, de vakantiedorpen en de logiesvormen voor specifieke doelgroepen is de meting vrij volledig en stellen zich geen ernstige problemen. Het probleem stelt zich vooral op vlak van vakantiewoningen (de huurappartementen) en de tweede verblijven (inclusief de vaste standplaatsen op kampeerterreinen). Deze overnachtingen worden niet geteld, waardoor vooral de cijfers van Oostende een serieuze onderschatting zijn van de werkelijkheid. Een studie van het West-Vlaams Economisch Studiebureau (WES) van 2008 toont aan dat 75% van het aantal overnachtingen door verblijfstoeristen niet meegeteld wordt. Het betreft hier vooral eigenaars van tweede verblijven, hun vrienden en kennissen die sporadisch dit tweede verblijf mogen gebruiken en de huurders in deze tweede verblijven. Het eigenlijke cijfer van Oostende ligt volgens deze studie driemaal hoger.

Aantal overnachtingen door verblijfstoeristen, in 2001, 2005 en 2009, per inwoner.

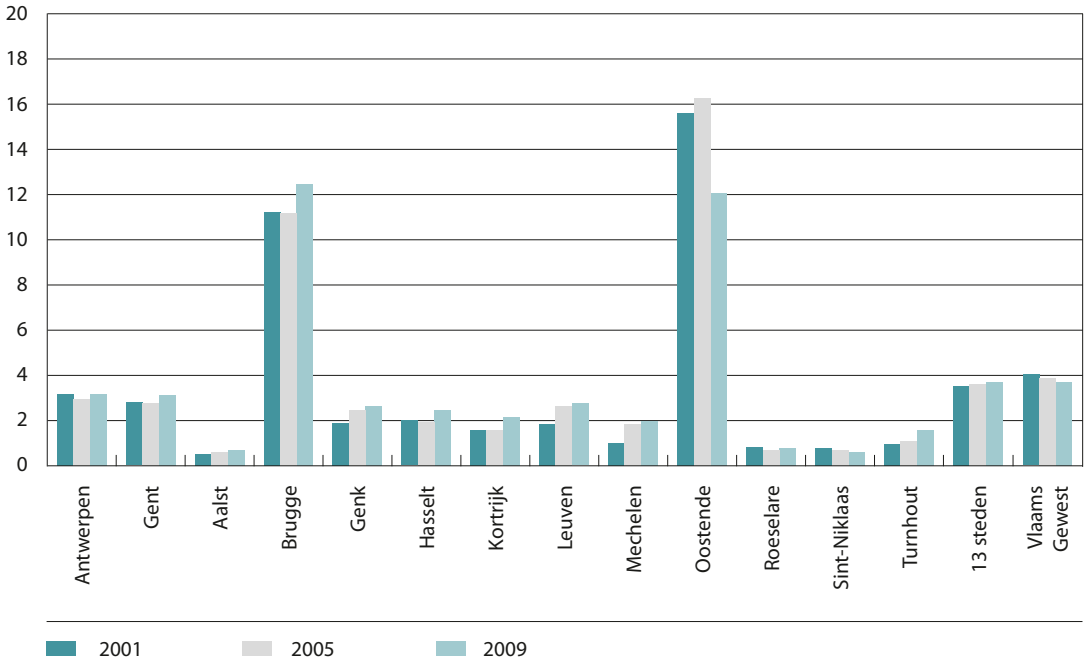

Bron: ADSEI.

Fierheid over de eigen stad

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking, dat fier is op zijn stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ik ben echt fier op mijn stad'.
De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen. Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Vaststellingen

In 2011 is gemiddeld 7 op de 10 inwoners fier over hun stad. Dit gemiddelde voor de 13 steden is licht gedaald ten opzichte van 2008. De verschillen tussen de 13 steden zijn echter groot. Terwijl in Turnhout meer dan de helft van de inwoners in 2008 fier was over de stad, zijn in 2011 nog 4 op de 10 inwoners fier. In Aalst en Sint-Niklaas waren de inwoners in 2008 gemiddeld minder fier over hun stad dan een gemiddelde inwoner van het totaal van de 13 steden. In 2011 daalt de fierheid in beide steden nog verder. Ook Roeselare en Genk die in 2008 nog op het gemiddelde zaten, zakken in 2011 onder het gemiddelde. Oostende kende in 2008 een meer dan gemiddelde fierheid, terwijl de fierheid in 2011 significant daalt naar een gemiddelde score. Tot slot zakt ook in Leuven de fierheid, maar de inwoners van deze stad zijn nog wel duidelijk fierder over hun stad dan het gemiddelde van de 13 centrumsteden.

Opvallend is dat Mechelen de enige stad is met een significante toename van de fierheid. Terwijl deze stad in 2008 nog onder het gemiddelde zat, stijgt in 2011 de fierheid naar een gemiddeld niveau. Gent, Brugge en Hasselt behouden hun hoge percentage aan fiere inwoners. Ook Antwerpen is stabiel maar scoort onder het gemiddelde.

Fierheid over de eigen stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**62,9**	**62,9**	ns	60,9	64,9
Gent	**82,8**	**81,1**	ns	78,4	83,6
Aalst	**60,9**	**55,8**	*	53,6	57,9
Brugge	**89,3**	**85,9**	ns	83,3	88,2
Genk	**70,1**	**67,0**	*	65,1	68,7
Hasselt	**85,3**	**83,0**	ns	79,9	85,8
Kortrijk	**60,9**	**65,6**	ns	61,8	69,3
Leuven	**81,2**	**76,2**	*	72,8	79,2
Mechelen	**64,2**	**69,3**	*	65,5	72,8
Oostende	**74,7**	**68,0**	*	64,0	71,8
Roeselare	**70,3**	**62,1**	*	58,2	65,9
Sint-Niklaas	**59,5**	**53,9**	*	49,9	57,8
Turnhout	**56,3**	**39,9**	*	37,5	42,3
Totaal 13 steden	***71,0***	***68,8***	*	*67,9*	*69,7*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Van de fiere inwoners is iets minder dan de helft het uitgesproken eens met de stelling; de meerderheid is het eerder eens met de stelling. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen.
Opvallend is het hoge percentage inwoners in Brugge, Hasselt, Gent die het helemaal eens zijn met de stelling. Een hoge globale fierheid betekent niet dat de bevolking het unaniem eens is met de stelling. Voor Turnhout is bijna 25 % het (helemaal) oneens met de stelling. Ook Sint-Niklaas en Aalst kennen een vrij hoog percentage inwoners die niet fier zijn over hun stad. In Antwerpen, Oostende en Genk ligt het percentage nog boven de 10%.

Over het algemeen zijn vrouwelijke inwoners iets fierder over hun stad dan mannelijke inwoners. Inwoners die fier zijn op hun stad zijn ook eerder ouder.
Ook speelt het aantal jaren dat men in de stad woont een positieve rol in de fierheid over de stad: hoe langer men in de stad woont, hoe fierder. Het verschil naar opleidingsniveau is eerder beperkt.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Fierheid over de stad wijst op een positieve kijk op de culturele identiteit en uitstraling van de stad. Die identiteit en uitstraling verder ontwikkelen, maakt het voor inwoners makkelijker om zich verbonden te voelen met de stad. Stadsgebruikers zullen zich aangetrokken voelen tot de culturele rijkdom van de stad.

Gegeven de bekommernis moet men deze indicator in eerste instantie samen zien met de vele tevredenheidsindicatoren uit de Stadsmonitor. Bijvoorbeeld: '*Tevredenheid over de stad/de buurt*', '*Tevredenheid over de uitstraling*', '*Tevredenheid over het cultureel aanbod*', '*Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en cafés*'.

Fierheid over de eigen stad, in 2011, in %.

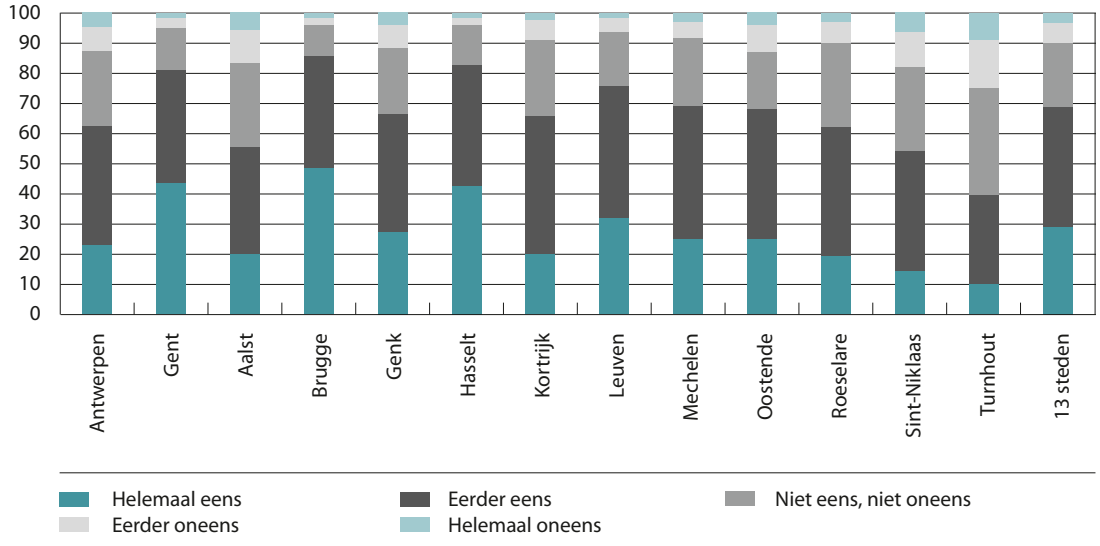

Bron: Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 2

Leren en onderwijs

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Leren en onderwijs' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Leren en onderwijs' samengebald in 4 clusters:

- EDUCATIEF PROJECT OP MAAT
- KWALITEIT VAN HET EDUCATIEVE AANBOD
- RELATIE TUSSEN ONDERWIJS EN STAD VERSTERKEN
- VERSTERKEN VAN NETWERKING EN BURGERPARTICIPATIE ROND LEREN EN ONDERWIJS

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 2 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op schoolloopbaankenmerken, de deelname aan onderwijs en vorming in functie van competentieopbouw, de tevredenheid over het aanbod en de aantrekkingskracht van de stad. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 4 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs 80
- Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs 82
- Spijbelgedrag in het lager onderwijs 84
- Schoolse vertraging in het lager onderwijs 86
- Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs 88
- Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs 90
- Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs 92
- Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal 94
- De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden 96
- Participatie van laaggeschoolde werklozen in beroepsopleidingen 98
- Basisscholen in de wijk 100
- Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen 102

Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is ("spijbelt").

Dit aandeel (%) is de verhouding van het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het voltijds gewoon secundair onderwijs ongewettigd afwezig is ten opzichte van het totaal aantal leerlingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs.

Vaststellingen

Het aandeel leerlingen in het voltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt, ligt in 2010-2011 hoger in de 13 steden samen (1,5%) dan in de Vlaamse Gemeenschap als geheel (1,1%). In de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het spijbelpercentage bovendien hoger dan in bijna alle andere centrumsteden.

Het hoogste aandeel is te vinden in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (3,2%). Daarna volgen Oostende en de grootsteden. Het laagste aandeel heeft Sint-Niklaas (0,5%), gevolgd door Brugge, Roeselare, Kortrijk en Turnhout.

Het aandeel spijbelaars is de laatste 5 jaar gemiddeld met bijna de helft toegenomen. Geen enkele centrumstad laat een daling zien. In de grootsteden was de groei minder sterk dan in de overige centrumsteden. De sterkste stijgingen zijn in Leuven en Hasselt, de traagste groei in Roeselare, Brugge en Antwerpen.

Aandachtspunten

Spijbelgedrag is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.

Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs, 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	2,0	1,9	2,1	2,1	2,3
Gent	1,7	1,7	2,0	2,4	2,4
Aalst	0,7	0,7	1,6	1,5	1,3
Brugge	0,5	0,4	0,6	0,8	0,6
Genk	0,9	1,2	1,0	1,2	1,2
Hasselt	0,7	0,9	1,3	1,0	1,9
Kortrijk	0,3	0,5	0,6	0,8	0,7
Leuven	0,2	0,3	0,6	0,8	1,0
Mechelen	0,8	1,1	1,0	1,0	1,1
Oostende	1,8	2,5	2,5	2,4	2,9
Roeselare	0,6	0,5	0,4	0,4	0,6
Sint-Niklaas	0,4	0,4	0,7	0,5	0,5
Turnhout	0,5	0,5	0,6	0,6	0,9
Totaal 13 steden	*1,1*	*1,1*	*1,3*	*1,4*	*1,5*
Vlaams Gewest	*0,7*	*0,8*	*0,9*	*1,0*	*1,0*
Brussels Gewest	*2,4*	*1,9*	*2,9*	*3,2*	*3,2*
*Vlaamse Gemeenschap**	*0,8*	*0,8*	*1,0*	*1,0*	*1,1*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.
Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*','*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*','*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*','*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*','*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*'.

Om de gegevens van deze indicator te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen. De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen aangifte daarvan doen.

Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.

Op 1 september 2009 werd het hoger beroepsonderwijs (HBO5) ingevoerd. De opleiding verpleegkunde, die vroeger behoorde tot de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs, ging vanaf die datum over naar het hoger beroepsonderwijs en verdwijnt dus uit de cijfers van het voltijds gewoon secundair onderwijs. Vandaar dat ze vanaf 2009-2010 niet meer in deze cijfers voorkomen.

Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs, in 2010-2011, in %.

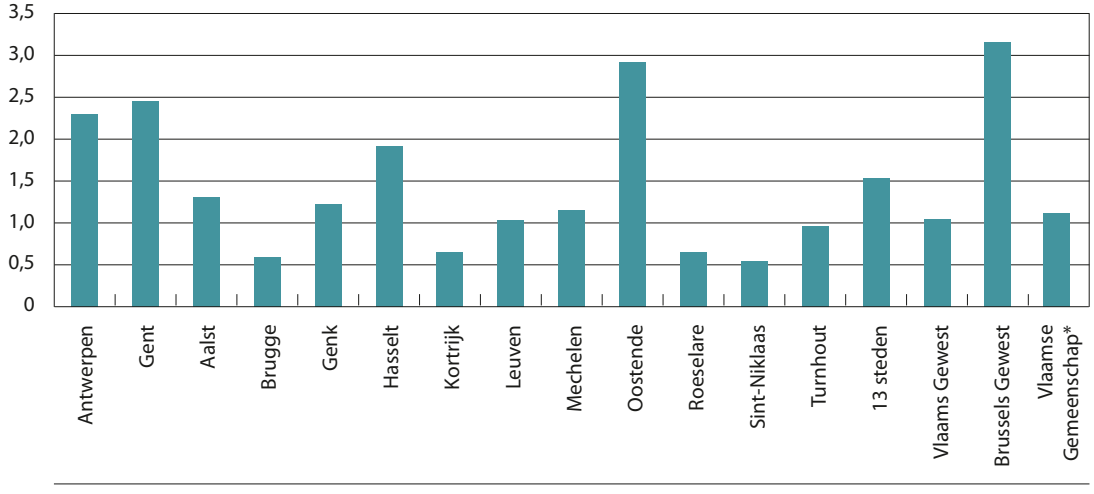

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is ("spijbelt").

Dit aandeel (%) is de verhouding van het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (inclusief op werkplek) ongewettigd afwezig is ten opzichte van het totaal aantal leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Het deeltijds secundair onderwijs is een onderwijsaanbod dat tegemoet wil komen aan de deeltijdse leerplicht. Voorwaarden om deeltijds te leren zijn: de leeftijd van 15 jaar bereikt hebben en de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs doorlopen hebben (al dan niet geslaagd), of 16 jaar zijn. Het deeltijds secundair onderwijs betreft in deze statistiek alleen het deeltijds beroepssecundair onderwijs en het deeltijds zeevisserijonderwijs.

Vaststellingen

Het aandeel leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs dat regelmatig spijbelt, ligt in de 13 steden met 30% in 2010-2011 iets hoger dan in de Vlaamse Gemeenschap (28%). In de grootsteden ligt het globaal hoger dan in de overige centrumsteden.

Het hoogste aandeel doorgegeven spijbelaars bevindt zich in Gent (49%). Ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, in Oostende, Brugge, Leuven en Hasselt liggen de aandelen hoog. Het laagste aandeel regelmatige spijbelaars is te vinden in Turnhout (17%), gevolgd door Genk, Roeselare en Antwerpen.

In tegenstelling tot het voltijds secundair onderwijs is het spijbelgedrag in het deeltijds onderwijs in 5 jaar slechts licht gestegen, al vertrekt het van een veel hogere basis. In de grootsteden kan gesproken worden van een stabilisatie, bij de overige centrumsteden is de stijging groter. Er is een zeer sterke stijging in Genk, maar ook in Turnhout en Kortrijk. Een duidelijke daling is meetbaar in Oostende, Brugge en Sint-Niklaas.

Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	22,7	25,0	23,5	23,3	22,5
Gent	46,6	52,9	44,6	47,1	49,0
Aalst	25,4	29,7	30,7	28,5	30,7
Brugge	52,8	66,1	42,1	35,8	39,0
Genk	4,5	11,5	17,1	9,9	18,3
Hasselt	30,0	46,8	35,0	39,0	35,0
Kortrijk	21,2	23,4	27,8	34,5	32,7
Leuven	33,3	39,2	37,9	38,3	37,3
Mechelen	27,6	29,3	25,9	24,3	33,2
Oostende	59,0	57,6	61,5	49,7	40,7
Roeselare	18,3	22,7	15,1	15,9	18,6
Sint-Niklaas	34,0	43,0	37,9	39,8	29,1
Turnhout	8,7	7,9	7,6	4,2	16,9
Totaal 13 steden	*28,2*	*32,5*	*29,7*	*29,6*	*30,1*
Vlaams Gewest	*26,4*	*30,6*	*28,5*	*27,9*	*27,6*
Brussels Gewest	*28,2*	*19,3*	*30,2*	*35,4*	*42,2*
*Vlaamse Gemeenschap**	*26,5*	*30,1*	*28,6*	*28,2*	*28,3*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

Spijbelgedrag is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken. De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.
Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*', '*Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal*'.

Om de gegevens van deze indicator te beoordelen moet men rekening houden met enkele beperkingen.
De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen. Deze 30 halve dagen maken geen onderscheid of de leerling zich op school dan wel op de werkplek bevindt. In beide gevallen worden de ongewettigde afwezigheden meegerekend.
De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen aangifte daarvan doen.
Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad. Leerlingen uit het buitengewoon secundair onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator.

Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs, in 2010-2011, in %.

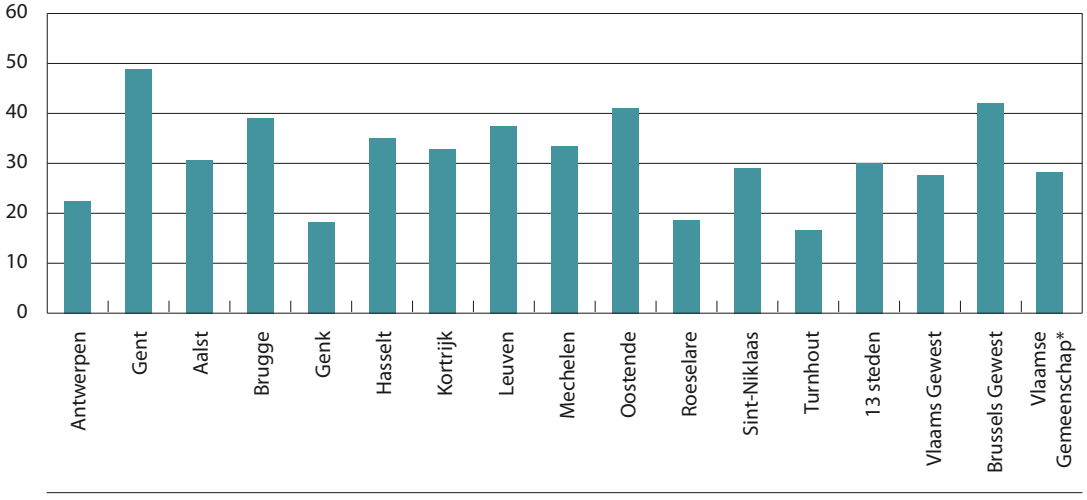

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Spijbelgedrag in het lager onderwijs

Definitie

Aandeel (%) leerlingen in het gewoon lager onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is ("spijbelt").

Dit aandeel (%) is de verhouding tussen het aantal leerlingen dat ten minste 30 halve dagen in het gewoon lager onderwijs ongewettigd afwezig is en het totaal aantal leerlingen van het gewoon lager onderwijs.

Vaststellingen

Het aandeel leerlingen in het lager onderwijs dat regelmatig spijbelt is in de 13 steden (0,5%) meer dan dubbel zo hoog als in de Vlaamse Gemeenschap als geheel (0,2%), al blijven de cijfers overal laag. Het spijbelpercentage ligt ook hoger in de grootsteden Antwerpen en Gent dan in bijna alle andere centrumsteden.
Het hoogste aandeel doorgegeven spijbelaars bevindt zich in Gent (1,2%), gevolgd door Oostende en Antwerpen. Turnhout, Brugge en Genk kennen de laagste cijfers, waar telkens 0,1% spijbelende jongeren opgetekend worden.

Aandachtspunten

Spijbelgedrag is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.

Spijbelgedrag in het lager onderwijs, van 2009-2010 tot 2010-2011, in %.

	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	0,4	0,5
Gent	1,1	1,2
Aalst	0,2	0,2
Brugge	0,1	0,1
Genk	0,1	0,1
Hasselt	0,0	0,3
Kortrijk	0,1	0,2
Leuven	0,1	0,3
Mechelen	0,1	0,2
Oostende	0,4	0,7
Roeselare	0,1	0,2
Sint-Niklaas	0,3	0,4
Turnhout	0,1	0,1
Totaal 13 steden	*0,4*	*0,5*
Vlaams Gewest	*0,2*	*0,2*
Brussels Gewest	*0,2*	*0,3*
*Vlaamse Gemeenschap**	*0,2*	*0,2*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*'.

Om de gegevens van deze indicator te beoordelen moet men rekening houden met enkele beperkingen.
De cijfers omvatten de melding van scholen wanneer leerlingen meer dan 30 halve dagen ongewettigd afwezig zijn. Leerlingen die regelmatig maar gewettigd afwezig zijn, worden hierin niet opgenomen. Bovendien zijn leerlingen die sporadisch spijbelen (minder dan 30 halve dagen) ook niet opgenomen.

De cijfers hebben betrekking op het aantal problematisch afwezigen die gemeld werden aan het Departement Onderwijs. Misschien melden de scholen niet alle afwezigheden. Het werkelijke aantal spijbelaars ligt daarom waarschijnlijk hoger. De limiet voor aangifte van 30 halve dagen is vrij hoog, en omdat de scholen dit moeten doorgeven aan het Departement Onderwijs zegt deze indicator dus iets over de zware gevallen en de mate waarin scholen aangifte daarvan doen.

Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.

Leerlingen uit het buitengewoon lager onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator. Het kleuteronderwijs komt in deze indicator evenmin aan bod.

Spijbelgedrag in het lager onderwijs, in 2010-2011, in %.

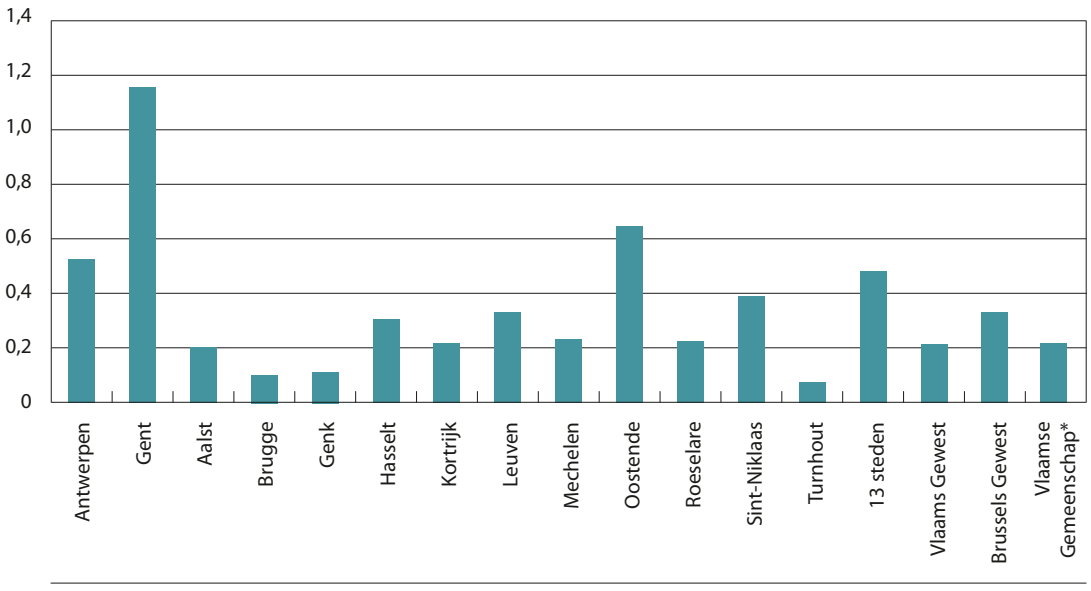

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het lager onderwijs

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het vijfde leerjaar van het gewoon lager onderwijs.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het vijfde leerjaar van het gewoon lager onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het vijfde leerjaar gewoon lager onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Vaststellingen

In de 13 steden als geheel zijn op vlak van schoolse vertraging in het lager onderwijs hogere waarden vast te stellen (25%) dan in de Vlaamse Gemeenschap (18%) in het schooljaar 2010-2011. In de grootsteden liggen de waarden globaal hoger dan in de overige centrumsteden. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het cijfer ongeveer gelijk aan dat van de centrumsteden met de hoogste waarden.

De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen de 14% (Leuven) en 32% (Antwerpen). In Leuven, Turnhout, Hasselt, alsook in Brugge en Sint-Niklaas is ze het laagst. De hoogste waarden zijn te vinden in Antwerpen en Mechelen.

Zowel in de 13 steden als in de Vlaamse Gemeenschap is de trend licht stijgend, al is de schoolse vertraging het afgelopen schooljaar niet meer toegenomen. In Hasselt, Mechelen en Aalst is ze sinds 2006-2007 het sterkst gestegen. Sint-Niklaas, Turnhout, Oostende en Brugge kenden een daling.

Schoolse vertraging in het lager onderwijs, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	31,3	30,5	31,6	32,1	32,4
Gent	25,3	26,6	28,6	28,5	27,3
Aalst	17,8	18,7	18,3	19,9	21,7
Brugge	18,1	15,3	18,6	18,8	17,5
Genk	22,9	25,6	26,0	25,4	26,1
Hasselt	11,0	12,3	14,8	15,6	15,9
Kortrijk	18,7	19,6	18,4	19,2	19,2
Leuven	12,5	14,1	13,7	14,3	14,2
Mechelen	24,2	25,8	26,9	27,6	30,1
Oostende	21,1	20,6	25,8	23,7	20,1
Roeselare	16,8	17,3	19,1	16,3	18,9
Sint-Niklaas	19,7	19,2	16,4	20,7	17,6
Turnhout	16,3	15,6	12,9	16,5	15,4
Totaal 13 steden	*23,2*	*23,4*	*24,4*	*24,9*	*24,9*
Vlaams Gewest	*16,5*	*16,5*	*17,0*	*17,4*	*17,3*
Brussels Gewest	*26,5*	*26,9*	*29,5*	*27,6*	*30,6*
*Vlaamse Gemeenschap**	*16,8*	*16,8*	*17,4*	*17,8*	*17,8*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

Schoolse vertraging is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.
Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen.
Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.
De groep leerlingen in het lager onderwijs met schoolse vertraging bestaat uit verscheidene subgroepen: zittenblijvers, de leerlingen die vooraf (in een lager leerjaar) zijn blijven zitten, leerlingen die niet op zesjarige maar op een latere leeftijd het lager onderwijs aangevat hebben en leerlingen uit het buitengewoon lager onderwijs die met vertraging naar het gewoon lager onderwijs overstappen.
Leerlingen die onderwijs volgen in een specifieke pedagogische methode (Steiner, Freinet, Leefschool,...) worden buiten beschouwing gelaten. Vaak worden deze leerlingen niet geregistreerd volgens het klassieke leerjarenpatroon. Dit gaf in het verleden een (heel) kleine vertekening in de cijfers. Vanaf het schooljaar 2007-2008 wordt daar rekening mee gehouden en worden deze leerlingen niet meer per leerjaar geregistreerd.
Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.
Leerlingen uit het buitengewoon lager onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator. Ook het kleuteronderwijs komt hier niet aan bod.

Schoolse vertraging in het lager onderwijs, in 2010-2011, in %.

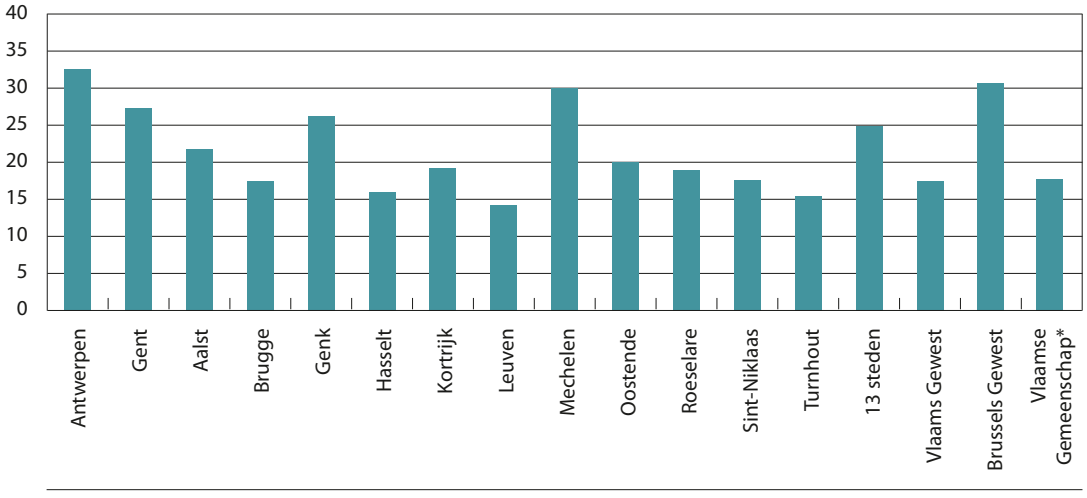

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het algemeen secundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Vaststellingen

In de 13 steden als geheel (13%) zijn in het algemeen secundair onderwijs hogere waarden vast te stellen dan in de Vlaamse Gemeenschap (11%) in het schooljaar 2010-2011. In de grootsteden liggen de waarden globaal hoger dan in de overige centrumsteden. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ligt het cijfer hoger dan in alle 13 Vlaamse steden.

De schoolse vertraging varieert in de 13 steden tussen de 6% (Sint-Niklaas) en 22% (Antwerpen). In Sint-Niklaas, Roeselare, Brugge, Turnhout en Kortrijk is ze het laagst. De hoogste waarden zijn te vinden in Antwerpen, Genk, Mechelen en Gent.

In de 13 steden als geheel en in de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2006-2007 constant gebleven. In Oostende en Aalst zijn ze sindsdien het sterkst gestegen. Sint-Niklaas, Kortrijk, Hasselt en Antwerpen kenden de sterkste daling.

Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	24,1	22,9	23,7	21,9	22,3
Gent	16,5	16,2	17,1	17,8	15,6
Aalst	7,4	10,9	11,5	11,2	10,1
Brugge	6,1	9,1	7,6	8,1	7,0
Genk	12,9	16,4	15,3	13,3	16,5
Hasselt	12,3	13,8	11,3	10,9	11,4
Kortrijk	10,2	10,1	9,0	9,2	8,6
Leuven	11,5	10,9	11,3	11,7	11,1
Mechelen	16,4	17,0	14,9	17,5	15,8
Oostende	8,0	14,1	9,3	16,1	14,2
Roeselare	5,7	4,1	6,8	5,1	6,1
Sint-Niklaas	7,6	4,6	8,0	5,7	5,8
Turnhout	6,1	6,7	9,0	7,9	7,7
Totaal 13 steden	*13,4*	*13,8*	*13,9*	*13,8*	*13,2*
Vlaams Gewest	*9,9*	*10,3*	*10,4*	*10,2*	*10,1*
Brussels Gewest	*24,3*	*27,1*	*27,5*	*26,8*	*26,1*
*Vlaamse Gemeenschap**	*10,5*	*11,1*	*11,2*	*10,9*	*10,7*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

Schoolse vertraging is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*','*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen:
Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.
De schoolse vertraging wordt niet per definitie in het algemeen secundair onderwijs opgelopen. Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).
Niet alle leerlingen worden ondergebracht binnen de structuur van graden en leerjaren. De onthaalklas anderstalige nieuwkomers wordt buiten beschouwing gelaten voor de berekening van de schoolse vertraging.
Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.

Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs, in 2010-2011, in %.

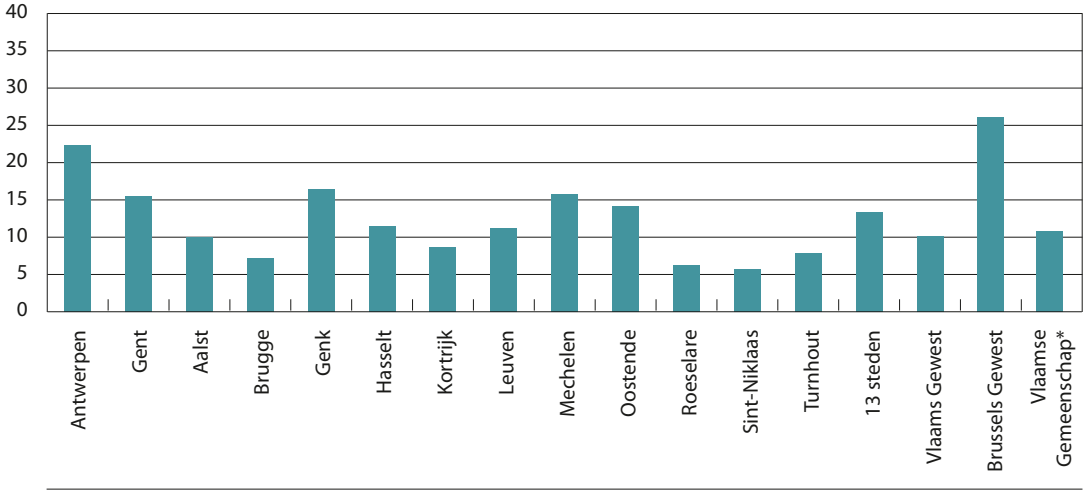

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het technisch secundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Vaststellingen

In de 13 steden als geheel zijn in het schooljaar 2010-2011 hogere waarden vast te stellen (41%) dan in de Vlaamse Gemeenschap (33%). In vergelijking met de schoolse vertraging in het algemeen secundair ligt ze in het technisch onderwijs drie keer zo hoog. In de grootsteden liggen de waarden hoger dan in de overige centrumsteden. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ligt het cijfer duidelijk hoger dan in alle 13 Vlaamse steden.

De schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs varieert in de 13 steden tussen de 16% (Roeselare) en 59% (Antwerpen). In Roeselare, Turnhout en Sint-Niklaas is ze het laagst. De hoogste waarden zijn te vinden in Antwerpen, Gent en Mechelen.

In de 13 steden als geheel zijn de waarden sinds 2006-2007 gedaald, terwijl ze in de Vlaamse Gemeenschap licht zijn toegenomen. Toch is in Aalst, Brugge, Antwerpen, Gent, Mechelen, Leuven en Oostende nog altijd sprake van een stijging. Roeselare en Genk kenden de sterkste daling.

Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	56,2	58,0	56,5	57,7	58,5
Gent	48,0	47,8	50,3	51,5	49,8
Aalst	36,5	35,7	36,3	33,3	43,6
Brugge	31,9	34,0	33,9	31,8	35,0
Genk	45,6	49,4	49,6	48,8	42,0
Hasselt	43,9	41,7	42,1	41,4	40,8
Kortrijk	33,8	32,9	32,4	32,4	32,6
Leuven	42,4	42,7	42,6	44,1	43,4
Mechelen	47,2	54,3	49,9	48,7	48,6
Oostende	38,7	29,7	39,8	39,5	39,5
Roeselare	20,6	21,7	20,2	22,2	16,0
Sint-Niklaas	30,6	23,8	25,1	25,9	29,8
Turnhout	28,2	28,4	30,8	30,7	26,5
Totaal 13 steden	*43,9*	*41,7*	*42,1*	*41,4*	*40,8*
Vlaams Gewest	*32,1*	*33,1*	*33,0*	*32,8*	*32,7*
Brussels Gewest	*72,8*	*64,8*	*75,2*	*74,7*	*70,4*
*Vlaamse Gemeenschap**	*32,7*	*33,6*	*33,5*	*33,4*	*33,2*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

Schoolse vertraging is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*','*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen.
Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.
Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).Niet alle leerlingen worden ondergebracht binnen de structuur van graden en leerjaren. De onthaalklas anderstalige nieuwkomers wordt buiten beschouwing gelaten voor de berekening van de schoolse vertraging.

Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.

Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs, in 2010-2011, in %.

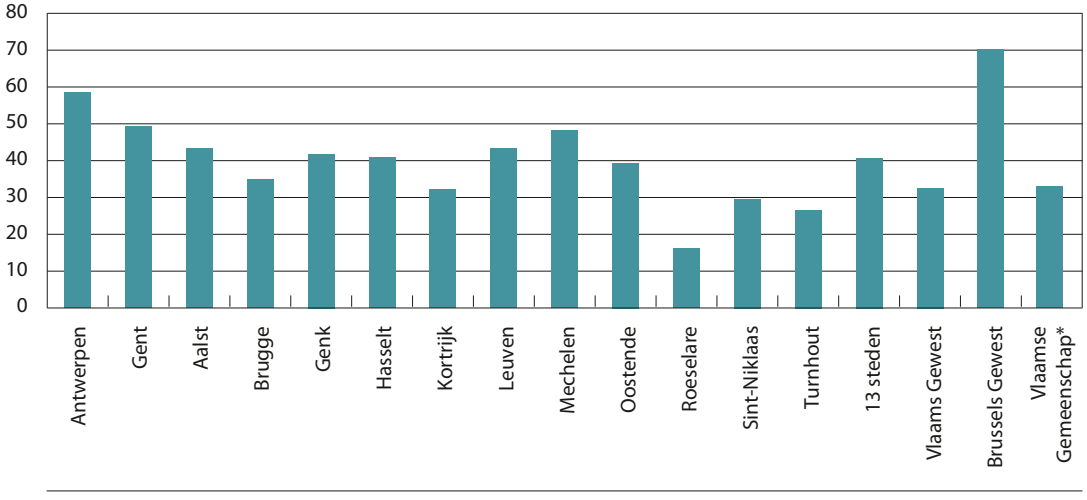

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs

Definitie

Aandeel (%) van de leerlingen met schoolse vertraging in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs met een of meerdere jaren schoolse vertraging en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het eerste jaar van de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

Schoolse vertraging is het verschil in leerjaren tussen het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn geboortejaar en bij normale studievordering zou moeten ingeschreven zijn, en het leerjaar waarin de leerling daadwerkelijk is ingeschreven.

Vaststellingen

In de 13 steden als geheel zijn in het schooljaar 2010-2011 hogere waarden vast te stellen (68%) dan in de Vlaamse Gemeenschap (61%). In vergelijking met de schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs ligt ze in het beroepsonderwijs 5 keer zo hoog, nog hoger dan in het technisch onderwijs. In de grootsteden liggen de waarden hoger dan in de overige centrumsteden. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ligt het cijfer duidelijk hoger dan in alle 13 Vlaamse steden.

De schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs varieert in de 13 steden tussen de 49% (Roeselare) en 78% (Antwerpen). In Roeselare, Turnhout, Brugge en Sint-Niklaas is ze het laagst. De hoogste waarden zijn te vinden in Antwerpen, Gent en Genk.

In de 13 steden samen en in de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2006-2007 nagenoeg constant gebleven. Toch is in Turnhout, Kortrijk, Genk en Gent nog altijd sprake van een duidelijke stijging. In Brugge vond een duidelijke daling plaats.

Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	78,7	79,5	79,7	76,4	77,7
Gent	72,6	71,8	76,0	72,7	75,1
Aalst	65,6	64,4	65,1	61,1	66,0
Brugge	60,2	57,8	62,7	62,1	55,8
Genk	71,9	72,9	71,9	72,2	74,5
Hasselt	62,2	66,2	66,4	55,5	61,8
Kortrijk	60,2	62,7	62,7	62,5	63,7
Leuven	63,9	63,4	63,3	60,6	64,8
Mechelen	70,1	72,2	66,0	64,2	69,8
Oostende	62,3	61,8	63,6	60,5	63,9
Roeselare	50,1	42,4	50,6	44,6	49,0
Sint-Niklaas	56,3	49,2	58,5	56,3	56,4
Turnhout	48,7	53,1	50,3	54,9	51,6
Totaal 13 steden	*66,6*	*66,4*	*68,2*	*65,6*	*67,5*
Vlaams Gewest	*58,6*	*59,7*	*60,5*	*59,3*	*60,1*
Brussels Gewest	*82,0*	*81,8*	*81,9*	*77,0*	*78,8*
*Vlaamse Gemeenschap**	*59,2*	*60,2*	*61,0*	*59,8*	*60,6*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

Schoolse vertraging is een schoolloopbaankenmerk dat wijst op een hoger risico om de schoolcarrière niet te voltooien, en om een lagere eindkwalificatie en bijgevolg een maatschappelijk zwakkere positie als volwassene te bereiken.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat, best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging in het lager onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs*', '*Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs*', '*Spijbelgedrag in het lager onderwijs*'.
Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met enkele beperkingen.

Schoolse vertraging is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven door onvoldoende beheersing van en inzicht in de leerstof. Andere oorzaken zijn een verlate instap in het lager onderwijs, ziekte, enzovoort.
Schoolse vertraging geeft alleen een beeld over hoeveel achterstand een leerling heeft opgelopen tot het eerste jaar van de tweede graad van het secundair onderwijs, waarbij het niet duidelijk is waar (al dan niet in de stad), wanneer (lager of secundair) en in welke omstandigheden de jongere deze vertraging heeft opgelopen (bijvoorbeeld het jaar vrijwillig zittenblijven wegens omschakeling studierichting).
Niet alle leerlingen worden ondergebracht binnen de structuur van graden en leerjaren. De onthaalklas anderstalige nieuwkomers en het modulair onderwijs (beroepssecundair onderwijs) worden buiten beschouwing gelaten voor de berekening van de schoolse vertraging.
Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.

Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs, in 2010-2011, in %.

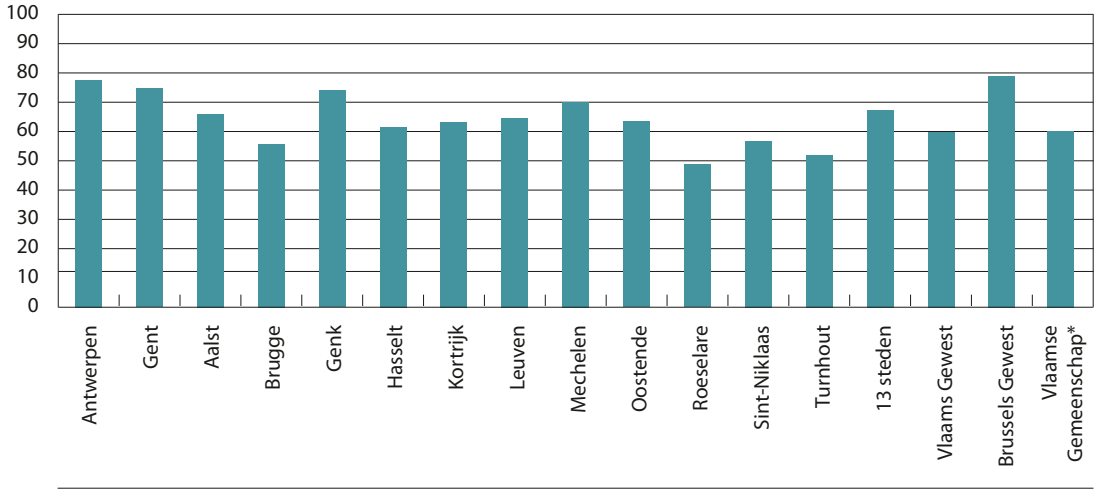

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal

Definitie

Aandeel (%) leerlingen van het voltijds en deeltijds beroepssecundair onderwijs wiens thuistaal niet het Nederlands is.

De indicator is de verhouding van het aantal leerlingen ingeschreven in voltijds of deeltijds beroepssecundair onderwijs wiens thuistaal niet het Nederlands is en het totaal van de leerlingen ingeschreven in het voltijds of deeltijds beroepssecundair onderwijs.

'Thuistaal niet Nederlands' is één van de parameters voor de berekening van de werkingsmiddelen voor het kleuter- en leerplichtonderwijs. De thuistaal is 'niet Nederlands' wanneer de leerling opgroeit in het gezin waar niemand Nederlands spreekt of in een gezin met drie gezinsleden waar maximaal één gezinslid Nederlands spreekt. Broers en zussen worden als één gezinslid beschouwd. Leerlingen waarvan de thuistaal onbekend is, worden in deze indicator verondersteld thuis Nederlands te spreken.

Vaststellingen

In de 13 steden spreken 18% van de leerlingen in het voltijds beroepssecundair onderwijs (BSO) thuis geen Nederlands in het schooljaar 2010-2011. In het deeltijds beroepssecundair (DBSO) ligt de waarde op 23,5%. Dit is duidelijk hoger dan in de Vlaamse Gemeenschap wat het BSO betreft. In het DBSO is het verschil tussen de centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschap echter klein. In de grootsteden liggen de waarden gemiddeld hoger dan in de overige centrumsteden. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kent met 67% in het BSO en 69% in het DBSO de hoogste waarden. Hierin zijn ook de Franstaligen begrepen.

Het aandeel leerlingen uit het BSO dat thuis geen Nederlands spreekt, varieert in de 13 steden tussen 4% (Brugge) en 32% (Antwerpen). In het DBSO variëren de waarden tussen 2% (Roeselare) en 37% (Gent). Hoge waarden in het BSO vinden we daarnaast in Mechelen, Gent en Genk en in het DBSO in Antwerpen en Sint-Niklaas. Lage waarden in het BSO zijn er in Roeselare, Turnhout en Sint-Niklaas en in het DBSO in Turnhout, Brugge en Kortrijk. In de Vlaamse Gemeenschap zijn de waarden sinds 2007-2008 gestegen. Dat geldt ook voor de 13 steden als geheel.

Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal, van 2007-2008 tot 2009-2010, in %.

	Voltijds beroepssecundair onderwijs			Deeltijds beroepssecundair onderwijs		
	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Antwerpen	31,0	30,9	31,7	30,1	31,6	30,9
Gent	21,8	22,0	24,2	37,3	33,1	37,0
Aalst	9,5	9,4	10,6	9,4	11,7	13,3
Brugge	3,3	3,7	3,7	3,3	4,7	7,5
Genk	19,5	20,4	23,8	12,2	8,9	17,6
Hasselt	12,8	12,4	14,7	22,6	25,3	22,9
Kortrijk	8,0	8,6	9,8	9,8	7,9	9,3
Leuven	10,8	11,9	14,0	13,8	26,6	24,3
Mechelen	24,5	24,3	24,9	29,0	26,9	27,1
Oostende	11,5	10,5	11,1	4,9	18,2	14,1
Roeselare	4,0	4,8	5,0	1,6	2,4	2,3
Sint-Niklaas	8,6	9,4	9,9	21,9	30,9	30,6
Turnhout	6,2	6,1	6,5	5,2	6,8	7,1
Totaal 13 steden	*15,9*	*16,0*	*17,6*	*21,1*	*22,8*	*23,5*
Vlaams Gewest	*11,1*	*11,4*	*12,1*	*18,3*	*19,7*	*20,3*
Brussels Gewest	*62,7*	*65,6*	*69,6*	*60,4*	*61,9*	*68,9*
*Vlaamse Gemeenschap**	*12,2*	*12,5*	*13,3*	*20,1*	*21,9*	*22,8*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Aandachtspunten

De indicator over de participatie van allochtonen in het beroepssecundair onderwijs zegt vooral iets over de mate waarin het onderwijs allochtonen kansen biedt om hun competenties op te bouwen, zodat zij kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven.
De indicator wijst erop dat onderwijskansen niet gelijk verdeeld zijn over alle lagen van de bevolking. In een leefbare en duurzame Vlaamse stad kunnen kinderen, jongeren en volwassenen competenties aanleren die hen in staat stellen om hun talenten maximaal te ontplooien.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over een educatief project op maat en stimuleren van gelijke kansen best samen met indicatoren als: '*Schoolse vertraging*', '*Spijbelgedrag*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen.
Voor de omschrijving van het begrip 'allochtoon' zijn diverse definities mogelijk. In de vorige edities van de Stadsmonitor koos men wegens databeperkingen voor het nationaliteitscriterium. Door het criterium niet-Belg te gebruiken werd echter slechts een beperkt aantal leerlingen van vreemde afkomst gevat. Heel wat allochtonen hebben immers de afgelopen jaren de Belgische nationaliteit verworven, waardoor die groep uiteraard niet meer als niet-Belg in de statistiek voorkwam. In deze editie gebruikt men het financieringskenmerk 'thuistaal niet Nederlands' wat een betrouwbaarder beeld van de allochtonen geeft, zij het dat hierdoor een breuk in de cijfers is ontstaan. Nadeel is ook dat hierin eveneens de van huize Franstaligen begrepen zijn, wat vooral voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een vertekening geeft.
Het geografisch criterium is de stad van de hoofdzetel ('instelling') van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. Leerlingen die les volgen in een schoolgebouw gelegen buiten de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel binnen de stad worden dus meegerekend. Omgekeerd worden leerlingen niet meegerekend die les volgen in een schoolgebouw binnen de stad dat echter behoort tot een school met hoofdzetel buiten de stad.
Op 1 september 2009 werd het hoger beroepsonderwijs (HBO5) ingevoerd. De opleiding verpleegkunde, die vroeger behoorde tot de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs, ging vanaf die datum over naar het hoger beroepsonderwijs en verdwijnt dus uit de cijfers van het voltijds beroepssecundair onderwijs. Vandaar dat ze vanaf 2009-2010 niet meer in deze cijfers voorkomen.

Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal, in 2009-2010, in %.

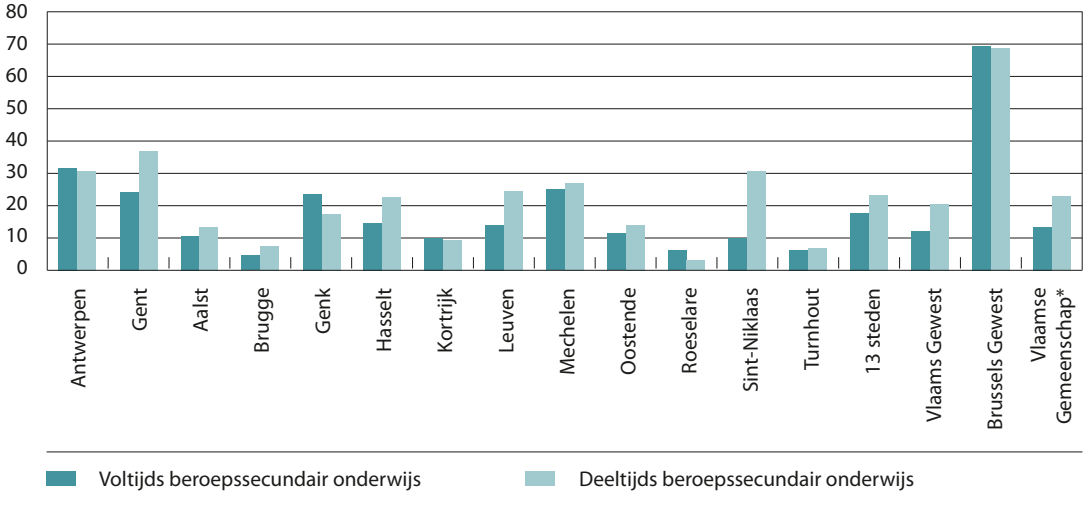

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden

Definitie

Aandeel (%) jongeren dat is ingeschreven in een school voor voltijds secundair onderwijs in de stad, tegenover alle jongeren die in de stad wonen en ingeschreven zijn in het voltijds secundair onderwijs (binnen of buiten de stad).

Men bepaalt het aantal jongeren dat naar een voltijds gewone secundaire school gaat in de stad op basis van de inschrijvingen in de voltijds gewone secundaire scholen van die stad.
Ook het aantal jongeren dat in de stad woont en naar het voltijds gewoon secundair onderwijs gaat, wordt bepaald op basis van de inschrijvingen in voltijds gewone secundaire scholen, die zich ook buiten de stad kunnen bevinden. Indien de verhouding groter is dan 100%, dan betekent dit dat er meer leerlingen ingeschreven zijn in de stad dan dat er leerlingen wonen. Dit kan een indicatie zijn dat de stad een centrumfunctie vervult op het vlak van het secundair onderwijs.

Vaststellingen

De 13 steden samen hebben in het schooljaar 2010-2011 globaal een score van 166%, wat wil zeggen dat er 66% meer leerlingen naar secundaire scholen op hun grondgebied gaan dan dat er wonen. Er is dus duidelijk sprake van een centrumfunctie of 'aantrekkingskracht' wat het secundair onderwijs betreft. Deze is nog sterker in het beroeps-, technisch en vooral het kunstsecundair onderwijs. Voor de Vlaamse Gemeenschap bedraagt de score 102%.
De aantrekkingskracht van de grootsteden Antwerpen en Gent is globaal kleiner dan die van de meeste andere steden. Gent haalt een gemiddelde score, maar Antwerpen behaalt slechts 111%. Dit is meteen de laagste score onder de 13 steden. Turnhout behaalt de hoogste score met 317%. Leuven, Brugge, Hasselt en Sint-Niklaas halen eveneens scores van meer dan 200%. De laagste scores buiten Antwerpen zijn voor Genk, Oostende en Mechelen. Ook het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest scoort laag.
De eerste graad (alle onderwijsvormen) en (de tweede, derde en vierde graad) beroepssecundair (BSO) scoren in de 13 centrumsteden lager dan gemiddeld wat aantrekkingskracht betreft. Het omgekeerde geldt voor het technisch secundair onderwijs (TSO).

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden, van 2006-2007 tot 2010-2011, in %.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Antwerpen	115	115	114	112	111
Gent	166	166	166	165	163
Aalst	184	183	185	182	179
Brugge	227	232	235	231	231
Genk	132	133	133	129	130
Hasselt	230	233	241	229	226
Kortrijk	199	199	192	191	190
Leuven	237	239	243	237	233
Mechelen	155	157	160	160	159
Oostende	156	154	154	153	151
Roeselare	191	193	194	190	189
Sint-Niklaas	200	203	203	203	209
Turnhout	331	323	326	319	317
Totaal 13 steden	*169*	*170*	*170*	*167*	*166*
Vlaams Gewest			*101*	*101*	*101*
Brussels Gewest	*154*	*149*	*143*	*138*	*133*
*Vlaamse Gemeenschap**			*102*	*102*	*102*

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de 13 steden als geheel gaat er globaal lichtjes op achteruit tussen 2006-2007 en 2010-2011. De sterkste teruggang is te vinden in Turnhout en Kortrijk. De aantrekkingskracht van secundaire scholen in Sint-Niklaas, Mechelen en Brugge is iets toegenomen.

Aandachtspunten

Deze indicator is relevant voor de kwaliteit van het educatief aanbod. Idealiter hebben scholen volgende kenmerken: zij beschikken over de nodige infrastructuur; de schoolomgeving is optimaal; de school is als leer- en werkomgeving aantrekkelijk voor leerlingen en leerkrachten; alle scholen, en in het bijzonder scholen met een concentratie van problemen, beschikken over voldoende ondersteuning om hun taken te vervullen; het onderwijs in de stad geeft een gelijke waardering voor alle onderwijsvormen en onderwijsniveaus; scholen kennen de achtergrond van kinderen om problemen te detecteren die een invloed hebben op de schoolcarrière; het onderwijs in de stad wordt 'ecologisch' ingericht.
Indien de indicator wijst op een grote aantrekkingskracht, kan dit dus iets zeggen over deze genoemde kenmerken.
De bekommernissen omtrent de kwaliteit van het educatief aanbod linkt deze indicator onder andere met de indicator over '*Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen*'.

Om de gegevens van deze indicator te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen.
Het geografisch criterium is de stad van de vestigingsplaats ("campus") van de school waarin de leerlingen zijn ingeschreven. In tegenstelling tot de indicatoren omtrent schoolse vertraging en spijbelgedrag, wordt hier dus niet de hoofdzetel ("instelling") van de school in aanmerking genomen, maar wel de individuele vestigingsplaats. Die vestigingsplaats kan behoren tot een school met hoofdzetel binnen of buiten de stad.
Op 1 september 2009 werd het hoger beroepsonderwijs (HBO5) ingevoerd. De opleiding verpleegkunde, die vroeger behoorde tot de vierde graad van het beroepssecundair onderwijs, ging vanaf die datum over naar het hoger beroepsonderwijs en verdwijnt dus uit de cijfers van het voltijds gewoon secundair onderwijs. Vandaar dat ze vanaf 2009-2010 niet meer in deze cijfers voorkomen.
Leerlingen uit het buitengewoon secundair onderwijs zijn niet opgenomen in deze indicator. Ook de leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs zijn niet opgenomen.

De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden, in 2010-2011, in %.

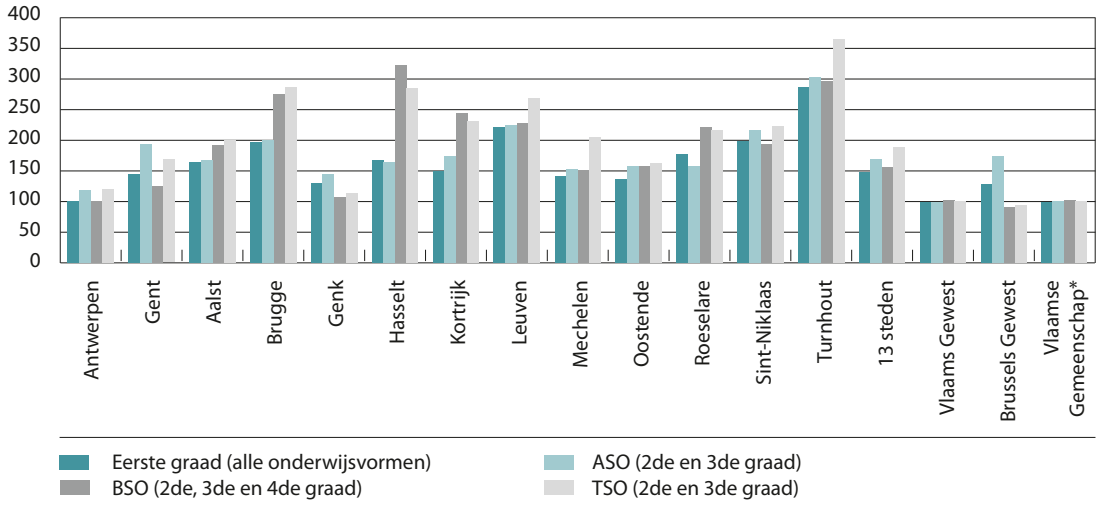

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel Nederlandstalig onderwijs).
Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleidingen

Definitie

Aandeel (%) laaggeschoolde werkzoekenden dat een beroepsopleiding heeft beëindigd of stopgezet bij de VDAB.

De indicator is de verhouding van het aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) en laaggeschoolde werknemers dat een opleiding bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) heeft beëindigd of stopgezet en het aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (> 18 jaar).

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

Een werkzoekende wordt als laaggeschoold beschouwd als hij of zij geen diploma of getuigschrift van derde graad secundair onderwijs behaalde. Ook werkzoekenden uit de leertijd (Syntra) en het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden als laaggeschoold beschouwd.

Vaststellingen

Het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden dat deelneemt aan VDAB-beroepsopleidingen, ligt hoger in de 13 steden samen dan in het Vlaamse Gewest in 2010. In de grootsteden Antwerpen en Gent ligt het lager dan in de meeste andere centrumsteden.

Het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden dat deelneemt aan VDAB-beroepsopleidingen, varieert van 28% (Sint-Niklaas) tot 68% (Turnhout). Hoge waarden zijn er in Roeselare, Kortrijk, Oostende, Leuven en Brugge. Lage waarden zijn te vinden in Mechelen, Antwerpen en Aalst.
De participatie aan de beroepsopleidingen is de jongste jaren aan het dalen. In 2010 is er wel een stijging tegenover 2009.

Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding, van 2006 tot 2010, in %.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	28,8	36,8	33,5	31,4	32,9
Gent	41,5	40,2	36,6	36,2	37,8
Aalst	35,7	45,0	46,8	38,6	34,1
Brugge	35,8	49,2	49,9	52,5	50,5
Genk	35,9	52,9	35,6	34,1	41,4
Hasselt	29,2	41,7	45,2	36,0	37,8
Kortrijk	36,3	51,2	48,9	49,1	52,1
Leuven	38,8	45,9	54,0	52,9	50,8
Mechelen	35,6	35,8	42,3	31,2	32,5
Oostende	49,9	63,0	59,7	58,5	51,0
Roeselare	40,4	52,5	62,1	49,1	52,6
Sint-Niklaas	21,5	25,7	34,6	33,2	28,3
Turnhout	42,9	53,0	54,6	61,3	68,3
Totaal 13 steden	*34,2*	*41,6*	*39,9*	*37,5*	*38,4*
Vlaams Gewest	*12,8*	*15,5*	*15,1*	*14,5*	*14,8*

Bron: VDAB.

Aandachtspunten

De indicator over de participatie van laaggeschoolde werkzoekenden aan een beroepsopleiding informeert over de mate waarin betrokkenen de kansen te baat nemen om competenties te verwerven, zodat zij meer kansen op werk (en een hoger inkomen) krijgen. In een leefbare en duurzame stad wordt levenslang en levensbreed leren ondersteund; beiden zijn belangrijk voor de kansen op de arbeidsmarkt.

Deze indicator hangt nauw samen met andere indicatoren zoals de '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid van allochtonen*' en '*Werkloosheid van laaggeschoolden*'.

Om de gegevens van deze indicator te beoordelen moet men rekening houden met een aantal beperkingen. De indicator focust op de groep 'niet-werkende werkzoekenden' omdat dit de groep met de hoogste beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt is. Deze groep werd gedefinieerd volgens de bepalingen van Eurostat (Bureau voor de statistiek der Europese Gemeenschappen).

NWWZ zijn ingeschreven in de woonplaats. Het gaat hier om het aantal NWWZ, zoals geregistreerd door de VDAB. De gegevens zijn maandelijks beschikbaar. Er wordt in de berekeningen echter gebruik gemaakt van een jaargemiddelde, om seizoenseffecten te vermijden. Dit is de som van alle maanden, gedeeld door 12 (bewerking door VDAB).

De deelnemers aan een VDAB-beroepsopleiding in deze indicator omvatten ook personen die maar enkele keren deelgenomen hebben aan de opleiding. De cijfers laten in het midden of zij de opleiding beëindigd hebben. Het is ook mogelijk dat een werkzoekende de opleiding vroegtijdig stopzet omdat hij werk gevonden heeft en de opleiding niet langer wenst te volgen.

Een persoon wordt geteld aan de hand van het aantal opleidingen waarvoor hij zich inschrijft: wie meerdere opleidingen volgt, wordt meerdere keren geteld voor de teller, terwijl hij in de noemer slechts éénmaal voorkomt. De VDAB is niet de enige opleidingsverstrekker, wat in een onvolledig beeld resulteert.

Participatie van laaggeschoolde werklozen aan beroepsopleiding, in 2010, in %.

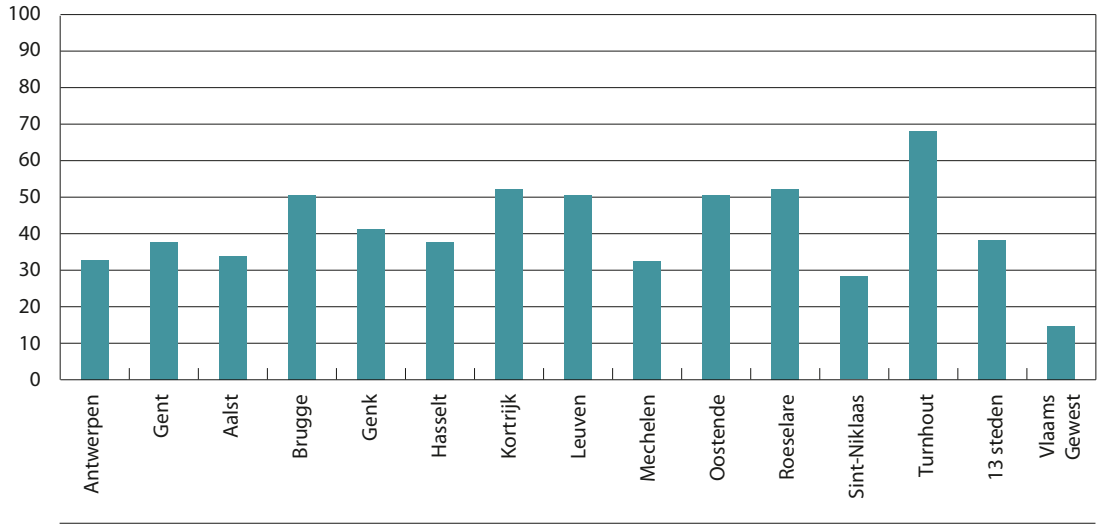

Bron: VDAB.

Basisscholen in de wijk

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners (totale bevolking) en kinderen (2-11 jaar) dat woont binnen een straal van 400 meter van een basisschool.

Rekening houdend met de leerplicht vanaf 6 jaar beperkt basisonderwijs zich hier tot de lagere school in het gewoon onderwijs.

Het aandeel van de inwoners is het aantal inwoners dat binnen een straal van 400 m van een basisschool woont op het totaal aantal inwoners. Het aandeel jongeren is het aantal kinderen (2-11 jaar) dat binnen een straal van 400 m van een basisschool woont op het totaal aantal kinderen (2-11 jaar).

Vaststellingen

Het aandeel inwoners en kinderen dat binnen een straal van 400 m van een basisschool woont verschilt van stad tot stad.

In Antwerpen woont een beduidend groter aandeel inwoners en kinderen binnen een straal van 400 m van een basisschool. In alle andere centrumsteden, behalve in Oostende en Leuven, woont minder dan de helft van de inwoners en kinderen in de nabijheid van een basisschool. In Oostende en Leuven is dit iets meer dan de helft. Genk en Turnhout kennen het kleinste aandeel inwoners en kinderen dat in de nabijheid van een basisschool woont.

Enkel in Gent, Antwerpen, Sint-Niklaas, Mechelen en Genk is het aandeel kinderen dat in de buurt van een basisschool woont groter dan het aandeel van de totale bevolking dat in de buurt van een basisschool woont.

Basisscholen in de wijk, in 2004, 2006, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	Totale bevolking					Kinderen (2-11 jaar)	
	2004*	2006*	2008*	2011		2011	
	%	%	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	**66,5**	**66,5**	**66,1**	404.223	**82,1**	49.595	**84,2**
Gent	**41,0**	**50,0**	**48,0**	112.991	**45,8**	12.884	**48,4**
Aalst	**n.b.**	**n.b.**	**n.b.**	35.680	**44,0**	3.549	**43,0**
Brugge	**35,9**	**45,0**	**45,1**	57.873	**49,4**	5.295	**49,0**
Genk	**n.b.**	**n.b.**	**28,6**	21.215	**32,7**	2.382	**32,9**
Hasselt	**n.b.**	**n.b.**	**n.b.**	30.585	**41,0**	2.453	**36,5**
Kortrijk	**27,0**	**26,7**	**26,7**	28.125	**37,7**	2.616	**35,1**
Leuven	**48,7**	**49,4**	**48,9**	53.437	**54,9**	4.826	**51,9**
Mechelen	**44,5**	**46,1**	**40,7**	35.214	**40,9**	4.351	**41,3**
Oostende	**55,0**	**55,0**	**52,0**	39.461	**57,0**	3.227	**57,0**
Roeselare	**n.b.**	**28,1**	**36,4**	26.714	**45,7**	2.382	**42,7**
Sint-Niklaas	**n.b.**	**n.b.**	**27,1**	29.841	**41,1**	3.404	**41,7**
Turnhout	**33,0**	**33,6**	**31,3**	12.870	**48,0**	1.740	**47,0**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, in de basisscholen, de bevolking en de telmethode.

Bron: Departement Onderwijs & Vorming. Bewerking: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

De spreiding van het basisonderwijs in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdend met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. De verschillende voorzieningen in de wijk (op het vlak van onderwijs) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad:

1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en werkomgeving;
2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijk leven van alle wijkbewoners wordt versterkt;
3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt.

Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren met betrekking tot buurtvoorzieningen, zoals '*Speelruimte in de wijk*', '*Overdekte jeugdruimte in de wijk*', '*Jeugdruimte in de wijk*', '*Open jeugdruimte in de wijk*' en '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de basisscholen, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Deze indicator focust op alle scholen waar kinderen het gewoon lager onderwijs kunnen volgen, ongeacht het onderwijsnetwerk of type pedagogisch onderwijs. Deze indicator houdt dus geen rekening met de keuze voor het type onderwijs noch met het feit of de kinderen er effectief schoollopen.

Bij deze indicator wordt de afstand naar de hoofdingang naar de school geteld. Het is mogelijk dat bij grote scholen en schoolcomplexen, die via andere ingangen toegankelijk zijn, het bereik voor inwoners wordt onderschat.

Basisscholen in de wijk, in 2011, in %.

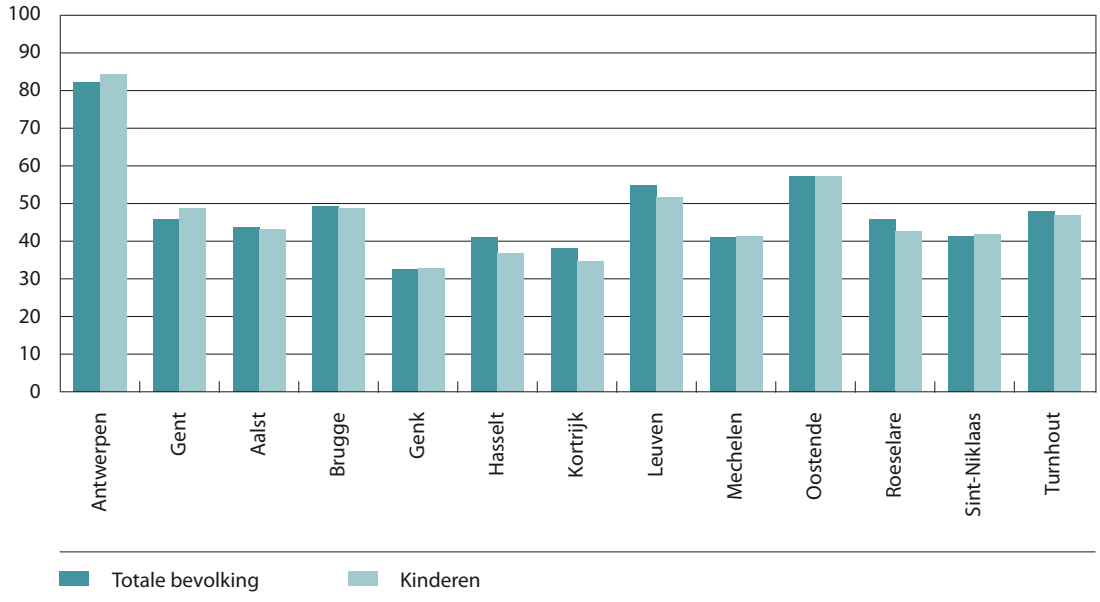

Bron: Departement Onderwijs & Vorming. Bewerking: GIS-diensten steden.

Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking, dat tevreden is over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen in zijn stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vraag voor de eerste keer voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elk van de 13 Vlaamse centrumsteden: ' In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen?'.

De respondenten konden antwoorden met: 'Zeer ontevreden', 'Eerder ontevreden', 'Noch tevreden, noch ontevreden', 'Eerder tevreden', 'Zeer tevreden' en 'Geen mening/Niet van toepassing'.

Wie antwoordde met 'Eerder tevreden' of 'Zeer tevreden', werd in de teller opgenomen.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'Geen mening/Niet van toepassing'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Vaststellingen

In 2011 zijn gemiddeld 9 op de 10 inwoners van de 13 steden tevreden over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen in hun stad. Dit gemiddelde ligt lager in de grootsteden Antwerpen en Gent dan in de overige centrumsteden.

Het aandeel tevredenen varieert van 79% in Antwerpen tot 93% in Brugge, Roeselare en Hasselt. Buiten Antwerpen vinden we ook iets lagere waarden in Gent, Aalst, Mechelen, Sint-Niklaas en Genk.

Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**78,8**	76,7	80,7
Gent	**85,8**	83,0	88,1
Aalst	**88,9**	87,4	90,3
Brugge	**93,4**	91,3	95,1
Genk	**89,6**	88,3	90,8
Hasselt	**92,8**	90,4	94,7
Kortrijk	**91,6**	88,8	93,7
Leuven	**91,8**	89,2	93,8
Mechelen	**88,9**	85,9	91,3
Oostende	**92,2**	89,3	94,3
Roeselare	**93,2**	90,7	95,0
Sint-Niklaas	**89,5**	86,6	91,9
Turnhout	**91,3**	89,7	92,7
Totaal 13 steden	***86,8***	*85,9*	*87,5*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Opvallend is het grote inwonersaandeel dat zeer tevreden is over het onderwijsaanbod. In alle 13 steden is het groter dan 33%. In 3 steden is zelfs meer dan de helft van de inwoners zeer tevreden over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen, namelijk Hasselt, Leuven en Brugge.

55-plussers zijn meer tevreden over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen in hun stad dan jongere inwoners. Andere persoonskenmerken spelen geen rol.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'Geen mening/niet van toepassing'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over kwaliteit van het educatief aanbod, best samen met indicatoren als '*Basisscholen in de wijk*' en '*De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden*'.

Deze indicator is relevant voor de kwaliteit van het educatief aanbod. Idealiter hebben scholen volgende kenmerken: zij beschikken over de nodige infrastructuur; de schoolomgeving is optimaal; de school is als leer- en werkomgeving aantrekkelijk voor leerlingen en leerkrachten; alle scholen, en in het bijzonder scholen met een concentratie van problemen, beschikken over voldoende ondersteuning om hun taken te vervullen; het onderwijs in de stad geeft een gelijke waardering voor alle onderwijsvormen en onderwijsniveaus; scholen kennen de achtergrond van kinderen om problemen te detecteren die een invloed hebben op de schoolcarrière; het onderwijs in de stad wordt 'ecologisch' ingericht.

Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen, in 2011, in %.

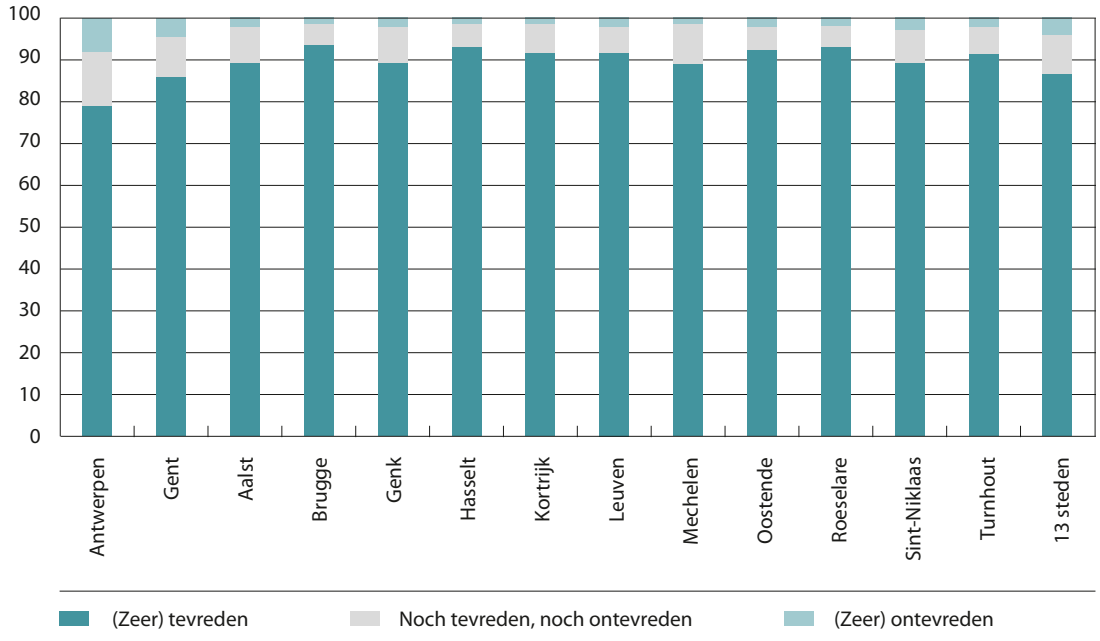

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 3

Ondernemen en werken

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Ondernemen en werken' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Ondernemen en werken' samengebald in 6 clusters:

- GEZOND ECONOMISCH WEEFSEL
- TALENT AAN HET WERK
- AANTREKKELIJKE PLAATS OM TE ONDERNEMEN
- CREATIE VAN ARBEID EN AFSTEMMING TUSSEN VRAAG EN AANBOD
- KWALITEIT VAN DE ARBEID VERHOGEN
- VERSTERKEN VAN DE NETWERKING ROND ONDERNEMEN EN WERKEN

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 3 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op economische dynamiek, kansen op de arbeidsmarkt, ruimte voor ondernemen en werkloosheid. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 6 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Netto groei van ondernemingen 106
- Netto groei van ondernemingen met personeel 108
- Overlevingsgraad van ondernemingen 110
- Economic decision power 112
- Economische specialisatie 114
- Spreiding bedrijfstakken: Gini-coëfficiënt 116
- Kennis en creativiteit - werknemers 118
- Kennis en creativiteit - zelfstandigen 120
- Werkgelegenheidsgraad 122
- Netto-jobcreatie 124
- Ruimteproductiviteit 126
- Bezettingsgraad bedrijventerreinen 128
- Pendelintensiteit 130
- Kansengroepen aan het werk: 50 - plussers 132
- Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen 134
- Deeltijds werken 136
- Loopbaanonderbreking en tijdskrediet 138
- Tewerkstelling binnen sociale economie 140
- Werkzaamheidsgraad 142
- Langdurige werkloosheid 144
- Werkloosheid allochtonen 146
- Werkloosheid laaggeschoolden 148
- Werkloosheid jongeren 150
- Werkloosheid ouderen 152
- Spanningsindicator 154

Netto-groei ondernemingen

Definitie

De netto-groei (%) van de ondernemingen wordt berekend als het verschil tussen het aantal startende en stopgezette ondernemingen tegenover het totaal aantal ondernemingen.

Uit data afkomstig van de Kruispuntbank ondernemen wordt het verschil gemaakt tussen het aantal ondernemingen die gestart zijn in het jaar X en het aantal ondernemingen die gestopt zijn in het jaar X. Dit is de teller van deze indicator. De noemer bestaat uit het aantal ondernemingen op 1 januari van het jaar X.

Ondernemingen omvatten alle BTW-plichtige natuurlijke personen en BTW-plichtige rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming. Het gaat hier bovendien om ondernemingen met hun hoofdzetel gevestigd in de centrumsteden. Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat ze ook daar hun activiteit uitoefenen.

Vaststellingen

In de 13 steden groeit het aantal ondernemingen in 2010 met gemiddeld 2,4%. Dit gemiddelde ligt net boven het Vlaamse gemiddelde van 2,3%.
Antwerpen scoort met 2,2% net onder het gemiddelde van de 13 steden terwijl Gent het Vlaamse gemiddelde van 2,4% behaalt. Aalst en Oostende scoren het laagst met respectievelijk 0,6% en 0,9% groei. Leuven heeft het hoogste groeicijfer (4,2%), gevolgd door Hasselt (3,7%) en Turnhout (3,5%).
Over de tijd heen kent de groei van de ondernemingen in zowel de 13 steden (totaal) als het Vlaamse Gewest een vrij stabiele evolutie. Toch zijn er tussen de steden grote verschillen.

Netto-groei van ondernemingen, in 2006, 2008 en 2010, in %.

	2006	2008	2010
Antwerpen	2,4	2,0	2,2
Gent	3,3	3,2	2,4
Aalst	1,9	0,9	0,6
Brugge	2,0	2,0	2,9
Genk	1,7	4,0	2,9
Hasselt	2,4	2,2	3,7
Kortrijk	1,7	2,4	1,6
Leuven	4,7	4,6	4,2
Mechelen	2,5	1,3	2,8
Oostende	0,6	1,1	0,9
Roeselare	2,5	1,8	3,0
Sint-Niklaas	3,0	1,7	1,5
Turnhout	3,2	2,7	3,5
Totaal 13 steden	*2,5*	*2,3*	*2,4*
Vlaams Gewest	*2,0*	*2,1*	*2,3*

Bron: KBO, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Op basis van de bekommernis met betrekking tot gezond economisch weefsel wordt deze indicator best samen gelezen met volgende indicatoren: '*Economische specialisatie*', '*Economic decision power*' en '*Werkgelegenheidsgraad*'.

Het gaat hier enkel over BTW-plichtige natuurlijke personen en rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming zoals gedefinieerd in de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO). Het KBO kent dagelijkse aanpassingen, al dan niet teruggaand in de tijd waardoor de afgeleide statistieken ook aan wijzigingen onderworpen zijn.

Netto-groei van ondernemingen, in 2010, in %.

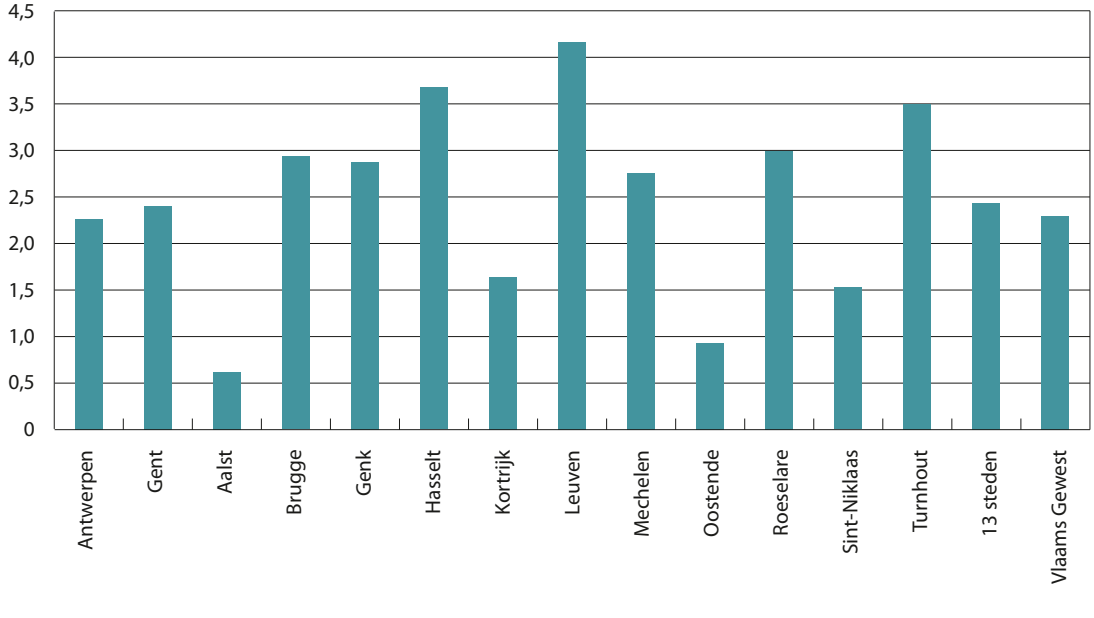

Bron: KBO, bewerking SVR.

Netto-groei van ondernemingen met personeel

Definitie

De netto-groei van de ondernemingen (%) wordt berekend als het verschil tussen het aantal startende en stopgezette ondernemingen met personeel tegenover het totaal aantal ondernemingen met personeel.

Deze indicator is een afgeleide indicator van de indicator 'Netto-groei van de ondernemingen' en beperkt zich tot ondernemingen die als werkgever bij de RSZ staan vermeld. Het woord 'onderneming' dient hier dan ook gelezen te worden als een onderneming die bij de RSZ gekend staat als werkgever. Technisch gezien gaat het om ondernemingen die in de Kruispuntbank Ondernemen voorkomen met een RSZ-nummer als externe identificatie.

Uit data afkomstig van de Kruispuntbank Ondernemen wordt het verschil gemaakt tussen het aantal ondernemingen met personeel die gestart zijn in het jaar X en het aantal ondernemingen met personeel die gestopt zijn in het jaar X. Dit is de teller van deze indicator. De noemer bestaat uit het aantal ondernemingen met personeel op 1 januari van het jaar X.

Ondernemingen omvatten alle BTW-plichtige natuurlijke personen en BTW-plichtige rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming. Het gaat hier bovendien om ondernemingen met hun hoofdzetel gevestigd in de centrumsteden. Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat ze ook daar hun activiteit uitoefenen.

Netto-groei van ondernemingen met personeel, in 2006, 2008 en 2010, in %.

	2006	2008	2010
Antwerpen	2,4	2,6	2,5
Gent	2,3	2,6	1,5
Aalst	2,1	1,1	0,9
Brugge	2,6	2,2	2,4
Genk	2,5	2,2	2,2
Hasselt	1,7	1,4	2,3
Kortrijk	1,9	1,6	1,8
Leuven	2,6	2,2	2,1
Mechelen	2,7	2,6	1,9
Oostende	2,1	2,1	2,1
Roeselare	1,6	1,9	2,1
Sint-Niklaas	2,1	1,2	0,7
Turnhout	1,9	2,4	3,0
Totaal 13 steden	*2,3*	*2,2*	*2,1*
Vlaams Gewest	*2,0*	*1,8*	*1,8*

Bron: KBO, bewerking SVR.

Vaststellingen

Zowel de 13 steden als het Vlaamse Gewest kennen een lichte dalende groei van het aantal ondernemingen met personeel over de periode 2006-2010. In 2010 bedraagt de Vlaamse groei 1,8% en deze in de 13 steden 2,1%. De schommelingen per stad zijn wel meer uitgesproken.
Sint-Niklaas (0,7%), Aalst (0,9%) en Gent (1,5%) scoren in 2010 beneden het Vlaamse gemiddelde van 1,8%. Kortrijk (1,8%) en Mechelen (1,9%) zitten samen met de 3 eerstgenoemden beneden het gemiddelde voor de 13 steden.
De meeste steden schommelen rond het gemiddelde van de 13 steden met als uitzondering Turnhout (3%) en Antwerpen (2,5%) die een relatief sterke groei kennen.

Aandachtspunten

De netto-groei van stedelijke ondernemingen met personeel is een belangrijke parameter voor een breed en bloeiend ondernemingsweefsel, dat de basis vormt voor welvaarts- en jobcreatie in de stadsregio. De vernieuwingsdynamiek van het stedelijke ondernemingsweefsel is in een proces van creatieve destructie en het behoud van een bloeiend ondernemingsweefsel uitermate belangrijk.

Op basis van bovenstaande bekommernis wordt deze indicator best samen gelezen met volgende indicatoren: '*Netto-groei van de ondernemingen*', '*Overlevingsgraad van ondernemingen*', '*Economische specialisatie*', '*Economische groeikracht*' en '*Economische concentratie*'.

Het gaat hier enkel over BTW-plichtige natuurlijke personen en rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming zoals gedefinieerd in de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO). Het KBO kent dagelijkse aanpassingen, al dan niet teruggaand in de tijd waardoor de afgeleide statistieken ook aan wijzigingen onderworpen zijn.

Netto-groei van ondernemingen met personeel, in 2010, in %.

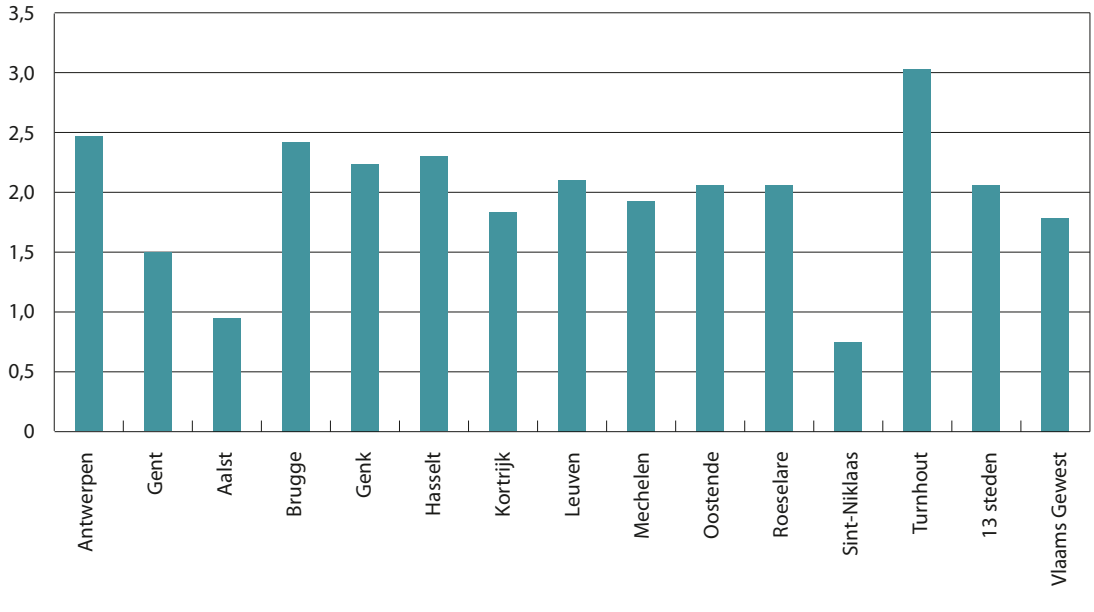

Bron: KBO, bewerking SVR.

Overlevingsgraad van ondernemingen

Definitie

Aandeel (%) startende ondernemingen dat na 5 jaar nog actief is.

De indicator geeft het aandeel van de ondernemingen weer die in een bepaald jaar opgericht zijn en na 5 jaar nog steeds actief zijn ten opzichte van alle in datzelfde jaar opgerichte ondernemingen. Een onderneming is na 5 jaar nog actief als ze 1.825 dagen na de datum van de oprichting haar activiteiten nog niet heeft stopgezet.

Ondernemingen omvatten alle BTW-plichtige natuurlijke personen en BTW-plichtige rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming. Het gaat hier bovendien om ondernemingen met hun hoofdzetel gevestigd in de centrumsteden. Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat ze ook daar hun activiteit uitoefenen.

Vaststellingen

Doorheen de periode 2006-2010 kent de overlevingsgraad een lichte daling in zowel het Vlaamse gewest als in de 13 steden gemiddeld. De 13 steden hebben gemiddeld een overlevingsgraad die net onder het Vlaamse gemiddelde ligt.
De overlevingsgraad in 2010 voor de 13 steden bedraagt 69,7% en voor het Vlaams gewest 71,7%. Binnen de groep van de 13 steden scoren Brugge en Roeselare met 72,8% en 72,9% hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Hierna volgen Hasselt (71,2%), Genk (70,5%), Gent (70,3%), Aalst (70,0%) en Antwerpen (69,9%) als steden die hoger dan het gemiddelde van de 13 steden scoren. Sint-Niklaas (69,7%), Kortrijk (68,1%), Oostende (68,0%) en Leuven (67,3) scoren onder het gemiddelde van de 13 steden. Turnhout en Mechelen scoren het laagst met respectievelijk 65,3% en 63,6%.

Overlevingsgraad van ondernemingen, van 2006 tot 2010, in %.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	72,0	74,9	74,6	74,8	69,9
Gent	75,8	74,6	74,5	70,8	70,3
Aalst	76,7	74,1	73,9	72,3	70,0
Brugge	78,7	75,6	77,0	73,7	72,8
Genk	68,2	73,3	69,0	71,1	70,5
Hasselt	78,6	80,1	74,1	74,2	71,2
Kortrijk	76,1	80,5	74,6	82,9	68,1
Leuven	78,3	79,5	79,3	78,2	67,3
Mechelen	78,0	75,9	77,2	74,2	63,6
Oostende	73,0	75,8	80,9	72,0	68,0
Roeselare	79,0	80,9	77,5	80,3	72,9
Sint-Niklaas	69,2	79,1	74,1	72,1	69,7
Turnhout	73,6	75,5	72,3	69,7	65,3
Totaal 13 steden	*74,8*	*76,2*	*75,3*	*74,2*	*69,7*
Vlaams Gewest	*76,8*	*76,6*	*76,1*	*75,0*	*71,7*

Bron : KBO, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Op basis van de bekommernissen met betrekking tot het gezond economisch weefsel wordt deze indicator best samen gelezen met volgende indicatoren; '*Netto-groei ondernemingen*', '*Netto-groei van ondernemingen met personeel*', '*Economische specialisatie*', '*Economic decision power*' en '*Werkgelegenheidsgraad*'.

Het gaat hier enkel over BTW-plichtige natuurlijke personen en rechtspersonen in de aard van een handelsonderneming zoals gedefinieerd in de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO). Het KBO kent dagelijkse aanpassingen, al dan niet teruggaand in de tijd waardoor de afgeleide statistieken ook aan wijzigingen onderworpen zijn.

Overlevingsgraad van ondernemingen, in 2010, in%.

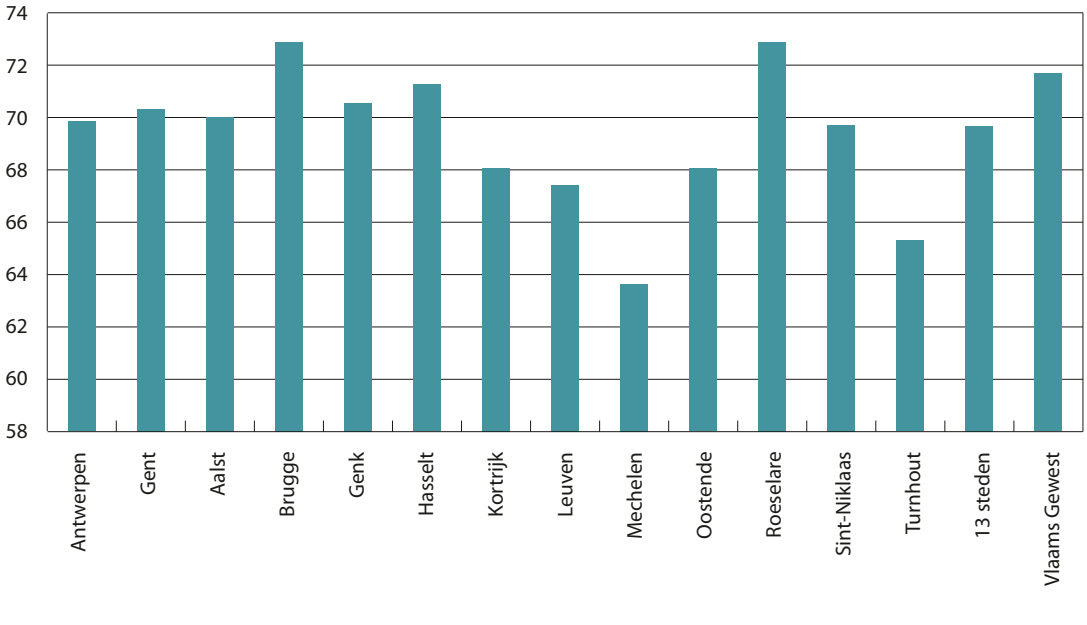

Bron : KBO, bewerking SVR.

Economic decision power

Definitie

Het gaat om twee indicatoren, de evolutie van de investeringen en de evolutie van de bruto toegevoegde waarde, die een beeld geven van de financiële prestaties van bedrijven met zetel in de betrokken stad. De daadwerkelijke productie hoeft niet in de stad zelf plaats te vinden, vandaar de benaming 'Economic decision power' (EDP).

Deze indicator geeft een indicatie van de economische performantie van de ondernemingen in een stad, en dus de bijdrage tot welvaartscreatie. Toename van EDP is wenselijk omwille van het belang van een sterk economisch draagvlak.

Vaststellingen

De investeringen zijn tussen 2004 en 2009 met gemiddeld 8,7% toegenomen in de 13 steden (in werkelijke prijzen). Dit is minder dan in het Vlaamse Gewest. De twee grootsteden, Antwerpen en Gent, scoren eerder zwak. Dit wordt onvoldoende gecompenseerd door de sterkere prestaties van Turnhout, Aalst, Kortrijk en Oostende. Verder scoort ook Hasselt zwak.

De bruto toegevoegde waarde nam in de 13 steden gemiddeld met 15,9% toe tussen 2004 en 2009 (in werkelijke prijzen), dit is iets onder de groeiprestatie van het Vlaamse Gewest (+ 19,8%). Dit komt voornamelijk door de achterblijvende prestatie van de stad Antwerpen, en in mindere mate van Turnhout. Elke overige stad wist een groeipercentage tussen 20% en 30% voor te leggen.

Investeringen en bruto toegevoegde waarde, in 2005, 2008 en 2009, index 2004 = 100.

	2005		2008		2009	
	Investeringen	TW	Investeringen	TW	Investeringen	TW
Antwerpen	121,5	112,9	109,3	124,1	94,2	106,3
Gent	113,6	104,5	119,1	123,9	101,7	124,7
Aalst	105,2	104,7	160,7	120,1	234,9	125,4
Brugge	117,3	100,9	153,8	129,2	120,6	125,6
Genk	159,7	100,0	168,6	138,0	167,2	124,4
Hasselt	40,9	102,8	52,3	132,0	45,4	128,3
Kortrijk	374,7	108,7	191,7	128,2	198,2	122,5
Leuven	103,1	102,8	187,3	124,2	111,6	127,1
Mechelen	101,8	108,9	211,7	136,4	94,4	122,8
Oostende	98,1	102,7	165,6	128,5	175,3	124,5
Roeselare	118,3	108,2	140,0	135,4	109,4	129,3
Sint-Niklaas	86,4	105,3	126,6	124,8	103,0	120,6
Turnhout	128,2	103,8	94,1	118,0	305,7	116,0
Totaal 13 steden	*119,3*	*108,6*	*120,9*	*126,1*	*108,7*	*115,9*
Vlaams Gewest	*112,4*	*106,1*	*132,7*	*126,6*	*123,5*	*119,8*

Bron: Bureau Van Dijk - Belfirst, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De EDP-index is opgesteld op basis van de hoofdzetel van vennootschappen, en is dus niet gebaseerd op de vestigings- of productieplaats van de onderneming.
Enkel de gegevens van jaarrekeningplichtige ondernemingen komen aan bod. Dat wil zeggen dat de informatie van kleinere bedrijven doorgaans niet opgenomen is.

Deze indicator kan best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Netto-groei ondernemingen*', '*Overlevingsgraad van ondernemingen*', '*Spreiding ondernemingen: Gini-coëfficiënt*' en '*Pendelintensiteit*'.

Investeringen en bruto toegevoegde waarde in 2009, indices (2004 = 100).

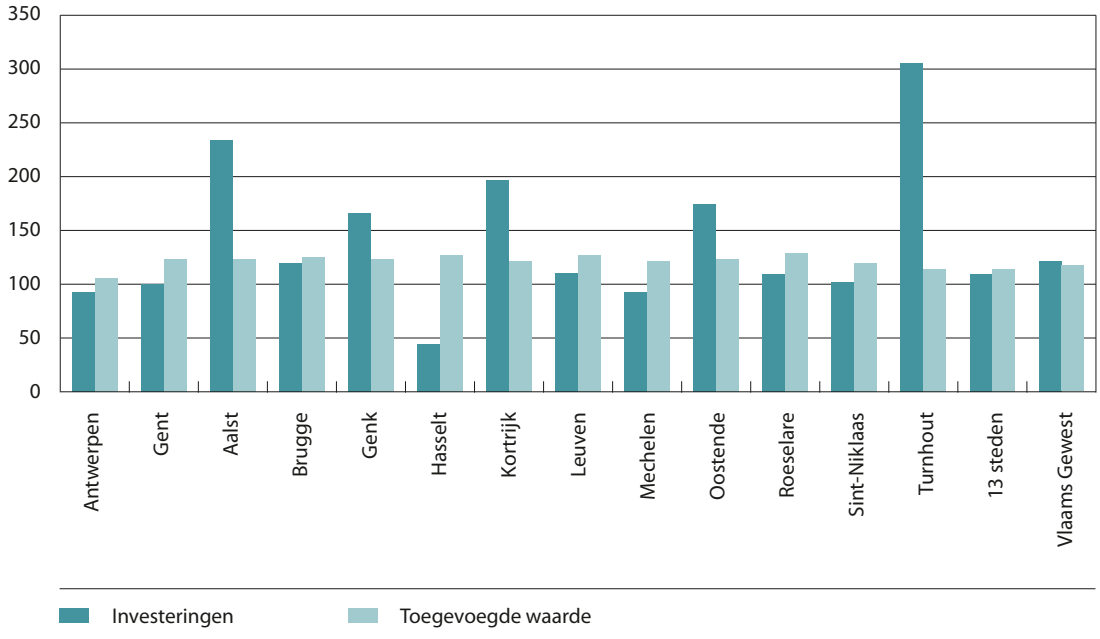

Bron: Bureau Van Dijk - Belfirst, bewerking SVR.

Economische specialisatie

Definitie

De verhouding van de bezoldigde werkgelegenheid in de 5 belangrijkste economische bedrijfstakken in de stad tegenover de totale bezoldigde werkgelegenheid in de stad.

De berekeningen werden uitgevoerd op het niveau van de NACE 2-digitbedrijfstakken. Voor 31 december 2009 is dat de nieuwe NACE 2008 bedrijfstakindeling. Voor de vorige telmomenten is dat de oude NACE 2003 bedrijfstakindeling.

Vaststellingen

Op 31 december 2009 waren de 5 belangrijkste economische bedrijfstakken goed voor 40,9% van de totale bezoldigde tewerkstelling in het geheel van de 13 steden. Onderwijs, openbaar bestuur, gezondheidszorg, maatschappelijke diensten en terbeschikkingstelling van personeel zijn qua tewerkstelling de voornaamste bedrijfstakken. De bezoldigde tewerkstelling is volgens deze maatstaf het meest geconcentreerd in Leuven, voornamelijk omwille van de onderwijsfunctie en dito jobs in deze stad. Andere steden die hoog scoren zijn Brugge (met vooral openbaar bestuur en onderwijs), Sint-Niklaas (met vooral onderwijs en gezondheidszorg) en Aalst (met eveneens vooral onderwijs en gezondheidszorg). De top-5 heeft een minder groot gewicht in de steden Mechelen en Antwerpen. In beide steden staat onderwijs weliswaar op de eerste plaats, maar in Antwerpen zijn de handel, de uitzendbranche en het vervoer eveneens belangrijk. In Mechelen behoren de handel, openbaar bestuur, computerdiensten en chemie ook tot de top.

Een vergelijking doorheen de tijd is moeilijk omwille van een andere bedrijfstakindeling. Toch blijven voorgaande vaststellingen in grote lijnen geldig. Tussen 2000 en 2006 nam de concentratie meestal toe.

Economische specialisatie, in 2000, 2003, 2006 en 2009, in %.

	2000 (a)	2003 (a)	2006 (a)	2009 (b)
Antwerpen	44,3	46,8	49,4	36,2
Gent	51,0	53,7	55,6	43,6
Aalst	50,1	53,7	59,1	47,5
Brugge	57,4	60,6	62,3	49,6
Genk	61,7	57,3	57,3	45,1
Hasselt	54,3	59,1	59,9	44,1
Kortrijk	54,8	57,4	59,7	46,4
Leuven	60,8	62,3	64,5	52,2
Mechelen	43,8	45,3	42,6	34,3
Oostende	53,7	54,9	54,2	41,8
Roeselare	46,7	50,8	54,4	42,4
Sint-Niklaas	51,4	55,2	57,5	47,7
Turnhout	48,8	51,1	51,8	40,6
Totaal 13 steden	*48,4*	*51,1*	*53,2*	*40,9*
Vlaams Gewest	*43,2*	*45,4*	*47,2*	*35,6*

(a) Op basis van de NACE_2003 bedrijfstakindeling.
(b) Op basis van de NACE_2008 bedrijfstakindeling.
Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Deze indicator geeft inzicht in de economische specialisatie volgens het belang van de 5 grootste bedrijfstakken. Hoe lager de waarde van de indicator, hoe meer de andere bedrijfstakken belangrijker zijn, en dus hoe gediversifieerder de economische structuur. Het omgekeerde geldt voor een hogere waarde wat duidt op meer concentratie.

De overgang op de nieuwe NACE 2008 zorgt voor een breuk in de tijdreeks. Niet alleen zijn de bedrijfstakken soms anders omschreven, ze zijn ook in aantal toegenomen (op 2-digitniveau: 59 volgens de NACE 2003 en 88 volgens de NACE 2008). De waarde van de indicator is daardoor niet vergelijkbaar tussen 31 december 2009 en vroegere meetpunten, op de grote tendensen na.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Netto-groei van ondernemingen*', '*Overlevingsgraad van ondernemingen*', '*Economic decision power*', '*Kennis en creativiteit - werknemers*', '*Kennis en creativiteit - zelfstandigen*' en '*Spreiding ondernemingen: Gini-coëfficiënt*'.

Deze indicator slaat enkel op de bezoldigde werkgelegenheid. Bij de interpretatie ervan moet ook rekening worden gehouden met het feit dat deze indicator uitgedrukt is in jobs, en niet in toegevoegde waarde.

Economische specialisatie, op 31 december 2009, in % (a).

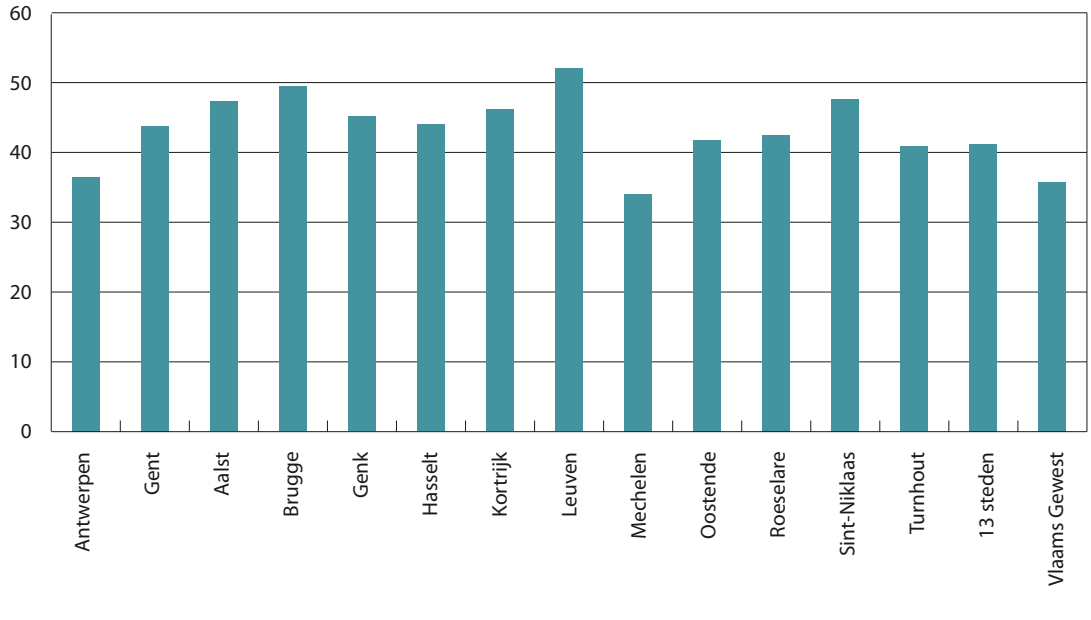

(a) Op basis van de NACE_2008 bedrijfstakindeling.
Bron: RSZ, bewerking SVR.

Spreiding ondernemingen: Gini-coëfficiënt

Definitie

De spreiding van de bedrijfstakken wordt weergegeven door een Gini-coëfficiënt.

De Gini-coëfficiënt wordt berekend op basis van een een Lorenz-curve. Dit is een grafische maat voor de gelijkheid of ongelijkheid van de spreiding van bedrijfstakken in een stad. De Lorenz-curve rangschikt op een cumulatieve wijze de bedrijfstakken naar omvang, uitgedrukt in aantal bezoldigde arbeidsplaatsen en gaat na welk deel van het aantal arbeidsplaatsen daarmee correspondeert (cumulatief). Hoe verder de Lorenz-curve afwijkt van de bissectrice, hoe ongelijker de spreiding van de bedrijfstakken binnen de Vlaamse steden.

De Gini-coëfficiënt is een rekenkundige maat voor de spreiding van de bedrijfstakken. De Gini-coëfficiënt is de verhouding tussen de oppervlakte begrensd door de bissectrice en de Lorenz-curve tot de oppervlakte van de driehoek gevormd door de bissectrice en de onder- en rechterzijde. Hoe groter de Gini-coëfficiënt, hoe ongelijker de spreiding van de bedrijfstakken.

De berekeningen werden uitgevoerd op het niveau van de NACE 2-digitbedrijfstakken op 31 december 2009. Het betreft dus de nieuwe NACE 2008 bedrijfstakindeling.

Vaststellingen

Op 31 december 2009 was de Gini-coëfficiënt het hoogst in Leuven en Sint-Niklaas. Ook Brugge, Aalst en Genk halen een relatief hoge waarde (tussen 78 en 79%). Dat duidt dus op een grotere concentratie van bedrijfstakken. Anderzijds is de concentratie lager in de grootsteden en Mechelen. Dat is in lijn met de vaststellingen over de economische specialisatie.

Spreiding van de bedrijfstakken, in 2009, Gini-coëfficiënt, in %.

	2009
Antwerpen	70,7
Gent	72,7
Aalst	78,5
Brugge	78,7
Genk	78,4
Hasselt	76,4
Kortrijk	77,0
Leuven	79,5
Mechelen	73,0
Oostende	76,5
Roeselare	74,7
Sint-Niklaas	79,3
Turnhout	76,0
Totaal 13 steden	*70,0*
Vlaams Gewest	*67,5*

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Deze indicator is een maat voor de spreiding van bedrijfstaken in een economie. Hoe groter, hoe ongelijker de verdeling van de bedrijfstakken. Dat is analoog met de indicatie van de economische specialisatie, maar de Gini betrekt alle bedrijfstakken in de berekening, terwijl de economische specialisatie louter kijkt naar het aandeel van de vijf belangrijkste bedrijfstakken in het totaal.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Economische specialisatie*' en '*Economic decision power*'.

Deze indicator slaat enkel op de bezoldigde werkgelegenheid. De totale werkgelegenheid omvat ook zelfstandigen. Een andere mogelijkheid zou de toegevoegde waarde zijn.

Spreiding van de bedrijfstakken, in 2009, Gini-coëfficiënt, in %.

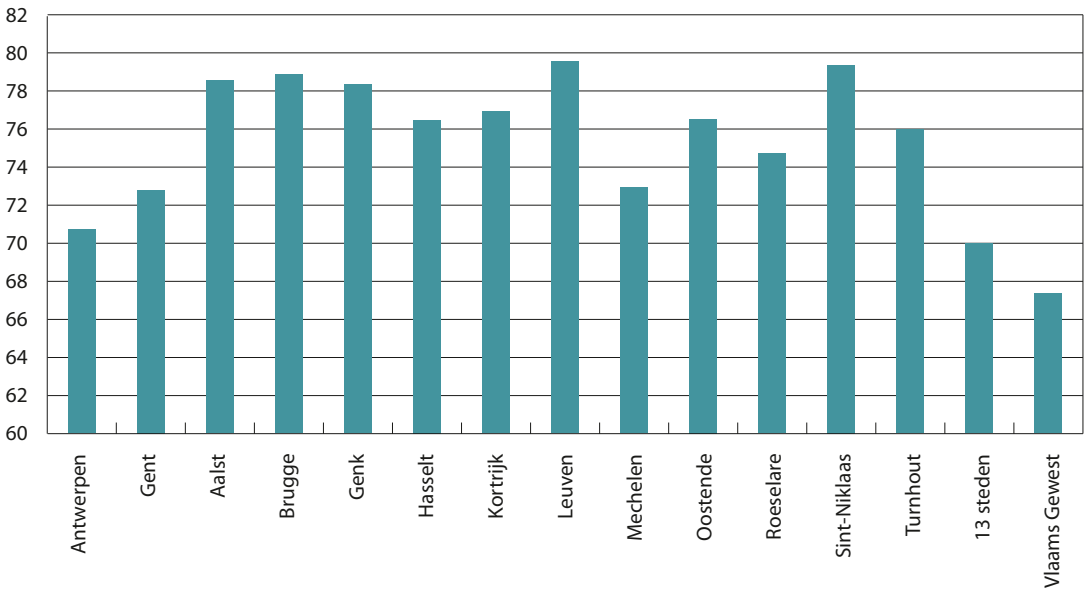

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Kennis en creativiteit - werknemers

Definitie

Het aandeel (%) van de werknemers in kennisintensieve en creatieve sectoren op het totale aantal werknemers in de stad.
De werknemers uit kennisintensieve en creatieve sectoren zijn gebaseerd op een uniforme EUROSTAT- en OESO-classificatie.
De indicatoren voor 30 juni 2000, 31 december 2003 en 31 december 2006 zijn gebaseerd op de oude NACE 2003 indeling. De indicatoren voor 31 december 2009 kwamen tot stand aan de hand van de nieuwe NACE 2008 bedrijfstakindeling. Er is geen 1 op 1 relatie bij de omzetting van de codes. Dat maakt dat er een breuk is in de reeks tussen 31 december 2006 en 31 december 2009. Een overzicht van de meegetelde NACE-codes vind je terug op de webfiche van deze indicator in de Stadsmonitor (www.thuisindestad.be).

Vaststellingen

Eind 2009 waren werknemers in kennisintensieve en creatieve sectoren goed voor gemiddeld 62,4% van de totale bezoldigde werkgelegenheid in de 13 steden. In Leuven is het aandeel werknemers in kennisintensieve en creatieve sectoren het hoogst. Andere steden met een hoge ratio zijn Kortrijk, Gent en Brugge. Sint-Niklaas en Oostende zetten de laagste score neer. Elk van de 13 steden heeft een hogere waarde dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (53,2%). Dat illustreert dat steden centra zijn van kennisintensieve en creatieve activiteiten.

Omwille van een wijziging in de definiëring van bedrijfstakken is een vergelijking tussen 31 december 2009 en vroegere meetpunten niet mogelijk. Globaal voor de 13 steden en het Vlaamse Gewest nam het aandeel werknemers kennisintensieve en creatieve sectoren tussen 2000 en 2006 toe.

Tewerkstellingsgraad in kennisintensieve en creatieve sectoren, in 2000, 2003, 2006 en 2009, in %.

	2000*	2003*	2006*	2009
Antwerpen	54,8	55,8	55,6	59,3
Gent	55,3	57,7	60,1	65,0
Aalst	43,4	46,5	52,0	58,5
Brugge	47,9	50,2	51,6	64,7
Genk	61,2	57,7	57,9	58,9
Hasselt	49,5	49,2	48,6	59,8
Kortrijk	53,3	56,6	60,3	65,2
Leuven	63,0	66,5	69,5	77,0
Mechelen	52,9	55,8	57,8	61,9
Oostende	45,0	49,1	50,6	57,0
Roeselare	52,3	54,5	56,8	59,9
Sint-Niklaas	45,6	47,7	48,4	56,5
Turnhout	49,9	52,9	53,0	59,0
Totaal 13 steden	*53,6*	*55,4*	*56,6*	*62,4*
Vlaams Gewest	*45,4*	*46,8*	*48,3*	*53,2*

* Vergelijking met 2009 is niet mogelijk wegens een wijziging in de definiëring van bedrijfstakken.
Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Het aandeel werknemers in kennisintensieve en creatieve sectoren geeft een indicatie van de aantrekkelijkheid voor en de specialisatie in kennisintensieve en creatieve activiteiten in de steden. Gegeven de evolutie naar een kenniseconomie is de toename van de verhouding tussen kennisintensieve en creatieve jobs en de totale werkgelegenheid wenselijk.
Hoe dichter het cijfer bij 100 ligt, hoe hoger het percentage werknemers bedraagt dat in kennisintensieve/creatieve sectoren werkt.

De kenniseconomie heeft betrekking op kenniscreatie, toepassing en diffusie in alle sectoren van een economie. Op basis van de EUROSTAT en OESO-classificatie is er inzicht in de specialisatie van het stedelijk economisch weefsel in die sectoren die gezien worden als het meest kennisintensief/creatief. Maar dat wil niet zeggen dat er geen creativiteit nodig zou zijn in sectoren die dit label hier niet dragen.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren; '*Kennis en creativiteit - zelfstandigen*', '*Economische specialisatie*' en '*Economic decision power*'.

De indicator is gemeten op basis van de bezoldigde werkgelegenheid. Een alternatieve maatstaf is de toegevoegde waarde die meer inzicht zou geven in de waardecreatie van kennisintensieve sectoren. Deze indicator moet dan ook gezien worden als een partiële indicator van de kennisintensiteit en creativiteit in het stedelijk economisch weefsel.

Tewerkstellingsgraad in kennisintensieve en creatieve sectoren, in 2009, in %.

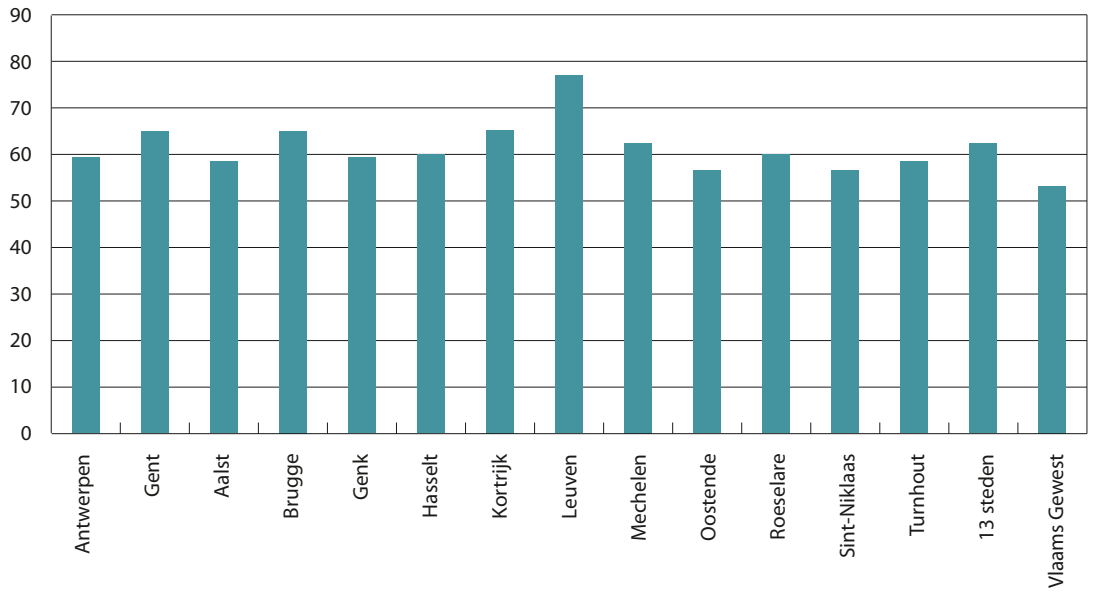

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Kennis en creativiteit - zelfstandigen

Definitie

Het aandeel (%) van de zelfstandigen in kennisintensieve en creatieve sectoren op het totale aantal zelfstandigen in de stad.

Onder zelfstandigen worden BTW-plichtige natuurlijke personen begrepen, zoals geregistreerd in de Verrijkte Kruispuntbank Ondernemingen (VKBO).
De kennisintensieve en creatieve sectorindeling is gebaseerd op een uniforme EUROSTAT- en OESO-classificatie. Een overzicht van de meegetelde NACE-codes vind je terug op de webfiche van deze indicator in de Stadsmonitor (www.thuisindestad.be).

Vaststellingen

Het aandeel zelfstandigen in kennisintensieve en creatieve sectoren is op 1 januari 2011 het hoogst in Leuven. Het gemiddelde voor de 13 steden is 32,3%. Dat is meer dan in het Vlaamse Gewest. De steden Antwerpen en Gent scoren met circa 40% ook hoog. Verder doen Hasselt, Mechelen en Brugge het vrij goed. De overige steden wijken niet veel af van het Vlaamse gemiddelde. De meeste zelfstandigen in kennisintensieve en creatieve sectoren zijn werkzaam in architecten- of ingenieursbureaus, overige wetenschappelijke of technische activiteiten of in de creatieve sector (kunst, amusement).

Sedert 2005 is de graad van zelfstandige tewerkstelling in deze sectoren overal toegenomen. Ook in 2005 stond Leuven bovenaan, gevolgd door de grootsteden Antwerpen en Gent.

Graad van zelfstandige tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren, van 2005 tot 2011, in %.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antwerpen	33,5	34,3	35,1	36,1	37,0	38,0	39,0
Gent	34,3	35,6	36,5	37,3	38,5	39,3	40,1
Aalst	15,7	16,8	17,5	16,5	16,5	16,5	17,9
Brugge	24,7	25,1	25,6	26,7	27,4	28,5	29,1
Genk	17,4	18,1	17,8	18,6	17,7	19,9	19,7
Hasselt	27,7	29,3	30,2	31,1	31,9	32,7	33,9
Kortrijk	18,2	19,3	20,0	20,8	21,2	21,7	22,8
Leuven	41,0	42,1	43,7	44,7	44,3	45,2	45,6
Mechelen	26,3	27,9	28,4	30,4	31,2	31,3	32,8
Oostende	17,7	18,0	18,4	19,7	20,7	22,2	24,1
Roeselare	17,6	18,5	19,0	19,4	20,0	20,4	21,0
Sint-Niklaas	18,6	18,8	20,1	20,4	21,5	22,5	22,6
Turnhout	19,5	19,5	20,3	21,1	22,6	23,3	23,6
Totaal 13 steden	*27,2*	*28,2*	*29,0*	*29,8*	*30,6*	*31,5*	*32,3*
Vlaams Gewest	*17,3*	*18,0*	*18,7*	*19,4*	*20,0*	*20,6*	*21,1*

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De kenniseconomie heeft in se betrekking op kenniscreatie, toepassing en diffusie in alle sectoren van een economie. Deze indicator en op basis van een uniforme EUROSTAT en OESO-classificatie geeft inzicht in de specialisatie van het stedelijk economisch weefsel in die sectoren die gezien worden als het meest kennisintensief/creatief. Deze indicator moet dan ook gezien worden als een benaderende indicator van de kennisintensiteit en creativiteit in het stedelijk economisch weefsel.
Creativiteit is echter nodig in alle bedrijfstakken. De indeling in creatieve versus niet-creatieve sectoren moet dan ook behoedzaam gehanteerd worden.

De indicator is gemeten op basis van de zelfstandige werkgelegenheid. Een alternatieve maatstaf is de toegevoegde waarde die meer inzicht zou geven in de waardecreatie van kennisintensieve sectoren. Het is echter niet haalbaar om dit op dit moment op die manier te meten.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren; '*Kennis en creativiteit - werknemers*', '*Economische specialisatie*' en '*Economic decision power*'.

Graad van zelfstandige tewerkstelling in kennisintensieve en creatieve sectoren , op 1 januari 2011, in %.

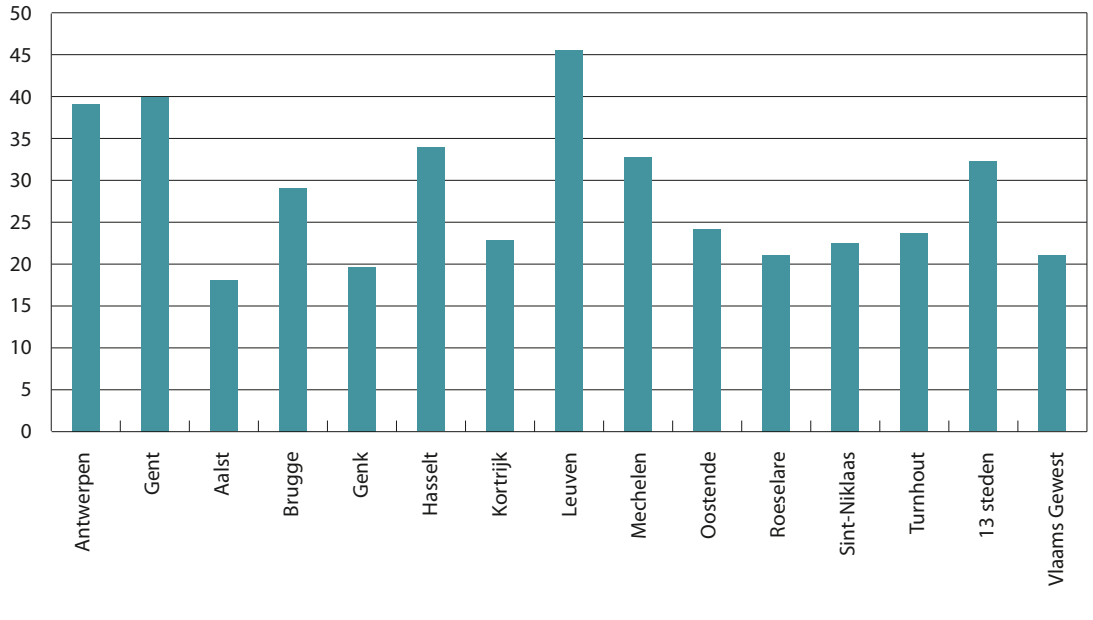

Bron: VKBO, bewerking SVR.

Werkgelegenheidsgraad

Definitie

Aandeel (%) van de totale bezoldigde tewerkstelling in de bevolking van 18-64 jaar.

De teller omvat het aantal bezoldigde arbeidsplaatsen in een stad, ongeacht door wie ze ingevuld worden. De noemer omvat de bevolking van 18-64 jaar woonachtig in de stad, ongeacht of en waar ze werkt.

De indicator geldt voor de bezoldigde werkgelegenheid, niet voor de zelfstandige werkgelegenheid. Daarvoor bestaan geen data op het niveau van de steden als werkplaats.

Vaststellingen

De werkgelegenheidsgraad is hoger in de 13 steden dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest. Dit wekt geen verwondering gezien de werkgelegenheidsfunctie die steden uitoefenen voor de omliggende gemeenten en zelfs verder.
Op 1 januari 2010 was de werkgelegenheidsgraad het hoogst in Leuven (106,3%). Dat wil zeggen dat er meer jobs voorhanden zijn dan er personen woonachtig zijn tussen 18 en 64 jaar. Dit is te verklaren door de werkgelegenheid door en voor de universiteit en andere hogescholen. Ook Turnhout en Hasselt hebben een score hoger dan 100%. Aalst haalt de laagste score. Dit komt door de nabijheid van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als tewerkstellingspool. Hetzelfde geldt in mindere mate voor Sint-Niklaas dat zich bevindt in de invloedssfeer van Antwerpen. Verder scoort ook Oostende laag.

Werkgelegenheidsgraad, van 2005-2010, in %.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	87,1	87,1	86,8	86,5	85,6	83,5
Gent	93,5	93,9	94,4	96,3	95,2	94,3
Aalst	60,8	60,9	64,5	62,2	62,4	60,0
Brugge	80,7	81,9	83,9	85,7	87,0	86,8
Genk	82,1	82,2	88,5	90,9	89,2	84,9
Hasselt	99,2	99,7	100,0	100,9	101,6	100,6
Kortrijk	89,7	91,8	93,7	94,1	95,5	93,1
Leuven	103,7	104,2	107,6	107,1	105,7	106,3
Mechelen	83,1	84,1	86,7	89,5	89,8	88,8
Oostende	65,4	65,5	66,6	68,0	68,4	67,6
Roeselare	82,0	82,0	84,1	85,8	87,9	85,2
Sint-Niklaas	64,7	64,9	65,5	66,9	66,9	68,1
Turnhout	109,8	110,9	106,4	108,0	107,3	103,8
Totaal 13 steden	*86,0*	*86,5*	*87,6*	*88,3*	*88,1*	*86,6*
Vlaams Gewest	*53,5*	*53,9*	*54,7*	*55,7*	*55,8*	*55,2*

Bron: RSZ, ADSEI, bewerking SVR.

Op een jaar tijd is de werkgelegenheidsgraad afgenomen. Dit komt door het uitbreken van de financieel-economische crisis en de recessie die daarmee gepaard ging in 2009. De achteruitgang was sterker in de 13 steden (-1,4 procentpunt tussen 1/1/2009 en 1/1/2010) dan in het Vlaamse Gewest (-0,6 procentpunt). Maar niet elke stad zag zich geconfronteerd met een dalende werkgelegenheidsgraad: Sint-Niklaas (+ 1,2 procentpunt) en Leuven (+ 0,6 procentpunt) waren uitzonderingen.

Aandachtspunten

Deze indicator geeft een breed beeld van de werkgelegenheidsrol die een stad vervult. Het is een globale indicator die nog niets zegt over het soort jobs dat aangeboden wordt, de mate waarin de jobs door de eigen bevolking of de bevolking van buitenaf ingenomen wordt, en de dynamiek van de ondernemingen.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Spreiding ondernemingen: Gini-coëfficiënt*', '*Netto-groei ondernemingen*', '*Overlevingsgraad van ondernemingen*', '*Economic decision power*' en '*Pendelintensiteit*'.

Deze indicator slaat enkel op de bezoldigde werkgelegenheid.

Werkgelegenheidsgraad op 1 januari 2010, in %.

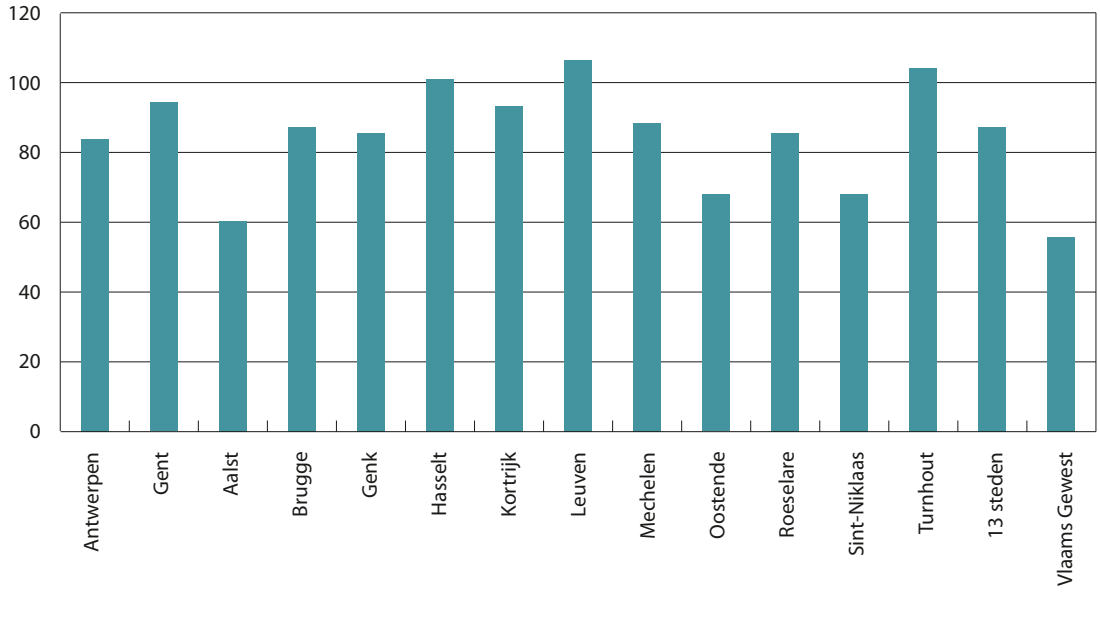

Bron: RSZ, ADSEI, bewerking SVR.

Netto-jobcreatie

Definitie

De netto-jobcreatie geeft aan hoeveel jobs er in de stad zijn bijgekomen in een bepaald jaar. Het gaat om de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling tussen T-1 en T in verhouding tot de bezoldigde tewerkstelling op T-1.

De jobs kunnen ingevuld worden door personen woonachtig in de stad of daarbuiten. Deze indicator zegt dus iets over de mate waarin een stad werk kan verschaffen, ongeacht vanwaar de werknemers vandaan komen.

Vaststellingen

De netto-jobcreatie in de 13 steden was de laatste jaren zwakker of hoogstens gelijk aan deze in het Vlaamse Gewest. In 2009 was er een terugloop van het aantal bezoldigde jobs met -0,8% in de 13 steden als geheel; in het Vlaamse Gewest was dat -0,6%. Tussen 1 januari 2004 en 1 januari 2010 nam de bezoldigde tewerkstelling in de 13 steden toe met 6,5% wat minder is dan in heel het Vlaamse Gewest (+7,9%).

De verschillen tussen de 13 steden onderling zijn soms groot. In 2009 was er een toename van de bezoldigde tewerkstelling met 2,3% in Sint-Niklaas. Ook Leuven en Gent lieten een aangroei zien. In de andere steden dook de bezoldigde werkgelegenheid in het rood. Dit was het meest uitgesproken in Genk, Aalst en Roeselare. Tussen 1 januari 2004 en 1 januari 2010 werd de sterkste groei genoteerd in Mechelen (+17,9%) en Hasselt (+11,0%). In de meeste andere steden bedroeg de toename tussen 7% en 10%. Genk (-2,4%), Turnhout (-0,4%) en Antwerpen (+3,1%) scoorden relatief zwak.

Netto-jobcreatie, van 2004 tot 2009, in %.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antwerpen	0,8	1,0	1,0	1,4	0,3	-1,4
Gent	0,3	1,7	1,7	3,5	0,2	0,5
Aalst	7,2	0,7	6,8	-3,1	1,0	-2,8
Brugge	2,3	1,3	2,3	2,2	1,0	-0,6
Genk	-7,6	0,4	8,3	3,2	-1,4	-4,4
Hasselt	4,1	1,2	1,3	2,3	1,8	-0,1
Kortrijk	1,0	2,4	2,7	0,7	1,8	-1,5
Leuven	-3,3	1,8	5,3	0,7	1,0	1,7
Mechelen	4,5	2,6	4,4	4,4	1,1	-0,2
Oostende	3,6	0,8	2,0	2,3	0,1	-1,3
Roeselare	1,6	0,4	3,7	2,6	3,0	-2,4
Sint-Niklaas	0,9	1,0	1,2	2,9	0,4	2,3
Turnhout	3,1	1,4	-3,9	2,0	0,0	-2,8
Totaal 13 steden	*0,9*	*1,3*	*2,3*	*2,0*	*0,6*	*-0,8*
Vlaams Gewest	*1,2*	*1,3*	*2,3*	*2,6*	*0,9*	*-0,6*

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De netto-jobcreatie geeft aan hoeveel jobs er in de stad zijn bijgekomen in een bepaald jaar waar de werkgelegenheidsgraad het totaal aantal arbeidsplaatsen in een stad gedeeld door het aantal inwoners van 18 tot en met 64 jaar beschrijft.
De netto-jobcreatie geeft geen informatie over de totale in- en uitstromen van jobs. Een netto aangroei van jobs kan het gevolg zijn van grote, dan wel kleine in- en uitstromen.

Deze indicator kan best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid van allochtonen*', '*Werkloosheid van laaggeschoolden*', '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Kansengroepen aan het werk - 50-plussers*', '*Kansengroepen aan het werk - niet-Belgen*' en '*Spanningsindicator* '.

Deze indicator slaat enkel op de bezoldigde werkgelegenheid, niet op de zelfstandige werkgelegenheid.

Netto-jobcreatie, in 2009, in%.

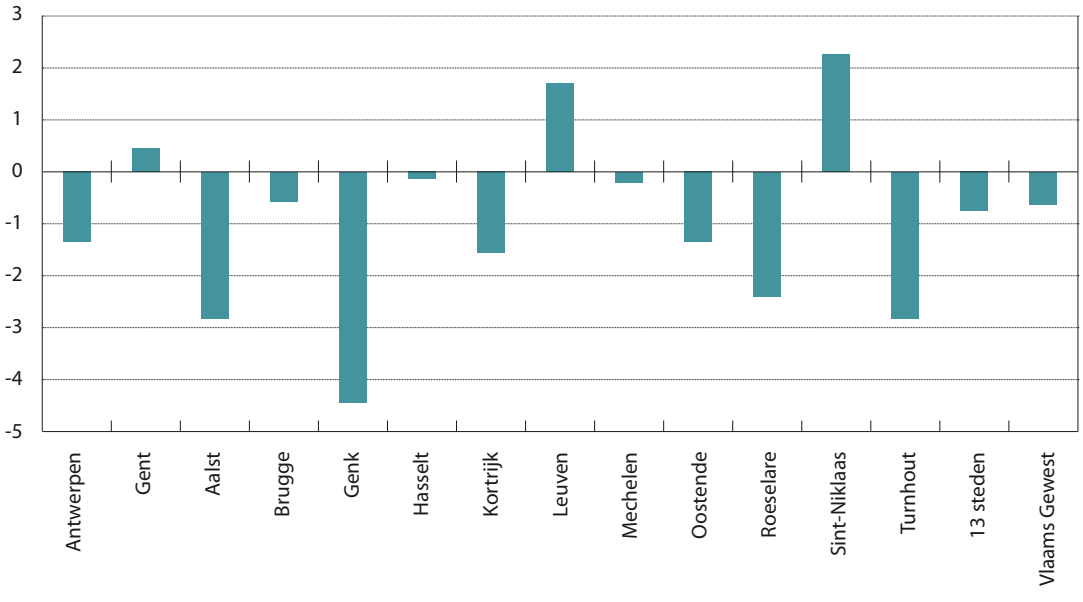

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Ruimteproductiviteit

Definitie

Evolutie van het aantal werkenden tegenover het aantal hectare economisch bezette bodem ten opzichte van het referentiejaar 2003.

Onder de werkenden worden zowel alle loontrekkenden, zelfstandigen en helpers tussen 20 en 64 jaar die actief zijn in de stad opgenomen. De categorieën om de 'bezette bodem' te bepalen zijn de volgende categorieën uit het kadaster: bijgebouwen met inbegrip van serres, ambachts- en industriegebouwen, opslagruimten, kantoorgebouwen, gebouwen met handelsbestemming, openbare gebouwen, gebouwen voor nutsvoorzieningen, gebouwen voor sociale zorg en ziekenzorg, gebouwen voor onderwijs, onderzoek en cultuur.

Vaststellingen

Algemeen kan gesteld worden dat in de 13 steden de ruimteproductiviteit hoger ligt dan in het Vlaamse Gewest. De verschillen tussen de steden zijn echter vrij groot met op de uitersten Antwerpen (72 werkenden per ha) en Genk (20 werkenden per ha).

Tussen 2003 en 2009 kende de ruimteproductiviteit in de 13 onderzochte steden een lichte stijging (+4%). In Antwerpen is de ruimteproductiviteit het sterkst toegenomen met maar liefst 13%. Ook in Leuven en Mechelen is er een stijging van 10%. Verder wordt ook in Gent en Aalst enige vooruitgang geboekt. Een uitgesproken daling van de ruimteproductiviteit is er in Oostende (-11%) door een stijgend bodemgebruik maar een niet navenant stijgende werkende bevolking. Ook in Brugge is er een opmerkelijke daling van 6%.

Ruimteproductiviteit, in 2003, 2005, 2007 en 2009, index (2003=100).

	2003		2005		2007		2009	
	Werkenden/ha	Index	Werkenden/ha	Index	Werkenden/ha	Index	Werkenden/ha	Index
Antwerpen	64,0	100,0	65,7	102,8	69,2	108,1	72,3	113,0
Gent	38,8	100,0	39,4	101,5	40,0	103,2	41,0	105,6
Aalst	51,5	100,0	51,9	100,7	53,4	103,7	54,2	105,3
Brugge	44,9	100,0	45,2	100,5	42,8	95,3	42,2	93,9
Genk	19,7	100,0	18,7	95,1	20,2	102,4	19,8	100,4
Hasselt	50,6	100,0	50,0	98,7	50,1	99,0	50,9	100,6
Kortrijk	42,2	100,0	41,6	98,4	41,5	98,3	41,6	98,4
Leuven	59,2	100,0	60,3	101,8	61,9	104,4	65,3	110,2
Mechelen	48,2	100,0	48,7	101,0	51,4	106,6	53,3	110,5
Oostende	54,8	100,0	54,6	99,6	55,5	101,3	48,8	88,9
Roeselare	31,0	100,0	31,4	101,1	31,7	102,1	30,4	98,0
Sint-Niklaas	42,7	100,0	43,0	100,8	43,8	102,7	43,8	102,7
Turnhout	33,5	100,0	33,7	100,4	34,8	103,8	34,4	102,5
Totaal 13 steden	*45,6*	*100,0*	*46,0*	*100,8*	*47,1*	*103,1*	*47,5*	*104,2*
Vlaams Gewest	*39,5*	*100,0*	*39,5*	*99,9*	*40,1*	*101,6*	*39,9*	*101,1*

Bron: kadaster / Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE).

Aandachtspunten

Deze indicator geeft een indicatie van de mate waarin ondernemingen en instellingen efficiënt omgaan met hun beschikbare ruimte, in termen van de gebruikte oppervlakte per werkende. Gegeven het belang van zuinig ruimtegebruik is een stijgende evolutie van de ruimteproductiviteit wenselijk.

Bij de interpretatie van deze gegevens moet rekening worden gehouden met de verschillende samenstelling aan bedrijvigheid in de steden, waardoor elke stad een eigen specifieke ruimtebehoefte heeft. Zo ligt de ruimtebehoefte in de industrie hoger dan in de dienstensector. Ook kunnen bijkomende bedrijventerreinen die nog niet bezet zijn deze indicator doen dalen.

In de categorie 'Openbare gebouwen en terreinen' zijn niet alle gebouwen en terreinen even relevant voor deze indicator. Deze categorie werd echter wel volledig opgenomen bij gebrek aan een mogelijkheid tot uitzuivering van deze gegevens.

Ruimteproductiviteit, in 2003, 2005, 2007 en 2009, werkenden per ha.

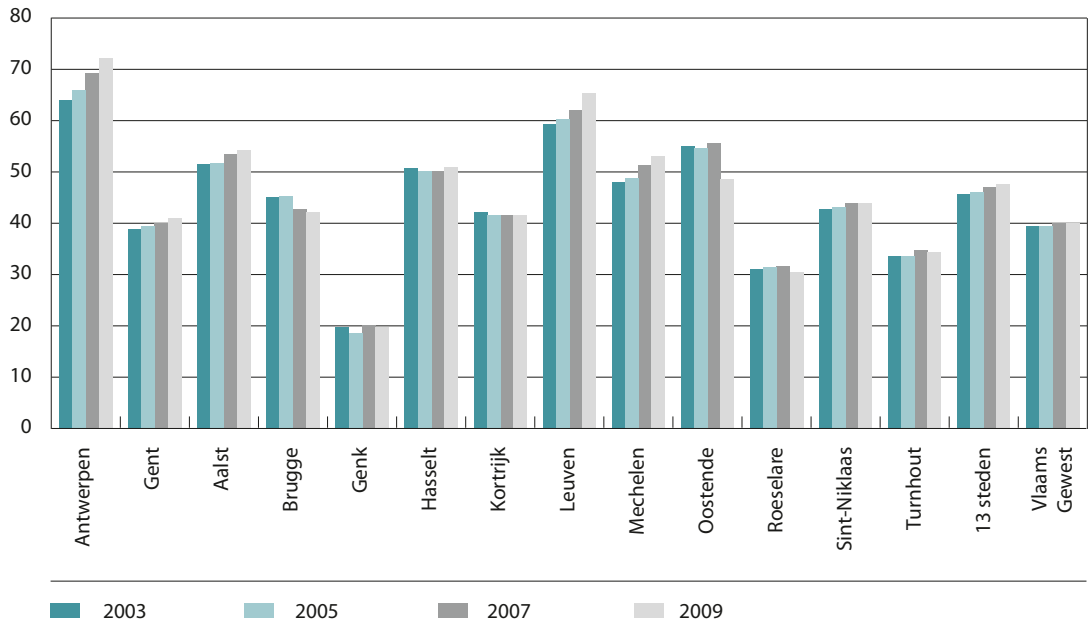

Bron: kadaster / Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE).

Bezettingsgraad bedrijventerreinen

Definitie

Een bedrijventerrein is een gebied voor economische activiteiten, bepaald door de bedrijfsbestemmingen op de digitale gewestplannen en aangevuld met de gegevens van de BPA's of RUP's.
De gemeente is deze waarbinnen het bedrijventerrein ligt. Terreinen die meerdere gemeenten overlappen, krijgen de gemeentenaam toebedeeld van de gemeente met de grootste oppervlakte in dat terrein.

De oppervlakte ingenomen op een bedrijventerrein omvat niet enkel de oppervlakte voor de economische functie (69% van de ingenomen oppervlakte) maar ook voor een groot gedeelte de noodzakelijke infrastructuur (20%). Daarnaast zijn er zones die in herontwikkeling zijn, leegstaand zijn of een afwijkende functie hebben.

Van de niet-bezette oppervlakte vormen de onbebouwde reservegronden van de projectontwikkelaar of het bedrijf (daarbij eventueel in gebruik of in ontwikkeling) de grootste voorraad beschikbare gronden (49%). Slechts een klein aandeel wordt actief aangeboden (11%); een ander gedeelte is tijdelijk niet realiseerbaar door afwijkend gebruik of door allerlei beperkingen (al dan niet bekend).

Vaststellingen

Voor het totaal van de 13 steden ligt de bezettingsgraad van 77% iets lager dan voor de totaliteit van het Vlaamse Gewest (79%). Toch zijn er steden waar de bezettingsgraad vrij hoog is. Dit is vooral zo in Antwerpen en Mechelen waar meer dan 4/5 van de oppervlakte ingenomen is. Ook in Brugge is al 4/5 van de oppervlakte bezet, in andere centrumsteden van de provincie West-Vlaanderen, en in Aalst is duidelijk nog meer ruimte beschikbaar.

Bezetting en bezettingsgraad bedrijventerreinen, 2011, in ha.

	Ingenomen oppervlakte	Niet-bezette oppervlakte			Totale oppervlakte	Bezettings-graad
		Actief aanbod	Onbebouwde reservegronden, eventueel in gebruik of in ontwikkeling	Tijdelijk niet realiseerbaar		
Antwerpen	756,9	6,3	39,6	96,6	899,5	84,2
Gent	947,2	16,9	195,1	74,7	1.234,0	76,8
Aalst	389,8	13,8	113,3	35,2	552,1	70,6
Brugge	731,2	12,9	126,0	35,3	905,3	80,8
Genk	1.423,0	76,5	113,7	183,0	1.796,1	79,2
Hasselt	434,5	0,0	46,1	70,5	551,2	78,8
Kortrijk	506,0	33,3	93,5	72,4	705,2	71,8
Leuven	304,2	11,3	41,8	48,4	405,7	75,0
Mechelen	449,8	1,7	18,6	50,5	520,6	86,4
Oostende	278,0	25,3	45,6	35,7	384,6	72,3
Roeselare	611,0	15,8	142,1	102,2	871,1	70,1
Sint-Niklaas	467,9	22,6	53,3	70,0	613,8	76,2
Turnhout	367,6	1,2	71,2	20,8	460,8	79,8
Totaal 13 steden	*7.666,9*	*237,7*	*1.100,0*	*895,4*	*9.900,1*	*77,4*

Bron: Agentschap Ondernemen.

In absoluut aantal ha is het aanbod het grootst in Genk, vooral als wordt gekeken naar de totale oppervlakte die actief wordt aangeboden met daarnaast ook nog deze die nog kan worden gerealiseerd. Verder is het aanbod ook groot in de centrumsteden van West- en Oost-Vlaanderen.

Aandachtspunten

Deze indicator geeft een indicatie van de mate waarin er voldoende ruimte beschikbaar is om te ondernemen. Hoe hoger het percentage, hoe groter de beschikbare voorraad aan ruimte voor economie. In steden is er, in synergie met de omliggende regio's, voldoende ruimte om te ondernemen. Er wordt gestreefd naar zorgvuldig en kwalitatief ruimtegebruik

Deze indicator bevat enkel gegevens van bedrijventerreinen (zowel leegstand als nieuw beschikbaar). Dit wil zeggen dat beschikbare ruimte verweven met andere functies niet is meegenomen. Zo is een kantorengebouw op een bedrijventerrein wel opgenomen in deze indicator, terwijl een kantorengebouw dat zich niet op een bedrijventerrein bevindt niet in vervat zit.

Voor deze indicator zijn geen historische gegevens beschikbaar.

Deze indicator kan samen gelezen te worden met de indicator '*Aandeel bebouwde oppervlakte*', die een indicatie geeft van de mate waarin de ruimte van de stad is ingenomen voor het geheel van menselijke activiteiten zoals wonen, vervoer, andere bebouwing.

Bezetting bedrijventerreinen, 2011.

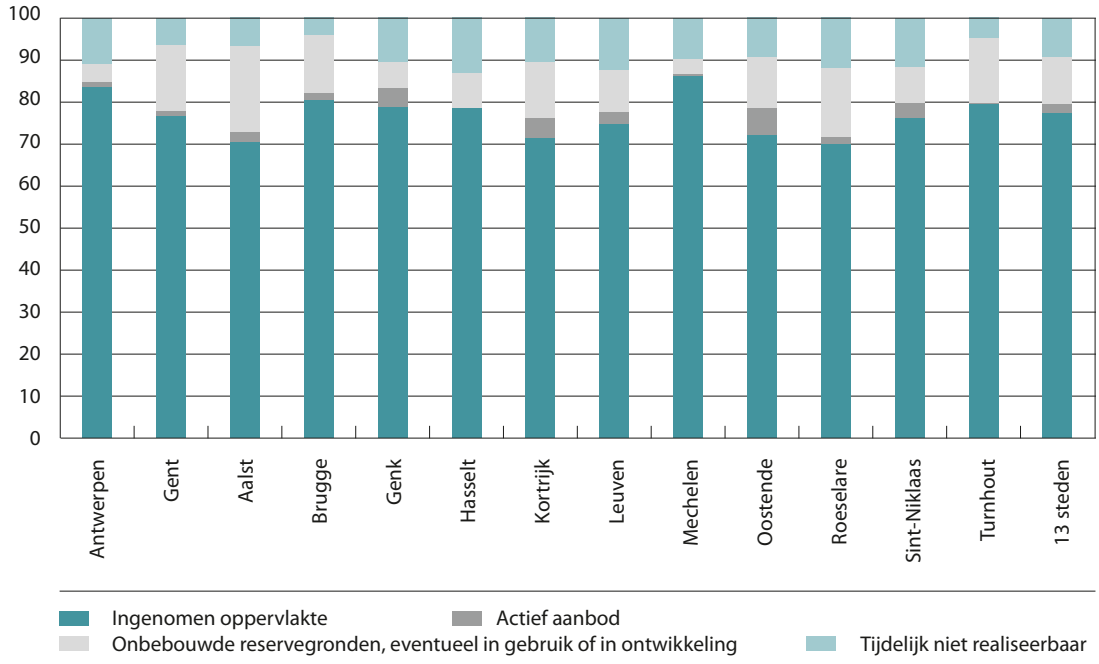

Bron: Agentschap Ondernemen.

Pendelintensiteit

Definitie

Er is een onderscheid tussen de in- en uitgaande pendelintensiteit.
Ingaande pendel: aandeel van de (bezoldigde) pendelaars wonend buiten de stad en werkend in de stad in verhouding tot het aantal bezoldigde werknemers werkend in de stad.
Uitgaande pendel: aandeel van de (bezoldigde) pendelaars wonend in de stad en werkend buiten de stad in verhouding tot het aantal bezoldigde werknemers wonend in de stad.

De berekeningen werden uitgevoerd op basis van de bezoldigde tewerkstelling van de RSZ.

Vaststellingen

De pendelintensiteit van de inkomende pendel is het hoogst in Mechelen (78,1%). Deze stad ligt dan ook vrij centraal in Vlaanderen. De ratio is daarnaast ook hoog in Leuven, Kortrijk, Genk, Hasselt en Turnhout. De West-Vlaamse steden Oostende en Brugge scoren het laagst. In de grootsteden Antwerpen en Gent is het aandeel van de inkomende pendel in de bezoldigde werkgelegenheid lager dan 70%. In de meeste steden is deze indicator iets toegenomen tussen 2004 en 2009.

De pendelintensiteit van de uitgaande pendel vertoont grotendeels hetzelfde beeld, met dit verschil dat ook de Oost-Vlaamse steden Aalst en Sint-Niklaas vrij hoog scoren. Aalst scoort in 2009 het hoogst (69,4%). De meer perifere steden en Antwerpen en Gent halen lagere waarden. De nabijheid van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest als werkverschaffer verklaart de hoge uitgaande pendelintensiteit van Aalst en Mechelen. Ook Sint-Niklaas haalt een hoog cijfer omwille van de nabijheid van Antwerpen. De twee grootsteden hebben op zichzelf reeds een belangrijke werkgelegenheidsfunctie. Ook hier geldt dat de waarde van de uitgaande pendelratio's over de tijd meestal is toegenomen.

Pendelintensiteit, in 2004, 2008 en 2009, in %.

	2004		2008		2009	
	Inkomend	Uitgaand	Inkomend	Uitgaand	Inkomend	Uitgaand
Antwerpen	64,0	41,4	63,4	43,1	63,7	43,6
Gent	66,9	46,3	67,8	47,8	68,1	47,6
Aalst	67,9	68,8	68,3	69,0	67,6	69,4
Brugge	61,5	48,8	62,4	47,5	62,5	47,4
Genk	73,7	55,7	73,3	54,4	73,4	56,1
Hasselt	75,9	60,2	76,1	60,3	76,4	60,3
Kortrijk	73,0	56,9	75,0	58,5	74,9	58,4
Leuven	74,8	58,4	75,3	57,8	75,3	56,6
Mechelen	76,6	68,2	77,8	68,2	78,1	68,3
Oostende	60,0	51,1	61,6	51,9	61,6	52,1
Roeselare	66,2	53,9	67,1	53,6	67,5	55,5
Sint-Niklaas	64,3	60,9	66,2	62,5	67,3	62,4
Turnhout	75,4	53,0	75,0	55,0	75,5	56,1

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Aandachtspunten

Deze indicatoren geven weer in welke mate een stad een beroep doet op werknemers woonachtig buiten de stad, respectievelijk in welke mate de eigen bevolking buiten de stad werkt.
Deze indicator slaat enkel op de bezoldigde werkgelegenheid. De totale werkgelegenheid omvat ook zelfstandigen.

Gezien bovenstaande bekommernis kan deze indicator best samen gelezen worden met volgende indicatoren: '*Economische specialisatie*', '*Spreiding ondernemingen: Gini-coëfficiënt*' en '*Werkgelegenheidsgraad*'.

Pendelintensiteit inkomende en uitgaande pendel op 31 december 2009, in %.

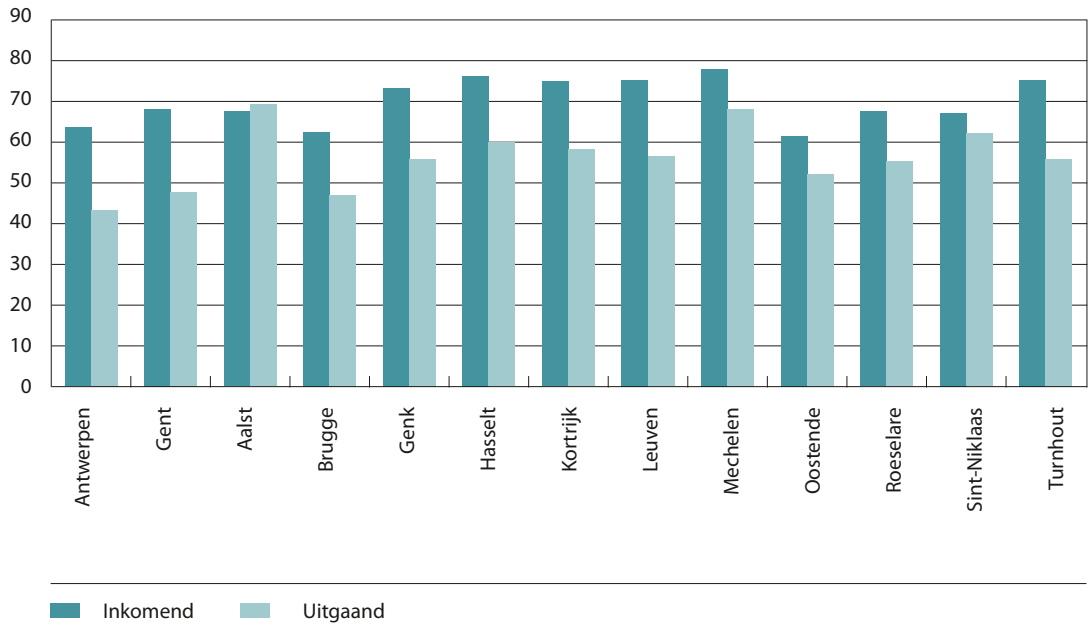

Bron: RSZ, bewerking SVR.

Kansengroepen aan het werk: 50-plussers

Definitie

Verschil tussen de groei van het aantal werkende 50-plussers en de groei van het aantal 50-plussers in de bevolking. Het aantal werkenden is gelijk aan het aantal zelfstandigen (+ helpers) en het aantal loontrekkende werknemers in de private en openbare sector.

Voor de 50-plussers wordt de leeftijdsklasse 50-64 jaar genomen.

Vaststellingen

Het aantal 50-plussers die werken neemt in 2009 in alle steden iets sterker toe dan het aantal 50-plussers in de bevolking (50-64-jaar).

In Aalst, Genk en Roeselare ligt de groei in 2009 (ten opzichte van 2008) van het aantal werkende 50-plussers tussen de 3 en 4 procentpunten hoger dan de groei van het aantal 50-64-jarigen in de bevolking. In Gent en Oostende ligt de jaar-op-jaar groei van het aantal werkende 50-plussers het laagst tegenover de groei van het aantal 50-plussers in de bevolking met respectievelijk 1,6 en 1,5 procentpunt.

Het verschil in de groei van de werkende 50-plussers en de groei van de bevolking (50-64 jaar) tussen 2008 en 2009 is in de meeste steden kleiner dan dit verschil in de periode tussen 2003 en 2004. Enkel in Genk, Hasselt en Roeselare nam de kloof tussen de groei van de werkende 50-plussers en hun groei in de bevolking toe.

Kansengroepen aan het werk: 50-plussers, in 2003-2004 en 2008-2009, in % en procentpunten.

	2003-2004			2008-2009		
	Werkenden (50-64 jaar), jaar-op-groei, in %	Bevolking (50-64 jaar), jaar-op-groei, in %	Verschil groei, in procent-punten	Werkenden (50-64 jaar), jaar-op-groei, in %	Bevolking (50-64 jaar), jaar-op-groei, in %	Verschil groei, in procent-punten
Antwerpen	3,0	0,6	2,4	3,0	1,0	2,0
Gent	3,3	0,7	2,6	2,9	1,3	1,6
Aalst	3,9	0,7	3,2	4,9	1,9	3,0
Brugge	3,7	1,1	2,6	4,1	1,6	2,5
Genk	0,5	1,9	-1,4	7,5	3,6	3,9
Hasselt	3,3	2,1	1,2	5,2	3,2	2,0
Kortrijk	2,8	0,4	2,3	3,3	1,4	1,9
Leuven	5,6	2,0	3,6	3,8	1,9	1,9
Mechelen	4,4	1,9	2,5	4,1	2,1	2,1
Oostende	4,9	1,1	3,8	2,3	0,9	1,5
Roeselare	2,5	0,5	2,0	5,2	2,2	3,1
Sint-Niklaas	3,1	0,5	2,6	2,9	0,5	2,3
Turnhout	4,8	1,2	3,6	5,4	2,5	2,9
Totaal 13 steden	*3,4*	*0,9*	*2,5*	*3,7*	*1,5*	*2,2*
Vlaams Gewest	*3,9*	*1,4*	*2,5*	*4,4*	*1,9*	*2,4*

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE, bewerking SVR).

Aandachtspunten

De indicator geeft inzicht in de mate waarin werkenden uit kansengroepen (50-plussers) hetzij als zelfstandige, hetzij als werknemer aan de slag zijn, en er dus in slagen om in een evenredige vertegenwoordiging actief deel te nemen aan het economische leven.
Als de indicator positief is, dan is het aantal werkende 50-plussers meer toegenomen (of minder afgenomen) dan het aantal 50-plussers in de bevolking op beroepsactieve leeftijd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Netto-jobcreatie*', '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', '*Werkloosheid laaggeschoolden*', enzovoort.

Er is geen basisstatistiek over het totaal aantal werkenden op gemeentelijk niveau beschikbaar; het betreft dus steeds een geconstrueerde statistiek op basis van verschillende bronnen. Vanaf het jaar 2003 gebeurt de raming in het kader van de Vlaamse Arbeidsrekening die het Steunpunt WSE ontwikkelt in samenwerking met het Departement WSE.

De werkenden worden berekend als de som van de loontrekkenden, de zelfstandigen en de helpers. Bij de berekening van het aantal werkenden wordt wel geen rekening gehouden met terbeschikkinggestelde leerkrachten, zeelieden, huishoudpersoneel, zwartwerk en werknemers bij internationale instellingen.

De bevolking wordt becijferd op basis van de statistieken van de FOD Economie - ADSEI. Voor de 50-plussers wordt voor de bevolking op arbeidsleeftijd de bevolking tussen 50 en 64 jaar genomen.

Kansengroepen aan het werk: 50-plussers, verschil groei in 2008-2009, in procentpunten.

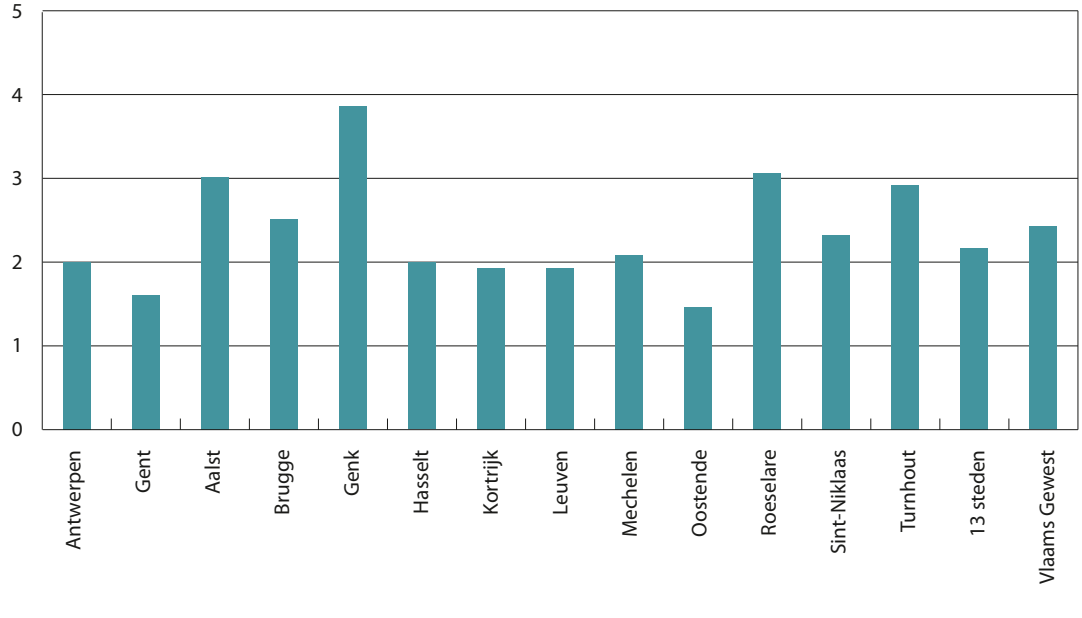

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE, bewerking SVR).

Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen

Definitie

Verschil tussen de groei van het aantal niet-Belgen die werken en de groei van het aantal niet-Belgen in de bevolking op arbeidsleeftijd (18-64 jaar).

Het aantal werkenden is gelijk aan het aantal zelfstandigen (+ helpers) en het aantal loontrekkende werknemers in private en openbare sector.

Niet-Belgen zijn inwoners met een buitenlandse (niet-Belgische) nationaliteit.

Vaststellingen

Het aantal niet-Belgen die werken neemt in 2007 in de meeste steden duidelijk sterker toe dan het aantal niet-Belgen in de bevolking op arbeidsleeftijd.
In Gent en Turnhout is dit verschil het hoogst en komt op respectievelijk 11,1 en 6,7 procentpunten.
In steden zoals Aalst, Kortrijk, Leuven en Roeselare is de groei van het aantal niet-Belgische inwoners groter dan de groei van het aantal niet-Belgische werkenden.

Het groeiverschil tussen niet-Belgische werkenden en niet-Belgische bevolking is in de meeste steden in 2007 groter dan in 2004. In Aalst, Leuven en Roeselare is dit verschil kleiner en zelfs negatief geworden. De jaar-op-jaar groei van de buitenlandse bevolking is er in 2007 groter dan de groei op jaarbasis van het aantal niet-Belgische werkenden. In 2004 was het groeiverschil in deze steden positief.

Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen, in 2003-2004 en 2006-2007, in % en procentpunten.

	2003-2004			2006-2007		
	Werkenden (niet-Belgen), jaar-op-groei, in %	Bevolking (niet-Belgen), jaar-op-groei, in %	Verschil groei, in procent-punten	Werkenden (niet-Belgen), jaar-op-groei, in %	Bevolking (niet-Belgen), jaar-op-groei, in %	Verschil groei, in procent-punten
Antwerpen	3,2	3,1	0,2	12,0	7,4	4,6
Gent	6,5	5,2	1,3	16,4	5,3	11,1
Aalst	9,9	5,9	4,0	11,1	14,5	-3,3
Brugge	0,8	1,9	-1,1	10,5	5,8	4,7
Genk	-9,5	-5,1	-4,4	1,4	-4,2	5,6
Hasselt	3,4	2,7	0,7	8,0	6,2	1,7
Kortrijk	-2,5	4,2	-6,7	10,6	13,0	-2,4
Leuven	12,2	-9,0	21,2	12,9	13,7	-0,8
Mechelen	5,5	2,1	3,3	11,4	6,5	5,0
Oostende	10,2	7,3	2,9	14,1	10,0	4,0
Roeselare	7,0	5,1	2,0	15,7	17,1	-1,4
Sint-Niklaas	2,0	4,9	-2,9	11,0	9,2	1,7
Turnhout	-0,5	8,0	-8,5	10,9	4,2	6,7
Totaal 13 steden	*3,2*	*1,7*	*1,6*	*11,9*	*7,1*	*4,8*
Vlaams Gewest	*2,8*	*2,3*	*0,6*	*9,6*	*5,4*	*4,2*

Bron: DWH AM&SB bij de KSZ (bewerking Steunpunt WSE), FOD Economie - ADSEI.

Aandachtspunten

De indicator geeft inzicht in de mate waarin werkenden uit kansengroepen (niet-Belgen) hetzij via een zelfstandige activiteit, hetzij als werknemer aan de slag zijn, en er dus in slagen om in een evenredige vertegenwoordiging actief deel te nemen aan het economische leven.
Als de indicator positief is, dan is het aantal werkende niet-Belgen meer toegenomen (of minder afgenomen) dan het aantal niet-Belgen in de bevolking op arbeidsleeftijd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Netto-jobcreatie*', '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', '*Werkloosheid laaggeschoolden*', enzovoort.

De gegevens zijn verzameld op basis van de woonplaats van de werknemer. De werkenden zijn zowel de loontrekkenden (gekend bij RSZ en RSZPPO), de zelfstandigen en de helpers (RSVZ) als degenen die een loontrekkende job combineren met een zelfstandig bijberoep of zelfstandigen met een loontrekkend bijberoep. Het betreft tweede kwartaal gegevens.

De bevolkingscijfers worden becijferd door de FOD Economie – ADSEI op basis van het Rijksregister en geven een stand op 1 januari.

Zowel bij de gegevens over de werkenden als over de bevolking, wordt er een onderscheid gemaakt op basis van nationaliteit in plaats van etniciteit.

Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen, verschil groei in 2006-2007, in procentpunten.

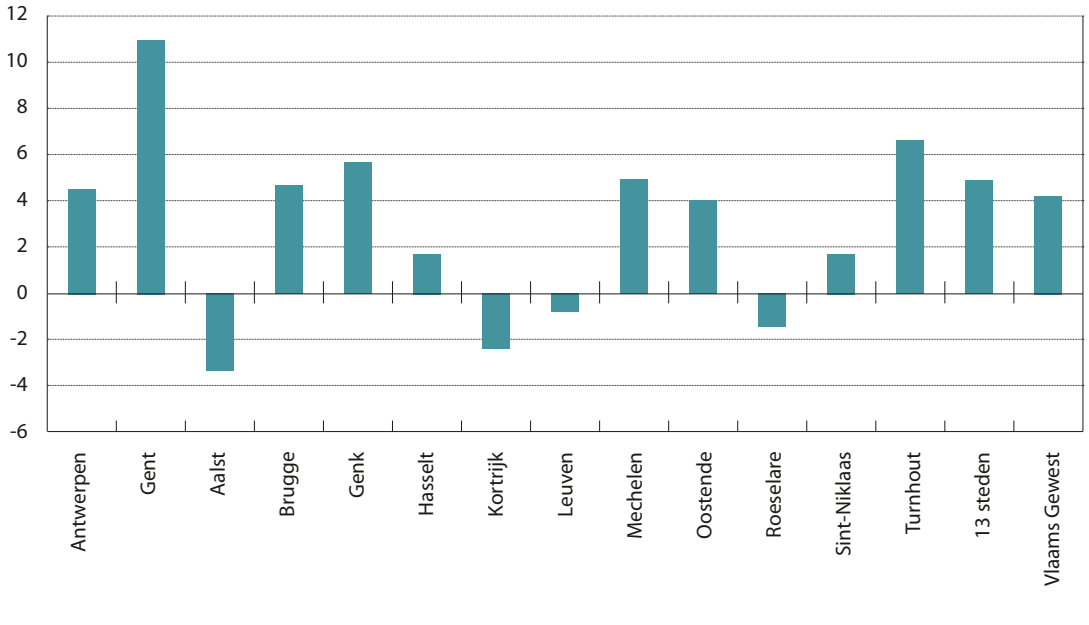

Bron: DWH AM&SB bij de KSZ (bewerking Steunpunt WSE), FOD Economie - ADSEI (bewerking SVR).

Deeltijds werken

Definitie

Aandeel (%) van de deeltijds loontrekkenden in verhouding tot het totaal aantal loontrekkenden (15-64 jaar).

De loontrekkenden zijn de werkende personen die in loonverband werken of door een statuut verbonden zijn. Zij werken op grond van een formeel aangegane overeenkomst onder het gezag van een werkgever en ontvangen daarvoor een loon.

Het totaal aantal loontrekkenden kan in drie categorieën ingedeeld worden volgens arbeidsregime: voltijds, deeltijds en speciaal.
De deeltijdse prestaties betreffen de prestaties van de werknemer die gemiddeld slechts een gedeelte presteert van de arbeidstijd van de referentiepersoon. Deze referentiepersoon is de voltijdse werknemer in dezelfde onderneming (of bij gebrek daaraan in dezelfde sector) die dezelfde arbeid uitoefent als de betrokken werknemer. Het speciaal arbeidsregime omvat de prestaties als seizoensarbeider, interim-werknemer of werknemer met gelimiteerde prestaties (met contract van korte duur en voor een tewerkstelling die per dag niet de gewoonlijke dagduur bereikt, of gelegenheidsarbeid in de land- en tuinbouw of in de horeca).

Vaststellingen

Er zijn ruim 3 op de 10 loontrekkenden deeltijds actief op de arbeidsmarkt over de 13 steden samen bekeken in 2009. In Genk, Hasselt en Brugge wonen de werknemers die in verhouding tot het totaal aantal loontrekkenden het meest deeltijds aan het werk zijn. In Aalst zijn dat er het minst.

Deeltijds werken is zowel in de groot- als centrumsteden tussen 2006 en 2009 toegenomen. De sterkste toename was voor Genk (+4 procentpunten) en Turnhout (+3,5 procentpunten); de kleinste stijging komt op rekening van Leuven (+1,2 procentpunt).

Deeltijdse arbeid blijkt een overwegend vrouwelijke aangelegenheid te zijn. Zo zijn er anno 2009 in de 13 steden gezamenlijk ruim de helft van de vrouwelijke werknemers met een deeltijds contract aan de slag tegen

Aandeel deeltijds loontrekkenden (15-64 jaar), van 2006 tot 2009, jaargemiddelde, in %.

	2006	2007	2008	2009
Antwerpen	29,0	28,9	29,2	30,9
Gent	28,4	28,6	28,8	30,4
Aalst	26,7	27,2	27,9	29,3
Brugge	30,9	31,4	32,1	33,0
Genk	30,0	30,2	31,2	34,0
Hasselt	30,8	31,2	31,9	33,5
Kortrijk	29,5	29,7	30,1	31,2
Leuven	29,5	29,4	29,6	30,6
Mechelen	27,4	27,7	28,4	30,0
Oostende	30,0	30,3	31,2	32,7
Roeselare	29,0	29,7	30,4	31,5
Sint-Niklaas	29,2	29,8	30,4	31,6
Turnhout	28,9	29,9	30,9	32,4
Totaal 13 steden	*29,1*	*29,3*	*29,8*	*31,3*
Vlaams Gewest	*29,6*	*30,0*	*30,6*	*32,1*

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE, bewerking SVR).

14,4% bij de mannen. Genk en Turnhout hebben de hoogste aandelen vrouwelijke deeltijdse werknemers; Leuven het laagste.

Aandachtspunten

Deze indicator geeft aan in welke mate de loontrekkende inwoners (15-64 jaar) van een stad deeltijds aan het werk zijn. Deze indicator geeft eveneens een indicatie van de mate waarin werknemers (kunnen) kiezen voor een aangepaste arbeidsvorm, en zo de mogelijkheid hebben om leven en werken beter op elkaar af te stemmen. Deeltijds werken wordt gezien als één van de meest toegepaste mogelijkheden om te komen tot een goede privé-werkbalans. Toch moet worden opgemerkt dat deeltijds werken niet altijd voor alle werknemers een vrijwillige keuze is.

Hoe dichter het cijfer bij 100%, hoe hoger het aandeel werknemers met een deeltijds arbeidscontract in jaar t.

Om een volledig beeld te krijgen,wordt deze indicator best samen gelezen met andere indicatoren zoals '*Loopbaanonderbreking en tijdskrediet*', '*Voorschoolse kinderopvang*' en '*Tevredenheid over kinderopvang in de buurt*', '*Economische specialisatie*', '*Kennis en creativiteit - werknemers*' en '*Kennis en creativiteit - zelfstandigen*'.

Deze indicator heeft eerder het karakter van een contextindicator en geeft een partieel zicht op mogelijke initiatieven om te komen tot een evenwicht in de leef- en werkbalans.
Bij de interpretatie van de resultaten dient ook rekening te worden gehouden met verschillen in sectorsamenstelling tussen de steden: doorgaans is het zo dat deze werkvormen meer geïntegreerd zijn in dienstensectoren.

De reeks benadert zo volledig mogelijk de ganse groep loontrekkenden (naar woonplaats, niet werkplaats) tot op gemeentelijk niveau. Het betreft een geconstrueerde statistiek op basis van verschillende bronnen (RSZ, RSZPPO, ...). Vanaf het jaar 2003 gebeurt de raming in het kader van de Vlaamse Arbeidsrekening die het Steunpunt WSE ontwikkelt in samenwerking met het Departement WSE. Bij de berekening wordt wel geen rekening gehouden met terbeschikkinggestelde leerkrachten, zeelieden, huishoudpersoneel, zwartwerk en werknemers bij internationale instellingen.

Aandeel deeltijds loontrekkenden (15-64 jaar), naar geslacht, in 2009, jaargemiddelde, in %.

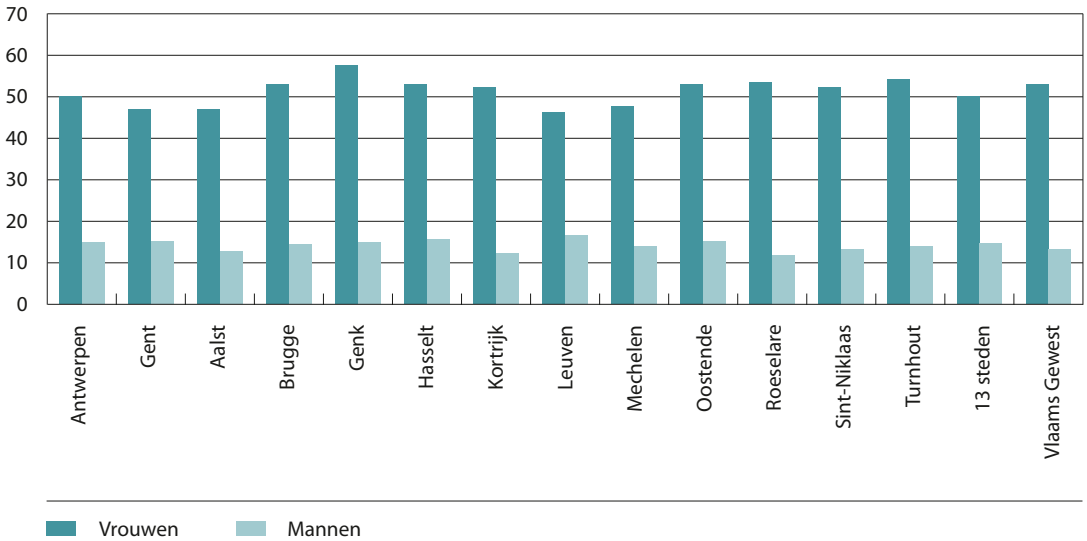

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE, bewerking SVR).

Loopbaanonderbreking en tijdskrediet

Definitie

Aandeel (%) van werknemers in loopbaanonderbreking of tijdskrediet in verhouding tot de bevolking op arbeidsleeftijd (18-64 jaar) in de stad.

De loopbaanonderbreking is een stelsel dat werknemers de mogelijkheid biedt hun beroepsloopbaan volledig of gedeeltelijk (vermindering van prestaties) te onderbreken met toekenning van een uitkering. Sedert 1 januari 2002 is de loopbaanonderbreking uit de privésector vervangen door tijdskrediet. Het tijdskrediet maakt het mogelijk de beroepsloopbaan tijdelijk, volledig of gedeeltelijk te onderbreken.

Vaststellingen

Het aandeel werknemers in verhouding tot de bevolking op arbeidsleeftijd dat volledige loopbaanonderbreking of tijdskrediet neemt, ligt vrij laag in alle steden en komt overal op minder dan 0,5% in 2010. In Genk (0,33%) ligt het aandeel het hoogst, in Kortrijk (0,18%) het laagst.
In vergelijking met 2002 is het aandeel werknemers met een volledige onderbreking van de loopbaan of tijdskrediet in alle groot- en centrumsteden gedaald.

Er zijn wel meer werknemers, in verhouding tot de 18-64-jarige bevolking, die gedeeltelijke loopbaanonderbreking of tijdskrediet opnemen. In 2010 nemen in de 13 steden gemiddeld 3 loontrekkenden op 100 inwoners een gedeeltelijke loopbaanonderbreking of tijdskrediet op. In Brugge (4%) wonen er het meeste werknemers met verminderde prestaties en in Antwerpen (2,5%) het minst.
In vergelijking met 2002 onderbreken de werknemers in alle steden in 2010 meer hun loopbaan gedeeltelijk of verminderen hun arbeidsprestaties via tijdskrediet.

Aandeel werknemers met loopbaanonderbreking en tijdskrediet, in 2002, 2006 en 2010, in %.

	Volledige onderbreking			Vermindering van prestaties		
	2002	2006	2010	2002	2006	2010
Antwerpen	0,34	0,33	0,27	1,48	2,16	2,50
Gent	0,40	0,37	0,29	1,73	2,53	2,88
Aalst	0,40	0,36	0,24	2,14	3,41	3,95
Brugge	0,43	0,39	0,25	2,30	3,24	4,05
Genk	0,46	0,37	0,33	1,61	2,02	2,48
Hasselt	0,39	0,35	0,25	1,80	2,92	3,36
Kortrijk	0,38	0,29	0,18	1,57	2,51	2,83
Leuven	0,44	0,38	0,32	1,51	2,47	2,86
Mechelen	0,42	0,43	0,26	1,84	2,83	3,46
Oostende	0,40	0,40	0,24	1,39	2,49	3,13
Roeselare	0,34	0,32	0,22	1,75	2,70	3,36
Sint-Niklaas	0,45	0,39	0,32	1,89	3,03	3,48
Turnhout	0,37	0,39	0,26	1,77	2,64	3,26
Totaal 13 steden	*0,39*	*0,36*	*0,27*	*1,70*	*2,56*	*3,00*
Vlaams Gewest	*0,42*	*0,36*	*0,25*	*1,80*	*2,83*	*3,38*

Bron: RVA, FOD Economie - ADSEI (bewerking SVR).

Vrouwen onderbreken meer dan mannen hun loopbaan gedeeltelijk. In 2010 zijn er in de 13 steden bijna 4% vrouwen tegen circa 2% mannen in gedeeltelijke loopbaanonderbreking of tijdskrediet. In Aalst en Brugge zijn er meer dan 5% vrouwen met een loopbaan die deeltijds is onderbroken of die gedeeltelijk tijdskrediet nemen.

Aandachtspunten

Deze indicator geeft een indicatie van de mate waarin werknemers (kunnen) kiezen voor een aangepaste arbeidsvorm, en zo de mogelijkheid hebben om leven en werken beter op elkaar af te stemmen. Deeltijds werken wordt in een omgeving van meer tweeverdieners en éénoudergezinnen gezien als één van de meest toegepaste mogelijkheden om te komen tot een goede privé-werkbalans. Toch moet worden opgemerkt dat deeltijds werken niet altijd voor alle werknemers een vrijwillige keuze is.

Om een ruimer beeld te krijgen, wordt deze indicator best samen gelezen met andere indicatoren zoals '*Deeltijds werken*', '*Voorschoolse kinderopvang*' en '*Tevredenheid over kinderopvang in de buurt*', '*Economische specialisatie*', '*Kennis en creativiteit - werknemers*' en '*Kennis en creativiteit - zelfstandigen*'.

Deze indicator heeft eerder het karakter van een contextindicator en geeft een partieel zicht op mogelijke initiatieven om te komen tot een evenwicht in de leef- en werkbalans.

Bij de interpretatie van de resultaten dient ook rekening te worden gehouden met verschillen in sectorsamenstelling tussen de steden: doorgaans is het zo dat deze werkvormen meer geïntegreerd zijn in dienstensectoren.

Aandeel werknemers met loopbaanonderbreking en tijdskrediet, vermindering van prestaties, naar geslacht, in 2010, in %.

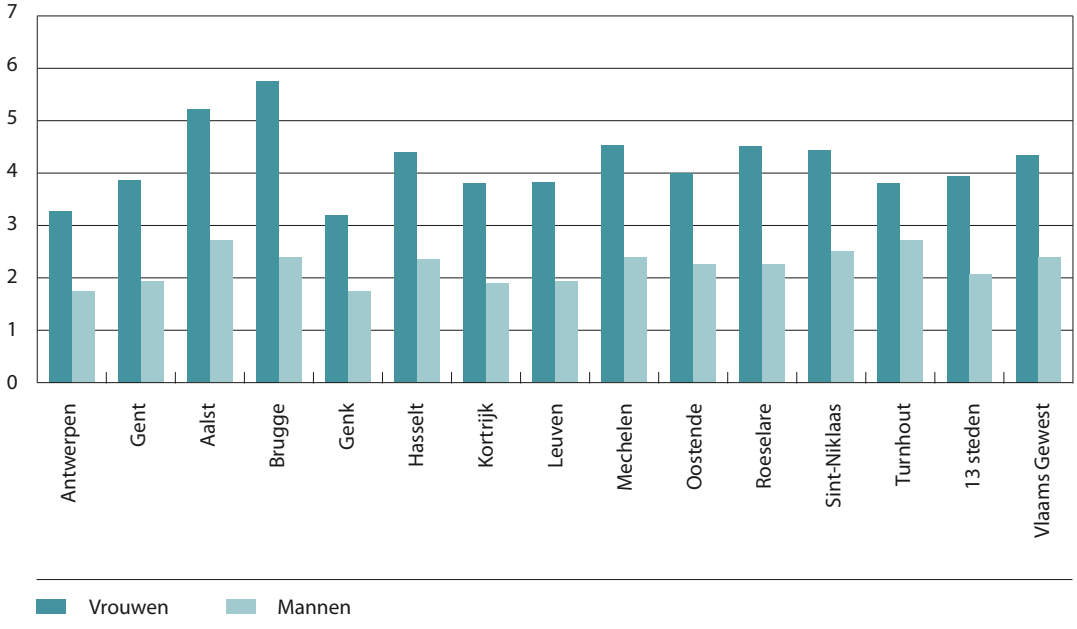

Bron: RVA, FOD Economie - ADSEI (bewerking SVR).

Tewerkstelling binnen de sociale economie

Definitie

Aantal doelgroepwerknemers in de verschillende werkvormen van de sociale economie en aandeel (‰) ten opzichte van het aantal inwoners van 18 tot 65 jaar.

Het gaat om de doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, de invoegbedrijven, de initiatieven in het kader van de lokale diensteneconomie en de arbeidszorg op het einde van het jaar.
De sociale werkplaatsen verschaffen werkgelegenheid aan zeer moeilijk inzetbare werkzoekenden in een beschermde arbeidsomgeving. In de praktijk gaat het om mensen met een laag opleidingsniveau, die minstens vijf jaar inactief zijn en fysieke, psychische of sociale beperkingen of moeilijkheden hebben. Ook de invoegbedrijven zorgen voor duurzame werkgelegenheid voor kansengroepen, maar doen dit binnen de reguliere economie. Het gaat hierbij om laag- en middengeschoolde langdurig werklozen, werkzoekende personen met een arbeidshandicap, leefloontrekkers en werkzoekende leerlingen van het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Arbeidszorginitiatieven richten zich tegelijk op arbeidsdeelname en zorgbegeleiding van personen die omwille van persoons- en/of maatschappijgebonden redenen niet (meer) kunnen werken onder een arbeidscontract in het reguliere of beschermende tewerkstellingscircuit. Met de lokale diensteneconomie ten slotte wil de overheid een aanvullend dienstenaanbod realiseren dat inspeelt op maatschappelijke noden en behoeften die niet of onvoldoende beschikbaar zijn op de markt of via de reguliere dienst- en hulpverlening (o.a. huishoudelijke hulp, kinderopvang en groenonderhoud). De lokale diensteneconomie mikt op de tewerkstelling van laag- en middengeschoolde langdurig werklozen, leefloontrekkers en rechthebbenden op financiële maatschappelijke hulp.

Vaststellingen

Eind 2010 werkten in de 13 steden samen 4.681 doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, de invoegbedrijven, de lokale diensteneconomie en de arbeidszorg. Dat aantal ligt iets hoger dan het jaar voordien (+6%). De 13 steden volgen daarmee de globale trend in heel Vlaanderen (+7%). In nagenoeg alle steden is het aantal

Tewerkstelling binnen de sociale economie (sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en arbeidszorg), op einde van het jaar, in 2009 en 2010.

	2009	2010
Antwerpen	1.008	1.104
Gent	615	673
Aalst	115	139
Brugge	280	291
Genk	89	110
Hasselt	324	397
Kortrijk	230	231
Leuven	728	738
Mechelen	384	269
Oostende	57	52
Roeselare	67	79
Sint-Niklaas	232	289
Turnhout	286	309
Totaal 13 steden	*4.415*	*4.681*
Vlaams Gewest	*8.444*	*9.001*

Bron: Monitor Werk en Sociale Economie, Departement WSE.

doelgroepwerknemers tussen 2009 en 2010 gestegen. Enkel in Mechelen (-30%) en Oostende (-9%) is dat niet het geval. De grootste stijgers zijn Sint-Niklaas (+25%), Genk (+24%), Hasselt (+23%) en Aalst (+21%).

Als het aantal doelgroepwerknemers afgezet wordt ten opzichte van het aantal inwoners tussen 18 en 65 jaar zijn er globaal genomen 5 doelgroepwerkenemers per 1.000 inwoners. Dit aantal is iets meer dan het dubbele in vergelijking met het totale Vlaamse Gewest. Tussen de steden onderling zijn de verschillen behoorlijk groot. Turnhout en Leuven scoren relatief gezien het hoogst, Oostende het laagst. De score van de grootsteden Antwerpen en Gent ligt iets onder het gemiddelde van de 13 centrumsteden.

Aandachtspunten

Een leefbare en duurzame stad heeft voldoende aandacht voor de tewerkstelling van kansengroepen in de sociale economie.
Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Kennis en creativiteit – werknemers en zelfstandigen*', '*Werkgelegenheidsgraad*', etc.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met volgende elementen. Het gaat vooreerst enkel om de doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, de invoegbedrijven, de initiatieven in het kader van de lokale diensteneconomie en de arbeidszorg. Over de tewerkstelling in de beschutte werkplaatsen zijn geen lokale gegevens beschikbaar. Hiermee moet bij de interpretatie van de cijfers zeker rekening gehouden worden aangezien de tewerkstelling in de beschutte werkplaatsen in geheel Vlaanderen goed is voor bijna tweederde van het totaal aantal doelgroepwerknemers in de sociale economie.
Daarnaast gaat het hier telkens om cijfers over het aantal werknemers die werken in de sociale economie-initiatieven die in de gemeente gelegen zijn (cijfers naar werkplaats), niet over het aantal inwoners dat in de sociale economie werkt (cijfers naar woonplaats). Aangezien inwoners ook in een andere gemeente in een sociale economie-initiatief kunnen werken, kunnen cijfers naar werkplaats en woonplaats verschillen.

Tewerkstelling binnen de sociale economie (sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en arbeidszorg) per 1.000 inwoners van 18 jaar tot 65 jaar, eind 2010.

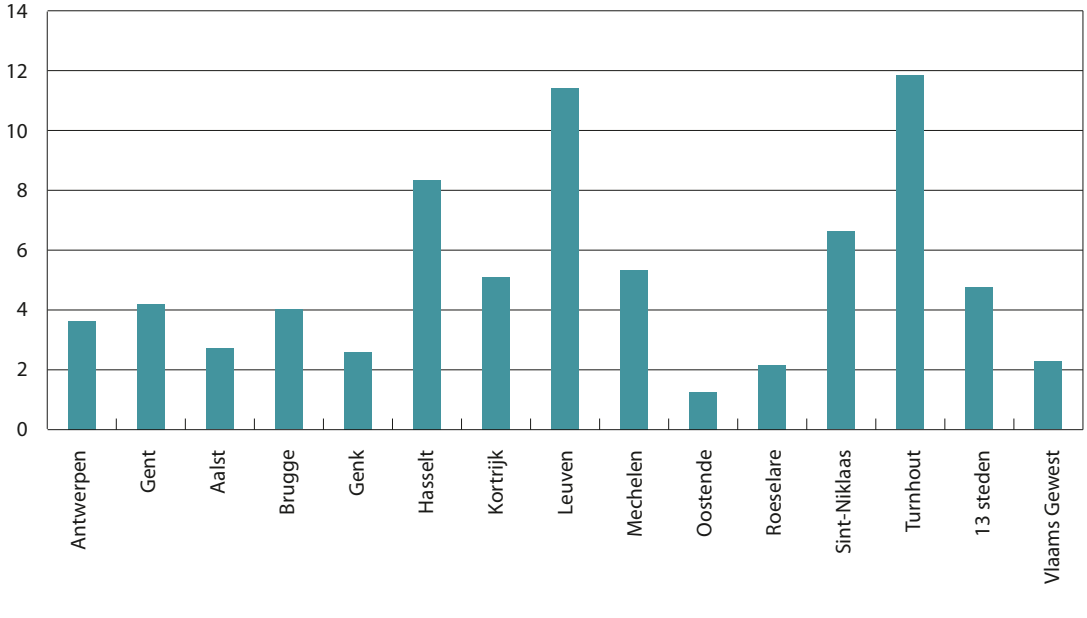

Bron: Monitor Werk en Sociale Economie, Departement WSE; RR, bewerking SVR.

Werkzaamheidsgraad

Definitie

Aandeel (%) werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar).

De werkenden bestaan uit alle personen van 20 tot 64 jaar die in de referentieperiode betaalde arbeid verricht hebben. De werkenden worden berekend als de som van de loontrekkenden, de zelfstandigen en de helpers.

Vaststellingen

Anno 2009 zijn er in Vlaanderen ruim 7 op de 10 inwoners aan de slag. In de 13 steden zijn er verhoudingsgewijs bijna 4 procentpunten minder inwoners aan het werk dan gemiddeld over heel het Vlaamse Gewest. Van alle centrumsteden telt Roeselare het grootste aandeel inwoners dat aan het werk is (74,8%). Daarna volgen Brugge (73%) en Aalst (72,1%).

In het crisisjaar 2009 hebben alle steden de werkzaamheidsgraad zien afbrokkelen in vergelijking met 2008. Daarmee komt voorlopig een einde aan de positieve trend die in nagenoeg alle steden viel waar te nemen tussen 2005 en 2008.

Ook in 2009 is de werkzaamheidsgraad van de mannen hoger dan die van de vrouwen. Dit is het geval in elk van de 13 groot- en centrumsteden.

Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar), van 2005 tot 2009, jaargemiddelde, in %.

	2005	2006	2007	2008	2009
Antwerpen	62,1	62,2	63,1	63,9	62,8
Gent	67,1	67,4	68,0	68,6	67,6
Aalst	71,1	71,5	71,8	72,6	72,1
Brugge	71,5	71,9	72,5	73,3	73,0
Genk	58,0	59,5	61,2	62,1	60,2
Hasselt	69,2	70,0	70,7	71,4	70,7
Kortrijk	70,5	70,7	71,3	71,8	70,8
Leuven	70,2	69,6	69,9	69,6	68,3
Mechelen	68,7	69,2	70,0	71,0	70,4
Oostende	64,0	63,8	64,4	64,9	63,6
Roeselare	73,9	74,0	74,6	75,0	74,8
Sint-Niklaas	68,9	68,9	69,5	70,2	69,8
Turnhout	68,3	68,3	69,6	69,7	68,8
Totaal 13 steden	*66,5*	*66,7*	*67,5*	*68,1*	*67,2*
Vlaams Gewest	*69,6*	*70,2*	*71,0*	*71,8*	*71,3*

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE).

Aandachtspunten

De indicator geeft aan in welke mate de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64 jaar) effectief aan het werk is. Vanuit een arbeidsmarktperspectief wordt een hoge werkzaamheidsgraad als gunstig beschouwd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', enzovoort.

Er is geen basisstatistiek over het totaal aantal werkenden op gemeentelijk niveau beschikbaar; het betreft dus steeds een geconstrueerde statistiek op basis van verschillende bronnen. Vanaf het jaar 2003 gebeurt de raming in het kader van de Vlaamse Arbeidsrekening die het Steunpunt WSE ontwikkelt in samenwerking met het Departement WSE.

De werkenden worden berekend als de som van de loontrekkenden, de zelfstandigen en de helpers. Op die manier benadert de reeks zo volledig mogelijk de ganse groep werkenden tot op gemeentelijk niveau. Er wordt wel geen rekening gehouden met terbeschikkinggestelde leerkrachten, zeelieden, huishoudpersoneel, zwartwerk en werknemers bij internationale instellingen.

Voor de bevolking op arbeidsleeftijd wordt hier de totale bevolking tussen 20 en 64 jaar genomen. Dit in overeenstemming met de Europese context waar deze leeftijdsafbakening sinds kort gehanteerd wordt.

Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar), naar geslacht, in 2009, jaargemiddelde, in %.

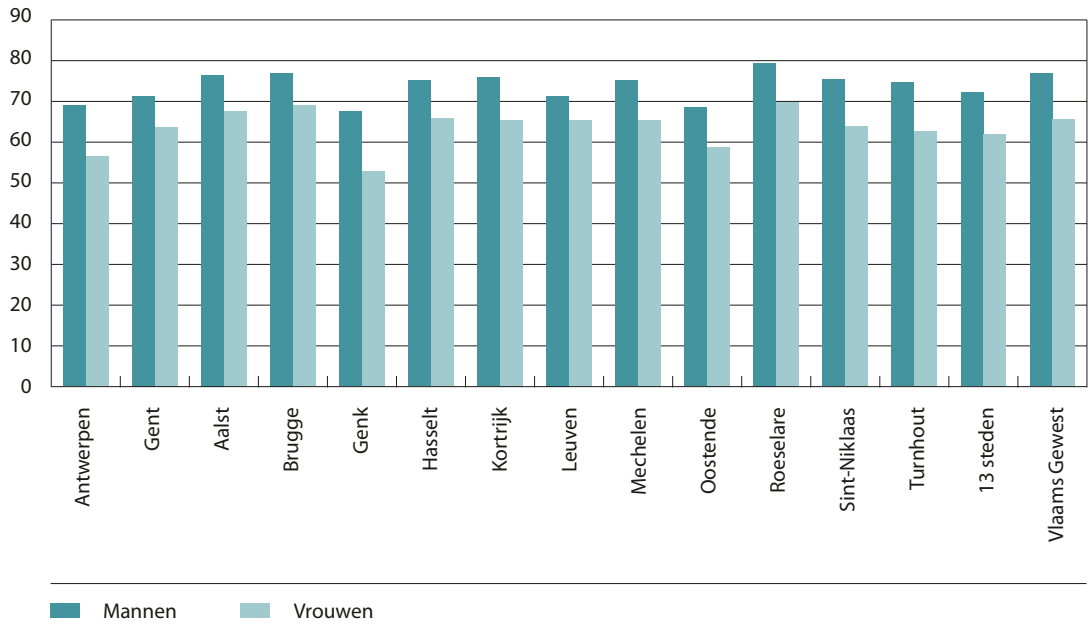

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE).

Langdurige werkloosheid

Definitie

Aantal langdurig niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) en het aandeel langdurig niet-werkende werkzoekenden tegenover het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar).

De niet-werkende werkzoekenden zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Langdurig werkzoekenden zijn werkzoekenden met een werkloosheidsduur van 1 jaar of meer.

Vaststellingen

Gent, Turnhout, Genk, Antwerpen en Kortrijk kennen in 2010 het hoogste aandeel langdurig werkzoekenden. In deze steden duurt het voor bijna de helft van de niet-werkende werkzoekenden meer dan een jaar om een baan te vinden. In Leuven ligt het percentage langdurig werkzoekenden het laagst (36,1%). De overige steden bevinden zich daar tussenin. De hoogste aantallen werkzoekenden die langer dan een jaar op zoek zijn naar een job zijn terug te vinden in de grootsteden Antwerpen en Gent.

Waar er in 2007 en 2008 nog een afname van het aantal langdurig werkzoekenden in elk van de 13 steden kon opgetekend worden, is dat niet langer het geval in 2009 en 2010 waar zowel groot- als centrumsteden met een stijgende langdurige werkloosheid geconfronteerd worden. In 2010 komen de sterkste groeicijfers op jaarbasis op conto van Genk (+21,8%) en Oostende (+17,2%) en de laagste zijn voor rekening van Turnhout (+7,7%) en Hasselt (+9,9%). Het jaar voordien werden de scherpste stijgingen in Kortrijk (+20,5%) en Roeselare (+19,6%) opgetekend; de minst grote toename was in Brugge (+5,1%) en Leuven (+6,2%).

Aantal langdurig niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), van 2006 tot 2010, jaargemiddelde.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	15.921	12.586	10.634	12.242	14.209
Gent	7.274	5.650	5.065	5.734	6.414
Aalst	1.454	1.205	1.132	1.279	1.432
Brugge	1.508	1.235	1.070	1.125	1.294
Genk	2.051	1.447	1.094	1.276	1.554
Hasselt	1.575	1.285	1.032	1.097	1.206
Kortrijk	1.236	1.010	897	1.081	1.241
Leuven	1.428	1.139	959	1.019	1.136
Mechelen	1.837	1.430	1.181	1.296	1.499
Oostende	1.545	1.188	1.071	1.239	1.452
Roeselare	792	629	493	590	650
Sint-Niklaas	1.164	969	842	928	1.100
Turnhout	1.126	929	817	910	980
Totaal 13 steden	*38.910*	*30.703*	*26.288*	*29.816*	*34.167*
Vlaams Gewest	*103.522*	*83.773*	*71.245*	*78.324*	*89.001*

Bron: VDAB Arvastat.

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen vullen dit aanbod aan, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.
Een daling van de langdurige werkloosheid wordt als gunstig beschouwd; langdurig werkzoekenden zijn moeilijker plaatsbaar dan werkzoekenden die minder dan 1 jaar zonder job zitten.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Netto-jobcreatie*', '*Spanningsindicator*', '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Werkloosheid allochtonen*', '*Werkloosheid laaggeschoolden*', enzovoort.

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

De niet-werkende werkzoekende wordt ingeschreven op de woonplaats. Jobs hoeven niet noodzakelijk in de stad tot stand komen. De administratieve grenzen van de stad komen niet altijd overeen met het gebied van de stedelijke economie maar vaak in de periferie van de stad. Meer werkgelegenheid in de stedelijke regio zal uiteraard de werkloosheid in de stad beïnvloeden.

Bij de invulling van de indicator werd de leeftijdscategorie 18 jaar en ouder genomen. Er bestaat ook een kleine groep NWWZ die jonger dan 18 jaar is en die hier niet mee opgenomen is.

In de langdurige werkloosheid is er sprake van het 'cohorte-effect' aangezien de werkloosheid meer dan één jaar moet bedragen om langdurig genoemd te worden. De economische terugval die zich in 2008 inzette zorgde bijvoorbeeld voor een toename van de korte werkloosheid (minder dan één jaar werkloos). Door dit cohorte-effect is er pas vanaf 2009 een toename van het aantal langdurige werklozen.

Aandeel langdurig niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), in 2010, jaargemiddelde, in %.

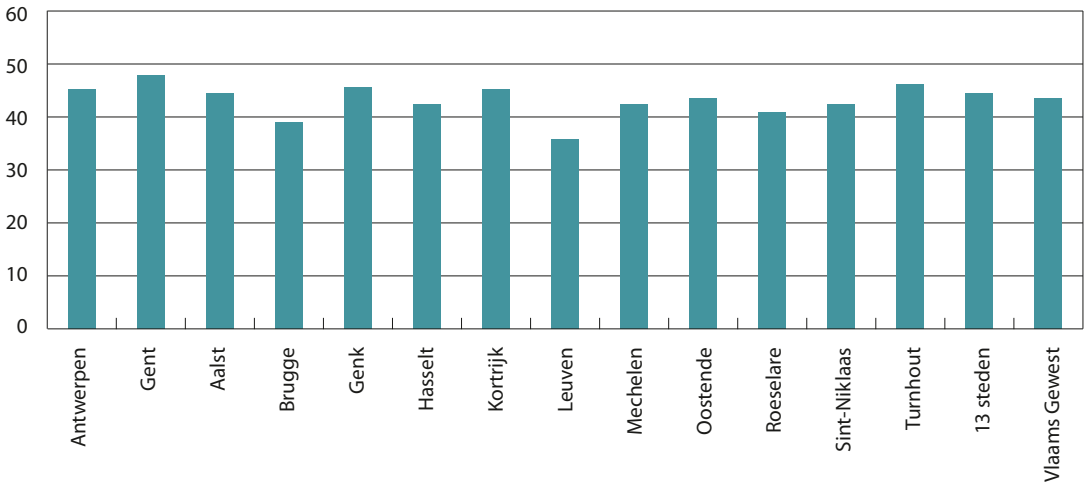

Bron: VDAB Arvastat (bewerking SVR).

Werkloosheid allochtonen

Definitie

Aantal allochtone niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) en aandeel allochtone niet-werkende werkzoekenden tegenover het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar).

De niet-werkende werkzoekenden zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Allochtone werkzoekenden worden statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU27 of EVA-landen. De VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet-EU-land als 'allochtoon' gedetecteerd worden.

Vaststellingen

Antwerpen, Mechelen en Genk kennen in 2010 het hoogste aandeel allochtone werkzoekenden onder het geheel van werkzoekenden in de stad. In deze steden hebben tussen 48% en 39% van de werkzoekenden een vreemde afkomst. Ook Gent, Kortrijk, Leuven en Sint-Niklaas kennen een relatief hoog percentage allochtone werkzoekenden (tussen 28% en 35% van alle werkzoekenden in de stad). Aan de andere kant van het spectrum is er Brugge met 11,3% en Roeselare, Oostende, Hasselt, Aalst en Turnhout met tussen de 20% en 25% allochtone werkzoekenden. Vergeleken met het Vlaamse Gewest is het aandeel allochtone werkzoekenden in de groot- en centrumsteden hoger. Is in het Vlaamse Gewest 23% van de werkzoekenden van allochtone afkomst, dan is dat in de steden 37%.

In 2008 was er in 7 steden een afname van het aantal allochtone werkzoekenden. Dit was niet het geval in Aalst, Gent, Kortrijk, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. In volle crisisjaar 2009 wordt in alle steden een toename vastgesteld van het aantal allochtone werkzoekenden gaande van 12,8% (Leuven) tot 45,8% (Genk).

Aantal allochtone niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), van 2007 tot 2010, jaargemiddelde.

	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	11.655	11.225	13.771	14.785
Gent	3.640	3.732	4.567	4.642
Aalst	480	516	672	777
Brugge	285	249	309	374
Genk	1.061	989	1.442	1.346
Hasselt	536	514	643	678
Kortrijk	571	582	756	846
Leuven	841	766	864	904
Mechelen	1.307	1.265	1.550	1.616
Oostende	466	465	605	741
Roeselare	202	218	314	332
Sint-Niklaas	612	632	795	884
Turnhout	333	352	460	523
Totaal 13 steden	*21.989*	*21.505*	*26.748*	*28.448*
Vlaams Gewest	*35.013*	*34.420*	*43.158*	*46.882*

Bron: VDAB Arvastat.

Ook in 2010 is de allochtone werkloosheid verder gestegen, hetzij aan een trager tempo. Genk is de enige stad, die in dat jaar gemiddeld genomen, reeds een afname in het aantal werkzoekenden van vreemde origine laat optekenen.

Aandachtspunten

De indicator over allochtone werkzoekenden informeert over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad wordt de jobcreatie in de stedelijke economie zoveel mogelijk gestimuleerd. De maatregelen voor de jobcreatie zijn op een ruim aanbod van kwaliteitsvolle arbeid gericht. Initiatieven om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt doelmatiger op elkaar af te stemmen vullen die maatregelen aan. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een stimulering van de vraag (naar arbeid van ondernemingen). Een waaier van activiteiten om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen vult dit beleid aan, zodat geen enkele bevolkingsgroep wordt uitgesloten.
Een laag aandeel allochtone werkzoekenden wordt vanuit arbeidsmarktperspectief als gunstig beschouwd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Netto-jobcreatie*', '*Spanningsindicator*', '*Werkgelegenheidsgraad*','*Werkloosheid laaggeschoolden*', enzovoort.

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

Bij de invulling van de indicator werd de leeftijdscategorie 18 jaar en ouder genomen. Er is ook een kleine groep NWWZ die jonger dan 18 jaar is en die hier niet mee opgenomen is.

De methodes waarop men de 'etniciteit' kan nagaan zijn zeer divers. Momenteel bestaat er in Vlaanderen geen gestandaardiseerde, werkbare definitie om 'etniciteit' te bepalen.

Aandeel allochtone niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), in 2010, jaargemiddelde, in %.

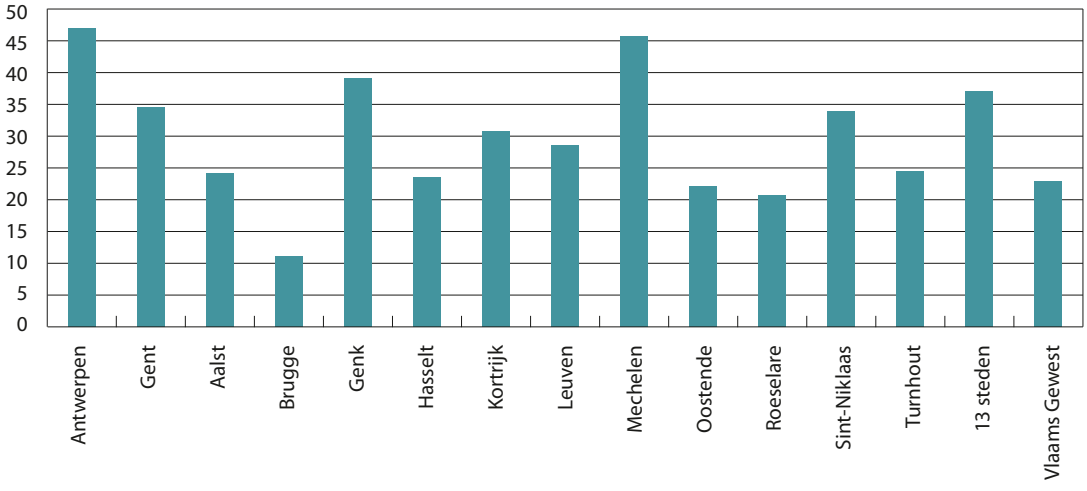

Bron: VDAB Arvastat (bewerking SVR).

Werkloosheid laaggeschoolden

Definitie

Aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) en aandeel laaggeschoolden tegenover het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar).

De niet-werkende werkzoekenden zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Een werkzoekende wordt als laaggeschoold beschouwd als hij of zij geen diploma of getuigschrift van secundair onderwijs behaalde. Ook werkzoekenden uit de leertijd (Syntra) en het deeltijds beroepssecundair onderwijs worden als laaggeschoold beschouwd.

Vaststellingen

Anno 2010 hebben bijna alle steden een aandeel van 45% à 60% laaggeschoolden onder de werkzoekenden. Genk en Sint-Niklaas kennen het hoogste aandeel. Brugge, Gent en Hasselt het laagste. Ook in de universiteitstad Leuven zijn er opvallend lagere cijfers.

In de periode tussen 2006 en 2008 kenden de 13 steden jaar na jaar een afname van het aantal laaggeschoolde werkzoekenden. Dit komt tot een halt in 2009 wanneer alle groot- en centrumsteden geconfronteerd worden met stijgende werkzoekendencijfers, ook bij de laaggeschoolden. In 2010 is het beeld tussen de steden vaak erg verschillend. Aalst, Genk, Hasselt, Kortrijk en Mechelen noteren reeds een (lichte) afname op jaarbasis

Aantal laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), van 2006 tot 2010, jaargemiddelde.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	16.630	14.110	13.343	15.951	16.779
Gent	6.738	5.553	5.490	6.473	6.542
Aalst	1.800	1.550	1.558	1.778	1.759
Brugge	1.759	1.440	1.339	1.518	1.602
Genk	2.321	1.793	1.623	2.123	1.975
Hasselt	1.523	1.304	1.147	1.263	1.255
Kortrijk	1.400	1.201	1.158	1.429	1.406
Leuven	1.320	1.099	1.021	1.110	1.122
Mechelen	2.076	1.661	1.557	1.820	1.816
Oostende	1.758	1.491	1.492	1.755	1.831
Roeselare	876	724	660	822	823
Sint-Niklaas	1.464	1.244	1.211	1.440	1.460
Turnhout	1.279	1.022	995	1.145	1.169
Totaal 13 steden	*40.942*	*34.192*	*32.594*	*38.627*	*39.539*
Vlaams Gewest	*109.473*	*91.461*	*86.381*	*100.022*	*102.152*

Bron: VDAB Arvastat.

van het aantal laaggeschoolde werkzoekenden. Andere steden zien het aantal werkzoekenden, die niet in het bezit zijn van minimum een diploma hoger secundair onderwijs, nog toenemen.

De situatie van het Vlaamse Gewest is gelijklopend: een daling tussen 2006 en 2008, dan een stijging. Maar de toename is in gans Vlaanderen iets minder groot dan in de grootsteden en de centrumsteden samen.

Aandachtspunten

De indicator over laaggeschoolde werkzoekenden zegt iets over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, vullen dit beleid aan, zodat de markt geen enkele bevolkingsgroep uitsluit.
Een laag aandeel laaggeschoolde werkzoekenden wordt als gunstig beschouwd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Netto-jobcreatie*', '*Spanningsindicator*', '*Werkgelegenheidsgraad*', enzovoort.

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

Bij de invulling van de indicator werd de leeftijdscategorie 18 jaar en ouder genomen. Er is ook een kleine groep NWWZ die jonger dan18 jaar is en die hier niet mee opgenomen is.

Aandeel laaggeschoolde niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar), in 2010, jaargemiddelde, in %.

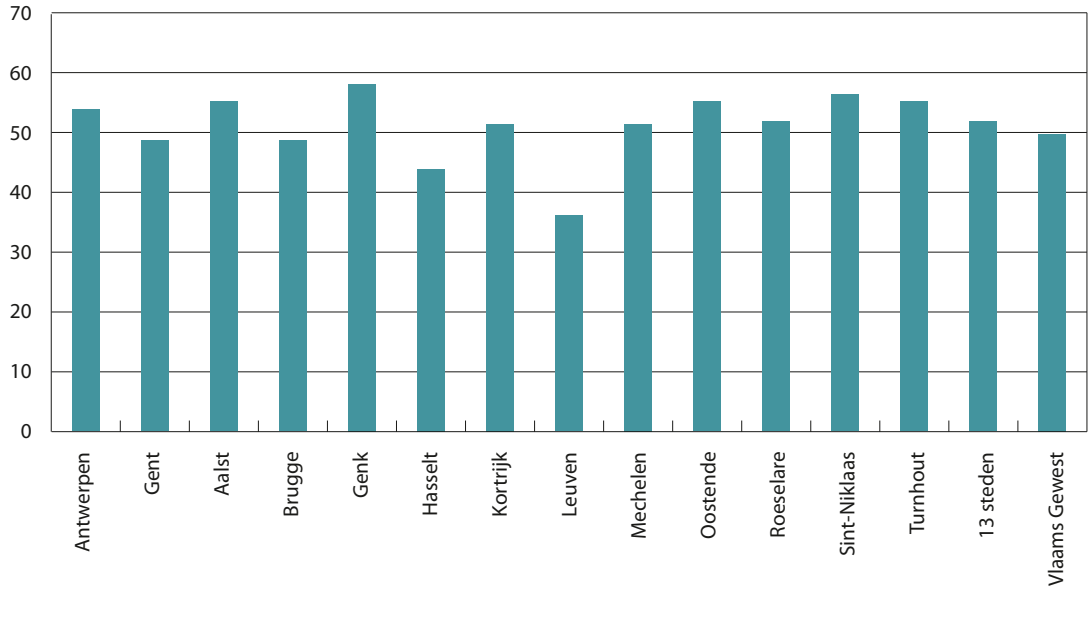

Bron: VDAB Arvastat (bewerking SVR).

Werkloosheid jongeren

Definitie

Aantal jongere niet-werkende werkzoekenden (18-24 jaar) en aandeel jongeren tegenover het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar).

De niet-werkende werkzoekenden zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Werkzoekenden in de leeftijdscategorie 18-24 jaar worden hier als jongeren beschouwd.

Vaststellingen

Anno 2010 hebben bijna alle steden een aandeel van om en nabij 20% jongeren onder de werkzoekenden. Mechelen, Genk en Roeselare kennen het hoogste aandeel. Aalst, Oostende en Turnhout het laagste. Het aandeel jongeren onder de werkzoekenden ligt in het Vlaamse Gewest iets hoger dan in de 13 steden samengenomen.

In de periode tussen 2006 en 2008 kenden de 13 steden, met uitzondering van Oostende, jaar na jaar een afname van het aantal jongere werkzoekenden. Dit komt tot een halt in 2009 wanneer alle groot- en centrumsteden geconfronteerd worden met stijgende werkzoekendencijfers, ook bij de jongeren. In 2010 is het beeld tussen de steden vaak erg verschillend. In steden als Antwerpen, Brugge, Hasselt, Mechelen, Oostende en Roeselare neemt het aantal jeugdige werkzoekenden nog toe op jaarbasis, weliswaar aan een lager ritme dan in 2009. In de overige steden daalt het aantal jongere werkzoekenden.

Aantal jongere niet-werkende werkzoekenden (18-24 jaar), van 2006 tot 2010, jaargemiddelde.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	5.911	4.611	4.363	5.745	5.897
Gent	2.910	2.239	2.146	2.650	2.643
Aalst	625	491	484	576	573
Brugge	780	616	553	687	726
Genk	830	588	586	872	773
Hasselt	608	497	442	569	571
Kortrijk	578	450	431	579	555
Leuven	740	562	514	629	610
Mechelen	865	655	641	821	822
Oostende	440	396	441	577	597
Roeselare	403	296	269	352	360
Sint-Niklaas	602	474	464	575	568
Turnhout	445	344	321	422	394
Totaal 13 steden	*15.737*	*12.219*	*11.655*	*15.054*	*15.089*
Vlaams Gewest	*45.107*	*34.652*	*32.237*	*42.263*	*42.285*

Bron: VDAB Arvastat.

Aandachtspunten

De indicator over jongere werkzoekenden zegt iets over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, vullen dit beleid aan, zodat de markt geen enkele bevolkingsgroep uitsluit.
Een laag aandeel jongere werkzoekenden wordt als gunstig beschouwd.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', enzovoort.

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

Bij de invulling van de indicator werd hier de leeftijdscategorie 18-24 jaar genomen. Er is ook een kleine groep NWWZ die -18 jaar is en die hier niet mee opgenomen is. Het gaat hierbij in de meeste gevallen om leerlingen uit het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Maar uiteraard kan het ook gaan over personen die nog geen 18 jaar zijn als ze hun diploma secundair behalen en zich als werkzoekende bij de VDAB inschrijven.

Aandeel jongere niet-werkende werkzoekenden (18-24 jaar), in 2010, jaargemiddelde, in %.

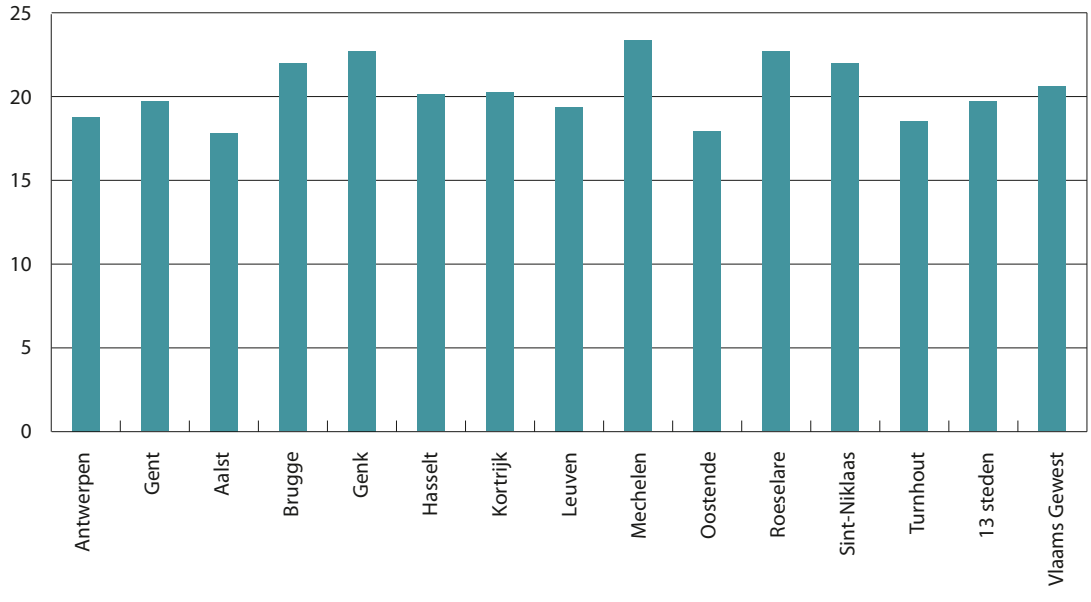

Bron: VDAB Arvastat (bewerking SVR).

Werkloosheid ouderen

Definitie

Aantal oudere niet-werkende werkzoekenden (≥ 50 jaar) en aandeel ouderen tegenover het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden (≥ 18 jaar).

De niet-werkende werkzoekenden zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). In Vlaanderen wordt het dossier van de werkzoekende, ingeschreven bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), als basis genomen.

Oudere werkzoekenden zijn personen die minimum 50 jaar oud zijn.

Vaststellingen

In 2010 hebben bijna alle steden een aandeel tussen de 20% en 25% ouderen onder de werkzoekenden. Aalst, Oostende en Brugge kennen het hoogste aandeel. Er zijn 3 steden met minder dan 20% oudere werkzoekenden, namelijk: Antwerpen, Gent en Leuven. Met ruim 25% werkzoekenden ouder dan 50 jaar ligt het aandeel in het Vlaamse Gewest hoger dan het gemiddelde voor de 13 steden.

Bij het uitbreken van de crisis in 2008, nam de ouderenwerkloosheid in de meeste steden nog af. Enkel in Aalst, Gent, Oostende en Roeselare steeg deze. In 2009, en ook in 2010, stijgt het aantal werkzoekende 50-plussers in elke stad.
In het Vlaamse Gewest verloopt de evolutie van de oudere werkzoekenden gelijkaardig, een daling tot 2008 en vanaf dan een toename.

Aantal oudere niet-werkende werkzoekenden (≥ 50 jaar), van 2006 tot 2010, jaargemiddelde.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	5.044	4.996	4.962	5.612	6.055
Gent	2.018	2.032	2.034	2.214	2.401
Aalst	718	717	722	801	844
Brugge	796	747	744	787	852
Genk	565	601	597	632	680
Hasselt	596	632	622	657	711
Kortrijk	543	531	531	637	695
Leuven	540	553	533	565	584
Mechelen	625	611	589	660	704
Oostende	736	674	695	716	876
Roeselare	343	332	339	376	406
Sint-Niklaas	473	485	480	523	569
Turnhout	450	473	458	494	540
Totaal 13 steden	*13.447*	*13.384*	*13.306*	*14.674*	*15.917*
Vlaams Gewest	*45.962*	*45.592*	*45.315*	*49.323*	*52.439*

Bron: VDAB Arvastat.

Aandachtspunten

De indicator over oudere werkzoekenden zegt iets over gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In een leefbare en duurzame stad vertrekt het arbeidsmarktbeleid vanuit de vraag naar arbeidskrachten. Initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen, vullen dit beleid aan, zodat de markt geen enkele bevolkingsgroep uitsluit.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren in de Stadsmonitor die bijkomende informatie geven over de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, zoals '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', enzovoort.

De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

Bij de invulling van de indicator werd hier de leeftijdscategorie ≥ 50 jaar (zonder bovengrens) genomen, al zullen er in concreto zeer weinig 65-plussers bij zijn.

Verschillende overheidsmaatregelen grepen in op de vrijstellingen die werkloze 50-plussers genoten op onze arbeidsmarkt: vanaf juli 2002 moeten werklozen die nog geen 58 jaar zijn ingeschreven blijven als werkzoekende. Daarvoor konden ze vanaf 50 jaar vlot kiezen voor het statuut van niet-werkende werkloze. Vanaf augustus 2004 werden werkzoekende 50-plussers met mini-vrijstelling terug als niet-werkende werkzoekende gelabeld. Vanaf oktober 2004 moesten alle PWA-werknemers terug beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, en in uitvoering van het Generatiepact (eind 2005) moeten bruggepensioneerden, die voor de wettelijke leeftijd van 58 jaar op brugpensioen gaan, beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt. De verschillende maatregelen deden het aantal werkzoekende 50-plussers zeer sterk stijgen.

Aandeel oudere niet-werkende werkzoekenden (≥ 50 jaar), in 2010, jaargemiddelde, in %.

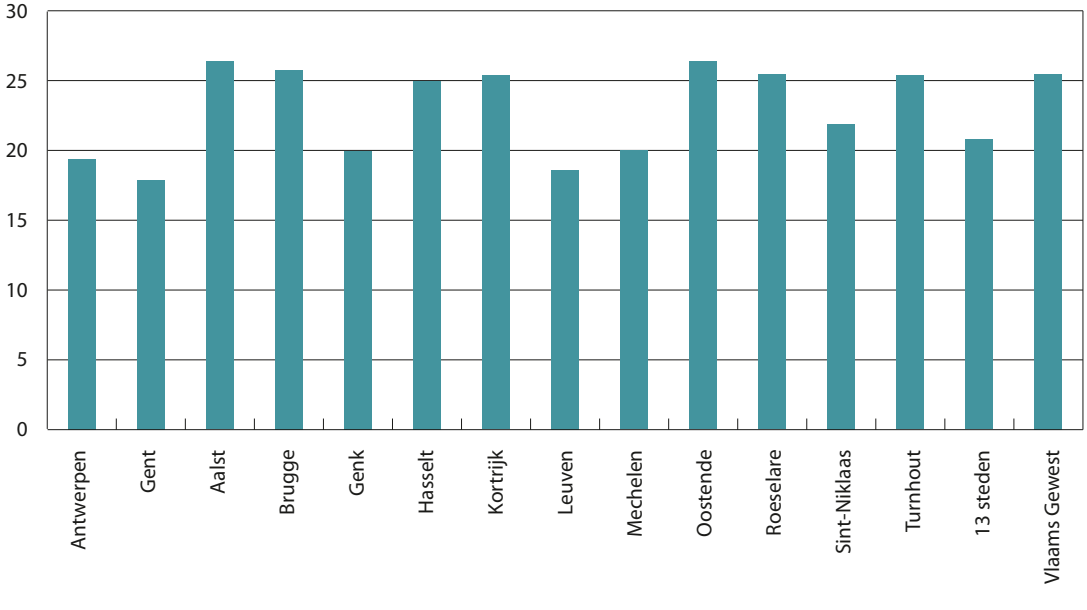

Bron: VDAB Arvastat (bewerking SVR).

Spanningsindicator

Definitie

Verhouding (ratio) van het aantal beschikbare niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) per beschikbare vacature.

De beschikbare NWWZ zijn de NWWZ op het einde van de maand of de NWWZ geweest in de loop van de maand.

De beschikbare vacatures zijn de openstaande vacatures in het begin van de maand en de ontvangen vacatures in de loop van de maand (in het normaal economisch circuit zonder uitzendopdrachten).

De jaarindicator is het gemiddeld aantal beschikbare NWWZ op het gemiddeld aantal beschikbare vacatures.

Vaststellingen

Anno 2010 is de arbeidsmarkt in haast alle steden weer wat krapper geworden. In Roeselare, Kortrijk en Leuven zijn het aantal niet-werkende werkzoekenden per beschikbare vacature het laagst.

In nagenoeg alle steden lag de spanningsindicator in 2008 erg laag in vergelijking met de voorgaande jaren. In crisisjaar 2009 steeg de spanningsratio in praktisch elke stad. In 2010 nemen de beschikbare vacatures terug een vlucht en ook het aantal werkzoekenden begint te dalen, wat maakt dat de spanningsindicator terug afbrokkelt in zowat alle steden.

Spanningsindicator, van 2006 tot 2010, ratio.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	6,3	4,6	4,0	5,6	4,6
Gent	5,1	3,0	2,2	3,4	3,4
Aalst	6,8	5,1	4,6	5,8	5,9
Brugge	2,9	2,4	1,7	2,5	2,2
Genk	10,2	6,4	5,2	8,5	6,2
Hasselt	3,5	2,8	2,0	2,5	2,2
Kortrijk	2,2	2,1	1,8	2,5	2,1
Leuven	2,9	2,6	1,6	2,1	2,1
Mechelen	3,9	2,3	3,5	2,8	2,6
Oostende	4,2	2,7	4,3	6,0	5,7
Roeselare	0,9	0,5	0,6	1,3	1,0
Sint-Niklaas	5,1	2,9	3,9	4,3	4,0
Turnhout	7,0	5,4	4,5	5,4	5,4
Totaal 13 steden	*4,4*	*3,1*	*2,7*	*3,9*	*3,5*
Vlaams Gewest	*4,4*	*3,3*	*2,9*	*4,0*	*3,6*

Bron: VDAB Studiedienst.

Aandachtspunten

De spanningsindicator geeft een beeld van de krapte op de arbeidsmarkt. Hoe lager de indicator, hoe krapper de arbeidsmarkt. Hoe minder werkzoekenden er per vacature zijn, hoe moeilijker het voor de werkgevers wordt om (geschikt) personeel te vinden om deze werkaanbiedingen in te vullen. In een leefbare en duurzame stad werken ondernemingen en overheid actief samen om alle lagen van de stedelijke arbeidsreserve te integreren op de arbeidsmarkt. Een stedelijk arbeidsmarktbeleid vertrekt van een vraagstimulerend beleid, aangevuld met een waaier van initiatieven om knelpunten bij werkzoekenden weg te nemen (aanbodgericht beleid) en vraag en aanbod doelmatig te matchen.

Deze indicator kan het best samen gelezen worden met indicatoren zoals '*Langdurige werkloosheid*', '*Werkloosheid allochtonen*', '*Werkloosheid laaggeschoolden*', '*Werkgelegenheidsgraad*', '*Kansengroepen aan het werk: 50-plussers*', '*Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen*' en '*Netto-jobcreatie*'.

Er wordt hier gekeken naar de niet-werkende werkzoekenden; dit zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat (het EU-bureau voor de statistiek). De NWWZ bestaan uit 4 categorieën: (1) werkzoekenden met werkloosheidsuitkeringsaanvraag (WZUA), (2) schoolverlaters, (3) vrij ingeschrevenen en (4) een restgroep (andere). Sommige werkzoekenden zijn in deze statistieken niet mee opgenomen (bijvoorbeeld werkzoekenden in individuele beroepsopleiding, jobstudenten, sommige tijdelijke werklozen, ...).

De niet-werkende werkzoekenden worden geregistreerd op basis van hun woonplaats. De vacatures worden geregistreerd volgens de vestigingsplaats van de onderneming, wat niet altijd overeen komt met de plaats van tewerkstelling. In kleinere gemeenten kan dit tot een vertekend beeld leiden. De spanningsindicator wordt best met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd.

Spanningsindicator, in 2010, ratio.

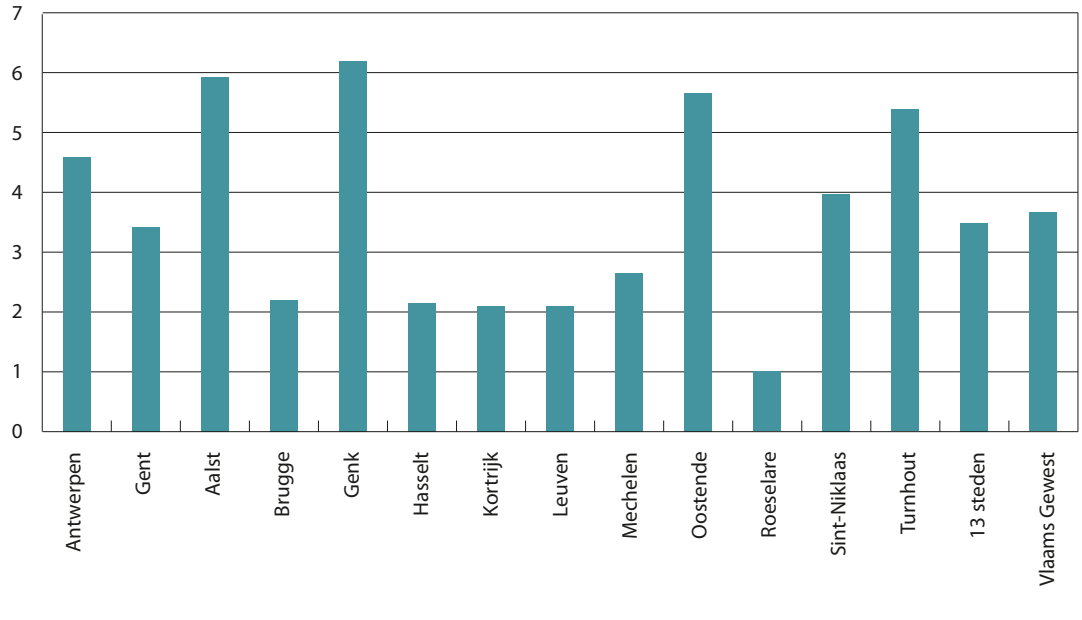

Bron: VDAB Studiedienst.

HOOFDSTUK 4

Veiligheidszorg

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Veiligheidszorg' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Veiligheidszorg' samengebald in 2 clusters:

- BEVORDEREN VAN DE INTEGRALE VEILIGHEID
- VERSTERKEN VAN NETWERKING EN BURGERPARTICIPATIE ROND VEILIGHEIDSZORG

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 4 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op het onveiligheidsgevoelen, criminaliteit, verkeersonveiligheid en buurtproblemen. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 2 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Algemeen onveiligheidsgevoel 158
- Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad 160
- Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak 162
- Verkeersslachtoffers 164
- Verkeersslachtoffers bij fietsers 166
- Buurtproblemen: verkeershinder 168
- Buurtproblemen: lawaaihinder 170
- Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastig gevallen worden op straat 172
- Buurtproblemen: milieuhinder 174
- Buurtproblemen: vandalisme 176

Algemeen onveiligheidsgevoel

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking dat altijd of vaak algemene onveiligheidsgevoelens ervaart.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
(1) 'Gebeurt het dat je je onveilig voelt in je buurt/wijk?' en
(2) 'Gebeurt het dat je je onveilig voelt in je stad?'.
Respondenten konden antwoorden met 'Altijd', 'Vaak', 'Af en toe', 'Zelden' of 'Nooit'.
Wie antwoordde met 'Altijd' en 'Vaak', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 7,4% van de inwoners ervaart onveiligheidsgevoelens in de buurt en gemiddeld 12,6%, ervaart onveiligheidsgevoelens in de stad.

Het zijn vooral de inwoners van Antwerpen, Oostende en Mechelen die aangeven zich het meest onveilig te voelen in de buurt. In Brugge en Leuven voelen inwoners zich het minst onveilig in de buurt.
Het onveiligheidsgevoel in de stad wordt frequenter ervaren. In Oostende, Antwerpen en Turnhout ervaart 1 op de 5 inwoners een onveiligheidsgevoel. In Brugge, Hasselt en Leuven ervaren de inwoners het minst vaak onveiligheidsgevoelens in de stad.

Ondanks deze onveiligheidsgevoelens ervaart de meerderheid van de inwoners slechts af en toe tot nooit onveiligheidsgevoelens. Voornamelijk op stadsniveau geven inwoners aan slechts af en toe onveiligheidsgevoelens te ervaren. Gemiddeld 31,4% van de inwoners voelt zich af en toe onveilig in de stad, op buurtniveau is

Algemeen onveiligheidsgevoel, in 2011, in %.

	Onveiligheidsgevoel buurt			Onveiligheidsgevoel stad		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**11,6**	10,2	13,0	**20,6**	19,0	22,3
Gent	**7,3**	5,8	9,0	**7,3**	5,8	9,1
Aalst	**4,8**	4,0	5,9	**10,7**	9,4	12,1
Brugge	**2,6**	1,7	3,9	**3,3**	2,3	4,8
Genk	**4,8**	4,1	5,7	**7,1**	6,2	8,2
Hasselt	**3,6**	2,5	5,2	**2,5**	1,5	4,0
Kortrijk	**4,9**	3,4	6,8	**10,8**	8,6	13,6
Leuven	**2,4**	1,5	3,8	**3,4**	2,3	4,9
Mechelen	**7,5**	5,7	9,8	**15,2**	12,7	18,2
Oostende	**9,9**	7,8	12,7	**21,4**	18,2	25,0
Roeselare	**4,0**	2,7	5,8	**7,8**	5,9	10,2
Sint-Niklaas	**6,3**	4,7	8,4	**13,7**	11,3	16,6
Turnhout	**6,8**	5,6	8,1	**19,6**	17,8	21,5
Totaal 13 steden	***7,4***	*6,8*	*7,9*	***12,6***	*12,0*	*13,3*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

dit gemiddeld 19,7%. Het aandeel inwoners dat zelden tot nooit onveiligheidsgevoelens ervaart, is nog groter. Gemiddeld 56% voelt zich nooit onveilig in de stad, op het buurtniveau is dit 72,9%.

Zowel op buurtniveau als op stadsniveau voelen vrouwen en lageropgeleiden zich onveiliger dan mannen en hogeropgeleiden. Ook 55- plussers voelen zich onveiliger dan jongere inwoners. Het gegeven dat men eigenaar of huurder is, speelt op stadsniveau niet mee. Op buurtniveau voelen huurders zich onveiliger dan eigenaars.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De indicator over het algemeen onveiligheidsgevoel informeert over de wijze waarop de veiligheid in de stad ervaren wordt. In een leefbare en duurzame stad probeert men de veiligheid van mensen te verhogen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals diefstal, overlast, verstoring van de openbare orde, en dergelijke. Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie, enzovoort. Het integrale wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan alleen criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van de mensen worden in beschouwing genomen.

Gezien die bekommernissen kan deze indicator in verband gebracht worden met '*Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad*', '*Buurtproblemen: verkeershinder*', '*Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastig gevallen worden op straat*', '*Buurtproblemen: vandalisme*' en '*Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak*'.

Algemeen onveiligheidsgevoel, in 2011, in %.

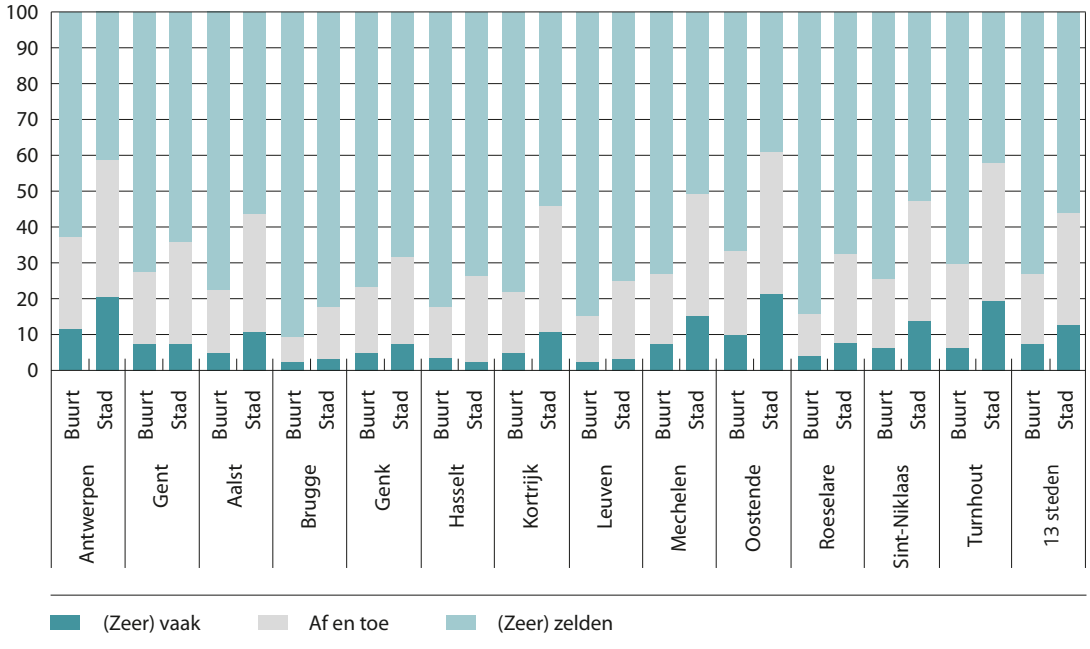

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat zegt altijd of vaak bepaalde plekken in de stad/wijk te mijden omwille van de risico's op onveiligheid.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
(1) 'Gebeurt het dat je bepaalde plekken mijdt omdat je het daar niet veilig vindt in je buurt/wijk?' en
(2) 'Gebeurt het dat je bepaalde plekken mijdt omdat je het daar niet veilig vindt in je stad?'.
Respondenten konden antwoorden met 'Altijd', 'Vaak', 'Af en toe', 'Zelden' of 'Nooit'.
Wie met 'Altijd' of 'Vaak' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Bijna 1 op de 10 inwoners mijdt bepaalde plekken in de buurt omdat ze het er niet veilig vinden. In de stad is dit 16,5% van de inwoners.

In 2011 mijdt meer dan 10% van de inwoners van Antwerpen en Oostende bepaalde plekken in de buurt. In alle andere steden is dit minder dan 10% van de inwoners. Het mijdgedrag komt het minst voor in Brugge en Leuven. Ook op stadsniveau komt het mijdgedrag het vaakst voor in Oostende en Antwerpen. Meer dan 20% van de inwoners mijdt er bepaalde plekken. In Genk, Brugge, Hasselt en Leuven mijdt minder dan 10% van de inwoners bepaalde plekken in de stad.

In bijna alle steden is het aandeel inwoners dat bepaalde plekken mijdt, groter op stadsniveau dan op buurtniveau.

Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad, in 2011, in %.

	Mijdgedrag buurt			Mijdgedrag stad		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**14,8**	13,3	16,4	**26,0**	24,3	27,9
Gent	**9,7**	8,0	11,7	**11,8**	9,9	14,0
Aalst	**6,4**	5,4	7,6	**12,7**	11,3	14,2
Brugge	**3,4**	2,4	4,9	**4,5**	3,2	6,2
Genk	**6,7**	5,8	7,8	**8,6**	7,6	9,7
Hasselt	**4,8**	3,4	6,8	**4,4**	3,1	6,3
Kortrijk	**6,2**	4,6	8,4	**16,8**	14,1	19,9
Leuven	**3,3**	2,3	4,9	**4,1**	2,9	5,8
Mechelen	**9,1**	7,1	11,6	**18,9**	16,1	22,2
Oostende	**11,9**	9,6	14,7	**28,1**	24,6	31,9
Roeselare	**5,1**	3,6	7,1	**11,5**	9,3	14,2
Sint-Niklaas	**8,2**	6,3	10,5	**18,1**	16,3	21,2
Turnhout	**8,0**	6,8	9,5	**19,1**	17,3	21,0
Totaal 13 steden	***9,5***	*8,9*	*10,1*	***16,5***	*15,8*	*17,3*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

De meerderheid van de inwoners vertoont geen of slechts af en toe mijdgedrag. Het aandeel inwoners dat aangeeft zelden tot nooit bepaalde plekken te mijden, is groot. 1 op de 2 inwoners mijdt (zeer) zelden bepaalde plekken op stadsniveau.

Zowel op buurt- als stadsniveau mijden vrouwen en lager opgeleiden meer bepaalde plekken dan andere inwoners. Ook 55-plussers mijden meer plekken dan jongere inwoners.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De indicator over het algemeen onveiligheidsgevoel informeert over de wijze waarop de veiligheid in de stad ervaren wordt. In een leefbare en duurzame stad probeert men de veiligheid van mensen te verhogen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals diefstal, overlast, verstoring van de openbare orde, en dergelijke. Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie, enzovoort. Het integrale wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan alleen criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van de mensen worden in beschouwing genomen.

Gezien die bekommernissen kan deze indicator in verband gebracht worden met '*Algemeen onveiligheidsgevoel*' en '*Buurtproblemen: verkeershinder*', '*Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastig gevallen worden op straat*', '*Buurtproblemen: vandalisme*' en '*Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak*'.

Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad, in 2011, in %.

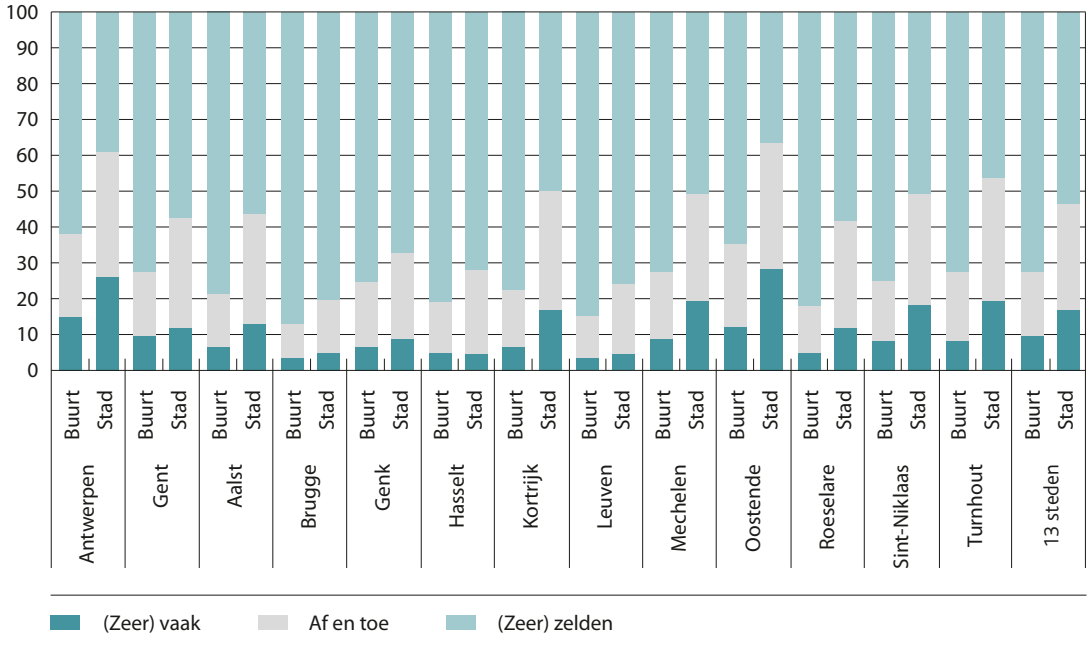

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak

Definitie

De criminaliteitsgraden zijn de som van de geregistreerde feiten voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak per 1.000 inwoners.

Autodiefstal wordt gedefinieerd als diefstal of afpersing van een auto (personenauto, vrachtwagen, bus, ...), met of zonder geweld, op eender welke plaats.
Handtasroof wordt gedefinieerd als het afrukken, met geweld, van een handtas met het oogmerk ze te stelen in een openbare of half-openbare plaats.
Woninginbraak wordt gedefinieerd als een diefstal met braak, inklimming of valse sleutels, met of zonder geweld, in een woning (huis, appartement, garage, ...).
De cijfers van de verschillende soorten diefstal worden samengeteld en komen in de teller. In de noemer staat het aantal inwoners van de desbetreffende stad.

Vaststellingen

De criminaliteitsgraad voor zowel autodiefstal, handtasdiefstal als woninginbraak ligt in 2010 hoger in de 13 centrumsteden dan in Vlaanderen. Op het gebied van woninginbraak hebben de grootsteden Gent en Antwerpen hogere criminaliteitsgraden ten opzichte van de andere centrumsteden. Ook op het gebied van autodiefstal en handtasdiefstal heeft Antwerpen de hoogste graden. Gent bevindt zich op dit gebied in de top 5.

In de meeste centrumsteden is er ten opzichte van 2006 en 2008 een daling van het aandeel autodiefstallen. Antwerpen, Sint-Niklaas en Turnhout zijn de uitzondering; de criminaliteitsgraad voor autodiefstal fluctueert er.

In de evolutie van de criminaliteitsgraad voor woninginbraak valt er sinds 2006 geen duidelijke globale trend waar te nemen. In Kortrijk is er een daling van het aandeel feiten, in Hasselt en Sint-Niklaas een toename.
Ook in de evolutie van de criminaliteitsgraad voor handtasdiefstallen is er geen duidelijke trend. Antwerpen, Aalst, Mechelen, Roeselare, Sint-Niklaas en het Vlaamse Gewest kennen een daling, Hasselt en Turnhout een toename.

Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak, in 2006, 2008 en 2010, per 1.000 inwoners.

	Autodiefstal			Handtasdiefstal			Woninginbraak		
	2006	2008	2010	2006	2008	2010	2006	2008	2010
Antwerpen	2,83	1,75	1,86	1,32	0,96	0,78	11,06	9,57	9,82
Gent	1,08	0,97	0,81	0,39	0,44	0,40	6,00	4,75	6,79
Aalst	0,77	0,63	0,42	0,30	0,30	0,27	3,11	3,63	3,14
Brugge	0,68	0,37	0,33	0,15	0,12	0,14	3,21	2,04	2,97
Genk	1,45	1,22	0,63	0,11	0,14	0,11	3,31	3,89	3,40
Hasselt	1,66	1,34	0,74	0,17	0,22	0,31	4,36	5,13	5,41
Kortrijk	1,10	1,09	0,81	0,49	0,75	0,23	4,07	3,76	3,26
Leuven	0,79	0,63	0,47	0,22	0,10	0,16	7,53	5,55	5,79
Mechelen	1,37	1,36	0,98	0,39	0,39	0,35	5,80	7,08	5,96
Oostende	1,30	0,77	0,41	0,38	0,29	0,43	3,17	3,01	4,01
Roeselare	0,52	0,42	0,40	0,16	0,07	0,02	2,33	2,60	2,14
Sint-Niklaas	0,69	0,45	0,52	0,26	0,21	0,21	2,74	2,97	4,00
Turnhout	0,85	1,04	0,76	0,13	0,32	0,49	3,11	5,04	3,31
Totaal 13 steden	*1,58*	*1,13*	*1,01*	*0,60*	*0,50*	*0,43*	*6,50*	*5,86*	*6,26*
Vlaams Gewest	*0,88*	*0,73*	*0,64*	*0,22*	*0,18*	*0,16*	*4,13*	*3,97*	*4,27*

Bron: Directie van de operationele politionele informatie.

In alle steden is het aandeel woninginbraken het hoogst, gevolgd door het aandeel autodiefstallen en het aandeel handtasdiefstallen.

In alle steden, behalve Antwerpen, is het aantal autodiefstallen in 2010 kleiner dan 1 per 1.000 inwoners. Antwerpen kent het hoogste aantal autodiefstallen met bijna 2 feiten per 1.000 inwoners, gevolgd door Mechelen. Roeselare en Brugge kennen het laagste aandeel. Ook het aantal handtasdiefstallen is in 2010 kleiner dan 1 per 1.000 inwoners. Antwerpen kent eveneens het hoogste aantal handtasdiefstallen met 0,78 feiten per 1.000 inwoners. Genk en Roeselare kennen het laagste aantal handtasdiefstallen. Tot slot is het aandeel woninginbraken in 2010 in alle steden kleiner dan 10 feiten per 1.000 inwoners. Antwerpen kent het hoogste aantal woninginbraken met bijna 10 inbraken per 1.000 inwoners. Brugge en Roeselare kennen het laagste aandeel.

Aandachtspunten

De indicator over autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak informeert over de criminaliteit in de stad. In een leefbare en duurzame stad probeert men de veiligheid van de mensen te verhogen door systematisch een reeks van problemen zoals diefstal, overlast, verstoring van openbare orde, en dergelijke aan te pakken. Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijke leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie, enzovoort.
Men kan deze indicator lezen samen met andere indicatoren met betrekking tot veiligheid, zoals '*Algemeen onveiligheidsgevoel*' en '*Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad*'.
De cijfers zijn gebaseerd op de plaats van het misdrijf. Zij geven dus het totaal aantal feiten in de stad weer ongeacht de woonplaats van de eigenaars. De cijfers worden echter gedeeld door het aantal inwoners en niet door het aantal bezoekers van de stad.
De kwaliteit van de gegevens is afhankelijk van de meldingsbereidheid van de bevolking. De meldingsbereidheid voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak is hoog, wat een goede vergelijking in de tijd mogelijk maakt. Sinds 2007 worden de statistieken inzake criminaliteit volgens een nieuwe methode geteld. De in het verleden gepubliceerde statistieken zijn aangepast volgens de huidige werkwijze. Op die manier blijven de cijfers vergelijkbaar. Hierdoor liggen de cijfers van 2005 voor de criminaliteitsgraad gemiddeld wel 5% lager dan de cijfers die vroeger voor 2005 gepubliceerd zijn.

Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak, in 2010, per 1.000 inwoners.

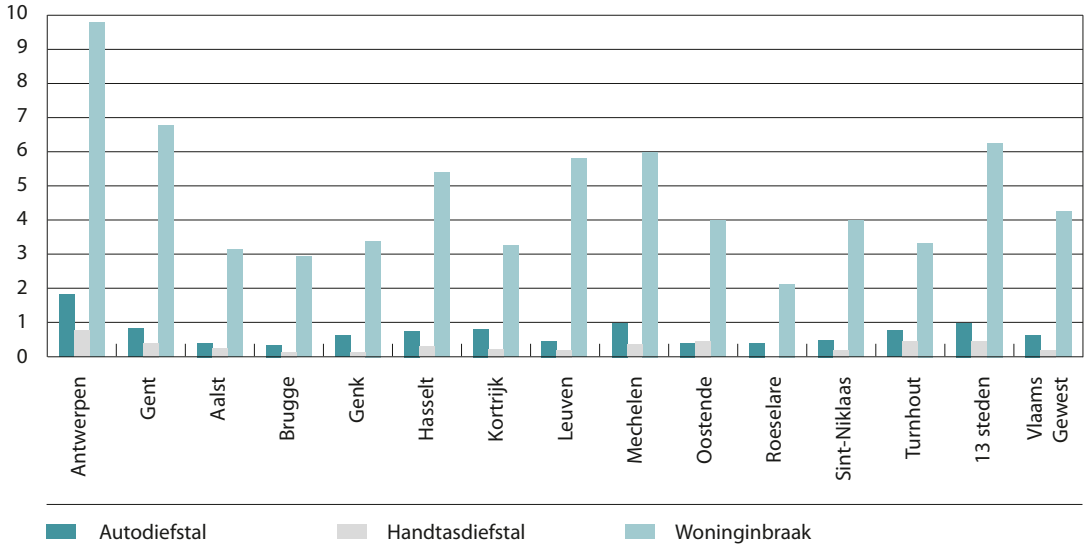

Bron: Directie van de operationele politionele informatie.

Verkeersslachtoffers

Definitie

Het aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers per 10.000 inwoners.

Dode verkeersslachtoffers zijn zowel de personen die onmiddellijk overleden zijn als de personen die dodelijk gewond waren en binnen de 30 dagen na het ongeval gestorven zijn. Zwaargewonden zijn de personen die bij een verkeersongeval niet-dodelijk gewond werden, maar die tenminste 24 uur moesten opgenomen worden in het ziekenhuis.

Vaststellingen

Het aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers in de centrumsteden ligt voor 2007-2009 tussen 4,3 (Oostende) en 12,5 (Kortrijk) per 10.000 inwoners. Steden met het hoogste aandeel verkeersslachtoffers zijn Kortrijk, Gent en Hasselt. Tegenover 10 jaar terug is er een daling voor de volgende steden: Aalst (-28%), Brugge (-35%), Genk (-55%), Hasselt (-60%), Kortrijk (-2%), Mechelen (-46%), Oostende (-67%), Roeselare (-33%), Sint-Niklaas (-54%) en Turnhout (-39%). Vaak gaat het dus om een halvering in vergelijking met eind jaren '90. Antwerpen, Gent en Leuven hadden in 1998-2000 gemiddeld een laag aandeel zwaargewonde en dode verkeersslachtoffers. Voor deze steden is er de laatste jaren echter een stijging vast te stellen.

Aandachtspunten

De indicator over de verkeersslachtoffers zegt iets over de verkeersveiligheid in de stad. In een leefbare en duurzame stad probeert men de veiligheid van mensen te verhogen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals diefstal, overlast, zwarte verkeerspunten, verstoring van de openbare orde, ed. Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, het mobiliteitsgedrag, plaatsen voor recreatie, en dergelijke. Het integrale wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de

Verkeersslachtoffers, van 1998-2000 tot 2007-2009, per 10.000 inwoners.

	1998-2000		2001-2003		2004-2006		2007-2009	
	Aantal	Index	Aantal	Index	Aantal	Index	Aantal	Index
Antwerpen		6,1		6,5		7,7		8,0
Gent		6,4		7,9		9,2		9,2
Aalst		6,9		6,4		6,7		5,0
Brugge		10,2		7,1		6,2		6,6
Genk		17,5		14,8		7,2		7,8
Hasselt		20,7		10,1		8,9		8,3
Kortrijk		12,8		12,3		9,0		12,5
Leuven		4,0		4,6		4,8		6,3
Mechelen		12,8		8,2		7,8		6,9
Oostende		13,1		7,2		5,0		4,3
Roeselare		10,6		10,6		6,6		7,1
Sint-Niklaas		15,2		9,2		7,2		7,0
Turnhout		12,0		14,4		7,8		7,3
Totaal 13 steden		*9,3*		*8,1*		*7,5*		*7,7*

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan alleen criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van de mensen worden in beschouwing genomen.

Het aantal verkeersslachtoffers hangt af van diverse factoren: de stijging van het autogebruik en van het aantal verplaatsingen, een uitgebreider wegennet, de aanwezigheid van gewest- en autosnelwegen, de wegeninrichting, weersomstandigheden, enzovoort.

De indicator inzake verkeersslachtoffers is een cijfer voor de hele gemeente, dat niet de locatie en het vervoersmiddel in beeld brengt. Daarom zouden extra-indicatoren inzake de concentraties of knelpunten (blackpoints), de verkeersongevallen en de betrokken vervoermiddelen, de risicograad van zwakke weggebruikers, autobestuurders of autopassagiers ook aangewezen zijn.

Deze indicator geeft een eerder objectiverend beeld van de verkeersonveiligheid en zou daarom ook kunnen aangevuld worden met de indicator over de subjectieve verkeersonveiligheid '*Buurtproblemen: verkeershinder*'. De cijfers van ADSEI steunen op een registratie van ongevallen door de lokale en de federale politie. Vergelijking met de data uit de processen-verbaal van het parket heeft uitgewezen dat deze cijfers een onderschatting zijn van de realiteit. De Algemene Directie Statistiek voert correcties uit op de gegevens en herkalibreert de cijfers omwille van de onvolledigheid van de gegevens. Bij de kalibratie worden coëfficiënten bepaald die gebruikt worden om onvolledige gegevens te extrapoleren naar hun populatiewaarde. De kalibratie berekent de verhouding tussen het aantal ongevallen zonder doden per politiezone, afkomstig uit het PV-register en het aantal ongevallen zonder doden per politiezone, afkomstig van de verkeersongevallenformulieren. De kalibratiecoëfficiënt wordt dan toegepast op de variabelen van de ongevallen zonder doden. De ongevallen met doden worden niet gekalibreerd omdat deze gegevens vervolledigd worden bij de FOD Economie op basis van de meldingen door de parketten. Ook de ongevallen geregistreerd door de federale politie worden niet gekalibreerd. Onderrapportering en dus ook -kalibratie is er vooral voor het aantal lichtgewonden, vandaar dat deze cijfers hier niet opgenomen zijn.

Verkeersslachtoffers, van 1998-2000 tot 2007-2009, per 10.000 inwoners.

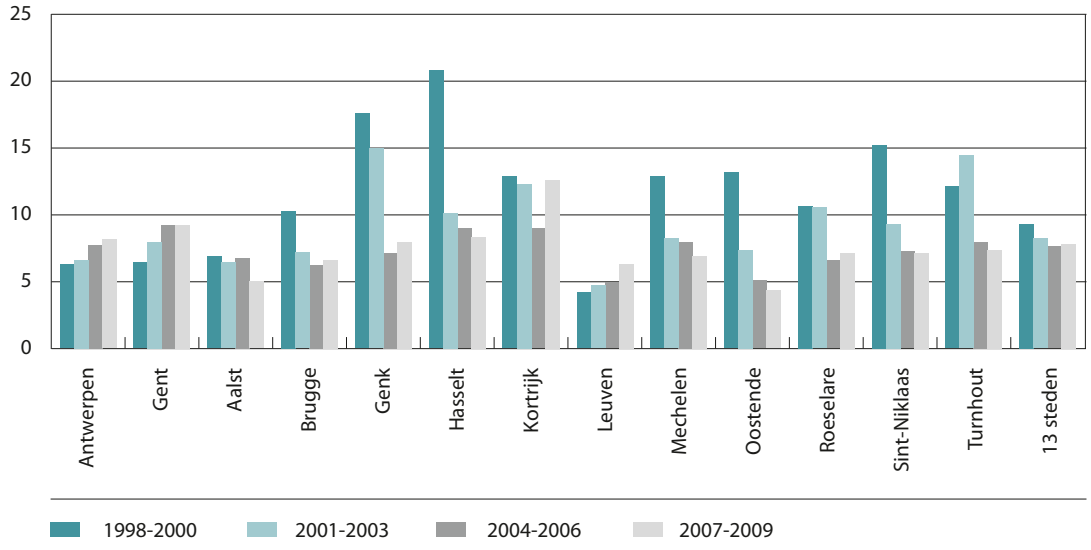

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Verkeersslachtoffers bij fietsers

Definitie

Aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers bij fietsers per 10.000 inwoners en hogeschool- en universiteitsstudenten.

Dode verkeersslachtoffers zijn zowel de personen die onmiddellijk overleden zijn als personen die dodelijk gewond waren en binnen de 30 dagen na het ongeval gestorven zijn. Zwaargewonden zijn de personen die bij een verkeersongeval niet-dodelijk gewond werden, maar die tenminste 24 uur moesten opgenomen worden in het ziekenhuis.

Vaststellingen

Het aantal dode en zwaargewonde verkeersslachtoffers bij fietsers ligt in 2008-2009 tussen 0,7 (Oostende) en 2,8 (Kortrijk) per 10.000 inwoners (en hogeschool- en universiteitsstudenten). Steden met het hoogste aandeel verkeersslachtoffers bij fietsers zijn Kortrijk, Hasselt, Roeselare en Turnhout. Oostende en Antwerpen kennen het laagste aandeel verkeersslachtoffers bij fietsers.

Tegenover 2004-2005 is er een daling van het aandeel verkeersslachtoffers bij fietsers voor de volgende steden: Antwerpen (-3%), Genk (-7%), Gent (-18%), Hasselt (-8%), Mechelen (-27%), Oostende (-34%) Sint-Niklaas (-12%) en Turnhout (-25%).
Een stijging is te noteren in Kortrijk (+114%), Roeselare (+35%), Leuven (+26%), Brugge (+8%) en Aalst (+4%).

Aandachtspunten

De indicator over de verkeersslachtoffers bij fietsers zegt iets over de verkeersveiligheid in de stad. In een leefbare en duurzame stad probeert men de veiligheid van mensen te verhogen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals diefstal, overlast, zwarte verkeerspunten, verstoring van de openbare orde, enzovoort. Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maat-

Verkeersslachtoffers bij fietsers, van 2004-2005 tot 2008-2009, per 10.000 inwoners.

	2004-2005		2006-2007		2008-2009	
	Aantal	Index	Aantal	Index	Aantal	Index
Antwerpen	93	1,0	116	1,2	95	0,9
Gent	79	1,4	67	1,2	69	1,1
Aalst	15	0,9	11	0,7	16	1,0
Brugge	34	1,4	36	1,5	37	1,5
Genk	16	1,3	7	0,5	15	1,2
Hasselt	26	1,8	23	1,5	25	1,6
Kortrijk	21	1,3	29	1,8	46	2,8
Leuven	26	1,0	24	0,9	35	1,3
Mechelen	33	2,0	33	2,0	25	1,5
Oostende	15	1,1	17	1,2	10	0,7
Roeselare	13	1,2	15	1,3	18	1,6
Sint-Niklaas	21	1,5	24	1,7	19	1,3
Turnhout	17	2,1	20	2,4	13	1,6
Totaal 13 steden	*409*	*1,2*	*422*	*1,3*	*423*	*1,2*

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

schappelijke leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, het mobiliteitsgedrag, plaatsen voor recreatie, en dergelijke. Het integrale wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan alleen criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van de mensen worden in beschouwing genomen.

De indicator over verkeersslachtoffers is een cijfer voor de hele gemeente en is gebaseerd op het gemiddeld aantal dode en zwaargewonde fietsers ten opzichte van de gemiddelde bevolking vermeerderd met het aantal hogeschool- en universiteitsstudenten die ingeschreven zijn in een stad op basis van een diplomacontract. Deze hogeschool- en universiteitsstudenten worden aan de noemer toegevoegd omdat zij een belangrijke fietspopulatie zijn in de steden. Studenten die zowel in de stad wonen als er studeren worden hierdoor wel dubbel geteld. Een student die in één stad woont en in een andere stad studeert, wordt ook tweemaal geteld. Eénmaal in zijn/haar thuisstad en éénmaal in zijn/haar studentenstad.

Bovenstaande indicator kan bekeken worden met indicatoren zoals '*Verkeersslachtoffers*', en '*Buurtproblemen: verkeershinder*'.

De cijfers van ADSEI (voorheen NIS) steunen op een registratie van ongevallen door lokale en federale politie. Vergelijking met de data uit de processen-verbaal van het parket heeft uitgewezen dat deze cijfers een onderschatting zijn van de realiteit. De Algemene Directie Statistiek voert correcties uit op de gegevens en herkalibreert de cijfers omwille van de onvolledigheid van de gegevens. Bij de kalibratie worden coëfficiënten bepaald die gebruikt worden om onvolledige gegevens te extrapoleren naar hun populatiewaarde. De kalibratie berekent de verhouding tussen het aantal ongevallen zonder doden per politiezone, afkomstig uit het PV-register en het aantal ongevallen zonder doden per politiezone, afkomstig van de verkeersongevallenformulieren. De kalibratiecoëfficiënt wordt dan toegepast op de variabelen van de ongevallen zonder doden. De ongevallen met doden worden niet gekalibreerd omdat deze gegevens vervolledigd worden bij de FOD Economie op basis van de meldingen door de parketten. Ook de ongevallen geregistreerd door de federale politie worden niet gekalibreerd. Onderrapportering en dus ook -kalibratie is er vooral voor het aantal lichtgewonden, vandaar dat deze cijfers hier niet opgenomen zijn.

Verkeersslachtoffers bij fietsers, van 2004-2005 tot 2008-2009, per 10.000 inwoners.

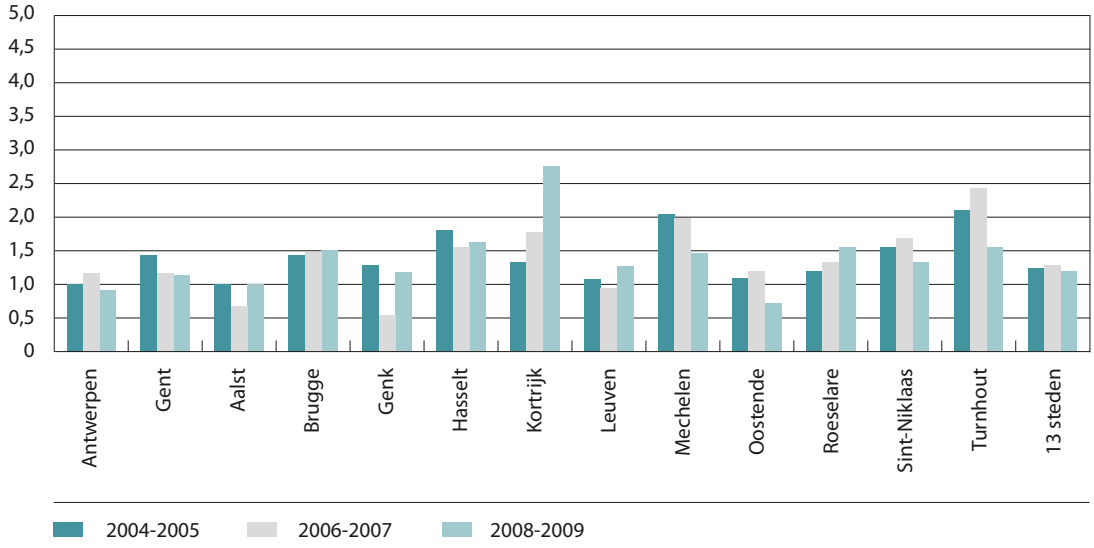

Bron: ADSEI.

Buurtproblemen: verkeershinder

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen maand last heeft ondervonden van agressief verkeergedrag in de buurt en aandeel (%) van de inwoners dat afgelopen maand last heeft ondervonden van onaangepaste snelheid van het verkeer in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'Duid aan in welke mate je de laatste maand zelf last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van agressief verkeersgedrag' en (2) 'In welke mate heb je in de afgelopen maand zelf last ondervonden in jouw buurt/wijk van auto's en/of vrachtwagens die te snel rijden?'. Respondenten konden antwoorden met 'Nooit', 'Zelden', 'Af en toe', 'Vaak' of 'Altijd'.
Wie met 'Altijd' of 'Vaak' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Bijna 1 op de 5 inwoners ervaart agressief verkeersgedrag als een buurtprobleem. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen.

In Antwerpen en Mechelen heeft meer dan een kwart van de inwoners last van agressief verkeersgedrag. De hinder komt minder voor in Roeselare, Hasselt en Leuven.

Onaangepaste snelheid in het verkeer wordt nog meer ervaren als een buurtprobleem. Bijna 1 op de 2 inwoners meldt hierover zelf last gehad te hebben de laatste maand. In Sint-Niklaas is de hinder het grootst. In Oostende het kleinst.

In de meeste steden is er eveneens een groot aandeel inwoners dat weinig tot geen last heeft van verkeershinder. Meer dan de helft van de inwoners van Brugge, Roeselare, Leuven, Kortrijk en Hasselt beweert zelden tot nooit last te hebben van agressief verkeersgedrag in de wijk. In Brugge, Kortrijk en Oostende heeft ongeveer een kwart van inwoners bijna nooit last van onaangepaste snelheid in de buurt.

Buurtproblemen: verkeershinder, in 2011, in %.

	Agressief verkeersgedrag			Onaangepaste snelheid		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**27,7**	25,9	29,7	**45,3**	43,2	47,3
Gent	**24,3**	21,6	27,1	**45,3**	42,1	48,5
Aalst	**23,1**	21,4	24,9	**49,7**	47,6	51,8
Brugge	**18,2**	15,8	21,0	**39,1**	35,9	42,4
Genk	**21,5**	20,0	23,2	**43,7**	41,8	45,5
Hasselt	**13,9**	11,5	16,8	**40,1**	36,4	43,8
Kortrijk	**18,0**	15,2	21,1	**41,8**	38,1	45,6
Leuven	**13,9**	11,5	16,6	**36,2**	32,8	39,8
Mechelen	**26,7**	23,4	30,3	**49,2**	45,4	53,0
Oostende	**18,5**	15,5	21,8	**35,8**	32,1	39,7
Roeselare	**15,8**	13,2	18,8	**40,1**	36,5	43,9
Sint-Niklaas	**24,4**	21,3	27,8	**54,1**	50,3	57,8
Turnhout	**18,6**	16,8	20,6	**39,1**	36,8	41,4
Totaal 13 steden	***22,7***	*21,8*	*23,5*	***43,8***	*42,8*	*44,8*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Lager opgeleiden hebben meer last van verkeershinder dan hoger opgeleiden. 35-55 jarigen hebben meer last van agressief verkeersgedrag dan andere inwoners en 55-plussers hebben meer last van onaangepaste snelheid dan jongere inwoners. Eigenaars hebben meer last van onaangepaste snelheid dan huurders. Geslacht speelt geen rol.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey werd expliciet gevraagd naar de mate waarin men de laatste maand zelf last heeft ondervonden van een aantal problemen in de buurt. Er wordt dus niet gepeild naar de perceptie van de buurtproblemen, eerder naar effectieve problemen. Op basis van de vraagstelling kan niet geheel worden uitgesloten dat perceptie een rol speelt.
Deze indicator brengt een deelaspect van het veiligheidsgevoel in de stedelijke omgeving in beeld. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, (geluids)overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder.
Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Verkeersslachtoffers*' en '*Verkeersslachtoffers bij fietsers*'.

Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie enzovoort. De term 'integraal' wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid, en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van mensen worden in beschouwing genomen.

Buurtproblemen: verkeershinder, in 2011, in %.

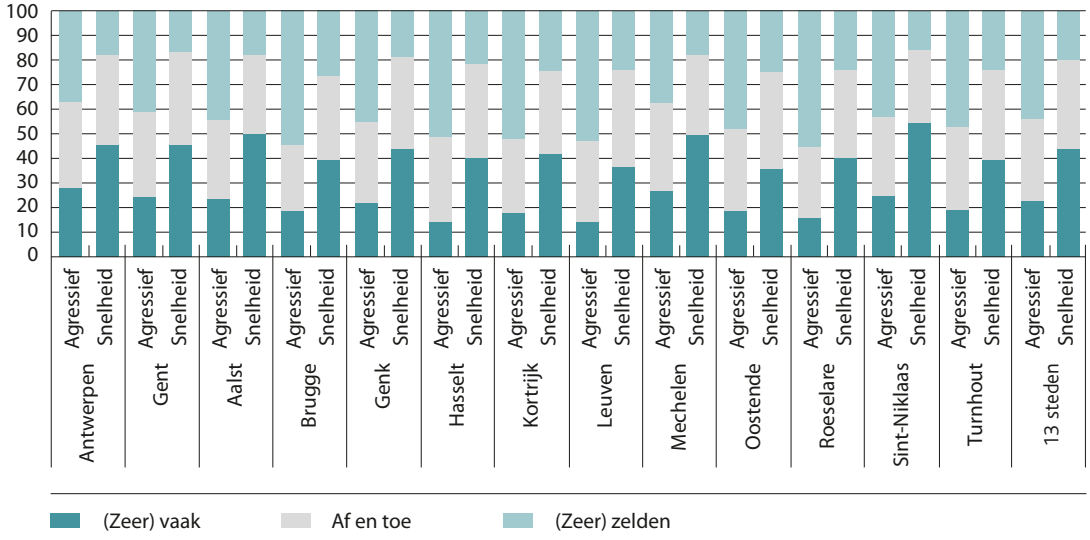

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Buurtproblemen: lawaaihinder

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van lawaaihinder in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor van 2011 werden volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van verkeer (auto, bus, vrachtwagen, tram, trein, vliegtuig)', (2) 'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van burenlawaai (ruzies, blaffende honden, muziek, ...)' en (3) 'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van andere vormen van lawaai (horeca, sportvelden, ...)'.
Respondenten konden antwoorden met 'Nooit', 'Zelden', 'Af en toe', 'Vaak' of 'Altijd'.
Wie minstens op 1 van de 3 stellingen antwoordde met 'Altijd' of 'Vaak', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Van lawaaihinder heeft gemiddeld 40% van de respondenten last. In alle steden is de voornaamste bron van overlast het verkeer, gevolgd door burenlawaai en andere vormen van lawaai.

In Antwerpen, Aalst, Gent en Sint-Niklaas heeft meer dan 40% van de inwoners last van geluidsoverlast. In de andere steden is dit aandeel minder groot.

De inwoners van Antwerpen, Sint-Niklaas en Aalst hebben het meeste last van lawaai dat veroorzaakt wordt door het verkeer, het ontevredenheidspercentage bedraagt er meer dan 35%. In Roeselare heeft slechts 21% van de inwoners last van het verkeer.

Op het vlak van burenlawaai is het verschil tussen de verschillende steden kleiner. Alle percentages schommelen tussen de 9% en 16%. Gent kent het hoogste aantal ontevreden inwoners en Brugge het laagste aantal.

Buurtproblemen: lawaaihinder, in 2011, in %.

	Verkeer	Buren	Andere	Lawaaihinder	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	37,7	15,8	6,7	**45,2**	43,1	47,2
Gent	33,4	16,1	5,1	**42,2**	39,1	45,4
Aalst	35,4	14,1	4,4	**43,1**	41,0	45,2
Brugge	25,7	9,7	3,7	**31,7**	28,6	34,9
Genk	25,5	12,9	3,6	**32,9**	31,2	34,7
Hasselt	25,9	10,8	3,2	**32,4**	29,0	36,0
Kortrijk	30,6	11,3	4,2	**36,5**	32,9	40,3
Leuven	30,1	10,8	3,3	**37,5**	34,0	41,1
Mechelen	34,5	12,4	4,0	**39,8**	36,1	43,6
Oostende	31,7	14,3	4,0	**38,7**	34,9	42,6
Roeselare	21,2	11,7	3,1	**29,0**	25,6	32,5
Sint-Niklaas	36,0	14,3	4,3	**41,9**	38,3	45,7
Turnhout	30,9	12,4	4,0	**37,3**	35,0	39,6
Totaal 13 steden	*32,8*	*13,8*	*4,9*	***40,0***	*39,1*	*41,0*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Overlast door andere vormen van lawaai is in alle steden zeer beperkt gaande van een percentage van 3% tot 7%. In Antwerpen is de overlast het grootst, in Roeselare het kleinst.

Voornamelijk 35-55 jarigen hebben last van lawaaihinder. Huurders hebben meer last dan eigenaars. Andere verschillen zijn eerder beperkt.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey werd expliciet gevraagd naar de mate waarin men de laatste maand zelf last heeft ondervonden van een aantal problemen in de buurt. Er wordt dus niet gepeild naar perceptie van de buurtproblemen, eerder naar effectieve problemen. Op basis van de vraagstelling kan niet geheel worden uitgesloten dat perceptie een rol speelt.

Deze indicator brengt een deelaspect van het veiligheidsgevoel in de stedelijke omgeving in beeld. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, (geluids)overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder.
Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Algemeen onveiligheidsgevoel*', '*Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastiggevallen worden op straat*' en '*Buurtproblemen: milieuhinder*'.

Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie enzovoort. De term 'integraal' wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid, en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van mensen worden in beschouwing genomen.

Buurtproblemen: lawaaihinder, in 2011, in %.

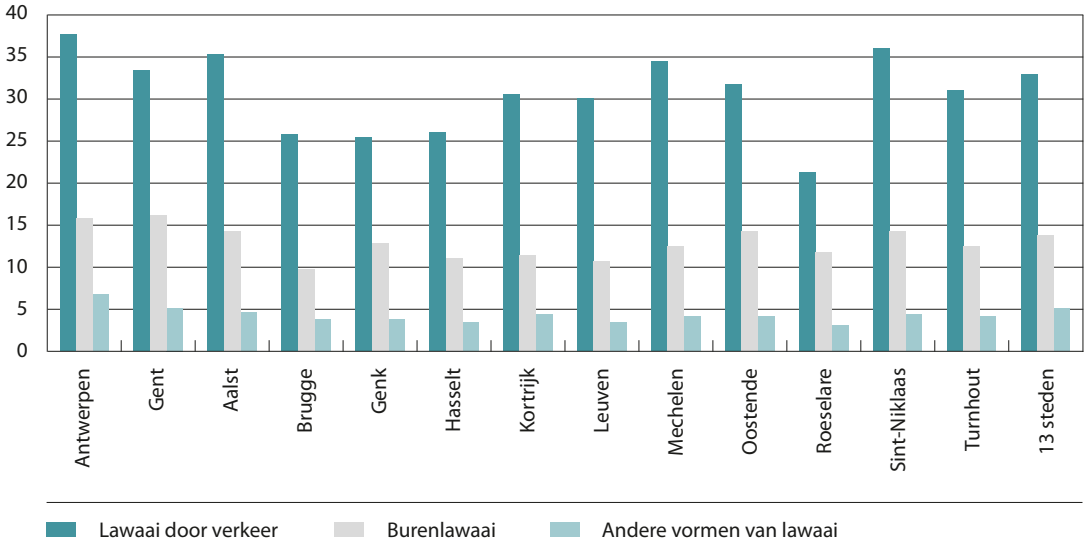

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastiggevallen worden op straat

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van overlast in de buurt.
Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand werd lastiggevallen in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van overlast van een groep jongeren', (2)'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van overlast van de buren' en (3) 'In welke mate heb je de afgelopen maand last ondervonden in jouw buurt/wijk van lastiggevallen worden op straat'.
Respondenten konden antwoorden met 'Nooit', 'Zelden', 'Af en toe', 'Vaak' of 'Altijd'.
Wie op minstens 1 van de vragen 1 en 2 antwoordde met 'Altijd' of 'Vaak', werd in de teller opgenomen voor de indicator 'Overlast in de buurt'.
Wie antwoordde met 'Altijd' of 'Vaak' op vraag 3, werd in de teller opgenomen voor de indicator 'Lastiggevallen worden op straat'.

Vaststellingen

Gemiddeld 13% van de inwoners van de Vlaamse centrumsteden heeft hinder van overlast in de wijk. In de grootsteden Antwerpen en Gent is de overlast het grootst. Meer dan 15% van de inwoners heeft er vaak tot altijd hinder van overlast.
Gemiddeld 2,7% van de inwoners geeft aan frequent lastiggevallen te worden op straat. In Antwerpen is het aandeel het hoogst, 5,2% van de inwoners wordt vaak tot altijd lastiggevallen op straat. In de andere steden is dit minder dan 4%.
In bijna alle steden wordt overlast frequenter veroorzaakt door groepjes jongeren dan door de buren. In Antwerpen, Gent en Mechelen heeft meer dan 10% van de inwoners hinder van deze vorm van overlast. De hinder

Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastiggevallen worden op straat, in 2011, in %.

	Overlast					Lastiggevallen worden		
	Jongeren	Buren	Overlast	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	Lastigvallen	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	13,3	6,9	**17,1**	15,6	18,7	**5,2**	4,3	6,3
Gent	10,9	7,8	**15,7**	13,5	18,1	**1,7**	1,1	2,7
Aalst	5,6	5,4	**9,4**	8,3	10,8	**1,6**	1,1	2,2
Brugge	4,3	4,3	**7,5**	6,0	9,5	**0,7**	0,3	1,6
Genk	6,9	5,6	**10,1**	9,0	11,3	**1,4**	1,0	2,0
Hasselt	4,4	2,9	**7,0**	5,3	9,1	**1,2**	0,6	2,3
Kortrijk	7,2	4,8	**10,4**	8,2	13,0	**1,4**	0,7	2,8
Leuven	7,7	4,7	**10,7**	8,7	13,2	**1,0**	0,4	2,2
Mechelen	10,3	5,3	**13,1**	10,7	15,9	**3,3**	2,2	5,0
Oostende	8,2	5,6	**11,7**	9,4	14,6	**2,2**	1,3	3,7
Roeselare	3,9	3,5	**6,8**	5,1	9,0	**0,8**	0,3	1,9
Sint-Niklaas	7,8	6,2	**12,9**	10,6	15,7	**2,5**	1,6	4,1
Turnhout	8,4	5,3	**12,3**	10,7	14,0	**2,9**	2,2	3,8
Totaal 13 steden	9,4	5,9	***13,1***	12,4	13,8	***2,7***	2,4	3,1

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

van lastiggevallen te worden op straat is het kleinst.
Huurders hebben meer hinder van overlast en lastiggevallen te worden op straat in de buurt dan eigenaars. Lager opgeleiden hebben meer last dan hoger opgeleiden. 35-55 jarigen hebben meer hinder van overlast dan 55-plussers en inwoners jonger dan 35 jaar hebben meer hinder van lastiggevallen te worden op straat dan oudere inwoners. Geslacht speelt geen rol.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey werd expliciet gevraagd naar de mate waarin men de laatste maand zelf last heeft ondervonden van een aantal problemen in de buurt. Er wordt dus niet gepeild naar perceptie van de buurtproblemen, eerder naar effectieve problemen. Op basis van de vraagstelling kan niet geheel worden uitgesloten dat perceptie een rol speelt.
Deze indicator brengt een deelaspect van het veiligheidsgevoel in de stedelijke omgeving in beeld. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, (geluids)overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder. Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Algemeen onveiligheidsgevoel*', '*Buurtproblemen: lawaaihinder*' en '*Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad*'.
Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie enzovoort. De term 'integraal' wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid, en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van mensen worden in beschouwing genomen.

Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastiggevallen worden op straat, in 2011, in %.

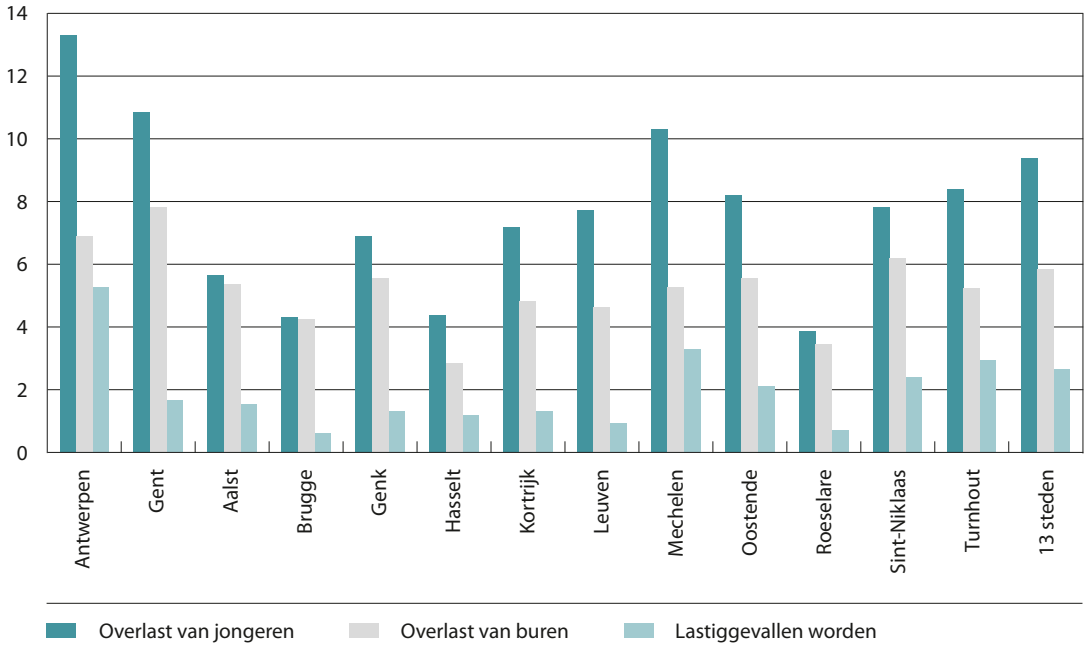

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Buurtproblemen: milieuhinder

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van geurhinder.
Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van zwerfvuil/sluikstort in de buurt.
Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van hondenpoep.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'Duid aan in welke mate je de afgelopen maand last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van geurhinder (verkeer, industrie)', (2) 'Duid aan in welke mate je de afgelopen maand last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van zwerfvuil/sluikstort' en (3) 'Duid aan in welke mate je de afgelopen maand zelf last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van hondenpoep'.
Respondenten konden antwoorden met 'Nooit', 'Zelden', 'Af en toe', 'Soms' of 'Altijd'.
Wie met 'Altijd' of 'Vaak' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Ongeveer 1 op de 10 inwoners van de 13 centrumsteden heeft last van geurhinder, bijna 3 op de 10 inwoners heeft last van hondenpoep in de buurt en een kwart van de inwoners heeft last van zwerfvuil in de buurt.
In Roeselare, Antwerpen en Gent heeft meer dan 10% van de inwoners last van geurhinder. In de grootsteden Gent en Antwerpen heeft 3 op de 10 inwoners last van zwerfvuil. In Antwerpen, Oostende en Turnhout heeft 3 op de 10 inwoners last van hondenpoep. In de andere steden is de overlast kleiner.
De meerderheid van de inwoners heeft echter zelden tot nooit last van milieuhinder. In Brugge, Hasselt en Kortrijk heeft meer dan 80% van de inwoners (zeer) zelden last van geurhinder. In Brugge en Hasselt heeft ongeveer 60% van de inwoners zelden last van zwerfvuil en sluikstort. In Roeselare heeft de helft van de inwoners zelden last van hondenpoep in de wijk.

Buurtproblemen: milieuhinder, in 2011, in %.

	Geurhinder			Zwerfvuil/sluikstort			Hondenpoep		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**13,5**	12,1	15,0	**31,5**	29,6	33,5	**35,5**	33,6	37,5
Gent	**11,1**	9,3	13,2	**32,3**	29,4	35,4	**28,7**	26,0	31,7
Aalst	**9,6**	8,4	10,9	**26,2**	24,4	28,1	**24,5**	22,7	26,3
Brugge	**4,4**	3,2	6,0	**14,6**	12,4	17,1	**22,7**	20,0	25,7
Genk	**9,4**	8,4	10,5	**25,8**	24,2	27,4	**23,4**	21,9	25,0
Hasselt	**4,7**	3,3	6,6	**15,3**	12,8	18,3	**17,7**	15,0	20,7
Kortrijk	**5,1**	3,7	7,1	**17,0**	14,3	20,0	**17,9**	15,2	21,0
Leuven	**7,6**	5,9	9,8	**18,2**	15,6	21,2	**20,3**	17,6	23,4
Mechelen	**6,3**	4,6	8,4	**20,1**	17,3	23,4	**23,4**	20,4	26,8
Oostende	**9,5**	7,4	12,2	**20,7**	17,7	24,1	**35,2**	31,6	39,1
Roeselare	**15,9**	13,3	18,8	**17,1**	14,4	20,1	**18,2**	15,5	21,3
Sint-Niklaas	**6,2**	4,7	8,3	**21,3**	18,4	24,5	**22,3**	19,3	25,6
Turnhout	**6,1**	5,1	7,3	**28,1**	26,1	30,3	**32,9**	30,7	35,2
Totaal 13 steden	***9,9***	9,3	10,5	***25,4***	25,4	26,2	***27,8***	26,9	28,7

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Huurders en 55- plussers hebben meer last van milieuhinder dan eigenaars en jongere inwoners. Vrouwen hebben, meer dan mannen, last van hondenpoep in de wijk en lager opgeleiden meer dan hoger opgeleiden.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey werd expliciet gevraagd naar de mate waarin men de laatste maand zelf last heeft ondervonden van een aantal problemen in de buurt. Er wordt dus niet gepeild naar perceptie van de buurtproblemen, eerder naar effectieve problemen. Op basis van de vraagstelling kan niet geheel worden uitgesloten dat perceptie een rol speelt.

Deze indicator brengt een deelaspect van het veiligheidsgevoel in de stedelijke omgeving in beeld. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, (geluids)overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder.
Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Algemeen onveiligheidsgevoel*', '*Buurtproblemen: verkeershinder*', '*Buurtproblemen: overlast*' en '*Buurtproblemen: lawaaihinder*'.
Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie enzovoort. De term 'integraal' wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid, en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van mensen worden in beschouwing genomen.

Buurtproblemen: milieuhinder, in 2011, in %.

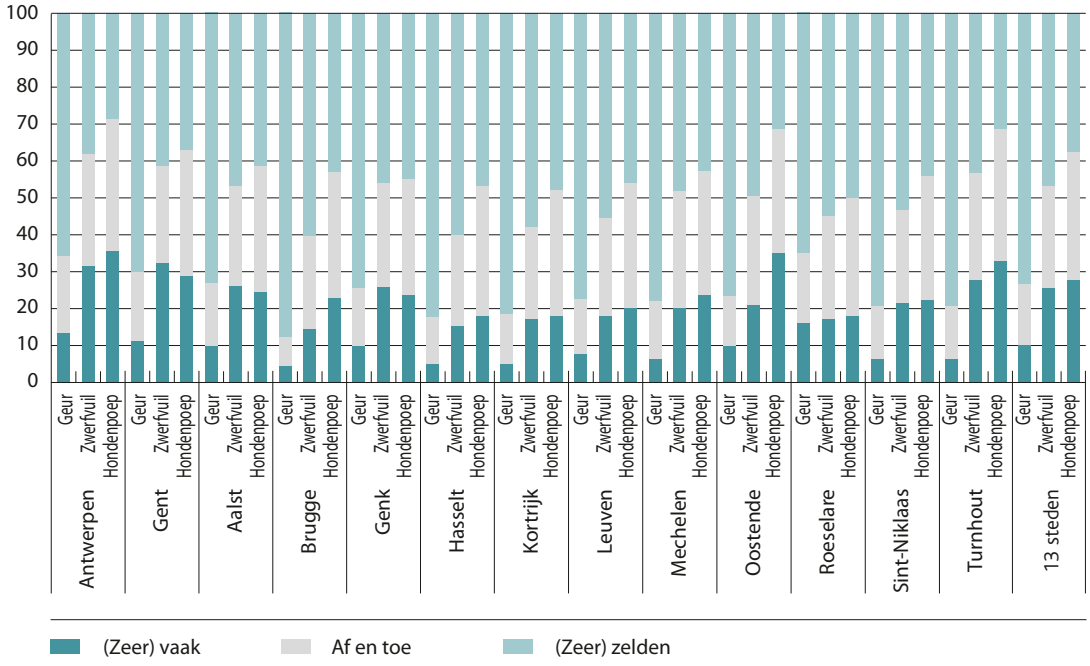

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Buurtproblemen: vandalisme

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat de afgelopen maand last heeft ondervonden van vandalisme.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'Duid aan in welke mate je de afgelopen maand last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van vernieling van straatmeubilair/ vernieling van bus- of tramhokjes' en (2) 'Duid aan in welke mate je de afgelopen maand last hebt ondervonden in jouw buurt/wijk van bekladde muren en/of gebouwen (graffiti)'.
Respondenten konden antwoorden met 'Nooit', 'Zelden', 'Af en toe', 'Vaak' of 'Altijd'.
Wie op minstens 1 van de 2 stellingen antwoordde met 'Altijd' of 'Vaak', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 1 op de 10 inwoners heeft de afgelopen maand zelf last ondervonden van vandalisme in de buurt.

In Antwerpen, Genk en Gent stijgt dit percentage boven de 10%. In Brugge en Roeselare ondervinden de inwoners minder last van vandalisme.

Bijna 7 op de 10 inwoners heeft zelden tot nooit last van vandalisme.

In de meeste steden hebben de inwoners meer last van de vernieling van het straatmeubilair dan van muren of gebouwen die beklad zijn met graffiti. In Antwerpen, Kortrijk, Leuven en Mechelen is dit omgekeerd. Het verschil tussen beide categorieën is in elke stad beperkt tot enkele procentpunten. Enkel in Genk hebben de inwoners beduidend meer last van de vernieling van het straatmeubilair dan van graffiti.

Lager opgeleiden hebben meer last van vandalisme dan hoger opgeleiden. Huurders hebben meer last dan eigenaars. Andere verschillen zijn beperkt.

Buurtproblemen: vandalisme, in 2011, in %.

	Straatmeubilair	Graffiti	Vandalisme	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	11,1	12,0	**16,5**	14,9	18,2
Gent	8,1	7,3	**11,3**	9,5	13,4
Aalst	4,5	3,5	**6,1**	5,1	7,2
Brugge	2,6	1,9	**3,5**	2,5	5,0
Genk	11,9	5,5	**12,7**	11,5	14,0
Hasselt	4,6	3,2	**6,5**	4,8	8,6
Kortrijk	3,0	3,1	**4,6**	3,3	6,5
Leuven	5,1	5,7	**8,4**	6,5	10,7
Mechelen	5,3	6,4	**9,3**	7,3	11,8
Oostende	5,0	4,0	**6,8**	5,1	9,0
Roeselare	1,5	0,9	**2,0**	1,2	3,3
Sint-Niklaas	3,8	2,3	**5,0**	3,6	6,9
Turnhout	7,4	5,8	**9,7**	8,4	11,2
Totaal 13 steden	*7,2*	*6,8*	***10,4***	*9,7*	*11,0*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In de survey werd expliciet gevraagd naar de mate waarin men de laatste maand zelf last heeft ondervonden van een aantal problemen in de buurt. Er wordt dus niet gepeild naar de perceptie van de buurtproblemen, eerder naar effectieve problemen. Op basis van de vraagstelling kan niet geheel worden uitgesloten dat perceptie een rol speelt.

Deze indicator brengt een deelaspect van het veiligheidsgevoel in de stedelijke omgeving in beeld. In een leefbare en duurzame stad zorgt men voor de veiligheid van mensen door systematisch een reeks van problemen aan te pakken zoals de criminaliteit, (geluids)overlast, verstoring van de openbare orde, brandveiligheid en milieuhinder.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over het bevorderen van de integrale veiligheid, best samen met indicatoren als '*Algemeen onveiligheidsgevoel*', '*Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad*'.

Deze integrale veiligheidsbenadering heeft betrekking op verschillende domeinen van het maatschappelijk leven, zoals de buurt, de werk- of schoolomgeving, de mobiliteit, plaatsen voor recreatie enzovoort. De term 'integraal' wijst er ook op dat meer dan alleen maar een repressieve benadering wordt gehanteerd, en dat de volledige veiligheidsketen met de proactie, de preventie, de preparatie, de repressie en de nazorg moet worden doorlopen. Integraal is ook meer dan criminaliteitsbestrijding. Ook niet-criminele oorzaken van onveiligheid zoals verkeersveiligheid, netheid, en de invloed van onveiligheidsfenomenen op de subjectieve beleving van mensen worden in beschouwing genomen.

Buurtproblemen: vandalisme, in 2011, in %.

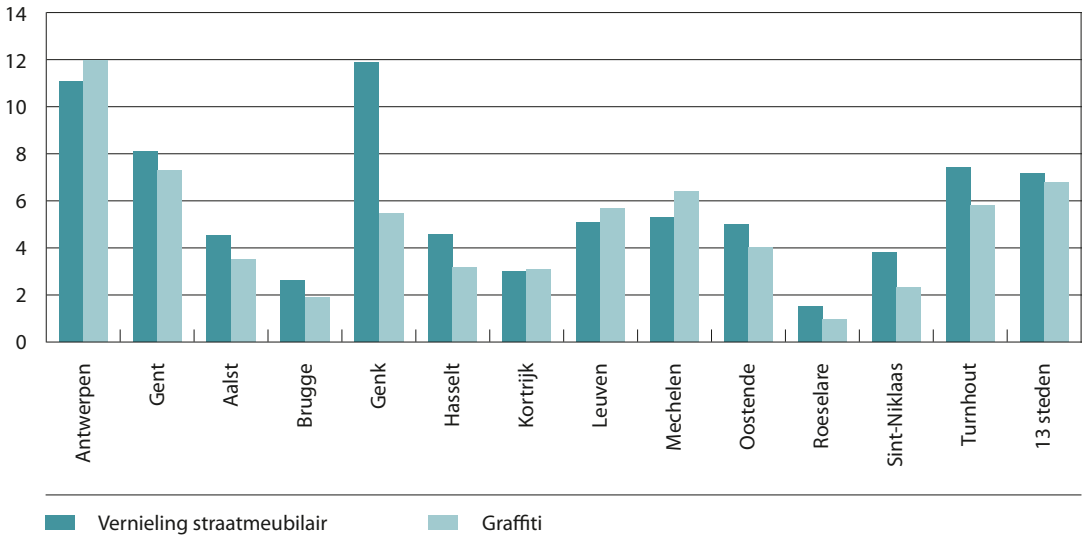

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 5

Wonen

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Wonen' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Wonen' samengebald in 3 clusters:

- WOONZEKERHEID IN BETAALBARE EN KWALITEITSVOLLE WONINGEN
- KWALITEIT VAN DE WOONOMGEVING
- VERSTERKEN VAN NETWERKING EN BURGERPARTICIPATIE ROND WONEN

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 5 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op het aanbod aan sociale woningen, de woningkwaliteit, de betaalbaarheid, het migratiesaldo en de kwaliteit van de woonomgeving. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 3 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Algemeen migratiesaldo 180
- Migratiesaldo naar leeftijd 182
- Sociaal woningaanbod 184
- Spreiding van sociale huurwoningen 186
- Vastgoedprijzen 188
- Betaalbaarheid van het wonen: woonquote 190
- Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden 192
- Tevredenheid over de stad 194
- Tevredenheid over de buurt 196
- Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt 198
- Tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad 200
- Tevredenheid over de woning 202
- Bezettingsgraad van de woning 204
- Comfortniveau van de woning 206
- Woningkwaliteit 208
- Duurzaamheid van de woning 210
- Verhuisintentie 214
- Woningdichtheid bij nieuwbouw 216

Algemeen migratiesaldo

Definitie

Het verschil tussen de totale inwijking en uitwijking per 1.000 inwoners.

Het absolute migratiesaldo is de som van de binnenlandse inwijking, de buitenlandse inwijking, de herinschrijving (na schrapping) en verandering van register; verminderd met de som van de binnenlandse uitwijking, de buitenlandse uitwijking, de schrapping (vertrek door het gemeentebestuur vastgesteld, maar door de persoon niet aangegeven).

Het migratiesaldo is het absolute migratiesaldo gedeeld door het aantal inwoners, en vermenigvuldigd met 1.000. De migratiecijfers zijn driejaarlijkse gemiddelden.

Vaststellingen

In de meeste centrumsteden is het migratiesaldo positief. Dit betekent dat de steden inwoners winnen uit een andere Belgische gemeente of uit het buitenland. Hasselt wint het meest inwoners door migratie. Dit wil zeggen dat er in Hasselt tussen 2007 en 2009 10 mensen per 1.000 inwoners meer zijn bijgekomen dan dat er vertrokken zijn. In alle andere steden, behalve in Genk en Brugge, is het migratiesaldo eveneens positief. In Genk (-0,2‰) en Brugge (-0,5‰) hebben meer mensen de stad verlaten dan dat er zijn bijgekomen.

Sinds 1998 zien we in de meeste centrumsteden, een positieve trend in de aangroei door migratie. De meeste centrumsteden winnen aan aantrekkingskracht, zij het voornamelijk door een groter aantal inwijkingen vanuit het buitenland.Enkel in Hasselt en Aalst, en in mindere mate in Roeselare en Sint-Niklaas is het intern of binnenlands migratiesaldo positief. In de overige centrumsteden wordt een negatief intern saldo, ruimschoots gecombineerd door een positief extern saldo. Bovendien neemt dit extern saldo de afgelopen jaren gevoelig toe.

Algemeens migratiesaldo, per 1.000 inwoners.

	1998-2000	2001-2003	2004-2006	2007-2009
Antwerpen	-3,3	6,5	6,5	7,6
Gent	-0,4	5,8	5,8	6,8
Aalst	1,1	2,2	2,2	8,5
Brugge	3,5	2,3	2,3	-0,5
Genk	-1,9	-0,1	-0,1	-0,2
Hasselt	1,5	3,6	3,6	10,0
Kortrijk	-3,3	-1,1	-1,1	4,8
Leuven	0,0	0,8	0,8	7,3
Mechelen	-1,0	4,0	4,0	3,6
Oostende	3,8	9,6	9,6	5,1
Roeselare	2,9	3,8	3,8	4,2
Sint-Niklaas	1,7	2,1	2,1	6,0
Turnhout	0,8	4,8	4,8	5,5
Totaal 13 steden	*-0,6*	*4,3*	*4,3*	*6,0*
Vlaams Gewest	*1,5*	*3,1*	*3,1*	*5,3*

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De migratiesaldi die momenteel gebruikt worden om de stadsvlucht indicatief te meten, brengen niet in beeld in welke mate de stad erin slaagt om de positieve saldi van jonge cohortes na verloop van tijd en na hun gezinsvorming te behouden. De fixatie op migratiesaldi op jaarbasis kan leiden tot verkeerde beleidsconclusies, omdat er voorbij wordt gegaan aan de interne demografische dynamiek (gezinsvorming, geboorten, blijfkansen van jonge cohorten binnen de stad). Het is wenselijk in de toekomst om op basis van cohorte onderzoek deze resultaten mee in beeld te brengen.
Het migratiesaldo geeft een eerste indicatie van de aantrekkingskracht van een stad om er te gaan of te blijven wonen. Een gezonde en aangename leefomgeving, een verscheidenheid aan aantrekkelijke woningen, een divers cultureel en recreatief aanbod, een kwalitatief aanbod aan onderwijs op maat van elke jongere, hoger gekwalificeerde banen en diversiteit op de arbeidsmarkt, een breed sociaal leven en een open en communicatief bestuur: al deze factoren spelen een rol in de leefbaarheid van een stad of regio en voor een goed gevoel bij haar inwoners.
Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met de volgende beperkingen.
Het migratiesaldo is de resultante van in- en uitschrijvingen in het gemeentelijk register, maar vertelt niets over de intensiteit van verhuizing en migraties. Het migratiesaldo staat rechtstreeks in verband met de 'domiciliëring' van personen en geeft een beeld van alle 'geregistreerde' inwijking en uitwijking. Dit betekent dat er een groep bewoners, nieuwkomers en vertrekkers is die niet in beeld komen. Zo komen mensen zonder papieren en hogeschool- en universiteitsstudenten die op het ouderlijk adres ingeschreven staan niet in de statistieken voor. Tenslotte dient men er rekening mee te houden dat in België dagelijks ongeveer 1.500 inschrijvingen en schrappingen worden verricht, waarvan circa 150 verhuizingen vanuit of naar het buitenland, wat impliceert dat de stad een deel van de migratie met vertraging "registreert".
In het kader van de bekommernis over de kwaliteit van de woonomgeving kan deze indicator samen gelezen worden met indicatoren zoals '*Migratiesaldo naar leeftijd*', '*Tevredenheid over de buurt*', '*Tevredenheid over de stad*', '*Groenindruk van de eigen buurt*', '*Buurtproblemen*', '*Tevredenheid over de uitstraling in de stad*' en '*Tevredenheid over de uitstraling van gebouwen in de buurt*'.

Algemeen migratiesaldo, in 2007-2009, per 1.000 inwoners.

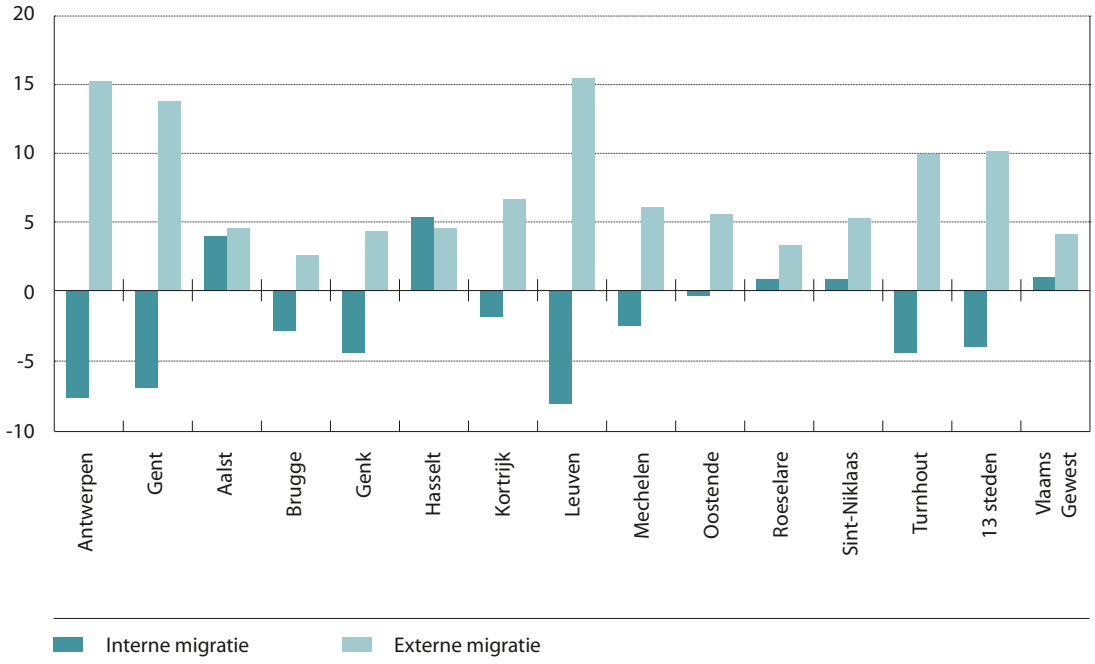

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Migratiesaldo naar leeftijd

Definitie

Het verschil tussen de inwijking en uitwijking per 1.000 inwoners met de leeftijd van 30-39jaar en 0-9 jaar (jonge gezinnen), met de leeftijd van 20-29 jaar (jongvolwassenen).

Het migratiesaldo is de som van de binnenlandse inwijking en de buitenlandse inwijking verminderd met de som van de binnenlandse uitwijking en de buitenlandse uitwijking.

Men bekomt het migratiesaldo door het absolute migratiesaldo naar leeftijd te delen door het aantal inwoners in diezelfde leeftijdscategorie, en te vermenigvuldigen met 1000.

Wegens een andere manier van registreren is het enkel mogelijk de cijfers in beeld te brengen vanaf 2007.

Vaststellingen

Het migratiesaldo van jonge gezinnen is in de periode 2007-2009 in 7 van de 13 steden positief. Dit wil zeggen dat er meer jonge gezinnen in de stad komen wonen dan dat er vertrekken. Het migratiesaldo is het meest positief in Aalst (+12‰). In Antwerpen, Mechelen, Brugge, Oostende, Gent en Leuven is het migratiesaldo van jonge gezinnen negatief. Er vertrekken meer jonge gezinnen uit de stad dan dat er intrekken. Het migratiesaldo is het meest negatief in Leuven (-29‰) en Gent (-13‰).

In alle steden, met uitzondering van Genk en Brugge, is het migratiesaldo van jongvolwassenen positief. Er komen meer jongvolwassenen in de stad wonen dan dat er vertrekken. Het migratiesaldo is het meest positief in de universiteitssteden Leuven (93‰) en Gent (69‰). In Genk (-12‰) en Brugge (-0,2‰) vertrekken er meer jongvolwassenen uit de stad dan dat er bijkomen.

Migratiesaldo voor jonge gezinnen en jongvolwassenen, periode 2007 - 2009, per 1.000 inwoners.

	Jonge gezinnen				Jongvolwassenen			
	2007	2008	2009	2007-2009	2007	2008	2009	2007-2009
Antwerpen	-1,4	-1,6	1,7	-0,4	55,6	53,8	40,9	50,1
Gent	-15,1	-13,9	-10,3	-13,1	61,5	71,6	72,4	68,6
Aalst	5,8	16,8	13,0	11,9	12,5	14,6	35,7	21,0
Brugge	-4,6	-7,7	-5,4	-5,9	4,3	-4,1	-1,0	-0,2
Genk	3,1	-0,4	-1,0	0,6	-14,0	-7,4	-13,6	-11,7
Hasselt	3,0	-1,6	7,6	3,0	34,3	28,5	18,8	27,2
Kortrijk	2,5	-3,0	5,3	1,6	-2,1	14,9	15,5	9,5
Leuven	-31,9	-30,5	-24,7	-29,0	84,4	103,7	91,0	93,0
Mechelen	-6,1	-4,8	-2,4	-4,4	37,0	40,3	33,6	36,9
Oostende	-9,9	-10,9	-4,0	-8,3	1,5	-6,8	12,5	2,4
Roeselare	2,3	4,4	7,4	4,7	-1,3	1,6	5,8	2,0
Sint-Niklaas	0,9	7,9	8,0	5,6	7,1	13,4	2,4	7,6
Turnhout	-3,7	3,3	7,2	2,3	6,3	26,3	28,9	20,5
Totaal 13 steden	*-5,3*	*-4,8*	*-1,5*	*-3,9*	*39,1*	*43,2*	*39,1*	*40,5*

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De migratiesaldi die momenteel gebruikt worden om de stadsvlucht indicatief te meten, brengen niet in beeld in welke mate de stad erin slaagt om de positieve saldi van jonge cohortes na verloop van tijd en na hun gezinsvorming te behouden. De fixatie op migratiesaldi op jaarbasis kan leiden tot verkeerde beleidsconclusies, omdat er voorbij wordt gegaan aan de interne demografische dynamiek (gezinsvorming, geboorten, blijfkansen van jonge cohorten binnen de stad). Uit een studie van de stad Antwerpen blijkt dat van het positieve saldo van jongeren dat zich in Antwerpen vestigt, na een doorlooptijd van 10 jaar ongeveer de helft in de vorm van een gezin met kinderen in de stad blijft wonen. Dit percentage is niet terug te vinden in de migratiecijfers. Het negatief leeftijdspecifieke migratiesaldo (van gezinnen met kinderen) is intrinsiek verbonden met het positieve saldo van aankomsten van jongeren in de cohorte van 10 jaar geleden. Het is wenselijk in de toekomst om op basis van cohorte onderzoek deze resultaten mee in beeld te brengen.
Het migratiesaldo geeft een eerste indicatie van de aantrekkingskracht van een stad om er te gaan of te blijven wonen. Een gezonde en aangename leefomgeving, een verscheidenheid aan aantrekkelijke woningen, een divers cultureel en recreatief aanbod, een kwalitatief aanbod aan onderwijs op maat van elke jongere, hoger gekwalificeerde banen en diversiteit op de arbeidsmarkt, een breed sociaal leven en een open en communicatief bestuur: al deze factoren spelen een rol in de leefbaarheid van een stad of regio en voor een goed gevoel bij haar inwoners. Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met een aantal beperkingen.
Het migratiesaldo is de resultante van in- en uitschrijvingen in het gemeentelijk register, maar vertelt niets over de intensiteit van verhuizing en migraties. Het migratiesaldo staat rechtstreeks in verband met de 'domiciliëring' van personen en geeft een beeld van alle 'geregistreerde' inwijking en uitwijking. Dit betekent dat er een groep bewoners, nieuwkomers en vertrekkers is die niet in beeld komen. Zo komen mensen zonder papieren en hogeschool- en universiteitsstudenten die op het ouderlijk adres ingeschreven staan niet in de statistieken voor. Tenslotte dient men er rekening mee te houden dat in België dagelijks ongeveer 1.500 inschrijvingen en schrappingen worden verricht, waarvan circa 150 verhuizingen vanuit of naar het buitenland, wat impliceert dat de stad een deel van de migratie met vertraging "registreert".
In het kader van de bekommernis over de kwaliteit van de woonomgeving kan deze indicator samen gelezen worden met indicatoren zoals '*Algemeen migratiesaldo*', '*Tevredenheid over de buurt*', '*Tevredenheid over de stad*', '*Groenindruk van de eigen buurt*', '*Buurtproblemen*', '*Tevredenheid over de uitstraling in de stad*' en '*Tevredenheid over de uitstraling van gebouwen in de buurt*'.

Migratiesaldo naar leeftijd: jonge gezinnen,jongvolwassenen, periode 2007-2009, per 1.000 inwoners.

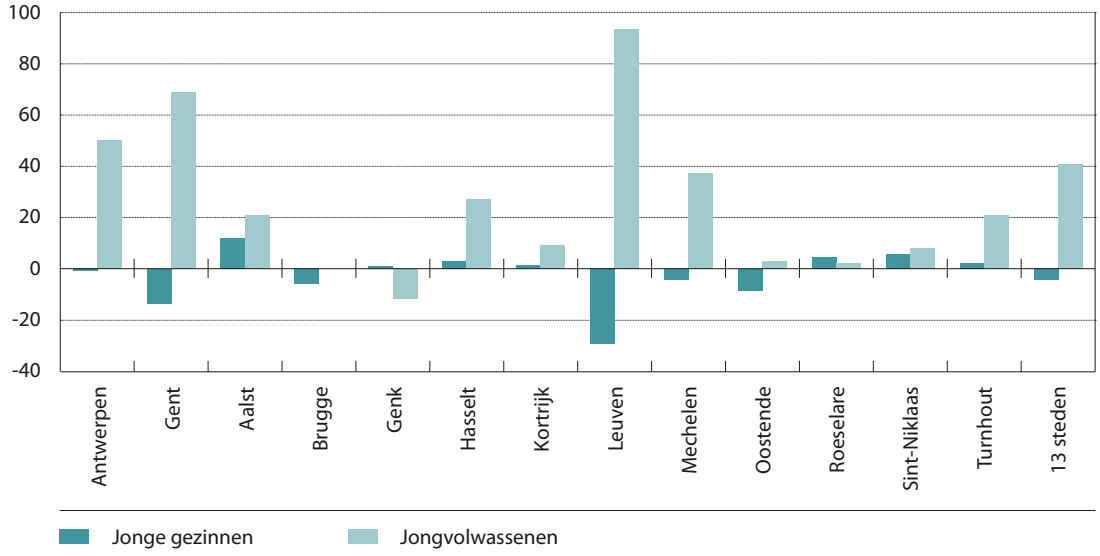

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Sociaal woningaanbod

Definitie

Het aandeel sociale huurwoningen in de stad is de verhouding van het aantal sociale huurwoningen in de stad, ten opzichte van het aantal huishoudens in de stad.

Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden.

Het aandeel sociale huurwoningen in de stad is de verhouding van het aantal sociale huurwoningen in de stad, per 100 huishoudens in de stad.

Vaststellingen

De sociale huisvesting is het best uitgebouwd in de grootsteden: zowel naar aandeel als naar beschikbare woningen per 100 huishoudens. In de grootsteden is er voor 1 op 10 huishoudens een sociale woning. In de andere centrumsteden is de situatie uiteenlopend. In Mechelen, Oostende, Kortrijk, Leuven, Turnhout en Brugge is dit in 2010 meer dan 6%, hetgeen meer is dan het Vlaamse gemiddelde (5,4%).
Koploper is Genk waar 1 op de 8 huishoudens in een sociale woning verblijft.
Aalst en Hasselt hebben met een aandeel van respectievelijk 3,7% en 4,5% een cijfer dat onder het Vlaams gemiddelde valt.

Aantal sociale woningen per 100 huishoudens, van 2004 tot 2010.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	9,85	9,93	9,91	9,89	9,76	12,40	9,71
Gent	9,87	10,32	10,22	10,08	10,13	10,97	10,87
Aalst	3,42	3,44	3,55	3,56	3,55	3,75	3,72
Brugge	3,45	3,47	3,45	3,39	3,43	6,43	6,44
Genk	13,45	13,43	13,43	13,60	13,04	12,84	13,01
Hasselt	3,40	3,38	3,55	3,53	3,68	4,51	4,47
Kortrijk	4,77	4,84	4,81	4,87	4,86	7,40	7,46
Leuven	7,71	7,79	7,67	7,58	7,01	6,97	6,88
Mechelen	9,35	9,31	9,21	9,12	9,04	9,25	9,19
Oostende	7,86	7,81	8,03	7,97	7,91	7,83	7,84
Roeselare	5,55	5,71	5,55	5,46	5,43	5,70	5,68
Sint-Niklaas	5,38	5,45	5,40	5,37	5,30	5,37	5,35
Turnhout	6,98	7,06	7,01	6,97	6,92	6,96	6,98
Totaal 13 steden	*8,10*	*8,07*	*8,03*	*7,94*	*9,33*	*8,44*	*8,38*

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (sociale woningen) en Studiedienst van de Vlaamse Regering (huishoudens).

Aandachtspunten

De indicator over het aanbod van sociale huurwoningen informeert over de kansen van de minder begoede bevolkingsgroepen om in de directe woonomgeving over een woningaanbod te beschikken.

Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren zoals de '*Spreiding van de sociale huurwoningen*'. Daarnaast is het ook interessant de indicatoren over '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*' en '*Woningkwaliteit*' samen te lezen met deze indicator.

De indicator telt de woningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen. Dit is bij benadering 96% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium. De rest zijn woningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren. Ook de impact van de sociale koopwoningen blijft buiten beschouwing.

Deze indicator gebruikt een verhouding van de sociale huurwoningen ten opzichte van het aantal huishoudens. De huishoudens zonder domicilie in de stad, zoals studentenhuishoudens (die nog bij de ouders ingeschreven zijn) of mensen zonder papieren, zorgen wel voor een onderschatting van het werkelijke aantal huishoudens, vooral in steden als Antwerpen, Gent en Leuven.

Aantal sociale woningen per 100 huishoudens, van 2004 tot 2010.

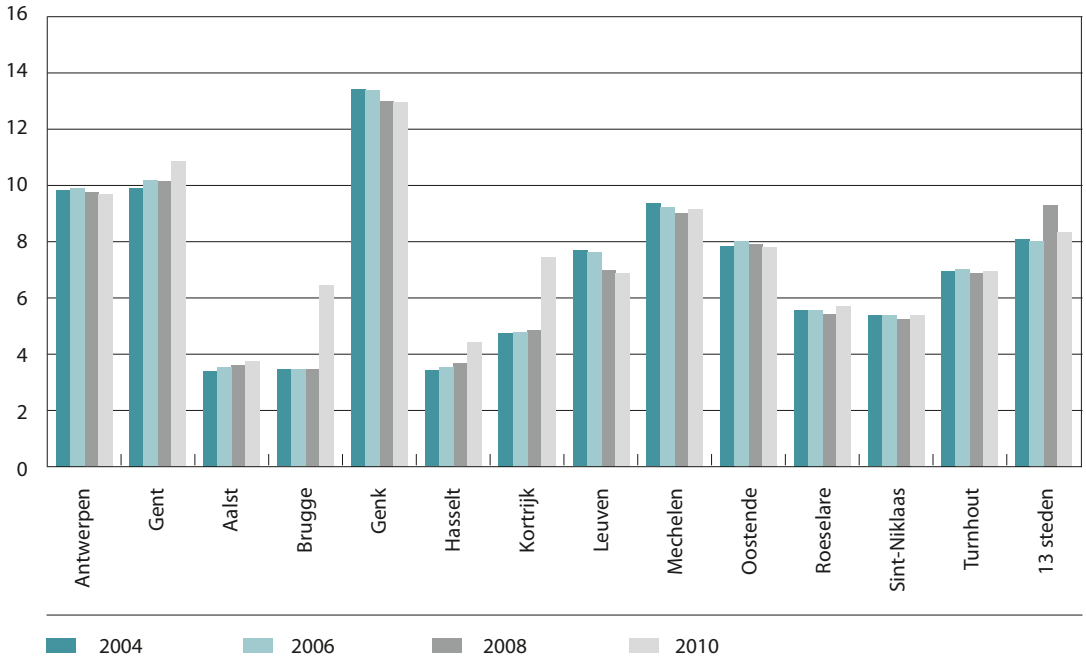

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (sociale woningen) en Studiedienst van de Vlaamse Regering (huishoudens).

Spreiding van sociale huurwoningen

Definitie

Aandeel (%) sociale huurwoningen in de stad tegenover het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand.

De stadsrand is de som van alle gemeenten die grenzen aan het grondgebied van de centrumstad zelf.
Sociale huurwoningen zijn de woningen in beheer van erkende sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM) die conform de regels van het sociale huurdecreet aan huishoudens met een bescheiden inkomen (beneden een vastgestelde inkomensgrens) verhuurd worden. Het aantal sociale huurwoningen is de som van het aantal woningen verhuurd binnen het sociale huurstelsel, huurcompensatie of alternatieve financiering en het aantal leegstaande woningen. Dit gaat om 99,3% van alle panden van de SHM's in en rond de steden. Er wordt nog 0,7% verhuurd buiten het sociale huurstelsel.

Het aandeel sociale huurwoningen in de stad (respectievelijk stadsrand) is de verhouding van het aantal sociale huurwoningen in de stad (respectievelijk stadsrand), ten opzichte van het aantal huishoudens in de stad (respectievelijk stadsrand).

Vaststellingen

Een verhouding van één op één wijst op een optimale spreiding van het aandeel sociale huurwoningen in de stad tegenover de stadsrand. Kortrijk (0,99) heeft in 2010 een bijna één op één verhouding.
Is de verhouding kleiner dan 1, dan is het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand hoger dan in de stad. Dit is het geval in Sint-Niklaas (0,74) en Aalst (0,79).
Is de verhouding groter dan 1, dan ligt het aandeel sociale huurwoningen in de stad hoger dan in de stadsrand. Dit geldt voor de overige steden. Zo is het aandeel sociale huurwoningen in Brugge en Turnhout in de stad bijna 2 maal zo hoog als in de stadsrand. In Oostende is dit ongeveer 2,5 maal hoger. Voor Gent, Leuven en Genk is dat 3 maal hoger. In Antwerpen is dit het hoogst. Daar ligt het aandeel sociale huurwoningen in de stad 4,5 maal hoger dan in de stadsrand.
Neemt de factor toe dan vermindert de regionale spreiding van de sociale huurmarkt (stad versus stadsrand).

Spreiding van sociale huurwoningen, van 2004 tot 2010, index.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	5,13	5,01	5,04	4,93	4,78	6,08	4,66
Gent	3,16	3,25	3,23	3,13	3,13	3,31	3,19
Aalst	0,76	0,75	0,78	0,78	0,77	0,80	0,79
Brugge	1,17	1,19	1,17	1,11	1,12	1,86	1,84
Genk	3,34	3,33	3,30	3,39	3,24	3,21	3,28
Hasselt	0,90	0,89	0,95	0,96	0,99	1,24	1,25
Kortrijk	0,66	0,66	0,66	0,65	0,65	0,96	0,99
Leuven	4,01	4,08	3,98	3,68	3,28	3,29	3,28
Mechelen	1,66	1,66	1,67	1,67	1,68	1,66	1,66
Oostende	2,97	2,83	2,96	2,99	2,98	2,90	2,67
Roeselare	1,56	1,57	1,55	1,52	1,52	1,48	1,45
Sint-Niklaas	0,76	0,77	0,76	0,76	0,75	0,76	0,74
Turnhout	1,85	1,82	1,77	1,75	1,74	1,75	1,78
Totaal 13 steden	*2,00*	*2,00*	*1,97*	*1,94*	*2,24*	*2,01*	*2,00*

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (sociale woningen) en Studiedienst van de Vlaamse Regering (huishoudens).

Dit wil zeggen dat de sociale huurders meer geconcentreerd in de stad wonen. Deze situatie geldt voor Hasselt en Brugge waar de verhouding tussen 2004 en 2010 heel licht stijgt. Naast Antwerpen kennen ook Leuven en Oostende een afname van de verhouding tussen 2004 en 2010, wat wijst op een lichte toename van het aandeel sociale huurwoningen in de stadsrand. In Gent, Aalst, Genk, Mechelen, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout blijft de verhouding doorheen de tijd ongewijzigd.

Aandachtspunten

De indicator over de spreiding van sociale huurwoningen informeert over de kansen van de minder begoede bevolkingsgroepen om in de directe woonomgeving over een woningaanbod te beschikken. Door een evenredige spreiding van sociale huurwoningen worden zij niet uitgesloten op de (rand)stedelijke woningmarkt. Een leefbare en duurzame stad kent een sociale mix in de stadskern en in de stadsrand.
Men moet deze indicator best samen lezen met andere indicatoren die de druk op de sociale huurwoningmarkt weergeven zoals '*Sociaal woningaanbod*'. Daarnaast is het ook interessant de indicatoren over '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*' en '*Woningkwaliteit*' samen te lezen met deze indicator.
De indicator telt de woningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen. Dit is bij benadering 96% van het 'sociaal verhuurd' patrimonium. De rest zijn woningen van de gemeente, het OCMW en de sociale verhuurkantoren. Ook de impact van de sociale koopwoningen blijft buiten beschouwing.
Deze indicator gebruikt een verhouding van de sociale huurwoningen op het aantal huishoudens. De huishoudens zonder domicilie in de stad, zoals studentenhuishoudens (die nog bij de ouders ingeschreven zijn) of mensen zonder papieren, zorgen wel voor een onderschatting van het werkelijke aantal huishoudens, vooral in steden als Antwerpen, Gent en Leuven.
Deze indicator dekt de spreiding en de sociale mix op de regionale woningmarkt voor zover men kan akkoord gaan met de verhouding tussen kernstad en stadsrand, met name de gordel van aangrenzende gemeenten. De administratieve grenzen van de centrumsteden en hun omliggende gemeenten vallen niet noodzakelijk samen met de morfologische stadsagglomeratie.
Bij deze verhouding komt enkel het evenwicht tussen de stad en de stadsrand in beeld, los van het reële aantal of aandeel sociale huurwoningen.

Spreiding van sociale huurwoningen, in 2004, 2006, 2008 en 2010, index.

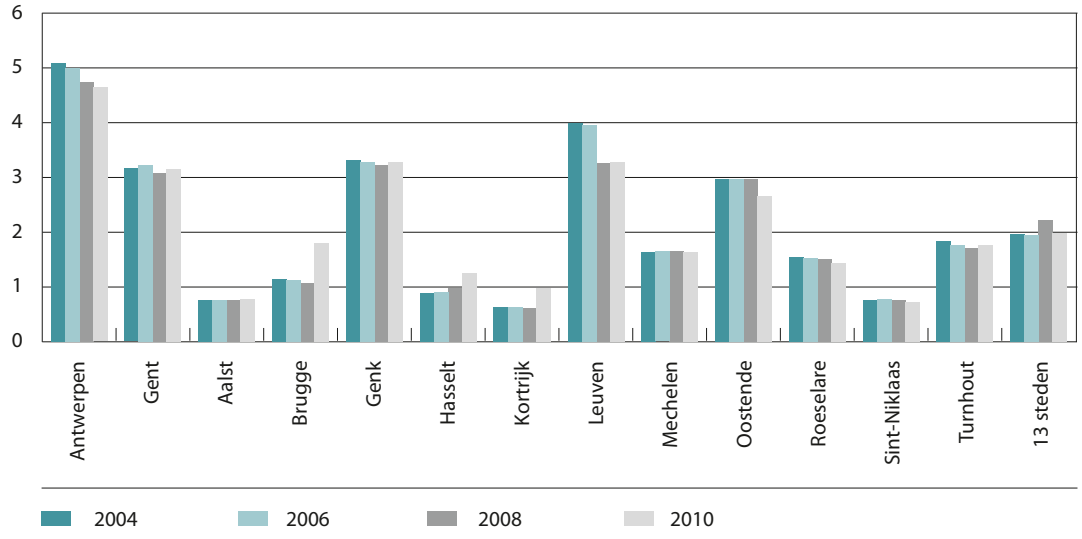

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (sociale woningen) en Studiedienst van de Vlaamse Regering (huishoudens).

Vastgoedprijzen

Definitie

Gemiddelde verkoopprijs van een flat en woonhuis in euro.

Vaststellingen

In 2010 is de gemiddelde prijs voor een flat in Vlaanderen € 195.000. In de 13 steden is de prijs voor een flat het hoogst in Brugge en Gent. De gemiddelde prijs bedraagt er meer dan € 200.000. De gemiddelde prijs voor een flat ligt het laagst in Antwerpen (± € 155.000) en Sint-Niklaas (± € 165.000).

De gemiddelde prijs voor een woonhuis is in Vlaanderen € 192.000 in 2010. In Leuven, Brugge, Antwerpen en Hasselt is de gemiddelde prijs voor een woonhuis het grootst. Men betaalt er meer dan € 200.000 voor. In Kortrijk (± € 154.000), Roeselare (± € 159.000) en Aalst (± € 169.000) is deze het laagst.

Ten opzichte van 2000 is de prijs voor zowel een flat als een woonhuis zo goed als in alle steden en Vlaanderen verdubbeld. De prijs voor een flat is het sterkst toegenomen in Mechelen en Leuven. In Roeselare, Kortrijk en Aalst is er net geen verdubbeling. De prijs voor een woonhuis is het sterkst gestegen in Antwerpen, Mechelen en Gent. Op tien jaar tijd dient er 2,5 tot 3 maal meer betaald te worden. Ook Brugge en Leuven kennen meer dan een verdubbeling.

Gemiddelde prijs van een flat en woonhuis, in 2000, 2005 en 2010, in euro.

	2000		2005		2010	
	Flat	Woonhuis	Flat	Woonhuis	Flat	Woonhuis
Antwerpen	72.826	76.527	114.283	153.659	154.984	215.141
Gent	83.160	74.624	129.897	132.471	204.540	199.682
Aalst	93.543	76.273	128.661	122.094	180.766	168.666
Brugge	99.321	91.830	165.836	160.176	219.769	221.172
Genk	85.500	84.055	135.748	131.675	183.594	175.456
Hasselt	88.145	91.910	143.087	149.707	193.644	201.743
Kortrijk	108.115	68.267	122.095	103.877	188.293	153.798
Leuven	78.767	101.522	126.929	193.864	199.753	252.855
Mechelen	65.625	69.248	117.745	129.662	170.115	190.928
Oostende	82.986	81.484	142.936	137.398	186.180	183.512
Roeselare	99.280	76.977	129.469	107.780	191.270	158.998
Sint-Niklaas	80.885	70.949	122.702	123.822	164.233	173.225
Turnhout	83.995	80.830	134.448	144.702	174.247	193.320
Totaal 13 steden	*86.319*	*80.346*	*131.833*	*137.761*	*185.492*	*191.423*
Vlaams Gewest	*92.782*	*84.772*	*142.945*	*139.633*	*195.005*	*192.175*

Bron: ADSEI.

Aandachtspunten

De indicator wil louter een kader schetsen om indicatoren met betrekking tot betaalbaarheid van het wonen beter te kunnen inschatten op stadsniveau.

Het gaat enkel over de gemiddelde verkoopprijs van een bestaande woning of flat. De kwaliteit van de verkochte woningen in een bepaald jaar heeft ongetwijfeld een invloed op de gemiddelde verkoopprijs van dat jaar. Eveneens bepaalt het aantal transacties eveneens de gemiddelde verkoopprijs.

In een leefbare en duurzame stad wordt de woonzekerheid verhoogd. Bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als op de huurmarkt, zijn betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar en veilig. Het stedelijk aanbod aan woningen en gronden voldoet aan verschillende woonbehoeften naargelang de middelen, de levensfasen en samenstelling van de huishoudens. De betaalbaarheid van het wonen is belangrijk in de strijd tegen de materiële armoede en de inkomensonzekerheid.

Men kan deze indicator best samen lezen met andere indicatoren met betrekking tot de woonzekerheid in een kwaliteitsvolle woning zoals '*Woonquote*', '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*', '*Woningkwaliteit*', '*Tevredenheid over de woning*', '*Woningkwaliteit*' en '*Comfortniveau woning*'.

Indextoename van de gemiddelde verkoopprijs voor een flat, woonhuis, in 2010 tov 2000, index 2000 = 100.

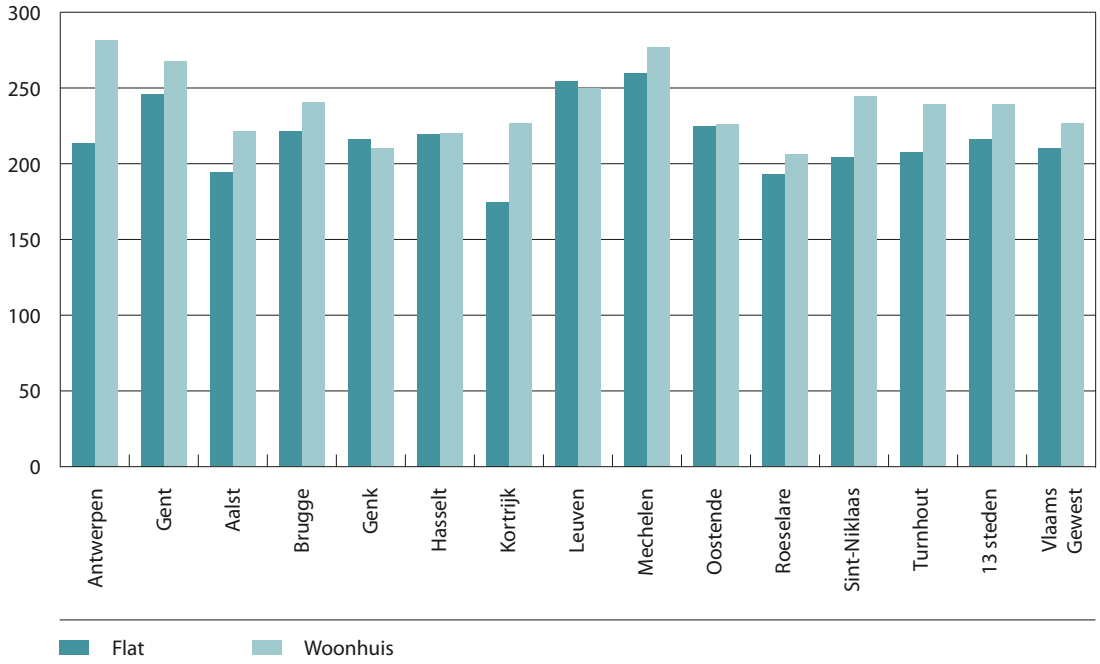

Bron: ADSEI.

Betaalbaarheid van het wonen: woonquote

Definitie

Aandeel (%) van de huishoudens met een woonquote hoger dan 30%.

De meest gebruikte methode voor het meten van de betaalbaarheid is deze van de woonquote ('rent to income ratio'), gedefinieerd als de totale uitgave van het gezin voor wonen ten opzichte van het gezinsinkomen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vragen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'Kan je aangeven hoeveel de maandelijkse afbetalingssom of huur (zonder verbruikskosten of onderhoudskosten) voor je woning ongeveer bedraagt?' en (2) 'Met welk cijfer komt het totale beschikbare netto inkomen per maand van je gezin overeen?'.

Vaststellingen

Bijna een kwart van de huishoudens van de 13 steden heeft een woonquote hoger dan 30%.

De woonquote is het hoogst in Antwerpen en Leuven (±27%) en het laagst in Kortrijk en Roeselare (±15%).

Uit een vergelijking van de persoonskenmerken blijkt dat huurders een beduidend hogere woonquote hebben dan eigenaars. Aanvullend blijkt dat inwoners die in een appartement wonen een hogere woonquote hebben dan inwoners die in een huis wonen. Inwoners jonger dan 35, lager opgeleiden en niet-Belgen hebben eveneens een hogere woonquote.

Aandeel huishoudens met een woonquote van meer dan 30%, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**27,8**	25,8	29,9
Gent	**24,4**	21,6	27,4
Aalst	**18,4**	16,7	20,3
Brugge	**19,8**	17,1	22,7
Genk	**18,5**	17,0	20,2
Hasselt	**18,8**	15,8	22,2
Kortrijk	**15,6**	12,8	19,0
Leuven	**27,3**	24,0	31,0
Mechelen	**20,9**	17,7	24,5
Oostende	**24,1**	20,7	27,9
Roeselare	**14,3**	11,6	17,5
Sint-Niklaas	**20,8**	17,7	24,4
Turnhout	**23,4**	21,2	25,7
Totaal 13 steden	***23,3***	*22,4*	*24,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Men kan deze indicator lezen samen met andere indicatoren met betrekking tot de woonzekerheid in een kwaliteitsvolle woning zoals '*Vastgoedprijzen*' en '*Betalingsmoeilijkheden*'.

Men spreekt over een betaalbare woning indien het gezin minder dan een bepaald percentage van het inkomen uitgeeft aan wonen. Als norm wordt een vaste woonquote tussen 20% en 33% vooropgesteld. Indien huishoudens meer spenderen dan deze norm wordt er van uitgegaan dat de woonuitgaven 'niet betaalbaar' zijn of beslag leggen op een onredelijk deel van het inkomen.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: *"Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd."*

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Aandeel huishoudens met een woonquote van meer dan 30%, in 2011, in %.

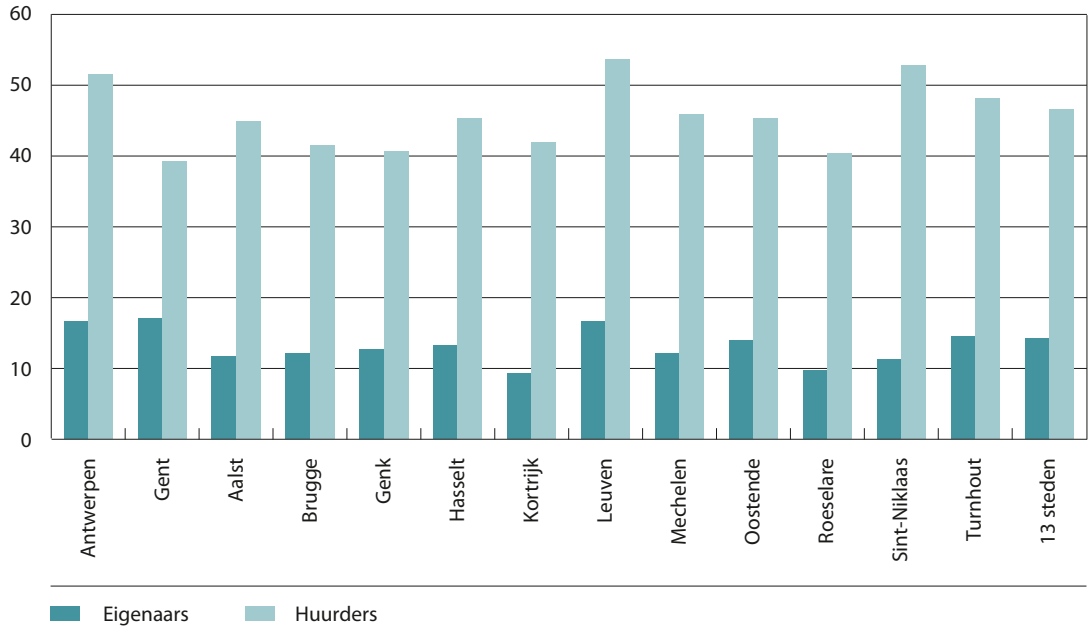

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar problemen heeft gehad om de woonkosten te betalen.

Woonkosten staan voor 'naakte' woonkosten, namelijk de huur of de afbetaling op de lening (dus geen energie- of andere vaste woonkosten).

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Is het gedurende het afgelopen jaar voorgekomen dat jij of een andere persoon van het gezin de huishuur/afbetaling woning (terugbetaling lening) niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen (dus niet vergeten)?'.

Respondenten konden antwoorden met 'Nee', 'Ja' of 'Niet van toepassing'. Wie met ja antwoordde werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 8% van de inwoners van de 13 steden heeft het afgelopen jaar problemen gehad om de woonkosten te betalen.

In Genk en Antwerpen heeft meer dan 10% van de inwoners problemen om de huur of lening te betalen. In alle andere steden is dit minder dan 10%.
Huurders hebben opvallend meer problemen met betalingen voor hun huisvesting dan eigenaars. Ook niet-Belgen hebben het duidelijk moeilijker dan Belgen om hun huur of lening te betalen. In mindere mate hebben jongere inwoners (-35 jaar) en lager opgeleiden eveneens meer betalingsmoeilijkheden.

Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**10,3**	8,9	11,9
Gent	**8,6**	6,8	10,9
Aalst	**6,1**	5,0	7,5
Brugge	**8,0**	6,1	10,6
Genk	**10,6**	9,2	12,1
Hasselt	**7,0**	5,0	9,8
Kortrijk	**6,8**	4,7	9,6
Leuven	**4,2**	2,8	6,2
Mechelen	**7,7**	5,5	10,6
Oostende	**6,0**	4,1	8,9
Roeselare	**4,7**	3,1	7,1
Sint-Niklaas	**5,5**	3,7	8,2
Turnhout	**7,3**	5,9	8,9
Totaal 13 steden	***8,2***	*7,5*	*8,9*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

Men kan deze indicator lezen samen met de andere indicatoren met betrekking tot de woonzekerheid in betaalbare woningen zoals '*Vastgoedprijzen*' en '*Woonquote*'.

In de survey van de Stadsmonitor in 2008 was deze vraag eveneens opgenomen. Door een aanpassing in vraagstelling zijn de gegevens van 2008 en 2011 echter moeilijk vergelijkbaar.

Betaalbare woningen zijn belangrijk om de woonzekerheid in de stad te verhogen. In een leefbare en duurzame stad zijn bestaande en nieuwe woningen, zowel op de koop- als huurmarkt, betaalbaar, comfortabel, aangepast of aanpasbaar, en veilig. Wanneer inwoners regelmatig problemen hebben om de woonkosten te betalen (huur, lening), bedreigt dat hun woonzekerheid.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden, in 2011, in %.

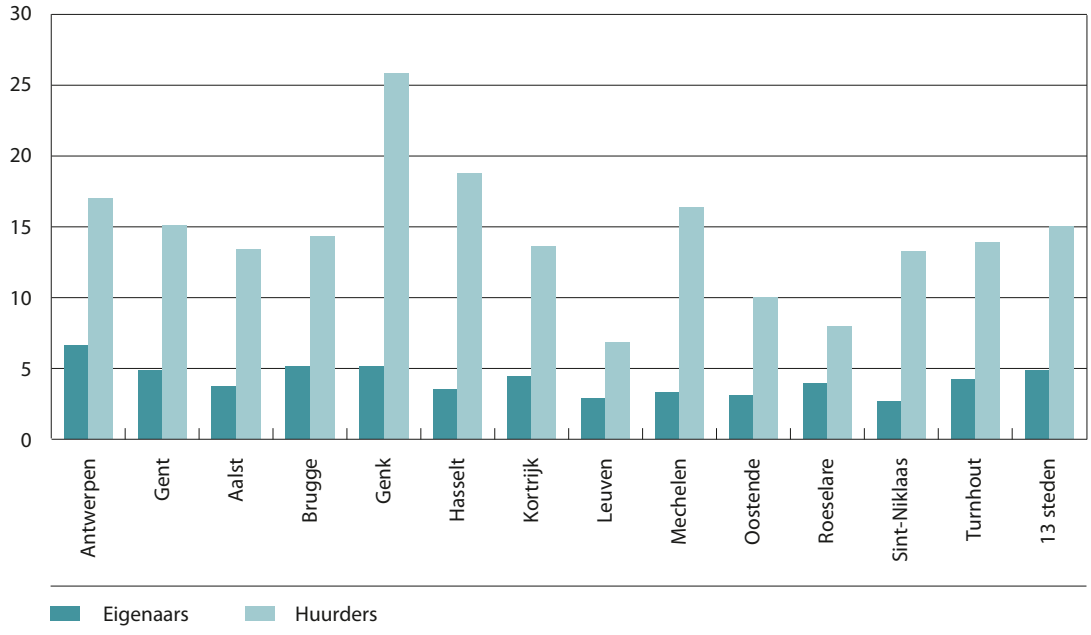

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de stad

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over zijn/haar stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over jouw stad?'. De respondenten konden antwoorden met 'Zeer tevreden', 'Eerder tevreden', 'Noch tevreden, noch ontevreden', 'Eerder ontevreden' en 'Zeer ontevreden'.

Respondenten die antwoordden met 'Eerder tevreden' en 'Zeer tevreden', werden in te teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 76% van de inwoners is tevreden over hun stad. Een kwart van de inwoners is zeer tevreden, iets meer dan de helft van de inwoners is eerder tevreden. Hasselt behaalt het hoogste tevredenheidspercentage: 9 op de 10 inwoners zijn er tevreden. Ook in Leuven, Brugge en Gent is er een hoge tevredenheid. Antwerpen, Aalst en Turnhout kennen een iets minder hoog percentage.

Een hoog tevredenheidspercentage betekent niet dat de inwoners unaniem tevreden zijn over hun stad. De ontevredenheid is het grootst in Turnhout, Aalst en Antwerpen en het kleinst in Leuven.

Ten opzichte van 2008 zijn er geen uitgesproken verschillen. Slechts in vier centrumsteden is er een significant verschil: in Turnhout en Oostende is er een significante afname. In Kortrijk en Mechelen is er een significante toename van de tevredenheid.

Tevredenheid over de stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**69,1**	**69,0**	ns	67,1	70,8
Gent	**85,1**	**85,9**	ns	83,5	87,9
Aalst	**63,4**	**65,0**	ns	63,0	66,9
Brugge	**86,9**	**86,8**	ns	84,4	88,9
Genk	**75,3**	**76,7**	ns	75,1	78,2
Hasselt	**86,5**	**90,4**	ns	88,0	92,4
Kortrijk	**71,0**	**77,0**	*	73,7	80,1
Leuven	**90,1**	**87,8**	ns	85,3	89,9
Mechelen	**72,4**	**77,2**	*	73,8	80,2
Oostende	**80,0**	**74,1**	*	70,4	77,5
Roeselare	**75,7**	**75,1**	ns	71,8	78,2
Sint-Niklaas	**73,7**	**72,5**	ns	69,1	75,7
Turnhout	**72,2**	**58,3**	*	55,9	60,6
Totaal 13 steden	***76,4***	***76,5***	*ns*	*75,6*	*77,2*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).
(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Vrouwen en hoger opgeleiden zijn meer tevreden dan mannen en lager opgeleiden. Ook inwoners jonger dan 35 zijn meer tevreden dan oudere inwoners en 35 – 55 jarigen zijn meer tevreden dan 55-plussers.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid van inwoners over hun stad zegt veel over hoe zij de kwaliteit van hun ruime woonomgeving zien. (On)Tevredenheid kan verband houden met heel diverse factoren zoals de voorzieningen, het sociaal contact, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, de uitstraling van de stad, de culturele rijkdom, enz. De oorzaken die de score van deze indicator beïnvloeden zijn zowel van economische, sociale, fysiek-ecologische als van institutionele aard.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren met betrekking tot de kwaliteit van de woonomgeving zoals '*Tevredenheid over de buurt*'.

Tevredenheid over de stad, in 2011, in %.

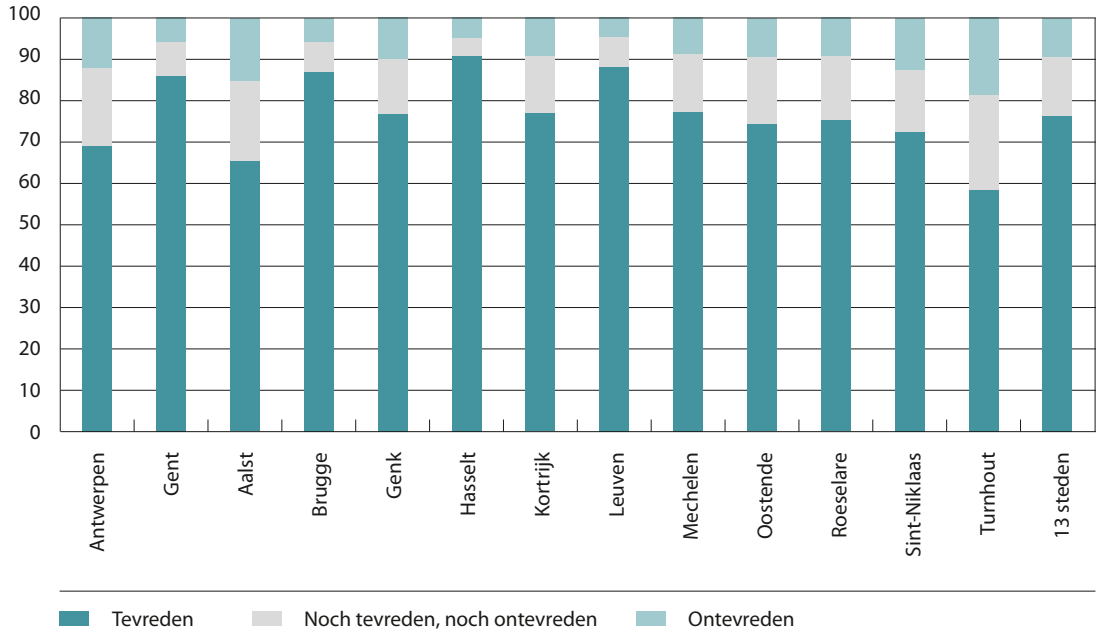

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de bevolking dat tevreden is over zijn/haar buurt.

In de survey van de stadsmonitor werd in 2008 en in 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over de buurt waar je woont?'. De respondenten konden antwoorden met 'Zeer tevreden', 'Eerder tevreden', Noch tevreden, noch ontevreden', 'Eerder ontevreden' en 'Zeer ontevreden'.

Wie met 'Eerder tevreden' of 'Zeer tevreden' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld drie kwart van de inwoners van de centrumsteden is globaal tevreden over zijn/haar buurt. Bijna een kwart van de respondenten is zeer tevreden, de meerderheid is eerder tevreden. In de grootsteden Antwerpen en Gent ligt de tevredenheid lager dan in de andere centrumsteden.

Leuven, Hasselt, Brugge en Roeselare worden gekenmerkt door een hoge tevredenheid, meer dan 80% van de inwoners is tevreden over zijn/haar buurt. In Antwerpen, Gent en Turnhout is de tevredenheid kleiner.

Een hoog globaal tevredenheidspercentage betekent niet dat de bevolking unaniem tevreden is over de buurt. In een aantal steden is ongeveer 10% van de bevolking (zeer) ontevreden. In Gent, Antwerpen, Kortrijk, Aalst en Mechelen is de ontevredenheid het grootst.

Tevredenheid over de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**72,7**	**70,0**	ns	68,0	71,9
Gent	**75,2**	**75,2**	ns	72,4	77,9
Aalst	**73,6**	**76,8**	ns	75,1	78,5
Brugge	**86,1**	**83,9**	ns	81,3	86,2
Genk	**78,5**	**79,5**	ns	78,0	81,0
Hasselt	**82,5**	**85,3**	ns	82,5	87,7
Kortrijk	**79,3**	**79,0**	ns	75,7	81,9
Leuven	**86,3**	**85,6**	ns	82,9	87,9
Mechelen	**73,2**	**77,5**	*	74,2	80,5
Oostende	**78,3**	**78,1**	ns	74,6	81,3
Roeselare	**80,5**	**81,1**	ns	77,9	83,9
Sint-Niklaas	**80,2**	**79,5**	ns	76,4	82,4
Turnhout	**78,9**	**75,4**	*	73,3	77,4
Totaal 13 steden	***77,1***	***76,5***	*ns*	*75,7*	*77,4*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Leuven, Hasselt en Brugge behalen zowel in 2008 als in 2011 de hoogste tevredenheidspercentages, Antwerpen de laagste. In 7 van de 13 steden is de tevredenheid ten opzicht van 2008 lichtjes afgenomen. In Gent, Aalst, Genk, Hasselt, Mechelen en Roeselare is de tevredenheid toegenomen. De grootste toename is een stijging van de tevredenheid met 3,2% in Aalst.

In Turnhout is het tevredenheidspercentage ten opzichte van 2008 beduidend afgenomen. Deze stad sluit zich aan bij hekkensluiters Antwerpen en Gent in 2011. Mechelen had in 2008 één van de laagste tevredenheidspercentages maar bevindt zich in 2011 bij de middenmoot.

Geslacht en leeftijd hebben geen invloed op de beoordeling van de buurt. Hoger opgeleiden zijn meer tevreden dan lager opgeleiden. Ook eigenaars zijn meer tevreden zijn dan huurders.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid van inwoners over hun buurt zegt veel over hoe zij de kwaliteit van hun directe woonomgeving zien. (On)tevredenheid kan verband houden met heel diverse factoren zoals de voorzieningen, het sociaal contact, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, aanzien van de buurt, enz. De oorzaken die de score van deze indicator beïnvloeden zijn zowel van economische, sociale, fysiek-ecologische als van institutionele aard.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren met betrekking tot kwaliteit van de woonomgeving zoals '*Tevredenheid over de stad*'.

Tevredenheid over de buurt, in 2011, in %.

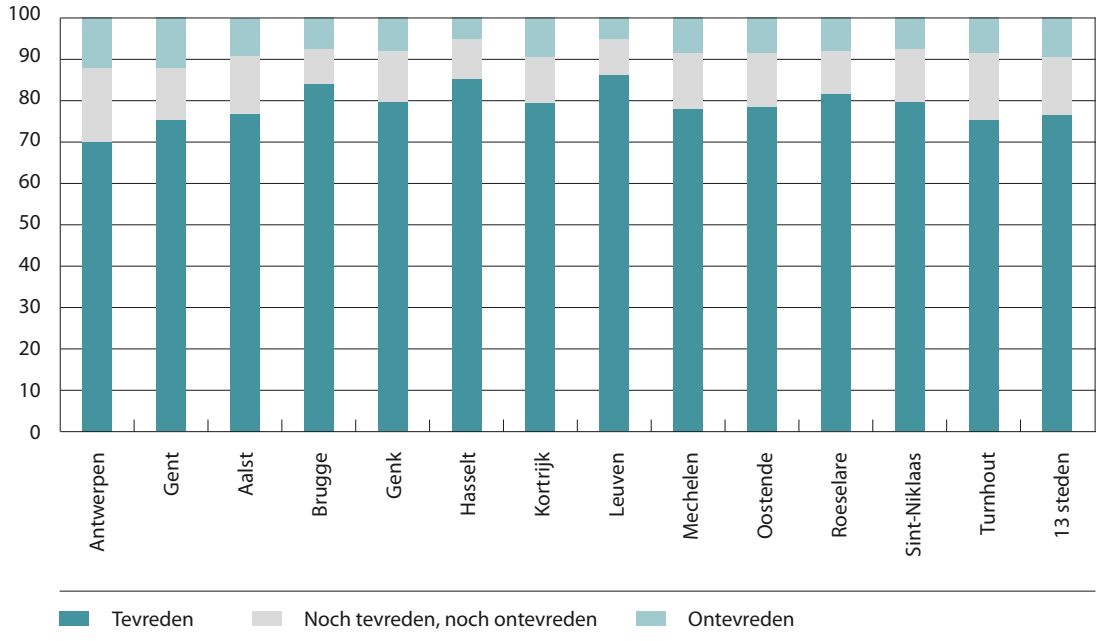

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat de gebouwen in zijn/haar buurt mooi vindt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De gebouwen in mijn buurt zijn over het algemeen mooi'. Respondenten konden antwoorden met 'Helemaal oneens', 'Eerder oneens', 'Niet een, niet oneens', 'Eerder eens', 'Helemaal eens' of 'Weet niet'.

Wie op deze stelling antwoordde met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

In 2011 laat gemiddeld 65% van de inwoners van de 13 steden zich positief uit over de uitstraling van de gebouwen in de buurt. De tevredenheid is in de grootsteden Antwerpen en Gent lager dan in de meeste andere centrumsteden. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen.

In alle steden is meer dan de helft van de inwoners tevreden over de uitstraling van de gebouwen in de buurt. De Bruggelingen zijn het meest tevreden, 8 op 10 inwoners zijn (zeer) tevreden. In Gent, Antwerpen en Mechelen is de tevredenheid lager. Turnhout heeft de laagste tevredenheid.

Gemiddeld is ongeveer 22% van de inwoners het helemaal eens met de stelling, 43% van de inwoners is het eerder eens. Voornamelijk in Brugge, Roeselare, Genk en Hasselt zijn de inwoners het helemaal eens met de stelling (±30%). Een hoge tevredenheid wil echter niet zeggen dat er geen ontevreden inwoners zijn. In Gent,

Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**60,2**	**61,0**	ns	58,9	63,0
Gent	**61,0**	**61,4**	ns	58,2	64,5
Aalst	**61,2**	**61,6**	ns	59,5	63,7
Brugge	**81,1**	**80,0**	ns	77,1	82,6
Genk	**74,7**	**73,0**	ns	71,2	74,6
Hasselt	**76,3**	**77,4**	ns	74,0	80,4
Kortrijk	**68,0**	**69,7**	ns	66,0	73,2
Leuven	**65,6**	**64,1**	ns	60,5	67,6
Mechelen	**61,9**	**60,3**	ns	56,4	64,1
Oostende	**66,5**	**65,8**	ns	61,8	69,5
Roeselare	**69,8**	**71,5**	ns	67,9	74,9
Sint-Niklaas	**68,4**	**67,8**	ns	64,2	71,3
Turnhout	**61,9**	**56,6**	*	54,2	58,9
Totaal 13 steden	***65,3***	***65,2***	*ns*	*64,2*	*66,2*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Turnhout en Antwerpen is de ontevredenheid over de uitstraling van de gebouwen het grootst. Ongeveer 1 op de 5 inwoners vindt de gebouwen in de buurt niet mooi.

In de meeste steden is het aandeel inwoners dat tevreden is over de uitstraling van de gebouwen relatief constant gebleven ten opzicht van 2008. Enkel Turnhout kent een significante afname van de tevredenheid met 5,4%. Ook in Leuven (-1.5%) en Mechelen (-1,6%) is er een daling van de tevredenheid. In Kortrijk en Roeselare daarentegen is de tevredenheid toegenomen met 1,7%.

Gemiddeld zijn 55-plussers meer tevreden over de uitstraling van de gebouwen in de buurt dan jongere inwoners. Lager opgeleiden zijn meer tevreden dan lager opgeleiden. Eigenaars zijn meer tevreden dan huurders. Geslacht speelt geen rol.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt is voor bewoners medebepalend voor hoe ze de kwaliteit van hun woonomgeving zien. Een hoge tevredenheid schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en –gebruikers.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren met betrekking tot buurtvoorzieningen zoals '*Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad*'.

Een klein aantal respondenten antwoordde met 'weet niet'. Wie antwoordde met 'Weet niet' werd niet in de noemer opgenomen.

Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt, in 2011, in %.

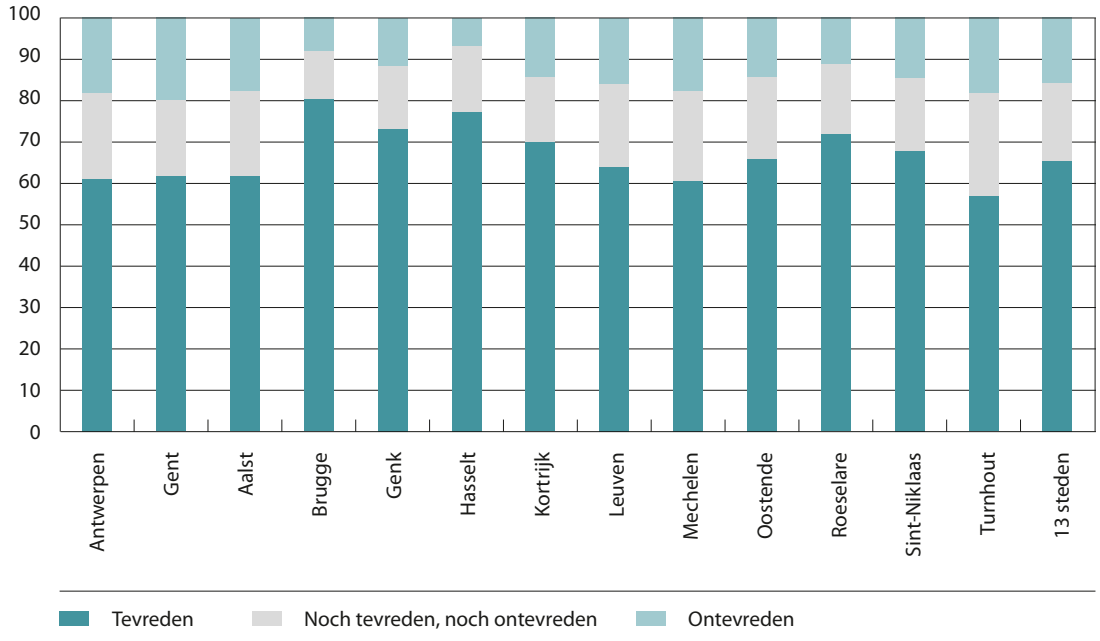

Bron: Survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat de straten, pleinen, parken, monumenten én gebouwen mooi zijn.

In de survey van de Stadsmonitor werden volgende 3 stellingen in 2008 en in 2011 voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) De straten en pleinen in de stad zijn mooi aangelegd; (2) De parken in de stad zijn over het algemeen mooi aangelegd; en (3) De monumenten, historische gevels en gebouwen geven de binnenstad een mooie uitstraling.

Respondenten konden antwoorden met 'Helemaal eens', 'Eerder eens', 'Niet eens, niet oneens', 'Eerder oneens' en 'Helemaal oneens' of 'Weet niet'.

Wie op alle drie de stellingen antwoordde met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 58% van de inwoners van de 13 steden is tevreden over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen.

In Brugge, Hasselt en Leuven is meer dan 70% van de inwoners tevreden over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad. In Antwerpen, Aalst en Turnhout is minder dan de helft van de inwoners tevreden.

Gemiddeld genomen is men meer tevreden over de uitstraling de monumenten, historische gevels en gebouwen dan over de uitstraling van de parken en de straten en pleinen. In Antwerpen, Gent, Brugge, Leuven en Mechelen is de tevredenheid over de uitstraling van de monumenten, historische gevels en gebouwen het grootst. In Brugge, Hasselt en Oostende is de tevredenheid over de aanleg van parken in de stad het grootst. De tevredenheid over de uitstraling van de straten is in zo goed als alle steden het laagst.

Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**46,3**	**48,7**	ns	46,5	51,0
Gent	**67,0**	**63,7**	ns	60,5	66,9
Aalst	**43,2**	**42,8**	ns	40,6	45,0
Brugge	**84,4**	**79,9**	*	76,9	82,5
Genk	**48,6**	**52,0**	ns	50,0	54,0
Hasselt	**75,1**	**73,7**	ns	70,1	77,1
Kortrijk	**54,4**	**61,4**	*	57,4	65,3
Leuven	**73,9**	**72,6**	ns	69,1	75,9
Mechelen	**64,9**	**65,8**	ns	61,9	69,5
Oostende	**56,7**	**57,1**	ns	52,9	61,1
Roeselare	**58,2**	**52,5**	*	48,5	56,5
Sint-Niklaas	**54,4**	**52,4**	ns	48,4	56,4
Turnhout	**38,3**	**25,9**	*	23,8	28,2
Totaal 13 steden	***58,4***	***57,9***	*ns*	*56,8*	*58,9*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).

(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor.

In de meerderheid van de centrumsteden is er ten opzicht van 2008 een lichte daling van de tevredenheid. Turnhout (-12,4%), Roeselare (-5,6%) en Brugge (-4,5%) kennen een significante daling van de tevredenheid. Een aantal steden kennen echter een toename in de tevredenheid. Kortrijk kent een significante toename van 7% ten opzichte van 2008.

Vrouwen zijn meer tevreden over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen dan mannen. 55-plussers zijn meer tevreden dan jongere inwoners. Hoger opgeleiden zijn meer tevreden dan lager opgeleiden. Of men eigenaar of huurder is speelt geen rol.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'Weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator. Enkel respondenten die alle items invulden werden in aanmerking genomen.

De architecturale uitstraling van de stad bepaalt mee de kwaliteit van de woonomgeving en de culturele identiteit van de stad. Een hoge tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen schept verbondenheid bij bewoners en is een bron van aantrekkingskracht voor stadsbezoekers en -gebruikers.
Gegeven deze bekommernis leest men deze indicator best samen met andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals '*Tevredenheid over de uitstraling van gebouwen in de buurt*'.
Een klein aantal respondenten antwoordden met 'weet niet'. Wie antwoordde met 'Weet niet' werd niet in de noemer opgenomen.

Tevredenheid over de uitstraling van de straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad, in 2011, in %.

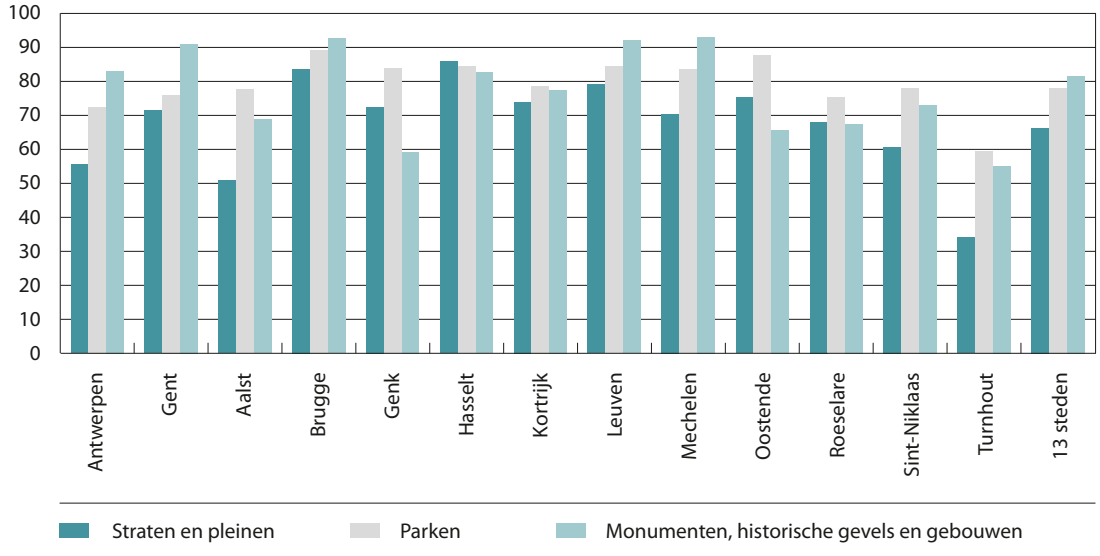

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de woning

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat tevreden is over de woning waarin ze momenteel wonen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden met de woning waar je momenteel woont'.

Respondenten konden antwoorden met 'Zeer ontevreden', 'Eerder ontevreden', 'Noch tevreden, noch ontevreden', 'Eerder tevreden' en 'Zeer tevreden'.

Respondenten die antwoordden met 'Zeer tevreden' en 'Eerder tevreden', werden in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 83% van de inwoners van de 13 steden is tevreden over de woning waarin hij/zij momenteel woont.

Inwoners van Roeselare zijn het meest tevreden over hun woning, gemiddeld 9 op de 10 inwoners zijn tevreden. In alle andere steden is dit meer dan 80% van de inwoners. De tevredenheid is minder groot in de grootsteden Gent en Antwerpen.

Een hoge tevredenheid wil niet zeggen dat de inwoners unaniem tevreden zijn over hun woning. In Antwerpen en Gent is ongeveer 9% van de inwoners (zeer) ontevreden.

Tevredenheid over de woning, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**80,1**	78,3	81,9
Gent	**80,9**	78,2	83,4
Aalst	**84,9**	83,3	86,5
Brugge	**85,4**	82,7	87,7
Genk	**84,7**	83,2	86,1
Hasselt	**87,7**	84,9	90,1
Kortrijk	**87,9**	85,0	90,3
Leuven	**84,2**	81,2	86,8
Mechelen	**82,4**	79,0	85,3
Oostende	**84,1**	80,8	87,0
Roeselare	**90,1**	87,5	92,2
Sint-Niklaas	**84,3**	81,3	87,0
Turnhout	**83,6**	81,7	85,4
Totaal 13 steden	***83,0***	*82,2*	*83,8*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Belgen zijn opvallend meer tevreden over hun woning dan niet-Belgen. Ook eigenaars zijn beduidend meer tevreden dan huurders. In mindere mate zijn hoger opgeleiden meer tevreden dan lager opgeleiden, 55- plus-sers meer tevreden dan jongere inwoners en vrouwen meer tevreden dan mannen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Woningkwaliteit*', '*Comfortniveau van de woning*', '*Bezettingsgraad van de woning*', etc.

De tevredenheid van de woning is een subjectieve kwaliteitsindicator. De tevredenheid is de resultante van een toetsing van de prestaties van de woning aan de verwachtingen. Het resultaat is dan ook gevoelig voor diverse factoren (persoonlijke voorkeur, etc.) die men moeilijk kan inschatten.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Tevredenheid over de woning, in 2011, in %.

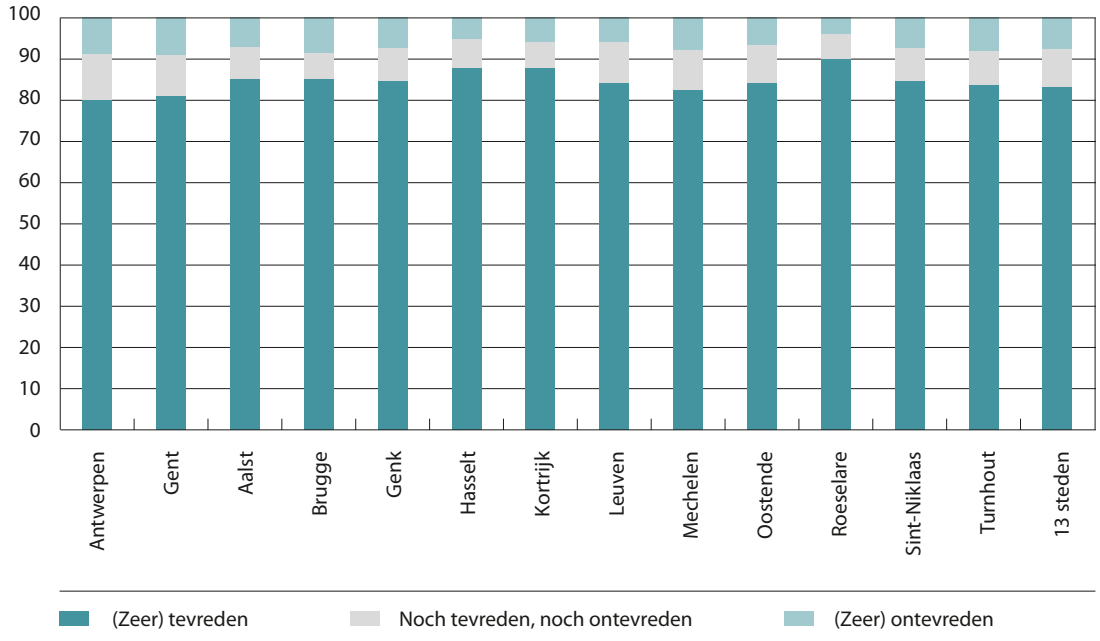

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Bezettingsgraad van de woning

Definitie

Aandeel (%) van de huishoudens waarvoor er sprake is van overbezetting van de woning.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Welke woonvertrekken zijn er in je woning en hoeveel van elk? Voor deze vraag tel je toilet(ten), hal(len), garage(s), veranda('s) niet mee.'.

Huishoudens waarvoor er sprake is van overbezetting beschikken over minder dan 1 kamer per lid van het huishouden. Badkamer(s) en toilet(ten) worden niet meegerekend.

Vaststellingen

Gemiddeld 5 op de 100 huishoudens in de 13 steden kennen een overbezetting van de woning.

In Antwerpen en Genk is de bezettingsgraad het grootst, respectievelijk 7% en 6% van de huishoudens kent een overbezetting van de woning. In alle andere steden is de bezettingsgraad kleiner dan 5%. Aalst, Roeselare en Gent kennen een minder hoge bezettingsgraad.

Eigenaars kennen een minder hoge bezettingsgraad dan huurders. Bovendien wonen inwoners jonger dan 35 jaar krapper dan oudere inwoners. Ook niet-Belgen wonen vaker in een overbezette woning dan Belgen.

Overbezetting van de woning, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**7,0**	5,9	8,4
Gent	**4,0**	2,9	5,6
Aalst	**2,5**	1,9	3,3
Brugge	**2,9**	1,9	4,3
Genk	**6,1**	5,2	7,1
Hasselt	**2,0**	1,1	3,5
Kortrijk	**3,1**	1,9	4,8
Leuven	**3,9**	2,7	5,7
Mechelen	**4,8**	3,4	6,8
Oostende	**3,3**	2,1	5,2
Roeselare	**2,4**	1,5	4,0
Sint-Niklaas	**3,5**	2,3	5,4
Turnhout	**3,9**	3,0	5,1
Totaal 13 steden	***4,6***	*4,2*	*5,1*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"
Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Woningkwaliteit*', '*Tevredenheid over de woning*', '*Comfortniveau van de woning*', etc.

Een woning kan structureel of naar comfort in perfecte staat zijn, maar toch kunnen de woonomstandigheden beneden de kwaliteitsnormen zijn omwille van overbewoning. Omgekeerd wordt er recent, in het kader van duurzaam woonbeleid, ook steeds meer van onderbewoning gesproken. Bezettingsgraad is daarbij niet enkel een indicator van kwaliteit, maar geeft ook een indicatie van de beschikbaarheid en betaalbaarheid. Overbewoning kan immers een gevolg zijn van een tekort aan betaalbare woningen.
Omwille van de internationale vergelijkbaarheid en omdat dit aansluit bij de wijze waarop men woont in Vlaanderen, is er gekozen om de Europese normering te volgen, namelijk het aantal kamers afzetten ten aanzien van de grootte en de samenstelling van het huishouden.
Dit is conform de definitie van de bezettingsnorm die impliciet als Pact 2020 indicator is opgenomen en die het midden houdt tussen de te streng geachte Eurostat norm en de zwakke wooncodenorm. Rekening houden met wijzigende samenstelling van gezinnen in de tijd kan, maar zou tot een strengere norm leiden. Voorlopig is dit niet weerhouden.

Overbezetting van de woning, in 2011, in %.

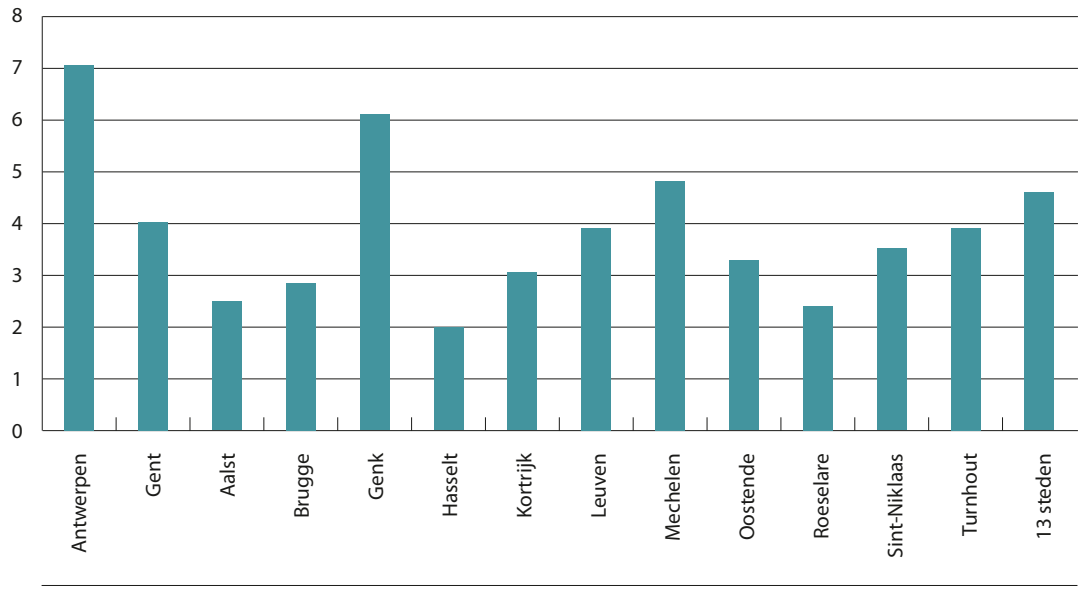

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Comfortniveau van de woning

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat aangeeft in een woning te wonen met elementair comfort, middelmatig comfort en groot comfort.

Een woning met elementair comfort beschikt over (warm) stromend water, een wc met waterspoeling en een badkamer of douche.
Een woning met middelmatig comfort beschikt over elementair comfort en centrale verwarming.
Een woning met groot comfort beschikt over middelmatig comfort en internet.

Vaststellingen

In de 13 steden beschikt gemiddeld 96% van de inwoners over elementair comfort, 85% van de inwoners over middelmatig comfort en 72% van de inwoners over groot comfort.

In alle steden beschikt meer dan 95% van de inwoners over elementair comfort. Antwerpen, Kortrijk en Roeselare kennen de laagste percentages rond 95% en Turnhout kent het hoogste percentage met 98%. Dit wil eveneens zeggen dat in alle 13 steden minstens 2% van de inwoners niet beschikt over (warm) stromend water, een wc met waterspoeling en badkamer of douche.

Gemiddeld 85% van de inwoners van de 13 steden beschikt over middelmatig comfort. In Hasselt, Genk en Leuven beschikt meer dan 90% van de inwoners over middelmatig comfort. In bijna alle andere steden bevindt dit zich tussen de 80% en 90%. In Sint-Niklaas en Kortrijk beschikt 78% van de inwoners over middelmatig comfort.

Comfortniveau van de woning, in 2011, in %.

	Elementair comfort			Middelmatig comfort			Groot comfort		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**95,9**	95,0	96,7	**86,8**	85,3	88,2	**73,0**	71,1	74,9
Gent	**96,0**	94,5	97,2	**81,0**	78,3	83,4	**69,9**	66,9	72,8
Aalst	**97,0**	96,2	97,6	**80,7**	79,0	82,4	**69,0**	67,0	70,9
Brugge	**96,7**	95,3	97,7	**83,0**	80,3	85,4	**71,4**	68,3	74,4
Genk	**96,3**	95,5	97,0	**91,7**	90,5	92,7	**78,3**	76,7	79,9
Hasselt	**97,1**	95,5	98,2	**94,6**	92,6	96,1	**80,2**	76,9	83,2
Kortrijk	**95,8**	94,0	97,1	**77,4**	73,9	80,5	**64,7**	60,9	68,4
Leuven	**97,0**	95,5	98,1	**91,3**	89,1	93,2	**81,3**	78,3	83,9
Mechelen	**97,4**	95,8	98,4	**83,2**	80,1	85,9	**71,4**	67,9	74,8
Oostende	**97,2**	95,5	98,3	**82,9**	79,6	85,7	**68,2**	64,4	71,8
Roeselare	**95,9**	94,2	97,2	**80,0**	76,8	82,9	**69,7**	66,2	73,1
Sint-Niklaas	**96,0**	94,2	97,3	**78,1**	74,8	81,1	**66,9**	63,3	70,4
Turnhout	**97,8**	96,9	98,4	**88,2**	86,5	89,8	**75,9**	73,7	77,9
Totaal 13 steden	***96,4***	*96,0*	*96,8*	***84,7***	*84,0*	*85,4*	***72,3***	*71,4*	*73,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Gemiddeld 72% van de inwoners uit de 13 steden beschikt over hoog comfort. In Leuven en Hasselt is dit meer dan 80% van de inwoners. In Kortrijk is dit 65% van de inwoners. In alle steden beschikt minstens 18% van de inwoners niet over internet.
Opnieuw speelt het al dan niet eigenaar zijn een grote rol in het al dan niet beschikken over comfort in de woning. Daarnaast beschikt een groter aandeel inwoners met een niet-Belgische nationaliteit niet over elementair comfort. Tot slot beschikt ook een kleiner aandeel 55-plussers over elementair comfort ten opzichte van de -35 jarigen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over de kwaliteit van de woonomgeving, best samen met indicatoren als '*Bezettingsgraad van de woning*', '*Tevredenheid over de woning*', '*Woningkwaliteit*', etc.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.
Het comfortniveau van woningen brengt armoede in de centrumsteden gedeeltelijk in beeld.

Comfortniveau van de woning, in 2011, in %.

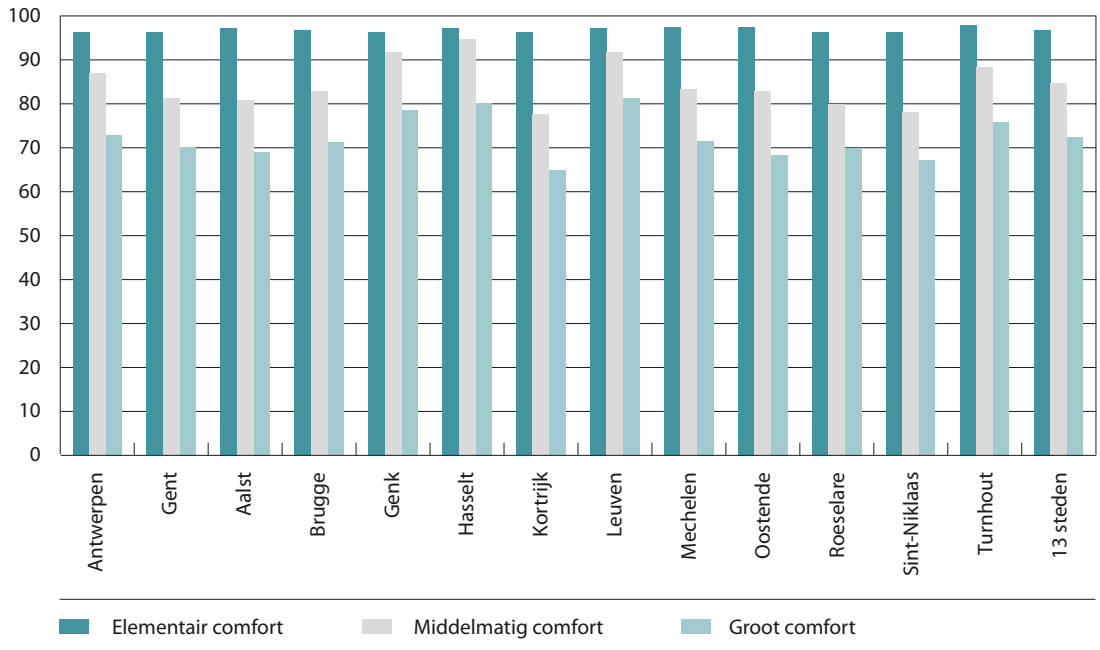

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Woningkwaliteit

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat aangeeft te wonen in een woning met één of meer van de volgende problemen: gebrek aan elementair comfort, één of meerdere structurele problemen en/of een gebrek aan ruimte.

In een woning met gebrek aan elementair comfort ontbreekt een bad of douche, (warm) stromend water en een toilet met waterspoeling in de woning zelf.

In een woning met structurele problemen zijn er 1 of meerdere huisvestingsproblemen: het dak, de ramen, de centrale verwarming of elektrische installatie zijn aan vervanging toe of er zit schimmel en vocht in de muren en vloeren of er is sprake van rottend raamwerk en deuren.

In een woning met gebrek aan ruimte beschikt men over minder dan 1 kamer per lid van het huishouden. Badkamer(s), toilet(ten), etc. worden niet meegerekend.

Vaststellingen

Gemiddeld 22% van de inwoners van de 13 steden geeft aan te leven in een woning met een gebrek aan elementair comfort, één of meerdere structurele problemen of een gebrek aan ruimte.

In Antwerpen, Genk en Leuven zijn er de meeste problemen met de kwaliteit van de woningen. In Roeselare de minste.

Gebrek aan kwaliteit van de woning, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**27,5**	25,1	29,9
Gent	**22,2**	19,0	25,7
Aalst	**17,4**	15,5	19,5
Brugge	**17,2**	14,3	20,5
Genk	**23,8**	21,9	25,7
Hasselt	**18,5**	15,3	22,2
Kortrijk	**16,1**	12,9	19,8
Leuven	**23,2**	19,7	27,1
Mechelen	**16,9**	13,7	20,7
Oostende	**16,2**	12,7	20,5
Roeselare	**12,7**	9,9	16,1
Sint-Niklaas	**21,4**	17,8	25,6
Turnhout	**20,0**	17,8	22,4
Totaal 13 steden	***21,7***	*20,7*	*22,7*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Voornamelijk in woningen die gebouwd zijn voor de Tweede Wereldoorlog en appartementen zijn er problemen met de kwaliteit van de woning. In jongere woningen (1990-nu) en open/halfopen bebouwingen zijn er de minste problemen.

Als er gekeken wordt naar persoonskenmerken wonen voornamelijk inwoners jonger dan 35 jaar, lager opgeleiden, huurders en niet-Belgen in woningen die niet voldoen aan deze kwaliteitseisen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

Deze indicator leest men, gezien de bekommernissen over de kwaliteit van de woonomgeving, best samen met indicatoren als '*Bezettingsgraad van de woning*', '*Comfortniveau van de woning*' en '*Tevredenheid over de woning*'.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Gebrek aan kwaliteit van de woning, in 2011, in %.

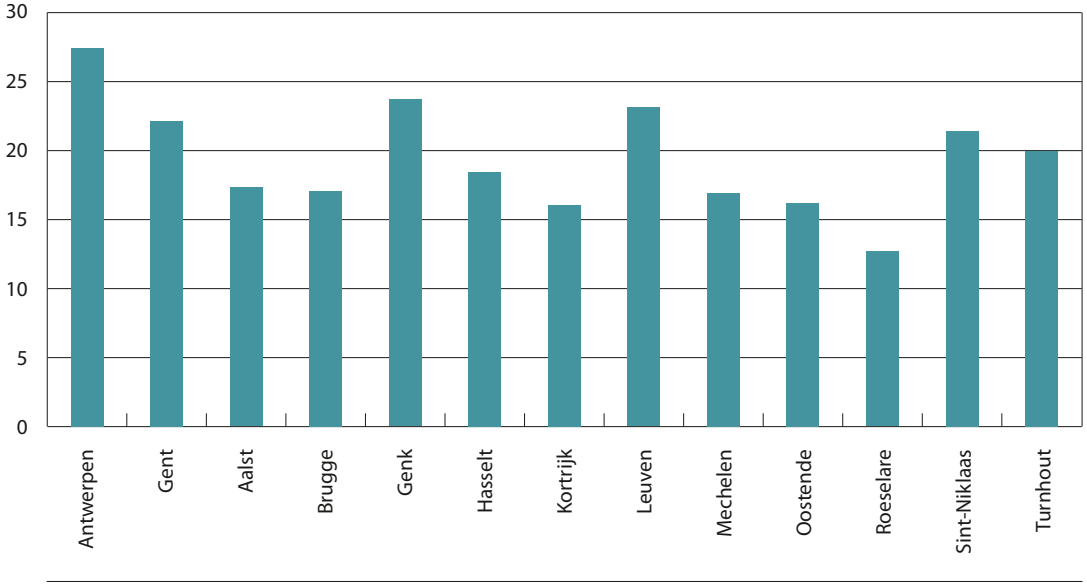

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Duurzaamheid van de woning

Definitie

De duurzaamheid van de woning wordt in beeld gebracht door:
- Het aandeel (%) van de inwoners inwoners dat aangeeft te wonen in een woning die uitgerust is met minstens 2 kleine energiesparende maatregelen: watersparende douchekop, watersparende knop op één of meer toiletten, één of meerdere toestellen met A label of thermostatische kraan en kamerthermostaat.
- Het aandeel (%) van de inwoners dat aangeeft in een woning te wonen waarvan het dak geïsoleerd is, er dubbel of driedubbel glas is en die uitgerust is met een energiezuinige condensatieketel of hoogrendementsketel.
- Het aandeel (%) van de inwoners dat aangeeft aan energierecuperatie te doen, zij het via een groendak, of via zonnepanelen, zonneboiler of hergebruik van regenwater via regenwaterput.

Vaststellingen

Gemiddeld 58% van de inwoners van de 13 steden geeft aan te wonen in een woning met energiebesparende maatregelen, gemiddeld 39% van de inwoners geeft aan te wonen in een woning dat energiezuinig is en gemiddeld 23% van de inwoners geeft aan aan energierecuperatie te doen.

Meer dan de helft van de inwoners van alle 13 steden geeft aan te wonen in een woning met kleine energiebesparende maatregelen. In Genk en Hasselt is dit aandeel het grootst, in de grootsteden Gent en Antwerpen het kleinst. Inwoners beschikken voornamelijk over elektrische toestellen met een A-label (90%), in mindere mate beschikken ze over een waterbesparende douchekop (62%) en een waterbesparende knop op de toilet(ten) (59%).

Duurzaamheid van de woning, in 2011, in %.

	Energiebesparend			Energiezuinig			Energie recupererend		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**52,3**	50,1	54,4	**36,5**	34,2	39,0	**9,7**	8,5	11,0
Gent	**56,6**	53,3	59,8	**38,2**	34,7	41,9	**22,3**	19,7	25,1
Aalst	**62,8**	60,7	64,8	**39,1**	36,8	41,3	**27,7**	25,9	29,6
Brugge	**61,6**	58,2	64,9	**42,0**	38,4	45,7	**36,5**	33,3	39,8
Genk	**68,8**	67,0	70,6	**40,2**	38,1	42,4	**25,5**	23,9	27,2
Hasselt	**68,3**	64,6	71,8	**40,3**	36,2	44,5	**21,6**	18,6	24,8
Kortrijk	**58,8**	54,9	62,7	**37,4**	33,5	41,5	**48,2**	44,4	52,0
Leuven	**64,7**	61,0	68,3	**42,4**	38,1	46,9	**21,0**	18,2	24,1
Mechelen	**60,2**	56,3	64,1	**42,1**	37,9	46,5	**20,3**	17,3	23,5
Oostende	**57,8**	53,7	61,9	**33,7**	29,3	38,5	**32,8**	29,1	36,7
Roeselare	**62,3**	58,4	66,0	**38,8**	34,9	43,0	**61,0**	57,2	64,6
Sint-Niklaas	**59,3**	55,4	63,0	**37,8**	33,8	42,0	**24,4**	21,3	27,8
Turnhout	**59,7**	57,3	62,1	**43,1**	40,5	45,8	**15,1**	13,6	16,8
Totaal 13 steden	***58,4***	*57,4*	*59,4*	***38,7***	*37,6*	*39,8*	***22,8***	*22,0*	*23,6*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Meer dan 1 op de 3 inwoners van alle 13 steden geeft aan te wonen in een woning die energiezuinig is. Het grootste aandeel vinden we terug in Turnhout, Mechelen, Leuven en Brugge, het kleinste aandeel in Antwerpen en Oostende. Inwoners beschikken voornamelijk over (drie)dubbel glas in de woning (84%). In mindere mate beschikken ze over een goed geïsoleerd dak (67%) en in nog mindere mate over een energiezuinige condensatieketel of hoogrendementsketel (53%).

Het aandeel inwoners dat aangeeft in een woning te wonen waarin aan energierecuperatie gedaan wordt verschilt sterk van stad tot stad, gaande van 61% in Roeselare tot 10% in Antwerpen. Een vijfde van de inwoners hergebruikt water uit de regenput. In kleinere aandelen beschikken ze over zonnepanelen (5%), zonneboilers (2%) en groendaken (2%).

Eigenaars geven aan veel meer te investeren in energiebesparende maatregelen tegenover huurders. Voornamelijk open/halfopen bebouwingen en huizen die gebouwd zijn in de periode 1990 tot nu zijn voorzien van energiebesparende maatregelen. Rijhuizen, appartementen en oudere woningen hebben deze voorzieningen in mindere mate.

Duurzaamheid van de woning: energiebesparende maatregelen, in 2011, in %.

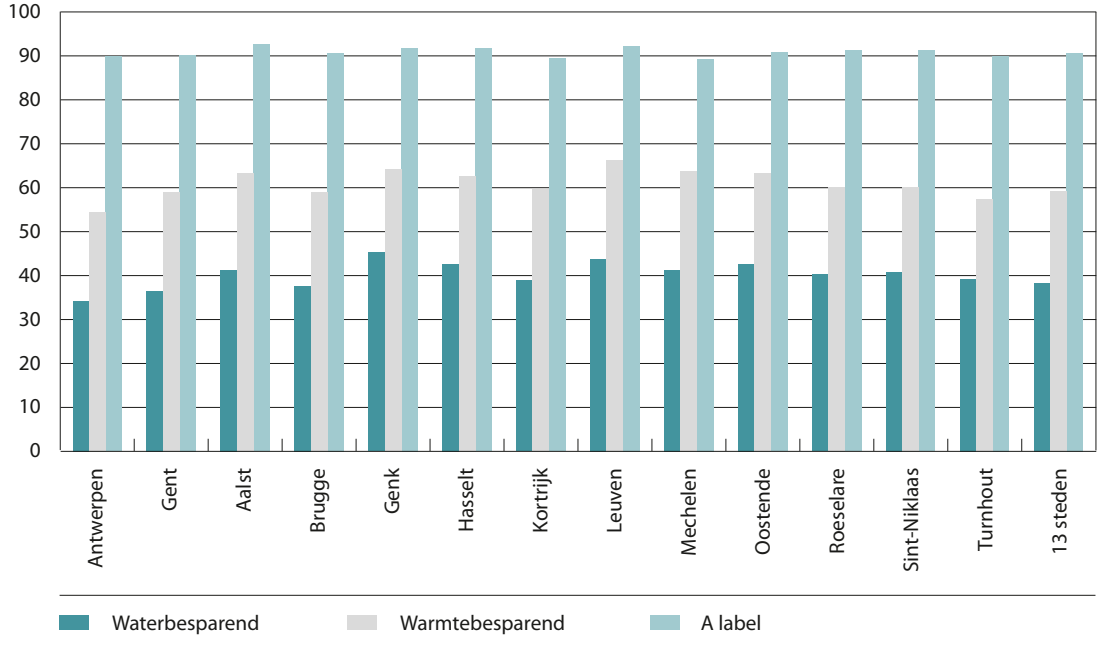

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Duurzaamheid van de woning

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

Men kan deze indicator samen lezen met de andere indicatoren met betrekking tot de woonzekerheid in een kwaliteitsvolle woning zoals '*Woningkwaliteit*', '*Tevredenheid over de woning*' en '*Comfortniveau van de woning*'.

De Vlaamse Wooncode vat de algemene beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid op lange termijn samen. Cruciaal is artikel 3: "*Iedereen heeft recht op wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.*"

Volgende grote doelstellingen staan centraal in het woonbeleid: (a) betaalbaarheid, (b) beschikbaarheid, (c) kwaliteit en (d) woonzekerheid.

Duurzaamheid van de woning: energiezuinige maatregelen, in 2011, in %.

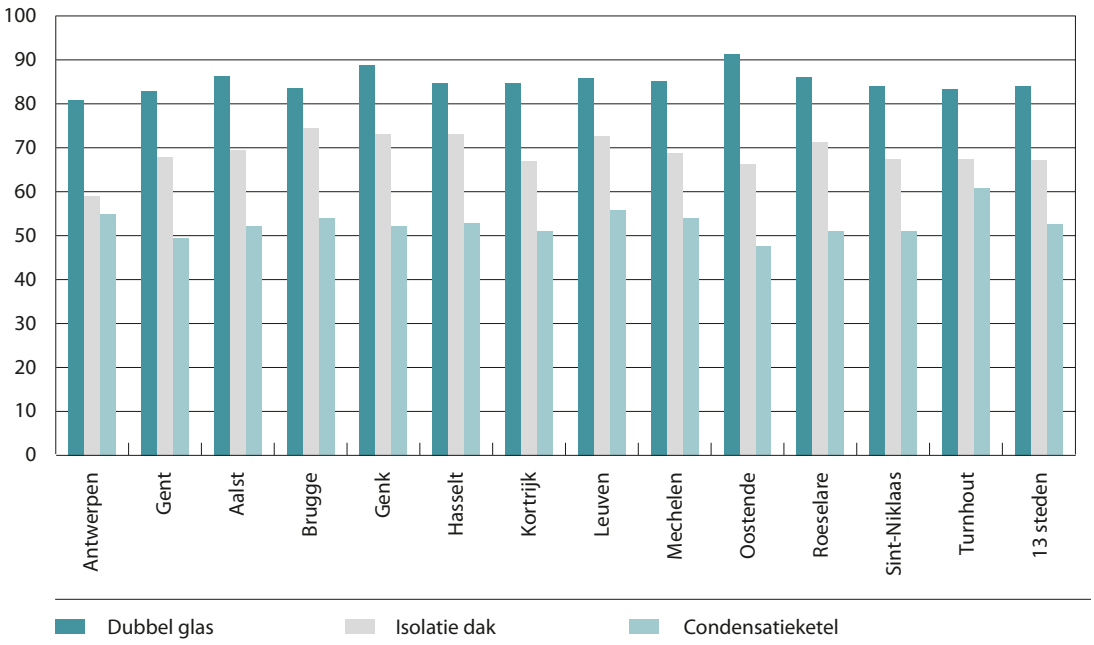

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Duurzaamheid van de woning: energierecuperatie, in 2011, in %.

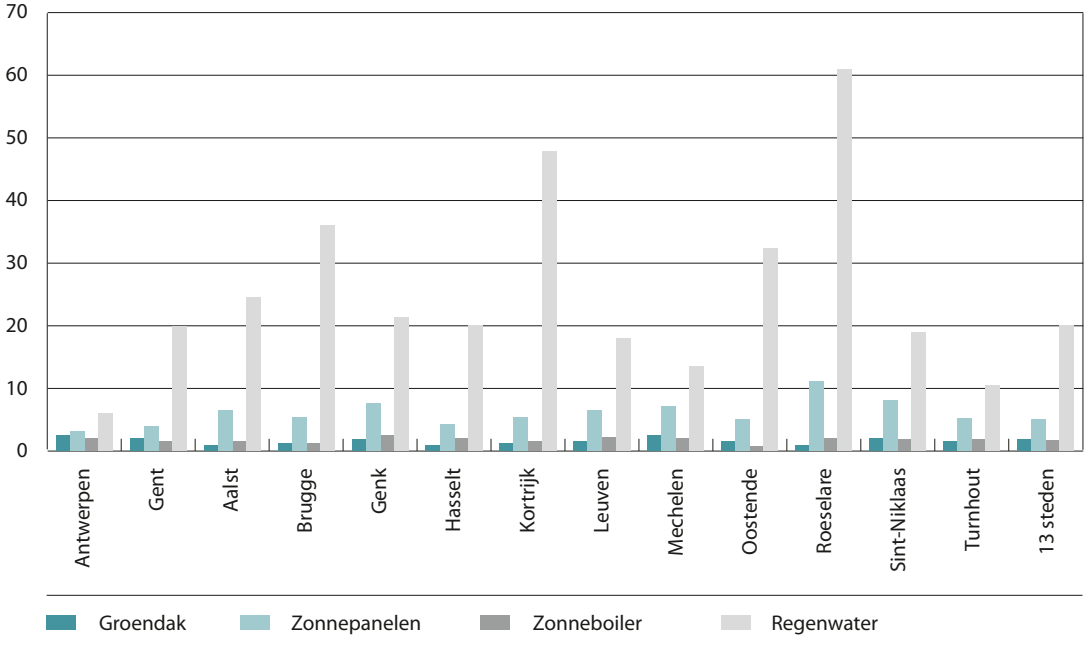

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Verhuisintentie

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat de intentie heeft om in de komende 5 jaar te verhuizen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Plan je de komende vijf jaar een verhuis?'. Respondenten konden antwoorden met 'Ja, binnen dezelfde buurt', 'Ja, naar een andere buurt in de stad', 'Ja, naar een andere stad/gemeente' en 'Neen, geen verhuisplannen'.

Respondenten die met 'Ja, binnen dezelfde buurt', 'Ja, naar een andere buurt in de stad' of 'Ja, naar een andere stad/gemeente' antwoordden, werden in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 27% van de inwoners van de 13 steden heeft de intentie om in de komende 5 jaar te verhuizen.

In Antwerpen en Leuven is de verhuisintentie het grootst, meer dan 30% van de inwoners plant er binnen de 5 jaar een verhuis. In Roeselare, Aalst en Brugge is de verhuisintentie het kleinst, minder dan 20% van de inwoners plant er een verhuis.

In bijna alle steden is het aandeel inwoners dat een verhuis binnen de eigen buurt plant het kleinst. In sommige steden zijn de verhuisintenties eerder gericht op een andere buurt in dezelfde stad. In andere steden geven inwoners aan te willen verhuizen naar een andere stad of gemeente.

Verhuisintentie, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**32,7**	30,6	34,8
Gent	**28,3**	25,4	31,4
Aalst	**19,7**	18,0	21,6
Brugge	**19,8**	17,1	22,8
Genk	**21,6**	20,0	23,3
Hasselt	**21,8**	18,7	25,3
Kortrijk	**20,3**	17,2	23,7
Leuven	**32,1**	28,6	35,9
Mechelen	**26,8**	23,4	30,6
Oostende	**24,1**	20,7	27,9
Roeselare	**16,5**	13,8	19,7
Sint-Niklaas	**22,3**	19,1	25,8
Turnhout	**23,3**	21,1	25,5
Totaal 13 steden	***26,7***	*25,7*	*27,6*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Voornamelijk inwoners jonger dan 35 jaar geven aan in de komende 5 jaar te willen verhuizen. Ook een groter aandeel hoger opgeleiden en huurders hebben verhuisintenties. Op basis van woningkenmerken zijn het voornamelijk inwoners die in een appartement wonen en inwoners die wonen in een woning die voor de Tweede Wereldoorlog is gebouwd die aangeven te willen verhuizen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

(On)Tevredenheid over de woonplaats kan verband houden met heel diverse factoren zoals de voorzieningen, het sociaal contact, het onderhoud, de overlast, de veiligheid, de uitstraling van de stad, de culturele rijkdom, enz. De oorzaken die de score van deze indicator beïnvloeden zijn zowel van economische, sociale, fysiek-ecologische als van institutionele aard.

Men kan deze indicator lezen samen met de andere indicatoren met betrekking tot de kwaliteit van de omgeving en infrastructuur zoals '*Tevredenheid over de buurt*', '*Tevredenheid over de stad*', etc.

Verhuisintentie, in 2011, in %.

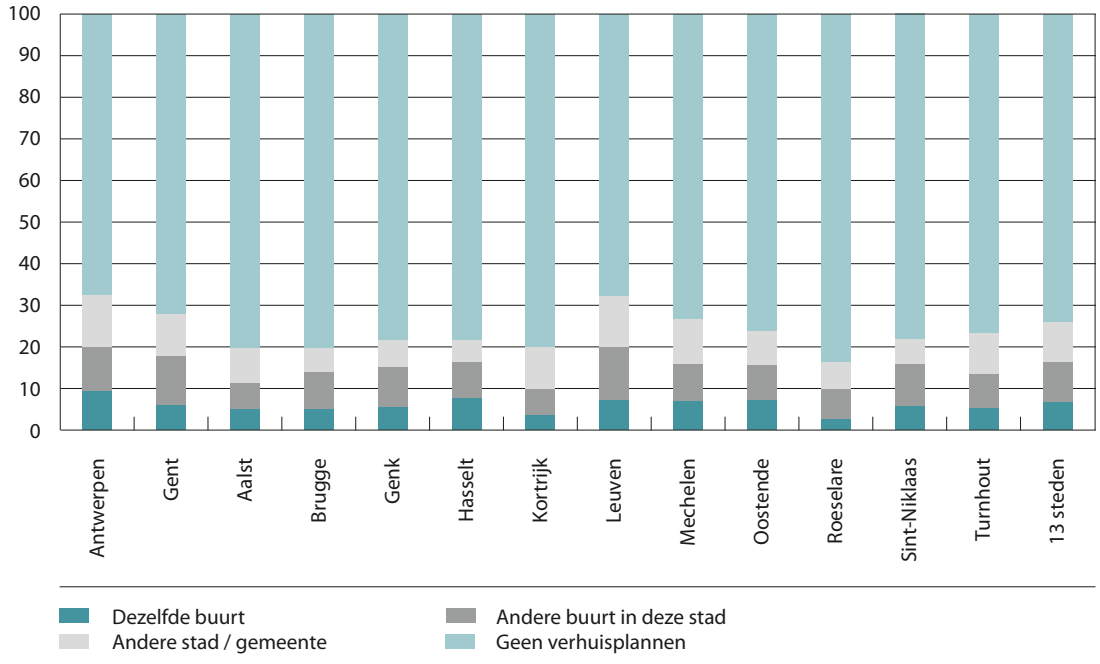

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Woningdichtheid bij nieuwbouw

Definitie

Het aantal nieuwbouwwoningen per hectare nieuwe perceelsoppervlakte woongebied.

Het aantal nieuwe woningen staat voor het aantal nieuwe eenheden waarvoor een bouwvergunning werd toegekend in drie opeenvolgende jaren.
De nieuwe perceelsoppervlakte woongebied is de aangroei (in dezelfde drie jaar) van de totale perceelsoppervlakte die ingenomen wordt door appartementen, (woon)buildings, huizen en eventuele hoeves in de stad.

Vaststellingen

Een hoge woningdichtheid wijst op veel nieuwbouw zonder grote uitbreiding van het woonareaal (intensief ruimtegebruik); een lage score wijst op een grote uitbreiding van het woonareaal zonder dat er veel nieuwbouwwoningen bijkomen (extensief ruimtegebruik).
In Oostende werden in de recentste periode (2007-2009) 117 nieuwe woningen gebouwd per hectare woongebied dat bijkomend werd aangesneden. Dit heeft te maken met de relatief grote appartementsbouw.
Er is ook een intensief ruimtegebruik voor wonen in Turnhout, Roeselare, de grootsteden Antwerpen en Gent, Mechelen, Hasselt en Leuven. Daar worden rond de 40 nieuwe woningen per hectare woongebied gebouwd. De overige steden tellen 20 à 30 nieuwbouwwoningen per nieuwe hectare woongebied.
Algemeen is een stijgende trend merkbaar: er wordt in de steden steeds intensiever gebruik gemaakt van de ruimte door dichte nieuwbouw. Vooral in de steden waar de dichtheid laag was, werd dit de laatste zes jaar opgedreven: Genk, Hasselt, Kortrijk, Mechelen en Turnhout.

Nieuwbouwwoningen (zowel eengezinswoning als flat) per hectare nieuwe perceelsoppervlakte woonareaal, gemiddelde van 3 jaar, van 1998 tot 2009.

	1998-2000	2001-2003	2004-2006	2007-2009
Antwerpen	46,64	48,20	49,16	65,96
Gent	40,85	44,84	56,73	49,94
Aalst	13,35	23,16	54,25	23,41
Brugge	14,82	27,46	40,22	26,27
Genk	16,63	21,39	27,58	29,37
Hasselt	17,48	24,05	35,06	36,61
Kortrijk	9,18	16,52	29,96	26,28
Leuven	19,81	32,82	34,96	36,42
Mechelen	16,46	22,82	38,38	38,21
Oostende	71,59	131,23	71,78	116,67
Roeselare	15,12	21,32	27,65	55,83
Sint-Niklaas	18,92	19,55	23,57	21,53
Turnhout	25,96	32,89	63,70	68,08
Totaal 13 steden	*22,99*	*30,49*	*40,74*	*40,04*

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

Aandachtspunten

De indicator over de woningdichtheid bij nieuwbouw is relevant voor het zorgvuldige ruimtegebruik voor wonen in de stedelijke omgeving. De beperkte beschikbare ruimte dient zorgvuldig gebruikt te worden met het oog op een gedifferentieerde dichtheid van het stedelijk wonen.

Bij de beoordeling van de gegevens dient men rekening te houden met een aantal beperkingen.

In de meeste gevallen zal er een verschil optreden tussen het jaar waarin de bouwvergunning werd verstrekt (teller) en het jaar waarin de woning in gebruik wordt genomen (noemer).

Niet alle bouwvergunningen in de stad slaan op nieuwbouwwoningen op nieuw ontgonnen kavels, maar ook op nieuwbouw die de oude gebouwen vervangt (hergebruik van kavels). Een bebouwd perceel betekent niet dat het hele oppervlak van het perceel ingenomen wordt door een gebouw. Dit is het perceel van een gebouw met inbegrip van de onbebouwde ruimte (zoals de tuin). Als het in een bouwvergunning gaat om een gebouw met meerdere woningen, dan worden alle woningen meegeteld.

Schommelingen op de jaarlijkse cijfers zijn te verklaren door het geringe aantal meetresultaten en de (tijdelijke) impact van grote projecten op de cijfers. Om deze impact te neutraliseren worden de cijfers van drie jaar samengeteld (zowel in teller als in noemer).

Nieuwbouwwoningen (zowel eengezinswoning als flat) per hectare nieuwe perceelsoppervlakte woonareaal, gemiddelde van 3 jaar, van 2007 tot 2009.

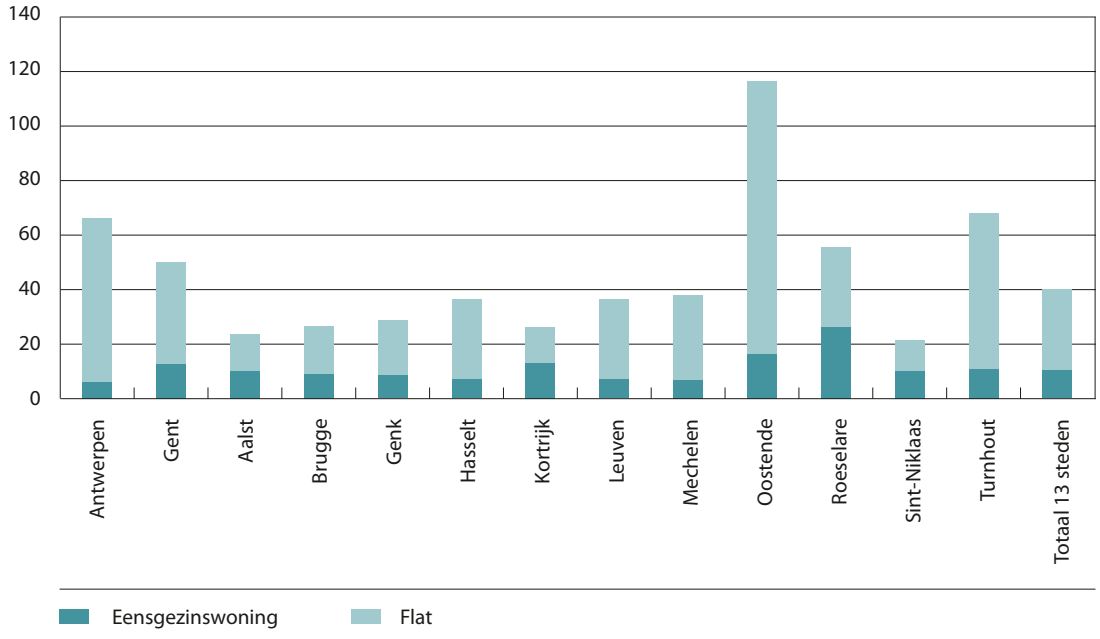

Bron: ADSEI.

HOOFDSTUK 6

Zich verplaatsen / mobiliteit

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Zich verplaatsen / mobiliteit' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Zich verplaatsen / mobiliteit' samengebald in 7 clusters:

- BEHEERSEN MOBILITEITSVRAAG DOOR VERWEVEN VAN FUNCTIES
- EFFICIËNTE EN EVENWICHTIGE INZET VAN VERVOERSMODI EN –INFRASTRUCTUUR
- WAARBORGEN VAN BEREIKBAARHEID
- VERHOGEN VAN TOEGANKELIJKHEID VAN VERVOERSMODI EN –INFRASTRUCTUUR
- TOENAME VERKEERSVEILIGHEID
- MINDER VERKEERSHINDER EN MINDER VERKEERSDRUK OP NATUUR EN MILIEU
- VERSTERKEN VAN BURGERPARTICIPATIE ROND MOBILITEIT

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 6 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op de evenwichtige inzet van vervoersmodi, het waarborgen van bereikbaarheid, de toegankelijkheid van vervoersmiddelen en –infrastructuur, de verkeersveiligheid en de milieuvriendelijkheid van het wagenpark. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 7 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Vervoersmiddelen 220
- Verplaatsingen in de vrije tijd 222
- Verplaatsingen tussen de woonplaats en het werk/ de school 225
- Tevredenheid over het aanbod aan parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt 228
- Tevredenheid over het aanbod aan haltes openbaar vervoer in de buurt 230
- Tevredenheid over het aanbod aan bussen/trams in de buurt 232
- Tevredenheid over het aanbod aan fietspaden in de buurt 234
- Bereikbaarheid van het centrum van de stad 236
- Tevredenheid over de verkeersveiligheid van de schoolomgeving 238
- Tevredenheid over de verkeersveiligheid van fietspaden 240
- Milieuvriendelijkheid van het wagenpark 242
- Tevredenheid over de staat van de wegen, voet- en fietspaden 244
- Basismobiliteit in de wijk 246

Vervoersmiddelenbezit: wagen, fiets en abonnement openbaar vervoer

Definitie

Aandeel (%) gezinnen dat in het bezit is van een wagen, een fiets of een abonnement openbaar vervoer.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Over hoeveel auto's, , fietsen en abonnementen openbaar vervoer (NMBS, De Lijn) beschikt het gezin waar je deel van uitmaakt? (Met gezin bedoelen we alle personen waarmee je samen een huishouden vormt en momenteel onder hetzelfde dak woont.)'.

Vaststellingen

In 2011 heeft gemiddeld bijna 9 op de 10 gezinnen minstens 1 wagen, 9 op de 10 gezinnen beschikt eveneens over minstens 1 fiets, 1 op de 2 gezinnen heeft minstens 1 abonnement voor het openbaar vervoer.

Het wagenbezit in Oostende, Antwerpen, Leuven en Gent ligt lager dan elders. In Roeselare, Genk, Hasselt en Kortrijk heeft dan weer meer dan 9 op de 10 gezinnen minstens 1 wagen. In Sint-Niklaas, Turnhout, Brugge en Roeselare ligt het fietsbezit dan weer erg hoog, met 93% tot 96% van de gezinnen die minstens één fiets bezitten.
In de grootsteden, Oostende, en Leuven hebben meer dan 6 op de 10 gezinnen minstens 1 abonnement voor het openbaar vervoer. In Roeselare, Kortrijk, Turnhout, Sint-Niklaas en Brugge heeft minder dan de helft van de gezinnen een abonnement. In Hasselt is dit zelfs maar 1 op de 4. Het gratis openbaar vervoer via De Lijn binnen de stadsgrenzen verlaagt hier de behoefte aan een abonnement.

Bezit van wagen, fiets en abonnement openbaar vervoer bij gezinnen, in 2011, in %.

	Auto			Fiets			Abonnement openbaar vervoer		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**80,4**	78,5	82,2	**85,6**	83,8	87,2	**60,4**	58,1	62,7
Gent	**84,3**	81,7	86,6	**87,4**	84,9	89,5	**62,1**	58,6	65,5
Aalst	**89,2**	87,7	90,5	**89,7**	88,2	91,0	**52,2**	49,7	54,6
Brugge	**88,8**	86,3	90,8	**93,6**	91,6	95,1	**49,1**	45,3	52,9
Genk	**93,0**	91,9	94,0	**91,3**	90,0	92,4	**54,0**	51,8	56,2
Hasselt	**91,1**	88,4	93,2	**92,1**	89,4	94,1	**26,9**	23,2	31,1
Kortrijk	**90,9**	88,3	93,1	**90,0**	87,1	92,3	**42,9**	38,5	47,3
Leuven	**82,2**	79,0	84,9	**87,3**	84,5	89,7	**60,7**	56,6	64,6
Mechelen	**87,9**	85,1	90,2	**92,1**	89,6	94,0	**57,7**	53,4	61,9
Oostende	**79,8**	76,3	82,9	**86,9**	83,8	89,5	**62,2**	57,6	66,5
Roeselare	**93,4**	91,1	95,2	**93,4**	91,1	95,2	**61,3**	56,9	65,5
Sint-Niklaas	**89,6**	86,9	91,7	**96,0**	94,0	97,3	**45,0**	40,6	49,5
Turnhout	**88,7**	86,9	90,3	**94,8**	93,6	95,9	**42,9**	40,2	45,7
Totaal 13 steden	***85,3***	*84,5*	*86,0*	***89,1***	*88,3*	*89,7*	***54,9***	53,8	56,1

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Mannelijke respondenten gaven veel vaker dan vrouwen aan dat hun gezin een wagen bezat. Ook voor fietsen is dit het geval. Jongere respondenten blijken vaker dan 55-plussers een auto of fiets te bezitten in hun gezin. Bij de abonnementen voor openbaar vervoer is de situatie omgekeerd: hier geven oudere respondenten vaker bezit in het gezin aan dan jongere respondenten. Eenzelfde verhaal geldt voor hoger opgeleide respondenten, respondenten die eigenaar zijn van hun woning en respondenten met de Belgische nationaliteit. Zij hebben vaker een auto of fiets in het bezit in hun gezin, en minder vaak een openbaar vervoer-abonnement.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Het voertuigbezit (auto, fiets of openbaar vervoer-abonnement) geeft weer welke vervoersopties de inwoners van de stad hebben. Hoe meer bezit en vervoersopties een inwoner heeft, hoe mobieler hij/zij is. Inzicht in deze aanwezige vervoersmogelijkheden voor bewoners is van belang voor:
- het verder beheersen van de mobiliteitsvraag door verweven van functies,
- efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi en -infrastructuur,
- beperken van verkeershinder en verkeersdruk op natuur en milieu.

Gegeven deze bekommernis kan men deze indicator samen lezen met '*Basismobiliteit in de wijk*', '*Tevredenheid over het aanbod parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt*', '*Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd*'.

Bezit abonnement openbaar vervoer, wagen- en fietsbezit bij gezinnen, in 2011, in %

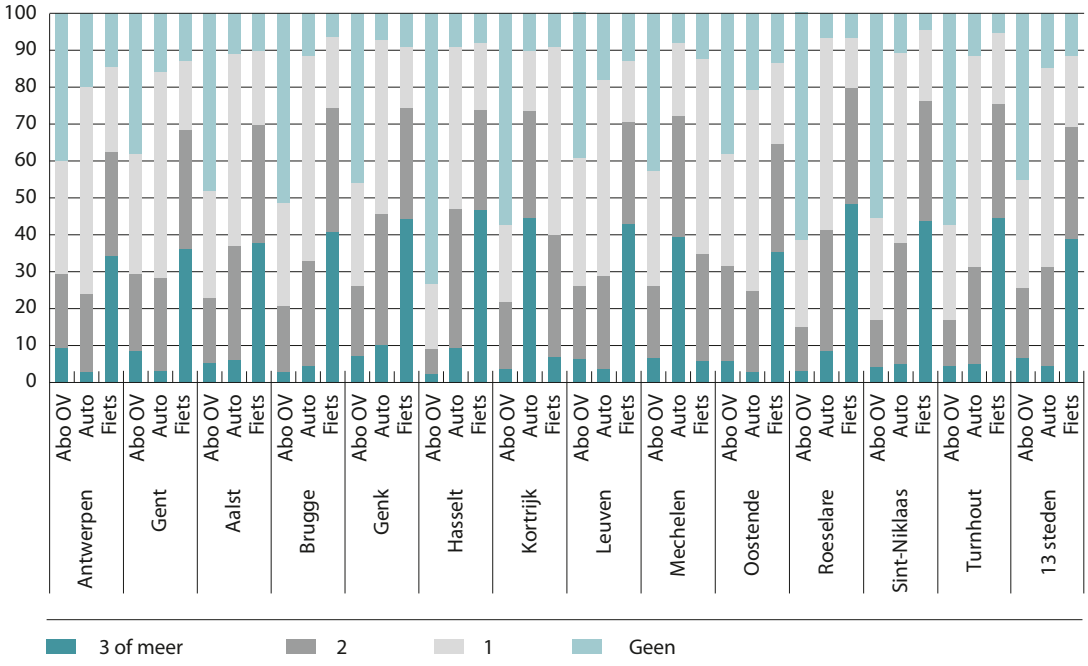

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd

Definitie

Aandeel (%) van de verplaatsingen per vervoermiddel in de vrije tijd.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe verplaats je je meestal in de vrije tijd? Vul bij elk vervoersmiddel in hoe vaak je je daarmee verplaatst. (Met vrije tijd bedoelen we de tijd die je hebt los van werk, school, huishoudelijke taken, zorg voor kinderen en/of ouderen en nachtrust.).'.

Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: 'te voet', 'met de fiets', 'met de motor/bromfiets', 'met de tram of bus', 'met de trein', 'met de auto als bestuurder', 'met de auto als passagier' en 'andere'. Voor elk van de categorieën diende de respondent aan te geven met welke frequentie hij gebruik maakte van dit vervoermiddel. De keuzemogelijkheden waren: 'nooit', 'zelden', 'af en toe', 'vaak' en 'zeer vaak/altijd'.
Wie antwoordde met 'vaak' of 'zeer vaak/altijd' werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

De auto is het meest gebruikte vervoermiddel voor verplaatsingen in de vrije tijd. Net iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan (heel) vaak de wagen te gebruiken. Een derde geeft aan vaak als passagier in de wagen te zitten voor vrijetijdsverplaatsingen. Net iets minder dan de helft van de inwoners verplaatst zich frequent te voet, 4 op de 10 gebruikt vaak de fiets. Het gebruik van openbaar vervoer voor vrijetijdsverplaatsingen ligt niet zo hoog: 28% van de stedelingen gebruikt frequent de tram of bus in zijn vrije tijd, en slechts 8% de trein. De motor of bromfiets is voor slechts 1 op de 20 inwoners een frequent gebruikt vervoermiddel in de vrije tijd.

Verplaatsingen in de vrije tijd, in 2011, in %.

	Te voet	Fiets	Bus/tram	Trein	Motor	Autobestuurder	Autopassagier
Antwerpen	56,9	37,0	42,5	6,4	4,4	44,0	29,1
Gent	43,8	40,6	29,6	9,0	3,8	51,0	31,1
Aalst	40,8	30,9	12,5	7,6	4,7	58,8	35,4
Brugge	42,1	54,0	19,7	9,3	6,2	54,7	30,2
Genk	33,7	28,6	17,5	4,1	4,4	66,4	41,6
Hasselt	38,6	42,4	20,1	7,5	5,2	62,7	35,3
Kortrijk	42,2	37,4	10,9	8,5	5,2	58,0	36,0
Leuven	51,3	43,3	25,7	9,0	4,5	49,1	26,0
Mechelen	51,0	47,7	18,2	10,2	3,8	51,9	31,3
Oostende	59,5	44,3	31,5	13,6	5,0	43,2	31,3
Roeselare	36,8	44,3	9,4	7,2	4,8	63,1	36,5
Sint-Niklaas	38,1	45,7	13,6	7,7	5,8	56,3	32,3
Turnhout	49,8	52,2	14,6	5,0	4,3	52,7	32,4
Totaal 13 steden	*48,0*	*40,8*	*27,6*	*7,9*	*4,6*	*51,4*	*31,5*

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Het gebruik van de verschillende vervoermiddelen is verschillend in de 13 steden. In Antwerpen en Oostende wordt vaker gewandeld. Genk, Sint-Niklaas en Hasselt tellen minder wandelaars. De fiets is een populair verplaatsingsmiddel in Turnhout en Brugge, en is dat veel minder in Aalst en Genk. De bus en tram kennen het meeste gebruikers in Antwerpen. Ook Oostende en Gent tellen meer gebruikers dan het algemeen gemiddelde.

Verplaatsingen in vrije tijd, te voet en per fiets, in 2011, in %.

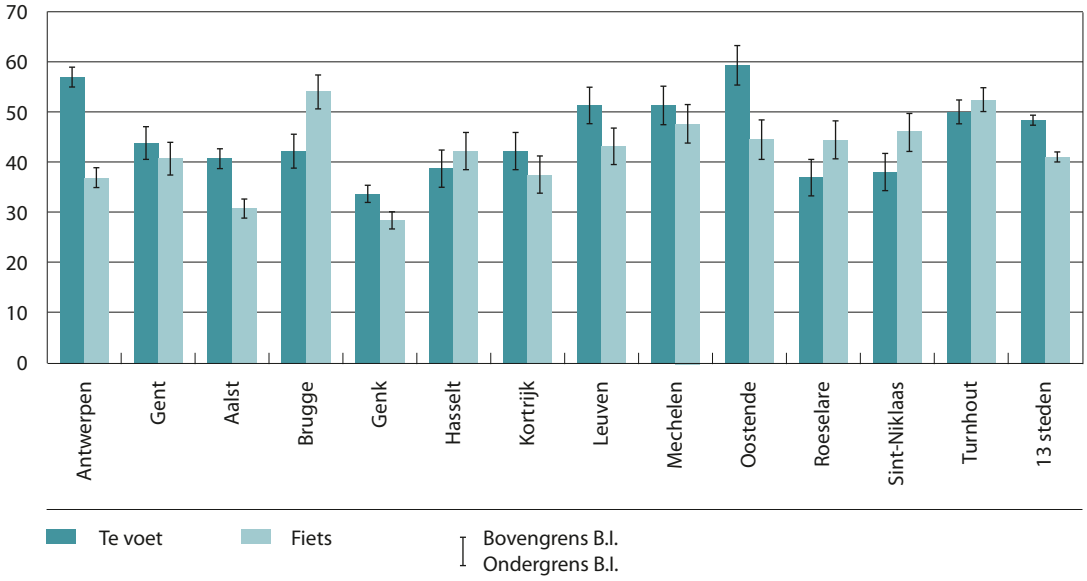

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Verplaatsingen in vrije tijd, bus/tram en trein, in 2011, in %.

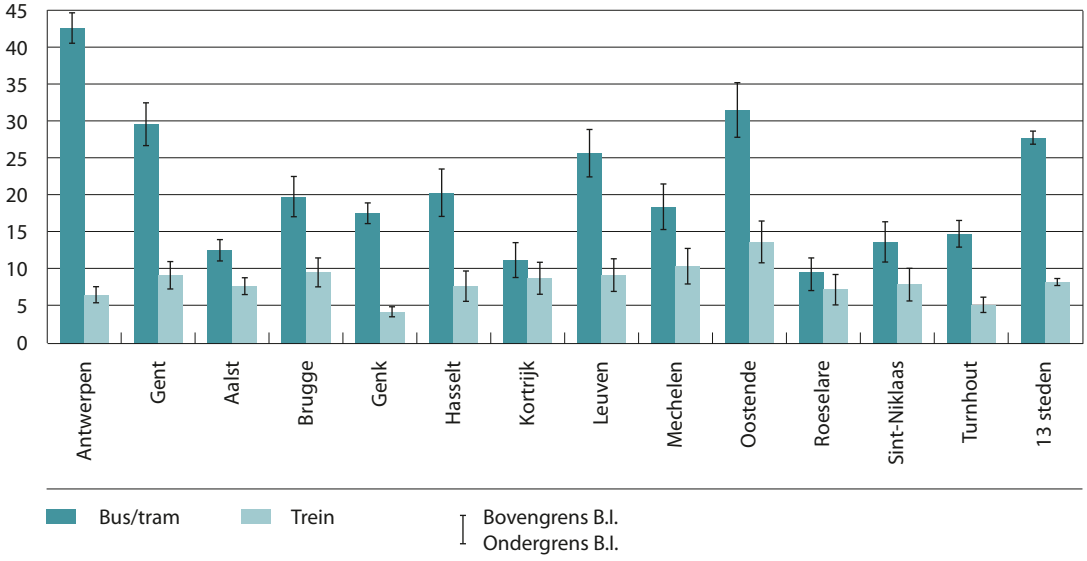

Bron: Stadsmonitor 2011.

Alle andere steden zitten onder het gemiddelde, waarbij Roeselare, Kortrijk, Aalst, Sint-Niklaas en Turnhout zelfs minder dan 15% inwoners tellen die dit openbaar vervoer vaak gebruiken voor hun vrijetijdsverplaatsingen. De trein is populairder in Oostende, en minder vaak gebruikt in Genk en Turnhout.
In Genk, Roeselare en Hasselt stapt meer dan 6 op de 10 inwoners vaak in zijn wagen voor verplaatsingen in de vrije tijd. In Oostende en Antwerpen is dat maar iets meer dan 4 op de 10. Genk telt ook opvallend meer autopassagiers, terwijl Leuven hier duidelijk onder het gemiddelde zit.

Mannen zijn vaker dan vrouwen autobestuurder en fietser. Meer vrouwen dan mannen nemen frequent de bus en gaan te voet voor verplaatsingen in de vrije tijd. 55-plussers verplaatsen zich meer te voet en met de bus dan jongere inwoners. Ze verplaatsen zich minder met de fiets en als autobestuurder dan jongeren. Hoger opgeleiden zijn vaker autobestuurder, fietser of voetganger bij vrijetijdsverplaatsingen dan lager opgeleiden. Lager opgeleiden zitten dan weer meer op de bus. Belgen nemen in hun vrije tijd ook vaker de auto en de fiets dan niet-Belgen. De Belgen zitten dan weer minder op de bus en verplaatsen zich minder vaak te voet.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen in de vrije tijd. Een efficiëntere en evenwichtige inzet van vervoersmodi en -infrastructuur moeten er toe bijdragen dat in de stad pas in laatste instantie beroep gedaan wordt op de auto om zich te verplaatsen.

Gegeven deze bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoermiddelen moet men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Verplaatsingsgedrag tussen woonplaats en werk/school*' en '*Tevredenheid over het aanbod parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt*'.

Verplaatsingen vrije tijd, motor, auto-bestuurder en auto-passagier, in 2011, in %.

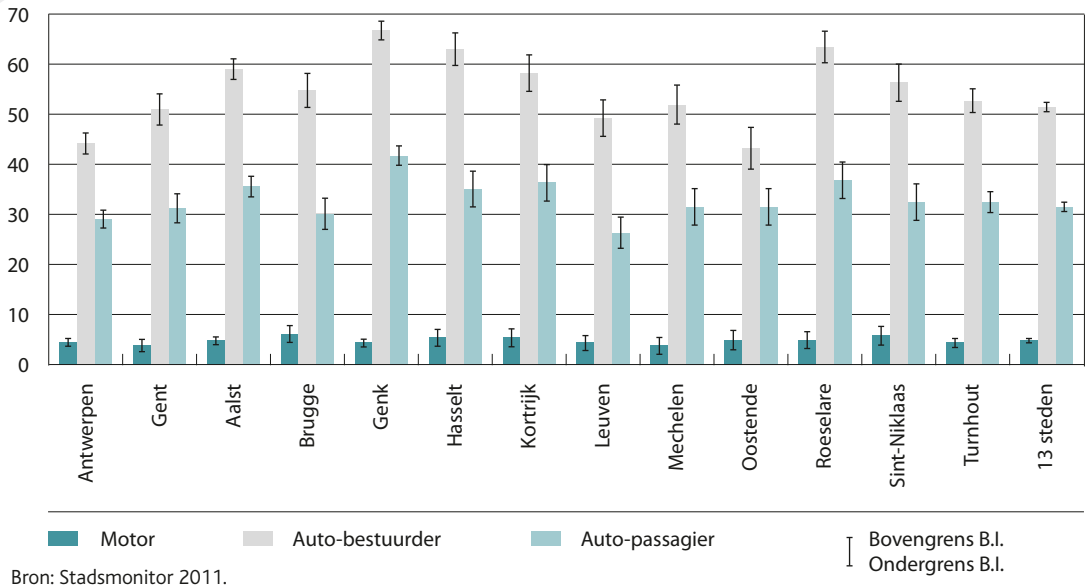

Bron: Stadsmonitor 2011.

Verplaatsingsgedrag tussen woonplaats en werk/school

Definitie

Aandeel (%) van de verplaatsingen per vervoermiddel tussen woonplaats en werk/school.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Hoe verplaats je je meestal naar en van het werk of de school? Vul bij elk vervoersmiddel in hoe vaak je je daarmee verplaatst. (Indien je niet werkt of geen school loopt, vul dan niet van toepassing in.)'.
Volgende antwoordcategorieën waren mogelijk: 'te voet', 'met de fiets', 'met de motor/bromfiets', 'met de tram of bus', 'met de trein', 'met de auto als bestuurder', 'met de auto als passagier' en 'andere'. Voor elk van de categorieën diende de respondent aan te geven met welke frequentie hij gebruik maakte van dit vervoermiddel. De keuzemogelijkheden waren: 'nooit', 'zelden', 'af en toe', 'vaak', ' zeer vaak/altijd' en 'niet van toepassing'. Wie antwoordde met 'vaak' of 'zeer vaak/altijd' werd in de teller opgenomen. 'Niet van toepassing' werd als missing value gecodeerd.

Vaststellingen

Om naar het werk of school te gaan staat de wagen op de eerste plaats. Net iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan hiervoor (heel) vaak de wagen te gebruiken. 15% geeft aan vaak als passagier in de wagen te zitten voor woon-werk- of woon-schoolverplaatsingen. Een kwart van de inwoners verplaatst zich frequent te voet, ruim 1 op de 3 gebruiken vaak de fiets. Het gebruik van openbaar vervoer voor woon-werk/schoolverplaatsingen ligt minder hoog: 1 op de 4 stedelingen gebruikt frequent de tram of bus, en 13% de trein. De motor of bromfiets is voor slechts 4% van de inwoners een frequent gebruikt vervoermiddel voor transport naar werk of school.

Verplaatsingen woonplaats naar werk/school, in 2011, in %.

	Te voet	Fiets	Bus/tram	Trein	Motor	Autobestuurder	Autopassagier
Antwerpen	27,5	34,5	36,1	9,2	3,6	44,2	14,0
Gent	23,6	34,5	24,7	14,3	2,9	52,4	15,0
Aalst	25,9	22,9	15,7	19,9	4,8	59,1	18,3
Brugge	18,7	48,2	16,0	15,8	6,1	55,6	14,5
Genk	16,9	22,4	18,7	5,5	3,7	68,3	25,5
Hasselt	17,1	29,6	14,0	8,8	4,2	68,3	13,9
Kortrijk	22,2	32,5	9,5	11,7	5,6	62,3	15,6
Leuven	26,7	40,3	19,7	19,0	3,5	45,2	8,5
Mechelen	32,0	38,2	18,8	24,5	2,7	50,3	12,2
Oostende	32,5	39,7	23,5	18,7	7,4	52,2	13,1
Roeselare	20,4	37,9	9,6	11,1	4,9	58,7	14,8
Sint-Niklaas	22,6	40,0	14,3	13,0	5,5	58,3	16,1
Turnhout	21,9	45,3	14,2	7,1	4,6	53,7	11,8
Totaal 13 steden	*24,7*	*35,5*	*23,9*	*13,1*	*4,1*	*52,3*	*14,5*

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Het gebruik van de vervoermiddelen is verschillend in de 13 steden. In Mechelen en Oostende gaat 1 op de 3 inwoners vaak te voet naar school of het werk, terwijl dat in Genk, Hasselt en Brugge beperkt blijft tot minder dan 1 op de 5 inwoners. De fiets is een populair vervoermiddel in Brugge, Sint-Niklaas, Leuven en Turnhout. Meer dan 4 op de 10 bewoners gebruikt dit transportmiddel frequent. Bus en tram worden in de grootsteden het vaakst gebruikt, met vooral Antwerpen als uitschieter. De trein wordt frequent gebruikt door de Mechelaars (1 op de 4 inwoners), Aalstenaars en Leuvenaars. De inwoners van Kortrijk, Hasselt en Genk nemen het vaakst de wagen naar het werk of school (meer dan 2 op de 3 inwoners.) In Antwerpen en Leuven beperkt zich dit tot 45% van de inwoners.

Mannen nemen vaker de wagen dan vrouwen voor verplaatsingen naar het werk of school. Vrouwen en 55-plussers nemen vaker de bus of trein dan mannen en jongeren. Hoog opgeleiden kiezen vaker dan lager opgeleiden voor de wagen of de trein, en minder voor de bus of tram. Mensen met de Belgische nationaliteit verplaatsen zich ook frequenter met de wagen naar het werk of de school dan niet-Belgen. Niet-Belgen nemen vaker de bus of tram.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De leefbaarheid en duurzaamheid van de stad worden sterk medebepaald door de manier waarop inwoners en stadsgebruikers zich verplaatsen, onder andere voor hun verplaatsingen in de vrije tijd. Een efficiëntere en evenwichtige inzet van vervoersmodi en -infrastructuur moeten er toe bijdragen dat in de stad pas in laatste instantie beroep gedaan wordt op de auto om zich te verplaatsen.

Gegeven deze bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoermiddelen moet men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd*' en '*Tevredenheid over het aanbod parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt*'.

Verplaatsingen tussen woonplaats en werk/school, te voet en per fiets, in 2011, in %.

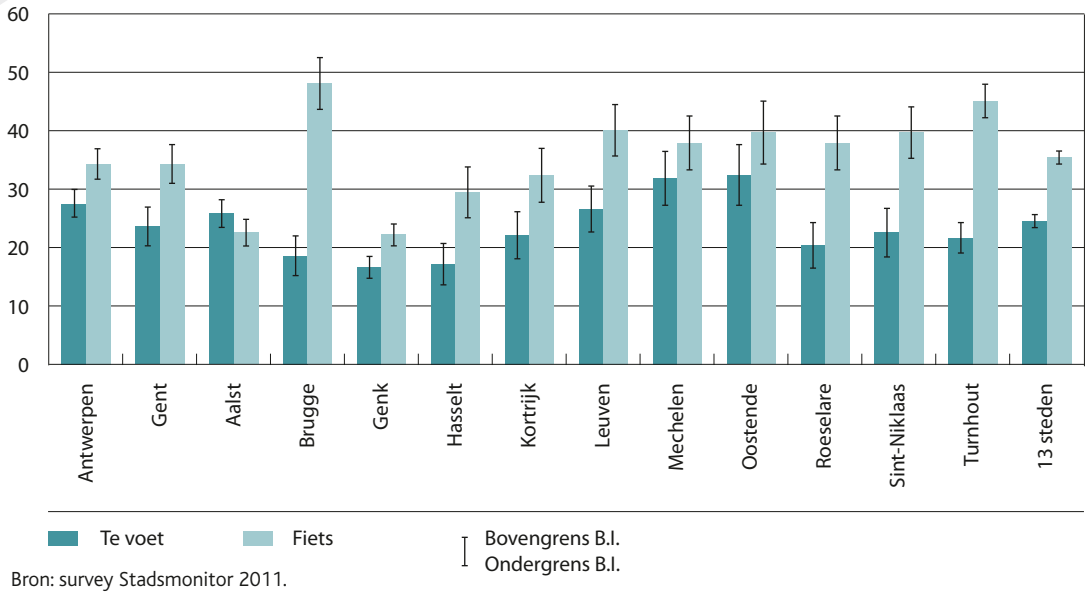

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Verplaatsingen tussen woonplaats en werk/school, bus/tram en trein, in 2011, in %.

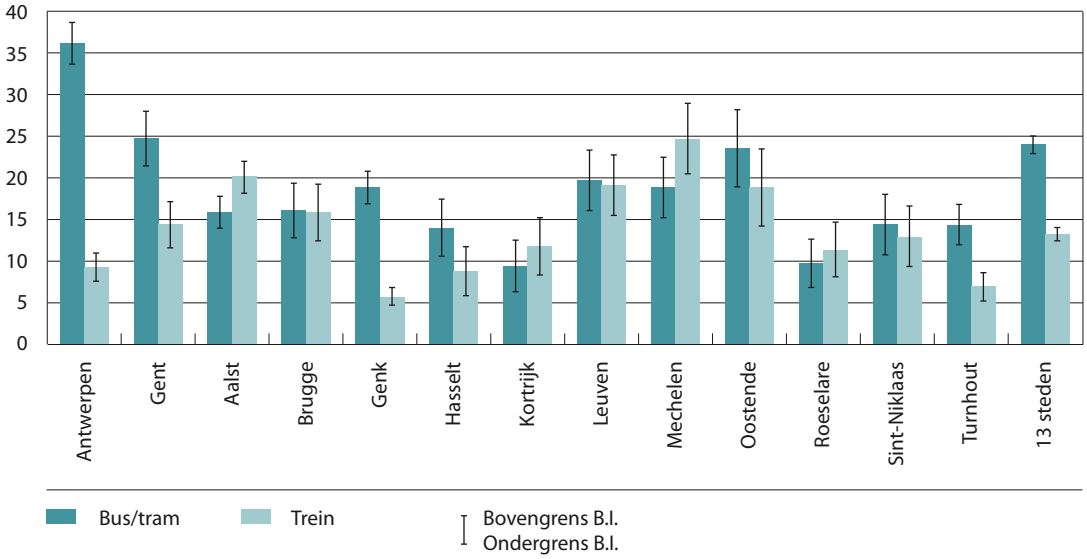

Bron: Stadsmonitor 2011.

Verplaatsingen tussen woonplaats en werk/school, motor, auto-bestuurder en auto-passagier, in 2011, in %

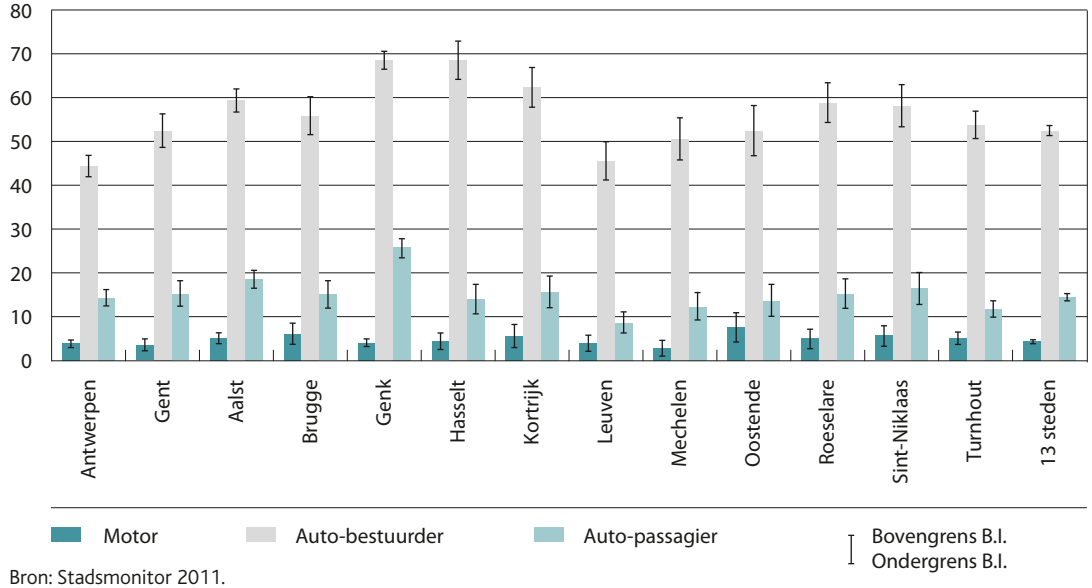

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende parkeerplaatsen zijn voor bewoners in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er zijn voldoende parkeerplaatsen voor bewoners in mijn buurt'. De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld vindt net iets meer dan de helft van de inwoners dat er voldoende parkeergelegenheid is in hun buurt. Het minste parkeerproblemen zijn er in Hasselt, Brugge en Roeselare. Dit is duidelijk minder gemakkelijk in Antwerpen, Aalst en Mechelen waar de ontevredenheid over het aanbod groter is.

In het algemeen zijn jongere inwoners iets minder tevreden over het parkeeraanbod. Wie eigenaar is van een eigen woning is vaker tevreden over het aantal parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt dan huurders.

Parkeergelegenheid voor bewoners, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**42,5**	40,5	44,6
Gent	**53,4**	50,1	55,6
Aalst	**48,0**	45,9	50,1
Brugge	**64,9**	61,6	68,1
Genk	**62,3**	60,4	64,1
Hasselt	**66,9**	63,2	70,5
Kortrijk	**61,1**	57,2	64,7
Leuven	**50,3**	46,5	54,0
Mechelen	**48,9**	45,0	52,8
Oostende	**50,4**	46,4	54,4
Roeselare	**64,6**	60,9	68,2
Sint-Niklaas	**56,4**	52,6	60,1
Turnhout	**51,6**	49,3	54,0
Totaal 13 steden	***52,0***	51,0	*53,0*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.
In 2008 werd eveneens gepeild naar de tevredenheid over parkeeraanbod, doch de vraagstelling was toen anders geformuleerd. Hierdoor is vergelijken in de tijd uitgesloten.
Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Tevredenheid over het aanbod parkeerplaatsen in de buurt is een indicator die aangeeft in welke mate de parkeerbehoefte en de hiervoor ter beschikking gestelde open ruimte op elkaar afgestemd zijn. De open ruimte is een schaars goed, terwijl de vraag naar parkeerruimte in dichtbevolkte zones erg hoog kan zijn. Alternatief vervoer voor personenwagens kan de behoefte aan parkeerruimte verminderen. Deze indicator is daarom van belang voor een efficiënte en evenwichtige inzet van vervoersmodi en –infrastructuur. Hij zegt tevens iets over de kwaliteit van de woonomgeving.

Gegeven de bekommernissen omtrent de evenwichtige inzet van vervoermiddelen moet men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd*' en '*Verplaatsingsgedrag tussen woonplaats en werk/school*'.

Tevredenheid parkeeraanbod voor bewoners, in 2011, in %.

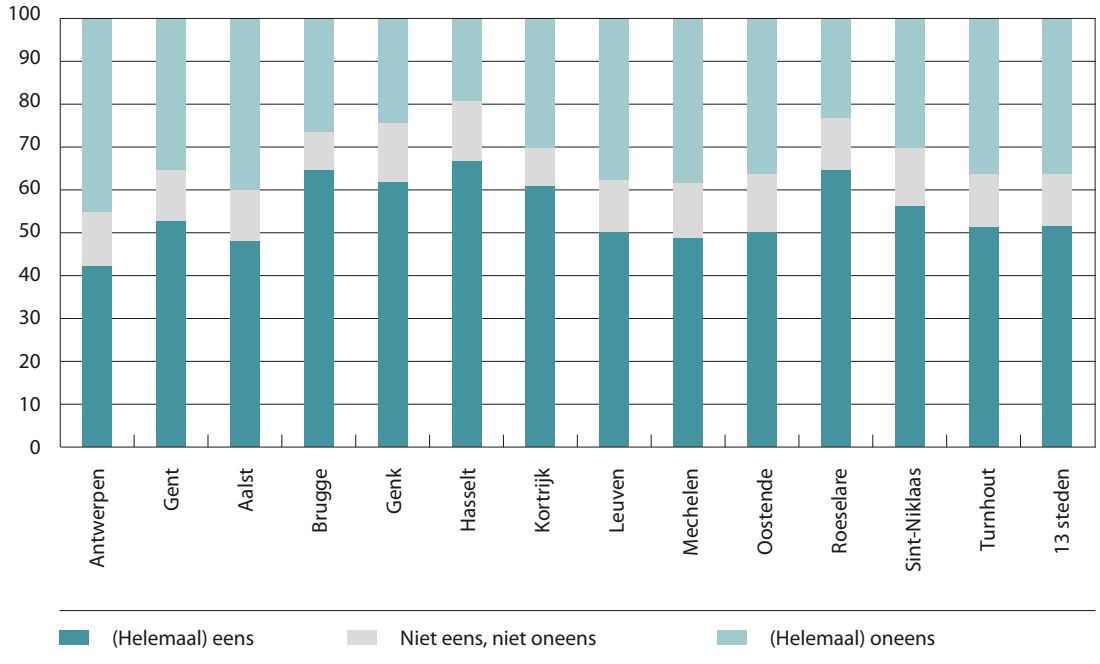

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod haltes openbaar vervoer in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de aanwezigheid haltes openbaar vervoer in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er zijn voldoende haltes voor openbaarvervoer in mijn buurt'. De respondenten konden antwoorden met 'Helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens' en 'helemaal eens'. Wie antwoordde met 'eerder eens' en 'helemaal eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 87% van de inwoners is tevreden over het aanbod aan openbaar vervoer in de buurt. Dit gemiddelde voor de 13 centrumsteden is vrij stabiel ten opzichte van 2008. Geen van de 13 steden heeft een significante stijging of daling van de tevredenheid ten opzichte van 2008.

Een hoge globale tevredenheid over het aanbod aan openbaar vervoer betekent niet dat de bevolking het unaniem eens is met de stelling. In Roeselare, Turnhout, Sint-Niklaas en Aalst is meer dan 10% het (helemaal) oneens met de stelling. De grootsteden Antwerpen en Gent tellen dan weer veel (zeer) tevreden inwoners. Ook in Oostende, Leuven en Brugge ligt de tevredenheid boven het gemiddelde van de 13 steden.

Over het algemeen zijn jongere inwoners meer tevreden met het openbaar vervoeraanbod dan 55-plussers. Ook hoger opgeleiden zijn gemiddeld meer tevreden dan lager opgeleiden.

Tevredenheid over het aanbod haltes openbaar vervoer in de buurt, in 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**89,9**	**89,6**	ns	88,3	90,7
Gent	**89,3**	**89,1**	ns	87,0	91,0
Aalst	**80,8**	**81,8**	ns	80,1	83,4
Brugge	**87,8**	**88,6**	ns	86,2	90,6
Genk	**83,5**	**84,3**	ns	82,9	85,6
Hasselt	**87,0**	**87,2**	ns	84,4	89,5
Kortrijk	**81,3**	**84,1**	ns	80,9	86,8
Leuven	**90,9**	**89,4**	ns	86,9	91,4
Mechelen	**84,2**	**85,0**	ns	82,0	87,6
Oostende	**88,7**	**90,5**	ns	87,9	92,6
Roeselare	**74,6**	**75,4**	ns	71,9	78,5
Sint-Niklaas	**80,3**	**82,1**	ns	79,0	84,9
Turnhout	**79,1**	**80,5**	ns	78,5	82,3
Totaal 13 steden	***86,8***	***87,2***	ns	*86,5*	*87,8*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

De tevredenheid over het aanbod haltes openbaar vervoer in de buurt is een indicator voor de nabijheid van haltes. Opdat het openbaar vervoer een evenwaardige vervoersmodus zou zijn als de personenwagen moet er een zeker aanbod zijn in de onmiddellijke omgeving. Deze indicator is dus van belang voor het verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi en –infrastructuur. In dit geval is de modus openbaar vervoer die toegankelijk is door een aantal haltes (infrastructuur) in de buurt.

Gegeven de bekommernissen omtrent toegankelijkheid van vervoermodi kan men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Tevredenheid over het aanbod bussen/trams in de buurt*' en '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Tevredenheid aanbod haltes openbaarvervoer, in 2011, in %.

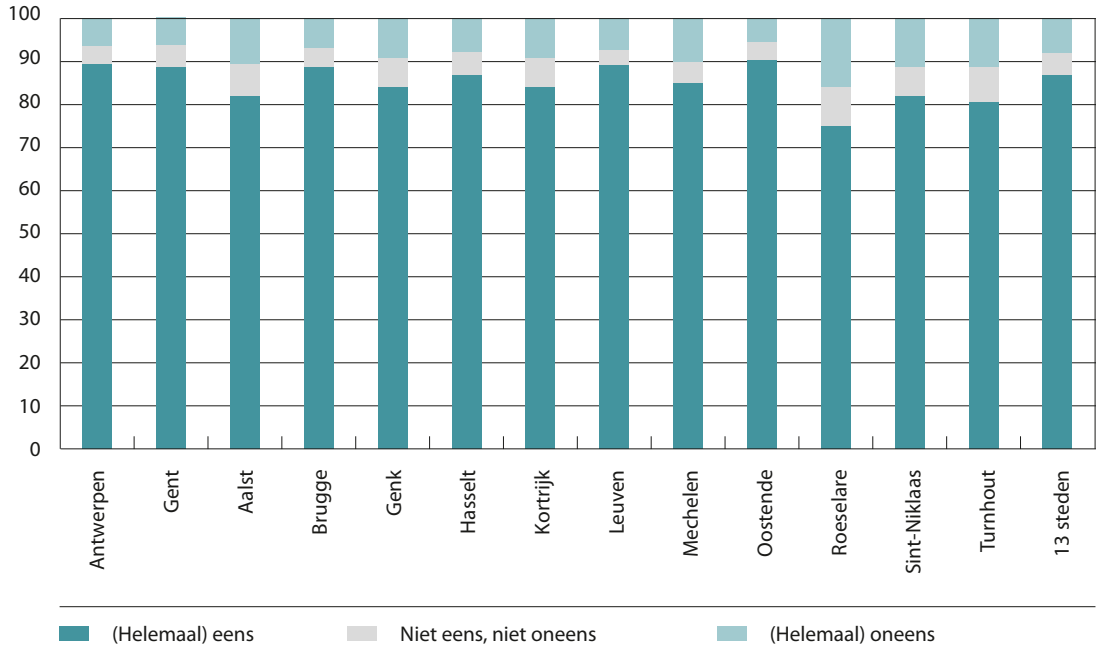

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod bussen/trams in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over het aanbod bussen/trams in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er rijden voldoende bussen/trams in mijn buurt'. De respondenten konden antwoorden met 'Helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens' en 'helemaal eens'. Wie antwoordde met 'eerder eens' en 'helemaal eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Meer dan 8 op de 10 inwoners vindt dat er voldoende bussen of trams in hun buurt rijden. De grootsteden, Leuven en Oostende doen het zelfs nog iets beter dan gemiddeld. Roeselare, Aalst en Sint-Niklaas daarentegen kennen een minder grote tevredenheid. Er zijn weinig tot geen noemenswaardige verschillen naar persoonskenmerken

Tevredenheid over het aanbod bussen/trams in de buurt, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**87,9**	86,6	89,1
Gent	**85,6**	83,2	87,7
Aalst	**77,0**	75,1	78,7
Brugge	**86,4**	83,9	88,6
Genk	**83,3**	81,8	84,6
Hasselt	**86,6**	83,8	89,0
Kortrijk	**78,7**	75,3	81,8
Leuven	**87,6**	85,0	89,8
Mechelen	**80,1**	76,8	83,1
Oostende	**87,5**	84,5	89,9
Roeselare	**73,4**	69,7	76,7
Sint-Niklaas	**77,0**	73,5	80,1
Turnhout	**79,6**	77,6	81,4
Totaal 13 steden	***84,6***	*83,9*	*85,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

De tevredenheid over het aanbod bussen/trams in de buurt is een indicator voor de bedieningsfrequentie van openbaar vervoer. Opdat het openbaar vervoer een evenwaardige vervoersmodus zou zijn als de personenwagen moet er een zeker aanbod zijn. Deze indicator is dus van belang voor het verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi en –infrastructuur. In dit geval is de modus het openbaar vervoer dat toegankelijk is op frequente basis.

Gegeven de bekommernissen omtrent toegankelijkheid van vervoermodi kan men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Tevredenheid over het aanbod haltes openbaar vervoer in de buurt*' en '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Tevredenheid aanbod bussen/trams, in 2011, in %.

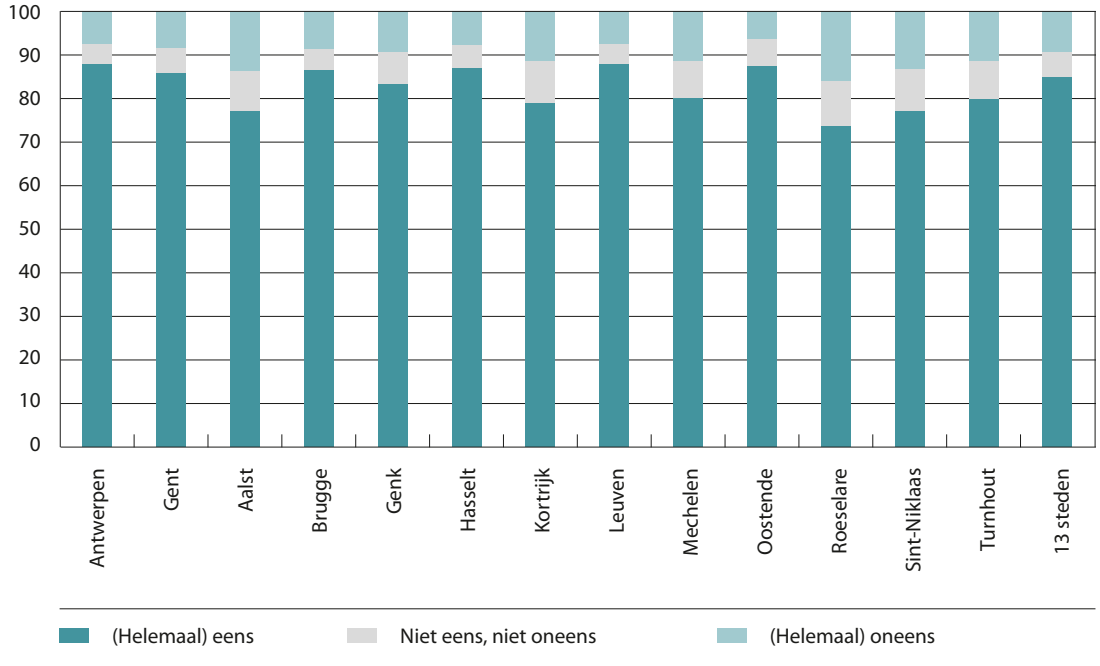

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over het aanbod fietspaden in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over het aanbod fietspaden in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er zijn voldoende fietspaden in mijn buurt'. De respondenten konden antwoorden met 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens' en 'helemaal eens'. Wie antwoordde met 'eerder eens' en 'helemaal eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld iets meer dan de helft van de inwoners is tevreden over het aanbod fietspaden in de buurt. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen. In Aalst, Turnhout en Gent zijn minder dan 4 op de 10 inwoners het (helemaal) eens met de stelling In Genk, Hasselt en Brugge is ruim 2 op de 3 inwoners het eens met de stelling.

Over het algemeen zijn mannelijke inwoners iets meer tevreden over het aanbod fietspaden dan vrouwelijke inwoners. Over het algemeen zijn de tevreden inwoners eerder ouder dan jong.
Lager opgeleiden gaan vaker akkoord met de stelling dan hoger opgeleiden. Hetzelfde geldt voor niet-Belgen: zij zijn vaker tevreden dan Belgen.

Tevredenheid over het aanbod fietspaden in de buurt, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**51,5**	49,5	53,6
Gent	**39,3**	36,2	42,5
Aalst	**37,0**	35,0	39,0
Brugge	**65,2**	61,9	68,4
Genk	**73,0**	71,2	74,6
Hasselt	**65,6**	61,9	69,2
Kortrijk	**51,5**	47,6	55,3
Leuven	**47,1**	43,4	50,8
Mechelen	**57,6**	53,7	61,4
Oostende	**56,9**	52,9	60,8
Roeselare	**43,6**	39,8	47,4
Sint-Niklaas	**56,2**	52,4	59,9
Turnhout	**38,3**	36,2	40,5
Totaal 13 steden	***51,4***	*50,4*	*52,3*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

De tevredenheid over het aanbod fietspaden in de buurt is een indicator voor de voor fietsers voorziene infrastructuur. Om de fiets als volwaardige (alternatieve) vervoersmodus te laten beschouwen, kan de uitbouw van een infrastructuurnetwerk dat het vlot en veilig fietsen mogelijk maakt een belangrijke factor zijn. Deze indicator is dus van belang voor het verhogen van toegankelijkheid van vervoersmodi en –infrastructuur. In dit geval is de modus de fiets, en de infrastructuur de fietspaden.

Gegeven de bekommernissen omtrent de toegankelijkheid van vervoersmodi kan men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd*' en '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Tevredenheid aanbod fietspaden, in 2011, in %.

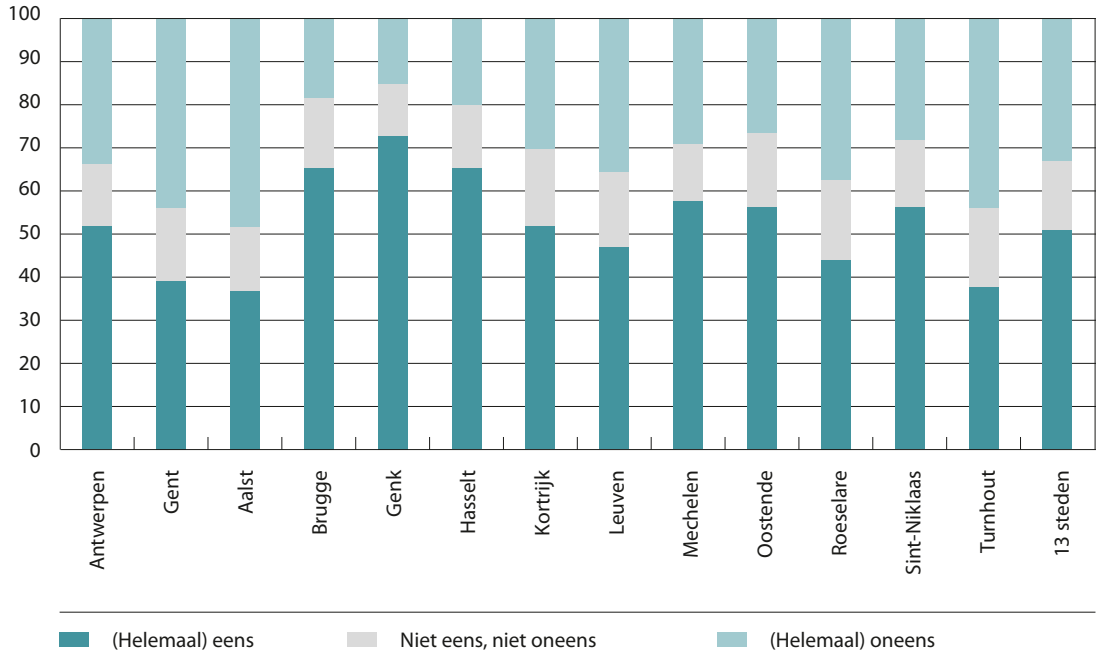

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Bereikbaarheid van het centrum van de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat het centrum van de stad gemakkelijk kan bereiken

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Vanuit mijn buurt kan ik het centrum van de stad gemakkelijk bereiken (te voet, fiets, auto, bus, trein, tram)'. De respondenten konden antwoorden met 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens' en 'helemaal eens'. Wie antwoordde met 'eerder eens' en 'helemaal eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Meer dan 9 op de 10 inwoners vindt dat ze het centrum van de stad gemakkelijk kunnen bereiken Er zijn geen grote verschillen tussen de steden.
Jongeren zijn nog net iets meer tevreden dan ouderen over de bereikbaarheid van het stadscentrum. Ook hoger opgeleiden zijn het vaker eens met de stelling dan lager opgeleiden.

Bereikbaarheid van het centrum van de stad, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**94,2**	93,3	95,0
Gent	**92,9**	91,0	94,4
Aalst	**88,8**	87,4	90,0
Brugge	**93,0**	91,0	94,5
Genk	**92,7**	91,6	93,6
Hasselt	**94,5**	92,5	96,0
Kortrijk	**91,8**	89,5	93,7
Leuven	**95,1**	93,4	96,5
Mechelen	**93,3**	91,2	94,9
Oostende	**94,6**	92,5	96,2
Roeselare	**91,6**	89,3	93.5
Sint-Niklaas	**90,8**	88,4	92,8
Turnhout	**91,8**	90,5	92,9
Totaal 13 steden	***93,2***	*92,7*	*93,6*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer). `

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Tevredenheid over de bereikbaarheid van het stadscentrum is een indicator die iets zegt over de transportverbindingen tussen stadsrand en –centrum en de vlotheid waarmee deze genomen kunnen worden. Een vlot bereikbaar stadscentrum is van belang omdat net daar een resem activiteiten geconcentreerd zitten. Dit gaat om een brede waaier van activiteiten zoals winkelen, administratie tot culturele activiteiten.

Gegeven de bekommernissen kan men deze indicator best samen zien met '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Bereikbaarheid centrum stad, in 2011, in %.

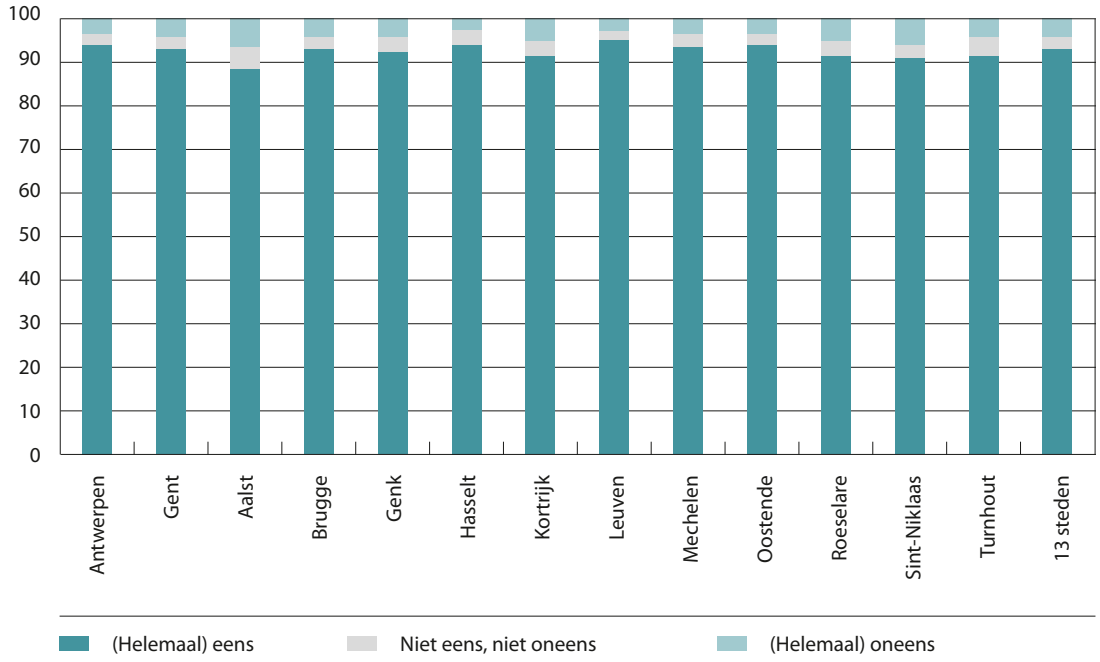

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de verkeersveiligheid van de schoolomgeving

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de verkeersveiligheid van de schoolomgevingen in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De schoolomgevingen in mijn buurt zijn verkeersveilig'. De respondenten konden antwoorden met 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder eens' en 'helemaal eens'. Wie antwoordde met 'eerder eens' en 'helemaal eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld zijn 6 op de 10 inwoners tevreden over de verkeersveiligheid in de omgeving van scholen in de buurt. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen. In Brugge, Genk en Hasselt is meer dan 7 op de 10 inwoners het (helemaal) eens met de stelling. Aalst, Antwerpen, Gent en Turnhout zijn de steden waar men de verkeersveiligheid in de buurt van de scholen lager inschat.

Gezinnen met kinderen zijn minder tevreden over de verkeersveiligheid in schoolomgevingen dan gezinnen zonder kinderen. Ook jongeren zijn minder tevreden .

Tevredenheid verkeersveiligheid schoolomgeving, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**56,1**	53,9	58,3
Gent	**56,4**	53,0	59,8
Aalst	**54,8**	52,6	57,0
Brugge	**73,1**	69,9	76,2
Genk	**72,4**	70,6	74,2
Hasselt	**71,9**	68,2	75,2
Kortrijk	**67,7**	63,8	71,4
Leuven	**64,2**	60,4	67,9
Mechelen	**65,2**	61,2	69,0
Oostende	**66,4**	62,1	70,4
Roeselare	**67,9**	64,1	71,5
Sint-Niklaas	**61,3**	57,3	65,2
Turnhout	**56,2**	53,7	58,7
Totaal 13 steden	***61,7***	*60,7*	*62,7*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Het subjectief gevoel van verkeersveiligheid is zeker in de buurt van schoolomgevingen van belang. Het bepaalt mede of men zijn kinderen te voet, met de fiets of met de bus naar school durft te sturen, dan wel opteert voor de optie om ze met de wagen voor de schoolpoort af te zetten, en hierdoor de verkeersveiligheid in die omgeving nog meer onder druk zet.

Gegeven de bekommernissen omtrent de toegankelijkheid van vervoersmodi kan men deze indicator samen zien met indicatoren zoals '*Verplaatsingsgedrag in de vrije tijd*', '*Basismobiliteit in de wijk*'.

Tevredenheid verkeersveiligheid schoolomgeving, in 2011, in %.

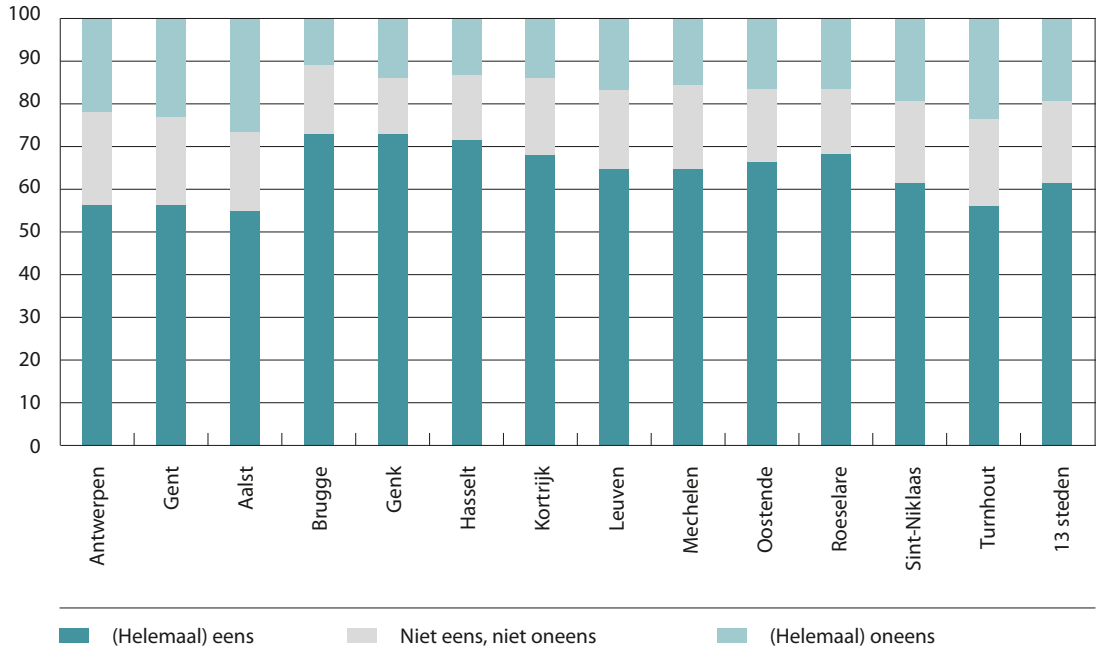

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de verkeersveiligheid van fietspaden

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners, dat tevreden is over de verkeersveiligheid van de fietspaden in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De fietspaden in mijn buurt zijn veilig'. De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Slechts 1 op de 2 inwoners is tevreden over de veiligheid van de fietspaden in hun stad.

Van de tevreden inwoners is een derde het uitgesproken eens met de stelling; 2 op de 3 is het eerder eens met de stelling. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen.
In de steden met een hogere tevredenheid over de veiligheid van de fietspaden in de buurt (Brugge, Genk, Hasselt en Oostende) is ook een hoger aandeel het helemaal eens met de stelling.
Ongeveer 1 op de 3 inwoners in de steden is (helemaal) niet tevreden met de veiligheid van de fietspaden in de buurt. De drie steden met de laagste globale tevredenheid (Aalst, Gent en Turnhout) hebben ook het hoogste aandeel inwoners die het totaal niet eens zijn met de stelling. Een vijfde van hun inwoners geeft de laagst mogelijke score.

Gezinnen met kinderen zijn over het algemeen iets minder tevreden over de veiligheid van de fietspaden. De 35-55 jarigen zijn meer ontevreden dan jongeren en 55-plussers.

Tevredenheid over veiligheid fietspaden, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**46,8**	44,7	49,0
Gent	**31,7**	28,7	34,8
Aalst	**33,6**	31,6	35,7
Brugge	**55,9**	52,5	59,3
Genk	**65,8**	63,9	67,6
Hasselt	**59,0**	55,2	62,7
Kortrijk	**44,0**	40,2	48,0
Leuven	**46,3**	42,6	50,1
Mechelen	**46,8**	42,9	50,8
Oostende	**52,2**	48,1	56,2
Roeselare	**38,7**	35,0	42,5
Sint-Niklaas	**45,9**	42,1	49,7
Turnhout	**33,0**	30,9	35,2
Totaal 13 steden	***45,2***	*44,2*	*46,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Het subjectief gevoel van verkeersveiligheid op de fietspaden bepaalt mede of men al dan niet de fiets neemt om zich te verplaatsen in de stad. Indien men de fietspaden als te onveilig beschouwt, zal er op zoek gegaan worden naar een alternatieve (meer veilige) vervoerswijze. Vaak verhoogt dit alternatief nog de druk op de ruimte die fietsers nodig hebben om zich veilig te kunnen verplaatsen.

Gegeven de bekommernis moet men deze indicator in eerste instantie samen zien met indicatoren zoals '*Buurtproblemen: verkeershinder*' en '*Verkeersslachtoffers bij fietsers*'.

Tevredenheid over veiligheid fietspaden, in 2011, in %.

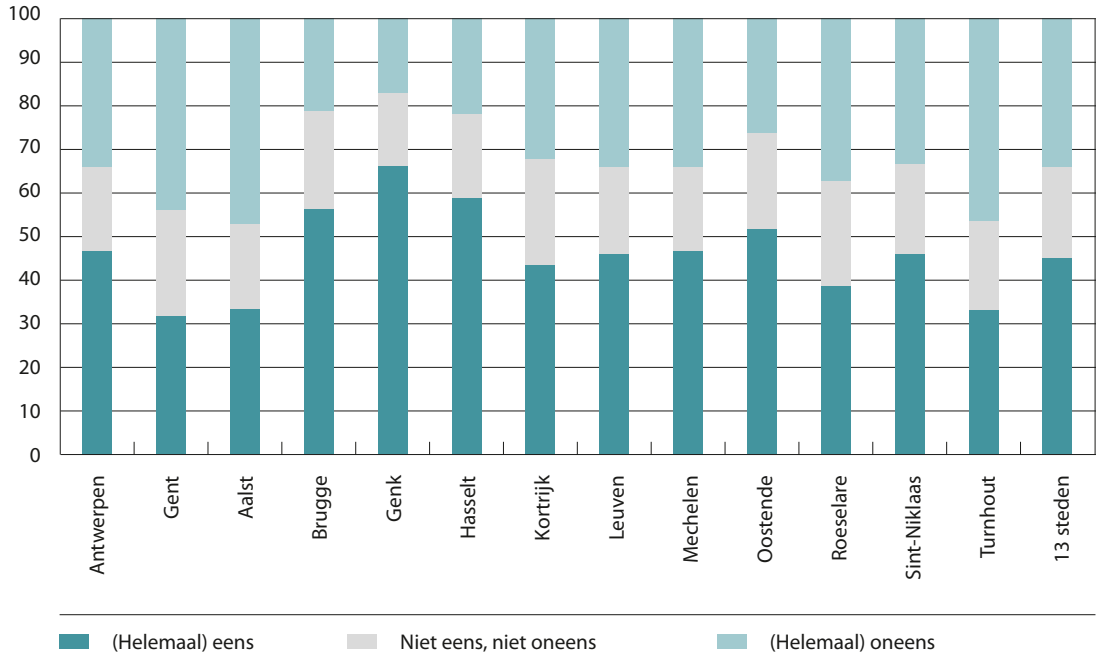

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Milieuvriendelijkheid van het wagenpark

Definitie

Verdeling van het aantal nieuw-ingeschreven personenwagens naar ecoscore en CO_2-uitstoot.
Van de nieuw-ingeschreven personenwagens is de ecoscore en de CO_2-uitstoot gekend. De ecoscore is een maat voor de milieuvriendelijkheid van de wagen. De score houdt rekening met de belangrijkste milieu-impacten (directe en indirecte emissies van broeikasgassen, fijn stof, stikstofoxiden, SO_2, CO, koolwaterstoffen en geluidsproductie) die het voertuig veroorzaakt. De ecoscore gaat van 0 tot 100. Een voertuig met een ecoscore lager dan 50 kan als zeer milieuonvriendelijk worden beschouwd. Voertuigen met een ecoscore van meer dan 70 zijn dan weer milieuvriendelijke wagens.

Vaststellingen

De ecoscore en de CO_2-uitstoot van de nieuw-ingeschreven personenwagens zijn sterk verbeterd tussen 2008 en 2010.

Het aandeel milieuvriendelijke wagens (ecoscore >70) varieerde in 2008 tussen 3,8% (Hasselt en Turnhout) en 9,5% (Leuven). In 2010 varieerde dit aandeel al tussen 30,7% (Turnhout) en 44,7% (Genk). De meest voorkomende CO_2-klasse in 2010 is nog steeds de klasse van 135-159 g/km maar er is een verschuiving merkbaar naar de lagere uitstootklasses. Het aandeel nieuw-ingeschreven voertuigen met een uitstoot kleiner dan 105 g/km varieerde in 2010 tussen 17,9% (Sint-Niklaas) en 31,3% (Genk). Deze voertuigen hadden dus recht op een korting van 15% op de aankoopfactuur.

De gemiddelde CO_2-uitstoot varieerde tussen 127,9 (Genk) en 138,3 g/km (Turnhout). Genk is de enige centrumstad die in 2010 al onder de Europese drempel van 130 g/km (tegen 2015) scoorde.

Verdeling van het nieuw-ingeschreven personenwagenpark naar ecoscore, in 2008 en 2010, %.

	<=50		51-60		61-65		66-70		>70	
	2008	2010	2008	2010	2008	2010	2008	2010	2008	2010
Antwerpen	2,2	1,0	21,8	7,4	40,9	18,5	28,5	37,8	6,5	35,2
Gent	1,1	0,5	19,1	7,1	41,7	16,6	30,7	36,5	7,5	39,3
Aalst	1,3	0,5	19,4	6,8	45,7	16,7	27,7	42,1	5,9	33,8
Brugge	0,8	0,3	19,4	6,7	46,0	18,1	29,0	42,6	4,8	32,3
Genk	0,8	0,2	19,4	6,1	51,8	14,9	23,8	34,2	4,2	44,7
Hasselt	0,7	0,2	19,3	6,2	48,2	18,2	27,9	35,6	3,8	39,7
Kortrijk	1,1	0,3	22,4	6,3	38,5	17,2	31,9	41,6	6,0	34,6
Leuven	1,2	0,4	17,9	6,8	43,0	18,7	28,4	38,4	9,5	35,7
Mechelen	0,6	0,2	20,0	6,4	45,1	19,1	28,1	40,4	6,2	33,8
Oostende	1,0	0,3	20,5	5,1	44,0	19,1	30,0	40,8	4,4	34,6
Roeselare	1,7	0,5	21,4	7,2	43,2	19,1	29,3	40,4	4,3	32,8
Sint-Niklaas	1,2	0,7	19,4	7,1	44,3	18,1	28,9	41,3	6,2	32,9
Turnhout	2,5	0,6	24,3	7,7	44,9	20,7	24,5	40,3	3,8	30,7
Totaal 13 steden	*1,3*	*0,5*	*20,3*	*6,6*	*44,6*	*17,9*	*28,3*	*38,9*	*5,5*	*36,0*

Bron: VITO.

Aandachtspunten

De indicator over de milieuvriendelijkheid van het wagenpark is relevant voor het bestrijden van milieuhinder afkomstig van het autoverkeer. In een leefbare en duurzame stad wordt het milieuvriendelijke transport aangemoedigd. Dit komt de kwaliteit van het stedelijke leefmilieu en de gezondheid van de inwoners en de stadsgebruikers ten goede.

De indicator rapporteert enkel over nieuw-ingeschreven personenwagens van particulieren. Het onderscheid tussen personenwagens van particulieren en bedrijfswagens kan pas sinds 2008 gemaakt worden. De database van DIV (Dienst Inschrijvingen Voertuigen) werd gekoppeld aan de Ecoscore database zodat er aan elk nieuw-ingeschreven voertuig een ecoscore kon gegeven worden. Waar een koppeling met de ecoscore databank niet mogelijk was, werd het voertuig vergeleken met gelijkaardige voertuigen en werd er een gemiddelde ecoscore toegekend. De ecoscore en de CO_2-uitstoot worden omgezet in klasses en het nieuw-ingeschreven personenwagenpark wordt beschreven aan de hand van die klasses.

De Europese Commissie heeft een voorstel tot verordening aangenomen om de CO_2-emissies door nieuwe personenwagens te verlagen tot gemiddeld 130 g/km in 2015 en 95 g/km in 2020. Andere belangrijke grenzen zijn 115 en 105 g/km. Een nieuw voertuig met een CO_2-uitstoot tussen 105 en 115g/km krijgt een rechtstreekse korting op de factuur van 3% van de aankoopprijs. Voertuigen die minder dan 105 g/km uitstoten krijgen een korting van 15%.

Verdeling van het nieuw-ingeschreven personenwagenpark naar CO_2-uitstoot, in 2010, in %.

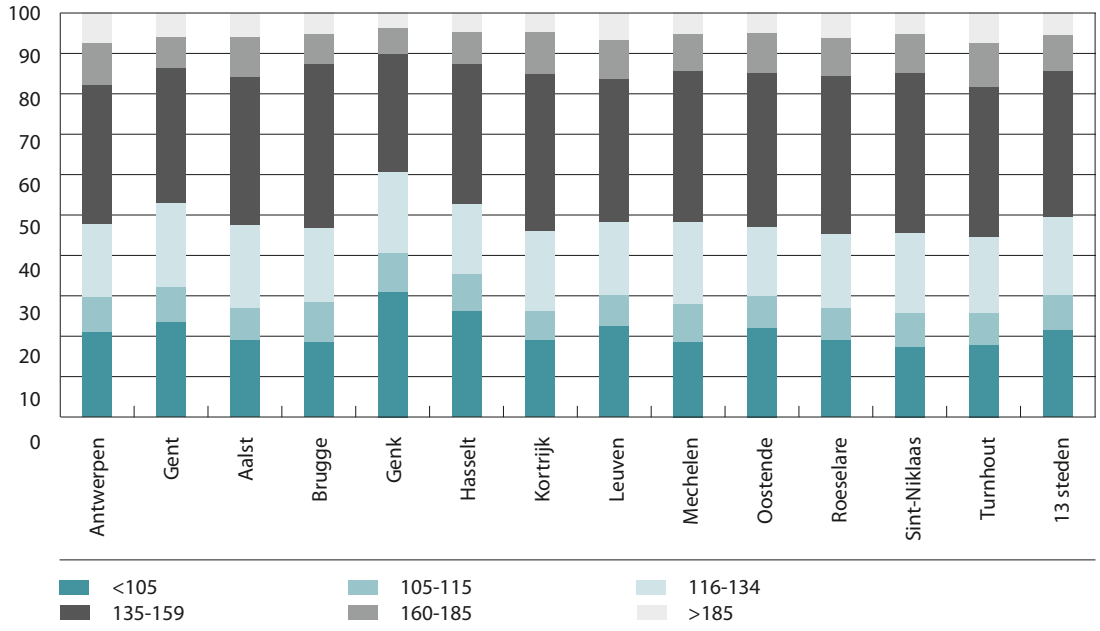

Bron: VITO.

Tevredenheid over de staat van de wegen, voet- en fietspaden

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is met de staat van de wegen, voet – en fietspaden in zijn/haar buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'In welke mate bent u tevreden over de staat van de wegen' en (2) 'In welke mate bent u tevreden over de staat van de fiets- en voetpaden'. De respondenten konden antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden' en 'zeer tevreden'. Wie antwoordde met 'eerder tevreden' en 'zeer tevreden', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld iets minder dan 4 op de 10 inwoners zijn tevreden over de staat van de wegen. Tussen de steden onderling zijn er grote verschillen. In Turnhout, Aalst en Antwerpen is minder dan 3 op de 10 van de inwoners (zeer) tevreden. In Genk, Brugge en Hasselt ligt de tevredenheid over de staat van de wegen een pak hoger. De staat van de voet- en fietspaden wordt iets gunstiger beoordeeld dan die van de wegen. In 2011 is gemiddeld 4 op de 10 inwoners tevreden. Ook hier grote verschillen tussen de steden. Turnhout en Aalst hebben het meest ontevreden inwoners. Maar ook in Antwerpen, Gent en Sint-Niklaas ligt de tevredenheid lager dan gemiddeld. In Oostende, Brugge, Hasselt en Genk wordt de staat van de voet- en fietspaden veel gunstiger beoordeeld. Minstens de helft van de inwoners is hier (zeer) tevreden.

Er zijn geen noemenswaardige verschillen naar persoonskenmerken.

Tevredenheid over de staat wegen, fiets- en voetpaden, in 2011, in %.

	Tevredenheid staat wegen			Tevredenheid staat fiets- en voetpaden		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**28,3**	26,3	30,3	**36,5**	34,4	38,6
Gent	**35,3**	32,2	38,5	**33,0**	29,9	36,2
Aalst	**26,1**	24,2	28,0	**24,8**	22,9	26,7
Brugge	**60,5**	57,0	63,8	**58,8**	55,3	62,1
Genk	**51,0**	49,1	52,9	**63,9**	62,0	65,8
Hasselt	**61,1**	57,3	64,9	**63,6**	59,8	67,3
Kortrijk	**43,2**	39,4	47,2	**45,7**	41,8	49,7
Leuven	**43,7**	40,0	47,4	**43,9**	40,2	47,7
Mechelen	**39,5**	35,7	43,4	**37,4**	33,7	41,3
Oostende	**45,6**	41,6	49,7	**51,4**	47,3	55,4
Roeselare	**45,0**	41,1	49,0	**36,6**	32,9	40,5
Sint-Niklaas	**31,5**	28,0	35,2	**34,9**	31,2	38,7
Turnhout	**22,6**	20,6	24,7	**22,1**	20,2	24,2
Totaal 13 steden	***37,9***	*37,0*	*38,9*	***40,7***	*39,7*	*41,7*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey fiche.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

De staat van de weginfrastructuur (weg, voet- en fietspad) is van belang voor de veiligheid waarmee men zich kan verplaatsen in het verkeer. Slecht onderhouden infrastructuur verhoogt de kans op ongevallen.

Gegeven de bekommernis leest men deze indicator best samen met andere indicatoren over buurtvoorzieningen zoals '*Basisscholen in de wijk*', '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*', '*Speelruimte in de wijk*' en '*Jeugdruimte in de wijk*'.

Tevredenheid staat fiets-en voetpaden en wegen, in 2011, in %.

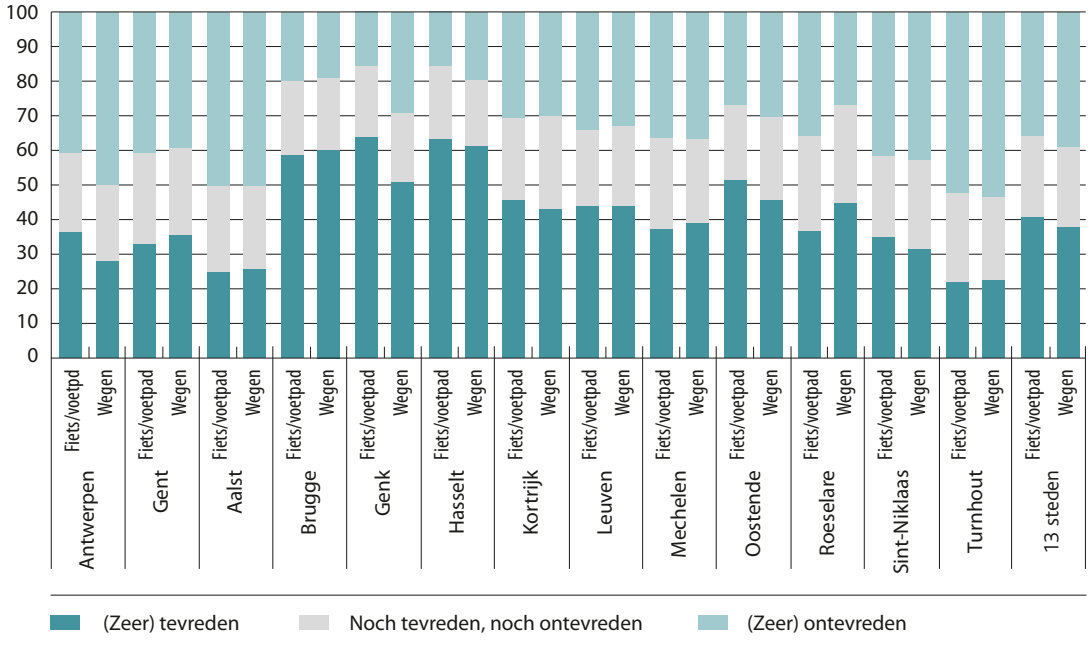

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Basismobiliteit in de wijk

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat woont binnen 500m loopafstand van openbaar vervoer met minimumfrequentie.

De basisvoorziening 'openbaar vervoer' staat voor een halte van De Lijn met een minimum bedieningsfrequentie en maximale wachttijden conform Het Vlaams decreet op de basismobiliteit. De minimum vereiste frequentie geldt tijdens de week en het weekend.

Vaststellingen

De basismobiliteit verschilt sterk van stad tot stad.

In Antwerpen ligt het aandeel inwoners dat binnen 500m loopafstand van een halte met minimumfrequentie woont het hoogst. Ook in Gent, Leuven en Oostende bedraagt de basismobiliteit meer dan 90%. Roeselare en Genk hebben de laagste basismobiliteit, minder dan de helft van de inwoners beschikt er over een halte met minimumfrequentie binnen 500m loopafstand van de woning.

Aandachtspunten

De basismobiliteit in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdende met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. De verschillende voorzieningen in de wijk (op vlak van mobiliteit) vervullen verschillende belangrijke functies in de stad:

Basismobiliteit in de wijk, in 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	2008*		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	n.b.	**n.b.**	479.862	**97,5**
Gent	209.338	**88,0**	231.995	**93,9**
Aalst	n.b.	**n.b.**	70.503	**86,5**
Brugge	87.581	**74,8**	100.344	**85,6**
Genk	n.b.	**n.b.**	29.946	**46,1**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	47.790	**65,9**
Kortrijk	38.350	**52,9**	41.785	**56,2**
Leuven	n.b.	**n.b.**	87.688	**90,1**
Mechelen	66.864	**83,1**	75.295	**87,4**
Oostende	56.227	**81,0**	62.518	**90,0**
Roeselare	n.b.	**n.b.**	29.171	**49,9**
Sint-Niklaas	n.b.	**n.b.**	55.634	**76,6**
Turnhout	31.054	**77,0**	33.755	**81,7**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de basismobiliteit, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

1) ze dragen bij aan de kwaliteit van de woon- en werkomgeving,
2) ze bevorderen de sociale verwevenheid in de wijk, waardoor mogelijks de deelname aan het maatschappelijke leven van alle wijkbewoners wordt versterkt,
3) ze bevorderen de verwevenheid van functies in de buurt.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren met betrekking tot buurtvoorzieningen, zoals '*Basisscholen in de wijk*', '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*', '*Speelruimte in de wijk*' , '*Open jeugdruimte in de wijk*' en '*Overdekte jeugdruimte in de wijk*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de basismobiliteit, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

De minimale bediengingsfrequentie, en daaraan gekoppeld de maximale wachttijd varieert volgens het type gebied en bovendien naargelang het spitsuur, daluur en weekend. Volgens het decreet basismobiliteit zijn er tot 15 verschillende klassen, oplopend van 15 minuten maximale wachttijd tijdens het spitsuur op een weekdag en in grootstedelijk gebied, tot 140 minuten maximale wachttijd tijdens het weekend en in het buitengebied.

In principe moet de loopafstand gevarieerd worden, afhankelijk van de verstedelijkingsgraad: 500 meter voor stedelijk en grootstedelijk gebied, 650 meter in het randstedelijk en kleinstedelijk gebied, en 750 meter in het buitengebied. In deze indicator wordt hier geen rekening mee gehouden, waardoor het criterium wat strenger is.

De beschikbaarheid van een halte zegt niets over de rijrichting, de weg die men moet afleggen en de tijd die men nodig heeft om vanuit de woonplaats een bepaalde bestemming binnen de stad te bereiken. Nabijheid van het openbaar vervoer betekent ook niet dat men effectief het openbaar vervoer gebruikt.

Basismobiliteit in de wijk, in 2011, in %.

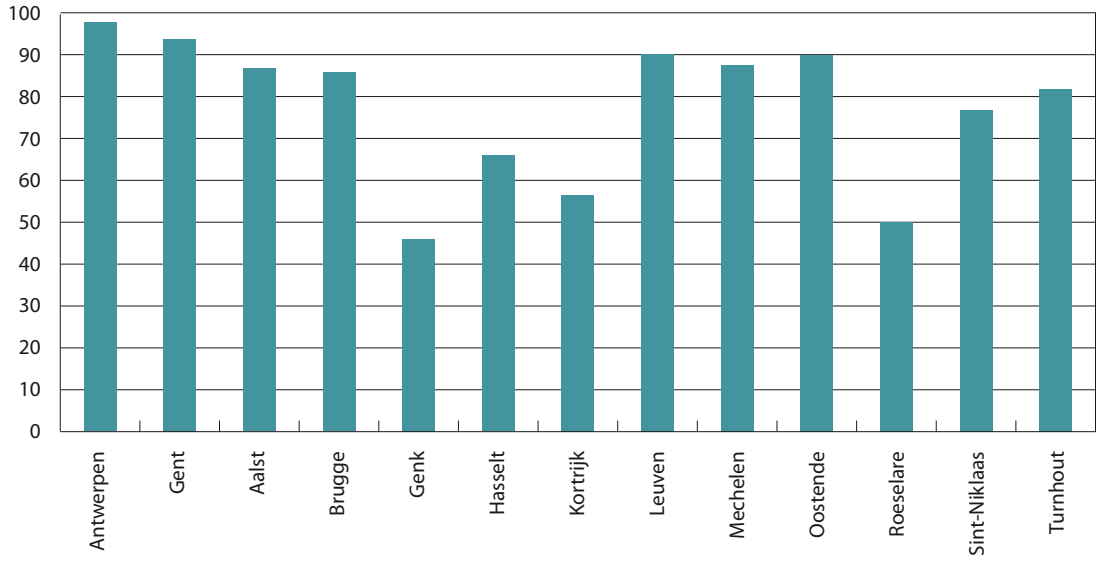

Bron: GIS-diensten steden.

HOOFDSTUK 7

Zorg en opvang

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Zorg en opvang' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor het beleidsdomein 'Zorg en opvang' samengebald in 4 clusters:

- ZORG OP MAAT VOOR IEDEREEN
- ZELFREDZAAMHEID BEVORDEREN
- GEEN DREMPELS IN DE ZORG VOOR DOELGROEPEN
- SAMENWERKING EN PARTICIPATIE

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 7 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op wachtlijsten, aanbod en spreiding van het zorgaanbod, tevredenheid over aanbod en de betaalbaarheid van zorg en opvang. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 4 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Centrale registratie zorg voor personen met een handicap 250
- Wachttijden in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg 252
- Residentiële ouderenzorg 254
- Gezinszorg 256
- Voorschoolse kinderopvang 258
- Lokale dienstencentra in de wijk 260
- Voorschoolse kinderopvang in de wijk 262
- Woonzorgcentra in de wijk 264
- Serviceflats in de wijk 266
- Regionale spreiding van lokale dienstencentra 268
- Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang 270
- Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg 272
- Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt 274
- Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt 276
- Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt 278
- Betaalbaarheid van zorg en opvang 280

Centrale registratie zorg voor personen met een handicap

Definitie

Het aantal personen met een handicap dat als urgente kandidaat staat ingeschreven in de Centrale Registratie van Zorgvragen (CRZ) voor de toekenning van een bijzondere zorgvorm.

Aan elke geregistreerde aanvraag bij de Centrale Registratie van Zorgvragen voor opvang, behandeling of begeleiding van personen met een handicap wordt een urgentiecode (UC) toegekend. Urgente kandidaten hebben een (hoogst) dringende aanvraag voor een zorgopname binnen 1 tot maximum 6 maanden (UC 1 en 2).
In het kader van de Stadsmonitor is geopteerd om de plaats van woonst van de persoon met een handicap te gebruiken. Deze kan verschillen van de plaats waar men zorg zal ontvangen.

Vaststellingen

Eind 2010 telt Antwerpen 1.303 personen in de Centrale Registratie van Zorgvragen met een hoge urgentie: dit betekent dat er voor deze personen een acute nood is binnen de 6 maanden. Gent telt er 621 en Brugge 288. De overige steden hebben tussen de 129 en de 225 personen op de wachtlijst staan. Oostende telt het laagste aantal 'wachtenden'. De 13 centrumsteden samen tellen meer dan 4.000 'wachtenden'.
Sinds 2006 is er overal een toename van het aantal personen in de Centrale Registratie van Zorgvragen. Voor alle 13 steden samen staan er nu 1.612 personen meer op de lijst, een toename met 67%. In Aalst en Sint-Niklaas is het aantal personen sinds 2006 verdubbeld. In Leuven en Kortrijk is de toename het kleinst.
Gemiddeld voor de 13 steden staan er 3,18 personen op de Centrale Registratie van Zorgvragen per 1.000 inwoners tussen 0 en 65 jaar. Dit is iets hoger dan voor het hele Vlaamse Gewest. Turnhout, Sint-Niklaas en Genk tellen relatief het hoogste aantal 'wachtenden', Oostende , Kortrijk en Leuven het laagste.

Aantal personen in de Centrale Registratie van Zorgvragen, urgentiecodes 1 en 2, 2006-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	801	816	973	917	1.303
Gent	341	430	524	567	621
Aalst	79	104	134	158	180
Brugge	187	184	223	232	288
Genk	115	128	166	185	214
Hasselt	115	130	133	167	177
Kortrijk	121	126	140	135	147
Leuven	174	223	236	213	214
Mechelen	117	124	146	138	199
Oostende	89	97	100	108	129
Roeselare	82	68	105	108	162
Sint-Niklaas	102	137	159	190	225
Turnhout	81	101	103	98	157
Totaal 13 steden	*2.404*	*2.668*	*3.142*	*3.216*	*4.016*
Vlaams Gewest	*8.106*	*9.253*	*10.954*	*12.499*	*15.347*

Bron: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

Aandachtspunten

De indicator over de centrale registratie zorg voor personen met een handicap informeert over de afstemming van de zorgvoorzieningen op de maatschappelijke noden. Een leefbare en duurzame stad biedt zorg op maat van de zorgbehoevende. Voor personen met een handicap die nood hebben aan een bijzondere zorgvorm, is het van belang dat zij zo snel mogelijk en op de juiste manier geholpen worden, en dat de wachttijd dus zo kort mogelijk is.
Heel wat personen voor wie een zorgvraag is geregistreerd, krijgen al opvang en/of ondersteuning van het Vlaams Agentschap. Sommige personen hebben nood aan intensievere zorg of willen verhuizen naar een andere voorziening.
Met de aandacht voor de wachtlijsten in de media groeit ook het aantal inschrijvingen. Betrokkenen beseffen – meer dan vroeger – de noodzaak om geregistreerd te zijn in de Centrale Registratie van Zorgvragen.
De aandacht van het beleid voor de wachtlijsten kan een invloed hebben op de groei van het aantal geregistreerde inschrijvingen. De Centrale Registratie van Zorgvragen heeft bekendgemaakt dat de verdeling van de middelen voor de uitbouw van de zorgvoorzieningen mee gebeurt op basis van de gegevens van de 'centrale wachtlijsten'.

Gelet op de bekommernissen dat de zorg in de stad voor iedereen financieel haalbaar is, dat iedereen die het nodig heeft aanspraak kan maken op ondersteuning om te kunnen participeren in verschillende domeinen van de samenleving en dat een sterk sociaal weefsel in het algemeen en persoonlijke netwerken in het bijzonder ertoe bijdragen dat mensen kunnen participeren in verschillende domeinen van de samenleving, wordt deze indicator best samen gelezen met de indicator over de '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Wachtenden per 1000 inwoners, in 2010.

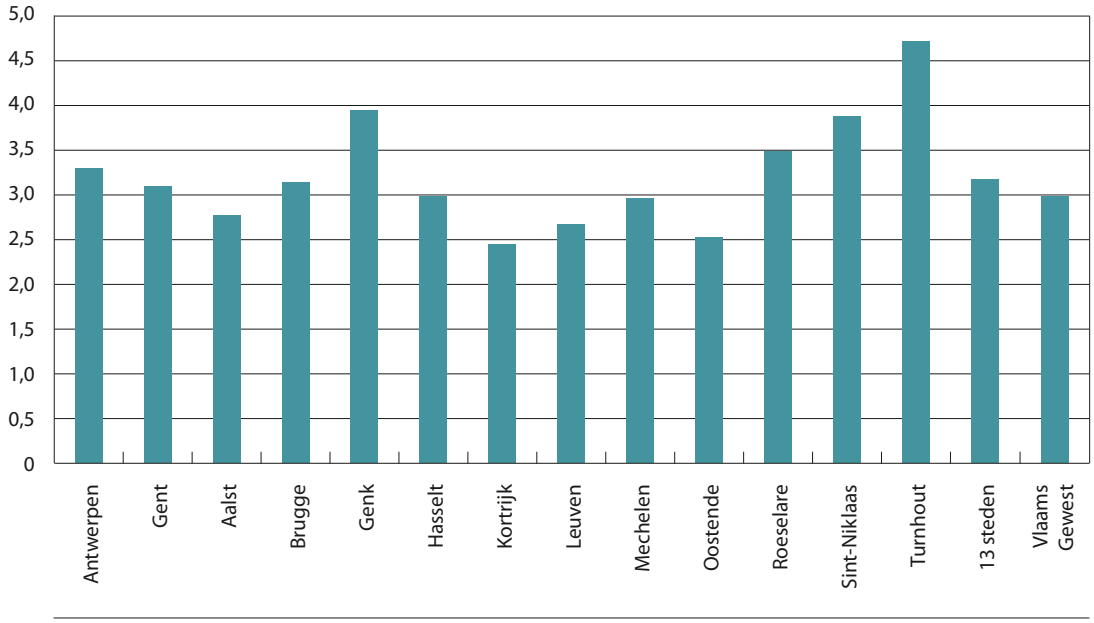

Bron: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en ADSEI, bewerking SVR.

Wachttijden in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg

Definitie

De wachttijd is de tijd tussen de aanmelding van een patiënt bij een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) en het moment van het eerste intakegesprek. De wachttijd wordt weergegeven in dagen. De mediaan van de wachttijd is de middelste van alle wachttijden gedurende een kalenderjaar.

Hier werden enkel gegevens opgenomen over de betrokken inwoners van de steden, niet over personen van buiten de steden die terecht komen in een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg gelegen in één van de steden.
In een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg komen mensen, meestal na doorverwijzing, met ernstige psychische problemen terecht. Deze hulp is medisch-psychiatrisch en/of psychotherapeutisch van aard. In het eerste geval stelt een geneesheer-psychiater een diagnose en schrijft hij meestal medicatie voor. In het tweede geval bieden psychologen of andere gekwalificeerde medewerkers hulp via een reeks gesprekken. De hulpverlening in een CGG gebeurt enkel tijdens een consultatie. Er is dus geen opname of verblijf.

Vaststellingen

Roeselare kent de laagste mediaan wachttijd tot het eerste intakegesprek in een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg, namelijk 9 dagen in 2010. Ook in Aalst, Genk, Hasselt, Leuven en Sint-Niklaas is de wachttijd lager dan het Vlaamse gemiddelde. In Kortrijk ligt de mediaan wachttijd veruit het hoogst. Daar bedraagt de wachttijd 9 weken. De overige steden liggen hier tussen en kennen een wachttijd van 3 à 4 weken.

Algemeen genomen kunnen we stellen dat de mediaan wachttijd toeneemt over de jaren. Enkel in Hasselt, Leuven en Roeselare is er een daling van de wachttijd geregistreerd. Antwerpen, Kortrijk en Turnhout noteren tussen 2004 en 2010 de grootste stijgingen van de wachttijden voor inwoners.

Mediaan wachttijd tussen aanmelding en eerste intakegesprek in CGG voor alle zorgperiodes met intake in registratiejaar, 2004-2010, in dagen.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	11	10	14	21	24	27	28
Gent	18	17	17	16	16	20	22
Aalst	9	12	13	18	16	17	19
Brugge	15	17,5	14	13	17	18	27,5
Genk	14	16	16	14	14	15	17
Hasselt	17	17	10	12	12	13	15
Kortrijk	23	26,5	31	35	38	47	63
Leuven	15	22	20	25	15	14	17
Mechelen	15	25,5	39	65	26	28	27,5
Oostende	15	16	15	18	14	22	22
Roeselare	13	16	11	11	9	10	9
Sint-Niklaas	9	13	12	14	14	13	15
Turnhout	13	13	16	27	19	25	27
Vlaams Gewest	*14*	*15*	*16*	*18*	*17*	*18*	*20*

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Aandachtspunten

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg op maat van de zorgbehoevende. Voor personen die nood hebben aan geestelijke gezondheidszorg is het van belang dat zij zo snel mogelijk en op de juiste manier geholpen worden, en dat de wachttijd voor geestelijke gezondheidszorg dus zo kort mogelijk is.

De Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg vormen slechts een onderdeel van het aanbod aan geestelijke gezondheidszorg in de stad. De CGG bieden ambulante hulpverlening. De residentiële hulpverlening situeert zich in de psychiatrische afdelingen van een algemeen ziekenhuis en in de psychiatrische ziekenhuizen (bestemd voor de acute en chronische behandeling van mensen met een psychiatrische aandoening) en de psychiatrische verzorgingstehuizen (voor personen met een psychische problematiek wier toestand gestabiliseerd is). De semi-residentiële hulpverlening vinden we in de initiatieven Beschut Wonen.

In Vlaanderen zijn er 21 CGG's met 87 vestigingsplaatsen, erkend door de Vlaamse overheid. Eén CGG heeft dus verschillende vestigingsplaatsen. In de vorige edities werden per stad enkel de vestigingsplaatsen geselecteerd die binnen de administratieve grenzen van de stad lagen. Dat is nu niet meer mogelijk. De CGG registreren en rapporteren enkel nog op centrumniveau. Daarom is in deze editie geopteerd om te kijken naar de officiële verblijfsplaats van de cliënten.

Deze indicator brengt enkel de erkende CGG's in beeld. Er bestaan ook niet-erkende CGG's. Die worden hier niet in rekening genomen.

In deze indicator brengen we de wachttijd tussen aanmelding en het eerste intakegesprek in beeld. Er is echter ook nog een tweede wachtperiode bij CGG's, namelijk die tussen het eerste intakegesprek en de feitelijke start van de behandeling. Op basis van overleg met experts is in het kader van de Stadsmonitor gesteld dat de wachttijd tot het eerste intakegesprek het meest relevant is. Het is belangrijk dat de wachttijd tot het eerste intakegesprek beperkt is omdat de cliënt dan snel gehoord wordt. Het is immers goed mogelijk dat dit intakegesprek al volstaat om het probleem scherp te stellen en de cliënt advies te geven of gericht door te verwijzen zodat geen verdere behandeling nodig is in het CGG.

Mediaan wachttijd tussen aanmelding en eerste intakegesprek in CGG voor alle zorgperiodes met intake in registratiejaar, in 2010, in dagen.

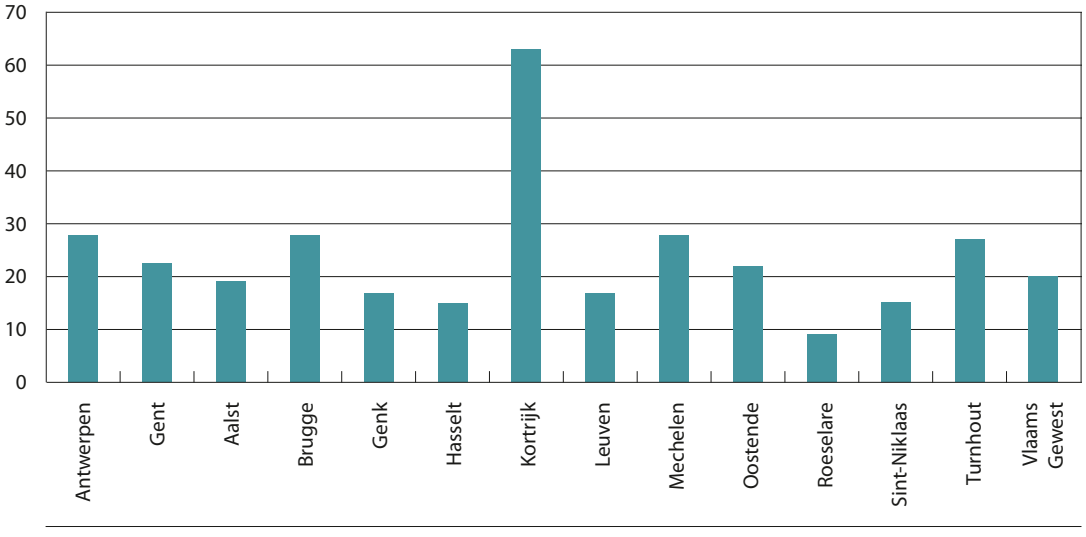

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Residentiële ouderenzorg

Definitie

Aantal erkende plaatsen in woonzorgcentra (de vroegere rusthuizen) en in serviceflats (ook assistentiewoningen genoemd).

Deze indicator bestaat uit 2 onderdelen, namelijk het aantal plaatsen in woonzorgcentra en het aantal plaatsen in serviceflats. Beide onderdelen worden samengeteld. In woonzorgcentra wordt huisvesting aan bejaarden gegeven en ook gehele of gedeeltelijke verzorging. Een woonzorgcentrum is een voorziening waar aan gebruikers van 65 jaar of ouder die er permanent verblijven, huisvesting en ouderenzorg worden aangeboden. Assistentiewoningen zijn de opvolger van de serviceflats. Het is ook een voorziening waar de oudere permanent verblijft. Er is ook hulp- en zorgomkadering, maar deze is minder intensief dan in een woonzorgcentrum.
Het aantal residentiële plaatsen voor ouderen wordt afgezet tegen het aantal inwoners van de stad die ouder zijn dan vijfenzeventig jaar.

Vaststellingen

In 2010 kennen Kortrijk en Sint-Niklaas het grootste aanbod aan residentiële ouderenzorg, beiden met 21 plaatsen per 100 75-plussers. Genk en Roeselare hebben het kleinste aanbod aan residentiële ouderenzorg met 11 à 12 plaatsen per 100 75-plussers. Het gemiddelde voor alle centrumsteden is 15 plaatsen residentiële ouderenzorg per 100 75-plussers in 2010. Dit ligt iets hoger dan het gemiddelde voor alle Vlaamse gemeenten.

Tussen 2001 en 2010 stijgt het aantal plaatsen residentiële ouderenzorg per 100 75-plussers licht in Antwerpen en Leuven. In alle andere steden zien we tussen 2001 en 2010 een daling. Gemiddeld is er voor alle Vlaamse gemeenten in deze periode een daling.

Aantal residentiële plaatsen in de ouderenzorg per 100 75-plussers, situatie op 1 januari, 2001-2010, in %.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	14,6	14,9	14,6	14,9	14,8	14,6	14,7	14,5	14,8	15,1
Gent	15,7	15,6	15,6	15,8	16,4	15,1	14,4	15,0	14,5	15,6
Aalst	13,9	12,7	12,2	12,6	12,3	12,0	11,6	13,2	12,7	12,7
Brugge	15,8	15,8	15,2	15,2	15,2	15,0	14,6	13,5	12,6	12,8
Genk	11,3	12,9	12,1	11,5	11,4	10,8	10,5	10,2	10,2	11,1
Hasselt	17,6	16,8	16,8	16,1	15,4	14,9	14,2	15,0	14,7	14,2
Kortrijk	21,5	21,2	20,8	22,8	22,3	22,4	22,0	21,5	21,4	21,0
Leuven	12,7	12,4	12,1	15,4	15,3	15,2	15,0	15,3	15,1	16,2
Mechelen	15,2	14,8	14,1	13,9	14,2	13,6	13,9	13,7	13,5	13,5
Oostende	15,3	15,1	14,8	15,0	14,4	14,1	13,5	13,4	13,1	13,5
Roeselare	13,0	13,4	14,2	13,9	13,4	13,0	12,5	12,1	11,6	11,6
Sint-Niklaas	23,4	22,7	24,0	24,5	23,9	23,0	22,3	22,2	21,4	20,9
Turnhout	17,1	16,6	16,3	15,7	15,0	14,8	17,0	16,3	15,9	15,6
Totaal 13 steden	*15,6*	*15,5*	*15,3*	*15,7*	*15,6*	*15,2*	*15,0*	*14,9*	*14,7*	*15,0*
Vlaams Gewest	*16,0*	*15,8*	*15,5*	*15,5*	*15,2*	*14,9*	*14,6*	*14,3*	*14,2*	*14,2*

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, ADSEI, berekeningen SVR.

Aandachtspunten

Deze indicator is een tweedekeusindicator voor de indicator 'Wachtlijst residentiële ouderenzorg'. Men gaat ervan uit dat hoe minder serviceflats en plaatsen in woonzorgcentra er zijn, hoe groter de discrepantie is tussen het aanbod en de behoefte aan plaatsen in woonzorgcentra en serviceflats.

In een leefbare en duurzame stad sluit het aanbod aan residentiële ouderenzorg zoveel mogelijk aan op de vraag. Alle ouderen met een nood aan residentiële zorg kunnen beroep doen op voorzieningen op maat, die zoveel mogelijk aansluiten bij de vertrouwde leefomgeving. De residentiële ouderenzorg is toegankelijk, makkelijk bereikbaar en voor iedereen financieel haalbaar. Ze is ook ingebed in de stad en het stadsleven en voldoende aangepast aan de diversiteit in de stad.

Deze bekommernissen linken de indicator met volgende indicatoren: '*Gezinszorg*', '*Woonzorgcentra in de wijk*', '*Serviceflats in de wijk*', '*Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*'.

Naast woonzorgcentra en serviceflats zijn er nog een aantal andere woongelegenheidsvormen voor ouderen in de stad. Zo zijn er aanleunwoningen, flats voor bejaarden, luxe-residenties, sociale huisvesting aangepast voor ouderen, ... Het aanbod aan aangepaste woningen voor ouderen in de stad is dus groter dan wat hier in beeld gebracht wordt.

Aantal residentiële plaatsen in de ouderenzorg per 100 75-plussers, situatie op 1 januari 2010, in %.

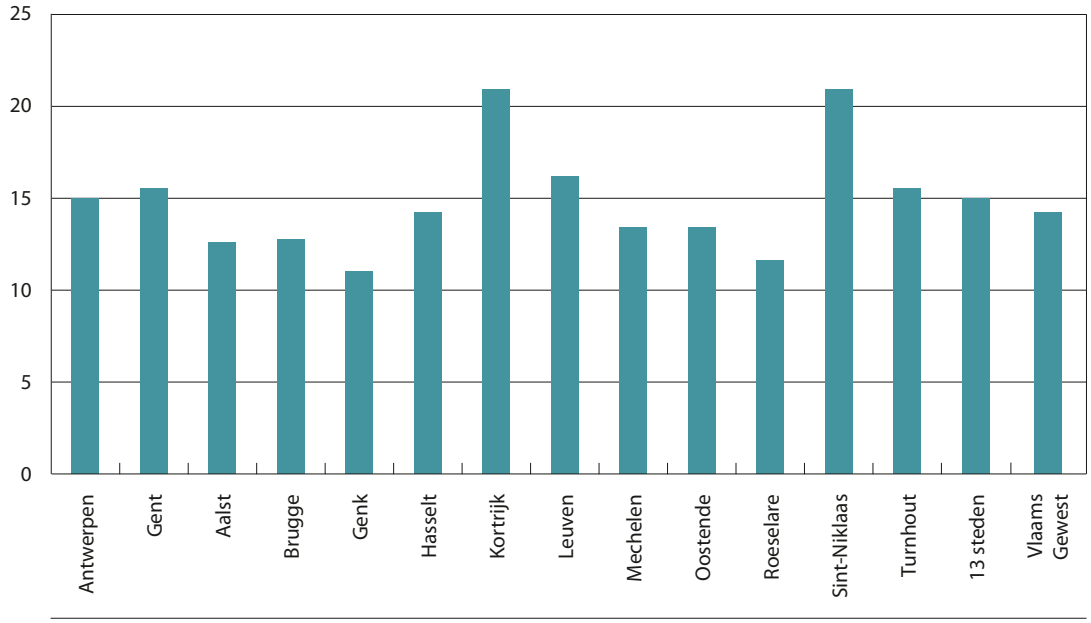

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, ADSEI, berekeningen SVR.

Gezinszorg

Definitie

Het jaarlijks aantal gesubsidieerde uren gezinszorg per inwoner.

Deze indicator geeft de som van het aantal gesubsidieerde uren dat de private en de openbare diensten voor gezinszorg gepresteerd hebben. Het aantal uren van een jaar wordt gedeeld door het aantal inwoners aan het begin van het jaar (1 januari).

Gezinszorg omvat de hulp- en dienstverlening in het thuismilieu die bestaat uit persoonsverzorging, huishoudelijke hulp en (in mindere mate) schoonmaakhulp, en de algemene psychosociale en pedagogische ondersteuning en begeleiding die daarmee verband houden. De gezinszorg kan zowel een preventief als een herstellend, verzorgend of palliatief karakter hebben. Ze kan ondersteunend, aanvullend of vervangend zijn.

Vaststellingen

In 2009 is het aantal gepresteerde uren gezinszorg per inwoner het hoogst in Roeselare, gevolgd door Leuven en Kortrijk. Het minst aantal uren gezinzorg per inwoner hebben Genk, Mechelen en Sint-Niklaas. Gemiddeld ligt het aantal uren gezinszorg per inwoner in de 13 steden iets hoger dan in het Vlaamse Gewest.
In vergelijking met 2005 presteert de gezinszorg in 2009 in 7 steden meer uren per inwoner. De grootste toename is er in Mechelen. In 5 steden worden er minder uren gepresteerd. De grootste afname is er in Turnhout. Gemiddeld genomen is er voor het Vlaamse gewest tussen 2005 en 2009 sprake van een toename en deze is groter dan de toename in de 13 steden.

Gepresteerde uren gezinszorg per inwoner, situatie op 1 januari, 2005 en 2009, index.

	2005	2009
Antwerpen	2,45	2,48
Gent	2,54	2,45
Aalst	2,63	2,71
Brugge	2,81	2,75
Genk	1,17	1,39
Hasselt	2,12	2,42
Kortrijk	2,94	2,89
Leuven	2,98	2,96
Mechelen	1,82	2,18
Oostende	2,50	2,73
Roeselare	3,50	3,51
Sint-Niklaas	2,29	2,29
Turnhout	2,58	2,48
Totaal 13 steden	*2,49*	*2,53*
Vlaams Gewest	*2,29*	*2,43*

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekeningen SVR.

Aandachtspunten

Deze indicator is een tweedekeus indicator voor de wachtlijst in de thuiszorg. Men kan er vanuit gaan dat hoe minder uren gezinszorg er gepresteerd worden, hoe hoger de nood aan gezinszorg is.

In een leefbare en duurzame stad kan iedereen een beroep doen op gezinszorg en is deze afgestemd op ieders behoefte (zorg op maat). De zorg grijpt zo min mogelijk in op het dagelijkse leven en sluit zo goed mogelijk aan op de vertrouwde leefomgeving. Men leest deze indicator best samen met '*Residentiële ouderzorg*', '*Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*'.

De cijfers schetsen een beeld van de gepresteerde uren gezinszorg van alle personeel van erkende diensten, maar dit is niet per definitie een afspiegeling van de feitelijke vraag. Naast het reguliere aanbod zijn er nog andere diensten die gezinshulp aanbieden. Meestal via tewerkstellingsinitiatieven.

Gepresteerde uren gezinszorg per inwoner, situatie op 1 januari 2009, index.

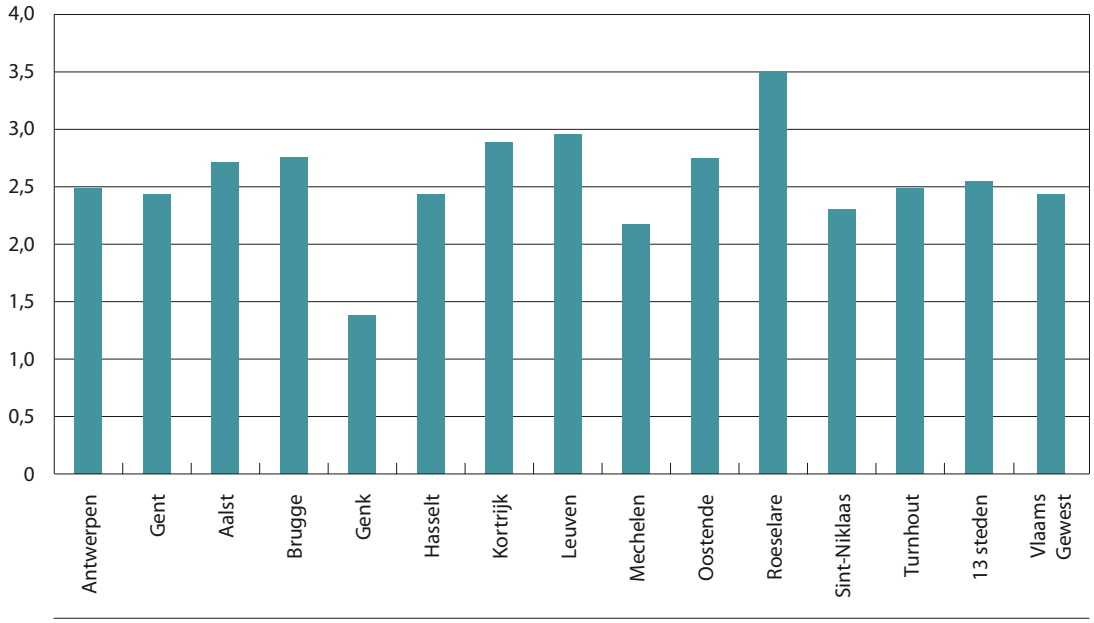

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekeningen SVR.

Voorschoolse kinderopvang

Definitie

Aantal plaatsen voorschoolse opvang per 100 kinderen van 0 tot 3 jaar.

De voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het aantal plaatsen is het totaal aantal kinderopvangplaatsen van alle door Kind en Gezin erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en van alle opvangvoorzieningen met een attest van toezicht. Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen private en openbare voorzieningen.

Vaststellingen

In 2010 is de voorschoolse kinderopvang het meest uitgebouwd in Brugge, Leuven en Roeselare. In deze drie steden zijn er meer dan 50 plaatsen per 100 kinderen (0-3 jaar). In Antwerpen en Genk is de opvang het minst uitgebouwd, met minder dan 25 plaatsen per 100 kinderen.
Vergeleken met 2005 is er een toename in 5 steden. De grootste toename is er in Brugge, Roeselare en Aalst. Er is een afname van het aantal plaatsen per 100 kinderen in 7 steden. De grootste afname is er in Leuven en Hasselt.

Voorschoolse kinderopvangplaatsen voor kinderen van 0 tot 3 jaar, 2005-2010, in %.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	25,0	24,1	22,3	22,4	22,7	23,0
Gent	38,3	37,1	37,9	39,6	38,7	37,6
Aalst	27,7	28,0	29,0	31,9	31,6	34,6
Brugge	46,6	47,9	44,6	46,3	52,2	56,1
Genk	18,3	20,5	19,1	20,4	19,7	20,5
Hasselt	50,0	48,1	45,9	42,7	47,0	46,4
Kortrijk	43,8	46,5	45,6	47,0	47,3	45,8
Leuven	60,1	59,4	57,4	54,7	54,9	54,8
Mechelen	32,3	30,3	29,6	30,5	30,9	32,3
Oostende	31,5	28,8	26,8	24,7	26,1	29,1
Roeselare	43,6	43,3	46,7	45,0	47,0	50,9
Sint-Niklaas	40,3	37,5	31,2	35,3	38,3	37,3
Turnhout	32,5	33,4	30,4	30,8	28,5	31,8
Vlaams Gewest	*32,9*	*32,7*	*33,3*	*34,4*	*35,8*	*37,0*

Bron: Kind en Gezin.

Aandachtspunten

Deze indicator is een tweedekeus indicator voor de indicator 'Wachtlijst kinderopvang'. Men gaat ervan uit dat hoe minder plaatsen voor kinderopvang er zijn, hoe hoger de nood aan plaatsen voor kinderopvang is. De Europese Barcelona-norm legt de lat op 33 plaatsen voorschoolse kinderopvang per 100 kinderen en kan als een leidraad voor de interpretatie dienen.
Deze cijfers schetsen een beeld van het formele en erkende aanbod, maar dit is niet per definitie een afspiegeling van het feitelijke aanbod: grootouders, familie, vrienden, babysit, huishoudhulp, au pair die ter beschikking staan voor opvang en niet erkende voorzieningen (al dan niet gemeld bij Kind en Gezin) kunnen een (tussen)oplossing bieden. Naast de erkende voorschoolse kinderopvang en de voorschoolse kinderopvang met een attest van toezicht bestaat er ook nog een (klein) aanbod aan niet-erkende kinderopvang, bijvoorbeeld kortstondige urgentieopvang waar ouders terecht kunnen voor tijdelijke kinderopvang zonder dat ze daarvoor ingeschreven moeten zijn.

In een leefbare en duurzame stad sluit het aanbod aan kinderopvang zoveel mogelijk aan op de vraag. Alle ouders met noden voor kinderopvang moeten een beroep kunnen doen op voorzieningen op hun maat, die zoveel mogelijk aansluiten bij de vertrouwde leefomgeving. Het systeem voor kinderopvang moet betaalbaar en bereikbaar zijn en ook voldoende aangepast om met de diversiteit aan doelgroepen in de stad om te gaan. Gegeven deze bekommernis kan men deze indicator samenlezen met de indicator '*Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt*', '*Voorschoolse kinderopvang in de wijk*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Daarnaast heeft de voorschoolse kinderopvang ook een belangrijke rol te spelen om de relatie tussen onderwijs en de stad, een gunstig ondernemingsklimaat, de vlotte werking van de arbeidsmarkt, de kwaliteit van de woonomgeving (of de uitrustingsgraad van de wijk) te versterken en gelijke kansen te stimuleren.

Voorschoolse kinderopvangplaatsen voor kinderen van 0 tot 3 jaar, in 2010, in %.

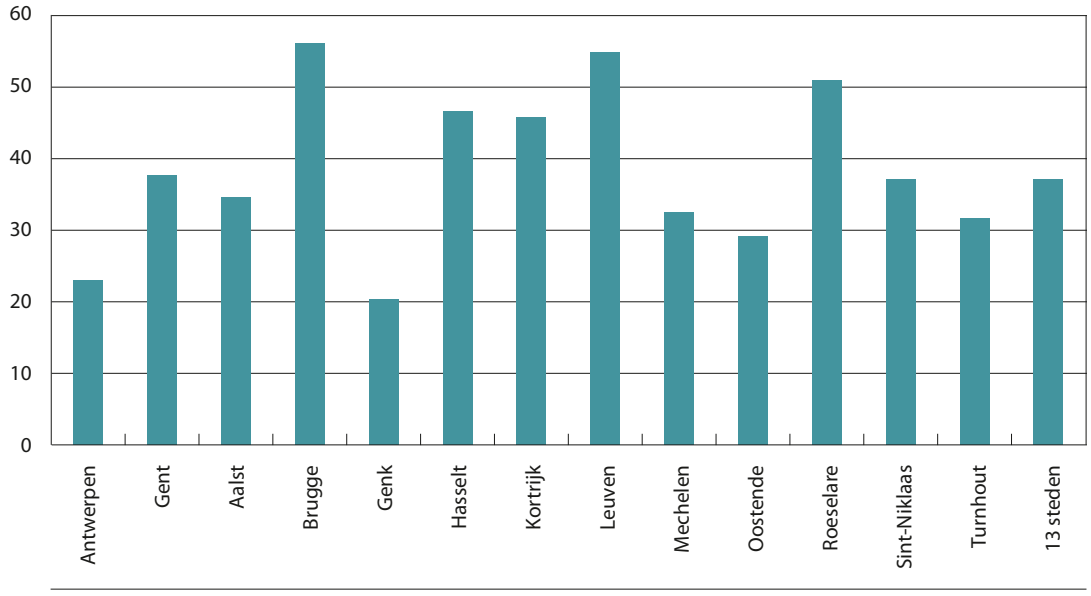

Bron: Kind en Gezin.

Lokale dienstencentra in de wijk

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 1.500m loopafstand van een lokaal dienstencentrum.

Deze indicator is gebaseerd op adressen van lokale dienstencentra in de stad. Een lokaal dienstencentrum biedt informatieve, recreatieve en vormende activiteiten aan, die er op gericht zijn om de zelfredzaamheid en het sociale netwerk van de deelnemers te versterken. Een lokaal dienstencentrum richt zich in het bijzonder tot personen in een beginnende zorgsituatie. Door het aanbod in het dienstencentrum worden ze aangemoedigd in hun zelfredzaamheid. Een dienstencentrum wordt uitgebaat door het OCMW, een vzw of het gemeentebestuur.

Vaststellingen

Het aandeel inwoners dat binnen 1.500m loopafstand van een lokaal dienstencentrum woont in 2011 verschilt sterk van stad tot stad.

Meer dan 85% van de inwoners van Oostende en Antwerpen wonen in de nabijheid van een dienstencentrum. In Genk, Kortrijk, Brugge, Gent, Turnhout, Mechelen en Leuven schommelt dit percentage tussen de 60% en 70% van de bevolking. In Roeselare, Aalst, Hasselt en Sint-Niklaas woont minder dan de helft van de bevolking binnen 1.500m loopafstand van een lokaal dienstencentrum.

Aandachtspunten

De indicator over de lokale dienstencentra in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd,

Lokale dienstencentra in de wijk, in 2007, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	2007*		2008*		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	404.027	**86,8**	410.494	**87,1**	427.455	**86,9**
Gent	133.963	**57,0**	147.544	**62,0**	155.937	**63,1**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	26.858	**33,0**
Brugge	69.702	**59,3**	76.688	**65,3**	76.337	**65,2**
Genk	17.267	**28,9**	28.954	**45,3**	45.339	**69,8**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	19.702	**26,6**
Kortrijk	41.168	**56,1**	47.344	**65,3**	48.988	**65,8**
Leuven	43.487	**46,9**	47.814	**51,2**	59.503	**61,2**
Mechelen	48.914	**63,6**	50.885	**63,2**	54.264	**63,0**
Oostende	55.328	**79,2**	58.584	**84,7**	62.059	**89,0**
Roeselare	16.504	**29,1**	n.b.	**n.b.**	20.597	**34,4**
Sint-Niklaas	17.920	**25,6**	16.099	**22,9**	16.799	**23,1**
Turnhout	15.832	**39,4**	15.962	**39,6**	26.049	**63,0**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, het aantal dienstencentra, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

rekening houdend met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. In een leefbare en duurzame stad zijn zorgvoorzieningen toegankelijk, makkelijk bereikbaar en voor iedereen financieel haalbaar. Ze zijn ook ingebed in de stad en het stadsleven. Iedereen kan ook beroep doen op de meest volwaardige zorg die afgestemd is op zijn/haar behoeften.

Deze indicator leest men best samen met indicatoren met betrekking tot zorg, zoals '*Regionale spreiding van lokale dienstencentra*' , '*Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt*' en '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de lokale dienstencentra, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Een stad of gemeente kan per 15.000 inwoners subsidies krijgen voor een lokaal dienstencentrum. Als een stad er van uitgaat dat dit aanbod niet volstaat, kunnen zij er voor kiezen om het aanbod uit te breiden met niet-erkende (en dus niet-gesubsidieerde) lokale dienstencentra. In deze indicator zijn zowel de gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde lokale dienstencentra opgenomen. Naast de lokale dienstencentra bestaan er ook regionale dienstencentra. Deze hebben echter vooral een toeleidingsfunctie en een veel ruimer gedefinieerd werkgebied.

Deze indicator meet de aanwezigheid van het aanbod in de wijk. Andere aspecten zoals openingsuren, bereikbaarheid, kwaliteit van de dienstverlening, etc. komen niet in beeld.

Deze indicator brengt niet in beeld welke bewoners gebruik maken van de lokale dienstencentra. Ze biedt dus geen zicht op het gebruik in de buurt.

Lokale dienstencentra in de wijk, in 2011, in %.

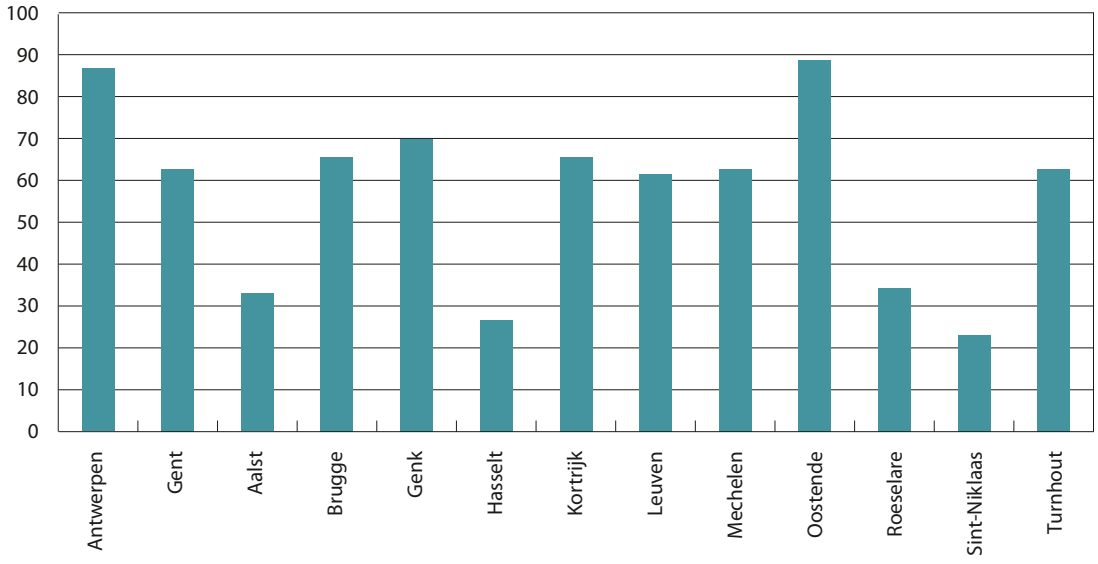

Bron: GIS-diensten steden.

Voorschoolse kinderopvang in de wijk

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat woont binnen 1.000m loopafstand van een voorziening voor voorschoolse kinderopvang.

Voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0-3 jaar in:

(1) erkende en gesubsidieerde voorschoolse opvang: bij erkende kinderdagverblijven, onthaalouders aangesloten bij een dienst voor onthaalouders en minicrèches;
(2) voorschoolse opvang met attest van toezicht: bij zelfstandige onthaalouders en zelfstandige kinderdagverblijven.

Vaststellingen

In alle steden woont meer dan 80% van de inwoners binnen 1.000m loopafstand van voorschoolse kinderopvang.

Turnhout kent het hoogste aandeel; 97,6% van de inwoners woont er binnen 1.000m loopafstand van kinderopvang. Brugge, Gent, Mechelen, Leuven, Oostende, Roeselare en Aalst hebben eveneens een aandeel van meer dan 90%. In Kortrijk, Genk, Antwerpen en Hasselt woont ongeveer 88% van de bevolking in de buurt van kinderopvang. Sint-Niklaas sluit het rijtje af met 84%.

Voorschoolse kinderopvang in de wijk, in 2007, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	2007*		2008*		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	452.901	**97,3**	459.448	**97,5**	435.145	**88,4**
Gent	224.658	**96,0**	n.b.	**n.b.**	233.256	**95,7**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	74.586	**92,0**
Brugge	114.870	**97,9**	114.872	**97,8**	112.198	**95,8**
Genk	51.160	**85,5**	54.235	**84,9**	57.506	**88,5**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	65.085	**88,0**
Kortrijk	67.258	**91,6**	67.271	**92,8**	66.592	**89,4**
Leuven	87.902	**94,8**	88.175	**94,4**	92.531	**95,1**
Mechelen	74.212	**96,4**	75.623	**94,0**	82.479	**95,7**
Oostende	61.606	**88,2**	62.504	**90,0**	66.389	**95,0**
Roeselare	50.053	**88,2**	n.b.	**n.b.**	55.174	**94,9**
Sint-Niklaas	61.796	**88,3**	58.789	**83,5**	61.091	**84,1**
Turnhout	38.950	**97,0**	38.940	**96,5**	40.332	**97,6**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, in de voorschoolse kinderopvang, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

De indicator over de voorschoolse kinderopvang in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdend met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. In een leefbare en duurzame stad zijn de zorgvoorzieningen toegankelijk, makkelijk bereikbaar en voor iedereen financieel haalbaar. Ze zijn ook ingebed in de stad en het stadsleven. Iedereen kan ook beroep doen op de meest volwaardige zorg die afgestemd is op zijn/haar behoeften.

Deze indicator wordt het best samen gelezen met volgende indicatoren: '*Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang*', '*Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Voorschoolse kinderopvang*'.

Deze indicator focust op de spreiding van de voorschoolse kinderopvang binnen de stad. Deze indicator houdt dus geen rekening met het aantal plaatsen in de voorziening. Deze indicator brengt ook niet in beeld welke kinderen naar die opvangplaats gaan. We weten dus niet of het de kinderen uit de buurt betreft of niet.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de voorschoolse kinderopvang, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Voorschoolse kinderopvang in de wijk, in 2011, in %.

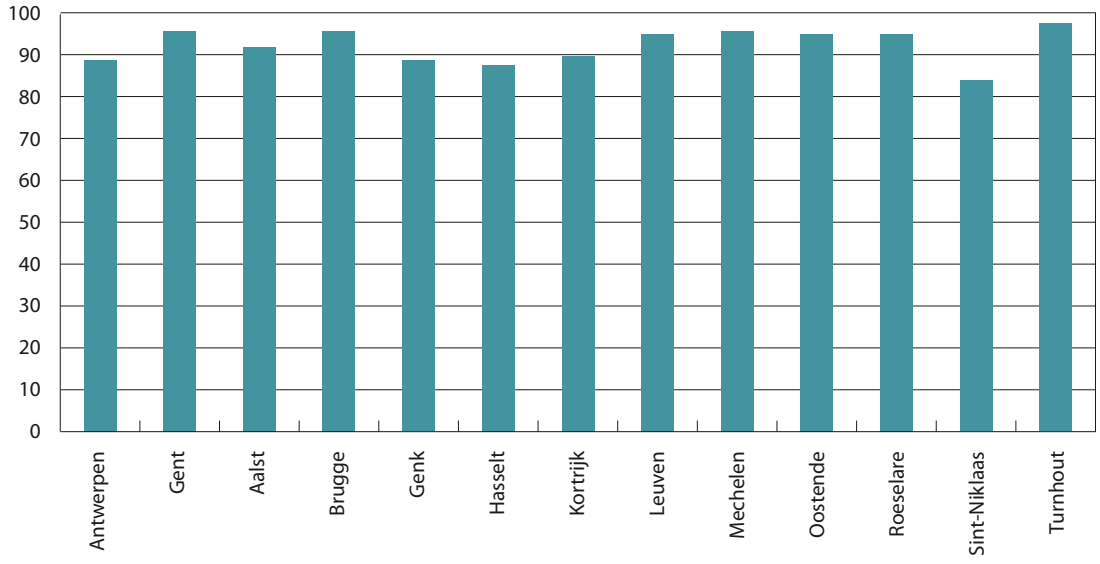

Bron: GIS-diensten steden.

Woonzorgcentra in de wijk

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat woont binnen een loopafstand van 1.500m van een woonzorgcentrum.

Een woonzorgcentrum is wellicht beter bekend onder de vroegere naam 'rusthuis'. Een woonzorgcentrum biedt permanente opvang en verzorging aan ouderen. Naast een permanente verblijfplaats biedt een woonzorgcentrum ook verzorging en ondersteuning aan de bewoners. Dat gaat van huishoudelijke hulp en hulp bij dagdagelijkse taken tot (lichaams)verzorging en verpleging.

Vaststellingen

Het aandeel inwoners dat binnen 1.500m loopafstand van een woonzorgcentrum woont, verschilt sterk van stad tot stad.

In 2011 wonen het grootste aandeel mensen in de nabijheid van een woonzorgcentrum in de steden Oostende en Antwerpen. In Turnhout, Gent, Leuven en Kortrijk woont meer dan 70% van de inwoners binnen 1.500m loopafstand van een woonzorgcentrum. Mechelen, Brugge, Sint-Niklaas en Roeselare kennen een percentage tussen de 60% en 70%. In Aalst, Hasselt en Genk woont minder dan de helft van de inwoners in de nabijheid van een woonzorgcentrum.

Woonzorgcentra in de wijk, in 2007, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	2007*		2008*		2011	
	Totaal aantal	%	Totaal aantal	%	Totaal aantal	%
Antwerpen	405.583	**87,1**	411.892	**87,4**	435.145	**88,4**
Gent	144.384	**65,0**	176.734	**74,0**	180.190	**73,0**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	37.270	**46,0**
Brugge	78.304	**66,6**	78.286	**66,7**	80.602	**68,8**
Genk	21.682	**36,2**	23.231	**36,4**	24.003	**36,9**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	33.509	**45,2**
Kortrijk	50.345	**68,6**	50.244	**69,3**	52.601	**70,6**
Leuven	53.174	**57,3**	53.487	**57,3**	69.403	**71,3**
Mechelen	54.517	**70,8**	56.518	**70,2**	59.823	**69,4**
Oostende	58.715	**84,1**	60.039	**86,8**	63.393	**91,0**
Roeselare	31.434	**55,4**	n.b.	**n.b.**	37.771	**64,6**
Sint-Niklaas	47.762	**68,2**	46.577	**66,1**	47.867	**65,9**
Turnhout	30.933	**77,0**	30.934	**76,7**	31.926	**77,2**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de woonzorgcentra, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

Deze indicator zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon-en leefomgeving uitgebouwd rekening houdend met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. Zorgvoorzieningen zijn makkelijk bereikbaar en voor iedereen financieel haalbaar. Ze zijn ingebed in de stad en het stadsleven. Iedereen kan beroep doen op de meest volwaardige zorg die afgestemd is op zijn/haar behoeften.

Deze indicator wordt het best samen gelezen met volgende indicatoren: '*Serviceflats in de wijk*', '*Aanbod gezinszorg*', '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de woonzorgcentra, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Deze indicator is enkel gebaseerd op de adressen van de woonzorgcentra. Ze focust dus op de spreiding van woonzorgcentra binnen een stad, maar houdt geen rekening met het aantal wooneenheden en bedden in deze woonzorgcentra. Deze indicator brengt ook niet in beeld welke ouderen van deze woonzorgcentra gebruik maken. Men weet dus niet of het om ouderen in de buurt gaat of niet.

Woonzorgcentra in de wijk, in 2011, in %.

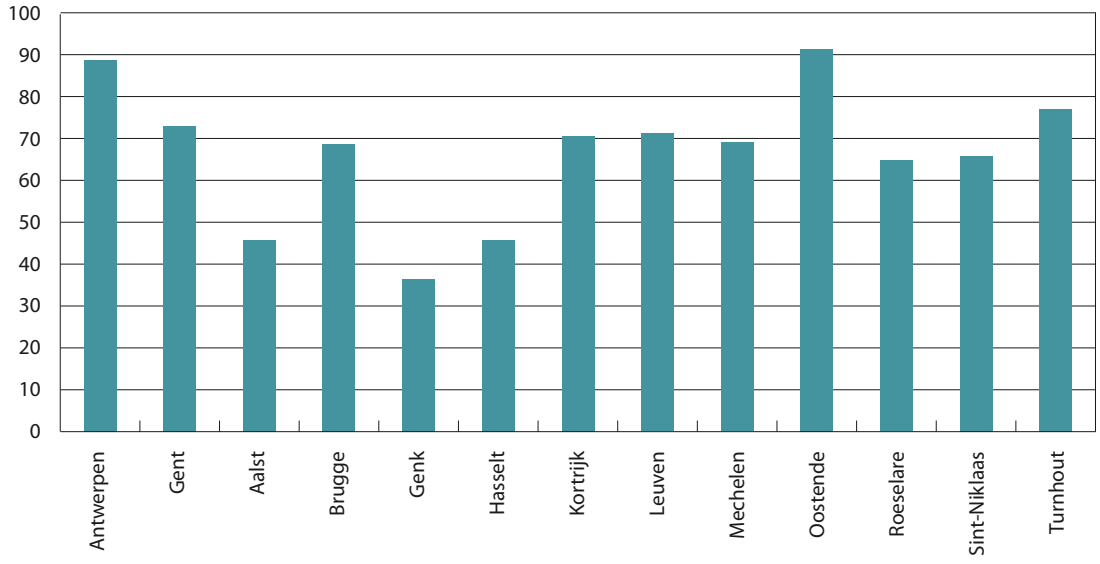

Bron: GIS-diensten steden.

Serviceflats in de wijk

Definitie

Aandeel (%) inwoners dat woont binnen een loopafstand van 1.500m van een serviceflat.

Een serviceflatgebouw bestaat uit individuele wooneenheden waar bejaarden zelfstandig wonen. Er zijn gemeenschappelijke voorzieningen voor dienstverlening aanwezig waarop zij facultatief een beroep kunnen doen.

Vaststellingen

Het aandeel inwoners dat binnen 1.500m loopafstand van een serviceflat woont, verschilt sterk van stad tot stad.

In Antwerpen en Oostende woont het grootste aandeel inwoners in de nabijheid van een serviceflat, ongeveer 83% valt binnen de grens van 1.500m. In Genk en Leuven is dit respectievelijk 69,6% en 66,5% van de inwoners. In Turnhout, Brugge, Sint-Niklaas en Kortrijk is dit tussen de 50% en 60% van de bevolking. Minder dan de helft van de inwoners van Mechelen, Hasselt, Aalst, Gent en Roeselare woont in de nabijheid van een serviceflat.

Serviceflats in de wijk, in 2007, 2008 en 2011, in absoluut aantal en %.

	2007*		2008*		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	384.591	**82,6**	390.914	**83,0**	411.915	**83,7**
Gent	97.917	**42,0**	112.926	**48,0**	113.786	**46,1**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	38.005	**47,0**
Brugge	61.600	**52,4**	61.400	**52,3**	69.368	**59,2**
Genk	n.b.	**n.b.**	35.118	**55,0**	45.202	**69,6**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	35.328	**47,7**
Kortrijk	39.432	**53,7**	39.539	**54,5**	40.516	**54,4**
Leuven	60.732	**65,5**	60.967	**65,3**	64.702	**66,5**
Mechelen	38.600	**50,2**	40.184	**49,9**	41.686	**48,4**
Oostende	53.490	**76,6**	55.422	**80,1**	57.982	**83,0**
Roeselare	21.142	**37,3**	n.b.	**n.b.**	24.423	**41,8**
Sint-Niklaas	36.069	**51,5**	39.261	**55,7**	40.487	**55,7**
Turnhout	23.988	**59,7**	23.965	**59,4**	24.766	**59,9**

(*) Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de serviceflats, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

Aandachtspunten

De indicator over serviceflats in de wijk zegt vooral iets over de kwaliteit van de dagelijkse woon- en leefomgeving in de stad. In een leefbare en duurzame stad wordt deze woon- en leefomgeving uitgebouwd rekening houdend met de behoeften van wijkbewoners en wijkgebruikers. In een leefbare en duurzame stad zijn de zorgvoorzieningen toegankelijk, makkelijk bereikbaar en voor iedereen financieel haalbaar. Ze zijn ook ingebed in de stad en het stadsleven.

Deze indicator wordt het best samen gelezen met volgende indicatoren: '*Residentiële ouderenzorg*', '*Woonzorgcentra in de wijk*', '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, de serviceflats, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt uitspraken over de evolutie moeilijk.

Deze indicator is enkel gebaseerd op de adressen van de serviceflats. Ze houdt dus geen rekening met het aantal wooneenheden in deze voorzieningen. Deze indicator brengt ook niet in beeld welke ouderen van deze voorzieningen gebruik maken. Men weet dus niet of het om ouderen uit de buurt gaat of niet.

De betrouwbaarheid hangt in hoge mate af van de volledigheid van de inventarisatie van serviceflats. De serviceflats werden door iedere stad zelf geselecteerd, maar aan de hand van dezelfde criteria.

Serviceflats in de wijk, in 2011, in %.

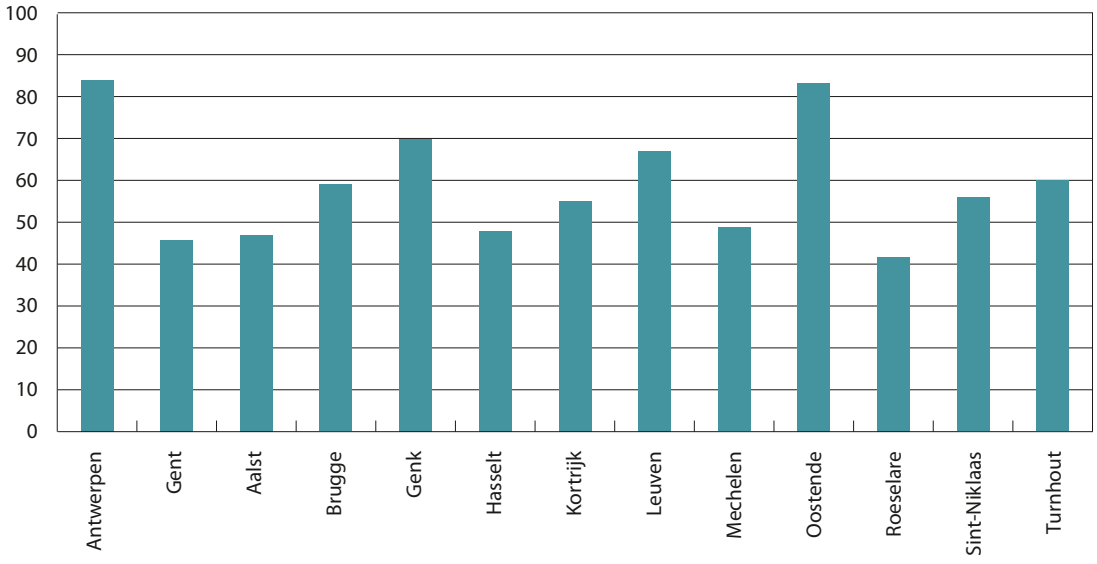

Bron: GIS-diensten steden.

Regionale spreiding van lokale dienstencentra

Definitie

Spreiding van de lokale dienstencentra in de stad ten opzichte van de spreiding van de lokale dienstencentra in de stadsrand.

Een lokaal dienstencentrum is een centrum dat er voor zorgt dat diensten van materiële, hygiënische en sociale aard worden verleend aan inwoners (veelal ouderen) van een wijk om hen te helpen zo lang mogelijk zelfstandig en geïntegreerd in de gemeenschap te verblijven. Het wordt uitgebaat door het OCMW, een vzw of het gemeentebestuur.
De spreiding van de lokale dienstencentra in de stad is de verhouding van het aantal voorzieningen in de stad tegenover het aantal inwoners in de stad.
De spreiding van de lokale dienstencentra in de stadsrand is de verhouding van het aantal voorzieningen in de stadsrand tegenover het aantal inwoners in de stadsrand. De stadsrand is de som van alle gemeenten die grenzen aan het grondgebied van de centrumstad zelf.

Vaststellingen

Wanneer in een stad meer lokale dienstencentra per inwoners aanwezig zijn dan in de randgemeenten, dan is de waarde groter dan 1. Dit is het geval in 10 steden. In 7 steden is het aanbod aan lokale dienstencentra minstens dubbel zo groot als in de rand. De hoogste waarde vinden we in Genk. Een score van minder dan 1 betekent dat er meer dienstencentra per inwoners aanwezig zijn in de rand dan in de steden. Zo zijn er 3 steden, waarbij Roeselare de laagste waarde heeft.
Gemiddeld genomen zijn er meer lokale dienstencentra per inwoner aanwezig in de steden dan in de rand. Vergelijkingen in de tijd geven erg grote fluctuaties. Deze zijn te wijten aan het relatief kleine aantal lokale dienstencentra, waardoor snel grote verschillen optreden.

Regionale spreiding van lokale dienstencentra, erkende en vergunde, situatie 1 januari, 2007 en 2011, index.

	2007	2011
Antwerpen	2,03	1,36
Gent	1,21	1,59
Aalst	0,00	2,39
Brugge	3,55	2,39
Genk	10,70	3,59
Hasselt	0,60	0,89
Kortrijk	9,69	0,96
Leuven	1,64	1,35
Mechelen	8,25	2,05
Oostende	1,16	2,01
Roeselare	0,76	0,75
Sint-Niklaas	n.b.	2,31
Turnhout	n.b.	2,45
Totaal 13 steden	*n.b.*	*1,68*

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekeningen SVR.

Aandachtspunten

Deze indicator dekt de regionale spreiding van de eerstelijnszorg voor zover men akkoord kan gaan met de verhouding tussen de kernstad en de stadsrand, in casu de gordel van aangrenzende gemeenten.

Een stad of gemeente kan per begonnen schijf van 15.000 inwoners subsidies krijgen voor een lokaal dienstencentrum. Als een stad ervan uitgaat dat dit aanbod niet volstaat, kan zij ervoor kiezen om het aanbod uit te breiden met niet-erkende (en dus niet-gesubsidieerde) lokale dienstencentra. In deze indicator nemen we enkel de erkende lokale dienstencentra op omdat we niet over een betrouwbare bron beschikken voor de niet-erkende.

In een leefbare en duurzame stad is de zorg volledig uitgebouwd (van 1e tot 3e lijn) en gemakkelijk bereikbaar. De indicator over de regionale spreiding van lokale dienstencentra informeert vooral over de kansen van de inwoners om in de directe woonomgeving van de stad en de stadsrand over een lokaal dienstencentrum te beschikken. Het evenwicht tussen de stad en de stadsrand komt in beeld. Door een evenredige spreiding van lokale dienstencentra over de stad en de stadsrand worden inwoners niet uitgesloten van deze basisvoorziening.

Om ook een beeld te krijgen van de spreiding van lokale dienstencentra binnen de stad, is in de Stadsmonitor de indicator '*Lokale dienstencentra in de wijk*' opgenomen. Deze indicator leest men ook best samen met indicatoren zoals '*Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Regionale spreiding van erkende en vergunde lokale dienstencentra, situatie 1 januari 2011, index.

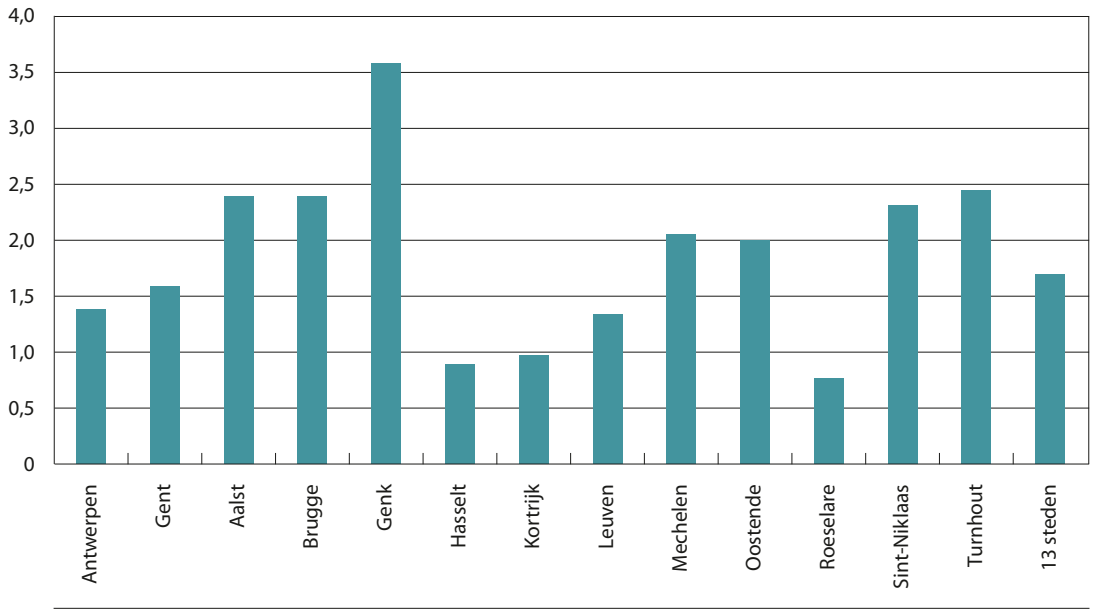

Bron: Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekeningen SVR.

Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang

Definitie

Spreiding van de voorschoolse kinderopvang in de stad ten opzichte van de spreiding van de voorschoolse kinderopvang in de stadsrand.

De voorschoolse kinderopvang is de opvang van baby's en peuters van 0 tot 3 jaar. Het aantal plaatsen is het totaal aantal kinderopvangplaatsen van alle door Kind en Gezin erkende (en gesubsidieerde) opvangvoorzieningen en van alle opvangvoorzieningen met een attest van toezicht. Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen private en openbare voorzieningen.

De spreiding van de voorschoolse kinderopvang in de stad is de verhouding van het aantal kinderopvangplaatsen in de stad tegenover het aantal kinderen van 0 tot 3 jaar in de stad. De spreiding van de voorschoolse kinderopvang in de stadsrand is de verhouding van het aantal kinderopvangplaatsen in de stadsrand, tegenover het aantal kinderen van 0 tot 3 jaar in de stadsrand. De stadsrand is de som van alle gemeenten die grenzen aan het grondgebied van de centrumstad zelf.

Vaststellingen

In 2010 hebben de 13 centrumsteden gemiddeld een kleiner aanbod voorschoolse kinderopvang per kleuter (0-3 jaar) dan de stadsrand. Er zijn echter grote verschillen tussen de 13 centrumsteden. Er zijn 4 steden waar het aanbod in de stad toch groter is dan het aanbod in de rand, met name in Hasselt, Brugge, Leuven en Sint-Niklaas. In Kortrijk is het aanbod in de stad en de rand perfect in evenwicht. In de andere 8 centrumsteden is het aanbod in de stad lager dan het aanbod in de rand.

Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang, eerste kwartaal, 2007 tot 2010, index.

	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	0,51	0,57	0,56	0,54
Gent	0,85	0,92	0,84	0,80
Aalst	0,93	0,97	0,93	0,96
Brugge	1,27	1,11	1,22	1,31
Genk	0,79	0,74	0,72	0,72
Hasselt	1,64	1,37	1,41	1,34
Kortrijk	1,05	1,24	1,11	1,00
Leuven	1,55	1,41	1,24	1,22
Mechelen	0,86	0,90	0,86	0,84
Oostende	1,05	0,77	0,78	0,83
Roeselare	0,98	0,94	0,97	0,97
Sint-Niklaas	0,99	1,19	1,29	1,17
Turnhout	1,14	1,07	0,89	0,92
Totaal 13 steden	*n.b.*	*n.b.*	*0,89*	*0,86*

Bron: Kind en Gezin, berekeningen SVR.

Vergeleken met 2007 daalde de regionale spreiding voor Leuven, Hasselt, Oostende en Turnhout. Dit wil zeggen dat het aantal plaatsen in de stad er in vergelijking met het aantal plaatsen in de stadsrand op achteruit ging. In Sint-Niklaas steeg de regionale spreiding.

Aandachtspunten

De indicator over de regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang informeert vooral over de kansen van de inwoners om in de directe woonomgeving van de stad en de stadsrand over voorschoolse kinderopvangplaatsen te beschikken. Het evenwicht tussen de stad en de stadsrand komt in beeld. Door een evenredige spreiding van voorschoolse kinderopvang over de stad en de stadsrand worden inwoners niet uitgesloten van deze basisvoorziening.
Deze indicator dekt de regionale spreiding van de voorschoolse kinderopvang voor zover men akkoord kan gaan met de verhouding tussen de kernstad en de stadsrand, in casu de gordel van aangrenzende gemeenten.
Deze cijfers schetsen een beeld van het formele en erkende aanbod, maar dit is niet per definitie een afspiegeling van het feitelijke aanbod: grootouders, familie, vrienden, babysit, huishoudhulp, au pair die ter beschikking staan voor opvang en niet erkende voorzieningen (al dan niet gemeld bij Kind en Gezin) kunnen een (tussen)oplossing bieden. Naast de erkende voorschoolse kinderopvang en de voorschoolse kinderopvang met een attest van toezicht bestaat er ook nog een (klein) aanbod aan niet-erkende kinderopvang, bijvoorbeeld kortstondige urgentieopvang waar ouders terecht kunnen voor tijdelijke kinderopvang zonder dat ze daarvoor ingeschreven moeten zijn.
Om ook een beeld te krijgen van de spreiding van voorschoolse kinderopvang binnen de stad, zijn in de Stadsmonitor de indicatoren '*Voorschoolse kinderopvang*' en '*Voorschoolse kinderopvang in de wijk*' opgenomen.
Deze indicator leest men ook best samen met indicatoren zoals '*Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang, eerste kwartaal 2010, index.

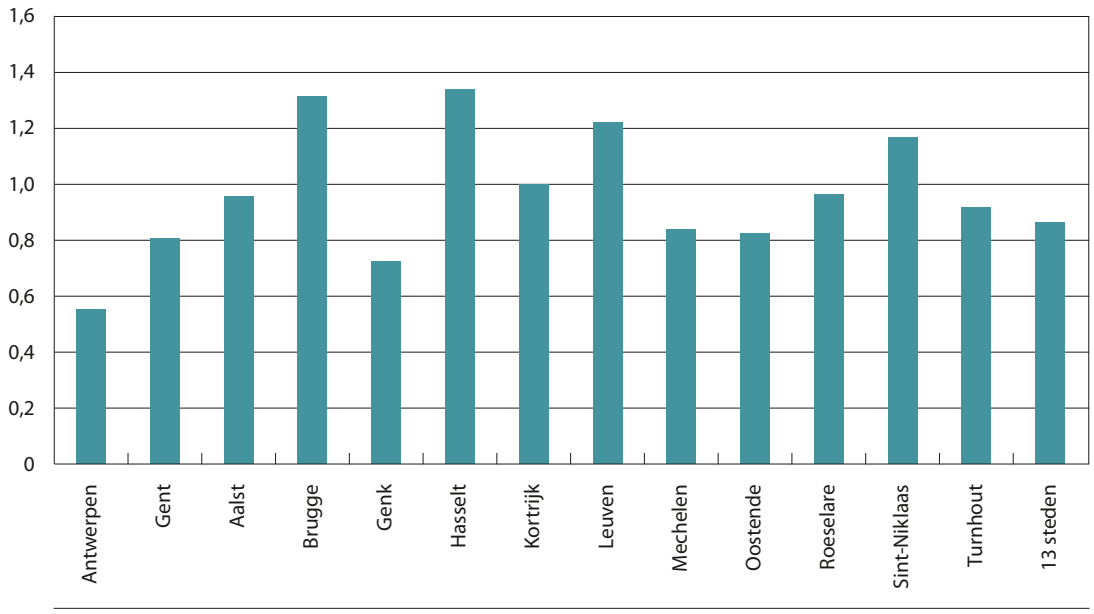

Bron: Kind en Gezin, berekeningen SVR.

Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg

Definitie

Spreiding van de residentiële ouderenzorg in de stad ten opzichte van de spreiding van de residentiële ouderenzorg in de stadsrand.

Residentiële ouderenzorg bestaat uit woonzorgcentra en assistentiewoningen.
In woonzorgcentra wordt huisvesting aan bejaarden gegeven en ook gehele of gedeeltelijke verzorging. Een woonzorgcentrum is een voorziening waar aan gebruikers van 65 jaar of ouder die er permanent verblijven, huisvesting en ouderenzorg wordt aangeboden. Assistentiewoningen zijn de opvolger van de serviceflats. Het is ook een voorziening waar de oudere permanent verblijft. Er is ook hulp- en zorgomkadering, maar deze is minder intensief dan in een woonzorgcentrum.

Het aantal residentiële plaatsen voor ouderen wordt afgezet tegen het aantal inwoners van de stad die ouder zijn dan vijfenzeventig jaar.

De spreiding van de residentiële ouderenzorg in de stad is de verhouding van het aantal residentiële plaatsen voor ouderen in de stad tegenover het aantal vijfenzeventigplussers in de stad. De spreiding van de residentiële ouderenzorg in de stadsrand is de verhouding van het aantal residentiële plaatsen voor ouderen in de stadsrand tegenover het aantal vijfenzeventigplussers in de stadsrand. De stadsrand is de som van alle gemeenten die grenzen aan het grondgebied van de centrumstad zelf.

Vaststellingen

De verhouding van één op één wijst op een evenredige spreiding van de residentiële ouderenzorg in de stad ten opzichte van de stadsrand. In 2010 waren er gemiddeld genomen iets meer plaatsen in de residentiële ou-

Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg, 1 januari, van 2001 tot 2010, index.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	0,85	0,87	0,88	0,94	0,95	0,95	0,97	1,00	1,03	1,06
Gent	0,73	0,75	0,76	0,76	0,82	0,81	0,80	0,86	0,84	0,96
Aalst	0,77	0,73	0,72	0,75	0,75	0,75	0,73	0,84	0,84	0,82
Brugge	1,10	1,11	1,04	1,09	1,10	1,12	1,14	1,10	1,06	1,05
Genk	1,10	1,34	1,26	1,18	1,24	1,19	1,13	1,00	1,03	1,10
Hasselt	1,48	1,47	1,47	1,47	1,41	1,29	1,23	1,37	1,22	1,20
Kortrijk	1,01	1,04	1,05	1,19	1,20	1,22	1,25	1,25	1,24	1,27
Leuven	0,83	0,82	0,79	1,02	1,05	1,01	1,02	1,07	1,09	1,14
Mechelen	0,89	0,89	0,86	0,88	0,86	0,83	0,87	0,88	0,84	0,86
Oostende	0,99	0,92	0,93	0,98	0,96	1,04	1,04	1,11	1,13	1,19
Roeselare	0,73	0,75	0,85	0,83	0,83	0,81	0,79	0,79	0,78	0,78
Sint-Niklaas	1,39	1,40	1,50	1,51	1,47	1,40	1,40	1,42	1,39	1,39
Turnhout	1,13	1,17	1,20	1,11	1,11	1,10	1,35	1,30	1,24	1,23
Totaal 13 steden	*0,92*	*0,94*	*0,94*	*0,99*	*1,00*	*0,99*	*1,00*	*1,03*	*1,03*	*1,06*

Bron: WVG, Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekening SVR.

derenzorg per oudere in de steden dan in de stadsrand (regionale spreiding is groter dan 1). De meeste steden liggen rond dit gemiddelde. Toch is er een groot verschil tussen Sint-Niklaas, met een groter aanbod in de stad dan in de stadsrand, en Aalst en Roeselare waar de situatie net omgekeerd is.
In de periode 2001 tot 2010 is er een duidelijke trend naar een steeds groter aanbod per oudere in de steden in vergelijking met de stadsrand.

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad is de zorg volledig uitgebouwd (van 1e tot 3e lijn) en gemakkelijk bereikbaar. De indicator over de regionale spreiding van residentiële ouderenzorg informeert vooral over de kansen van de inwoners om in de directe woonomgeving van de stad en de stadsrand over een residentiële ouderenvoorziening te beschikken. Het evenwicht tussen de stad en de stadsrand komt in beeld. Door een evenredige spreiding van residentiële ouderenzorg over de stad en de stadsrand worden inwoners niet uitgesloten van deze basisvoorziening.

Deze indicator dekt de regionale spreiding voor zover men akkoord kan gaan met de verhouding tussen de kernstad en de stadsrand, in casu de gordel van aangrenzende gemeenten.
Naast woonzorgcentra en serviceflats zijn er nog een aantal andere woongelegenheidsvormen voor ouderen in de stad. Zo zijn er aanleunwoningen, flats voor bejaarden, luxe-residenties, sociale huisvesting aangepast voor ouderen,... Het aanbod aan aangepaste woningen voor ouderen in de stad is dus groter dan wat hier in beeld gebracht wordt.
Om ook een beeld te krijgen van de spreiding van residentiële ouderenzorg binnen de stad, is in de Stadsmonitor de indicator '*Residentiële ouderenzorg in de wijk*' opgenomen. Deze indicator leest men ook best samen met indicatoren zoals '*Residentiële ouderenzorg*', '*Tevredenheid over het aantal zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg, 1 januari 2010, index.

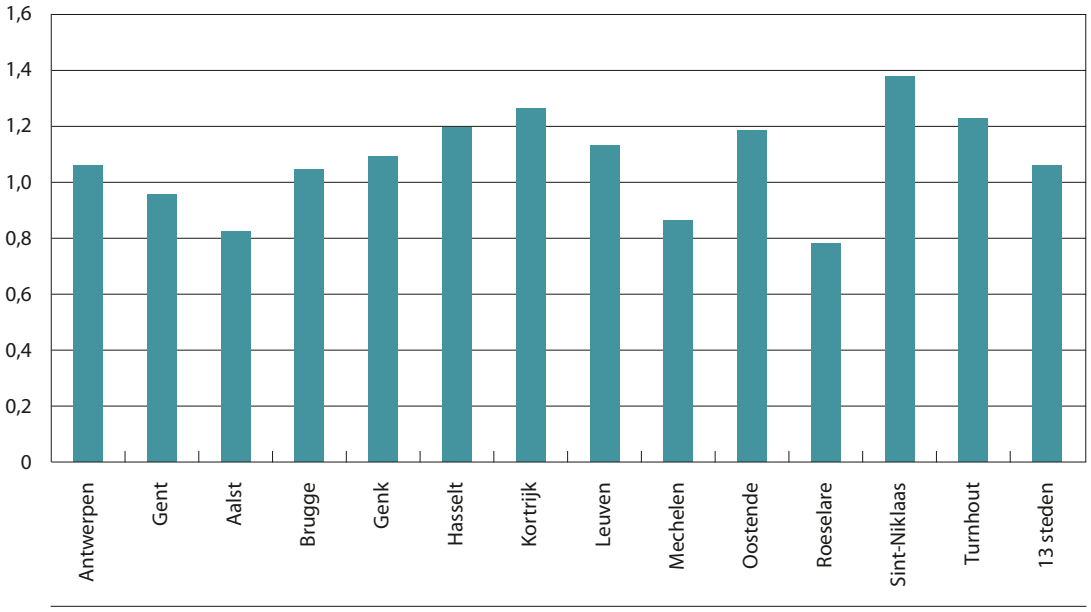

Bron: WVG, Zorg en Gezondheid en ADSEI, berekening SVR.

Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende huisartsen zijn in de eigen buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad de volgende stelling voorgelegd: 'Er zijn voldoende huisartsen in mijn buurt'. Er waren 6 antwoordmogelijkheden: 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder eens', 'helemaal eens' en 'weet niet'.
Elke respondent die antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.
Een aantal respondenten koos de antwoordcategorie 'weet niet'. Zij werden niet in aanmerking genomen voor de berekening van de indicator.

De gezondheidstoestand van de respondent wordt afgeleid uit een bijkomende surveyvraag, die peilt naar hoe de eigen gezondheid ervaren wordt. Heel goed en goed ervaren gezondheid vormen samen goede gezondheid en redelijk, slecht en heel erg slecht vormen samen de minder goede gezondheid.

Vaststellingen

In 2011 is 85% van de inwoners van de 13 steden tevreden over het aantal huisartsen in de buurt. Er is overal, behalve in Gent, een significant lager aandeel van de respondenten tevreden in vergelijking met 2008. Leuven scoort het hoogst, Turnhout het laagst.

Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**88,8**	**84,1**	*	82,5	85,7
Gent	**88,6**	**85,9**	Ns	83,4	88,1
Aalst	**94,1**	**85,1**	*	83,5	86,6
Brugge	**93,6**	**87,3**	*	84,8	89,5
Genk	**92,3**	**87,4**	*	86,1	88,7
Hasselt	**92,0**	**87,6**	*	84,8	90,0
Kortrijk	**93,7**	**86,0**	*	83,0	88,5
Leuven	**93,1**	**88,0**	*	85,2	90,2
Mechelen	**91,3**	**83,6**	*	80,4	86,4
Oostende	**92,1**	**86,9**	*	83,8	89,5
Roeselare	**90,7**	**85,1**	*	82,1	87,8
Sint-Niklaas	**92,2**	**81,6**	*	78,3	84,5
Turnhout	**86,5**	**79,7**	*	77,7	81,5
Totaal 13 steden	***90,7***	***85,3***	*	*84,5*	*86,0*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey stadsmonitor, berekeningen SVR.

Mensen met een goede gezondheid zijn meer tevreden over de hoeveelheid huisartsen in de buurt dan mensen met een slechte gezondheid. Hoger opgeleiden zijn meer tevreden dan lager opgeleiden en eigenaars zijn meer tevreden dan huurders. De invloed van andere persoonskenmerken is beperkt.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer bewoners vinden dat er voldoende huisartsen in hun buurt zijn, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. In een leefbare stad is de zorg afgestemd op de behoeften, toegankelijk, makkelijk bereikbaar en ingebed in de stad en het stadsleven. Door een actieve communicatie en informatieverstrekking kennen burgers het aanbod zodat ze hun rechten kunnen benutten en hun eigen zorg kunnen sturen.

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Om een hoge tevredenheid bij gebruikers te garanderen, betekent dit onder andere dat het zorgsysteem aangepast is aan de diversiteit van doelgroepen, dat het zo weinig mogelijk ingrijpt en zoveel mogelijk aansluit op de vertrouwde leefomgeving, dat de voorzieningen toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar zijn, dat zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar zijn.

Deze indicator is vrij cruciaal voor zorg en opvang op maat vanuit het oogpunt van de potentiële zorggebruiker. Gelet op deze bekommernissen leest men deze indicator samen met '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'. Deze indicator is een aanvulling voor indicatoren met objectieve informatie over de aanwezigheid van zorgvoorzieningen in de stad.

Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt naar gezondheidstoestand, in 2011, in %.

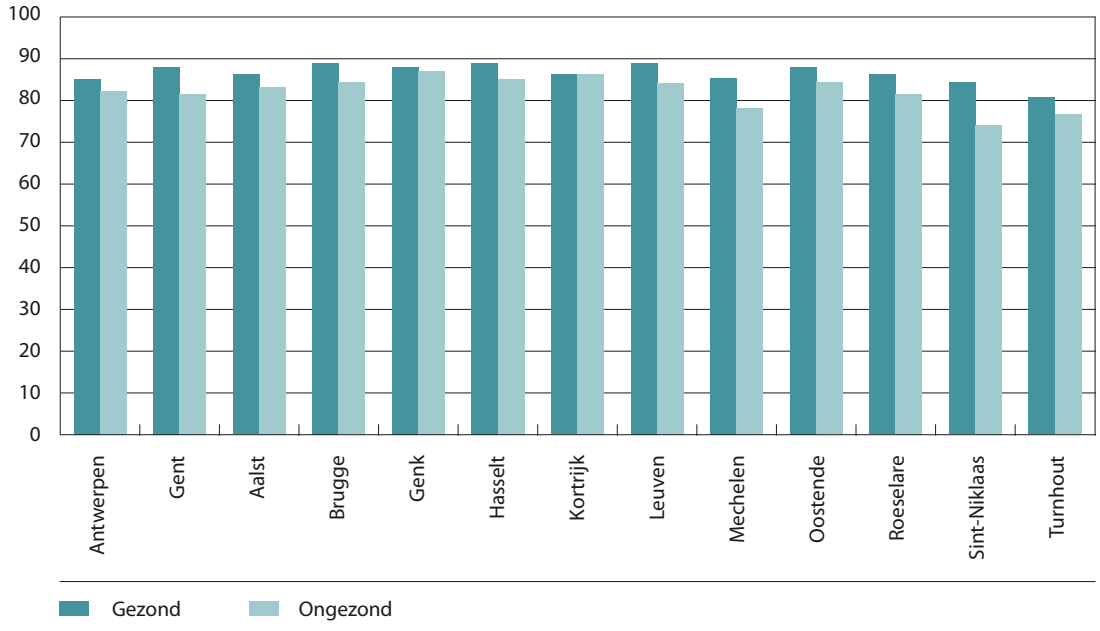

Bron: survey stadsmonitor, berekeningen SVR.

Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de respondenten ouder dan 55 jaar dat vindt dat er voldoende zorgvoorzieningen voor ouderen zijn in de eigen buurt.

In de survey van de Stadsmonitor van 2008 en 2011 werd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad de volgende stelling voorgelegd: 'Er zijn voldoende zorgvoorzieningen voor ouderen in mijn buurt.'
Er waren 6 antwoordmogelijkheden: 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder eens', 'helemaal eens' en 'weet niet'.
Elke respondent die antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.
Een aantal respondenten koos de antwoordcategorie 'weet niet'. Zij werden niet in aanmerking genomen voor de berekening van de indicator.
De indicator is enkel gebaseerd op respondenten die ouder zijn dan 55 jaar.

Vaststellingen

In 2011 zijn 2 op de 3 inwoners van 55 jaar en ouder van de 13 steden tevreden over het aantal zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt. Oostende scoort het hoogst, Mechelen het laagst. Nergens is er een significante wijziging in vergelijking met 2008.
De invloed van persoonskenmerken is niet significant.

Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt, respondenten ouder dan 55 jaar, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**71,3**	**67,3**	Ns	64,2	70,3
Gent	**61,5**	**61,6**	Ns	56,2	66,7
Aalst	**60,8**	**56,3**	Ns	53,0	59,5
Brugge	**67,7**	**69,2**	Ns	64,3	73,8
Genk	**74,5**	**73,3**	Ns	70,4	75,9
Hasselt	**63,3**	**62,2**	Ns	56,1	68,0
Kortrijk	**72,2**	**73,9**	Ns	68,4	78,7
Leuven	**60,4**	**65,4**	Ns	59,2	71,2
Mechelen	**51,1**	**45,6**	Ns	39,4	51,9
Oostende	**81,4**	**76,9**	Ns	72,0	81,1
Roeselare	**67,1**	**73,4**	Ns	67,8	78,4
Sint-Niklaas	**70,9**	**68,7**	Ns	63,4	73,6
Turnhout	**68,6**	**67,7**	Ns	64,2	71,0
Totaal 13 steden	***67,7***	***66,2***	*Ns*	*64,7*	*67,6*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer vijfenvijftigplussers vinden dat er voldoende zorgvoorzieningen voor ouderen zijn in hun buurt, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. In een leefbare stad is de zorg afgestemd op de behoeften, toegankelijk, makkelijk bereikbaar en ingebed in de stad en het stadsleven. Door een actieve communicatie en informatieverstrekking kennen burgers het aanbod zodat ze hun rechten kunnen benutten en hun eigen zorg kunnen sturen.

Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Om een hoge tevredenheid bij gebruikers te garanderen, betekent dit onder andere dat het zorgsysteem aangepast is aan de diversiteit van doelgroepen, dat het zo weinig mogelijk ingrijpt en zoveel mogelijk aansluit op de vertrouwde leefomgeving, dat de voorzieningen toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar zijn, dat zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar zijn.

Deze indicator is vrij cruciaal voor zorg en opvang op maat vanuit het oogpunt van de potentiële zorggebruiker. Gelet op de bekommernissen leest men deze indicator samen met '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'. Deze indicator is een aanvulling voor indicatoren met objectieve informatie over de aanwezigheid van zorgvoorzieningen in de stad.

Tevredenheid over ht aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt, respondenten ouder dan 55 jaar, 2011, in %.

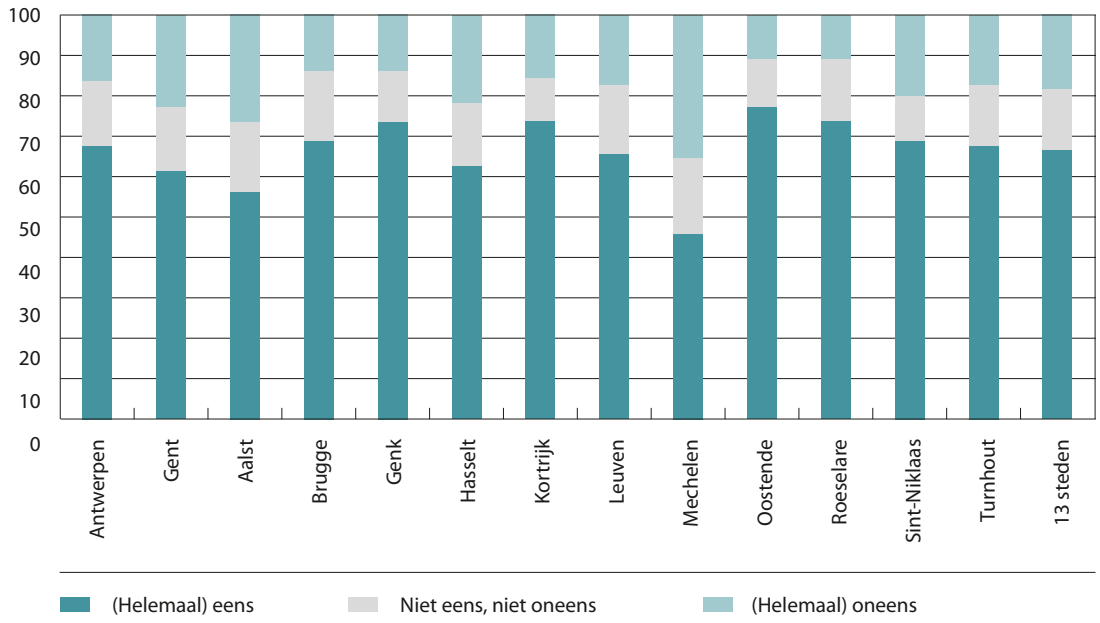

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de respondenten dat vindt dat er voldoende kinderopvang is in de eigen buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad volgende vraag gesteld: 'Is er voldoende kinderopvang in mijn buurt?'
Er waren 6 antwoordmogelijkheden: 'helemaal oneens', 'eerder oneens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder eens', 'helemaal eens' en 'weet niet'. Elke respondent die antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.
Een aantal respondenten koos de antwoordcategorie 'weet niet'. Zij werden niet in aanmerking genomen voor de berekening van de indicator.

Vaststellingen

In de 13 centrumsteden zijn in 2011 gemiddeld 57% van de respondenten tevreden over het aanbod kinderopvang in de buurt. De tevredenheid schommelt van 50,2% (Leuven) tot 69,2% (Roeselare).
Vergeleken met 2008 is de tevredenheid over de kinderopvang in de buurt statistisch significant toegenomen in Aalst, Leuven, Mechelen en Sint-Niklaas.
Lager opgeleiden zijn meer tevreden dan hoger opgeleiden, eigenaars zijn meer tevreden dan huurders en 55-plussers zijn meer tevreden dan andere inwoners. Geslacht speelt geen rol.
Mensen zonder kinderen zijn meer tevreden over de kinderopvang dan mensen met kinderen. In Oostende en Brugge is dit verschil het grootst. Er zijn ook steden waar respondenten met kinderen meer tevreden zijn dan diegene zonder kinderen, met name Hasselt, Kortrijk en Aalst.

Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**53,3**	**53,7**	Ns	50,9	56,5
Gent	**48,9**	**52,4**	Ns	48,1	56,6
Aalst	**45,4**	**52,6**	*	49,9	55,4
Brugge	**63,1**	**66,7**	Ns	62,5	70,7
Genk	**52,3**	**57,8**	Ns	55,4	60,1
Hasselt	**62,0**	**68,2**	Ns	63,6	72,5
Kortrijk	**64,9**	**64,1**	Ns	59,4	68,5
Leuven	**43,5**	**50,2**	*	45,4	55,1
Mechelen	**50,2**	**58,7**	*	53,7	63,5
Oostende	**49,0**	**54,8**	Ns	49,3	60,2
Roeselare	**70,2**	**69,2**	Ns	64,8	73,3
Sint-Niklaas	**54,9**	**62,0**	*	57,1	66,6
Turnhout	**48,3**	**52,3**	Ns	49,1	55,4
Totaal 13 steden	***53,8***	***57,3***	*	*56,0*	*58,5*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer de inwoners vinden dat er voldoende kinderopvang aanwezig is in hun buurt, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. In een leefbare stad is de zorg afgestemd op de behoeften, toegankelijk, makkelijk bereikbaar en ingebed in de stad en het stadsleven. Door een actieve communicatie en informatieverstrekking kennen burgers het aanbod zodat ze hun rechten kunnen benutten en hun eigen zorg kunnen sturen.
Een leefbare en duurzame stad biedt zorg en opvang op maat van de zorgbehoevende. Om een hoge tevredenheid bij gebruikers te garanderen, betekent dit onder andere dat het zorgsysteem aangepast is aan de diversiteit van doelgroepen, dat het zo weinig mogelijk ingrijpt en zoveel mogelijk aansluit op de vertrouwde leefomgeving, dat de voorzieningen toegankelijk en gemakkelijk bereikbaar zijn en dat zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar zijn.

Deze indicator is vrij cruciaal voor zorg en opvang op maat vanuit het oogpunt van de potentiële zorggebruiker. Gelet op de bekommernissen leest men deze indicator samen met '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'. Deze indicator is een aanvulling voor indicatoren met objectieve informatie over de aanwezigheid van '*Voorschoolse kinderopvang*' in de stad en en '*Voorschoolse kinderopvang in de wijk*'.

Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt, naar het al dan niet hebben van kinderen, 2011, in %.

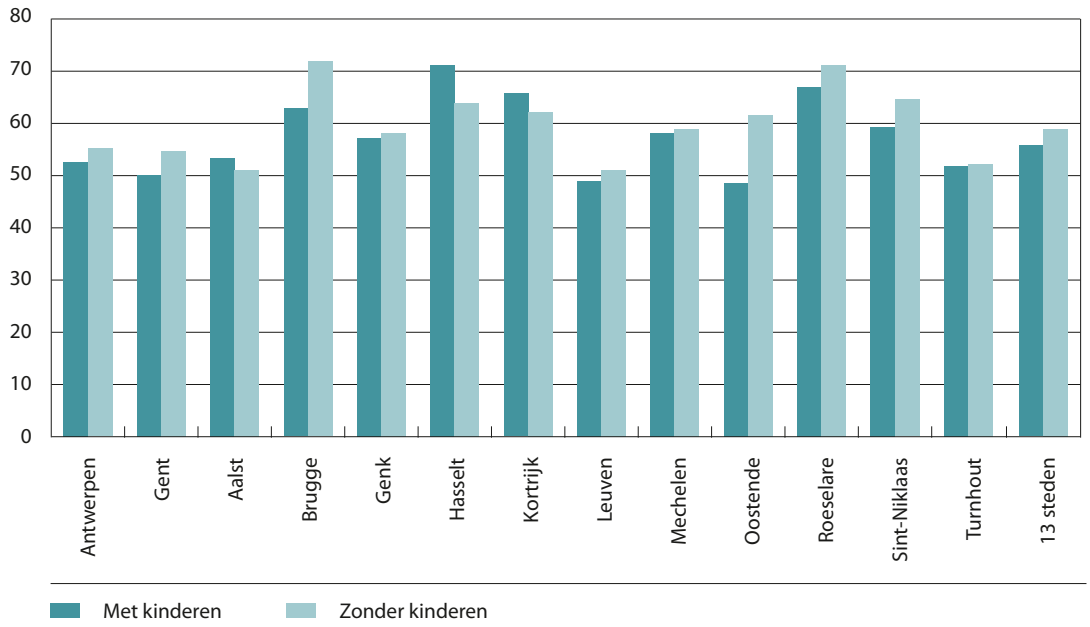

Bron: Stadsmonitor 2011.

Betaalbaarheid van zorg en opvang

Definitie

Aandeel inwoners (%) dat gezondheidsuitgaven niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen.

In de survey van de Stadsmonitor werd volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Is het gedurende het afgelopen jaar voorgekomen dat jij of een andere persoon van het gezin gezondheidsuitgaven niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen (dus niet vergeten)?' De antwoordcategorieën waren: 'Neen, dat is de voorbije 12 maanden niet voorgekomen' en 'Ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen'. Wie antwoordde met 'Ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen', werd opgenomen in de teller.
De gezondheidstoestand van de respondent wordt afgeleid uit een bijkomende surveyvraag, die peilt naar hoe de eigen gezondheid ervaren wordt. Heel goed en goed ervaren gezondheid vormen samen goede gezondheid en redelijk, slecht en heel erg slecht vormen samen de minder goede gezondheid.

Vaststellingen

7% van de inwoners van de 13 centrumsteden heeft de voorbije 12 maanden om financiële redenen de gezondheidsuitgaven niet (op tijd) kunnen betalen. In Oostende en Antwerpen is dit aandeel het hoogst. In Leuven en Hasselt het laagst.
Lager opgeleiden, jongere leeftijdsgroepen, niet-Belgen en mensen met een minder goede gezondheid geven meer aan gezondheidsrekeningen niet (op tijd) te kunnen betalen dan respectievelijk hoger opgeleiden, ouderen, Belgen en mensen met goede gezondheid.

Betaalbaarheid van zorg en opvang, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**8,5**	7,3	10,0
Gent	**7,4**	5,8	9,4
Aalst	**5,9**	4,9	7,2
Brugge	**5,7**	4,2	7,7
Genk	**7,3**	6,2	8,4
Hasselt	**4,2**	2,9	6,2
Kortrijk	**6,1**	4,3	8,5
Leuven	**4,0**	2,7	5,8
Mechelen	**6,4**	4,6	8,8
Oostende	**8,2**	6,1	11,0
Roeselare	**5,7**	4,0	7,9
Sint-Niklaas	**6,0**	4,2	8,4
Turnhout	**7,9**	6,5	9,5
Totaal 13 steden	***7,0***	*6,4*	*7,6*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: Survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad zijn zorg en opvang voor iedereen financieel haalbaar. Gezinnen moeten niet afzien van het gebruik van gezondheidsdiensten en welzijnsvoorzieningen omwille van financiële redenen.

Gelet op de bekommernissen rond betaalbaarheid van zorg is het nuttig om deze indicator samen te lezen met de indicatoren die armoede en betalingsmoeilijkheden in beeld brengen zoals: '*Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering*', *Leefloontrekkers*', '*Fiscale inkomens beneden de kritische grens*', '*Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden*' en '*Personen met overmatige schuldenlast*' en '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*'.

Betaalbaarheid van zorg en opvang, naar gezondheidstoestand, in 2011, in %.

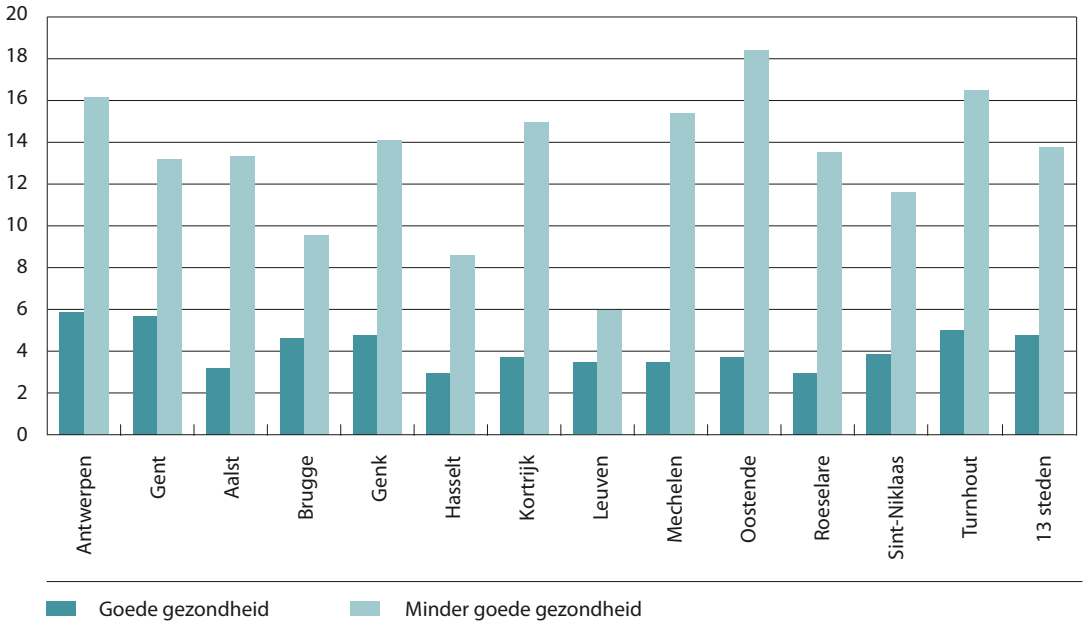

Bron: Survey Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 8

Sociale principes

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Sociale principes' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor 'Sociale principes' samengebald in 2 clusters:

- STIMULEREN VAN GELIJKE KANSEN
- BESTRIJDEN VAN MATERIËLE ARMOEDE EN INKOMENSONGELIJKHEID

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 8 bevat de indicatoren die betrekking hebben op diversiteit, buurtintegratie, armoede en inkomensongelijkheid en tevredenheid over voorzieningen.

- Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst 284
- Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht 286
- Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst 288
- Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht 290
- Houding tegenover diversiteit 292
- Sociale integratie in de buurt 294
- Huishoudens met betalingsmoeilijkheden 296
- Leefloontrekkers 298
- Fiscale inkomens beneden de kritische grens 300
- Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering 302
- Personen met overmatige schuldenlast 304
- Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding armen/vreemdelingen/werklozen 306

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst

Definitie

Aandeel (%) allochtonen in een korf van publieke frontdesk functies van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Het aandeel allochtonen staat voor het aantal allochtonen ten opzichte van alle werknemers in deze functies. In het Integratiedecreet van 2009 wordt met allochtonen gedoeld op personen die bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten of van wie minstens één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat. Dergelijke operationalisering op basis van nationaliteitshistoriek is niet mogelijk in deze context. Daarom wordt hier gewerkt op basis van naamsherkenning: personen met een niet-Belgische familienaam (niet Nederlandstalig, niet Franstalig, niet Duitstalig) komen hier in aanmerking.

De publieke frontdeskfuncties zijn te vinden bij loketten, onthaalfuncties of zorg, waarbij het personeel rechtstreeks in contact komt met klanten van openbare diensten. Een korf van publieke functies staat hier voor de diensten van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Vaststellingen

Het aandeel allochtonen dat in publieke frontdeskfuncties werkt verschilt sterk van stad tot stad.

In Genk zijn 18% van de werknemers in een publieke frontdeskfunctie van vreemde herkomst. Het aandeel allochtone werknemers in een publieke frontdeskfunctie is het kleinst in Leuven, Kortrijk en Oostende.

In bijna alle steden wordt er een groter aandeel allochtonen tewerkgesteld door de stad dan door de politie en het OCMW. In Sint-Niklaas en Aalst wordt er echter een beduidend groter aandeel allochtonen door het OCMW tewerkgesteld.

Zichtbaarheid van de diversiteit in de publieke functies naar herkomst, in 2006, 2008 en 2011, in %.

	2006	2008*	2011*
Antwerpen	n.b.	13,4	10,1
Gent	5,8	4,2**	6,4
Aalst	1,4	1,7	7,3
Brugge	0,2**	0,5	2,2
Genk	14,9	18,0	17,9
Hasselt	3,0	5,7***	8,0
Kortrijk	1,9	2,5	1,9
Leuven	1,0	1,6	1,8
Mechelen	5,4	4,6	5,9
Oostende	2,1	2,0	1,9
Roeselare	1,5	1,7	2,4
Sint-Niklaas	0,9	2,5	6,1
Turnhout	1,7	2,3	2,5

* Korf van functies is uitgebreid in 2008 en 2011 t.o.v. 2006.
**Enkel stadsbestuur en politie.
***Enkel stadsbestuur.
Bron: Betrokken diensten in de steden.

Hoewel de cijfers van 2006 en 2008 niet volledig vergelijkbaar zijn met die van 2011, lijkt er sinds 2006 in bijna alle steden sprake van een toename van het aandeel allochtonen in een publieke frontdeskfunctie.

Aandachtspunten

Het aandeel allochtonen in een korf van publieke frontdeskfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin de stadsbesturen, OCMW 's en de politiediensten gericht zijn op de gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen in de stad. In een leefbare en duurzame stad worden gelijke kansen van achtergestelde bevolkingsgroepen gestimuleerd. Allochtonen in frontdeskfuncties zijn een voorbeeld van integratie. Ze leren bedrijven omgaan met diversiteit, zowel bij de klanten als bij het personeel.

Deze indicator kan samen gelezen met volgende indicatoren: '*Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst*', '*Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal*', '*Kansengroepen aan het werk – niet-Belgen*', '*Werkloosheid van allochtonen*' en '*Houding tegenover diversiteit*'.

Aangezien herkomstgegevens niet worden geregistreerd in personeelsbestanden, koos men er voor om te werken met naamsherkenning. Deze methodiek heeft zijn beperkingen. Kinderen die geboren zijn in een gemengd huwelijk met een buitenlandse moeder krijgen de familienaam van de vader en worden niet meegeteld. Nederlanders, Duitsers en Fransen worden niet meegeteld. Spaanse namen uit de 16e eeuw, vierde-generatie migranten enzovoort worden wel geteld. Als echter de verschillende steden op dezelfde manier de naamsherkenning toepassen, zijn de cijfers wel vergelijkbaar.

Bij deze indicator vergelijkt men het aandeel allochtonen in frontdeskfuncties niet met hun aanwezigheid in de bevolking van die stad. Dit zou correcter zijn, maar is niet mogelijk met de methode van naamsherkenning.

De korf van functies is in 2008 ten opzichte van 2006 uitgebreid. Vervolgens is de korf van functies iets vernauwd in 2011 ten opzichte van 2008. Dit maakt dat uitspraken over de evolutie in de tijd moeilijk zijn.

Zichtbaarheid van de diversiteit in de publieke functies naar herkomst, in 2011, in %.

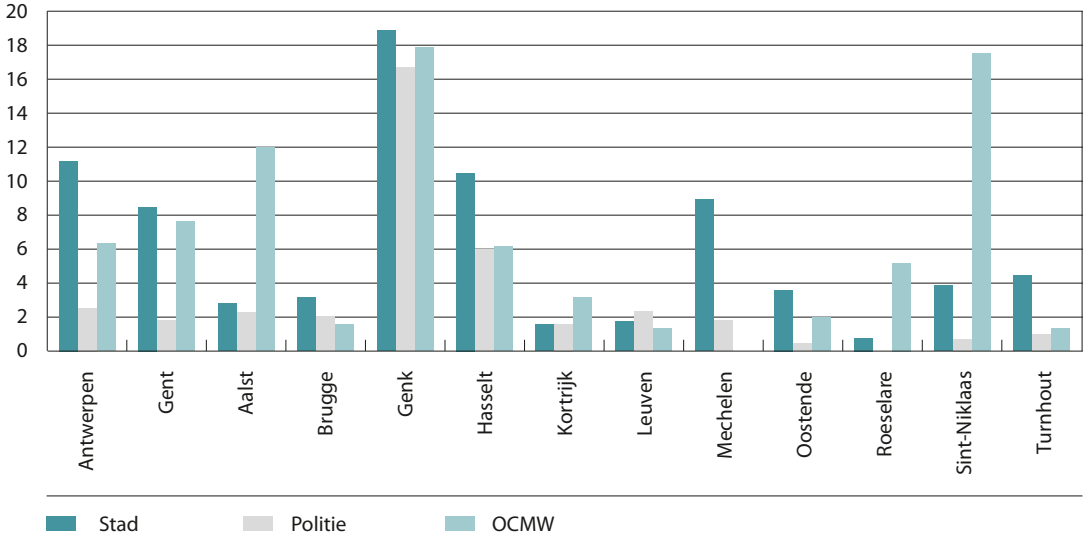

Bron: Betrokken diensten steden.

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht

Definitie

Aandeel (%) van de vrouwen in een korf van publieke frontdesk functies van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Het aandeel vrouwen staat voor het aantal vrouwen ten opzichte van alle werknemers in deze functie.
De publieke frontdesk functies zijn te vinden bij loketten, onthaalfuncties of zorg, waarbij het personeel rechtstreeks in contact komt met de klanten van openbare diensten. Een korf van publieke functies staat hier voor een keuze uit de diensten van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Vaststellingen

In bijna alle steden zijn vrouwen oververtegenwoordigd in frontdeskfuncties. Roeselare kent het grootste aandeel vrouwen in een frontdeskfunctie, Hasselt, Antwerpen en Kortrijk het laagste.

In bijna alle steden zijn vrouwen oververtegenwoordigd in het OCMW (meestal > 80%). Ook in de frontdeskfuncties van de stad zijn vrouwen oververtegenwoordigd maar in mindere mate. Bij de politie daarentegen zijn vrouwen in frontdeskfuncties sterk ondervertegenwoordigd. De politie van Roeselare is de uitzondering: alle personeelsleden in een publieke frontdeskfunctie zijn daar vrouwen.

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht, in 2006, 2008 en 2011, in %.

	2006	2008*	2011*
Antwerpen	n.b.	70,1	45,3
Gent	62,4	44,6**	65,5
Aalst	75,2	72,2	67,0
Brugge	26,3**	52,5	66,2
Genk	68,5	54,5	52,6
Hasselt	54,0	71,4***	43,2
Kortrijk	49,3	54,4	49,5
Leuven	64,4	64,8	59,6
Mechelen	52,8	51,1	55,9
Oostende	45,3	54,7	54,9
Roeselare	56,3	47,6	77,6
Sint-Niklaas	58,9	54,1	61,8
Turnhout	38,2	51,8	50,8

* Korf van functies is uitgebreid in 2008 en 2011 t.o.v. 2006.
**Enkel stadsbestuur en politie.
***Enkel stadsbestuur.
Bron: Betrokken diensten steden.

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad worden de gelijke kansen van vrouwen gestimuleerd. Er worden maatregelen genomen om vooroordelen en rolpatronen te doorbreken op alle domeinen (werk, woning, school, enz.) van het maatschappelijk leven.

Deze indicator leest men best samen met '*Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht*', '*Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst*' en '*Houding tegenover diversiteit*'.

Deze indicator meet de zichtbaarheid van diversiteit naar geslacht in frontdeskfuncties van drie belangrijke instellingen in de stad, namelijk het stadsbestuur, de politie en het OCMW. Het uitgangspunt is dat het personeel in de ogen van inwoners, ondernemers en bezoekers divers is samengesteld.

De korf van functies is in 2008 ten opzichte van 2006 uitgebreid. Vervolgens is de korf van functies iets vernauwd in 2011 ten opzichte van 2008. Dit maakt dat uitspraken over de evolutie in de tijd moeilijk zijn.

Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht, in 2011, in %.

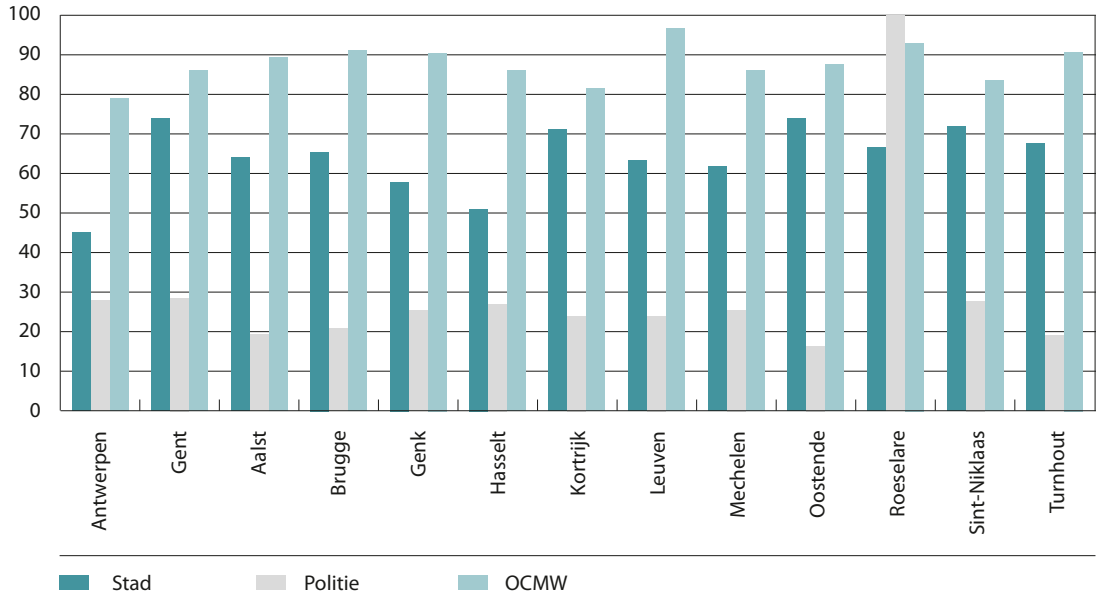

Bron: Betrokken diensten steden.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst

Definitie

Aandeel (%) van de allochtonen in de kaderfuncties van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Het aandeel allochtonen staat voor het aantal allochtonen ten opzichte van alle werknemers in deze functies. In het Integratiedecreet van 2009 wordt met allochtonen gedoeld op personen die bij hun geboorte niet de Belgische nationaliteit bezaten of van wie minstens één van de ouders bij geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat. Dergelijke operationalisering op basis van nationaliteitshistoriek is niet mogelijk in deze context. Daarom wordt gewerkt op basis van naamsherkenning: personen met een niet-Belgische familienaam (niet Nederlandstalig, niet Franstalig, niet Duitstalig) komen hier in aanmerking.

De personen in kaderfuncties hebben zowel een leidinggevende als een beleidsvoorbereidende functie. Naast het politieke bestuur zijn alle topfuncties meegeteld, namelijk de top van de administratie en subdirecties, hoofden van departementen, bestuurseenheden, administratieve directeurs en de diensthoofden.

Vaststellingen

Het aandeel allochtonen dat in een publieke kaderfunctie werkt verschilt sterk van stad tot stad.

In Genk wordt het grootste aandeel allochtonen tewerkgesteld, 8,1% van de werknemers in een kaderfunctie is er van vreemde herkomst. In de andere steden is dit telkens minder dan 4% van de werknemers.

In alle steden, behalve Brugge en Kortrijk, werken allochtonen in een kaderfunctie bij de stad. Bij het OCMW werken er in 7 van de 13 steden allochtonen in een kaderfunctie. Bij de politie is dit slechts in 2 steden, het geval, met name in Gent en Genk.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst, in 2006, 2008 en 2011, in %.

	2006	2008*	2011*
Antwerpen	n.b.	1,7	1,2
Gent	2,1	3,3**	1,9
Aalst	1,5	0,0	0,8
Brugge	0,6**	0,5	0,5
Genk	5,8	10,9	8,1
Hasselt	0,7	0,9	1,5
Kortrijk	0,0	0,5	0,5
Leuven	1,1	4,3	3,1
Mechelen	2,4	3,9	2,4
Oostende	0,0	0,5	1,4
Roeselare	0,6	0,7	0,6
Sint-Niklaas	0,0	1,5	1,0
Turnhout	2,2	5,2	1,4

* Korf van functies is uitgebreid in 2008 en 2011 t.o.v. 2006.
**Enkel stadsbestuur en politie.
Bron: Betrokken diensten steden.

Aandachtspunten

Het aandeel allochtonen in een korf van publieke kaderfuncties geeft aan in welke mate de stadsbesturen, de politie en het OCMW werken aan een gelijkwaardige behandeling van diverse bevolkingsgroepen in de stad. De aanwezigheid van allochtonen leert zowel klanten als personeel omgaan met diversiteit.

Deze indicator leest men best samen met '*Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst*', '*Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal*', '*Kansengroepen aan het werk – niet-Belgen*', '*Werkloosheid allochtonen*' en '*Houding tegenover diversiteit*'.

Aangezien herkomstgegevens niet worden geregistreerd in personeelsbestanden, koos men er voor om te werken met naamsherkenning. Deze methodiek heeft zijn beperkingen. Kinderen die geboren worden in een gemengd huwelijk met een buitenlandse moeder krijgen de achternaam van de vader en worden niet meegeteld. Nederlanders, Fransen en Duitsers worden niet meegeteld. Spaanse namen uit de 16e eeuw, vierde generatie immigranten, enzovoort, worden wel geteld. Als de verschillende steden de naamsherkenning op dezelfde manier toepassen, zijn de cijfers wel vergelijkbaar.

De korf van functies is in 2008 ten opzichte van 2006 uitgebreid. Vervolgens is de korf van functies iets vernauwd in 2011 ten opzichte van 2008. Dit maakt dat uitspraken over de evolutie in de tijd moeilijk zijn.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst, in 2011, in %.

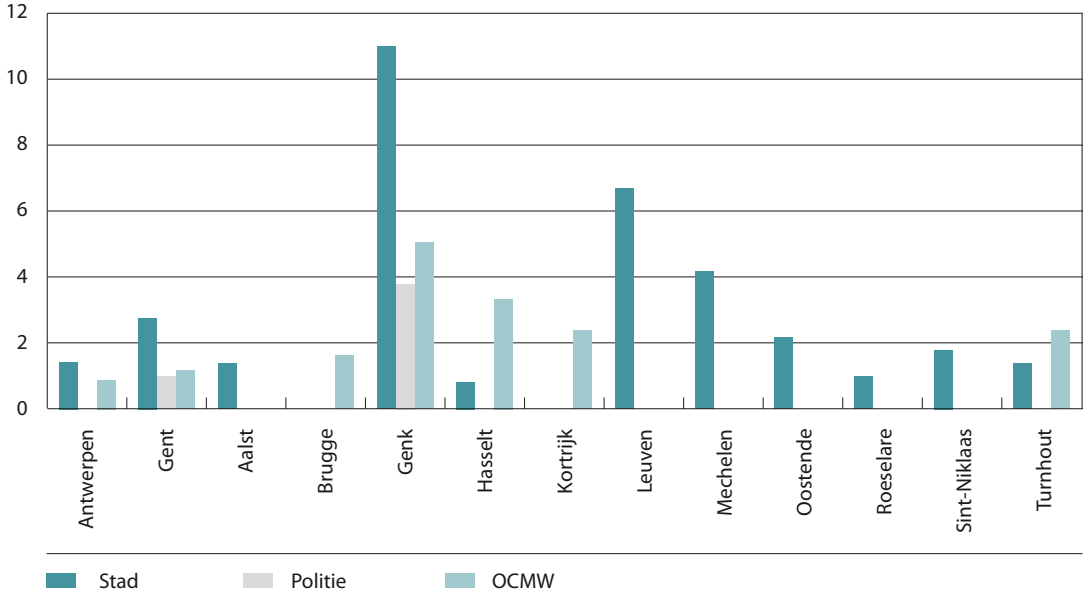

Bron: Betrokken diensten steden.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht

Definitie

Aandeel (%) van de vrouwen in de kaderfuncties van het stadsbestuur, de politie en het OCMW.

Het aandeel vrouwen staat voor het aantal vrouwen ten opzichte van alle werknemers in deze functie.

Personen in kaderfuncties hebben zowel een leidinggevende als een beleidsvoorbereidende functie. Naast het politieke bestuur zijn alle topfuncties meegeteld, namelijk de top van de administratie en subdirecties, hoofden van departementen, bestuurseenheden, administratieve directeurs en de diensthoofden.

Vaststellingen

In zo goed als alle steden is minder dan de helft van de werknemers in een publieke kaderfunctie een vrouw. Enkel in Leuven en Hasselt is ongeveer 1 op de 2 werknemers in een kaderfunctie een vrouw. In Turnhout en Oostende zijn maar 3 op de 10 kaderleden vrouwen.

In de meeste steden werkt het grootste aandeel vrouwen in een kaderfunctie voor het OCMW, gevolgd door de stad en de politie. Bij de politie zijn vrouwen ondervertegenwoordigd.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht, in 2006, 2008 en 2011, in %.

	2006	2008*	2011*
Antwerpen	n.b.	43,0	46,0
Gent	39,3	38,6**	46,8
Aalst	28,2	35,7	36,0
Brugge	25,9**	29,6	35,4
Genk	40,7	38,8	41,1
Hasselt	32,6	47,4***	49,3
Kortrijk	29,5	25,9	32,2
Leuven	34,6	44,7	50,2
Mechelen	38,8	44,9	41,3
Oostende	30,6	43,6	27,2
Roeselare	28,0	30,9	35,4
Sint-Niklaas	37,6	35,4	38,8
Turnhout	29,2	20,9	31,1

* Korf van functies is uitgebreid in 2008 en 2011 t.o.v. 2006
**Enkel stadsbestuur en politie
***Enkel stadsbestuur
Bron: Betrokken diensten steden.

Aandachtspunten

Het aandeel vrouwen in een korf van publieke kaderfuncties geeft een aanduiding van de mate waarin het stadsbestuur, de politie en het OCMW werken aan een gelijkwaardige behandeling van vrouwen in de stad.

Deze indicator leest men best samen met '*Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht*', '*Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst*' en '*Houding tegenover diversiteit*'.

De korf van functies is in 2008 ten opzichte van 2006 uitgebreid. Vervolgens is de korf van functies iets vernauwd in 2011 ten opzichte van 2008. Dit maakt dat uitspraken over de evolutie in de tijd moeilijk zijn.

Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht, in 2011, in %.

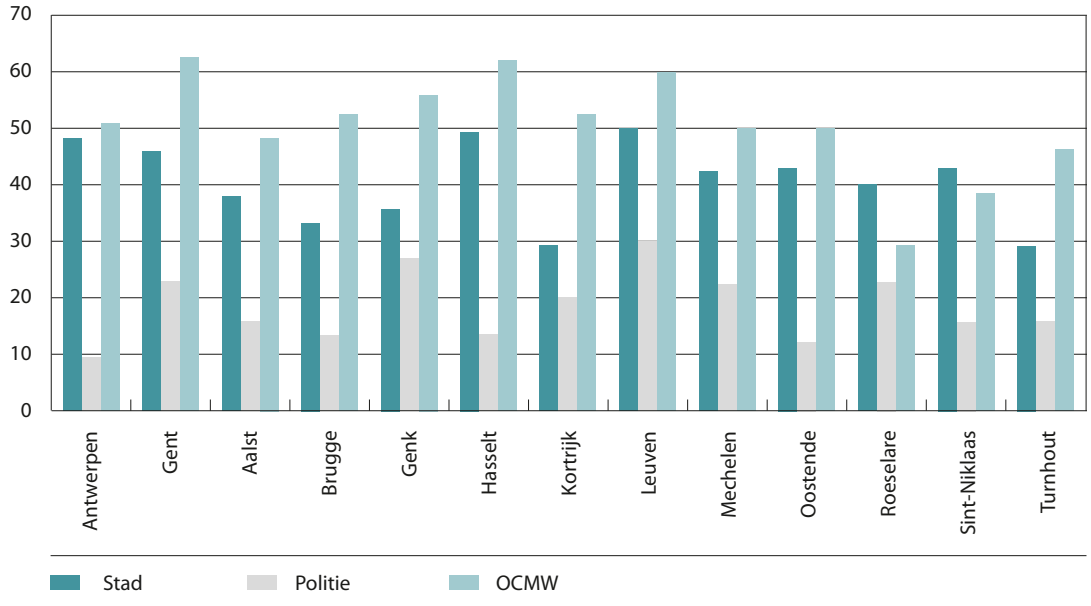

Bron: Betrokken diensten steden.

Houding tegenover diversiteit

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat positief staat tegenover diversiteit.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende vijf stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:

1. 'Het is goed voor een stad als er mensen uit verschillende culturen wonen.'
2. 'Ik zou het zinvol vinden als er in mijn buurt activiteiten worden georganiseerd waarbij mensen uit verschillende culturen elkaar beter leren kennen.'
3. 'Ik vind dat er in mijn buurt te veel mensen uit een andere cultuur wonen.'
4. 'Als je mensen uit een andere cultuur beter leert kennen, blijken mensen uit een andere cultuur best sympathiek.'
5. 'Ik zou het niet zo prettig vinden als er een gezin uit een andere cultuur in het huis naast mij komt wonen.'

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'.

In de tabel worden de resultaten gepresenteerd van een samengestelde variabele. Het gaat om het aandeel personen dat op minstens drie van de vijf stellingen een positieve houding inneemt tegenover diversiteit ('eens' of 'helemaal eens' met de stellingen 1, 2 en 4, 'oneens' of 'helemaal oneens' met de stellingen 3 en 5). In de grafiek wordt het aandeel personen weergegeven dat op nul, één/twee, drie/vier of vijf van de vijf stellingen een positieve houding tegenover diversiteit inneemt.
In de berekeningen werden enkel die respondenten opgenomen die minstens drie van de vijf stellingen hebben beoordeeld.

Vaststellingen

In 2011 staat volgens de samengestelde variabele goed 43% van de inwoners van de 13 steden positief tegenover diversiteit. Het verschil tussen de steden is echter groot. De inwoners van Leuven zijn het meest positief. Daarna volgen de inwoners van Genk en de grootsteden Gent en Antwerpen. In Aalst is de houding het minst positief, gevolgd door Kortrijk, Sint-Niklaas, Oostende en Roeselare.

Houding tegenover diversiteit, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**46,0**	44,0	48,1
Gent	**47,2**	44,0	50,5
Aalst	**29,9**	28,0	31,9
Brugge	**43,6**	40,3	47,0
Genk	**51,3**	49,4	53,2
Hasselt	**43,7**	39,9	47,5
Kortrijk	**33,3**	29,8	37,0
Leuven	**56,1**	52,5	59,7
Mechelen	**42,1**	38,3	46,0
Oostende	**34,1**	30,5	38,0
Roeselare	**34,4**	30,9	38,1
Sint-Niklaas	**33,8**	30,3	37,5
Turnhout	**39,3**	36,9	41,6
Totaal 13 steden	***43,4***	*42,4*	*44,4*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

In de samengestelde variabele wordt de grens voor een positieve houding tegenover diversiteit vrij arbitrair op minstens drie van de vijf stellingen gelegd. Als de grens gelegd wordt op vijf van de vijf stellingen, blijft echter min of meer dezelfde volgorde gelden. Leuven scoort het hoogst, gevolgd door Brugge, Gent, Antwerpen en Genk. Dezelfde steden scoren ook het laagst: Oostende, Aalst, Kortrijk, Roeselare en Sint-Niklaas.
Goed 14% van de inwoners van de centrumsteden spreekt zich op alle stellingen positief uit over diversiteit. Daartegenover staat een groep van 24% die zich op geen enkele stelling positief uitspreekt en dus zeer negatief staat tegenover diversiteit.
Als naar de verschillende stellingen afzonderlijk wordt gekeken, blijkt vooral stelling 4 duidelijk positiever beoordeeld te worden dan de andere stellingen. 54% van de inwoners van de centrumsteden is het eens met de stelling dat als je mensen uit een andere cultuur beter leert kennen, zij best sympathiek blijken. De andere stellingen worden telkens door iets meer dan 40% van de inwoners positief beoordeeld.
Naar geslacht is er geen verschil op de samengestelde variabele. Naar leeftijd is dat er wel: oudere respondenten nemen minder vaak een positieve houding aan dan jongere respondenten. Ook opleiding speelt een belangrijke rol: hoger opgeleiden zijn veel positiever. Het is ten slotte zo dat niet-Belgen veel positiever staan tegenover diversiteit dan Belgen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In een leefbare en duurzame stad leven de burgers ondanks hun onderlinge verschillen met elkaar samen en wordt het burgerschap gedeeld. Een belangrijke voorwaarde daarbij is dat er op een open en positieve manier omgegaan wordt met diversiteit.
Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren zoals '*Vertrouwen in de medemens*', '*Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst*', '*Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst*', '*Sociale integratie in de buurt*' en '*Tevredenheid over contacten in de buurt*'.
De vijf stellingen vertonen voldoende interne samenhang opdat zij samengebracht kunnen worden tot één samengestelde variabele (chronbach's alpha is minimaal 0,7).
De groep respondenten die antwoordt met 'niet eens, niet oneens' is bij elk van de stellingen vrij groot en varieert van 29,6% bij stelling 3 tot 36,4% bij stelling 4.

Houding tegenover diversiteit: positieve houding tegenover diversiteit op nul, één/twee, drie/vier of vijf van de vijf stellingen, in 2011, in %.

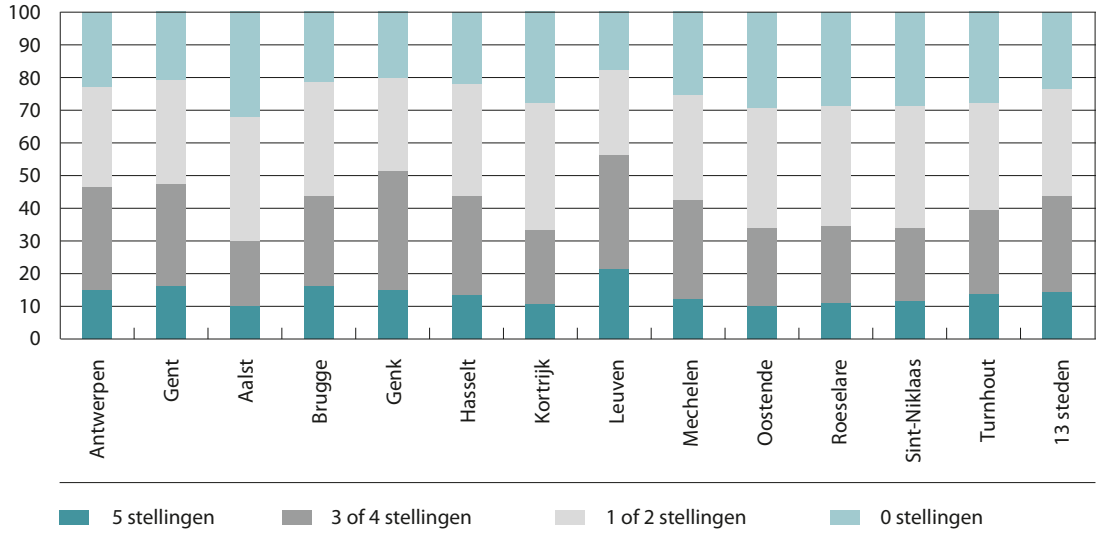

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Sociale integratie in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat zich positief uitspreekt over de mate van sociale integratie in de buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werden in 2011 volgende vijf stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad:
1. 'Mensen in deze buurt zijn te vertrouwen.'
2. 'Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.'
3. 'Ik heb veel contact met mijn directe buren.'
4. 'Mensen in deze buurt zijn bereid hun buren te helpen.'
5. 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners.'

De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'.

In de tabel worden de resultaten gepresenteerd van een samengestelde variabele. Het gaat om het aandeel personen dat op minstens drie van de vijf stellingen 'eens' of 'helemaal eens' heeft geantwoord.
In de grafiek wordt het aandeel personen weergegeven dat op nul, één/twee, drie/vier of vijf van de vijf stellingen 'eens' of 'helemaal eens' heeft geantwoord.
In de berekeningen werden enkel die respondenten opgenomen die minstens drie van de vijf stellingen hebben beoordeeld.

Vaststellingen

In 2011 beoordeelt volgens de samengestelde variabele 57% van de inwoners van de 13 steden de sociale integratie in de buurt als positief. Het verschil tussen de steden is echter groot. De inwoners van Hasselt, Kortrijk, Brugge, Roeselare en Genk zijn het meest positief. In de grootsteden en in Oostende is de beoordeling het minst positief.
In de samengestelde variabele wordt de grens voor een positieve beoordeling van de sociale integratie in de buurt vrij arbitrair op minstens drie van de vijf stellingen gelegd. Als de grens gelegd wordt op vijf van de vijf stellingen, blijft echter min of meer dezelfde volgorde gelden. Het zijn dezelfde steden die het best scoren al

Sociale integratie in de buurt, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**52,4**	50,3	54,4
Gent	**53,5**	50,3	56,7
Aalst	**56,3**	54,3	58,4
Brugge	**65,0**	61,7	68,2
Genk	**63,2**	61,4	65,0
Hasselt	**67,2**	63,6	70,7
Kortrijk	**66,2**	62,5	69,8
Leuven	**57,7**	54,0	61,3
Mechelen	**58,9**	55,1	62,7
Oostende	**53,2**	49,3	57,2
Roeselare	**64,9**	61,2	68,5
Sint-Niklaas	**60,2**	56,4	63,8
Turnhout	**56,3**	53,9	58,7
Totaal 13 steden	***57,2***	*56,2*	*58,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

zakt Hasselt in dit geval wel een aantal plaatsen. Dezelfde steden scoren ook het minst goed: de grootsteden en Oostende. Maar ook Turnhout bevindt zich nu bij de steden waar de beoordeling van de sociale integratie in de buurt het minst positief is.
26% van de inwoners van de centrumsteden is het (helemaal) eens met alle stellingen en beoordeelt de sociale integratie in de buurt dus als erg positief. Daartegenover staat een groep van 16% die het met geen enkele stelling eens is en de sociale integratie in de buurt dus als erg negatief beoordeelt.
Als naar de verschillende stellingen afzonderlijk wordt gekeken, blijkt vooral stelling 5 over de contacten met andere dan de directe buren gemiddeld veel lager te scoren dan de andere stellingen. Slechts 38% van de inwoners van de centrumsteden is het eens met de stelling dat hij of zij veel contact heeft met andere buurtbewoners dan de directe buren. Met de andere stellingen gaat telkens de helft tot tweederde van de inwoners akkoord.
Naar geslacht is er geen verschil op de samengestelde variabele. Naar leeftijd is dat er wel: oudere respondenten beoordelen hun sociale integratie in de buurt vaker positief dan jongere respondenten. Ook het eigendomsstatuut speelt een rol: eigenaars zijn positiever dan huurders. Er is ten slotte een beperkt effect van opleiding: hoger opgeleiden zijn iets positiever.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In een leefbare en duurzame stad hebben een sterk sociaal weefsel en persoonlijke netwerken een positieve invloed op het vertrouwen van mensen in de medemens en de samenleving in het algemeen. Bovendien kunnen sterke persoonlijke netwerken indien gewenst zorgen voor ondersteuning en opvang in de vertrouwde omgeving.
Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren zoals '*Vertrouwen in de medemens*', '*Tevredenheid over contacten in de buurt*', '*Participatie aan het verenigingsleven*'.
De vijf stellingen vertonen voldoende interne samenhang opdat zij samengebracht kunnen worden tot één samengestelde variabele (chronbach's alpha is minimaal 0,7).
De groep respondenten die antwoordt met 'niet eens, niet oneens' is bij elk van de stellingen vrij groot en varieert van 23,4% bij stelling 2 tot 29,5% bij stelling 5.

Sociale integratie in de buurt, positieve beoordeling op nul, één/twee, drie/vier of vijf van de vijf stellingen, in 2011, in %.

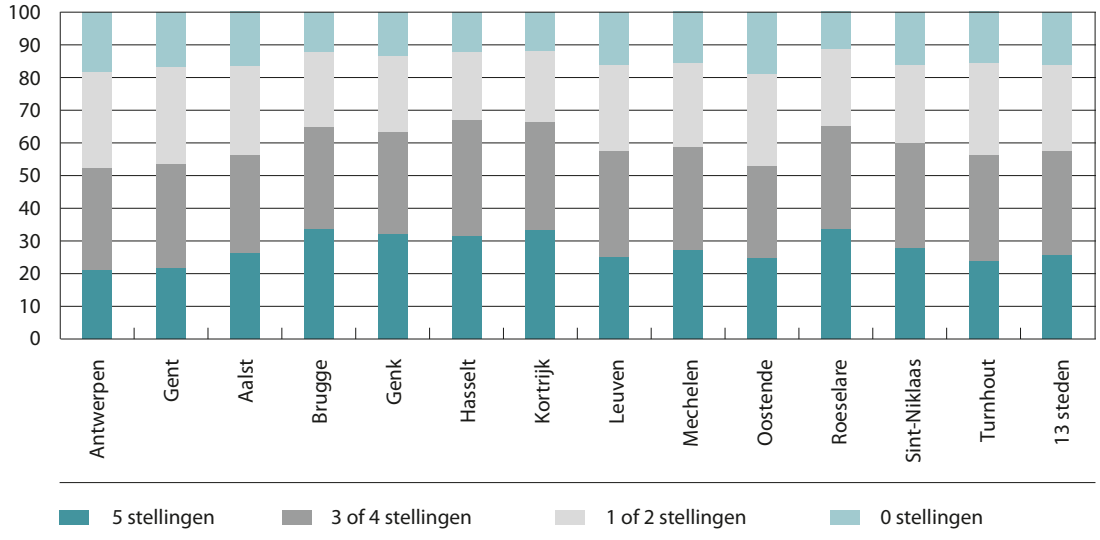

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Huishoudens met betalingsmoeilijkheden

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat leeft in een huishouden met achterstallige betaling(en) voor huishuur/afbetaling van de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie, aankopen op afbetaling of gezondheidsuitgaven omwille van financiële redenen, tijdens het afgelopen jaar.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad gevraagd of het is voorgekomen dat de respondent zelf of een ander lid van het gezin 'één of meer rekeningen niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen (dus niet vergeten)'. Daarbij werden volgende soort betalingen voorgelegd aan de respondent:

1. 'huishuur/afbetaling van de woning (terugbetaling van de lening)'
2. 'rekening van elektriciteit/water/gas/stookolie'
3. 'terugbetaling van aankopen op afbetaling (uitgezonderd voor de woning)'
4. 'gezondheidsuitgaven'.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'Neen, dat is de voorbije 12 maanden niet voorgekomen', 'Ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen' en 'Niet van toepassing'.

In de tabel worden de resultaten gepresenteerd van een samengestelde variabele. Het gaat om het aandeel respondenten dat op minstens 1 van de 4 items antwoordde 'Ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen'. In de grafiek wordt het aandeel personen weergegeven dat antwoordde 'Ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen' op elk van de verschillende items.

Vaststellingen

In 2011 leeft goed 15% van de inwoners van de 13 steden in een gezin met achterstallige betaling(en) voor huishuur/afbetaling van de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie, aankopen op afbetaling of gezondheidsuitgaven. Het verschil tussen de steden is groot. De inwoners van Antwerpen en Genk hebben het vaakst betalingsmoeilijkheden, de inwoners van Leuven en Roeselare het minst vaak. De score van Leuven (de best scorende stad) ligt bijna 10 procentpunten lager dan die van Antwerpen (de slecht scorende stad).

Huishoudens met betalingsmoeilijkheden, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**19,0**	17,3	20,9
Gent	**14,5**	12,3	17,0
Aalst	**13,1**	11,6	14,7
Brugge	**12,9**	10,6	15,6
Genk	**17,7**	16,1	19,3
Hasselt	**12,9**	10,4	15,9
Kortrijk	**14,0**	11,4	17,2
Leuven	**9,4**	7,4	11,9
Mechelen	**14,5**	11,8	17,7
Oostende	**14,7**	11,9	18,1
Roeselare	**11,0**	8,7	13,8
Sint-Niklaas	**14,9**	12,1	18,2
Turnhout	**15,3**	13,5	17,4
Totaal 13 steden	***15,3***	*14,5*	*16,1*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Het zijn de rekeningen voor gas/elektriciteit/water/stookolie die het vaakst voor problemen zorgen. Goed 10% van de inwoners van de 13 steden hebben minstens 1 achterstallige betaling op deze rekeningen. Daarna volgen de betalingen van de huishuur/afbetaling van de woning (8%), de gezondheidsuitgaven (7%) en de aankopen op afbetaling (5%).

8% van de inwoners van de 13 steden combineert problemen op minstens 2 van de 4 items, 3% op minstens 3 van de 4 items en 1% heeft problemen op alle 4 de items.

Naar geslacht is er geen verschil op de samengestelde variabele. Naar leeftijd is dat er wel: jongere respondenten hebben veel vaker betalingsmoeilijkheden dan oudere respondenten. Ook opleiding speelt een belangrijke rol: lager opgeleiden hebben vaker problemen dan hoger opgeleiden. Ten slotte zijn er ook duidelijke effecten van eigendomsstatuut en nationaliteit: huurders hebben vaker problemen dan eigenaars en niet-Belgen vaker dan Belgen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De indicator geeft een aanduiding van mogelijke financiële armoede in het huishouden. In een leefbare en duurzame stad heeft men aandacht voor sociale rechtvaardigheid en wordt er naar gestreefd de armoede zoveel als mogelijk uit te bannen.
Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren over inkomensongelijkheid en materiële armoede zoals '*Fiscale inkomens beneden de kritische grens*', '*Personen met overmatige schuldenlast*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*', '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*' en '*Leefloontrekkers*'.

In tegenstelling tot de administratieve cijfers van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België over het aantal geregistreerde personen met betalingsachterstand (zie indicator '*Personen met overmatige schuldenlast*') werd in de survey Stadsmonitor van 2011 niet alleen gevraagd naar achterstallen voor een consumentenkrediet of hypothecair krediet maar ook naar betalingsproblemen voor andere uitgavenposten (huur, nutsvoorzieningen, gezondheidsuitgaven).

Huishoudens met betalingsmoeilijkheden: achterstallige betaling(en) op elk van de 4 items, in 2011, in %.

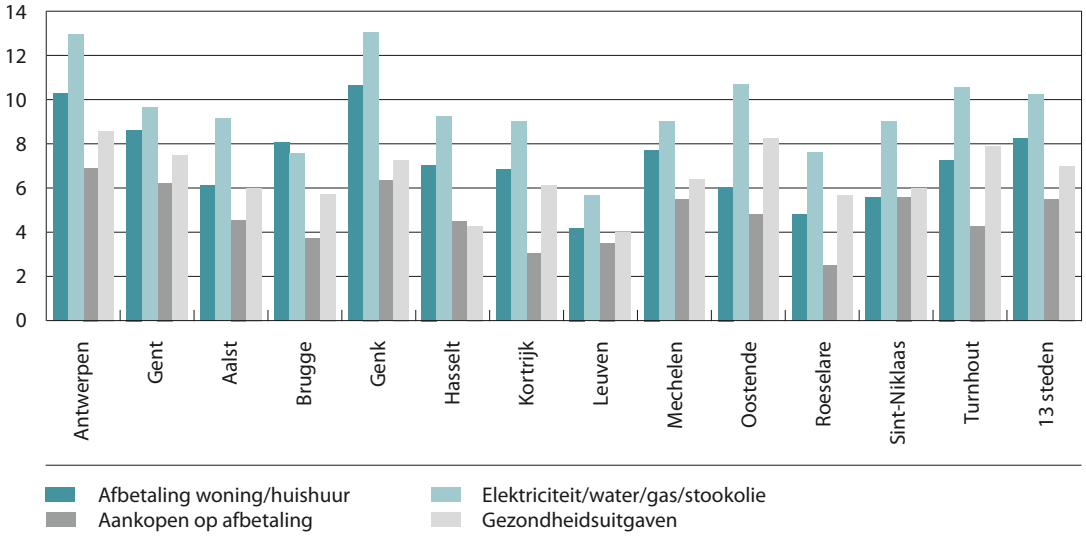

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Leefloontrekkers

Definitie

Aantal (equivalent) leefloontrekkers per 1.000 inwoners van 18 tot 65 jaar.

Aantal personen dat een leefloon ontvangt in het kader van het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI) of een equivalent leefloon ontvangt in het kader van het Recht op Maatschappelijke Hulp (RMH), per 1.000 inwoners van 18 tot 65 jaar.

Naast de klassieke sociale uitkeringen (pensioenen, werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen en kinderbijslag), probeert de overheid via de sociale bijstandsuitkeringen de armoedesituatie van de minst gegoede groepen te verbeteren. Het gaat om het (equivalent) leefloon, de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) dat het vroegere Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden (GIB) vervangt, de Gewaarborgde Gezinsbijslag en de Inkomensvervangende Tegemoetkoming voor personen met een handicap (IVT). Het (equivalent) leefloon is gericht op personen van 18 tot 65 jaar.

Het gaat hier om de personen die een leefloon ontvangen in het kader van het Recht op Maatschappelijke Integratie (RMI) of een equivalent leefloon ontvangen in het kader van het Recht op Maatschappelijke Hulp (RMH). Het RMH is er voor mensen die niet in aanmerking komen voor het RMI omdat ze niet voldoen aan bepaalde voorwaarden inzake leeftijd, nationaliteit en arbeidsbereidheid. In de praktijk gaat het vooral om vreemdelingen die niet ingeschreven zijn in het bevolkingregister.

Vaststellingen

In 2010 ontvingen 21 op de 1.000 inwoners van de 13 steden tussen 18 en 65 jaar een (equivalent) leefloon. Dat aantal is tegenover de periode 2006-2008 duidelijk toegenomen. Het relatieve aantal (equivalent) leefloontrekkers ligt in de 13 steden meer dan dubbel zo hoog als in het hele Vlaamse Gewest.

Leefloontrekkers per 1.000 inwoners van 18 tot 65 jaar, van 2006 tot 2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	21	20	20	22	23
Gent	28	29	29	31	36
Aalst	9	9	10	12	13
Brugge	8	7	7	8	9
Genk	7	6	5	6	7
Hasselt	9	9	9	10	10
Kortrijk	13	13	14	18	20
Leuven	14	13	14	15	17
Mechelen	18	17	16	17	19
Oostende	18	17	17	20	23
Roeselare	9	9	10	12	14
Sint-Niklaas	13	12	13	15	18
Turnhout	11	11	12	14	16
Totaal 13 steden	*17*	*17*	*17*	*19*	*21*
Vlaams Gewest	*10*	*9*	*8*	*8*	*9*

Bron: POD MI, ADSEI, RR, bewerking SVR.

Gent scoort veruit het hoogst. Het relatieve aantal ligt er nog een pak hoger dan in Antwerpen en Oostende die de tweede hoogste score halen. Genk heeft relatief gezien het minste aantal (equivalent) leefloontrekkers, kort gevolgd door Brugge en Hasselt. Het relatieve aantal (equivalent) leefloontrekkers ligt in Gent (de hoogst scorende stad) vijf keer hoger dan in Genk (de laagst scorende stad).

Het relatieve aantal (equivalent) leefloontrekkers is in de 13 steden tussen 2006 en 2010 met 24% toegenomen. De grootste relatieve stijging was er in Roeselare (+56%) en Kortrijk (+54%). Enkel in Genk en Mechelen bleven de cijfers (min of meer) stabiel.

Als afzonderlijk naar de leefloners en naar de equivalent leefloners wordt gekeken, blijken er in de 13 steden 15 leefloners en 6 equivalent leefloners per 1.000 inwoners tussen 18 en 65 jaar. Dat ligt telkens duidelijk hoger dan in het hele Vlaamse Gewest. Op vlak van het leefloon scoort Gent veruit het hoogst, Genk, Hasselt en Brugge het laagst. Op het equivalent leefloon haalt Antwerpen relatief gezien de hoogste score. Brugge en Genk scoren op dit vlak het laagst.

Aandachtspunten

Deze indicator is relevant voor de strijd tegen materiële armoede en inkomensongelijkheid. Het (equivalent) leefloon is één van sociale bijstandsuitkeringen waarmee de overheid de armoedesituatie van de minst gegoede groepen tracht te verbeteren.

Men leest deze indicator het best samen met andere indicatoren over armoede en inkomensongelijkheid zoals '*Fiscale inkomens beneden de kritische grens*', '*Personen met overmatige schuldenlast*', '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*'.

Het gaat hier niet om het aantal personen dat recht heeft op het (equivalent) leefloon maar om het aantal personen dat het (equivalent) leefloon effectief ontvangt. Om uiteenlopende redenen maakt een bepaald deel van de personen die recht hebben op het (equivalent) leefloon in de praktijk geen gebruik van dat recht. Hoe groot dat aandeel is, is echter moeilijk te schatten.

Leefloontrekkers per 1.000 inwoners van 18 tot 65 jaar, in 2010.

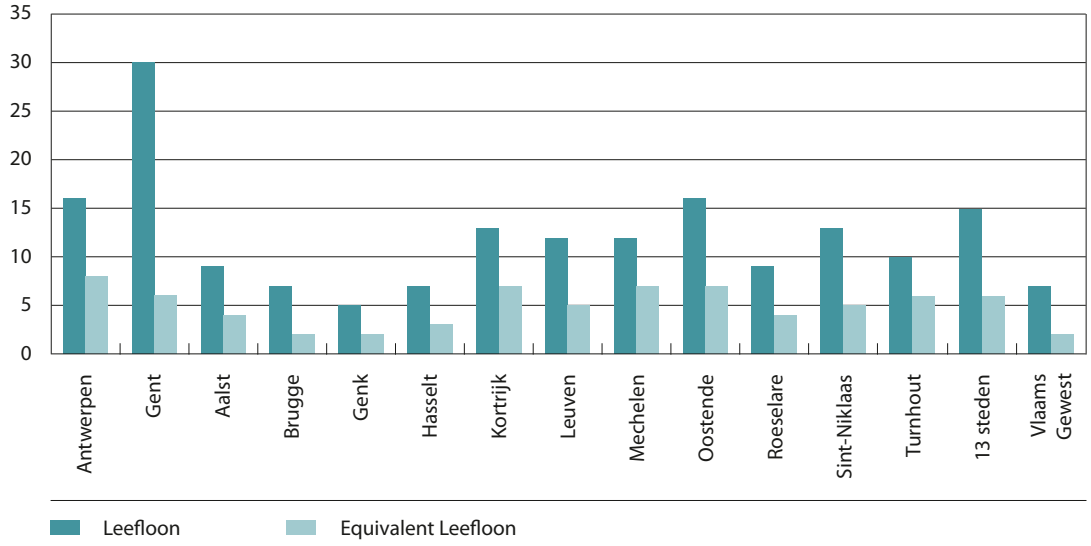

Bron: POD MI, ADSEI, RR, bewerking SVR.

Fiscale inkomens beneden de kritische grens

Definitie

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner, het aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro (in %) en het aandeel gemeenschappelijke aangiften onder de 20.000 euro (in %).

In de tabel gaat het om het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner. Dat is het quotiënt van het totale netto belastbaar inkomen van alle inwoners en de bevolking op 1 januari van het aanslagjaar (= jaar waarin de belastingsaangifte wordt ingediend en dat volgt op het inkomstenjaar). Om een vergelijking over de jaren heen mogelijk te maken werden de bedragen omgerekend in prijzen van 2008 (meest recente inkomstenjaar waarover gegevens beschikbaar zijn). Voor meer informatie over het netto belastbaar inkomen, zie: www.thuisindestad.be.

In de grafiek gaat het om het aandeel individuele aangiften met een netto belastbaar inkomen onder de 10.000 euro en het aandeel gemeenschappelijke aangiften met een netto belastbaar inkomen onder de 20.000 euro, ten opzichte van respectievelijk het totaal aantal individuele en het totaal aantal gemeenschappelijke aangiften. Een aangifte kan worden ingevuld door één persoon (individuele aangifte) of twee personen (gemeenschappelijke aangifte). De algemene regel is dat iedereen een individuele aangifte moet invullen, behalve de gehuwden en wettelijk samenwonenden. Zij moeten gezamenlijk een gemeenschappelijke aangifte invullen.
Met de belastingplichtigen die omwille van hun inkomen (jongeren zonder inkomen) of omwille van hun gezinslasten niet belastbaar zijn en dus een nulaangifte indienen, wordt in de berekeningen geen rekening gehouden.

Vaststellingen

In het inkomstenjaar 2008 bedroeg het gemiddeld netto belastbaar inkomen in de 13 steden 15.510 euro. Dat ligt duidelijk lager dan het Vlaamse gemiddelde. Net als in het gehele Vlaamse Gewest is ook in de 13 steden het gemiddeld netto belastbaar inkomen tussen 2007 en 2008 er in reële termen iets op achteruitgegaan. Tegenover het inkomstenjaar 2005 is het gemiddeld netto belastbaar inkomen wel overal gestegen.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen ligt het hoogst in Leuven en het laagst in Genk. Het verschil tussen beide steden bedraagt bijna 4.000 euro.

Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner, in euro en prijzen van 2008, inkomstenjaren 2005-2008 (aanslagjaren 2006-2009).

	2005	2006	2007	2008
Antwerpen	14.013	14.122	14.334	14.273
Gent	15.540	15.810	16.011	15.913
Aalst	16.408	16.618	17.004	16.797
Brugge	15.810	16.345	16.527	16.572
Genk	13.036	13.444	13.587	13.724
Hasselt	16.513	16.841	17.084	17.139
Kortrijk	15.278	15.451	15.832	15.764
Leuven	17.625	17.769	17.991	17.643
Mechelen	15.620	15.900	16.245	16.178
Oostende	14.736	15.039	15.286	15.240
Roeselare	14.924	15.258	15.598	15.608
Sint-Niklaas	15.214	15.377	15.630	15.508
Turnhout	15.391	15.668	15.835	15.634
Totaal 13 steden	*15.113*	*15.346*	*15.583*	*15.510*
Vlaams Gewest	*15.640*	*15.942*	*16.249*	*16.199*

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Als gekeken wordt naar het aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro blijkt dat percentage bij de 13 steden nagenoeg even groot te zijn als het Vlaamse gemiddelde. Het hoogste aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro is te vinden in Genk, het laagste aandeel in Aalst.

Bij de gemeenschappelijke aangiften is het verschil tussen de 13 steden en het Vlaams gemiddelde groter: in de 13 steden ligt het aandeel aangiften onder 20.000 euro iets hoger. Het aandeel ligt nu het hoogst in Antwerpen en het laagst in Leuven.

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad probeert men de financiële armoede zoveel als mogelijk uit te bannen. Daarvoor moeten alle inwoners kunnen beschikken over een menswaardig inkomen.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren over inkomensongelijkheid en materiële armoede zoals de indicatoren '*Leefloontrekkers*', '*Personen met overmatige schuldenlast*','*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*'.

Het gaat hier telkens om het netto belastbaar inkomen. De fiscale netto inkomens komen niet volledig overeen met de werkelijke netto inkomens van de huishoudens. Zo wordt er geen rekening gehouden met de inkomens die vrijgesteld zijn van belastingen (zoals de kinderbijslagen) of inkomens die worden achtergehouden voor de fiscus (belastingsontwijking).

Het gemiddelde netto belastbaar inkomen van de inkomstenjaren 2005 tot en met 2007 werd hier omgerekend in prijzen van 2008 waardoor de gegevens afwijken van de fiscale statistieken die jaarlijks bekend gemaakt worden door ADSEI.

Een individuele of gemeenschappelijke aangifte zegt niets over het aantal personen in het fiscale huishouden aangezien geen rekening gehouden wordt met eventuele kinderen of andere personen ten laste. Tegelijk is het zo dat de twee partners van een ongehuwd of niet wettelijk maar wel feitelijk samenwonend koppel (al dan niet met kinderlast) twee afzonderlijke individuele aangiften moeten indienen.

Fiscale inkomens beneden de kritische grens, inkomstenjaar 2008 (aanslagjaar 2009), in %.

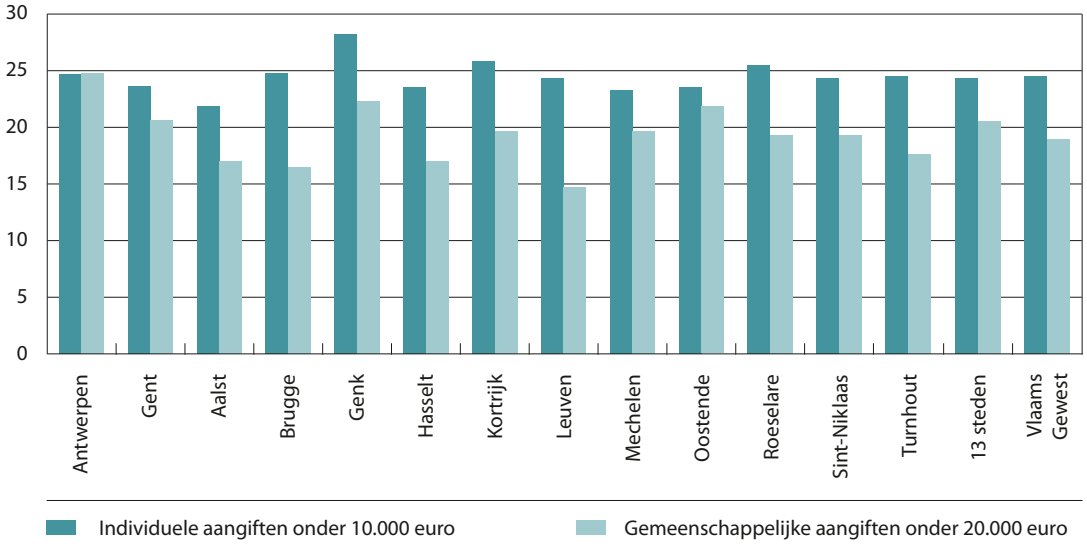

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat geniet van een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

Personen die genieten van een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering hebben recht op een hogere terugbetaling voor sommige geneesmiddelen en geneeskundige verzorging (bezoek aan zorgverstrekkers en hospitalisatie), derdebetalersregeling bij artsen die daarmee instemmen en een lagere maximumfactuur.
Er zijn 3 rechtgevende categorieën: personen die een bepaald sociaal voordeel ontvangen (leefloon of gelijkaardige OCMW-hulp, IGO of GIB, uitkering voor personen met een handicap...), personen met een specifieke hoedanigheid van wie het gezinsinkomen een bepaalde grens niet overschrijdt (wezen, gepensioneerden, invaliden, weduwen/weduwnaars, personen met een erkende handicap die geen uitkering ontvangen, ...) en personen uit gezinnen met een bescheiden inkomen (OMNIO-statuut). Vanaf 1 juli 2010 komen ook personen die minstens 1 jaar werkloos zijn en leden van eenoudergezinnen in aanmerking.
Bij alle categorieën hebben zowel de titularissen als hun personen ten laste recht op de verhoogde tegemoetkoming.

Het gaat om het aandeel van de totale bevolking dat geniet van een verhoogde tegemoetkoming (titularissen en hun personen ten laste), telkens op 1 januari van het jaar.

Vaststellingen

Begin 2011 geniet 17% van de bevolking van de 13 steden van de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Tegenover de voorgaande jaren is dat percentage licht gestegen. Het aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming ligt goed 4 procentpunten hoger in de 13 steden dan in het totale Vlaamse Gewest. Antwerpen scoort het hoogst, kort gevolgd door Oostende. Brugge, Leuven en Hasselt hebben het laagste aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming.
Voor alle steden samen zijn de personen met een bepaald sociaal voordeel de omvangrijkste groep. Daarna volgt de groep personen met een specifieke hoedanigheid (wezen, gepensioneerden, invaliden, weduwen/weduwnaars, personen met erkende handicap die geen uitkering ontvangen...). De groep met OMNIO-statuut is het kleinst. Het aandeel personen met een OMNIO-statuut in de 13 steden is tussen 2008 en 2011 wel meer

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering, van 2008 tot 2011, in % van de totale bevolking.

	2008	2009	2010	2011
Antwerpen	16,3	17,4	18,9	20,8
Gent	15,2	14,6	14,9	16,4
Aalst	12,4	12,4	13,3	14,2
Brugge	12,3	11,6	11,6	12,0
Genk	15,4	15,1	15,7	17,0
Hasselt	13,1	12,4	12,5	13,1
Kortrijk	16,0	15,1	15,5	16,3
Leuven	12,7	11,6	12,0	12,6
Mechelen	16,5	15,8	16,1	17,0
Oostende	18,8	18,0	18,3	19,5
Roeselare	15,5	14,2	14,3	14,8
Sint-Niklaas	15,2	14,4	14,9	16,1
Turnhout	13,7	12,5	13,1	13,7
Totaal 13 steden	*15,2*	*15,0*	*15,7*	*17,0*
Vlaams Gewest	*12,4*	*11,8*	*12,0*	*12,7*

Bron: KSZ, ADSEI, bewerking SVR.

dan verdubbeld, van 1,4% van de totale bevolking in 2008 tot 3,6% in 2010.
Deze verhouding tussen de 3 categorieën is terug te vinden in nagenoeg elke stad. Uitzonderingen hierop vormen de relatief grote groep personen met een OMNIO-statuut in Antwerpen en de relatief grote groep personen met een specifieke hoedanigheid in Genk.
Oostende is de stad met het hoogste aandeel personen die een verhoogde tegemoetkoming genieten op basis van een sociaal voordeel. Genk is de stad met het hoogste aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming op basis van een specifieke hoedanigheid. Antwerpen is de stad met het hoogste aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming op basis van het OMNIO-statuut.

Aandachtspunten

Deze indicator is relevant voor de strijd tegen materiële armoede en inkomensongelijkheid. Het gaat om de groep van de bevolking die volgens de overheid financiële ondersteuning nodig heeft opdat voor hen de toegang tot de gezondheidszorg gegarandeerd zou zijn.

De bekommernissen omtrent de inkomensongelijkheid en de materiële armoede, linken deze indicator met indicatoren als: '*Fiscale inkomens beneden de kritische grens*', '*Leefloontrekkers*', '*Personen met overmatige schuldenlast*', '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*', '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*' en '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*'.

Wanneer men de evolutie van de gegevens van deze indicator beoordeelt, moet men rekening houden met het feit dat elke verhoging van de inkomensgrens of uitbreiding van de categorieën het aantal gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming doet stijgen. Zo werden de rechthebbende categorieën op 1 juli 2010 uitgebreid met personen die minstens 1 jaar werkloos zijn en leden van eenoudergezinnen.

Enkel bij diegenen die een recht op verhoogde tegemoetkoming krijgen op basis van een bepaald sociaal voordeel gebeurt de toekenning automatisch (al moeten leefloners wel bewijzen dat ze gedurende een bepaalde periode het leefloon hebben getrokken). De andere personen die denken recht te hebben op de verhoogde tegemoetkoming moeten dit statuut zelf aanvragen. Een bepaald deel van de doelgroep heeft dit nog niet gedaan. Dat aantal ligt vooral hoog bij de personen die recht hebben op het OMNIO-statuut.

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering naar categorie, in 2011, in % van de totale bevolking.

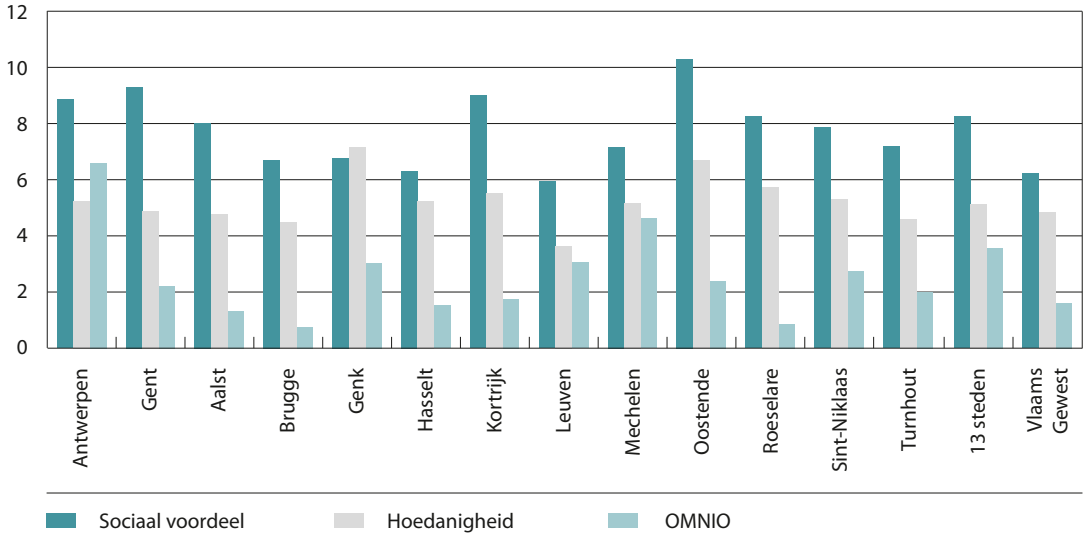

Bron: KSZ, ADSEI, bewerking SVR.

Personen met overmatige schuldenlast

Definitie

Aandeel personen met overmatige schuldenlast ten opzichte van het totaal aantal inwoners van 18 jaar en ouder (in %).

Aandeel personen van 18 jaar en ouder dat bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België geregistreerd staat met een betalingsachterstand van minstens drie maanden voor een consumentenkrediet of hypothecair krediet. Voor meer informatie over de situaties die aanleiding tot registratie, zie: www.thuisindestad.be.

Vaststellingen

Eind 2010 staat bijna 4% van de volwassen inwoners van de 13 steden bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank geregistreerd met minstens één achterstand van minstens drie maanden op de afbetaling van een consumenten- of hypothecair krediet. Dat aandeel blijft de jongste jaren nagenoeg constant. Het aandeel personen met betalingsachterstand ligt iets hoger in de 13 steden dan in het totale Vlaamse Gewest. In het Vlaamse Gewest gaat het eind 2010 om in totaal 144.504 personen.

Antwerpen scoort relatief gezien het hoogst, kort gevolgd door Oostende en Genk. Leuven, Hasselt en Brugge hebben het laagste aandeel personen met betalingsachterstand.

Tussen 2006 en 2010 is het aandeel in de meeste steden ongeveer constant gebleven. Enkel in Antwerpen, Genk, Hasselt, Sint-Niklaas en Turnhout is er sprake van een toename. In Leuven en Brugge is in dezelfde periode het aandeel personen met betalingsachterstand iets afgenomen.

Personen met overmatige schuldenlast, van 2006 tot 2010, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder.

	2006	2007	2008	2009	2010
Antwerpen	4,3	4,3	4,3	4,5	4,6
Gent	3,9	3,9	3,9	4,0	4,0
Aalst	4,0	3,9	3,8	3,9	3,9
Brugge	3,0	2,9	2,9	2,8	2,8
Genk	4,0	4,0	4,1	4,2	4,4
Hasselt	2,6	2,7	2,6	2,7	2,8
Kortrijk	3,3	3,2	3,2	3,2	3,3
Leuven	2,4	2,3	2,2	2,3	2,2
Mechelen	3,7	3,8	3,9	3,8	3,7
Oostende	4,5	4,6	4,5	4,6	4,5
Roeselare	3,1	3,2	3,1	3,0	3,1
Sint-Niklaas	3,0	3,2	3,2	3,3	3,4
Turnhout	3,3	3,4	3,6	3,7	3,6
Totaal 13 steden	*3,7*	*3,7*	*3,7*	*3,8*	*3,8*
Vlaams Gewest	*2,7*	*2,7*	*2,7*	*2,8*	*2,8*

Bron: NBB, ADSEI, bewerking SVR.

Aandachtspunten

De indicator geeft een aanduiding van mogelijke financiële armoede in het huishouden. In een leefbare en duurzame stad heeft men aandacht voor sociale rechtvaardigheid en wordt er naar gestreefd de armoede zoveel als mogelijk uit te bannen.

Men leest deze indicator best samen met volgende indicatoren: '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*', '*Leefloontrekkers*', '*Fiscale inkomens beneden de kritische grens*', '*Betalingsmoeilijkheden bij huisvesting*' en de '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

De term 'overmatige schuldenlast' slaat hier enkel op achterstallen van minstens drie maanden op hypothecaire leningen en consumentenkredieten. Of deze achterstallen al dan niet in wanverhouding staan tegenover het inkomen wordt bij deze indicator niet beoordeeld.
De indicator brengt bovendien maar een deel van de personen met schuldenlast in beeld, namelijk diegenen die geregistreerd staan bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België. Daarbij houdt men enkel rekening met achterstallen als gevolg van consumptie- en hypothecaire kredieten, niet met andere mogelijke achterstallen zoals voor huur, nutsvoorzieningen of gezondheidskosten. Dat gebeurde wel in de survey Stadsmonitor van 2011. Daarin werd gevraagd naar achterstallige betaling(en) voor huishuur/afbetaling van de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie, aankopen op afbetaling of gezondheidsuitgaven (zie indicator '*Huishoudens met betalingsmoeilijkheden*').

Deze indicator betreft alle volwassen personen die een betalingsachterstand van minstens drie maanden hebben op hypothecaire leningen en consumentenkredieten. Indien de lening of het krediet werd afgesloten door twee of meer personen, zijn zij allen opgenomen in de cijfers.

Personen met overmatige schuldenlast, van 2008 tot 2010, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder.

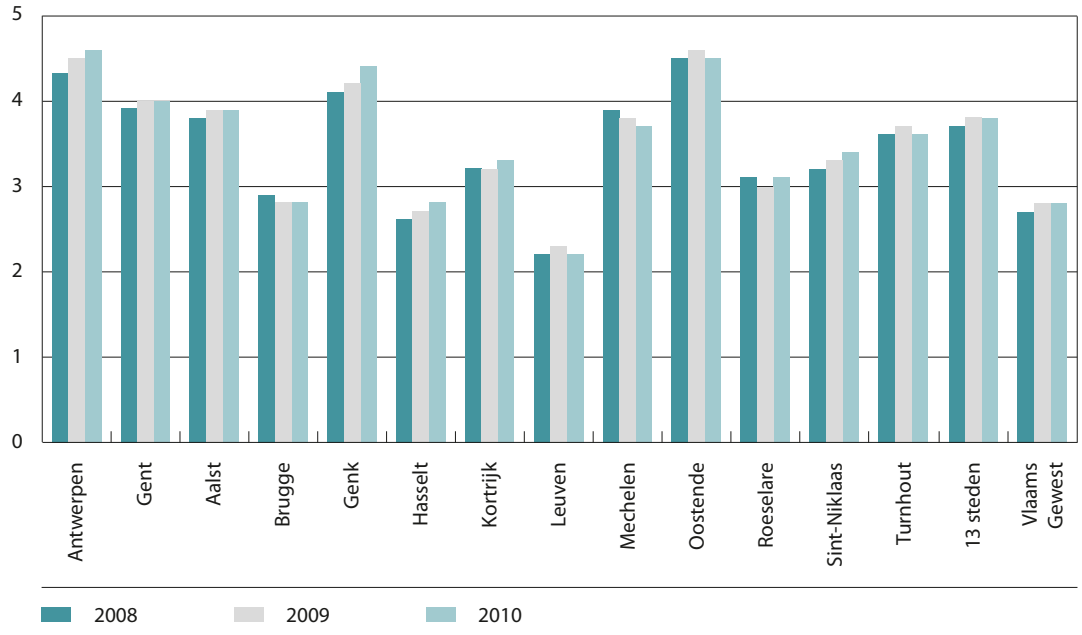

Bron: NBB, ADSEI, bewerking SVR.

Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding van armen/vreemdelingen/werklozen

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de voorzieningen voor de opvang en begeleiding van armen en vreemdelingen en de begeleiding van werklozen.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad gevraagd naar de tevredenheid over de voorzieningen voor de opvang en begeleiding van armen en vreemdelingen en over de voorzieningen voor de begeleiding van werklozen. De respondenten konden telkens antwoorden met 'zeer ontevreden', 'eerder ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'eerder tevreden', 'zeer tevreden' en 'geen mening/niet van toepassing'.

Respondenten die antwoordden met 'zeer tevreden' of 'eerder tevreden' werden in de teller opgenomen. Respondenten die antwoordden met 'geen mening/niet van toepassing' werden niet in de noemer opgenomen.

Vaststellingen

In 2011 is goed 4 op de 10 inwoners van de 13 steden tevreden over de voorzieningen voor de opvang en begeleiding van armen en vreemdelingen. Bij de voorzieningen voor de begeleiding van werklozen gaat het om bijna de helft van de inwoners.

Op vlak van de opvang van armen scoort Kortrijk het hoogst, gevolgd door Roeselare en Aalst. De inwoners van Antwerpen en Mechelen zijn het minst positief.
Bij de opvang van vreemdelingen scoren Roeselare en Kortrijk eveneens hoog, al scoort Genk hier wel nog hoger. Oostende, Mechelen en Antwerpen scoren het laagst.
Ook bij de begeleiding van werklozen scoren Roeselare en Genk het hoogst. Sint-Niklaas, Leuven en Antwerpen scoren op dit vlak het laagst.

Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding van armen, vreemdelingen en werklozen, in 2011, in %.

	Opvang armen			Opvang vreemdelingen			Begeleiding werklozen		
	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**33,6**	30,5	36,8	**39,9**	36,6	43,3	**45,0**	41,8	48,2
Gent	**43,1**	38,2	48,1	**43,0**	38,0	48,1	**49,5**	44,7	54,4
Aalst	**48,9**	45,9	51,9	**41,3**	38,0	44,7	**46,8**	43,7	49,9
Brugge	**45,4**	40,3	50,6	**41,6**	36,1	47,3	**51,5**	46,3	56,7
Genk	**44,7**	42,0	47,4	**48,8**	46,1	51,5	**55,8**	53,3	58,3
Hasselt	**44,0**	38,3	50,0	**42,7**	36,6	49,0	**52,2**	46,5	57,8
Kortrijk	**54,2**	48,5	59,8	**47,7**	41,6	53,8	**52,5**	46,8	58,2
Leuven	**43,8**	37,8	49,9	**44,6**	38,5	50,9	**44,6**	38,6	50,7
Mechelen	**36,3**	30,5	42,6	**36,9**	31,2	43,0	**46,8**	40,9	52,8
Oostende	**44,8**	39,2	50,6	**36,9**	31,2	42,9	**52,0**	46,3	57,7
Roeselare	**51,6**	45,8	57,3	**48,1**	41,9	54,5	**58,7**	53,0	64,2
Sint-Niklaas	**42,4**	36,7	48,4	**42,6**	36,5	48,9	**44,4**	38,7	50,3
Turnhout	**43,1**	39,6	46,7	**42,5**	38,9	46,1	**51,7**	48,3	55,1
Totaal 13 steden	***41,7***	*40,2*	*43,2*	***42,0***	*40,4*	*43,6*	***48,7***	*47,2*	*50,2*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Bij de tevredenheid over de voorzieningen voor armen is er een verschil naar geslacht: vrouwen zijn minder vaak tevreden dan mannen. Ook naar opleiding is er een effect: lager opgeleiden zijn minder vaker tevreden dan hoger opgeleiden. Daarnaast speelt ook het eigendomsstatuut een rol: huurders zijn minder vaak tevreden dan eigenaars.
Bij de opvang van vreemdelingen is er enkel een significant effect van nationaliteit: niet-Belgen zijn vaker tevreden over deze voorzieningen dan Belgen.
Ten slotte is er bij de begeleiding van werklozen enkel een effect van geslacht en leeftijd: vrouwen zijn minder vaak tevreden dan mannen en ouderen minder vaak dan jongeren.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een degelijke opvang en begeleiding van groepen die zich in een meer achtergestelde positie bevinden (armen, vreemdelingen, werklozen), is belangrijk om te komen tot een leefbare en duurzame stad waar iedereen kan beschikken over toegankelijke, kwaliteitsvolle en aangepaste dienstverlening.

Men leest deze indicator best samen met andere indicatoren zoals '*Tevredenheid over het zorgaanbod in de buurt*' en '*Betaalbaarheid van zorg en opvang*'.

Bij de interpretatie van de cijfers dient men rekening te houden met het feit dat de vragen over de tevredenheid met de voorzieningen voor de opvang en begeleiding van armen, vreemdelingen en werklozen gesteld werden aan alle respondenten ongeacht of zij al met deze voorzieningen in contact kwamen of niet. Dat vormt wellicht een belangrijke verklaring voor het hoge aandeel respondenten dat antwoordde met 'geen mening/niet van toepassing'. Dat aandeel varieert van 54,7% bij de begeleiding van werklozen tot 60,0% bij de opvang en begeleiding van vreemdelingen. Met deze groep werd in de hier gepresenteerde cijfers geen rekening gehouden.

Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding van armen, vreemdelingen en werklozen, in 2011, in %.

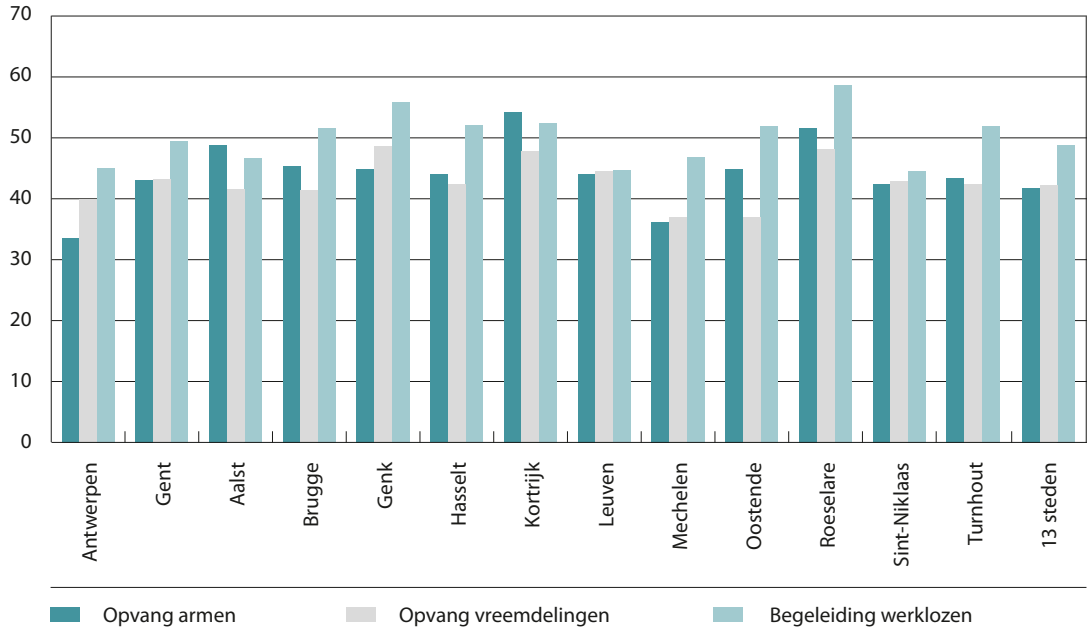

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 9

Natuur- en milieubeheer

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Natuur- en milieubeheer' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor 'Natuur- en milieubeheer' samengebald in 3 clusters:

- VERSTERKEN VAN GROEN EN NATUUR
- RATIONEEL MILIEUGEBRUIK
- VERHOGEN MILIEUKWALITEIT

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 9 bevat de indicatoren die betrekking hebben op (de tevredenheid over) het aanbod, rationeel milieugebruik, milieukwaliteitsverhogende systemen en de indruk over netheid. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Groenindruk van de eigen buurt 310
- Aandeel bebouwde oppervlakte 312
- Oppervlakte natuurgebieden met effectief natuurbeheer 314
- Bereikbaar openbaar buurtgroen 316
- Toegankelijkheid natuur en bos 318
- Huishoudelijk afval 320
- Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen 322
- Energieverbruik via energieprestatiecertificaten 324
- Energiepeil van nieuwbouw en verbouwing 326
- Budgetmeters elektriciteit en aardgas 328
- Afsluitingen elektriciteit en aardgas 330
- Waterzuivering 332
- Groendaken 334
- Indruk van de netheid in de buurt 336
- Indruk van de netheid in de stad 338
- Tevredenheid over aanbod aan openbaar groen in de stad 340

Groenindruk van de eigen buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat er voldoende groen is in de eigen buurt.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er is voldoende groen in mijn buurt (parken, bomen, gras, enz.).'
De respondenten konden antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens/niet oneens', 'eerder oneens', 'helemaal oneens' of 'weet niet'.
Wie antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens' werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld vindt meer dan 7 op de 10 inwoners dat er voldoende groen aanwezig is in de eigen buurt. Tussen de steden onderling bestaan er grote verschillen. In Genk is er de grootste tevredenheid, 85,4% van de inwoners vindt dat er voldoende groen is in hun eigen buurt. Ook in Hasselt en Brugge is meer dan 8 op de 10 inwoners tevreden. In Leuven, Kortrijk en Oostende is tussen de 70% en 80% van de bevolking tevreden. In alle andere steden is dit tussen de 60% en 70%. In Mechelen, Roeselare en Turnhout is men het minst tevreden over de hoeveelheid groen in de buurt.

Gemiddeld genomen is er over de 13 steden een significante toename van de tevredenheid met 1,8 procentpunten ten opzichte van 2008. Antwerpen kent als enige stad een significante toename. In Turnhout, Mechelen en Genk is er een significante daling van de tevredenheid.

Groenindruk van de eigen buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**64,0**	**68,6**	*	66,5	70,5
Gent	**63,4**	**67,8**	ns	64,7	70,7
Aalst	**69,4**	**67,7**	ns	65,7	69,7
Brugge	**81,7**	**82,2**	ns	79,4	84,7
Genk	**88,2**	**85,4**	*	84,0	86,7
Hasselt	**80,1**	**82,9**	ns	79,8	85,6
Kortrijk	**71,6**	**75,6**	ns	72,2	78,8
Leuven	**77,4**	**79,0**	ns	75,8	81,9
Mechelen	**68,3**	**63,8**	*	59,9	67,4
Oostende	**72,4**	**74,3**	ns	70,7	77,6
Roeselare	**63,9**	**62,3**	ns	58,6	65,9
Sint-Niklaas	**71,1**	**69,0**	ns	65,4	72,4
Turnhout	**68,4**	**62,3**	*	59,9	64,6
Totaal 13 steden	***69,6***	***71,5***	*	*70,5*	*72,4*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

In een aantal steden is er een relatief hoge ontevredenheid over de hoeveelheid groen in de buurt. In Roeselare, Turnhout, Mechelen, Gent en Antwerpen geeft net iets meer dan 20% van de inwoners aan eerder tot helemaal niet tevreden te zijn met de hoeveelheid groen in de buurt.

Als men kijkt naar de persoonskenmerken, dan blijkt dat voornamelijk 55-plussers meer tevreden zijn over de hoeveelheid groen in de buurt dan inwoners uit jongere leeftijdsgroepen. Geslacht, opleidingsniveau of het feit dat men eigenaar of huurder is, geeft geen significante verschillen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer bewoners vinden dat er voldoende groen is in hun buurt, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. Voldoende en kwalitatief groen dat bereikbaar en toegankelijk is, vervult diverse functies voor de inwoners: van ecologische over recreatieve tot cultuurhistorische, educatieve en zuiverende functies.

Buurtgroen is belangrijk voor een gezonde woon- en leefomgeving:
- het draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving
- het is een belangrijke voorziening voor de uitrusting van de buurt
- het bevordert de verwevenheid van functies in de buurt
- het kan ook recreatief gebruikt worden en ruimte bieden voor sport en spel in de buurt

Deze indicator kan samen gelezen worden met andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*', '*Aandeel bebouwde oppervlakte*' en '*Toegankelijkheid natuur en bos*'.

Groenindruk van de eigen buurt, in 2011, in %.

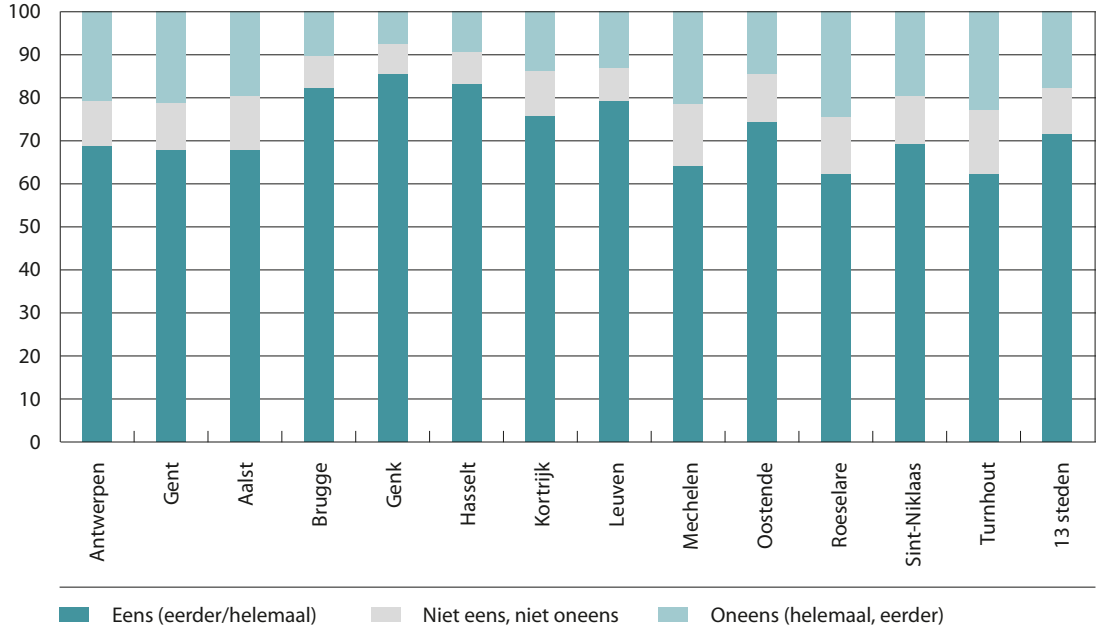

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandeel bebouwde oppervlakte

Definitie

Aandeel (%) bebouwde oppervlakte in de totale oppervlakte van de stad.

De bebouwde oppervlakte is de totale oppervlakte in de stad van terreinen ingenomen door woningen, wegen, mijnen en steengroeven, alsook alle andere inrichtingen, inclusief aangrenzende ruimtes, gebruikt voor het uitoefenen van menselijke activiteiten. Hierbij horen ook bepaalde types van open (onbebouwde) terreinen die met die activiteiten nauw verbonden zijn, zoals stortplaatsen, verlaten terreinen in bebouwde gebieden, wrakkenopslagplaatsen, stadsparken en tuinen, enz.

Vaststellingen

In het Vlaamse Gewest is iets meer dan een kwart van de oppervlakte bebouwd, in de steden ligt dit aandeel veel hoger. In Antwerpen is drie kwart van de oppervlakte bebouwd, in Gent en Oostende meer dan 60%. Leuven, Genk en Brugge volgen deze tendens van verdergaande bebouwing : meer dan de helft van de oppervlakte is bebouwd. In de steden Aalst, Hasselt, Sint-Niklaas en Turnhout is de bebouwingsgraad de helft of zelfs nog minder dan de helft van deze van Antwerpen.

De grootste ruimteverbruiker in de bebouwde oppervlakte is de woonfunctie en het gebruik van terreinen voor vervoer en telecommunicatie. Toch is er ook onderlinge variatie in het ruimtegebruik van de stad. In Leuven gaat ruim één vijfde van de oppervlakte naar het wonen, in Turnhout gaat slechts één tiende van de oppervlakte naar de woonfunctie. In steden met een haven wordt veel ruimte ingenomen voor vervoer en nijverheid.

Aandeel bebouwde oppervlakte, in 2004, 2008 en 2010, op 1 januari, in %.

	2004	2008	2010
Antwerpen	75,1	75,6	75,7
Gent	59,3	62,8	63,3
Aalst	36,8	37,8	38,2
Brugge	49,3	49,5	50,3
Genk	50,9	51,8	52,3
Hasselt	35,5	36,8	37,5
Kortrijk	41,2	42,1	42,5
Leuven	51,4	52,8	53,5
Mechelen	42,3	43,1	43,6
Oostende	61,5	62,7	65,7
Roeselare	42,8	44,3	45,4
Sint-Niklaas	33,2	34,3	34,8
Turnhout	29,7	29,9	30,1
Totaal 13 steden	*50,3*	*51,5*	*52,1*
Vlaams Gewest	*25,1*	*25,8*	*26,2*

Bron: ADSEI.

Aandachtspunten

Deze indicator dient samen gelezen te worden met andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met '*Groenindruk van de eigen buurt*'.

De indicator over het aandeel bebouwde oppervlakte duidt aan in hoeverre de oppervlakte van de stad ingenomen is door bebouwing. Deze indicator is een achtergrondindicator voor andere indicatoren die een evenwichtig ruimtegebruik in de stad aanduiden zoals '*Bereikbaar openbaar groen*', '*Speelruimte in de wijk*', '*Open jeugdruimte in de wijk*' en ' *Woningdichtheid bij nieuwbouw*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met de volgende beperkingen. Het gaat om de oppervlaktes van de kadasterpercelen. Een bebouwd perceel is een perceel met een gebouw op. Een gedeelte van het perceel kan visueel onbebouwd zijn. Zo behoort bijvoorbeeld de tuin van een woning tot de bebouwde oppervlakte.

Verdeling ruimtegebruik, in 2010, in %.

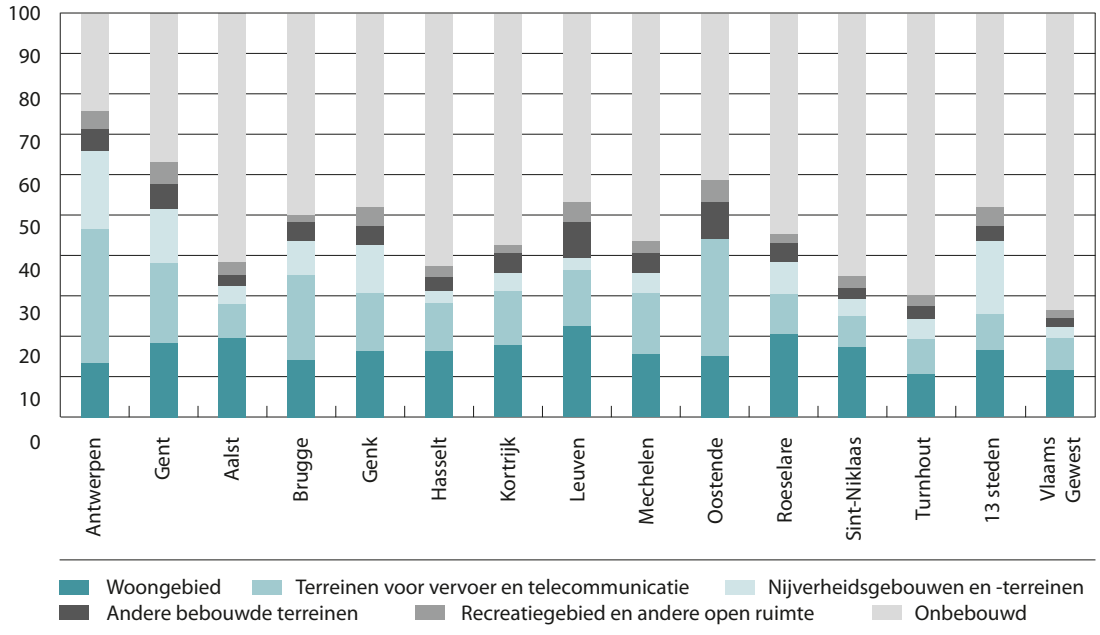

Bron: ADSEI.

Oppervlakte natuurgebieden met effectief natuurbeheer

Definitie

Natuurgebieden met effectief natuurbeheer zijn erkende, Vlaamse en/of bosreservaten, overige terreinen in beheer door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en militaire domeinen met natuurbeheer.

Deze indicator toont de oppervlakte met effectief natuurbeheer zoals omschreven in het MINA-plan 3+. De domeinbossen, openbare bossen, in eigendom van of beheerd door het ANB, maken geen deel uit van deze indicator. De natuurgebieden die worden beheerd door natuurverenigingen maar die niet formeel erkend zijn als natuurreservaat, evenmin.

Vaststellingen

Circa 8% van de natuurgebieden met effectief natuurbeheer in Vlaanderen is gelegen binnen de grenzen van de dertien steden. Enige voorzichtigheid is geboden om een vergelijking te maken tussen de steden. Steden met een grote oppervlakte zullen proportioneel ook meer potentieel hebben voor gebieden met effectief natuurbeheer. Toch kan gesteld worden dat Antwerpen, Genk, Hasselt, Mechelen en Turnhout beschikken over proportioneel meer natuuroppervlakte met effectief natuurbeheer. Steden zoals Kortrijk en Roeselare hebben geen gebieden die formeel erkend zijn.

Oppervlakte met effectief natuurbeheer, in 2010, in ha.

	2010
Antwerpen	1023,6
Gent	43,6
Aalst	62,9
Brugge	166,7
Genk	554,7
Hasselt	293,7
Kortrijk	0,0
Leuven	80,6
Mechelen	305,1
Oostende	78,1
Roeselare	0,0
Sint-Niklaas	167,7
Turnhout	612,4
Totaal 13 steden	*2.321,7*
Vlaams Gewest	*43.242,0*

Bron: Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), toestand op 31/12/2010.

Aandachtspunten

De indicator over natuurgebieden met effectief natuurbeheer geeft een indruk van de natuur in de stedelijke omgeving. In een leefbare en duurzame stad is er voldoende kwalitatief groen. Een goede biodiversiteit ondersteund door een effectief beheer met een verscheidenheid aan fauna en flora staat hierbij centraal.

De hier weergegeven oppervlaktes kunnen enigszins afwijken van de werkelijk beheerde oppervlakte. Er is momenteel nog geen databank beschikbaar die inzake de beheerde oppervlakte voor de geanalyseerde periode volledige en gevalideerde gegevens bevat.

De indicator kan als aanvulling gelezen worden van andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer zoals '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*', '*Toegankelijkheid natuur en bos*' en '*Groenindruk van de eigen buurt*'.

De domeinbossen, openbare bossen, in eigendom van of beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos, maken geen deel uit van deze indicator. De natuurgebieden die worden beheerd door natuurverenigingen maar die niet formeel erkend zijn als natuurreservaat, evenmin.

Oppervlakte met effectief natuurbeheer, in 2010, in ha.

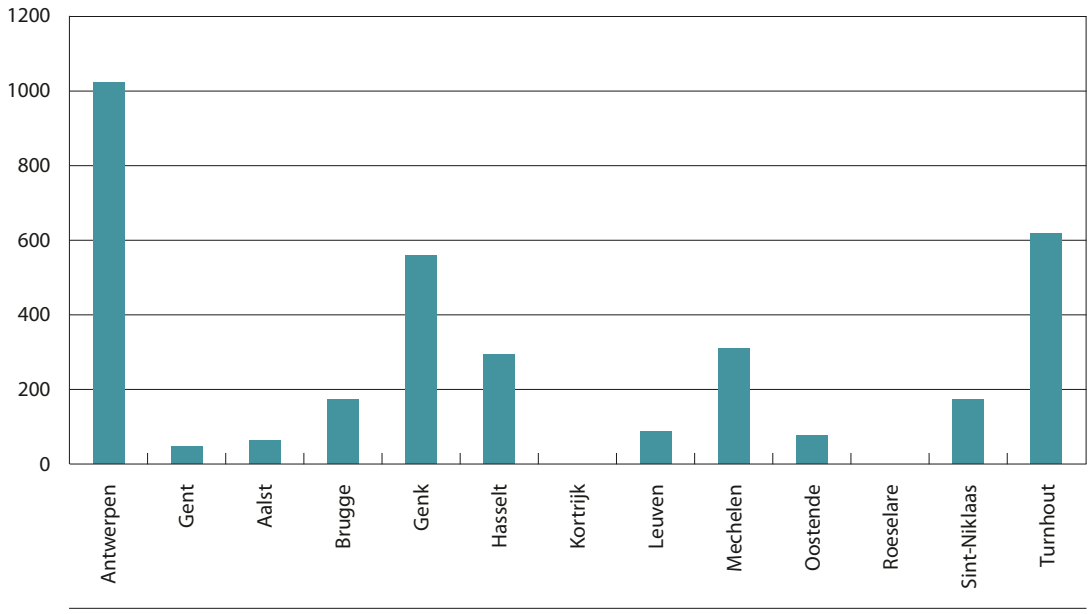

Bron: Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), toestand op 31/12/2010.

Bereikbaar openbaar buurtgroen

Definitie

Het aandeel van de inwoners dat woont binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen.

Openbaar buurtgroen wordt hier gedefinieerd als groen dat een zekere gebruikswaarde heeft, vrij toegankelijk is en minimum 2000 m² groot is. Dit betekent dat het overdag op een vrij permanente basis wordt opengesteld voor het publiek, ongeacht of het nu een private of publieke eigendom is.

Vaststellingen

Het aandeel inwoners dat op minder dan 400 meter wandelafstand woont van openbaar buurtgroen, ligt in 2011 tussen de 46% (Mechelen) en 84% (Antwerpen en Oostende). Naast Genk woont ook in Leuven, Kortrijk, Gent en Brugge een erg hoog aandeel van de bewoners op minder dan 400m van openbaar buurtgroen. Enige voorzichtigheid is geboden om een vergelijking te maken in de tijd. Maar voor de meeste steden stijgt dit aandeel of blijft het stabiel.

Aandachtspunten

Het aandeel inwoners dat binnen 400 meter loopafstand van openbaar buurtgroen woont, informeert over de nabijheid en de beschikbaarheid van toegankelijk groen in de stad. In een leefbare en duurzame stad hebben alle stadsbewoners toegang tot natuur en groen. Gegeven deze bekommernis leest men deze indicator best samen met de indicatoren '*Groenindruk van de eigen buurt*' en '*Toegankelijkheid natuur en bos*'.

Openbaar buurtgroen op 400m wandelafstand, in 2004, 2006, 2008 en 2011, in absoluut aantal en in %.

	2004*		2006*		2008*		2011	
	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%	Absoluut aantal	%
Antwerpen	289.446	**63,5**	305.699	**66,3**	333.709	**70,8**	413.753	**84,1**
Gent	171.987	**75,0**	201.525	**87,0**	205.852	**87,0**	193.542	**78,4**
Aalst	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	39.467	**48,0**
Brugge	55.664	**47,6**	60.215	**51,2**	70.477	**60,0**	85.559	**73,0**
Genk	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	48.204	**75,5**	53.235	**81,9**
Hasselt	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	42.460	**57,5**
Kortrijk	52.056	**70,6**	52.110	**71,0**	57.312	**79,1**	58.640	**78,7**
Leuven	70.948	**78,1**	72.103	**78,7**	72.982	**78,2**	78.646	**80,8**
Mechelen	nb	**nb**	30.877	**40,3**	35.982	**44,7**	40.015	**46,4**
Oostende	59.889	**86,2**	60.319	**86,5**	55.262	**79,9**	58.407	**84,0**
Roeselare	n.b.	**n.b.**	27.881	**50,0**	n.b.	**n.b.**	29.222	**50,0**
Sint-Niklaas	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	n.b.	**n.b.**	34.141	**47,0**
Turnhout	25.009	**65,0**	24.891	**62,0**	25.723	**63,8**	26.339	**63,7**

* Vergelijking in de tijd is moeilijk door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, het buurtgroen, de bevolking en de telmethode.
Bron: GIS-diensten steden.

Buurtgroen is belangrijk voor een gezonde woon- en leefomgeving:
- het draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving
- het is een belangrijke voorziening voor de uitrusting van de buurt
- het bevordert de verwevenheid van functies in de buurt
- het kan ook recreatief gebruikt worden en ruimte bieden voor sport en spel in de buurt

Deze indicator is ontwikkeld met behulp van geografische informatiesystemen (GIS). Verschillen kunnen verklaard worden door evoluties in de nauwkeurigheid van de koppeling op adresniveau, het buurtgroen, de bevolking of een licht gewijzigde telmethode. Dit maakt de uitspraken over de evolutie moeilijk.

De normale minimumnorm voor de oppervlakte van buurtgroen is 2.000 m². Deze norm is vastgelegd op basis van expertenrondes met het Agentschap voor Natuur en Bos en enkele groenambtenaren uit de centrumsteden. De internationale norm van minimum 10.000 m² voor buurtgroen werd immers als te ruim ervaren binnen de steden.

Deze indicator focust op recreatief groen van minimum 2.000 m² dat overdag op een vrij permanente basis toegankelijk is voor het publiek, ongeacht of het nu een private of publieke eigendom is. Straatgroen, voortuinen en wegbermen vallen hierbuiten. De selectie van het buurtgroen gebeurt door de steden zelf. Meestal gebeurt de selectie aan de hand van een gegevensbestand van de stedelijke groendienst. Van niet alle groenpercelen en groengebieden in de stad zijn per definitie alle selectiecriteria gekend (oppervlakte, toegankelijkheid, gebruiks -en belevingswaarde). Hierdoor kan het zijn dat bepaalde groenzones niet meegerekend worden.

Openbaar buurtgroen op 400m wandelafstand, in 2011, in %.

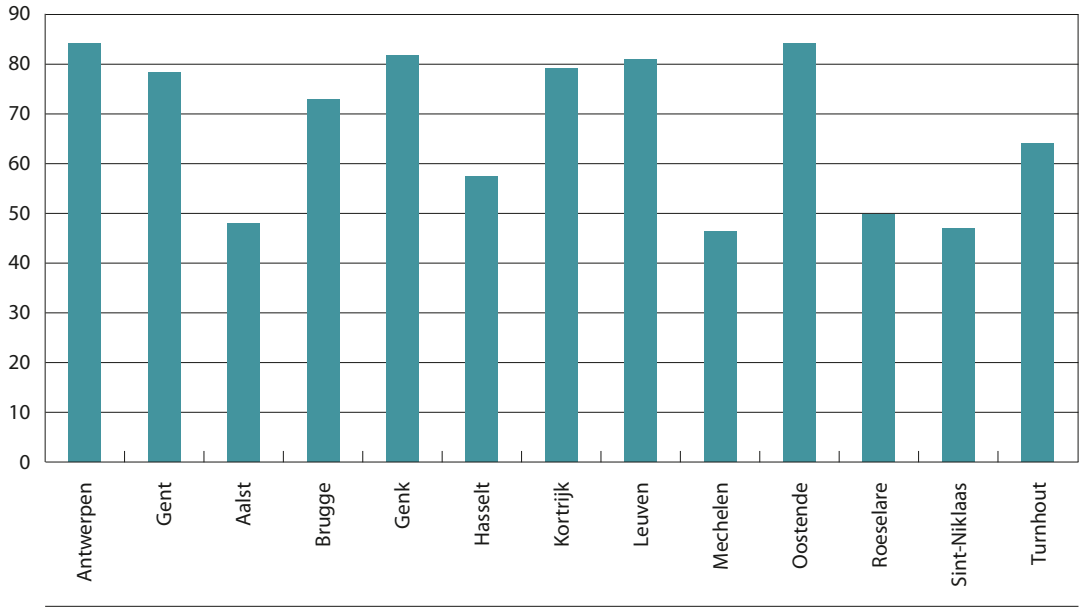

Bron: GIS-diensten steden.

Toegankelijkheid natuur en bos

Definitie

Toegankelijke natuurreservaten en bos zijn de som van de toegankelijke bossen en natuurreservaten in de stedelijke gebieden binnen een straal van 5 km vanaf de stadsrand en met een minimum areaal van 5 ha.

Rondom de rand van de betrokken stedelijke gebieden wordt een buffer van 5 km getrokken. Via een GIS-analyse wordt nagegaan welke bossen en natuurreservaten binnen de stedelijke gebieden en de buffer liggen. De totale oppervlakte hiervan wordt per stad berekend. Via beschikbare kennis en een interne bevraging van de betrokken regiobeheerders van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), wordt nagegaan welk bossen en natuurreservaten toegankelijk zijn. Dit betekent dat het overdag op een vrij permanente basis wordt opengesteld voor het publiek, ongeacht of het nu een private of publieke eigendom is.

Vaststellingen

Opmerkelijk is de hoge beschikbaarheid van toegankelijk groen onder de vorm van bos en natuur in en rond de stad Genk (16.819 ha). Leuven, Antwerpen, Hasselt en Turnhout scoren eveneens relatief hoog (> 2.000 ha), terwijl de steden met een zeer beperkte beschikbare oppervlakte gelegen zijn in West- en Oost-Vlaanderen, de 'bosarmste' provincies van Vlaanderen. Wat natuurreservaten betreft, zijn die grootste oppervlakten (> 1.500 ha) terug te vinden bij Genk, Hasselt en Antwerpen. Ook Turnhout, Brugge en Gent hebben een relatief groot natuurreservaat (> 200 ha) in de onmiddellijke omgeving wat ook tot uiting komt in het aandeel natuurreservaat (%) van het totaal aan bos en natuur. Positief is ook dat alle natuurreservaten, zowel de Vlaamse natuurreservaten beheerd door het ANB als de erkende natuurreservaten, toegankelijk zijn gesteld voor het publiek.

Oppervlakte toegankelijk bos en natuur, in 2011, in ha.

	Bos	Natuur	Totaal
Antwerpen	1.888	1.845	3.733
Gent	496	491	987
Aalst	287	224	511
Brugge	319	543	862
Genk	13.633	3.186	16.819
Hasselt	1.015	2.129	3.144
Kortrijk	116	31	147
Leuven	3.817	594	4.411
Mechelen	939	428	1.367
Oostende	0	176	176
Roeselare	15	0	15
Sint-Niklaas	496	380	876
Turnhout	2.096	803	2.899
Totaal 13 steden	*25.115*	*10.830*	*35.945*

Bron: Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

Aandachtspunten

In een leefbare en duurzame stad hebben alle stadsbewoners toegang tot natuur en groen. Gegeven deze bekommernis leest men deze indicator best samen met de indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met '*Oppervlakte natuurgebied met effectief natuurbeheer*', '*Groenindruk van de eigen buurt*'' en '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*'.

De aanwezigheid van toegankelijke bos- en natuurgebieden draagt bij aan de biodiversiteit en de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en is een belangrijke groenvoorziening in de nabijheid van de stad. Voldoende en kwalitatief groen dat bereikbaar en toegankelijk is, vervult zo diverse functies voor de inwoners: van ecologische over recreatieve tot cultuurhistorische, educatieve en zuiverende functies.

Oppervlakte toegankelijk bos en natuur, in 2011, in %.

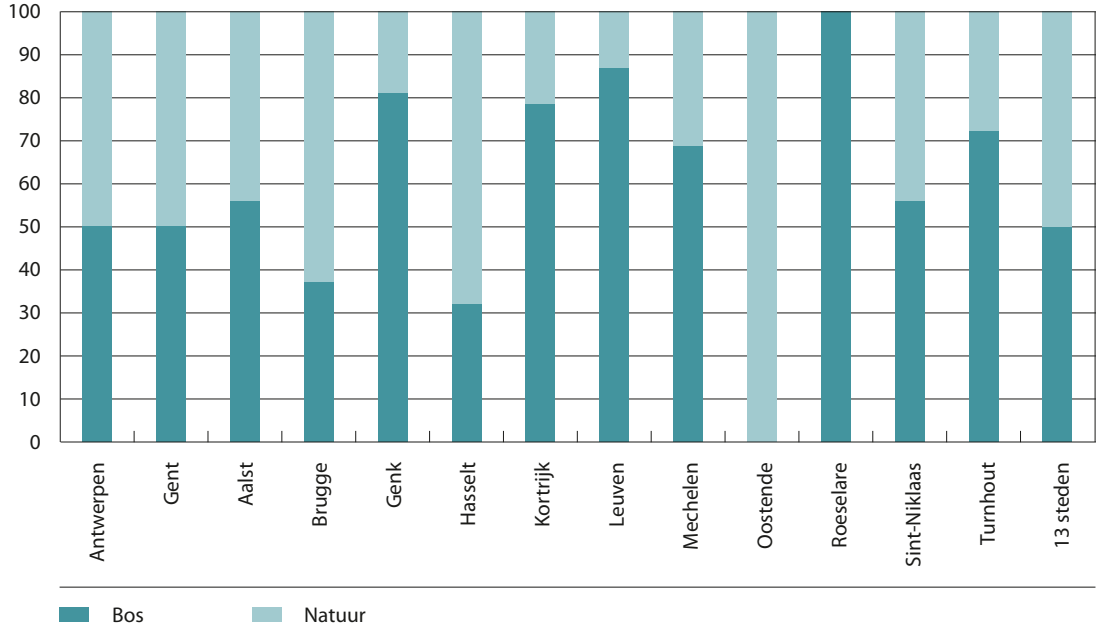

Bron: Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

Huishoudelijk afval

Definitie

De hoeveelheid (kg) restafval per inwoner en het aandeel (%) selectief ingezameld afval per stad.

Huishoudelijke afvalstoffen zijn de terminaal te verwijderen, niet-selectief ingezamelde fracties (restafval, grofvuil en gemeentevuil met inbegrip van straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil), de selectief ingezamelde fracties (aan huis en via containerparken, met inbegrip van de herbruikbare producten ingezameld door kringloopcentra) en het gelijkgesteld bedrijfsafval.

Vaststellingen

De jaarlijkse afvalproductie per inwoner bedraagt in de 13 centrumsteden gemiddeld 497,2 kg/inwoner. Geen enkele stad produceerde meer dan 180 kg restafval per inwoner in 2009. Hiermee voldoen alle centrumsteden aan de doelstelling uit het uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen dat elke gemeente maximaal 180 kg/inwoner mag produceren tegen 2015. In Vlaanderen werd er gemiddeld 148,9 kg restafval per persoon geproduceerd. De doelstelling voor heel Vlaanderen bedraagt 150 kg/inwoner. Negen steden blijven al onder deze Vlaamse doelstelling. De jaarlijkse restafvalproductie per inwoner ligt in de steden tussen 88,1 en 174,5 kg. Turnhout, Leuven, Hasselt en Aalst produceren de kleinste hoeveelheid; Oostende en Brugge de grootste.
Ten opzichte van 2000 is de hoeveelheid restafval in alle centrumsteden afgenomen. De grootste afname vinden we in Turnhout, Antwerpen en Sint-Niklaas; de kleinste afname in Genk en Kortrijk.
Wat betreft het aandeel selectief ingezameld afval behaalden in 2009 enkel Genk en Hasselt de Vlaamse doelstelling die stelt dat 75% van het huishoudelijk afval selectief ingezameld moet worden vanaf 2010.

Aandachtspunten

De indicator over huishoudelijke afvalstoffen is relevant voor het rationeel gebruik van milieugoederen (onder andere grondstoffen). In een leefbare en duurzame stad wordt er zo weinig mogelijk afval geproduceerd, omdat dat een teken is van een zorgzame omgang met de milieugoederen in het algemeen en de grondstoffen in het bijzonder.

Huishoudelijk restafval, in 2000, 2003, 2005, 2007 en 2009, in kg/inwoner.

	2000	2003	2005	2007	2009	Doelstelling restafval 2010/2015
Antwerpen	286,4	161,6	207,6	189,5	154,6	180
Gent	209,6	171,3	170,6	174,4	140,3	180
Aalst	170,3	139,2	120,2	118,8	114,1	180
Brugge	241,8	186,9	182,1	175,1	171,7	180
Genk	148,0	144,5	143,1	154,2	135,5	180
Hasselt	132,9	128,3	121,2	121,2	111,3	180
Kortrijk	157,3	145,8	152,6	149,1	143,1	180
Leuven	144,6	126,5	123,1	127,0	104,3	180
Mechelen	187,9	173,2	157,4	160,0	137,2	180
Oostende	271,1	205,7	218,3	211,4	174,5	180
Roeselare	212,9	165,9	176,1	170,6	146,3	180
Sint-Niklaas	273,4	223,8	198,2	198,5	151,7	180
Turnhout	174,2	137,7	127,9	125,5	88,1	180
Totaal 13 steden	*224,6*	*163,8*	*174,9*	*169,4*	*142,9*	
Vlaams Gewest	*191,2*	*159,7*	*160,3*	*155,6*	*148,9*	*150*

Bron: OVAM.

Deze indicator kan samen gelezen worden met de indicator '*Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen*'.

Het Milieubeleidsplan 4 vermeldt de volgende doelstellingen, te behalen tegen 2015:
- De totale hoeveelheid huishoudelijk afval blijft minstens gelijk of vermindert tegenover 2000.
- De hoeveelheid definitief verwijderde huishoudelijke afvalstoffen vermindert tot gemiddeld 150 kg/inwoner op Vlaams niveau.

Het uitvoeringsplan Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen 2008-2015 bevat de volgende doelstellingen:
- De totale hoeveelheid geproduceerd huishoudelijk afval blijft hoogstens gelijk aan of vermindert t.o.v. 2000.
- De hoeveelheid definitief verwijderd huishoudelijk afval vermindert tot gemiddeld 150 kg per inwoner op Vlaams niveau. Daarvoor mag elke gemeente maximaal 180 kg per inwoner produceren tegen 2010.
- Er wordt 75% van het huishoudelijk afval selectief ingezameld vanaf 2010.

Bij de interpretatie van de indicator moeten we rekening houden met een aantal opmerkingen.
De indicator telt het aantal kilogram afval per ingeschreven inwoner, maar naast de ingeschreven inwoners dragen bijvoorbeeld ook studenten, kamerbewoners, toeristen en bezoekers van evenementen bij tot de huishoudelijke afvalberg. Daarom worden er op het restafval vanaf 2003 correctiefactoren toegepast voor gemeenten met een bepaalde functie (toerisme, studenten, centrumstad...). Op het totaal huishoudelijk afval en het selectief ingezameld afval worden geen correctiefactoren toegepast. Ook op het restafval voor heel Vlaanderen zijn geen correctiefactoren toegepast.
Voor het meest recente jaar worden voor de fracties textiel, afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) en kringloopafval gemiddelden berekend door OVAM omdat deze gegevens nog ontbreken. Zodra de exacte gegevens voor deze fracties beschikbaar zijn, worden deze ingevuld in de databank van OVAM.
De gemeenten zijn niet verplicht om het afval van kleine ondernemingen in te zamelen maar ze kunnen hun systemen voor gescheiden inzameling openstellen voor vergelijkbaar bedrijfsafval dat wat betreft aard, samenstelling en hoeveelheid vergelijkbaar is met huishoudelijke afvalstoffen. Voor sommige gemeenten is het niet mogelijk om aan te geven wat het aandeel van het bedrijfsafval is. Het cijfer voor huishoudelijk afval bevat daarom steeds een fractie bedrijfsafval.

Aandeel selectief ingezameld huishoudelijk afval, in 2000, 2003, 2005, 2007 en 2009, in %.

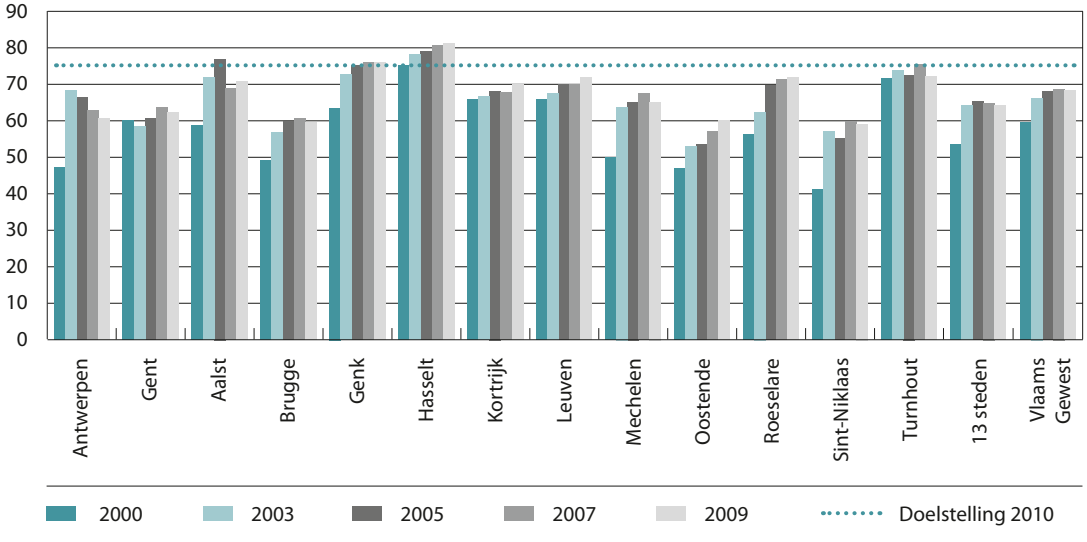

Bron: OVAM.

Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de huisvuilvoorzieningen in de stad.

In de survey van de stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over huisvuilvoorzieningen? (containerpark, huisvuilomhaling, ...)'. De respondenten konden antwoorden met 'Helemaal eens', 'Eerder eens', 'Niet eens/Niet oneens', 'Eerder oneens', 'Helemaal oneens' of 'Weet niet'.
Wie antwoordde met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens' werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld is 80% van de inwoners van de 13 Vlaamse centrumsteden tevreden over de huisvuilvoorzieningen in de stad; 32% is zeer tevreden, 48% is eerder tevreden. In Hasselt en Genk is men het meest tevreden, ongeveer 91% van de bevolking is tevreden over de huisvuilvoorzieningen. In Turnhout en Sint-Niklaas is 70% van de inwoners tevreden, wat lager is dan het gemiddelde.

Een hoge ontevredenheid wil niet zeggen dat de inwoners unaniem ontevreden zijn met de huisvuilvoorzieningen. In Sint-Niklaas en Aalst is ongeveer 10% van de inwoners eerder tot zeer ontevreden. In Hasselt is het aandeel inwoners dat ontevreden is het kleinst (2,4%).

Als men kijkt naar de persoonskenmerken, dan blijkt dat eigenaars meer tevreden zijn over de huisvuilvoorzieningen in de stad dan huurders. Daarnaast zijn 55-plussers meer tevreden dan jongere inwoners. Ook zijn hoger opgeleiden meer tevreden dan lager opgeleiden. Geslacht geeft geen significant verschil.

Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**75,6**	73,6	77,4
Gent	**80,2**	77,4	82,7
Aalst	**75,3**	73,3	77,1
Brugge	**86,2**	83,6	88,4
Genk	**91,0**	89,8	92,1
Hasselt	**91,3**	88,8	93,3
Kortrijk	**84,4**	81,3	87,1
Leuven	**80,7**	77,5	83,5
Mechelen	**75,8**	72,2	79,0
Oostende	**81,7**	78,3	84,6
Roeselare	**82,9**	79,7	85,6
Sint-Niklaas	**72,9**	69,2	76,2
Turnhout	**73,9**	71,6	76,0
Totaal 13 steden	***79,6***	*78,8*	*80,5*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De huisvuilophaling en het aanbieden van een containerpark is een dienstverlening die de gemeente aan haar inwoners aanbiedt. Verschillende fracties kunnen opgehaald worden (restafval, PMD, papier, groot huisvuil, GFT...). Andere fracties moet men zelf brengen bijvoorbeeld naar een containerpark of naar de glasbol. Deze vorm van dienstverlening kan sterk verschillen per stad: ophaaldagen, ophaalfracties, prijs (per gewicht, per volume of per zak), regeling van de toegang tot het containerpark,... . Ook zijn er verschillende intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Deze indicator dient samen gezien te worden met andere indicatoren uit het activiteitsdomein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met '*Huishoudelijk afval*', '*Indruk van netheid in de buurt*', '*Indruk van netheid in de stad*'.

Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen, in 2011, in %.

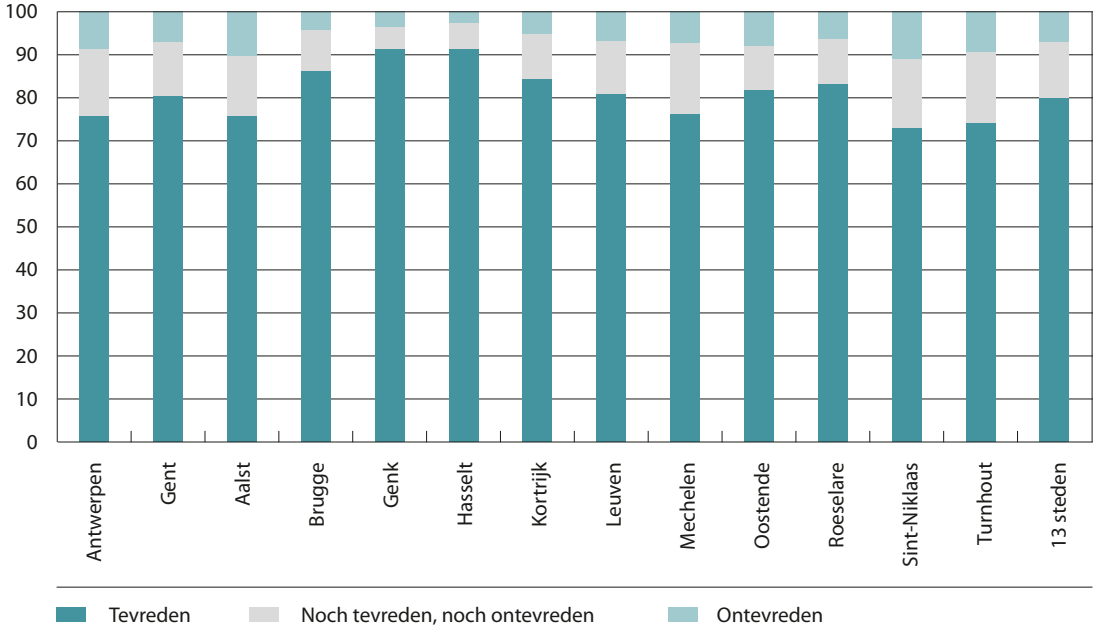

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Energieverbruik via energieprestatiecertificaten

Definitie

Het gemiddelde energieverbruik voor bestaande residentiële gebouwen in de stad uitgedrukt in een kengetal (in kWh/m²) weergegeven op een energieprestatiecertificaat (EPC). Het kengetal is de berekende energiescore van de woning. Hoe lager dit kengetal, hoe energiezuiniger de woning.

Het EPC voor bestaande gebouwen met een woonfunctie is verplicht sinds 1 november 2008 bij de verkoop en sinds 1 januari 2009 bij de verhuur van woningen, appartementen, studio's en studentenkamers. Het EPC vermeldt hoe energiezuinig de woning is en wordt opgemaakt door een energiedeskundige type A. Het EPC blijft 10 jaar geldig en wordt bij verkoop overhandigd aan de nieuwe eigenaar. Bij verhuur krijgt de huurder een kopie van het EPC.

Vaststellingen

Net zoals in het gehele Vlaamse Gewest neemt in de meeste steden het gemiddeld EPC-kengetal voor bestaande residentiële gebouwen af tussen 2008 en 2010. In 2011 (gedeeltelijke cijfers) liggen de waarden terug iets hoger.

In 2011 ligt het EPC-kengetal gemiddeld lager in de 13 centrumsteden (368 kWh/m²) dan in het gehele Vlaamse Gewest (411 kWh/m²). Appartementen en woningen in gesloten bebouwing hebben doorgaans immers een lager EPC-kengetal.

Het hoogste gemiddelde EPC-kengetal is er in Genk, Kortrijk en Roeselare, de laagste waarden noteren we in Oostende, Leuven, Antwerpen en Turnhout.

Gemiddeld EPC-kengetal voor bestaande residentiële gebouwen, in 2008, 2009, 2010 en 2011, in kWh/m².

	2008	2009	2010	2011
Antwerpen	354	370	360	347
Gent	478	370	341	377
Aalst	462	404	379	398
Brugge	467	399	379	399
Genk	449	408	378	436
Hasselt	412	342	338	362
Kortrijk	498	436	432	431
Leuven	425	330	300	332
Mechelen	460	366	378	385
Oostende	385	333	317	331
Roeselare	486	414	396	430
Sint-Niklaas	479	399	387	409
Turnhout	405	349	339	349
Totaal 13 steden	*414*	*371*	*356*	*368*
Vlaams Gewest	*474*	*409*	*396*	*411*

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA).

Aandachtspunten

De indicator over het gemiddeld EPC-kengetal informeert vooral over de energiezuinigheid van bestaande residentiële gebouwen in de stad. In een leefbare en duurzame stad gaan de bewoners en de beheerders rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

Deze indicator kan samen gelezen worden met andere indicatoren zoals '*Energiepeil van nieuwbouw en verbouwing*' en '*Duurzaamheid van de woning*'.

Het gaat enkel om bestaande residentiële gebouwen (woningen, appartementen, studio's en studentenkamers) die verkocht of verhuurd worden en dus niet over het ganse woningpatrimonium van de stad.
In 2008 gaat het om slechts een beperkt aantal gegevens daar de maatregel pas van kracht werd op 1 november van dat jaar bij de verkoop van bestaande residentiële gebouwen. Voor 2011 gaat het om cijfers voor de eerste 8 maanden van het jaar.

Gemiddeld EPC-kengetal voor bestaande residentiële gebouwen, in 2011, in kWh/m².

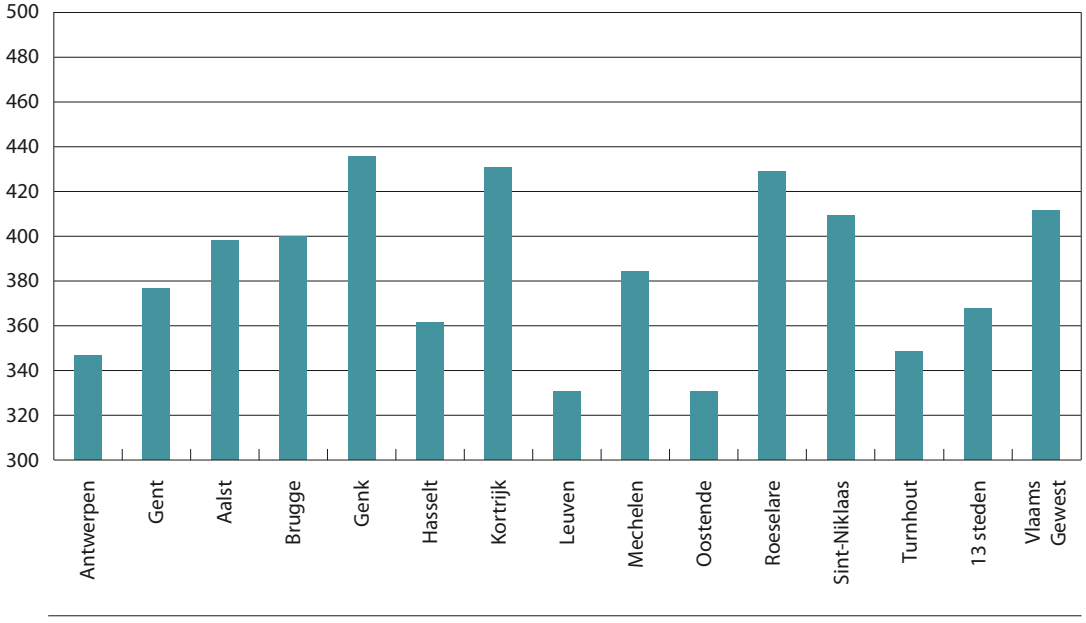

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA).

Energiepeil van nieuwbouw en verbouwing

Definitie

Het gemiddelde energiepeil (E-peil) van nieuwbouwwoningen en -appartementen in de stad. Het E-peil is een maat voor de energieprestatie van een woning en de vaste installaties ervan in standaardomstandigheden. Hoe lager het E-peil, hoe energiezuiniger de woning.

Sinds 1 januari 2006 geldt de EPB-regelgeving (EnergiePrestatieBinnenklimaat-regelgeving) voor elk bouw- en verbouwingsproject waarvoor een stedenbouwkundige vergunning wordt aangevraagd. Voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen tussen 1 januari 2006 en 31 december 2009 gold een maximaal E-peil voor nieuwe woongebouwen, kantoren en scholen van E100; voor stedenbouwkundige vergunningsaanvragen vanaf 1 januari 2010 geldt een maximaal E-peil van E80 voor woongebouwen, het maximale E-peil E100 voor kantoren en scholen blijft behouden. Vanaf 2012 geldt het E-peil E70 en vanaf 2014 geldt het E-peil E60.

Vaststellingen

Over de periode 2006-2010 ligt het gemiddeld E-peil van nieuwbouwwoningen en -appartementen gemiddeld iets hoger in de 13 centrumsteden (84,5) dan in het gehele Vlaamse Gewest (83,1).

Het hoogste gemiddelde E-peil is er in Antwerpen en de West-Vlaamse steden Brugge, Roeselare, Kortrijk en Oostende. Het hogere gemiddelde E-peil in deze West-Vlaamse steden is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de bouw van appartementsgebouwen tijdens het overgangsjaar 2006.
In Hasselt, Mechelen en Genk ligt het gemiddelde E-peil het laagst in deze periode.

Gemiddeld E-peil van nieuwbouwwoningen en -appartementen, 2006-2010.

	2006-2010
Antwerpen	87,7
Gent	84,1
Aalst	83,0
Brugge	87,4
Genk	81,9
Hasselt	80,4
Kortrijk	85,9
Leuven	83,5
Mechelen	80,9
Oostende	85,2
Roeselare	87,0
Sint-Niklaas	83,2
Turnhout	82,4
Totaal 13 steden	*84,5*
Vlaams Gewest	*83,1*

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA).

Aandachtspunten

Deze indicator sluit nauw aan bij de fysiek-ecologische principes uit de visiematrix. Het gemiddelde E-peil van nieuwbouwwoningen en -appartementen informeert voornamelijk over het rationele energie- en milieugebruik van nieuwe woongebouwen in de stad. In een leefbare en duurzame stad gaan de bewoners en de beheerders rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

Deze indicator leest men best samen met andere indicatoren zoals '*Energieverbruik via energieprestatiecertificaten*' en '*Duurzaamheid van de woning*'.

Het aantal nieuwe en vernieuwde gebouwen is beperkt in vergelijking met het bestaande gebouwenpark, maar zij bepalen in belangrijke mate de energieprestatie van het gebouwenpark op lange termijn. Gebouwen in ons land hebben immers een lange levensduur (30 jaar tot de eerste grondige renovatie, de totale levensduur kan oplopen tot 100 jaar).

Het hier weergegeven gemiddelde E-peil betreft enkel nieuwe woongebouwen, dus geen kantoren en scholen.

Het gaat om geaggregeerde data van 2006 tot 2010.

Gemiddeld E-peil van nieuwbouwwoningen en -appartementen, van 2006 tot 2010.

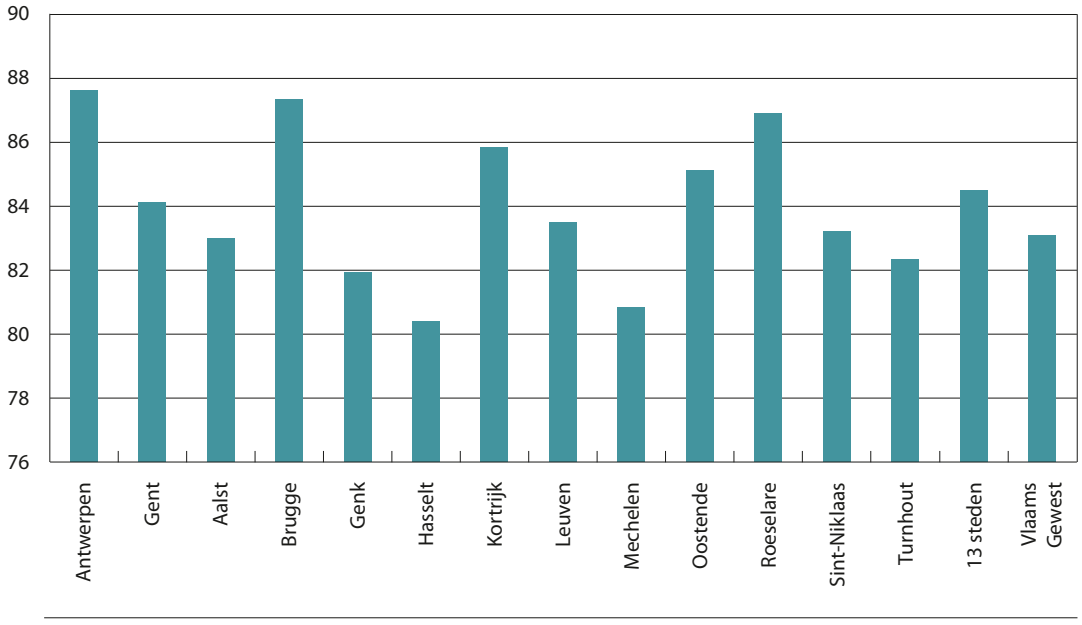

Bron: Vlaams Energieagentschap (VEA).

Budgetmeters elektriciteit en aardgas

Definitie

Het aandeel budgetmeters elektriciteit en aardgas is de verhouding van het aantal budgetmeters elektriciteit en aardgas ten opzichte van het aantal huishoudens in de stad.

Huishoudelijke klanten die door hun commerciële energieleveranciers worden opgezegd (en geen andere leverancier vinden), komen bij hun distributienetbeheerder terecht, die dan als sociale leverancier optreedt. Dit om te voorkomen dat de klant plots zonder energie valt. Indien de klant de facturen van zijn netbeheerder niet correct betaalt en in gebreke wordt gesteld, zal de netbeheerder een budgetmeter plaatsen. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat de klant verder energie kan verbruiken en wordt vermeden dat er een nieuwe schuld ontstaat.
Er bestaan zowel budgetmeters voor elektriciteit als voor aardgas. Het systeem werkt met een betaalkaart die de klant eerst voor een bepaald bedrag moet opladen. Hij kan dan voor het opgeladen bedrag energie verbruiken.
Dankzij de budgetmeter blijft de klant bewust van zijn energieverbruik. Het zet hem ertoe aan energie te besparen, waardoor hij vermijdt dat schulden oplopen. Om redenen van schuldbeheersing zijn klanten vaak zelf vragende partij om een budgetmeter te bekomen.

Vaststellingen

In 2010 ligt het aandeel huishoudens met een budgetmeter zowel voor elektriciteit als voor aardgas gemiddeld hoger in de 13 centrumsteden dan in het gehele Vlaamse Gewest.
Het aandeel huishoudens met een budgetmeter elektriciteit ligt het hoogst in Genk, Antwerpen, Gent en Kortrijk. In Leuven, Brugge en Hasselt is het aandeel huishoudens met een budgetmeter elektriciteit het laagst.

Aandeel huishoudens met een budgetmeter elektriciteit en aardgas, in 2010, in %.

	Elektriciteit	Aardgas
Antwerpen	2,7	1,4
Gent	2,7	1,3
Aalst	2,1	1,1
Brugge	1,3	0,8
Genk	3,5	0,5
Hasselt	1,4	0,5
Kortrijk	2,6	1,3
Leuven	1,0	0,4
Mechelen	2,1	1,1
Oostende	2,4	1,1
Roeselare	1,6	0,9
Sint-Niklaas	1,9	1,2
Turnhout	2,0	1,4
Totaal 13 steden	*2,3*	*1,1*
Vlaams Gewest	*1,6*	*0,7*

Bron: VREG.

Wat het aandeel aardgasbudgetmeters betreft, is een vergelijking tussen de steden vooralsnog moeilijk te maken omdat netbeheerder Infrax (waaronder bijvoorbeeld Hasselt en Genk vallen) pas eind 2010 met de plaatsing ervan begonnen is.

Aangezien deze indicator een maat is voor energiearmoede, zijn de verschillen wellicht deels verklaarbaar door sociaal-economische factoren.

Aandachtspunten

De indicator over het aandeel budgetmeters elektriciteit en aardgas informeert vooral over het voorkomen van energiearmoede in de stad. In een leefbare en duurzame stad gaan de bewoners en de beheerders van het woningpatrimonium rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

Deze indicator kan samen gelezen worden met andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met het '*Afsluitingen van elektriciteit en aardgas*'.

Het aandeel budgetmeters elektriciteit en aardgas wordt idealiter berekend op basis van het aantal huishoudelijke afnemers van elektriciteit en aardgas in de stad. Bij gebrek aan officiële cijfers over het aantal huishoudelijke afnemers, zijn de aandelen hier berekend op basis van het aantal huishoudens in de stad. Wat elektriciteit betreft, zal deze benadering weinig verschil uitmaken, omdat kan worden aangenomen dat de meeste huishoudens aangesloten zijn op het elektriciteitsnet. Voor aardgas ligt dit minder voor de hand aangezien het aantal aardgasafnemers niet evenredig verdeeld is per gemeente.

Aandeel huishoudens met een budgetmeter elektriciteit, in 2010, in %.

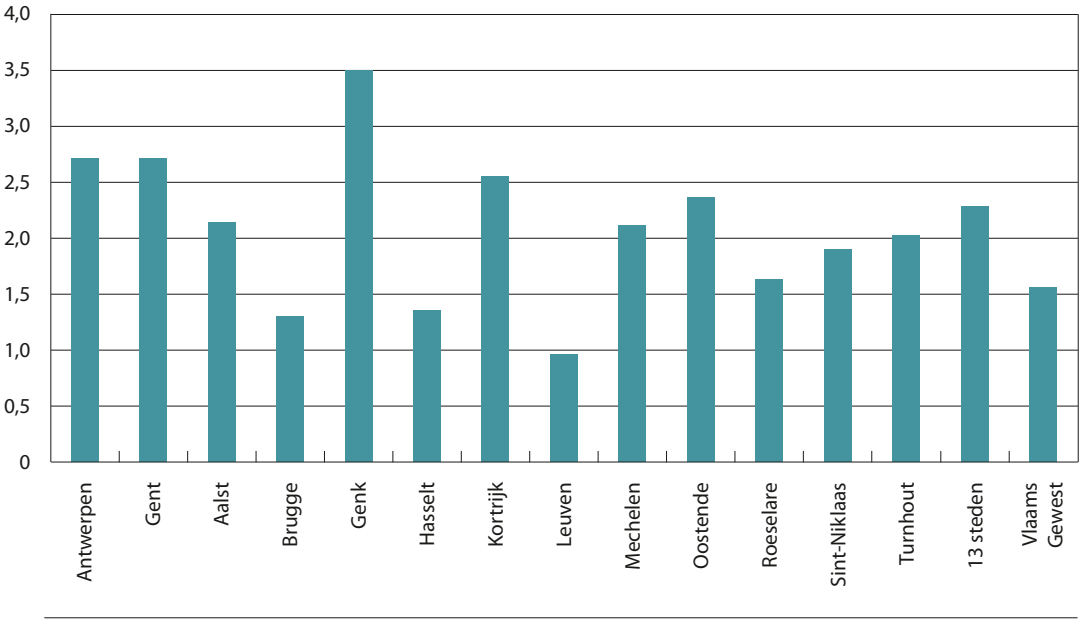

Bron: VREG.

Afsluitingen elektriciteit en aardgas

Definitie

Het aandeel afsluitingen van elektriciteit en aardgas is de verhouding van het aantal afsluitingen van elektriciteit en aardgas ten opzichte van het aantal huishoudens in de stad.

De overheid beschouwt het beschikken over energie als een basisrecht. Om de klant te beschermen is er een specifieke procedure die de leveranciers en de netbeheerders bij wanbetaling moeten volgen. Slechts in erg uitzonderlijke situaties kan de distributienetbeheerder de toevoer van elektriciteit en/of aardgas afsluiten. Om klanten tijdens de winterperiode niet zonder energie te zetten, mag er nooit worden afgesloten in de periode van 1 december tot 1 maart.
In sommige gevallen kan de distributienetbeheerder zelf de beslissing nemen tot afsluiting. In andere gevallen geniet de klant een bijkomende bescherming en moet de distributienetbeheerder zijn verzoek tot afsluiting voor advies overmaken aan de Lokale Adviescommissie (LAC) die in elke gemeente is opgericht.

Vaststellingen

In 2010 is er wat betreft het aandeel huishoudens afgesloten van elektriciteit gemiddeld geen verschil tussen de 13 centrumsteden en het gehele Vlaamse Gewest. Hasselt en Genk kennen het hoogste aandeel huishoudens afgesloten van elektriciteit.

Het aandeel aardgasafsluitingen ligt gemiddeld wel hoger in de 13 centrumsteden. Dit kan mede verklaard worden door de hogere aansluitingsgraad in de steden. Het hoogste aandeel aardgasafsluitingen zien we in Hasselt, Gent, Antwerpen en Turnhout.

Aandeel huishoudens met afgesloten elektriciteit en aardgas, in 2010, in %.

	Elektriciteit	Aardgas
Antwerpen	0,08	0,23
Gent	0,06	0,24
Aalst	0,06	0,17
Brugge	0,04	0,07
Genk	0,16	0,12
Hasselt	0,17	0,26
Kortrijk	0,03	0,10
Leuven	0,05	0,04
Mechelen	0,05	0,09
Oostende	0,06	0,13
Roeselare	0,09	0,13
Sint-Niklaas	0,02	0,07
Turnhout	0,04	0,19
Totaal 13 steden	*0,07*	*0,17*
Vlaams Gewest	*0,07*	*0,11*

Bron: VREG.

Huishoudens in Leuven, Sint-Niklaas, Brugge, Mechelen en Kortrijk zijn het minst vaak afgesloten van elektriciteit en aardgas.

Aangezien deze indicator een maat is voor energiearmoede zijn de verschillen wellicht deels verklaarbaar door sociaal-economische factoren.

Aandachtspunten

De indicator over het aandeel afsluitingen van elektriciteit en aardgas informeert vooral over het voorkomen van energiearmoede in de stad. In een leefbare en duurzame stad gaan de bewoners en de beheerders van het woningpatrimonium rationeel om met energie en grondstoffen in de woning.

Deze indicator kan samen gezien worden met andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer, in het bijzonder met het '*Aandeel budgetmeters elektriciteit en aardgas*'en tevens met een aantal indicatoren uit het domein wonen, met name '*Kwaliteit van de woning*' en '*Comfortniveau van de woning*'.

Het aandeel afsluitingen van elektriciteit en aardgas wordt idealiter berekend op het aantal huishoudelijke afnemers van elektriciteit en aardgas in de stad. Bij gebrek aan officiële cijfers over het aantal huishoudelijke afnemers, zijn de aandelen hier berekend op het aantal huishoudens in de stad. Wat elektriciteit betreft, zal deze benadering weinig verschil uitmaken, daar kan worden aangenomen dat de meeste huishoudens aangesloten zijn op het elektriciteitsnet. Voor aardgas ligt dit minder voor de hand aangezien het aantal aardgasafnemers niet evenredig verdeeld is per gemeente.

Aandeel huishoudens met afgesloten elektriciteit en aardgas, in 2010, in %.

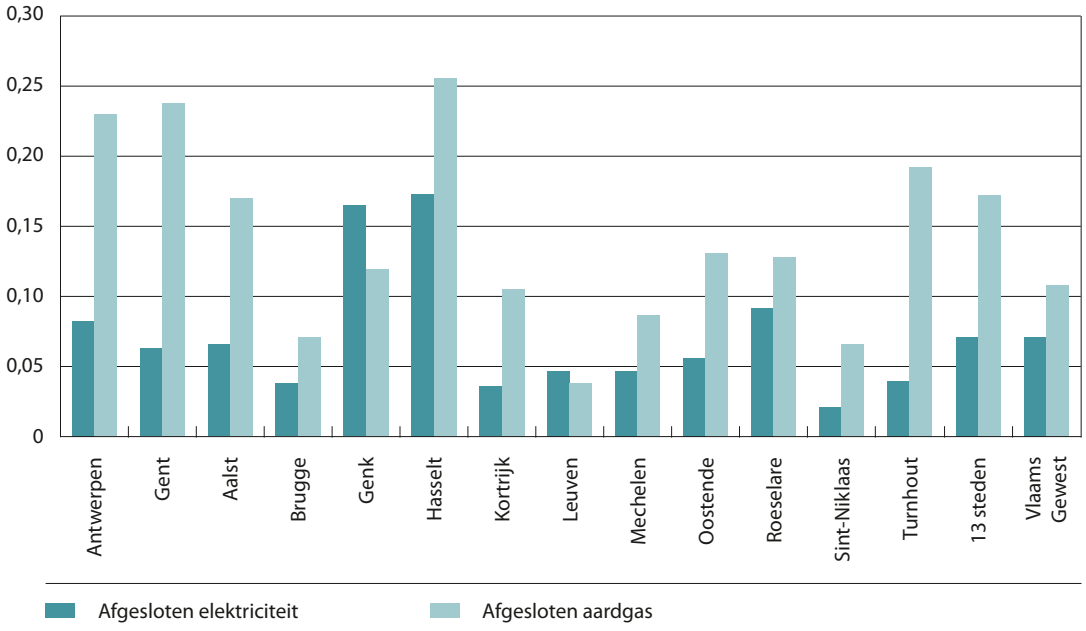

Bron: VREG.

Waterzuivering

Definitie

De mate waarin het water wordt gezuiverd, wordt besproken op basis van de huidige zuiveringsgraad en de uitvoeringsgraad van de rioleringen.

De huidige zuiveringsgraad betreft het aantal op de riolering aangesloten inwoners die gezuiverd worden op een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) ten opzichte van het totaal aantal inwoners voor de gemeente volgens de rijksregister-stratentabel van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM).

De uitvoeringsgraad van de rioleringen wordt berekend door het aantal inwoners dat op de riolering is aangesloten uit te zetten ten opzichte van het aantal inwoners dat door de gemeente bij de opmaak van de totale rioleringsplannen voorzien werd om in de riolering te lozen. De uitvoeringsgraad geeft aan in welke mate de gemeente reeds rioleringen heeft aangelegd in vergelijking met de geplande situatie.

Vaststellingen

De huidige zuiveringsgraad was in 2006 in alle centrumsteden hoger dan het Vlaamse gemiddelde van 64,7%. In 8 centrumsteden werd de doelstelling uit het MINA-plan 3+, dat stelt dat de huidige zuiveringsgraad tegen 2010 80% bedraagt, reeds in 2006 bereikt. In Gent, Genk, Oostende en Turnhout is meer dan 90% van de inwoners aangesloten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie.

De uitvoeringsgraad van de rioleringen is in de centrumsteden gemiddeld hoger dan in Vlaanderen. Alle centrumsteden, behalve Sint-Niklaas, hebben een uitvoeringsgraad boven de 90%. In Antwerpen, Gent, Aalst, Brugge, Genk, Kortrijk, Leuven, Oostende, Roeselare en Turnhout werden bijna alle rioleringsplannen reeds uitgevoerd.

Uitvoeringsgraad van de rioleringen, in 2000, 2005 en 2006, in %.

	2000	2005	2006
Antwerpen	97,4	96,8	97,1
Gent	97,4	99,9	99,9
Aalst	99,8	99,8	99,8
Brugge	98,3	98,6	98,6
Genk	99,8	99,7	99,7
Hasselt	88,0	90,1	90,1
Kortrijk	98,7	97,4	97,5
Leuven	97,5	98,5	98,5
Mechelen	92,4	93,7	93,7
Oostende	98,8	99,2	99,2
Roeselare	93,3	97,2	97,2
Sint-Niklaas	87,9	88,8	88,2
Turnhout	96,2	97,0	97,0
Totaal 13 steden	*97,2*	*97,6*	*97,6*
Vlaams Gewest	*89,5*	*91,6*	*91,7*

Bron: VMM.

Aandachtspunten

De indicator over waterzuivering is relevant voor het verhogen van de milieukwaliteit. Het MINA-plan 3+ stelde als plandoelstelling tegen 2010 een zuiveringsgraad van 80% voorop. In het MINA-Plan 4 werd de doelstelling geformuleerd als percentage inwoners aangesloten op een RWZI ten opzichte van het totaal aantal inwoners dat volgens de zoneringsplannen zal aangesloten worden op een RWZI (nl. 98% van de Vlaamse bevolking). De doelstelling voor 2015 in deze berekening bedraagt 86%. Het eerste maatregelenprogramma van de Kaderrichtlijn Water stelt tegen 2015 een zuiveringsgraad van 84% voorop.
De Europese Richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater legde de lidstaten op om tegen 31 december 1998 operationele opvangsystemen en zuiveringsinstallaties te hebben voor alle agglomeraties groter dan 10.000 inwonersequivalenten. Voor agglomeraties van 2.000 tot 10.000 inwonersequivalenten diende dit het geval te zijn tegen 31 december 2005.

Deze indicator dient samen gelezen te worden met andere indicatoren uit het domein natuur- en milieubeheer zoals '*Milieuvriendelijkheid van het wagenpark*'.

Om de gegevens te beoordelen moet men rekening houden met de veronderstelling dat iedereen die in een straat woont met een riolering, daar ook is op aangesloten en dat wie op minder dan 50 meter van een riolering woont, daar op aangesloten is.

Huidige zuiveringsgraad, in 2000, 2005 en 2006, in %.

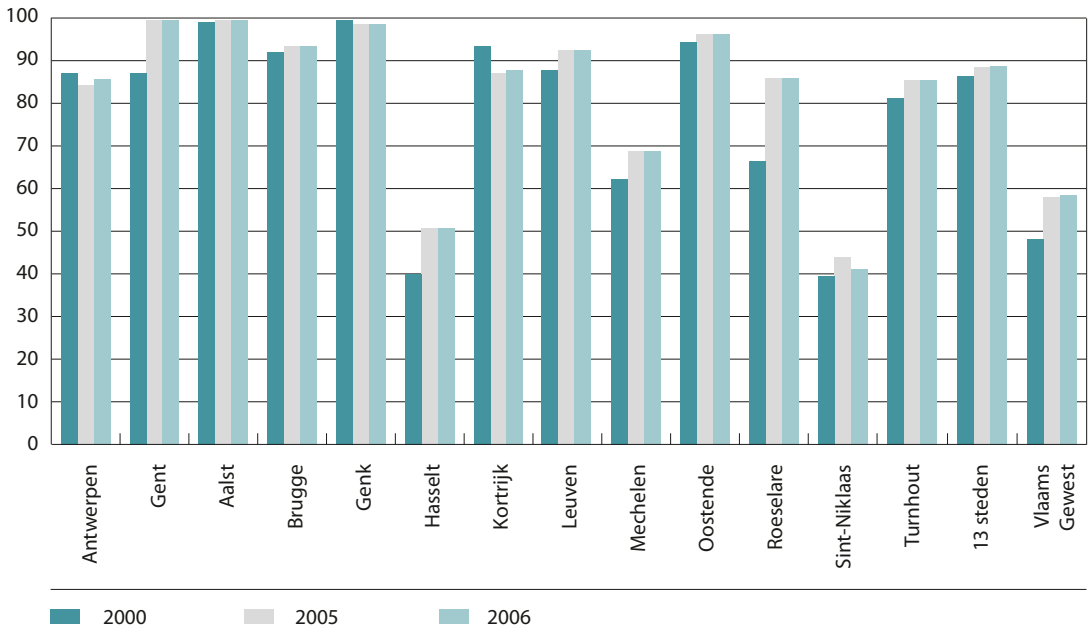

Bron: VMM.

Groendaken

Definitie

Administratieve gegevens over het aantal groendaken in de gemeente en de oppervlakte van de groendaken, op basis van de uitkering van een premie voor groendaken.

Vaststellingen

Het aantal gesubsidieerde groendaken alsook de oppervlakte verschillen jaar per jaar en stad per stad. De grootsteden Antwerpen en Gent en de stad Leuven tellen de meeste gesubsidieerde groendaken.
De grootste oppervlaktes aan groendaken zijn te vinden in Gent en Leuven en recentelijk ook in Hasselt.

Aandachtspunten

Een groendak levert een positieve bijdrage tot een duurzaam waterbeleid en is bijzonder nuttig in vele opzichten:
- buffert water via de beplanting op het groendak. Er stroomt minder regenwater naar de riolering.
- voorkomt wateroverlast
- verhoogt de levensduur van de dakbedekking
- houdt lawaai tegen
- heeft een isolerende werking en klimaatregelende werking en is dus energiebesparend
- biedt een mooi groen uitzicht en draagt bij tot het algemeen welzijn
- zuivert het regenwater
- is luchtzuiverend: niet alleen onzichtbare vervuilende deeltjes maar ook stof, dat in grote hoeveelheden aanwezig is in stedelijke omgeving

Aantal gesubsidieerde groendaken, in 2006, 2008 en 2010.

	2006	2008	2010
Antwerpen	19	21	20
Gent	17	21	58
Aalst			2
Brugge		4	4
Genk	2	3	10
Hasselt	3	5	10
Kortrijk	2	0	5
Leuven	15	18	25
Mechelen	6	6	7
Oostende		3	3
Roeselare	1	2	1
Sint-Niklaas	8	9	11
Turnhout	1	2	4
Totaal 13 steden	*74*	*94*	*160*

Bron: Stadsdiensten.

De gegevens over het aantal en de oppervlakte van groendaken behandelen enkel de door de steden gesubsidieerde groendaken. Het subsidiereglement is in de verschillende steden niet steeds hetzelfde. De volgende aspecten kunnen verschillen:

- De subsidie kan enkel toegekend worden aan particulieren of ook aan bedrijven, verenigingen, scholen... Deze doelgroepen kunnen in de loop van de tijd aangepast worden.
- Het subsidiebedrag (€/m²) kan verschillen in de loop van de tijd of tussen de steden onderling. Meestal is het bedrag 31 €/m².
- Er kan een plafonnering van het maximaal subsidieerbare bedrag zijn of van de maximaal subsidieerbare oppervlakte.
- De subsidie kan gegeven worden voor zowel extensieve als intensieve groendaken, enkel voor extensieve groendaken of enkel voor intensieve groendaken.
- Er kan een minimumoppervlakte vereist zijn (meestal is dit 6 of 10 m²).
- Er kan opgelegd worden hoe lang het groendak behouden moet blijven.
- Het jaartal waarin men groendaken is beginnen subsidiëren, verschilt per stad.

In Antwerpen is het sinds april 2011 verplicht om een extensief groendak aan te leggen op nieuwe en vernieuwde daken waarvoor een vergunning wordt gevraagd (tenzij er een waterput wordt aangelegd). Er wordt dan ook enkel nog een premie gegeven voor intensieve groendaken. Ook in Brugge is het sinds mei 2011 via de bouwverordening verplicht om op nieuwe platte daken in de binnenstad een groendak aan te leggen.

Deze indicator meet de mate waarin groen en natuur versterkt wordt, en kan best samen gelezen worden met andere indicatoren zoals '*Groenindruk van de buurt*' en '*Duurzaamheid van de woning*'.

Oppervlakte groendaken, in 2006, 2008 en 2010, in m².

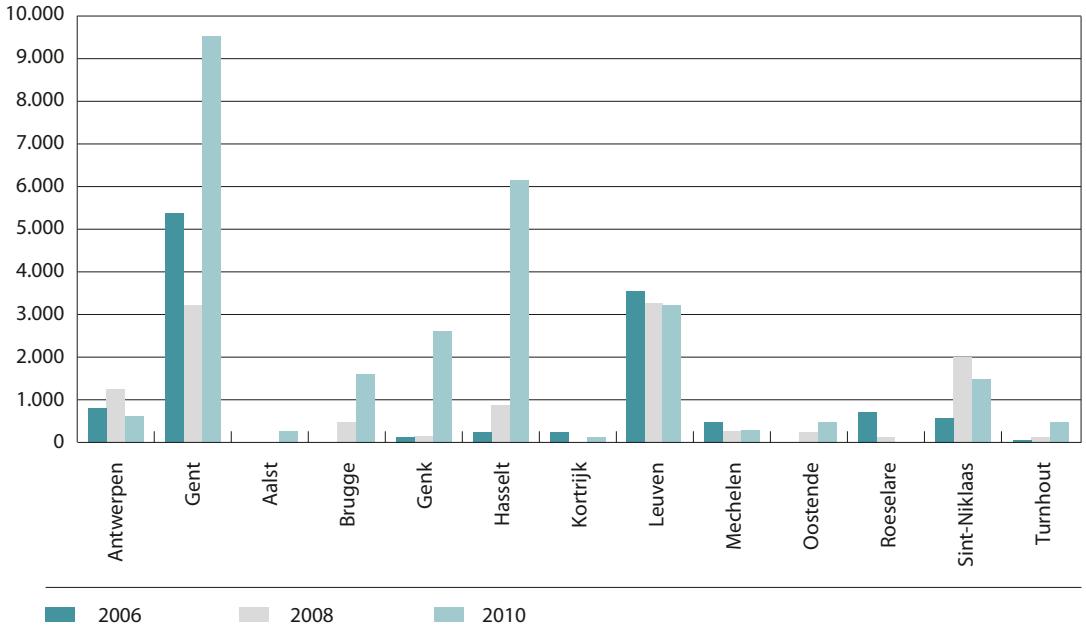

Bron: Stadsdiensten.

Indruk van de netheid in de buurt

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat de straten en voetpaden in hun buurt over het algemeen netjes zijn.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'De straten en voetpaden in mijn buurt zijn over het algemeen netjes'. Respondenten konden antwoorden met 'Helemaal eens', 'Eerder eens', 'Niet eens, niet oneens' 'Eerder oneens', 'Helemaal oneens' en 'Weet niet'.

Respondenten die antwoordden met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens', werden in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld 62% van de inwoners van de steden is tevreden over de netheid in de buurt, 21% van de inwoners is het helemaal eens met de stelling, 41% van de inwoners is het eerder eens met de stelling.

In 2011 is de tevredenheid het grootst in Hasselt, meer dan 80% van de inwoners vindt de buurt netjes. Ook in Genk en Leuven is de tevredenheid relatief hoog, meer dan 70% van de inwoners is er tevreden. In Gent, Aalst en Turnhout is men minder tevreden over de netheid in de buurt, ongeveer 50% van de inwoners vindt de buurt netjes.

In Turnhout, Gent en Aalst is iets meer dan 30% van de inwoners het niet eens met de stelling. Gemiddeld is 24% van de inwoners uit de 13 steden niet tevreden over de netheid in de buurt. Hasselt kent de laagste ontevredenheid, 1 op de 10 inwoners is niet tevreden over de netheid.

Indruk van de netheid in de buurt, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**55,1**	**58,8**	*	56,7	60,8
Gent	**53,9**	**53,4**	Ns	50,2	56,6
Aalst	**52,8**	**53,1**	Ns	51,0	55,2
Brugge	**69,8**	**69,1**	Ns	65,9	72,1
Genk	**74,9**	**72,0**	Ns	70,3	73,7
Hasselt	**76,6**	**81,9**	*	78,8	84,6
Kortrijk	**60,4**	**64,9**	*	61,1	68,4
Leuven	**67,7**	**70,7**	Ns	67,3	73,9
Mechelen	**57,5**	**62,7**	*	58,9	66,3
Oostende	**65,4**	**65,4**	Ns	61,5	69,0
Roeselare	**64,6**	**67,6**	Ns	64,0	71,1
Sint-Niklaas	**55,9**	**58,2**	Ns	64,4	61,9
Turnhout	**49,3**	**47,9**	Ns	45,6	50,3
Totaal 13 steden	***59,7***	***61,7***	*	*60,7*	*62,6*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Gemiddeld is de tevredenheid over de netheid in de buurt ten opzichte van 2008 met 2 procentpunten toegenomen. In Hasselt, Mechelen, Kortrijk en Antwerpen is het tevredenheidspercentage beduidend toegenomen.

Hoger opgeleiden zijn meer tevreden over de netheid in de buurt dan lager opgeleiden. Ook inwoners jonger dan 35 zijn duidelijk meer tevreden dan 55-plussers. Andere verschillen zijn beperkt.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

De indruk die bewoners hebben over de netheid van hun buurt bepaalt mee hoe ze de kwaliteit van hun woonomgeving inschatten. Bovendien blijken fysieke verwaarlozing en verloedering van de infrastructuur vaak een bron te vormen van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens. In een leefbare en duurzame stad komt de milieudienstverlening tegemoet aan de behoeften van stadsbewoners- en gebruikers op dit vlak.

Gelet op de bekommernissen omtrent een kwalitatieve woonomgeving en afvalbeheer kan men deze indicator samen lezen met volgende indicatoren: '*Indruk van de netheid in de stad*' en '*Tevredenheid over de buurt*'.

Indruk van de netheid in de buurt, in 2011, in %.

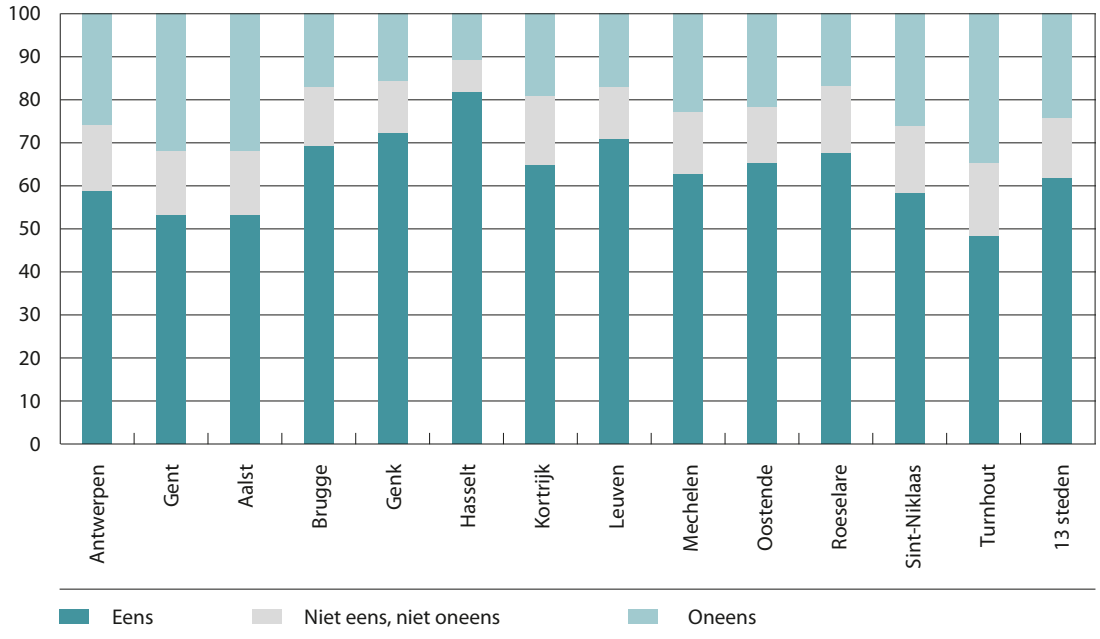

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Indruk van de netheid in de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners met een positieve indruk over de netheid in de stad (stadscentrum netjes, pleinen en parken in de stad goed onderhouden).

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende twee stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'De parken en pleinen in de stad zijn vuil en slecht onderhouden' en (2) 'Het centrum van de stad (winkelbuurt, stadhuis, station, etc.) is over het algemeen netjes'. Respondenten konden antwoorden met 'Helemaal oneens', 'Eerder oneens', 'Niet eens, niet oneens', 'Eerder eens' en 'Helemaal eens' .

Wie antwoordde met 'Helemaal oneens' of 'Eerder oneens' op de eerste stelling én met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens' op de tweede stelling, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld is iets meer dan de helft van de inwoners van de 13 steden tevreden over de netheid in de stad. Ten opzicht van 2008 is dit een significante afname.

In 2011 is meer dan 70% van de inwoners van Hasselt, Brugge, Leuven en Genk tevreden over de netheid in de stad. In alle andere steden, behalve in Aalst, Turnhout en Antwerpen, is meer dan de helft van de bevolking tevreden.

Indruk van de netheid in de stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**33,4**	**38,2**	*	36,1	40,4
Gent	**61,0**	**57,3**	Ns	64,0	60,5
Aalst	**47,7**	**46,1**	Ns	43,9	48,3
Brugge	**77,6**	**72,1**	*	68,9	75,1
Genk	**74,9**	**65,7**	*	63,8	67,5
Hasselt	**78,0**	**74,5**	Ns	70,9	77,7
Kortrijk	**55,1**	**60,2**	*	56,3	64,1
Leuven	**75,9**	**73,7**	Ns	70,3	76,9
Mechelen	**63,3**	**63,6**	Ns	59,7	67,4
Oostende	**62,8**	**56,8**	*	52,7	60,8
Roeselare	**63,0**	**58,2**	*	54,2	62,1
Sint-Niklaas	**67,1**	**58,7**	*	54,7	62,5
Turnhout	**46,3**	**33,5**	*	31,2	35,9
Totaal 13 steden	***55,6***	***54,3***	*	*53,3*	*55,3*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns=niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

In alle steden is men meer tevreden over de netheid van het stadscentrum dan over de netheid van de parken en pleinen.

Ten opzichte van 2008 kennen de meeste steden een daling van de tevredenheid. Deze daling is significant in Turnhout, Genk, Sint-Niklaas, Brugge en Roeselare. De uitzonderingen zijn Antwerpen, Kortrijk en Mechelen.

Hoger opgeleiden en jongeren (-35 jarigen) zijn meer tevreden dan andere inwoners. Huurders zijn kritischer dan eigenaars.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

De indruk die bewoners hebben van de netheid van de stad (o.a. onderhoud parken en pleinen, onderhoud centrum van de stad) bepaalt mee hoe ze de stad als leefomgeving waarderen. Bovendien blijken fysieke verwaarlozing en verloedering van de infrastructuur vaak een bron te vormen van onveiligheidsrisico's en onveiligheidsgevoelens. In een leefbare en duurzame stad komt de milieudienstverlening tegemoet aan de behoeften van stadsbewoners en –gebruikers op dit vlak.

Gelet op de bekommernissen omtrent een kwalitatieve woonomgeving en afvalbeheer wordt deze indicator best samen gelezen met volgende indicatoren uit de Stadsmonitor: '*Indruk van de netheid in de buurt*', '*Tevredenheid over de buurt*' en '*Tevredenheid over de stad*'.

Indruk van de netheid in de stad, in 2011, in %.

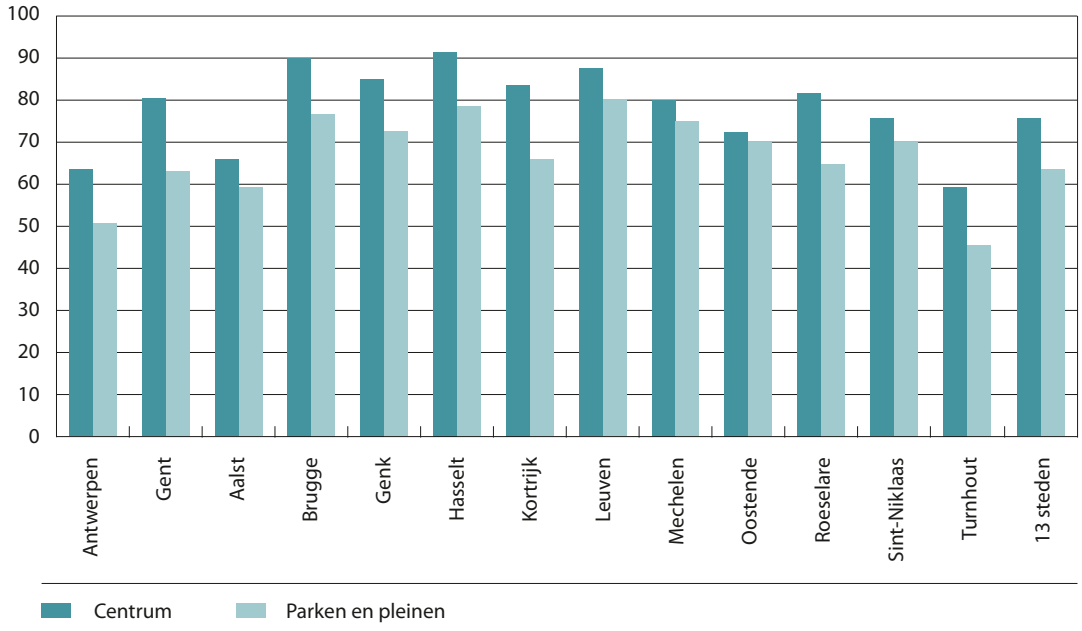

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over aanbod openbaar groen in de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over het aanbod aan openbaar groen in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2011 volgende stelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan openbaar groen? (parken, plantsoenen, ...)'.

Respondenten konden antwoorden met 'Helemaal eens', 'Eerder eens', 'Niet eens, niet oneens', 'Eerder oneens', 'Helemaal oneens' en 'Weet niet'.

Respondenten die met 'Helemaal eens' of 'Eerder eens' antwoordden, werden in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Gemiddeld genomen is 74% van de inwoners tevreden over het aanbod aan groen in de stad; 27% is zeer tevreden, 47% is eerder tevreden.

In alle steden is meer dan de helft van de inwoners tevreden over het aanbod aan groen in de stad. Genk kent de hoogste tevredenheid, 86% van de inwoners is tevreden. In Brugge, Hasselt, Leuven en Oostende is eveneens meer dan 80% van de inwoners tevreden. Gent, Antwerpen, Aalst, Roeselare en Turnhout kennen de laagste tevredenheid.

Tevredenheid over aanbod openbaar groen in de stad, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**69,6**	67,5	71,6
Gent	**70,0**	66,9	73,0
Aalst	**68,0**	65,9	70,0
Brugge	**85,8**	83,1	88,1
Genk	**86,3**	84,9	87,6
Hasselt	**83,8**	80,6	86,5
Kortrijk	**77,9**	74,4	81,1
Leuven	**81,5**	78,4	84,3
Mechelen	**75,0**	71,3	78,3
Oostende	**80,2**	76,6	83,3
Roeselare	**67,8**	64,0	71,4
Sint-Niklaas	**72,0**	68,3	75,4
Turnhout	**59,1**	56,6	61,5
Totaal 13 steden	***73,9***	*72,9*	*74,8*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Een hoge tevredenheid betekent niet dat de bevolking unaniem tevreden is over het aanbod aan groen in de stad. Turnhout kent de grootste ontevredenheid; 16,6% van de inwoners is er eerder tot zeer ontevreden over het aanbod van groen in de stad. Ook Gent (13,2%) en Roeselare (13,1%) kennen een hogere ontevredenheid. Genk (3,4%) kent de laagste ontevredenheid.

55-plussers zijn meer tevreden over het aanbod aan groen dan de inwoners van andere leeftijdsgroepen in de stad.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Wanneer bewoners vinden dat er voldoende groen is in hun buurt, wordt dat als een belangrijke kwaliteit van de woonomgeving gezien. Voldoende en kwalitatief groen dat bereikbaar en toegankelijk is, vervult diverse functies voor de inwoners: van ecologische over recreatieve tot cultuurhistorische, educatieve en zuiverende functies.

Gelet op de bekommernissen omtrent de versterking van groen wordt deze indicator best samen gelezen met volgende indicatoren uit de Stadsmonitor: '*Bereikbaar openbaar buurtgroen*', '*Groenindruk van de eigen buurt*'.

Tevredenheid over aanbod openbaar groen in de stad, in 2011, in %.

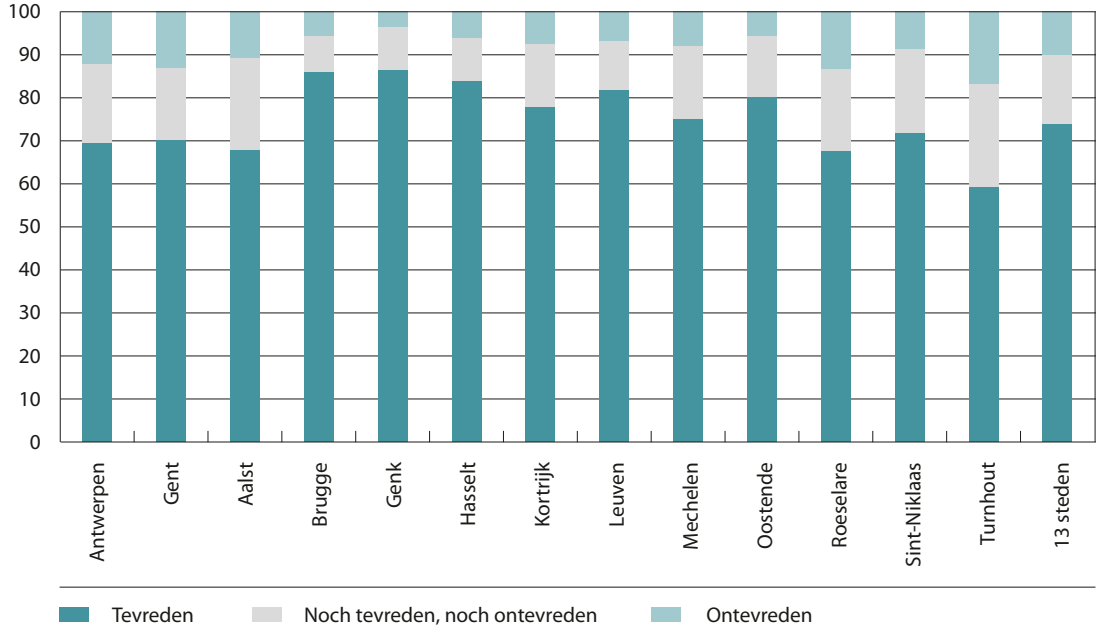

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

HOOFDSTUK 10

Burgerschap en overheid

Aan de basis van de keuze van de indicatoren 'Burgerschap en overheid' ligt een visie over een wenselijke toekomst voor een Vlaamse centrumstad. Deze visie is voor deze overwegend institutionele principes samengebald in 5 clusters:

- MEER VERTROUWEN IN SAMENLEVING EN OVERHEID
- WAARDEN VOOR LEEFBAARHEID EN DUURZAAMHEID VERSTERKEN
- ADMINISTRATIEVE DIENSTVERLENING OP MAAT
- NETWERKING VERSTERKEN
- PARTICIPATIE EN BETROKKENHEID

Per cluster is een set van indicatoren samengesteld. Deze set houdt rekening met de vier principes van het duurzaamheidsconcept (economische, sociale, fysiek-ecologische en institutionele principe).

Hoofdstuk 10 bevat enkel de indicatoren die betrekking hebben op vertrouwen, administratieve dienstverlening, informatiespreiding en burgerbetrokkenheid. Men leest deze indicatoren best samen met de andere indicatoren in de 5 clusters. Dit is mogelijk via www.thuisindestad.be.

- Vertrouwen in de medemens 344
- Vertrouwen in de federale overheid en de Vlaamse overheid 346
- Vertrouwen in het stadsbestuur 348
- Vertrouwen in het gerecht en de politie 350
- Spreiding van informatie over en door de stad 352
- Consultatie van bewoners door het stadsbestuur 354
- Politieke interesse 356
- Bereidheid om mee te praten over de stad 358
- Actieve betrokkenheid van de burger 360
- Politiek actief 362
- Tevredenheid over loketvoorzieningen 364

Vertrouwen in de medemens

Definitie

De indicator 'Vertrouwen in de medemens' is de gemiddelde score op een 11- puntenschaal (0-10).

In de survey van de Stadsmonitor is in 2008 en 2011 volgende tegenstelling voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Denk je dat je niet voorzichtig genoeg kan zijn in de omgang met mensen, of denk je dat de meeste mensen te vertrouwen zijn? De respondenten konden een score aankruisen van 0 (je kan niet voorzichtig genoeg zijn in de omgang met mensen) tot 10 (de meeste mensen zijn te vertrouwen).

Vaststellingen

Het vertrouwen in de medemens bij de stedelingen is tussen 2008 en 2011 nauwelijks gewijzigd. De verschillen tussen de steden onderling zijn wel iets groter geworden. In de steden valt enkel een significante stijging van vertrouwen in de medemens tussen de 2 meetpunten te noteren in Brugge en Genk. Samen met Leuven en Hasselt ligt het vertrouwen in Brugge het hoogst. Oostende is in beide metingen de hekkensluiter.

Vertrouwen in de medemens hangt met heel wat andere indicatoren samen zonder dat er een oorzakelijk verband uit afgeleid kan worden. Zo ligt het vertrouwen bij mannen hoger dan bij vrouwen, stijgt het vertrouwen met het opleidingsniveau en staan ouderen (+55 jaar) iets wantrouwiger. Wie actief lid is van een vereniging, zich inzet in de eigen buurt of op enige manier politieke interesse betoont, stelt meer vertrouwen in zijn medemens dan wie op geen enkel vlak actief is of weinig of geen interesse in het stedelijk samenleven heeft. Vertrouwen in de medemens hangt in 2011 ook duidelijk samen met het vertrouwen in diverse instellingen.

Vertrouwen in de medemens, in 2008 en 2011, gemiddelde scores.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**5,32**	**5,37**	ns	5,27	5,48
Gent	**5,62**	**5,63**	ns	5,47	5,78
Aalst	**5,37**	**5,49**	ns	5,39	5,59
Brugge	**5,77**	**5,97**	*	5,81	6,12
Genk	**5,34**	**5,64**	*	5,55	5,73
Hasselt	**5,94**	**6,04**	ns	5,88	6,21
Kortrijk	**5,48**	**5,63**	ns	5,45	5,80
Leuven	**6,16**	**6,28**	ns	6,12	6,44
Mechelen	**5,30**	**5,66**	ns	5,47	5,84
Oostende	**5,21**	**5,15**	ns	4,94	5,36
Roeselare	**5,42**	**5,71**	ns	5,53	5,89
Sint-Niklaas	**5,45**	**5,37**	ns	5,18	5,56
Turnhout	**5,70**	**5,60**	ns	5,49	5,71
Totaal 13 steden	***5,51***	***5,60***	*ns*	*5,55*	*5,65*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator inzake vertrouwen sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren immers vertrouwen in de overheid en samenleving.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator '*Participatie in het verenigingsleven*'.

Vertrouwen in de medemens, gemiddelde scores en betrouwbaarheidsinterval.

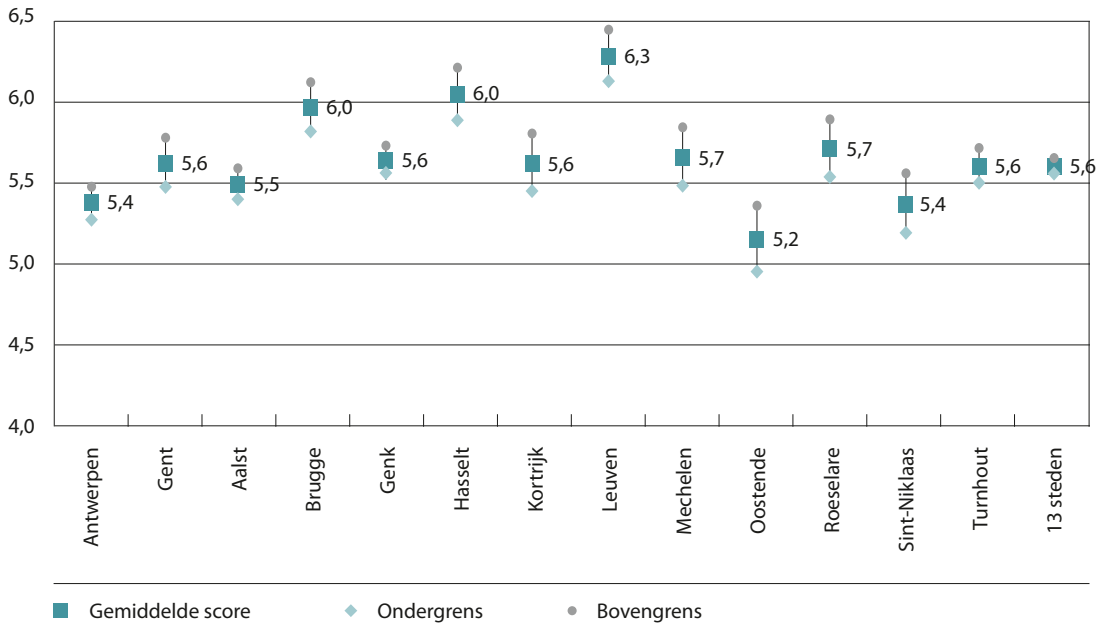

Bron: Stadsmonitor 2011.

Vertrouwen in de federale en de Vlaamse overheid

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vertrouwen heeft in de federale overheid en de Vlaamse overheid.

In de survey van de Stadsmonitor is in 2008 en 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate heb je vertrouwen in de federale overheid (Belgische overheid)?' De respondenten konden antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Eenzelfde vraag is gesteld voor de Vlaamse overheid. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Het vertrouwen in zowel de federale als de Vlaamse overheid is vrij gering. Het vertrouwen in de Vlaamse overheid is wel bijna dubbel zo hoog als het vertrouwen in de federale overheid. De vertrouwensscores voor de federale overheid liggen dicht bij elkaar. Voor het vertrouwen in de Vlaamse overheid zijn de verschillen iets groter. De helft van de stedelingen geeft aan weinig tot zeer weinig vertrouwen te hebben in de federale overheid, iets meer dan een derde heeft geen uitgesproken mening. Voor de Vlaamse overheid valt het wantrouwen terug tot iets meer dan een derde, terwijl het aantal personen dat noch veel, noch weinig vertrouwen heeft, oploopt tot 43%.

Het vertrouwen in de Vlaamse overheid is, in tegenstelling tot dit in de federale, wel significant gedaald tussen 2008 en 2011. Het vertrouwen in de Vlaamse overheid ging er in Aalst, Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven en Turnhout op achteruit. Enkel in Brugge is het vertrouwen in de federale overheid tussen 2008 en 2011 fors afgenomen.

Vertrouwen in de federale en de Vlaamse overheid, in 2008 en 2011, in %.

	Federale overheid					Vlaamse overheid				
	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**13,8**	**12,3**	ns	10,9	13,8	**24,9**	**20,8**	*	19,1	22,5
Gent	**12,8**	**11,8**	ns	9,9	14,1	**25,3**	**20,6**	*	18,1	23,3
Aalst	**11,3**	**9,4**	ns	8,3	10,7	**25,2**	**20,8**	*	19,1	22,5
Brugge	**12,9**	**8,6**	*	6,9	10,7	**29,7**	**23,2**	*	20,4	26,2
Genk	**10,9**	**13,0**	ns	11,7	14,3	**21,7**	**21,8**	ns	20,3	23,4
Hasselt	**11,0**	**10,8**	ns	8,6	13,4	**25,9**	**21,6**	ns	18,6	24,9
Kortrijk	**12,3**	**10,2**	ns	8,2	12,8	**28,1**	**22,8**	*	19,7	26,2
Leuven	**12,2**	**12,4**	ns	10,1	15,1	**31,3**	**26,8**	*	23,7	30,3
Mechelen	**14,2**	**13,9**	ns	11,4	16,9	**26,8**	**26,4**	ns	23,1	30,0
Oostende	**13,5**	**12,4**	ns	10,0	15,3	**27,8**	**23,8**	ns	20,6	27,4
Roeselare	**9,1**	**8,5**	ns	6,6	10,9	**22,6**	**19,2**	ns	16,4	22,5
Sint-Niklaas	**8,2**	**10,6**	ns	8,4	13,2	**23,9**	**20,3**	ns	17,4	23,5
Turnhout	**10,4**	**9,8**	ns	8,4	11,3	**23,4**	**20,1**	*	18,2	22,1
Totaal 13 steden	***12,5***	***11,5***	*ns*	*10,8*	*12,1*	***25,9***	***21,8***	*	*21,0*	*22,7*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).

(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).

Bron: survey Stadsmonitor .

Mannen hebben meer vertrouwen in de federale en de Vlaamse overheid dan vrouwen. Het vertrouwen in de Vlaamse overheid ligt bij hoogopgeleiden merkelijk hoger dan bij laagopgeleiden.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator inzake vertrouwen sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren immers vertrouwen in de overheid en samenleving.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator '*Participatie in het verenigingsleven*'.
De vraag is vrij algemeen gesteld en er wordt geen onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld de regering, de kamer, de senaat, de politieke partijen, de administratie, ...

Vertrouwen in de federale en Vlaamse overheid, in 2011, in %.

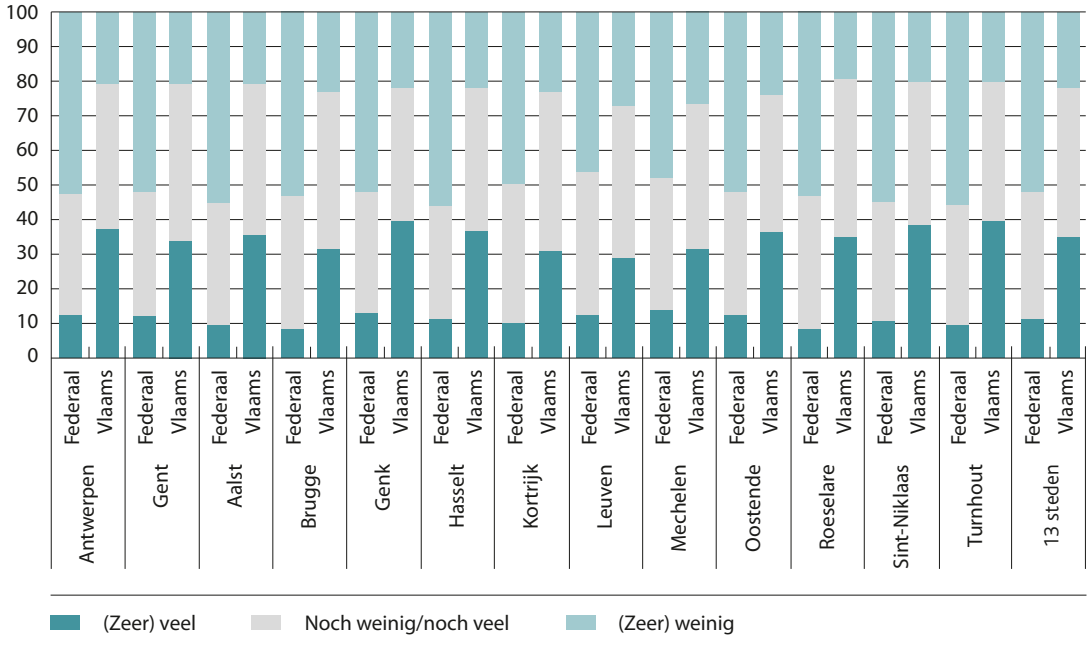

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Vertrouwen in het stadsbestuur

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vertrouwen heeft in het stadsbestuur.

In de survey van de Stadsmonitor is in 2008 en in 2011 volgende vraag gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate heb je vertrouwen in het stadsbestuur?' De respondenten konden antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Het vertrouwen in de stedelijke overheid ligt merkelijk hoger dan het vertrouwen in de Vlaamse en de federale overheid. In 2011 drukt een derde van de bevolking zijn vertrouwen uit in het stadsbestuur, iets meer dan 20% heeft geen vertrouwen, terwijl bijna de helft zich niet expliciet uitspreekt.

Het vertrouwen is de voorbije jaren voor alle steden samen niet significant gedaald. De verschillen tussen de steden zijn vrij groot. Zo bedraagt het verschil tussen de stad met het hoogste vertrouwen (Hasselt) en deze met het laagste vertrouwen (Aalst) bijna 30 procentpunten. Het vertrouwen is er significant op achteruit gegaan in Antwerpen, Aalst, Hasselt en Turnhout. In sommige steden is er een lichte stijging maar deze is niet significant.

In de steden hebben mannen en jongeren (<35 jaar) meer vertrouwen in de stedelijke overheid. Met de opleiding stijgt ook het vertrouwen. Niet - Belgen hebben meer vertrouwen (40%) dan Belgen (32%). Wie politiek geïnteresseerd is, heeft ook meer vertrouwen. Het al dan niet politiek actief zijn hangt niet samen met meer of minder vertrouwen in het stadsbestuur.

Vertrouwen in het stadsbestuur, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**27,7**	**24,0**	*	22,2	25,9
Gent	**46,5**	**45,5**	ns	42,3	48,7
Aalst	**20,7**	**15,9**	*	14,4	17,5
Brugge	**40,3**	**40,5**	ns	37,2	43,8
Genk	**37,0**	**37,5**	ns	35,7	39,3
Hasselt	**54,9**	**45,8**	*	42,0	49,6
Kortrijk	**29,1**	**28,6**	ns	25,3	32,2
Leuven	**44,1**	**43,6**	ns	40,0	47,3
Mechelen	**29,2**	**32,8**	ns	29,2	36,5
Oostende	**37,9**	**34,3**	ns	30,7	38,2
Roeselare	**23,6**	**25,5**	ns	22,4	29,0
Sint-Niklaas	**31,1**	**27,1**	ns	23,8	30,6
Turnhout	**26,7**	**17,4**	*	15,7	19,3
Totaal 13 steden	***34,6***	***32,2***	*ns*	*31,3*	*33,2*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator inzake vertrouwen sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren immers vertrouwen in de overheid en samenleving.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator '*Participatie in het verenigingsleven*'.
Wel is de vraag vrij algemeen gesteld en er wordt geen onderscheid gemaakt tussen bijvoorbeeld de burgemeester, het schepencollege, de gemeenteraad, de administratie e.d.

Vertrouwen in het stadsbestuur, in 2011, in %.

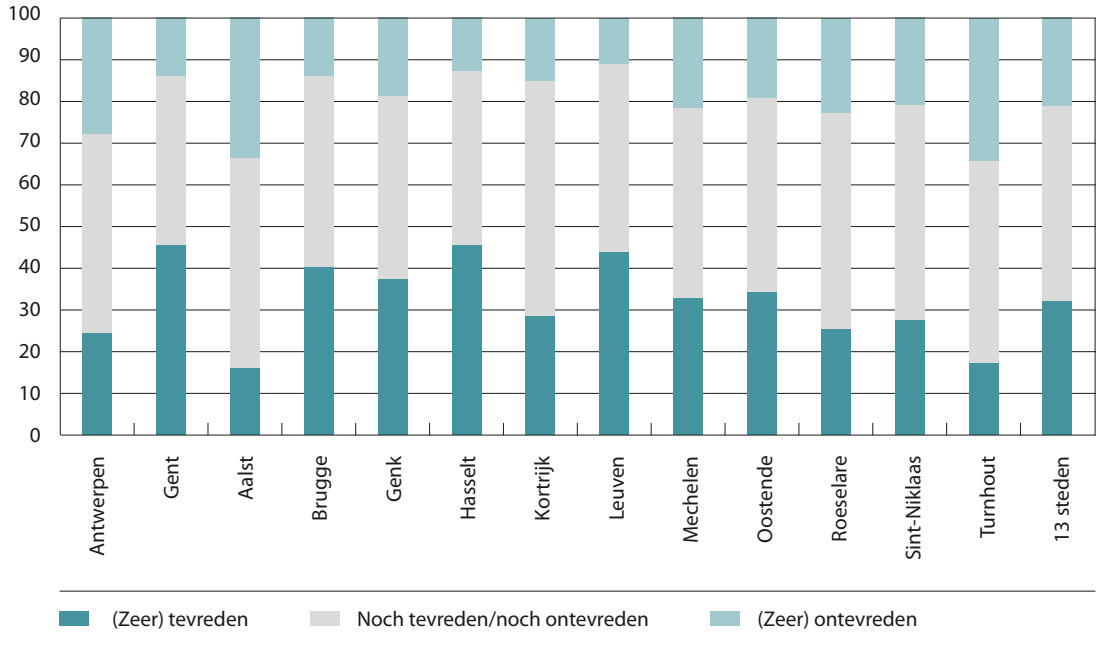

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Vertrouwen in het gerecht en de politie

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vertrouwen heeft in het gerecht en de politie.

In de survey van de Stadsmonitor zijn in 2008 en 2011 volgende vragen gesteld aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate heb je vertrouwen in: a) het gerecht / de justitie en b) de politie.
'De respondenten konden telkens antwoorden met 'zeer veel', 'veel', 'noch weinig, noch veel', 'weinig' en 'zeer weinig'. Wie antwoordde met 'zeer veel' en 'veel', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Geen 20% van de stedelingen heeft vertrouwen in het gerecht. Circa 4 op de 10 spreekt zijn wantrouwen uit, terwijl er bijna evenveel zijn die geen duidelijk standpunt innemen. Dit in tegenstelling tot het vertrouwen in de politie dat meer dan 1 op de 3 van de inwoners uitspreekt. Minder dan een kwart heeft weinig tot helemaal geen vertrouwen in de politie.

Tussen de steden onderling zijn er weinig grote verschillen voor vertrouwen in het gerecht. In vrijwel alle steden is het vertrouwen in 2011 gedaald in vergelijking met 2008. Grote en significante verschillen zijn er in Antwerpen, Gent, Aalst, Brugge, Hasselt, Leuven, Mechelen en Oostende.

De verschillen in vertrouwen in de politie tussen de steden zijn iets groter; van 30% in Aalst tot 40% in Hasselt. Op Antwerpen en Brugge na, waar het vertrouwen terugvalt, doen zich geen grote verschillen tussen beide metingen voor.

Vertrouwen in het gerecht en de politie, in 2008 en 2011, in %.

	Het gerecht					De politie				
	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**24,4**	**18,9**	*	17,2	20,7	**34,6**	**31,3**	*	29,3	33,3
Gent	**26,6**	**21,4**	*	18,9	24,2	**40,6**	**37,3**	ns	34,2	40,4
Aalst	**20,2**	**15,0**	*	13,6	16,6	**33,3**	**29,9**	ns	28,0	31,8
Brugge	**25,1**	**15,5**	*	13,2	18,1	**35,8**	**31,6**	*	28,5	34,8
Genk	**20,9**	**20,5**	ns	19,0	22,1	**37,4**	**39,0**	ns	37,2	40,9
Hasselt	**22,8**	**18,2**	*	15,4	21,4	**40,3**	**40,7**	ns	37,0	44,5
Kortrijk	**20,1**	**16,0**	ns	13,3	19,0	**36,6**	**33,7**	ns	30,1	37,4
Leuven	**25,5**	**20,1**	*	17,2	23,3	**42,2**	**38,0**	ns	34,5	41,7
Mechelen	**20,5**	**20,0**	*	17,0	23,4	**33,0**	**34,6**	ns	31,0	38,4
Oostende	**20,2**	**14,9**	*	12,3	18,0	**34,5**	**33,2**	ns	29,6	37,0
Roeselare	**18,0**	**14,4**	ns	11,9	17,3	**34,5**	**31,8**	ns	28,4	35,4
Sint-Niklaas	**19,5**	**15,9**	ns	13,2	18,9	**34,9**	**35,3**	ns	31,7	39,0
Turnhout	**21,6**	**19,9**	ns	18,1	22,0	**35,4**	**32,7**	ns	30,5	35,0
Totaal 13 steden	***23,3***	***18,4***	*	*17,6*	*19,2*	***36,5***	***34,0***	*	*33,0*	*34,9*

(1) *= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd. Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
(2) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor .

De jongste leeftijdsgroep (< 35 jarigen) heeft meer vertrouwen zowel in het gerecht als in de politie. Met de leeftijd daalt het vertrouwen in het gerecht. Voor het vertrouwen in de politie ligt het iets anders. Daar reageren de 35-55-jarigen het meest kritisch. Hoe hoger opgeleid, hoe meer vertrouwen. Zowel voor het vertrouwen in het gerecht als in de politie valt op dat het vertrouwen bij de niet-Belgen merkelijk hoger ligt dan bij de Belgen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator inzake vertrouwen sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. In een leefbare en duurzame stad hebben burgers en maatschappelijke actoren immers vertrouwen in de overheid en samenleving.

In de literatuur over 'civil society' en 'sociaal kapitaal' maakt men een onderscheid tussen het 'horizontale' sociale vertrouwen tussen burgers en het 'verticale' vertrouwen van burgers in instituties en in de politiek. Tussen beide zou een sterke wederzijdse relatie bestaan. Vandaar dat het zinvol is om alle indicatoren inzake het vertrouwen samen te bekijken. Ook de andere 'institutionele' indicatoren uit de Stadsmonitor zijn hier interessant, evenals de indicator '*Participatie in het verenigingsleven*'.

Vertrouwen in het gerecht en de politie, in 2011, in %.

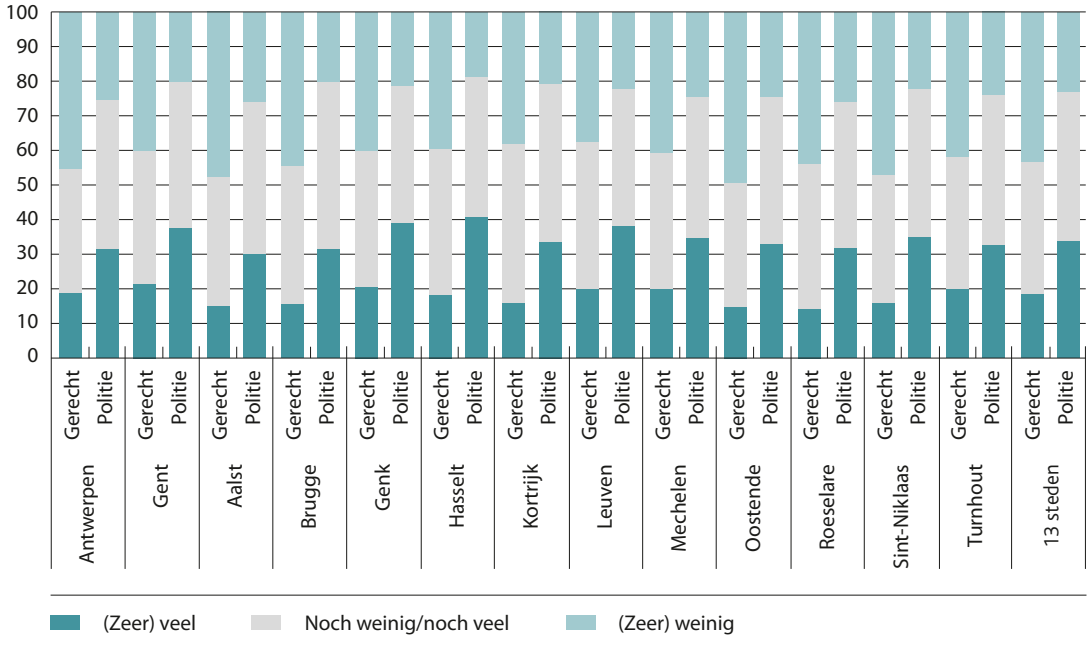

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Spreiding van informatie over en door de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat zich voldoende geïnformeerd voelt over de activiteiten, de dienstverlening, de initiatieven en de beslissingen in en door de stad.

In de survey van de Stadsmonitor zijn in 2008 en 2011 volgende vier stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ik krijg voldoende informatie (1) over de activiteiten in de stad (bv. inzake cultuur, openbare werken, etc.), (2) over de voorzieningen in de stad (bvb. inzake zorg, opvang, onderwijs, etc.), (3) over nieuwe ingrepen en plannen in de stad (bvb. inzake nieuwe buurtinrichting, mobiliteitsplannen, etc.) en (4) over de beslissingen van het stadsbestuur'.
De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' , 'helemaal oneens''. Wie op minstens drie van de vier stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Meer dan de helft van de stedelingen is in 2011 tevreden over de verspreiding van informatie over en door de stad. Meer dan 3 op de 4 stedelingen is tevreden over de informatie die ze krijgen over wat er aan activiteiten in de stad wordt opgezet op vlak van ontspanning, cultuur en vrije tijd. Iets minder dan 2 op de 3 is ook tevreden over de beschikbare informatie wat zorg- en andere voorzieningen betreft. Ongeveer eenzelfde aantal vindt dat men door de stad goed op de hoogte wordt gehouden over allerhande ingrepen en plannen (buurtinrichting, mobiliteit, ...). Amper 4 op de 10 stedelingen is echter tevreden over de mate waarin beslissingen van het stadsbestuur worden gecommuniceerd aan de bevolking.

Ten opzichte van 2008 is de globale tevredenheid over de informatieverstrekking lichtjes maar wel significant toegenomen. Dit is vooral te danken aan een iets hogere tevredenheid over de communicatie over plannen en

Spreiding van informatie over en door de stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**42,4**	**45,2**	ns	42,9	47,6
Gent	**51,6**	**53,7**	ns	50,1	57,2
Aalst	**49,0**	**55,9**	*	53,6	58,2
Brugge	**62,7**	**66,7**	ns	63,1	70,2
Genk	**66,6**	**63,8**	*	61,8	65,8
Hasselt	**67,3**	**69,2**	ns	65,2	72,9
Kortrijk	**61,1**	**61,0**	ns	56,8	65,1
Leuven	**58,5**	**65,0**	*	61,0	68,8
Mechelen	**56,2**	**59,2**	ns	55,0	63,3
Oostende	**62,6**	**67,1**	ns	62,8	71,1
Roeselare	**55,2**	**63,6**	*	59,5	67,6
Sint-Niklaas	**60,4**	**64,4**	ns	60,3	68,3
Turnhout	**62,1**	**57,3**	*	54,7	59,8
Totaal 13 steden	***53,5***	***56,5***	*	*55,4*	*57,6*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

beslissingen. Jongeren (- 25 jaar) staan duidelijk veel kritischer tegenover de verstrekte informatie. Van hen is amper 30% nog tevreden. Met de leeftijd neemt de tevredenheid toe. Hogergeschoolden zijn ook meer tevreden dan niet of lagergeschoolden.

De inwoners van Aalst, Leuven en Roeselare reageren in 2011 positiever dan in 2008. In Genk en Turnhout ging de tevredenheid er de jongste jaren iets op achteruit. De verschuivingen in de andere steden zijn niet significant.

De hoogste tevredenheidsscores komen voor in Hasselt, Brugge, Oostende en Sint-Niklaas. In de grootsteden is men het minst tevreden.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In een leefbare en duurzame stad zijn burgers en maatschappelijke actoren goed geïnformeerd over wat er in de stad gebeurt, wat mogelijk is, welke beslissingen (onder meer door het stadsbestuur) er worden genomen. Goede informatie vergroot de mogelijkheden van bewoners om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Geïnformeerd zijn wordt aanzien als een eerste trede van de participatieladder. De andere niveaus hebben betrekking op consultatie, betrokkenheid bij het nemen van beslissingen en het meebeslissen of deelnemen aan de beslissing zelf. Meer participatie en burgerbetrokkenheid zijn ook noodzakelijk voor een sterke en levendige democratie.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, dient deze indicator samen bekeken te worden met de indicatoren '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*', '*Actieve betrokkenheid van de burger*' en '*Bereidheid om mee te praten over de stad*'.
Deze indicator peilt eerder naar de kwantiteit dan naar de kwaliteit (bijvoorbeeld begrijpbaarheid) van de informatie.

Spreiding van informatie over en door de stad: aandeel inwoners dat tevreden en zeer tevreden is over de informatie over activiteiten, voorzieningen, plannen en beslissingen, in 2011, in %.

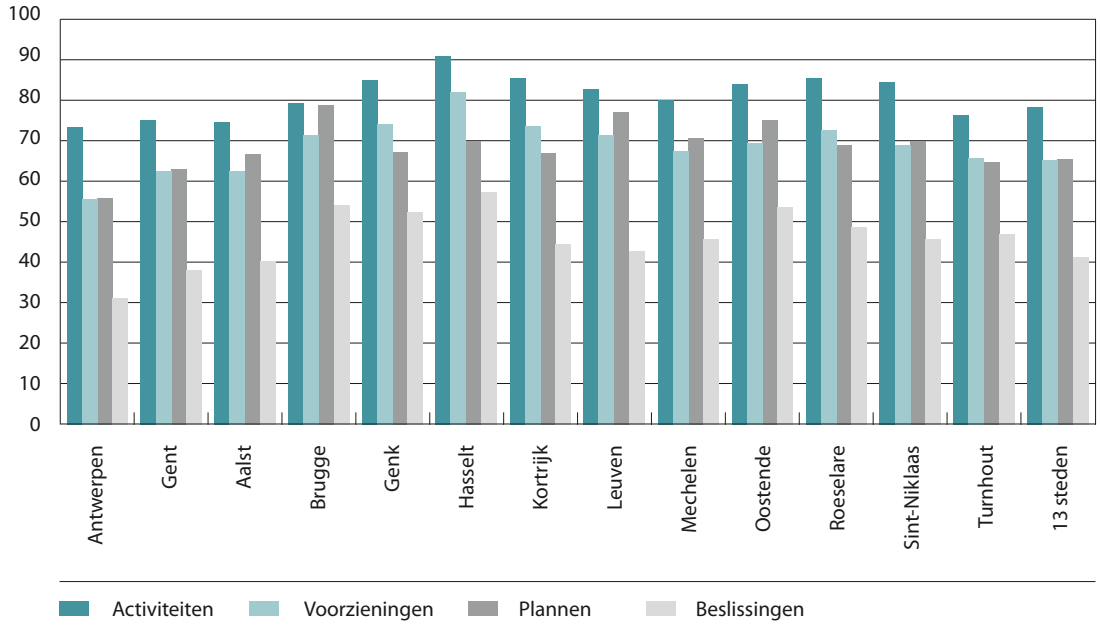

Bron: Stadsmonitor 2011.

Consultatie van bewoners door het stadsbestuur

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat vindt dat het stadsbestuur de inwoners voldoende consulteert.

In de survey van de Stadsmonitor zijn in 2008 en 2011 volgende stellingen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: (1) 'Het stadsbestuur doet voldoende inspanningen om de wensen van de bevolking te kennen.' en (2) 'Het stadsbestuur doet voldoende inspanningen om bewoners bij veranderingen te betrekken'.
De respondenten konden telkens antwoorden met 'helemaal eens', 'eerder eens', 'niet eens, niet oneens', 'eerder oneens' en 'helemaal oneens'. Wie op beide stellingen antwoordde met 'helemaal eens' of 'eerder eens', werd in de teller opgenomen.
Een klein aantal respondenten koos voor de antwoordcategorie 'weet niet'. Deze respondenten werden niet in aanmerking genomen bij de berekening van de indicator.

Vaststellingen

Iets meer dan 30% van de stedelingen vindt dat het stadsbestuur zijn bevolking voldoende raadpleegt. Het criterium is wel dat men het eens moet zijn met beide stellingen zowel wat inspanningen betreft om de wensen van de bevolking te kennen als om bewoners te betrekken bij veranderingen. De afzonderlijke stellingen worden telkens door circa 4 op de 10 stedelingen onderschreven. Mannen en vrouwen reageren gelijkaardig op de stellingen, jongeren (-35-jarigen) en hogergeschoolden reageren kritischer dan ouderen en lagergeschoolden.

In Genk, Hasselt en Oostende voelt de bevolking zich het meest geconsulteerd. In Turnhout en Aalst vindt circa 1 op de 5 dat ze voldoende geconsulteerd worden.

Consultatie van bewoners door het stadsbestuur, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**23,8**	**25,0**	ns	23,0	27,1
Gent	**34,8**	**38,5**	ns	35,1	42,1
Aalst	**19,3**	**19,4**	ns	17,6	21,3
Brugge	**41,6**	**39,6**	ns	36,0	43,2
Genk	**40,1**	**45,3**	*	43,2	47,4
Hasselt	**51,9**	**43,3**	*	39,1	47,7
Kortrijk	**33,7**	**30,8**	ns	27,0	34,9
Leuven	**28,3**	**27,5**	ns	23,9	31,4
Mechelen	**32,7**	**33,4**	ns	29,5	37,5
Oostende	**48,6**	**42,8**	*	38,6	47,1
Roeselare	**24,2**	**30,8**	*	27,0	34,8
Sint-Niklaas	**36,2**	**29,7**	*	26,0	33,8
Turnhout	**32,8**	**21,7**	*	19,6	23,9
Totaal 13 steden	***32,1***	**31,8**	*ns*	*30,8*	*32,8*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

De houding tegenover de consultatie van bewoners door het stadsbestuur is in de 13 steden tussen 2008 en 2011 globaal niet verschoven. In Hasselt, Oostende, Sint-Niklaas en Turnhout is de tevredenheid van de bevolking er de voorbije jaren wel op achteruit gegaan. In Genk en Roeselare reageert men daarentegen iets positiever.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

In een leefbare en duurzame stad worden burgers en maatschappelijke actoren betrokken bij en geconsulteerd over het beleid in en van de stad. Deze indicator over consultatie sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. Hier staan onder meer participatie en burgerbetrokkenheid centraal. Vaak worden 4 verschillende participatieniveaus onderscheiden: 1) informatie en het geïnformeerd zijn; 2) consultatie of raadpleging en de mogelijkheid om zijn mening te geven (of consultatieve democratie); 3) deliberatie over verschillende meningen met andere belanghebbenden (of de interactieve besluitvorming of deliberatieve democratie); 4) meebeslissen of deelnemen aan de beslissing zelf (of directe democratie). Consultatie wordt dus als een 2de trede in de participatieladder opgenomen.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, kan deze indicator best samen bekeken worden met de indicatoren '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Actieve betrokkenheid van de burger*' en '*Bereidheid om mee te praten over de stad*'.

Consultatie van de inwoners door het stadsbestuur: aandeel inwoners dat vindt dat het stadsbestuur voldoende inspanningen doet om wensen van de bevolking te kennen en bewoners bij veranderingen te betrekken, in 2011, in %.

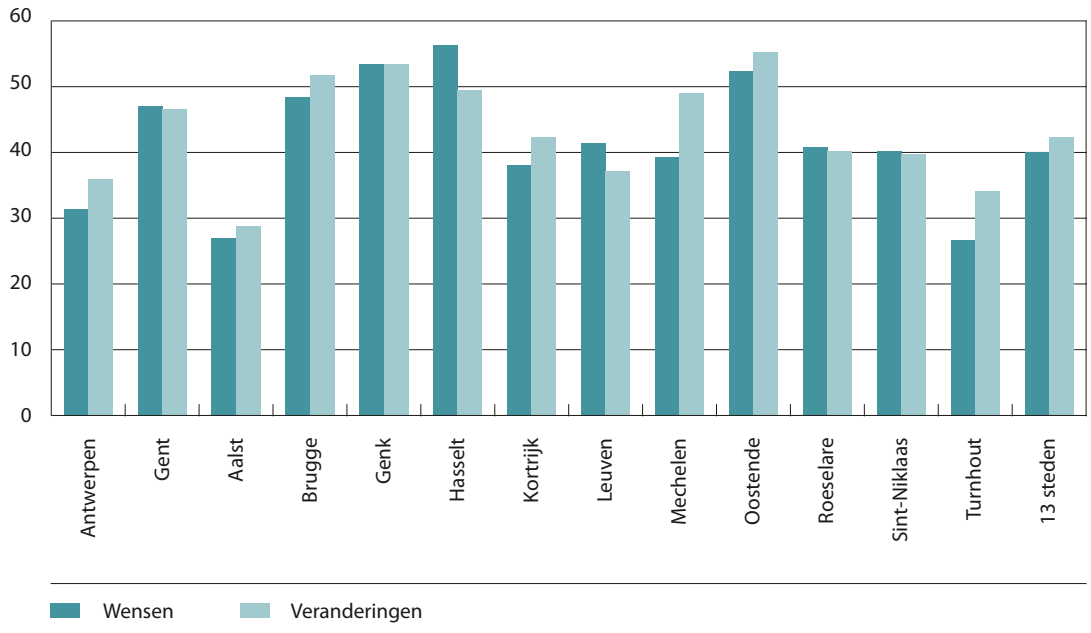

Bron: Stadsmonitor 2011.

Politieke interesse

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat politiek geïnteresseerd is.

In de survey van de Stadsmonitor van 2008 en 2011 zijn volgende vragen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er bestaan verschillende manieren om maatschappelijk of politiek actief te zijn in de stad. Wat is voor jou van toepassing?
(1) Heb je de voorbije twee jaar deelgenomen aan een overlegmoment/hoorzitting met ambtenaren en/of politici in jouw buurt of stad?
(2) Ben je de voorbije twee jaar op een of andere wijze ingegaan op de vraag vanwege jouw stad naar je mening, bijvoorbeeld via een schriftelijke rondvraag, antwoordstroken, via internet enz....?
(3) Heb je de voorbije twee jaar actief informatie verzameld over plannen of beslissingen van je stad?'
Respondenten konden antwoorden met: 'ja' of 'neen'.
Wie op minstens één van de drie vragen antwoordde met 'ja', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Van meer dan 1 op de 3 stedelingen kan gezegd worden dat ze politieke interesse betonen. Dit wil zeggen dat ze de voorbije 2 jaar minstens hebben deelgenomen aan een overlegmoment/hoorzitting met ambtenaren en/of politici in hun buurt of in de stad, op een of andere wijze zijn ingegaan op de vraag van het stadsbestuur naar hun mening of actief informatie hebben verzameld over plannen of beslissingen van de stad.

10% van de bevolking heeft een overlegmoment meegemaakt. Bijna 20% heeft actief naar informatie gezocht en 25% heeft zijn mening kenbaar gemaakt. In de grootsteden is de interesse het hoogst, in Aalst, Roeselare en Oostende het laagst.

Politieke interesse, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**32,1**	**40,3**	*	38,2	42,3
Gent	**33,7**	**38,7**	*	35,6	41,8
Aalst	**28,2**	**27,0**	ns	25,1	28,9
Brugge	**31,6**	**29,9**	ns	26,8	33,1
Genk	**34,0**	**29,1**	*	27,4	30,8
Hasselt	**28,5**	**29,5**	ns	26,2	33,0
Kortrijk	**32,4**	**30,1**	ns	26,7	33,7
Leuven	**37,9**	**38,0**	ns	34,5	41,6
Mechelen	**32,3**	**36,1**	ns	32,5	39,8
Oostende	**29,5**	**28,4**	ns	24,9	32,1
Roeselare	**32,7**	**28,3**	*	25,0	31,8
Sint-Niklaas	**29,6**	**30,5**	ns	27,1	34,1
Turnhout	**28,6**	**30,5**	ns	28,4	32,8
Totaal 13 steden	***32,1***	**35,0**	*ns*	*34,0*	*35,9*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

De politieke interesse is de voorbije 3 jaar fors toegenomen in Antwerpen en Gent. In Roeselare en Genk is daarentegen de interesse enigszins gedaald.

De interesse ligt bij mannen en hoogopgeleiden heel wat hoger dan bij vrouwen en laagopgeleiden. Er speelt geen leeftijdseffect, wel blijkt dat personen die actief zijn in het verenigingsleven ook meer politieke interesse betonen.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Politieke interesse zoals hier weergegeven slaat op effectief gedrag van stadsbewoners. Er wordt niet gepeild naar een intentie maar naar de mate waarin men zelf stappen heeft ondernomen om zich over het beleid van de stad te informeren en zijn mening kenbaar te maken. Dit wijst op een betrokkenheid bij stedelijke ontwikkelingen en het beleid van de stad. In die zin kan het als een opstap aanzien worden naar actief politiek gedrag.

In een leefbare en duurzame stad dienen burgers zich betrokken te voelen bij het beleid van de stad. Een sterke en levendige democratie op stadsniveau veronderstelt meer participatie en burgerbetrokkenheid.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, dient deze indicator samen bekeken te worden met de indicatoren '*Actieve betrokkenheid van de burger*', '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*' maar vooral met '*Politiek actief*' en '*Bereidheid om mee te praten over de stad*'.

Politieke interesse: aandeel inwoners dat aan een overlegmoment heeft deelgenomen, zijn mening heeft kenbaar gemaakt of actief informatie heeft verzameld over plannen en beslissingen van de stad, in 2011, in %.

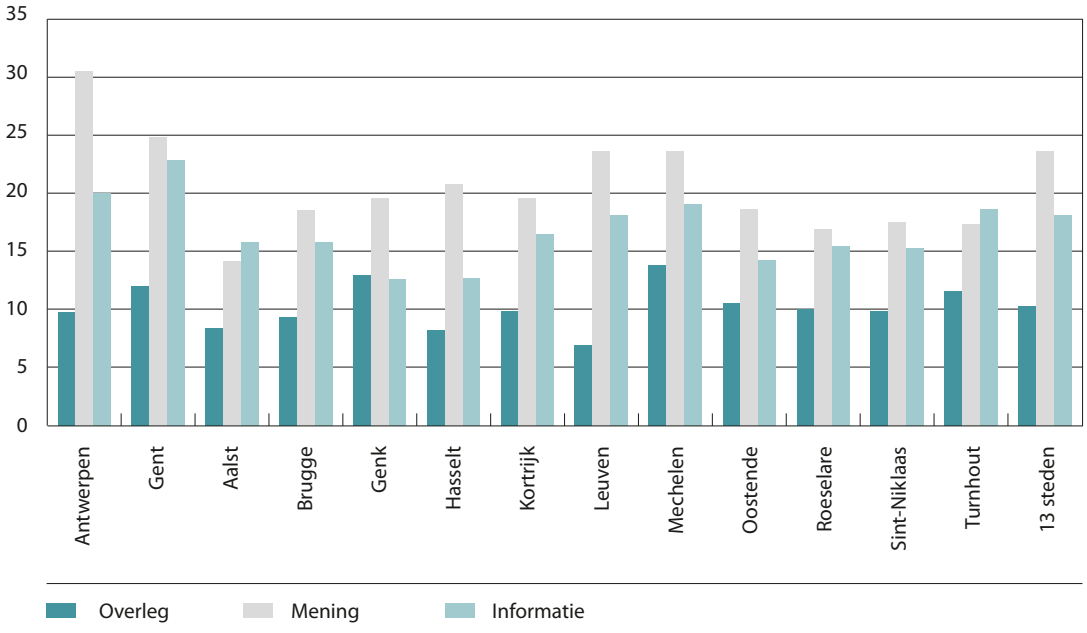

Bron: Stadsmonitor 2011.

Bereidheid om mee te praten over de stad

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat bereid is om mee te praten over wat er gebeurt in de stad.

In de survey van de Stadsmonitor werd in 2008 en 2011 volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'In welke mate ben je bereid om mee te praten over wat er gebeurt in jouw stad?'
Respondenten konden antwoorden met: 'helemaal niet bereid', 'niet bereid', 'noch bereid, noch niet bereid', 'bereid' en 'heel bereid'.
Wie 'bereid' of 'helemaal bereid' is om mee te praten over zijn stad, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

4 op de 10 stedelingen zijn bereid mee te praten over ontwikkelingen in de stad. Iets meer dan een kwart is (helemaal) niet bereid om over de stad mee te praten. In Mechelen en Aalst loopt dit op tot bijna een derde van de bevolking. In Genk, Hasselt en Gent gaat dit slechts over een kwart.
De bereidheid om mee te praten ligt globaal iets lager dan in 2008 maar het verschil is niet significant. Dit is wel het geval in de steden Antwerpen, Brugge, Kortrijk, Leuven, Roeselare en Turnhout waar deze bereidheid iets is teruggelopen. In geen enkele stad wordt een significante toename vastgesteld.

Mannen zijn eerder geneigd om mee te praten dan vrouwen. De bereidheid ligt ook hoger bij de hooggeschoolden dan bij de laaggeschoolden. 55-plussers zijn minder aanspreekbaar dan de jongere generaties.

Bereidheid om mee te praten over de stad, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**44,7**	**41,1**	*	39,0	43,2
Gent	**44,7**	**43,0**	ns	39,9	46,2
Aalst	**40,1**	**37,3**	ns	35,3	39,3
Brugge	**43,2**	**37,5**	*	34,3	40,8
Genk	**40,1**	**39,7**	ns	37,9	41,6
Hasselt	**42,0**	**39,9**	ns	36,2	43,7
Kortrijk	**41,9**	**34,0**	*	30,5	37,8
Leuven	**49,1**	**41,0**	*	37,4	44,7
Mechelen	**38,4**	**36,9**	ns	33,2	40,7
Oostende	**40,6**	**36,8**	ns	33,1	40,7
Roeselare	**42,2**	**36,3**	*	32,7	40,0
Sint-Niklaas	**37,8**	**39,6**	ns	35,9	43,3
Turnhout	**38,6**	**34,2**	*	32,0	36,5
Totaal 13 steden	***43,1***	**39,6**	*ns*	*38,6*	*40,6*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Een sterke en levendige democratie op stadsniveau veronderstelt meer participatie en burgerbetrokkenheid. De bereidheid om mee te praten over de ontwikkelingen in de stad is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Die bereidheid drukt de bekommernis van mensen uit en het feit dat ze begaan zijn met wat er in hun buurt en de stad aan de hand is. Dit is alvast een opstap naar een verdere betrokkenheid en mogelijks ook een stap om mee te werken aan oplossingen van buurt- of stedelijke problemen.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, dient deze indicator samen bekeken te worden met de indicatoren '*Actieve betrokkenheid van de burger*', '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*' maar vooral met '*Politiek actief*' en '*Politieke interesse*'.

Bereidheid om mee te praten over de stad, in 2011, in %.

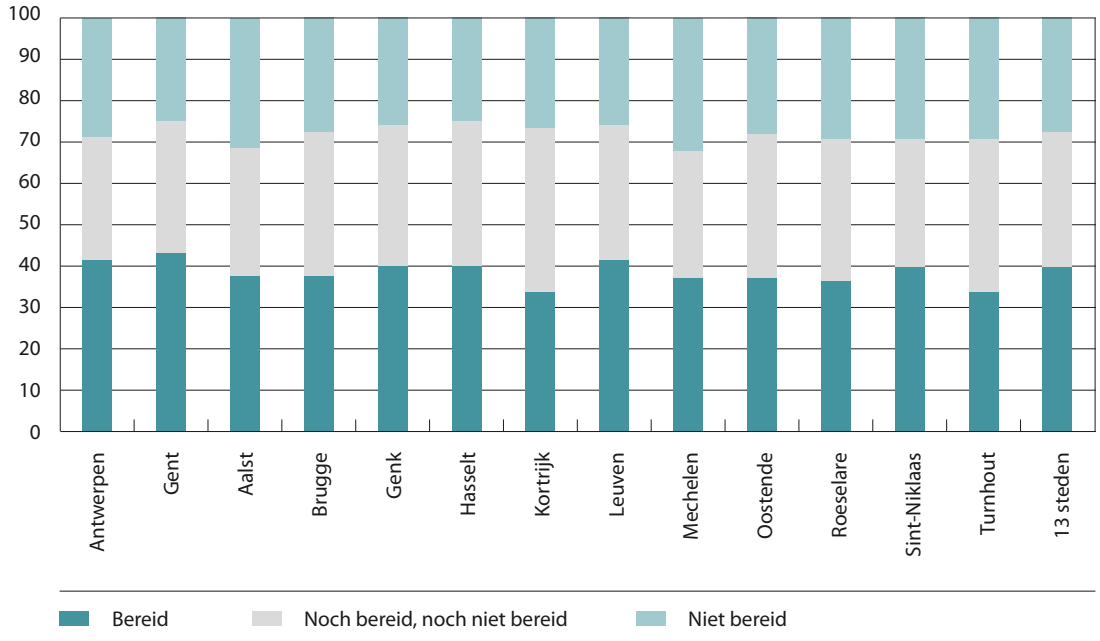

Bron: Stadsmonitor 2011.

Actieve betrokkenheid van de burger

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat het afgelopen jaar actief is geweest om iets in de buurt of stad te verbeteren.

In de survey van de Stadsmonitor van 2008 en 2011 is volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Ben je de voorbije 12 maanden actief geweest om iets in uw buurt of stad te doen (meegewerkt aan het organiseren van een straat-, buurt- of wijkfeest; deelgenomen aan een schoonmaakactie, buurtbewoners aangesproken voor het verfraaien van de buurt of straat)?' Respondenten konden antwoorden met: 'ja', 'neen, maar misschien in de toekomst wel', en 'neen, en dat zal ik ook niet gaan doen'. Wie 'ja' antwoordde, werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Bijna 1 op de 7 stedelingen is het voorbije jaar actief geweest om iets in zijn buurt of stad te doen. 40% wil dit in de toekomst wel overwegen. 45% wil dit niet overwegen.
Ten opzichte van 2008 is er weinig veranderd. Enkel voor Aalst ligt het aantal actieven significant lager dan in 2008. Inwoners van Hasselt en Antwerpen zijn – zoals in 2008 – iets makkelijker aanspreekbaar, deze van Aalst en Oostende dan weer het minst.

Mannen zijn actiever dan vrouwen. De middengroep (35-55 jaar) is ook actiever dan de jongeren en de ouderen. Wie lid is van een vereniging zal zich ook sneller inzetten in zijn buurt of stad.

Actieve betrokkenheid van de burger, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**17,6**	**15,9**	ns	14,4	17,5
Gent	**13,4**	**13,7**	ns	11,6	16,1
Aalst	**12,0**	**9,2**	*	8,0	10,5
Brugge	**12,4**	**12,6**	ns	10,4	15,1
Genk	**14,9**	**15,2**	ns	13,8	16,6
Hasselt	**17,5**	**17,0**	ns	14,4	20,1
Kortrijk	**14,2**	**13,8**	ns	11,3	16,8
Leuven	**16,3**	**14,6**	ns	12,2	17,5
Mechelen	**15,5**	**14,4**	ns	11,9	17,4
Oostende	**8,8**	**7,7**	ns	5,8	10,1
Roeselare	**12,3**	**12,0**	ns	9,7	14,8
Sint-Niklaas	**12,5**	**10,4**	ns	8,3	13,0
Turnhout	**13,2**	**11,6**	ns	10,1	13,2
Totaal 13 steden	***14,8***	**13,8**	*ns*	*13,1*	*14,5*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer burgers actief zijn in hun buurt of stad, betekent dat meestal dat ze zich in zekere mate verbonden voelen met hun buurt of stad, bekommerd zijn om de goede gang van zaken in de stad en mee willen werken aan de oplossing van stedelijke problemen (o.a. op buurtniveau). Voor een levendige democratie is het bovendien belangrijk dat burgers en stedelijke actoren zich organiseren en zich laten gelden om structurele problemen aan te kaarten ('empowerment').

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, kan deze indicator best samen bekeken worden met de indicatoren '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*'. en '*Bereidheid om mee te praten over de stad*'.

Actieve betrokkenheid van de burger: aandeel inwoners dat het voorbije jaar actief iets gedaan heeft, dit overweegt of dit helemaal niet zou doen, in 2011, in%.

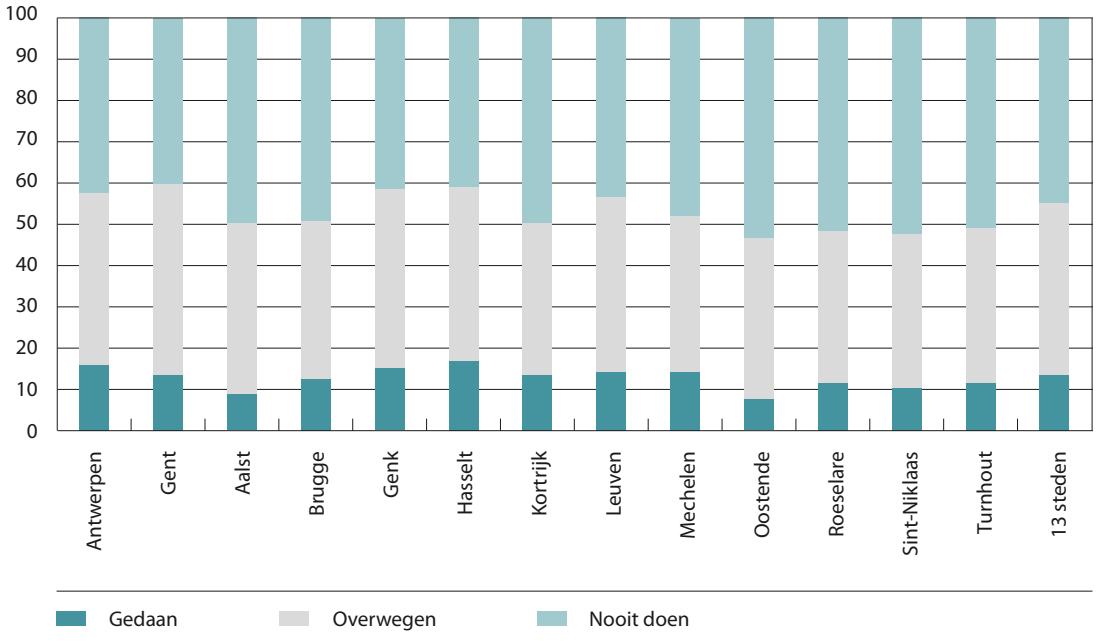

Bron: Stadsmonitor 2011.

Politiek actief

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat politiek actief is.

In de survey van de Stadsmonitor van 2008 en 2011 zijn volgende vragen voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Er bestaan verschillende manieren om maatschappelijk of politiek actief te zijn in de stad. Wat is voor jou van toepassing?
(1) Vervul je een politieke functie op stedelijk niveau?
(2) Heb je zitting in een advies-, overleg- of inspraakorgaan van jouw stad?
(3) Maak je deel uit van een bewonersgroep die invloed tracht uit te oefenen op het stedelijke beleid? Bewonersgroepen zijn onder meer buurtcomités, milieugroepen, dekenijen, cultuurgroepen, ...'
Respondenten konden antwoorden met: 'ja' of 'neen'.
Wie op minstens één van de drie vragen antwoordde met 'ja' werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

Minder dan 1 op de 10 stedelingen bekleedt een politieke functie, heeft zitting in een advies- of overlegorgaan of maakt deel uit van een bewonersgroep die het beleid tracht te beïnvloeden.

Dat het aantal personen die een politieke functie uitoefenen beperkt is, ligt voor de hand. Dit geldt ook voor de betrokkenheid bij advies- en formele inspraakorganen. In vergelijking daarmee ligt het aantal actieven in bewonersgroepen iets hoger. Opmerkelijk is de situatie in Oostende waar meer inwoners actief zijn in een formeel inspraakorgaan dan in een bewonersgroep.

Politiek actief, in 2008 en 2011, in %.

	2008	2011	Significantie (1)	BI ondergrens (2)	BI bovengrens (2)
Antwerpen	**8,8**	**8,0**	ns	6,9	9,2
Gent	**8,4**	**7,9**	ns	6,4	9,8
Aalst	**8,1**	**5,9**	*	4,9	6,9
Brugge	**7,0**	**8,0**	ns	6,3	10,0
Genk	**10,0**	**8,4**	ns	7,4	9,5
Hasselt	**8,4**	**6,7**	ns	5,0	8,8
Kortrijk	**8,2**	**6,2**	ns	4,6	8,3
Leuven	**9,7**	**6,9**	*	5,3	9,0
Mechelen	**7,1**	**8,4**	ns	6,4	10,8
Oostende	**8,6**	**9,4**	ns	7,3	12,1
Roeselare	**11,5**	**7,0**	*	5,3	9,2
Sint-Niklaas	**8,6**	**8,6**	ns	6,7	10,9
Turnhout	**7,9**	**7,9**	ns	6,7	9,2
Totaal 13 steden	***8,6***	**7,7**	*ns*	*7,2*	*8,3*

*= significant verschil tussen 2008 en 2011: onder controle van geslacht, leeftijd en opleiding is de houding veranderd.
Ns= niet significant verschil (zie leeswijzer).
BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor.

Het aantal politiek actieven is de jongste jaren vrijwel ongewijzigd gebleven. Er zijn wel significante dalingen gemeten in Aalst, Leuven en Roeselare.

Mannen en hoogopgeleiden zijn in de meeste centrumsteden politiek actiever dan vrouwen en laagopgeleiden. Dit geldt ook voor personen die actief zijn in het verenigingsleven.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Wanneer burgers politiek actief zijn, betekent dit dat ze bekommerd zijn om de goede gang van zaken in de stad en mee willen werken aan de oplossing van stedelijke problemen.
In een leefbare en duurzame stad dienen burgers zich betrokken te voelen bij het beleid van de stad. Dit kan door zichzelf te organiseren en/of actief deel of betrokken te zijn bij het besluitvormingsproces. Een sterke en levendige democratie op stadsniveau veronderstelt meer participatie en burgerbetrokkenheid.

Gelet op de bekommernissen omtrent participatie en burgerbetrokkenheid, dient deze indicator samen bekeken te worden met de indicatoren '*Actieve betrokkenheid van de burger*', '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*' maar vooral met '*Politieke interesse*' en '*Bereidheid om mee te praten over de stad*'.

Politiek actief: aandeel inwoners dat een politiek mandaat vervult op stedelijk niveau, lid is van een formeel inspraakorgaan of actief is in een bewonersgroep, in 2011, in %.

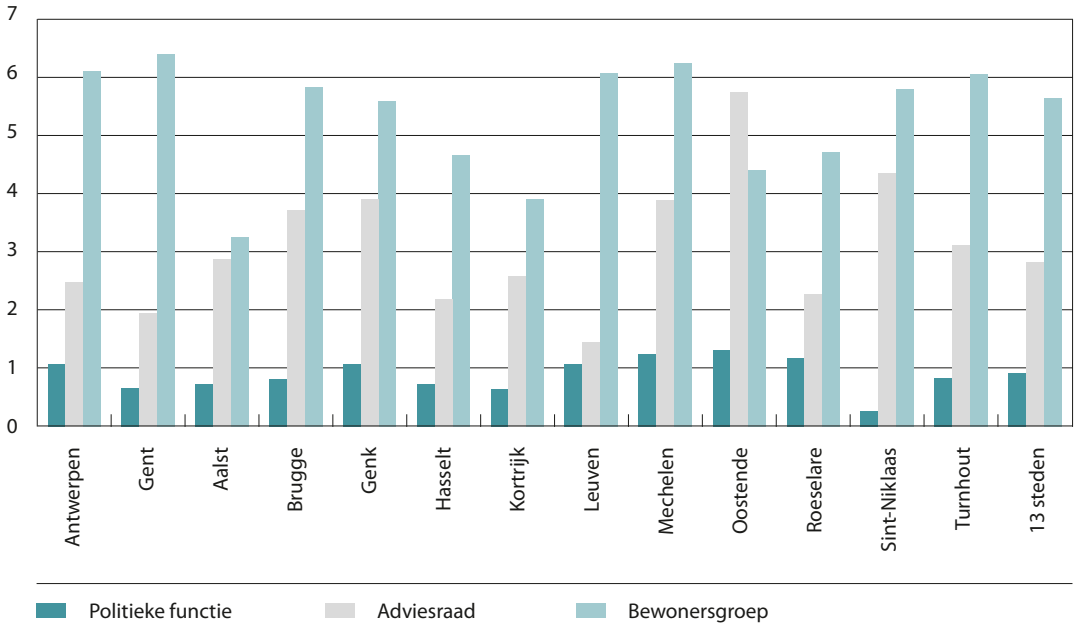

Bron: Stadsmonitor 2011.

Tevredenheid over loketvoorzieningen

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat tevreden is over de loketvoorzieningen van de stad.

In de survey van de Stadsmonitor is in 2011 volgende vraag aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad voorgelegd: 'In welke mate ben je tevreden over het aanbod aan loketvoorzieningen van de stad? (aanvraag paspoort, aangifte verlies rijbewijs, ...)'
De respondenten konden telkens antwoorden met 'zeer ontevreden', 'ontevreden', 'noch tevreden, noch ontevreden', 'tevreden' en 'zeer tevreden'. Wie antwoordde met 'zeer tevreden' en 'tevreden', werd in de teller opgenomen.

Vaststellingen

3 op de 4 stedelingen zijn tevreden tot zeer tevreden over de loketvoorzieningen in zijn stad. Het verschil tussen de hoogste en laagste scores bedraagt 20 procentpunten. De tevredenheid is het hoogst in Genk, Oostende en Leuven. Aalst is de enige stad waar niet minstens 7 op de 10 inwoners tevreden is.
Minder dan 10% van de stadsbewoners is ontevreden over de loketvoorzieningen, terwijl 1 op de 7 zich niet duidelijk uitspreekt.

Naar de klassieke achtergrondvariabelen (geslacht, leeftijd en opleiding) blijkt enkel dat jongeren (<35 jaar) minder tevreden zijn dan de oudere generaties. Ook nationaliteit brengt geen verschillen met zich mee.

Tevredenheid over loketvoorzieningen, in 2011, in %.

	2011	BI ondergrens (1)	BI bovengrens (1)
Antwerpen	**70,1**	70,1	67,9
Gent	**75,9**	75,9	72,9
Aalst	**65,9**	65,9	63,8
Brugge	**80,1**	80,1	77,1
Genk	**86,7**	86,7	85,3
Hasselt	**83,4**	83,4	80,2
Kortrijk	**77,3**	77,3	73,7
Leuven	**85,1**	85,1	82,2
Mechelen	**80,4**	80,4	77,0
Oostende	**85,1**	85,1	81,9
Roeselare	**78,2**	78,2	74,7
Sint-Niklaas	**81,4**	81,4	78,1
Turnhout	**77,5**	77,5	75,4
Totaal 13 steden	***76,4***	*75,5*	*77,3*

(1) BI= betrouwbaarheidsinterval 2011: als de percentages van twee steden binnen elkaars betrouwbaarheidsinterval vallen, is er een grote kans dat het verschil wordt veroorzaakt door toeval en er geen significant verschil is (zie leeswijzer).
Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

Deze indicator inzake administratieve dienstverlening sluit nauw aan bij de principes die worden gehanteerd in de institutionele kolom van de visiematrix. In een leefbare en duurzame stad zijn burgers en maatschappelijke actoren immers tevreden over de dienstverlening van de stad. De stedelijke administratieve dienstverlening wordt op maat van de vraag georganiseerd en daarbij wordt gestreefd naar eenvoud in procedures en naar de hoogste standaarden van kwaliteitszorg (doelmatigheid, doorzichtigheid, bereikbaarheid, snelheid, toegankelijkheid).

In het licht van de bekommernissen moet men deze indicator samen zien met de indicatoren over het vertrouwen in de overheid en de instellingen, '*Spreiding van informatie over en door de stad*', '*Consultatie van bewoners door het stadsbestuur*', '*Zichtbaarheid van diversiteit in publieke functies (naar etniciteit en geslacht)*', '*Fysieke toegankelijkheid van publieke gebouwen*' en verschillende indicatoren over tevredenheid met andere vormen van dienstverlening in de stad.

De tevredenheid over de loketfunctie in de stad is slechts een beperkt aspect van wat onder het begrip 'administratieve dienstverlening' kan verstaan worden. In zijn ruime betekenis slaat administratieve dienstverlening zowel op deze door de stad, de politie, het OCMW, bedrijven, intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, enzovoort, als over de administratieve dienstverlening van andere overheden en van hun instellingen in de stad. Ook de administratieve dienstverlening van semi-publieke actoren die op één of andere manier met de overheid verbonden zijn, hetzij door regelgeving, hetzij door subsidiëring (actoren in de welzijnszorg, onderwijs, gezondheidszorg, arbeidsmarkt, economie,...) zou hier aan bod moeten komen. Deze uitgebreide invulling van administratieve dienstverlening is binnen het kader van de survey van de Stadsmonitor onmogelijk. Daarvoor zou een afzonderlijke bevraging of een andere methodiek moeten worden gehanteerd. Dit is vooralsnog niet gebeurd.

Tevredenheid over loketvoorzieningen, in 2011, in %.

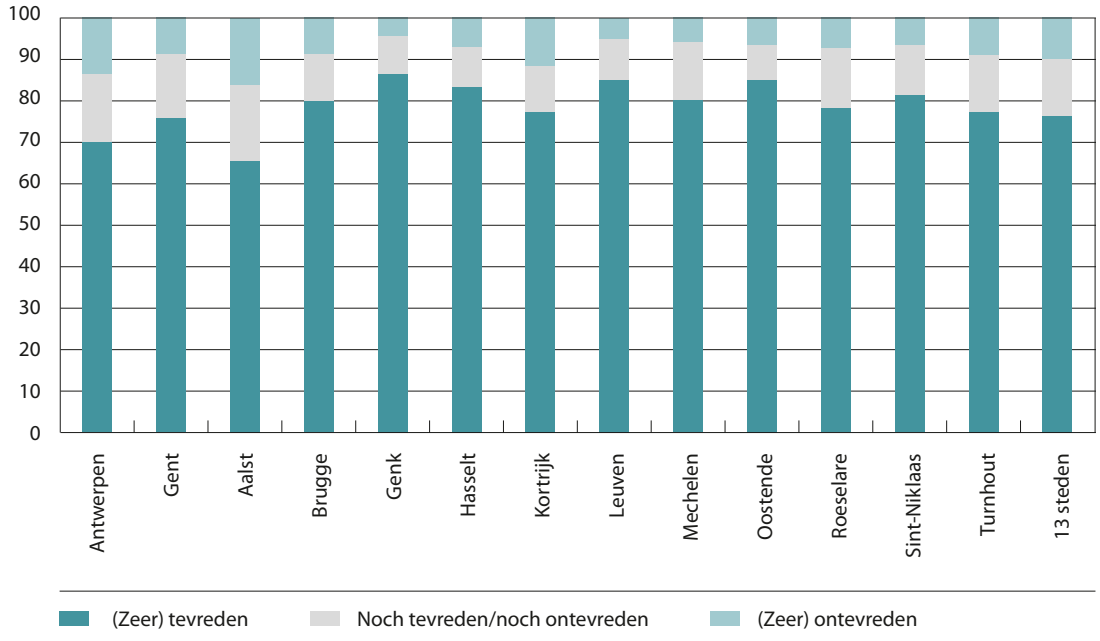

Bron: survey Stadsmonitor 2011.

Afkortingen

ADSEI	Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
AEEA	Afgedankte elektrische en elektronische apparaten
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
ARVASTAT	Arbeidsmarkt Vraag en Aanbod Statistieken
ASO	Algemeen secundair onderwijs
Belfirst	Financial Reports and Statistics on Belgian and Luxembourg Companies
BI	Betrouwbaarheidsinterval
BSO	(Voltijds) beroepssecundair onderwijs
btw	belasting op de toegevoegde waarde
CGG	Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg
CMP	Centraal Meldpunt voor Risicojongeren
CO	Koolstofmonoxide
CO2	Koolstofdioxide
CRZ	Centrale Registratie van Zorgvragen
DBSO	Deeltijds beroepssecundair onderwijs
DIV	Dienst Inschrijvingen Voertuigen
DWH AM&SB	Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming
EDP	Economic decision power
EPB	EnergiePrestatieBinnenklimaat
EPC	Energieprestatiecertificaat
EU	Europese Unie
Eurostat	Bureau voor de statistiek der Europese Gemeenschappen
EVA(-landen)	Europese Vrijhandelsassociatie
FOD	Federale Overheidsdienst
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GIB	Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden
GIS	Geografisch informatiesysteem
HBO5	Hoger beroepsonderwijs
IGO	Inkomensgarantie voor Ouderen
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
IVT	Inkomensvervangende Tegemoetkoming voor personen met een handicap
KBO	Kruispuntbank van ondernemingen
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
kWh	Kilowattuur
LAC	Lokale Adviescommissie
MINA-plan	Milieubeleidsplan
n.b.	Niet beschikbaar
NACE	Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne / Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap
NBB	Nationale Bank van België
NMBS	Nationale Maatschappij Belgische Spoorwegen
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PMD	Afvalfractie van Plastic flessen en flacons, Metalen verpakkingen en Drankkartons
POD MI	Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie
PPO	Publieke en Plaatselijke overheden
PV	Proces verbaal
PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
RMH	Recht op Maatschappelijke Hulp
RMI	Recht op Maatschappelijke Integratie
RR	Rijksregister
RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RSZPPO	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SABAM	Société d'Auteurs Belge – Belgische Auteurs Maatschappij
SHM	Sociale huisvestingsmaatschappij
SO2	Zwaveldioxide
SVR	Studiedienst van de Vlaamse Regering
TSO	Technisch secundair onderwijs
UC	Urgentiecode
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEA	Vlaams Energieagentschap
VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VKBO	Verrijkte Kruispuntbank Ondernemingen
VMM	Vlaamse milieumaatschappij
VREG	Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WES	West-Vlaams Economisch Studiebureau
WSE	Werk en Sociale Economie
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
WZUA	Werkzoekenden met werkloosheids-uitkeringsaanvraag

Alfabetische lijst van de indicatoren

A

→ Aandeel bebouwde oppervlakte ... 312
→ Actieve betrokkenheid van de burger ... 360
→ Activiteiten in de stad ... 24
→ Afsluitingen elektriciteit en aardgas ... 330
→ Algemeen migratiesaldo ... 180
→ Algemeen onveiligheidsgevoel ... 158
→ Amateurgezelschappen ... 28

B

→ Basismobiliteit in de wijk ... 246
→ Basisscholen in de wijk ... 100
→ Bereidheid om mee te praten over de stad ... 358
→ Bereikbaar openbaar buurtgroen ... 316
→ Bereikbaarheid van het centrum van de stad ... 236
→ Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden ... 192
→ Betaalbaarheid van het wonen: woonquote ... 190
→ Betaalbaarheid van zorg en opvang ... 280
→ Bezettingsgraad bedrijventerreinen ... 128
→ Bezettingsgraad van de woning ... 204
→ Bezoek podiumkunsten ... 40
→ Bezoek sportevenement ... 38
→ Bezoekers van een plein-, parkevenement of zomerfestival ... 46
→ Bezoekers van musea, tentoonstellingen en historische plaatsen ... 44
→ Bibliotheekbezoek ... 42
→ Bioscoopbezoek ... 36
→ Budgetmeters elektriciteit en aardgas ... 328
→ Buurtproblemen: lawaaihinder ... 170
→ Buurtproblemen: milieuhinder ... 174
→ Buurtproblemen: overlast in de buurt en lastig gevallen worden op straat ... 172
→ Buurtproblemen: vandalisme ... 176
→ Buurtproblemen: verkeershinder ... 168

C

→ Centrale registratie zorg voor personen met een handicap ... 250
→ Comfortniveau van de woning ... 206
→ Consultatie van bewoners door het stadsbestuur ... 354
→ Criminaliteitsgraad voor autodiefstal, handtasdiefstal en woninginbraak ... 162

D

→ De aantrekkingskracht van het secundair onderwijs in de centrumsteden ... 96
→ Deelname aan buurtactiviteiten ... 52
→ Deeltijds werken ... 136
→ Diversiteit in publieke kaderfuncties naar geslacht ... 290
→ Diversiteit in publieke kaderfuncties naar herkomst ... 288
→ Duurzaamheid van de woning ... 210

E
→ Economic decision power ... 112
→ Economische specialisatie ... 114
→ Energiepeil van nieuwbouw en verbouwing ... 326
→ Energieverbruik via energieprestatiecertificaten ... 324

F
→ Fierheid over de eigen stad ... 76
→ Fiscale inkomens beneden de kritische grens ... 300

G
→ Gezinszorg ... 256
→ Groendaken ... 334
→ Groenindruk van de eigen buurt ... 310

H
→ Houding tegenover diversiteit ... 292
→ Huishoudelijk afval ... 320
→ Huishoudens met betalingsmoeilijkheden ... 296

I
→ Indruk van de netheid in de buurt ... 336
→ Indruk van de netheid in de stad ... 338
→ Intensiteit van contacten ... 54

K
→ Kansengroepen aan het werk: 50 - plussers ... 132
→ Kansengroepen aan het werk: niet-Belgen ... 134
→ Kennis en creativiteit - werknemers ... 118
→ Kennis en creativiteit - zelfstandigen ... 120

L
→ Langdurige werkloosheid ... 144
→ Leefloontrekkers ... 298
→ Lokale dienstencentra in de wijk ... 260
→ Loopbaanonderbreking en tijdskrediet ... 138

M
→ Migratiesaldo naar leeftijd ... 182
→ Mijdgedrag op bepaalde plekken in de stad ... 160
→ Milieuvriendelijkheid van het wagenpark ... 242

N
→ Netto groei van ondernemingen ... 106
→ Netto groei van ondernemingen met personeel ... 108
→ Netto-jobcreatie ... 124

O

→ Open jeugdruimte in de wijk 34
→ Oppervlakte natuurgebieden met effectief natuurbeheer 314
→ Overdekte jeugdruimte in de wijk 32
→ Overlevingsgraad van ondernemingen 110

P

→ Participatie in het verenigingsleven 48
→ Participatie van allochtonen in het beroepsonderwijs op basis van thuistaal 94
→ Participatie van laaggeschoolde werklozen in beroepsopleidingen 98
→ Pendelintensiteit 130
→ Personen met overmatige schuldenlast 304
→ Podiumvoorstellingen en tentoonstellingen 26
→ Politiek actief 362
→ Politieke interesse 356

R

→ Regionale spreiding van lokale dienstencentra 268
→ Regionale spreiding van residentiële ouderenzorg 272
→ Regionale spreiding van voorschoolse kinderopvang 270
→ Residentiële ouderenzorg 254
→ Ruimteproductiviteit 126

S

→ Schoolse vertraging in het algemeen secundair onderwijs 88
→ Schoolse vertraging in het beroepssecundair onderwijs 92
→ Schoolse vertraging in het lager onderwijs 86
→ Schoolse vertraging in het technisch secundair onderwijs 90
→ Serviceflats in de wijk 266
→ Sociaal woningaanbod 184
→ Sociale integratie in de buurt 294
→ Spanningsindicator 154
→ Speelruimte in de wijk 30
→ Spijbelgedrag in het deeltijds secundair onderwijs 82
→ Spijbelgedrag in het lager onderwijs 84
→ Spijbelgedrag in het voltijds secundair onderwijs 80
→ Sportparticipatie 50
→ Spreiding bedrijfstakken: Gini-coëfficiënt 116
→ Spreiding van informatie over en door de stad 352
→ Spreiding van sociale huurwoningen 186

T

→ Tevredenheid over aanbod aan openbaar groen in de stad 340
→ Tevredenheid over activiteiten voor ouderen in de buurt 58
→ Tevredenheid over de buurt 196

→ Tevredenheid over de hoeveelheid vrije tijd ... 70
→ Tevredenheid over de kinderopvang in de buurt ... 278
→ Tevredenheid over de staat van de wegen, voet- en fietspaden ... 244
→ Tevredenheid over de stad ... 194
→ Tevredenheid over de uitstraling van de gebouwen in de buurt ... 198
→ Tevredenheid over de uitstraling van straten, pleinen, parken, monumenten en gebouwen in de stad ... 200
→ Tevredenheid over de verkeersveiligheid van de schoolomgeving ... 238
→ Tevredenheid over de verkeersveiligheid van fietspaden ... 240
→ Tevredenheid over de woning ... 202
→ Tevredenheid over het aanbod aan zorgvoorzieningen voor ouderen in de buurt ... 276
→ Tevredenheid over het aanbod aan bussen/trams in de buurt ... 232
→ Tevredenheid over het aanbod aan fietspaden in de buurt ... 234
→ Tevredenheid over het aanbod aan haltes openbaar vervoer in de buurt ... 230
→ Tevredenheid over het aanbod aan huisartsen in de buurt ... 274
→ Tevredenheid over het aanbod aan onderwijsvoorzieningen ... 102
→ Tevredenheid over het aanbod aan parkeerplaatsen voor bewoners in de buurt ... 228
→ Tevredenheid over het aanbod aan shopping- en winkelvoorzieningen ... 68
→ Tevredenheid over het aanbod aan sport en recreatie ... 62
→ Tevredenheid over het aanbod aan uitgaansgelegenheden, restaurants en eetcafé's ... 66
→ Tevredenheid over het contact in de buurt ... 60
→ Tevredenheid over het cultureel aanbod ... 64
→ Tevredenheid over huisvuilvoorzieningen ... 322
→ Tevredenheid over loketvoorzieningen ... 364
→ Tevredenheid over speelvoorzieningen en geschikte plekken voor de jeugd ... 56
→ Tevredenheid over voorzieningen voor opvang en begeleiding armen/vreemdelingen/werklozen ... 306
→ Tewerkstelling binnen sociale economie ... 140
→ Tewerkstelling in de culturele en creatieve sector ... 72
→ Toegankelijkheid natuur en bos ... 318

V

→ Vastgoedprijzen ... 188
→ Verblijfstoerisme ... 74
→ Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering ... 302
→ Verhuisintentie ... 214
→ Verkeersslachtoffers ... 164
→ Verkeersslachtoffers bij fietsers ... 166
→ Verplaatsingen in de vrije tijd ... 222
→ Verplaatsingen tussen de woonplaats en het werk/ de school ... 225
→ Vertrouwen in de federale overheid en de Vlaamse overheid ... 346
→ Vertrouwen in de medemens ... 344
→ Vertrouwen in het gerecht en de politie ... 350
→ Vertrouwen in het stadsbestuur ... 348
→ Vervoersmiddelen ... 220
→ Voorschoolse kinderopvang ... 258
→ Voorschoolse kinderopvang in de wijk ... 262

W

- Wachttijden in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg ... 252
- Waterzuivering ... 332
- Werkgelegenheidsgraad ... 122
- Werkloosheid allochtonen ... 146
- Werkloosheid jongeren ... 150
- Werkloosheid laaggeschoolden ... 148
- Werkloosheid ouderen ... 152
- Werkzaamheidsgraad ... 142
- Woningdichtheid bij nieuwbouw ... 216
- Woningkwaliteit ... 208
- Woonzorgcentra in de wijk ... 264

Z

- Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar geslacht ... 286
- Zichtbaarheid van de diversiteit in publieke functies naar herkomst ... 284

Vlaamse overheid

Agentschap voor Binnenlands Bestuur - Team Stedenbeleid
Studiedienst van de Vlaamse Regering